

S. CLEMENTIS ROMANI

EPISTOLAE BINAE DE VIRGINITATE,

SYRIACE.

Prostat quoque

BRUXELLIS apud GOEMAERE; AMSTELODAMI apud LANGENHUIZEN; SYLVAE DUCIS apud Fratres VERHOEVEN; PARISIIS apud LE COFFRE; BONNAE apud MARCUS; LONDINI apud BURNS and LAMBERT; DUBLINII apud JAMES DUFFY; ROMAE apud SPITHOVER.

LOV. TYP. G. ROBYNS.

ܬܪ̈ܬܝܢ ܐܓܪ̈ܬܐ ܕܥܠ ܒܬܘܠܘܬܐ ܕܛܘܒܢܐ ܩܠܝܡܝܣ.
ܬܠܡܝܕܗ ܕܦܛܪܘܣ ܫܠܝܚܐ.

SANCTI PATRIS NOSTRI

CLEMENTIS ROMANI

EPISTOLAE BINAE DE VIRGINITATE,

SYRIACE,

QUAS

AD FIDEM CODICIS MANUSCRIPTI AMSTELODAMENSIS, ADDITIS NOTIS CRITICIS, PHILOLOGICIS, THEOLOGICIS, ET NOVA INTERPRETATIONE LATINA,

EDIDIT

JOANNES THEODORUS BEELEN,

CAN. AD HON. ECCL. CATHED. LEOD., S. THEOL. DOCT., IN UNIV. CATH. LOVAN.
S. SCRIPT. ET LINGG. ORIENTT. PROF. ORD.

ACCEDUNT

FRAGMENTA NONNULLA EXEGETICI ARGUMENTI EX EODEM CODICE NUNC PRIMUM EDITA ET LATINE REDDITA.

LOVANII,

APUD C. J. FONTEYN, ET APUD VANLINTHOUT ET SOC. BIBLIOPOLAS.

M DCCC LVI.

BEATISSIMO PATRI

PIO IX

PONTIFICI OPTIMO MAXIMO,

JESU CHRISTI D. N. IN TERRIS VICARIO,

CHRISTIANAE FIDEI AC PIETATIS

ASSERTORI, PROPAGATORI,

JURIUM ECCLESIAE SACRATISSIMORUM CUSTODI ET VINDICI,

PRINCIPI ILLUSTRISSIMO,

SAPIENTISSIMO, JUSTISSIMO, CLEMENTISSIMO,

CATHOLICAE ACADEMIAE LOVANIENSIS,

SEDIS APOSTOLICAE FILIAE DEVOTISSIMAE,

FAUTORI ET PATRONO,

JOHANNES THEODORUS BEELEN,

CAN. AD HON. ECCL. CATHEDR. LEODIENSIS,

IN CATH. ACAD. LOVAN. S. SCRIPT. ET LINGG. ORIENTT. PROF.,

BINAS HASCE DE VIRGINITATE EPISTOLAS

B. CLEMENTIS ROMANI,

PATRIS APOSTOLICI, Sti. PETRI DISCIPULI,

EX MS. COD. SYRIACO A SE EDITAS,

ET LATINE REDDITAS AC COMMENTARIO ILLUSTRATAS,

IN PERENNE OBSEQUII ET OBSERVANTIAE SUAE ARGUMENTUM,

D. D. D.

PRAEFATIO.

Epistolarum, quas Clemens Romanus, S. Petri discipulus, de Virginitate conscripsit, novam heic offero editionem. In qua quid praestiterim, aut certe praestare sim conatus, in *Prolegomenis* singulatim exposui. Nulli parcitum fuit labori, ut illae epistolae et Syriace quam accuratissime ederentur, et Latine redderentur quam fidelissime. Nec est cur dubitem, quin operae meae pretium fecerim, si attendam ad multiplicem hujus libri utilitatem. Nam, ut alia omittam, et Syriacae linguae cultoribus novum exhibeo volumen evolvendum, et Theologis praebeo Apostolici aevi monumentum, quantivis pretii ab ipsis aestimandum. Et

verò sive agatur de sacrarum Scripturarum Canone ab adversariorum objectis vindicando, sive sermo sit de sacratissimis Catholicae Ecclesiae dogmatis ex perpetua traditione probandis, Clementinas hasce epistolas experientur pretiosissimas, imo et longe pretiosiores quam integrum Ignatii epistolarum volumen. Ceterum, quod in praesenti non ita parvi laboris opere conficiendo magno animi ardore sim versatus, muneris hoc fuit Beatissimi Patris, Pii IX, summi Pontificis, feliciter regnantis, qui peculiari erga me benignitate licentiam mihi concesserat, augustissimum ejus nomen novae huic Clementinarum epistolarum editioni praescribendi. Pro quo excellenti beneficio maximas Beatissimo Patri gratias et habeo et semper habiturus sum. Magnam quoque hoc opus elaboranti alacritatem attulit benevolentia, quam mihi praestiterant Serenissimus Princeps, Dux Brabantiae, regni haeres, Belgarum deliciae, nec non illustrissimi Belgii episcopi, multique alii viri eminentissimi, reverendissimi, doctissimi, qui a me rogati ut venire vellent in partem sumptuum hujus operis edendi, hoc honore me affecerant ut protinus se emptores mei libri futuros benigne pollicerentur. Quorum omnium nomina, grati mei animi testificandi causa, heic divulgare placuit.

NOMINA

FAUTORUM ET PROMOTORUM

HUJUS OPERIS.

Serenissimus Princeps LEOPOLDUS LUDOVICUS, Dux Brabantiae, regni haeres.

Intestinarum regni rerum Administrator. Exemp. triginta.

Eminentissimus S. R. E. Card. ENGELBERTUS STERCKX, Primas Belgii, Archiepiscopus Mechliniensis. Exemp. sex.

Eminentissimus S. R. E. Card. NICOLAUS WISEMAN, Archiepiscopus Westmonasteriensis.

Excellentissimus et Reverendissimus MATTHAEUS EUSTACHIUS GONELLA, Neo-caesaräensis Archiepiscopus, apud Serenissimum Belgii Regem Nuncius Apostolicus.

NOMINA FAUTORUM ET PROMOTORUM HUJUS OPERIS.

Illustrissimus et Reverendissimus GASPAR LABIS, Episcopus Tornacensis. Exemp. duo.

Illustrissimus et Reverendissimus NICOLAUS JOSEPHUS DE HESSELLE, Episcopus Namurcensis. Exemp. duo.

Illustrissimus et Reverendissimus LUDOVICUS JOSEPHUS DELEBECQUE, Episcopus Gandavensis. Exemp. duo.

Illustrissimus et Reverendissimus JOANNES BAPTISTA MALOU, Episcopus Brugensis. Exemp. quinque.

Illustrissimus et Reverendissimus THEODORUS ALEXIS JOSEPHUS DE MONTPELLIER, Episcopus Leodiensis. Exemp. tria.

Illustrissimus P. F. X. DE RAM, Praelatus Protonotarius Apostolicus *ad instar Participantium*, Consultor S. Congreg. Indicis, Catholicae Universitatis Lovaniensis Rector Magnificus. Exemp. decem.

Illustrissimus et Reverendissimus FRANCISCUS JACOBUS VAN VREE, Episcopus Harlemensis.

Illustrissimus et Reverendissimus JOANNES GEORGIUS MÜLLER, Episcopus Monasteriensis.

Illustrissimus et Reverendissimus Episcopus Gratianopolitanus. Exemp. duo.

Illustrissimus et Reverendissimus JOANNES PAREDIS, Episcopus Ruremundanus. Exemp. duo.

Illustrissimus et Reverendissimus JOANNES VAN HOOIDONK, Episcopus Bredanus.

Illustrissimus et Reverendissimus JOANNES VAN GENK, Episcopus Adratensis i. p. i. Coadjutor Bredanus c. j. s.

NOMINA FAUTORUM ET PROMOTORUM HUJUS OPERIS.

DD. **Aerts**,	Can. Metrop. eccl. Mechlin. S. D. N. ab intimo cubiculo.
Albers,	Parochus in Voorhout (Dioec. Harlem.).
Anthonis,	Regens in majori Seminario Mechliniensi.
Appelmans,	Jur. Can. Baccal. Dioec. Mechlin.
Barges,	Hebraicae linguae Prof. in Universitate Parisiensi.
Bernsen,	Vicepastor in eccl. D. Francisci, Delphii (dioec. Harlem.).
Bernstein,	Lingg. Orientt. Prof. in Universitate Vratislaviensi.
Bets,	Vicepastor in eccl. S. Jacobi, Lovanii.
Beukels,	S. Theol. Baccal., Parochus in Wetteren (dioec. Gandav.).
Beyart,	Bibliopola Brugensis. Exemp. duo.
Bibliotheca	Majoris Seminarii Leodiensis. Exemp. viginti quinque.
Bibliotheca	Majoris Seminarii Atrebatensis.
Bibliotheca	Congr. SSmi Redemptoris, Leodii.
Bibliotheca	Majoris Seminarii Mechliniensis.
Bibliotheca	Majoris Seminarii Gandavensis.
Bibliotheca	Majoris Seminarii Warmondensis (dioec. Harlem.).
Bibliotheca	Minoris Seminarii Mechliniensis.
Bibliotheca	Patrum Soc. Jesu, Lovanii.
Bodson,	Rhetorices Prof. in gymnasio Hoijen.
Boecker,	Jur. Can. Candid. in Cath. Univ. Lovaniensi. Exemp. quatuor.
Bontemps,	S. Theol. Baccal. Vicepastor in eccl. S. Christophori, Leodii.
Bonus,	S. Theol. Baccal. Parochus Londini.
Borret,	S. Theol. Doct. S. D. N. Cubicularius hon., Parochus in Vogelensang. (Dioec. Harlem.)
Bossart,	Praeses majoris Seminarii Tornacensis.
Bouvry,	S. Theol. Licent. et Prof. in majori Seminario Tornacensi.
Bruns,	Parochus in eccl. SS. Petri et Pauli, Amstelodami.
Bracq,	Canonic. eccles. Cath. Gand. in maj. Semin. S. Script. Prof.
Brys,	Philos. et litt. Doct. et Prof. in min. Semin. S. Nicolai. (dioec. Gand.).
Buss,	Jur. Doct. et Prof. in Univ. Friburg. in Brisigavia.
Bylo,	Parochus in Messines.
Canoy,	S. Theol. Bacc. in maj. Sem. Ruremundensi, S. Theol. Prof.
Caers,	Vicepastor in eccl. S. Jacobi, Lovanii.

NOMINA FAUTORUM ET PROMOTORUM HUJUS OPERIS.

DD. Carton.	Philos. et litt. Doct. Can. hon. eccl. Cath. Brug. et Paris.
Claessens,	S. Theol. Baccal. in min. Sem. Mech. Philos. et Hebr. ling. Prof.
Collegium	Professorum S. Theol. in Universitate Friburgensi (in Brisigavia).
Colson,	S. Script. Prof. in majori Seminario Namurcensi.
Cocks,	Canon. eccl. Metrop. Mechlin.
Consen,	Soc. Jesu, Parochus eccl. S. Ignatii, Amstelodami.
Cossaert,	Vicepastor in eccl. S. Gudulae, Bruxellis.
Cova,	Procurator generalis Clericorum regull. infirmis inservientium, Taurini.
Crombez,	S. Theol. Licent. in majori Seminario Brugensi S. Scripturae et ling. Hebr. Prof.
Crombecq,	Canonic. hon. eccl. Metropol. Mechliniensis.
Cureton,	Angliae Reginae Sacell. ord. Lingg. Orientt. Prof., Londini.
Cuyten,	Praeses majoris Seminarii Buscoducensis.
De Beer,	Vicepastor in Eemnes. (Dioec. Ultrajet.)
Deby,	S. Theol. Doct. Vicepastor in Rheydt (in Borussia Rhenana).
D'Hollander,	S. Theol. Doct. Canonic. hon. eccl. Cath. Gand. in Cath. Universitate Lovan. Theol. mor. Prof. (Exempl. sex).
D'Hoop,	S. Theol. Licent., Vicepastor in eccl. S. Nicolai, Gandavi.
David,	Can. hon. eccl. Metrop. Mechlin. in Univ. Cath. Lovan. Historiae et litt. Belgg. Prof.
Davreux,	Canon. hon. eccl. Cath. Namurc. Philos. Prof. in Sem. Baston.
Deblieck,	S. Theol. Doct., Pastor-Decanus Alostensis.
De Coninck,	S. Theol. Candidatus in Cath. Univ. Lovan.
De Decker,	Canonic. eccl. Cath. Gandav. Superior Congreg. Soror. charit.
De Decker,	Jur. Can. et S. Liturg. Prof. in majori Seminario Mechliniensi.
Dekens,	Parochus in Lisse (Dioec. Harlem.)
Delcour,	Jur. Doct. et Prof. in Cath. Univ. Lovan.
Delecoeuillerie,	S. Theol. Bacc. S. Theol. Prof. in maj. Semin. Tornacensi.
De Neubourg,	S. Theol. Baccal. alumn. coll. Belg. Romae.
Delvigne,	Litt. human. Prof. in min. Semin. Mechlin.
De Moor,	S. Theol. candidatus in Cath. Univ. Lovan.
De Pauw,	S. Theol. Prof. in maj. Sem. Mechliniensi.
DeRuelle,	Litt. hum. Prof. in min. Sem. Wavriae min.

NOMINA FAUTORUM ET PROMOTORUM HUJUS OPERIS.

DD. **De Mulder**, Canonic. eccl. cath. Gandav., Juris Canon. Prof. in maj. Semin. Gand.

De Vroye, Can. eccl. Cathed. Leod.

De Woelmont, Can. hon. eccl. Cathedr. Namurcensis.

De Smet, Canonic. eccl. Cathed. Gand.

De Roy, Parochus in Deurne.

Dens, Praeses maj. Semin. Mechliniensis et S. Theol. Prof.

Dengis, S. Theol. Cand. in maj. Semin. Leod.

Dircxsens, Vicepastor in eccl. S. Mariae, Lovanii. Exemp. tria.

Driscoll, S. Theol. Candidatus in Cath. Univ. Lovan.

Dieltjens, S. Theol. Licent. Parochus eccl. S. Michaëlis, Lovanii.

Docq, Discipll. naturalium Doct. et Prof. in Cath. Univ. Lovaniensi.

Du Bois, Can. hon. eccl. cath. Gand. Praeses min. Semin. S. Nicolai.

Du Sausoit, S. Theol. Bacc. dioec. Tornacensis.

Elsen, Soc. Jesu, Parochus eccl. S. Theresiae, Hagae comitis.

Eulenbach, S. Theol. Doct. Parochus in Monnikendam. (dioec. Harlem.).

Feye, S. Theol. et SS. Can. Doct. in Cath. Univ. Lovan. Jur. Can. Prof. Exemp. sex.

Fillion, S. Script. Prof. in maj. Semin. Cenomanensi. Exemp. duo.

Floss, S. Theol. Doct. et Prof. in Univ. Bonnensi.

Foubert, S. Theol. Baccal. Vicepastor in eccl. S. Nicolai, Gandavi.

Francart, Parochus-Decanus in Perwez.

Fransen, S. Theol. Licent., alumn. coll. Belg. Romae.

Gabriël, Jur. Can. Bacc. Dioec. Bredanae.

Garcia Blanco, Lingg. Orientt. Prof. in Univ. Matritensi.

Gillis, S. Theol. Bacc. Prof. Relig. in Gymnasio Lovaniensi.

Gotale, Can. eccl. Cath. Leod. Praeses majoris Semin. Leod. Theol. Prof.

Gradus, Ling. Hebr. Prof. in min. Sem. Trudonopolitano.

Gravez, S. Theol. Licent. Parochus-Decanus Montensis.

Guebels, Can. hon. eccl. Cath. Namurc. Praeses min. Sem. Baston.

Haine, S. Theol. Licentiatus, alumn. coll. Belg. Romae.

Haan, Medic. Doct. et Prof. in Cath. Univ. Lovaniensi.

Haverals, S. Theol. candidat. in Univ. Lovan.

NOMINA FAUTORUM ET PROMOTORUM HUJUS OPERIS.

DD. Heberle,	Bibliopola Coloniensis.
Heirman,	S. Theol. Baccal., Vicepastor in Vermeere (dioec. Gand.)
Henrotay,	S. Theol. Bacc. Parochus in Grand-Rechain (dioec. Leod.).
Hesselveld,	Rector instituti S. Aloysii, Amstelodami.
Hessels,	Soc. Jesu, Rector Gymnasii S. Ignatii, Antverpiae.
Heymans,	S. Theol. Licentiatus, Parochus eccl. S. Joan., Bruxellis.
Hoek,	Parochus eccl. S. Augustini, Amstelodami.
Hofman,	Parochus-Decanus eccl. S. Annae, Amstelodami.
Heuschen,	S. Theol. Bacc. Vicepastor in eccl. S. Joannis, Leodii.
Hoare,	S. Theol. Candid. in Cath. Univ. Lovan.
Houba,	S. Theol. Bacc. Parochus in Bure (Dioeces. Namurc.)
Jadot,	S. Theol. Licentiat. in Cath. Univ. Lovan.
Jacquemotte,	S. D. N. Cubicularius honorarius, Vicar. Gen. et Archidiac. Leod.
Jansen,	Vicepastor in Ysselstein (dioec. Ultraj.).
Janssens,	Parochus eccl. B. M. V. trans Diliam, Mechliniae.
Joris,	Parochus in Leest (dioec. Mechl.).
Kaerle,	S. Theol. Doct. Lingg. Orientt. Prof. in Univ. Viennensi (in Austria).
Kaisin,	Rhetorices Prof. in minori Semin. Baston.
Kampfens,	Parochus eccl. S. Augustini, Gandavi.
Kempeneers,	SS. Can. Doct., examin. Synod.
Kerstens,	Parochus in Hillegom (Dioec. Harlem.)
Labis,	S. Theol. Doct. et Prof. in maj. Semin. Tornacensi.
Laforet,	S. Theol. Doct. Prof. Philos. in Cath. Univ. Lovan. Exemp. sex.
Laforet,	Philos. et Litt. Doct. Prof. in minori Seminario Baston.
La Housse,	S. Theol. Candid. in Univ. Cath. Lovan.
Lamy	S. Theol. Baccal., regens in coll. Adrian. VI., Lovanii.
Lauwers	Vic. Gen. Can. hon. eccl. metropol. Mechlin. S. Theol. Baccal.
Lauwers,	Jur. Can. Baccal. Vicepastor in eccl. S. Michaëlis, Bruxellis.
Larsow,	Doct. Philos. Lingg. Orientt. Prof. in Univ. Berolinensi.
Lambin,	S. Theol. Baccal. in Cath. Univ. Lovan.

NOMINA FAUTORUM ET PROMOTORUM HUJUS OPERIS.

DD.	Ledain,	. . . . Sacerdos Dioec. Metensis.
	Le Doux,	S. Theol. Doct. et Prof. in majori Seminario Leodiensi.
	Le Febve,	S. Theol. Doct. et Prof. in Cath. Univ. Lovan. Exemp. sex.
	Lenders,	Can. eccl. Cathed. Leod., examin. Synod.
	Lejeune.	S. Theol. Baccal. dioec. Leod.
	Lequeux,	S. Theol. Licent. dioec. Tornac.
	Lequette,	Can. hon. eccl. Cath. Atrebatensis, maj. Semin. Rector.
	Leirens,	Parochus in Meulestede (Dioec. Gand.)
	Liagre,	S. Theol. Candidat. in Cath. Univ. Lovan.
	Luitgarens,	Sacerdos Dioec. Mechlin., institutor juvent. in Assche.
	Marquenie,	Vicepastor in Melsele (Dioec. Gand.)
	Materne,	Parochus in Hermeton (Dioec. Namurc.)
	Mehler,	Parochus instituti S. Bernardi, Amstelodami.
	Meersseman,	Litt. Hum. Prof. in Gymnasio S. Ludovici, Brugis.
	Meyer,	Vicepastor in Marlinne.
	Miniscalchi,	Comes. . . . . . Veronae.
	Minne,	Litt. Hum. Prof. in gymnasio S. Ludovici, Brugis.
	Mommen,	S. Theol. Prof. in maj. Semin. Leod.
	Mommaerts,	Jur. Can. Baccal. Vicepastor in eccl. S. Mariae, Bruxellis.
	Moons,	Sacerdos Dioec. Gandavens.
	Mortelmans,	Can. eccl. Metrop. Mechlin. in maj. Semin. S. Script. Prof.
	Moulaert,	Ord. Praed., Prior conventûs Thenensis.
	Nameche,	Cath. Univ. Lovan. Prorector. Litt. antiq. Prof. S. Theol. Doct.
	Naniot,	S. Theol. Cand. in Cath. Univ. Lovan.
	Nyssen,	Parochus in Montzen (Dioec. Leod.)
	Nuyts,	S. Theol. Baccal. in Cath. Univ. Lovan.
	Okeeffe,	S. Theol. Candidat. in Cath. Univ. Lovan.
	Peeters,	S. Theol. Cand. in Cath. Univ. Lovan.
	Pitsaer,	Regens Collegii S. Spiritûs, Lovanii. Exemp. sex.
	Petit,	Can. hon. eccl. Namurc.
	Peyrot,	Vicepastor in eccl. S. Christophori, Leodii.
	Peyrot,	Theol. Candid. in maj. Sem. Mechliniensi.
	Poncelet,	Vicarius Generalis Namurc.

NOMINA FAUTORUM ET PROMOTORUM HUJUS OPERIS

DD. Puissant, S. Theol. Candid. in Cath. Univ. Lovan.
Raepsaet, Decanus Capituli Gand.
Reinke, Philol. Candid. in Academia Monasteriensi.
Reinaerts, Parochus-Decanus Tungrensis.
Reusens, S. Theol. Candid. in Cath. Univ. Lovan.
Rioche, Jur. Can. Prof. in maj. Semin. Warmondensi.
Ruggeri, ... Romae.
Sattler, Litt. hum. Prof. in min. Seminario (la chapelle sous-Rougemont, Haut-Rhin).
Scapaticci, Ling. Syr. Prof. in Univ. Romana.
Schillings, S. Theol. Baccal., Vicepastor in Aubel (Dioces. Leod.)
Segondy, Sacerdos Dioeces. Montis Pessulani.
Siegfried, Parochus-Decanus eccl. S. Jacobi, Hagae comitis.
Simoens. Parochus eccl. B. M. V. Gandavi.
Sonneville, Vic. Gener. Archipresbyter Capit. Cathedr. Gand.
Sonneville, S. Theol. Licent. Vicepastor in eccl. S. Bavonis, Gand.
Sjoukes, Ord. Praed. Parochus eccl. S. Dominici, Amstelodami.
Spaes, Parochus-Decanus Hasseletanus.
Speeck, Parochus eccl. S. Caroli, Antverpiae.
Spitzen, S. Theol. Doct. in maj. Sem. Warmondensi S. Theol. Prof.
Steins Bisschop, Parochus eccl. S. Ursulae, Amstelodami.
Smets, Parochus in Dommartin (Dioec. Leod.).
Smits, S. D. N. Cubicul. honor. Amstelodami.
Stienlet, Parochus in Glymes. (Dioec. Mechlin.)
Tellier, Can. Poenit. eccl. metrop. Mechlin.
Thiels, Can. eccl. metrop. Mechl. S. Theol. Prof. in maj. Sem. Mechlin.
Tenhagen, Vicepastor in Elst (Dioec. Ultraject.)
Timmermans, S. Theol. Doct., Parochus-Decanus in Oss (Dioec. Buscoduc).
Tuomey, S. Theol. Cand. in Cath. Univ. Lovan.
Ubaghs, Can. hon. eccl. cath. Leod. S. Theol. et Doct. Philos. Prof. in Cath. Univ. Lovan. Exemp. sex.
Ulenaers, S. Theol. Doct. in maj. Sem. Leod. S. Theol. Prof.
Van Assche, Vicepastor in eccl. S. Michaëlis, Lovanii.

NOMINA FAUTORUM ET PROMOTORUM HUJUS OPERIS.

DD. Van Aerschot,	Parochus in Hakendover. Exemp. duo.
Van de Velde,	S. Theol. Baccal. Vicepastor S. Michaëlis, Bruxellis.
Van de Velde,	Can. hon. Theol. Prof. in Sem. Mechlin.
Van den Akker,	Vicepastor eccl. S. Jacobi, Hagae comitis.
Van der Linden,	Can. hon. Metrop. eccl. Mechlin. Parochus-Plebanus S. Rumoldi.
Van der Vennet,	Parochus in Michelbeek (Dioec. Gand.)
Van der Ploeg,	S. Script. Prof. in maj. Sem. Warmondensi.
Van den Burgt,	S. Theol. Baccal. Jur. Can. Prof. in maj. Sem. Ultraject.
Van den Broek,	S. Theol. Licent. Vicepastor S. Nicolai, Bruxellis.
Van den Broek,	S. Theol. Doct. in Cath. Univ. Lovan. Theol. Prof. Exemp. sex.
Van Hemel,	Vic. gen. official. Can. hon. eccl. Metrop. Mechlin.
Van Heeswyk,	Litt. hum. Prof. in min. Sem. Wavriae min.
Van Gulik,	Soc. Jesu, Parochus S. Theresiae, Hagae comitis. Exemp. duo.
Van Ham,	Soc. Jesu, S. Script. Prof., Ultrajecti ad Mosam.
Van Gameren,	Jur. Can. Baccalaureus.
Van Eerdewegh,	Vicepastor eccl. S. Jacobi, Antverpiae.
Van Tongel,	Parochus in Oplinter.
Van Drival,	Can. hon. Atrebatensis, Praeses min. Semin. Atrebat.
Van Dyk,	Bibliopola Delphii.
Van Leeuwen,	Bibliopola Lugduni-Batavorum.
Van Ommeren,	Superior Abbatiae S. Bernardi in Bornhem.
Van Segveld,	Litt. hum. Prof. in min. Sem. Mechlin.
Van Someren,	Parochus-Decanus Eindhoviensis.
Van Stappen,	Vicepastor S. Andreae, Antverpiae.
Van Osch,	Bibliopola Trajecti ad Mosam.
Van Oyen,	Scientt. Phys. et Mathem. Doct. et Prof. in Cath. Univ. Lovan.
Van Steenvoorden,	Vicepastor S. Augustini, Amstelodami.
Van Steenkiste,	S. Theol. Candid. in Cath. Univ. Lovan.
Van Hulst,	S. Theol. Candid. in Cath. Univ. Lovan.
Van Nuenen,	Vicepastor in N.
Von Schilgen,	S. Theol. Candid. in Cath. Univ. Lovan.
Verdussen,	Bibliophilus, Antverpiae.

NOMINA FAUTORUM ET PROMOTORUM HUJUS OPERIS.

DD. Verduyn,	Parochus-Decanus Gandavensis.
Vermeulen,	Parochus S. Mariae, Lovanii.
Verhoustraeten,	Parochus-Decanus Bruxellensis.
Veth,	Lingg. Orientt. Prof. in Athenaeo ill. Amstelodamensi.
Vregt,	Vicepastor S. Jacobi, Hagae comitis.
Velten,	S. Theol. Licentiatus, Bonnae.
Waffelaert,	Vicepastor in St. Genois (in Flandria Occid.)
Welvaert,	Parochus-Decanus Iprensis.
Welte,	S. Theol. Doct. et Prof. in Univ. Tubingensi.
Willebors,	Parochus in Neerlinter.
Wilmet,	S. Theol. Prof. in maj. Semin. Namurcensi.
Winnen,	S. Theol. Baccal. Vicepastor Bruxellis.
Wouters,	S. Theol. Doct. Can. hon. eccl. Leod. Hist. eccl. Prof. in Cath. Univ. Lovan. Exemp. duo.
Zalka,	S. Theol. Doct. in Cath. Univ. Pestinensi (in Hungaria) Hist. eccl. Prof. Exemp. tria.
Zingerle,	S. Theol. Doct. Lingg. Orient. Prof. Meran. (in Tirol.).

ELENCHUS EORUM QUAE HOC LIBRO CONTINENTUR.

ELENCHUS EORUM QUAE HOC LIBRO CONTINENTUR.

PROLEGOMENA.

SECTIO PRIMA.

De binis Mscptis Codicibus Syriacis saeculo proxime elapso ex Oriente ad WETSTENIUM *allatis. Accuratius describitur illorum alter, quo continentur epistolae binae* S. CLEMENTIS ROMANI *de Virginitate.*

Anno saeculi proxime elapsi quinquagesimo secundo WETSTENIUS, Novi Testamenti graeci editor ille notissimus, Amstelodami tunc temporis degens, a JACOBO PORTERO, Britanniae ad Turcas eodem tempore legato, accepit manuscriptos Codices Syriacos duos, Aleppi ejusdem PORTERI curâ coëmptos.

Horum Codicum unus, chartaceus, saeculo XVI charactere Maronitico in foliis minori formâ quadruplicatis exaratus, continet quatuor Evangelia Syriace ex versione *Simplici* sive *Peshito*, et *Carshunice*, hoc est, Arabice sed litterarum notis Syriacis. Singulae pagellae binas exhibent columnas ita dispositas, ut interpretatio Carshunica sinistrum, Syriaca dextrum latus occupet. Syriacus contextus vocalium notis fere omnino caret; sed diacritica puncta vocibus appicta sunt frequentissime, et signa *τῶν Ruchoch* et *Kushoi* in Evangeliis tribus

B

prioribus ferè constanter, in Evangelio verò S. Johannis, quod et ab alia manu conscriptum est, parum frequenter. Institutâ autem nonnullarum Codicis partium collatione cum editione Schaafiana, non nisi unam et alteram lectionis varietatem deprehendi, omnino verò nullam quae esset alicujus momenti. Legitur ibi comma de commotione aquarum Bethesdae (Joh. V. 4); absunt autem ab hoc Evangeliorum Codice, sicut et a reliquis hujus versionis Codd. Mscptis [1], cum duo commata Lucae (Cap. XXII. 17. 18), tum etiam integra pericopa de muliere adultera (Joh. Cap. VIII. 3. 12), unà cum commatis tribus illis, quae in multis Graecis Codicibus, ut et in Latina Vulgata, pericopam illam proxime antegrediuntur (Cap. VII. 53. VIII. 1. 2).

Alter verò Codex, pariter chartaceus, continet Acta Apostolorum cum epistolis Pauli, Jacobi, priore Petri et prima Johannis Syriace, itidem secundum versionem Simplicem sive *Peshito*; accedunt epistolae secunda Petri, secunda et tertia Johannis, et epistola Judae, pariter Syriace, secundum versionem Philoxenianam. Sequuntur ibi porro binae Clementis *de Virginitate* epistolae et anonymi cujusdam fragmenta nonnulla exegetici argumenti.

Ambo hi Codices deinceps collocati fuêre in Bibliotheca seminarii Remonstrantium Amstelodamensis, ubi etiamnum asservantur; praenotati sunt, prior quidem numero 185, posterior vero numero 184.

Sed posterior hic Codex, quia Clementis illas *de Virginitate* epistolas continet, paulo accuratius heic a nobis describendus est.

Igitur Codex ille numero 184 praenotatus, unâ eademque manu, sat nitide scriptus est charactere Maronitico, in charta gossypina et foliis minori formâ quadruplicatis. Continet autem, demtis quatuor Evangeliis et Apocalypsi sancti Johannis, libros Novi Testamenti omnes hoc ordine: primùm librum Actûum Apostolorum, cui praemittuntur verba haec, quae et omnino prima

---

(1) Cf. Novi Testamenti versiones Syriacae, denuo examinatae a J. G. Adler. Hafniae Simplex, Philoxeniana et Hierosolymitana, 1789. p. 10.

sunt totius Codicis verba : ܒܫܡ ܐܠܗܐ ܚܝܐ ܘܡܚܝܢ ܚܝ̈ܐ ܠܟܠܒܣܪ ܡܫܪܝܢܢ ܕܢܟܬܘܒ ܟܬܒܐ ܕܦܪܟܣܝܣ ܕܬܪ̈ܥܣܪ ܫܠܝ̈ܚܐ ܩܕ̈ܝܫܐ . Hoc est : *In nomine Dei vivi et vitam dantis omni carni, incipimus scribere librum Actûum duodecim sanctorum Apostolorum.* Sequitur porrò Epistola Jacobi; tum prior Petri; tum prima Johannis; tum Pauli epistolae, ad Romanos, prior ad Corinthios, posterior ad Corinthios, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, prior ad Thessalonicenses, posterior ad Thessalonicenses, prior ad Timotheum, posterior ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, denique ad Hebraeos. A fine epistolae ad Hebraeos legitur doxologia haec : ܫ̄ܘ ܠܐܒܐ ܕܚܝܠ ܝܗܒ . ܘܠܒܪܐ ܕܥܕܪ . ܘܠܪܘܚܐ ܩܕ̄ ܕܫܡܠܝ ܘܓܡܪ . ܠܬܠܝܬܝܘܬܐ ܩܕܝܫܬܐ ܚܕ ܐܠܗܐ ܫܪܝܪܐ . ܕܠܗ ܫ̄ܘ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ . ܐܡܝܢ . Hoc est : *Gloria Patri, qui vires tribuit, et Filio, qui adjuvit, et Spiritui sancto, qui perfecit et absolvit, sanctae Trinitati uni Deo vero, cui sit gloria in saeculum saeculorum. Amen.* Quam doxologiam statim excipit eâdem manu, qua reliqua, exarata epigraphe valde prolixa, quam hic subjicimus :

ܫܠܡ ܟܬܒ ܗܢܐ ܘܦܘܠܘܣܠܝܐ ܒܬܘܕܝܬܐ ܕܬܠܝܬܝܘܬܐ ܩܕܝܫܬܐ ܘܡܫܒܚܬܐ . ܡܢ ܐܠܗܐ ܡܪܝܐ . ܗܘ ܐܝܬܘܗܝ ܠܐ ܡܬܕܪܟܢܘܬܐ . ܡܢ ܩܕܡ ܙܒܢܐ . ܡܢ ܡܬܟܠܢܐ . ܡܢ ܐܝܬܝܐ : ܘܐ......ܢ[1] ܡܛܠ ܗܢܐ ܩܕܝܫܐ ܕܐܘܢܓܠܝܘܢ ܫܡܝܢܐ ܕܡܫܝܚܐ ܐܠܗܢ . ܕܐܬܟܬܒܘ ܐܟܪܙܘ ܐܘܢܓܠܣܛܐ . ܦܠܓܘ ܘܦܪܩܘܗܝ ܡܠܟܘܬܐ ܘܡܢܝܢ : ܘܦܪܟܣܝܣ ܗܘ ܕܬܪ̈ܥܣܪ ܫܠܝ̈ܚܐ ܩܕ̈ܝܫܐ : ܟܠܗ ܐܝܬܝܐ ܐܘܟܠܣܝܢ ܕܡܠܟܘܬ ܫܠܝܚܐ ܦܛܪܘܣ : ܕܡܟܠܢܐ ܕܐܬܒܛܠ ܡܢܐ ܕܡܫܝܚܐ

---

(1) Non dubito quin heic legendum sit ܘܐܬܦܩܘ (Ethpeal. a ܦܩܘ), quod vocabulum et alibi me legisse memini tamquam Synonymum junctum cum ܐܬܟܬܒ.

ܡܡܘܠ ܡܠܢ : ܒܫܢܬ ܐܠܦ ܘܫܬܡܐܐ ܘܩ̈ܫ ܘܣܘܐ ܕܡܘܠܕܐ ܠܚܬܢܐ ܘܢܦܘܩܐ
ܕܠܒܬܗ ܠܡܪܘܐ : ܒܝܫܝܗ ܕܣܐܡܢ ܡܗܣܐ . ܒܡܘܡܐ ܕܒܪܘܫܬܐ ܕܝܗܘܕܝܐ .
ܒܥܘܕܢܐ ܕܦܠܝܗ ܕܡܘܬܐ : ܒܡܘܥܠܢ ܡܡܘܬܐ ܕܚܝܠܐ ܬܟܘܠܐ ܡܬܡܪܐ ܐܟܡ
ܡܛܠ ܐܢܠܘܛܝܩܘܣ ܦܐܪܡܢܝܐܣ ܕܐܢܠܘܛܝܩܐ . ܕܗܘ ܡܛܠ ܩ̈ܠܐ ܦ̈ܫܝܛܐ :
ܘܡܛܠ ܝܚܝܕܝܐ ܕܡܠܘܐܣ : ܘܡܛܠ ܐܢܠܘܛܝܩܘܣ ܕܬ̈ܪܝܢ . ܕܗܘ ܒܪܡܣ
ܡܢ ܫܒܬܐ : ܘܡܛܠ ܦܐܣܛܟܠܘܣ ܕܝܪ̈ܟܐ . ܕܗܘ ܒܪܡܣ ܕܡܢ ܬ̈ܪܝܢ .
ܘܐܫܠܡ ܡܢ ܫܠܡܗ ܘܐܟܡ ܦܠܡܪܝܐ : ܘܡܛܠ ܕܡܘܣܩܘܪܘܣ ܕܐܘܪܡܫܟܝܣ .
ܕܗܘ ܠܫܢܐ : ܘܡܛܠ ܡܘܪܡܠܟܘܣ ܕܫܡܝܢ . ܕܗܘ ܡܘܫܦ : ܘܡܛܠ ܐܡܠܟܠܡܘܣ
ܕܝܚܝܪ . ܕܗܘ ܡܫܠܡ ܗܘܐ ܠܩܝܡܐ ܕܡܠܢ ܠܡܠܘܪܐ . ܐܠܦܠܒ ܕܡܢ
ܠܐܡܢ ܠܟܠܐ ܩ̈ܡܐ ܕܐܘܝܟܢܘܬܐ ܒܝܡܪܐ ܡܝܡܬܐ ܕܡܛܠ ܐܡܫܢ ܕܒܐܠܪܐ
ܕܝܚܝܪ . ܘܐܫܠܡ ܕܡܢ ܒܠܪ ܠܪܘܡܐ ܕܡܢ ܕܘܡܠ ܦܐܡܫܠܡܘܬܐ ܒܝܡܪܐ
ܕܡܒܠ ܠܟܗܐ ܘܡܛܠ ܠܐܪܕܪܘܣ . ܕܡܫܠܡܪܐ ܢܗܝܪܐ . ܕܒܐܠܪܐ ܕܡܢܝܕܝܢ .
ܠܟܠܒ ܠܡܢܪܐ ܡܘܠܢܐ ܘܡܢܝܢܡܗܐ ܕܡܛܠ ܢܠܠܢܐ . ܠܫܡܫ ܝܫܠܪܗ ܕܐܟܡ
ܦܠܡܪܝܐ : ܦܠܫܗ ܕܡܢ ܐܠܦ ܢܗܝܐ ܘܡܢܝܫܢܐ ܘܡܢܦܠܟܐ ܒܡܠܘܡܢ
ܗܠܬܐ ܕܡܫܡܗ ܡܘܦܐܪ . ܒܡܫܟܐ ܡܢ ܕܡܪܐ . ܒܡܘܠܢܐ ܕܡܢ ܡܡܫܡܐ .
ܡܢ ܒܠܡܫܢ ܡܠܢܐ ܡܢ ܡܦܪܐ ܡܪܡܬܐ ܕܒܐܠܪܐ ܕܝܗܘܪ ܟܒܘܡܢ : ܗܐ ܡܢܝܫܫ
ܐܒܐ ܡܬܢܝܢܐܡܬ ܠܟܠܗ ܡܢ ܕܒܬܒܐ ܗܢܐ ܠܬܡܢ ܠܡܦܝܗܐ . ܕܐܦ ܠܡܢܫ
ܦܘܕܐ ܐܘ ܝܚܠܡܐ ܠܝܗܢ ܐܡܪ ܡܡܡܟܬܗ ܘܠܐ ܠܕܘܟܠ ܠܡܫܡܟܬܐ . ܡܠܗܐܠ ܠ. ܕܘܪ
ܕܡܠ ܦܪܡܐ ܢܫܡܪ : ܘܕܝܢܐ ܒܝܕܘܬܐ ܟܠܠ ܐܟܬܒ ܘܐܡܪ ܕܦܝܪ ܘܕܪܘܫ .
ܘܐܦ ܟܠܟ ܐܢܐ ܡܫܡܫܢܐ ܒܡܫ̈ܝܚܐ . ܡܠܗܠ ܕܒܟܠܗܘܢ ܐܠܬܐ ܕܣܠܡܬܐ
ܡܪ̈ܕܘܬ ܐܒܐ : ܦܟܐ ܐܒܐ ܡܠܟܘܢ ܐܡܪ ܪ̈ܟܘ ܟܠܟ ܡܠܗܠ ܣܘܟܗ ܕܡܫܘܠ .
ܘܪ̈ܟܘ ܐܦ ܟܠܠ ܐܟܡ ܡܢܝܢ ܐܡܠܟܠܡܘܣ ܟܡܝܪܐ . ܕܗܘ ܒܝܘܣ ܘܐܢܐ
ܡܬܦܫ : ܘܪ̈ܟܘ ܐܦ ܟܠܐܣܛܐ ܡܠܟܘܢ ܕܟܡܠ ܐܠܗ ܒܦܫܡܘܬܐ ܕܐܡܬܡܘܢ

ܫܠܡܐ ܕܐܫܘܡ ܡܢܗ ܐܫܬܡܠܝܘܬܗ . ܩܕܝܫܬܐ ܚܕ ܡܫܒܚܬܐ : ܚܕ ܕܐܠܗܐ :
ܘܚܕ ܟܝܢܐ : ܘܚܕ ܨܒܝܢܐ : ܘܚܕ ܡܠܟܘ : ܘܚܕ ܐܠܗܘܬܗ .
ܡܫܬܡܠܝ ܕܝܢ ܗܢܐ ܟܬܒܐ : ܗܢܐ ܩܕܝܫܐ ܕܝܩܝܪܐ . ܗܢܐ ܕܐܘܢܓܠܝܘܢ : ܗܢܐ
ܕܡܫܝܚܐ : ܘܗܢܐ ܐܠܗܢ : ܘܗܢܐ ܕܟܬܒܘܗܝ : ܕܟܬܒܘܗܝ ܐܪܒܥܐ ܐܘܢܓ .
ܡܬܩܪܐ ܘܦܪܟܣܝܣ ܕܫܠܝܚܐ : ܡܢ ܬܪܥܣܪ ܐܝܬܝܗܘܢ . ܐܡܝܢ . ܘܐܓܪܬܐ
ܕܦܘܠܘܣ ܡܢ ܕܐܬܩܪܝ ܟܬܒܐ ܕܕܝܬܩܐ ܚܕܬܐ . ܗܘ ܕܡܫܝܚܐ ܡܪܢ ܕܝܠܢ . ܫܢܬ
ܕܐܠܦ ܘܫܒܥܡܐܐ ܘܬܡܢܝܢ ܘܚܕܐ . ܠܝܘܢܝܐ ܕܓܠܝܙܝܢ ܘܢܟܘܠܬܢܝܢ . ܕܥܠ ܫܪܪܐ
ܟܦܪܘ ܒܝܪܚܐ ܕܚܙܝܪܢ ܒܥܪܘܒܬܐ ܕܕܗܒܐ ܒܦܠܓܗ ܕܝܘܡܐ . ܐܡܝܢ .

Hoc est : « Finem et absolutionem habuit auxilio sanctae et gloriosae « Trinitatis, unius veri Dei, unius essentiae indivisibilis, unius voluntatis, « unius imperii, unius potestatis, - atque terminatus est sacer hicce liber « venerandi Evangelii Christi Dei nostri, quem conscripserunt quatuor « Evangelistae, Matthaeus et Marcus, et Lucas, et Johannes[1], et « Actûum duodecim sanctorum Apostolorum, nec non epistolarum quatuordecim « Beati Pauli Apostoli, qui (liber) vocatur Testamentum Novum Christi « Jesu Domini nostri, – anno millesimo septingentesimo octogesimo primo Graeco- « rum[2] fraudulentorum et fallacium, qui perfidi fuêre erga veritatem, – in « plenilunio mensis Junii, feria sexta aurea[3], ipso meridie; in diebus antistitum « Ecclesiae, pastorum verorum, Patris nostri Mor Ignatii, Patriarchae[4]

—

(1) Hinc constat, mutilum esse Codicem, de quo agimus, et partem Codicis illam qua Evangelia continebantur, ab eodem deinceps fuisse separatam. Et supersunt adhuc illius separationis manifesta indicia. Evangeliorum Codex (n° 185), de quo primo loco diximus, numquam pars fuit illius Codicis (n° 185), de quo nunc agimus.

(2) h. e. anno 1470 aeraę Christianae.

(3) Feriam sextam *auream* Syri vocant feriam sextam illam, quae primò occurrit post Dominicam Pentecostes.

(4) Scilicet Jacobitarum. Fuit is Ignatius X, dictus VI, qui sedit ab anno Graecorum 1766 (Christi 1455) usque ad annum 1795 (Christi 1484). Confer Assemani Bibl. Or. T. 2. p. 385.

« Antiochiae, qui et [1] Caleph Maädanensis, et Mor Gabrielis « (Primatis) Aegypti, et Mor Ignatii (Primatis) Salachae, qui et Azizus « Bar-Zobto [2], et Mor Basilii (Primatis) Gozarthae, qui et Azizus « Derbensis, filius sororis Patris nostri Patriarchae; et Mor Dioscori, « (Primatis) Hierosolymae, qui et Isa [3], et Mor Cyrilli, (Primatis) « Emesae, qui et Joseph [4]; et Mor Julii, Gargarae (Primatis), qui et « Joannes Turabdinensis ex Invarda. Scriptus autem est (hic codex), quod « ad duo vel tria capita Evangelii attinet, in sacro coenobio Mar Abchai, « in Gargarae regione sito; absolutus autem est, post fugam ex loco nostro, « in hospitio, in coenobio Deiparae et Mor Theodori (quod coenobium « Nataphae dicitur) in regione Mardensi sito prope coenobium gloriosum « et illustre Mar Ananiae, sub protectione Patris nostri Patriarchae. Scripsit « autem hunc codicem homo peccator et reus, ac foedatus omnibus iniqui- « tatibus, cui nomen est Kuphar, professione coenobita, dignitate presbyter, « filius beate defuncti Benjamini ex Caphro, vico in regione Turabdinensi. « Ecce suppliciter rogo quemcumque qui in hunc codicem inciderit, ut si « inveniat errorem aut mendum, corrigat secundum scientiam suam, nec repre- « hendat imbecillitatem meam, nam deficit mortalis quivis; et (suppliciter rogo) « ut oret ex caritate pro parentibus et fratribus meis carnalibus et spiritualibus, « atque etiam pro me misero, qui omnimodis peccatis decoratus sum. Peto « a vobis, o fratres mei, precamini pro me propter amorem Jesu. Precamini « etiam pro Patre nostro Mor Julio, cujus sollicitudine factum est ut ego « hunc codicem conscriberem. Precamini etiam pro omnibus qui nobiscum « sunt fratribus, filiis Patris nostri Mor Julii, sacerdotibus quidem, Raban « Gamha, Raban Denha, Raban Zeliba, Raban Simeon, Raban

---

(1) Novum nomen adsumere solebat Patriarcha aut Episcopus, cum consecraretur.

(2) Cf. Assem. Bibl. Or. T. 2. pag. 385.

(3) Cf. Assem. Bibl. Or. T. 2. p. 385.

(4) Cf. Assem. Bibl. Or. T. 2. p. 462.

« Joseph et Raban Joannes; diaconis autem, Raban Isa, Raban « Barzauma, Raban Behenam, Raban Ephraim, Raban Thoma, « Raban Gabriel, inter quos omnes est cibi potûsque et vestitûs commu- « nitas [1]. Dominus noster perficiat certamen eorum. Amen. Precamini etiam « pro cunctis qui partem habuerunt in hoc libro (parando). Illius autem qui « ex charitate precatus fuerit pro nobis, Dei filius in die judicii, quando « venturus est in secundo ejus adventu, misericorditer recordabitur per « intercessionem Deiparae Mariae et omnium sanctorum. Amen. »

Prolixam hanc epigraphen alia statim excipit eâdem manu exarata, quam hic subjicimus:

ܟܬܒܬܗ ܠܟܬܒܐ ܗܢܐ ܒܐܝ̈ܕܝ ܛܡ̈ܐܬܐ ܐܢܐ ܩܘܦܪ ܕܪܒ ܡܢ ܟܠ ܚܛܝܐ. ܠܝܠܕܐ ܪܚܝܡܐ ܘܡܚܒܒܐ ܘܦܐܪܐ ܕܚܝ̈ܐ. ܕܝܪܝܐ ܟܢܝܟܐ ܘܢܟܦܐ. ܪܒܢ ܒܪܨܘܡܐ ܡܫܡܫܢܐ ܐܝܩܝܪܐ ܘܩܕܝܫܐ ܒܝܬ ܫܪ̈ܒܬܐ ܦܠܚܢ ܚܝ̈ܐ ܐܡܝܢܘܬܐ. ܒܪ ܐܡܝܪܐ ܡܢ ܐܘܪܒܝܫ ܕܒܬܚܘܡ ܓܪܓܪ. ܕܢܗܘܐ ܠܗ ܠܬܘܪ̈ܓܡܐ ܕܡܝܬܪ̈ܬܐ ܘܠܬܘܪܨܐ ܕܡܚܝܠܘܬܗ. ܘܕܢܗܘܐ ܡܨܠܐ ܥܠܝ ܘܢܥܗܕ ܠܡܣܟܢܘܬܝ ܒܨܠܘܬܗ ܡܩܒܠܬܐ.

Hoc est: « Scripsi hunc librum manibus meis immundis ego Kuphar, « major quam quivis alius peccator, pro genimine caro dilectoque et vitae « fructu, coenobita modesto castoque, Raban Barzauma, diacono illustri « sanctoque inter propagines, cultore vitae innocentis, Amiri filio ex Urbish « in ditione Gargaris, ut valeat illi ad exercitium virtutum et ad directionem « suae infirmitatis, et ut precetur pro me et recordetur miseriae meae in « precibus suis (Deo) acceptis. »

---

(1) Syriace verbotenus ibi dicitur: *qui omnes in una communitate sunt, in esu potuque et in vestitu*. Utendum heic erat liberiore interpretatione. Crediderim tamen, assecutum me esse mentem scriptoris.

Post secundam hanc epigraphen statim sequuntur quaedam de praematura morte Barsaumae, de quo sermo fuit in epigraphe proxime antegressa. His vero, nullo intervallo, subjiciuntur historica haec:

ܘܒܗ ܒܗܕܐ ܫܢܬܐ ܗܘܐ ܡܘܬܢܐ ܪܒܐ ܒܗܢܐ ܐܬܪܐ ܕܡܪܕܝܢ . ܟܝܘܡܐ ܕܡܕܝܢܬܐ
ܥܡܝ ܡܘܬܐ ܐܝܟ ܡ̈ܐܬܝܢ ܢܦ̈ܫܢ ܒܝܘܡ ܕܡܬܝܠܬܐ . ܘܐܦ ܒܐܡܝܕ ܘܒܐܬܪܗ
ܘܐܦ ܒܛܘܪ ܥܒܕܝܢ ܗܘܐ ܗܘܐ ܡܘܬܢܐ . ܘܡܢܗ ܡܢ ܐܚ̈ܝܢ ܕܒܕܝܪܐ
ܕܢܛܦܐ ܒܗ ܒܗܢܐ ܡܘܬܢܐ ܐܪܒܥܐ ܐܚ̈ܐ ܕܝܪ̈ܝܐ . ܘܫܡ̈ܗܝܗܘܢ ܗܠܝܢ .
ܪܒܢ ܝܘܣܦ . ܘܪܒܢ ܒܪܨܘܡܐ . ܘܪܒܢ ܐܦܪܝܡ . ܘܪܒܢ ܓܒܪܐܝܠ .
ܒܟܠ ܫܒܘܥܐ ܚܕ ܡܢܗܘܢ ܗܘܐ . ܪܒܢ ܐܦܪܝܡ ܩܕܡܝܐ ܢܦܩ . ܒܬܫܥܬܥܣܪ
ܒܚܙܝܪܢ ܝܘܡ ܬܠܬܐ . ܘܪܒܢ ܒܪܨܘܡܐ ܒܟܙ ܒܗ ܝܘܡ ܕ . ܘܪܒܢ ܓܒܪܐܝܠ
ܒ ܒܬܡܘܙ ܝܘܡ ܬܪܝܢ . ܘܪܒܢ ܝܘܣܦ ܒܚ ܒܗ ܝܘܡ ܚܕ ܒܫܒܐ . ܕܫܢܬ
ܐܦܦܐ . ܡܢ ܕܩܪܐ ܢܨܠܐ ܥܠܝܗܘܢ ܘܥܠ ܕܘܝܐ ܕܟܬܒ .

Hoc est: « Eodem hoc anno in Mardensem hanc regionem gravis incidit « pestilentia, adeo ut singulis diebus intra urbem (Mardenem) ducenti circiter « homines morerentur. Amidae quoque inque hujus regione et Tur-abdine « pestilentia similiter grassabatur. Ex fratribus nostris, qui in Nataphensi coenobio « morabantur, illâ pestilentiâ absumpti sunt quatuor fratres coenobitae, quorum « haec sunt nomina: Raban Joseph, et Raban Barzauma, et Raban « Ephraem, et Raban Gabriel. Singulis hebdomadibus illorum unus ex hac « vita migravit. Primus discessit Raban Ephraem, idque die decimo nono « Junii, feria tertia; Raban Barzauma autem discessit vigesimo septimo « Junii, feria quarta; Raban Gabriel secundo Julii, feria secunda; et « Raban Joseph octavo ejusdem mensis, prima die hebdomadis, anni 1781 « (Christi 1470). Quicumque (in hunc librum) incidit, oret pro illis et « pro misero, qui eumdem conscripsit. »

Post illa, in altera tamen pagina, statim sequitur inscriptio haec:

ܬܘܒ ܒܡܪܢ ܕܡܥܕܪ ܠܡܚܝܠܘܬܝ . ܡܩܪܒܝܢ ܠܐܓܪ̈ܬܐ ܕܦܘܠܘܣ .
ܗܠܝܢ ܐܓܪ̈ܬܐ ܕܫܠܝ̈ܚܐ . ܐܝܠܝܢ ܕܠܐ ܡܫܬܟ̈ܚܢ ܒܟܠܗܘܢ ܢܘ̈ܣܚܐ . ܩܕܡ
ܐܓܪܬܐ ܕܬܪ̈ܬܝܢ ܕܦܛܪܘܣ .

Hoc est: *Item, in Domino qui adjuvat infirmitatem meam, Pauli epistolis adjungimus illas Apostolorum epistolas, quae non inveniuntur in omnibus Codicibus. Primo epistolam secundam Petri.*

Epistolam autem Petri secundam excipiunt epistolae secunda et tertia S. Johannis, post quas statim sequitur epistola S. Judae. Hanc vero epistolam, nullo intervallo, excipiunt binae epistolae Clementis Romani, praemissâ epigraphe illâ quam in nostra editione expressimus. Denique Clementinis illis epistolis subjiciuntur ea exegetici argumenti fragmenta, quae nunc primum a nobis edita et latine reddita a fine hujus libri leguntur. Fragmenta illa Msceptum Codicem claudunt. Atque haec sunt quae Syriaco hoc Codice continentur.

Jam ad scripturam ejus quod attinet, unâ eâdemque manu conscripta ibi sunt omnia, idque charactere Maronitico, ut supra jam monuimus. Notae vocalium saepe sunt appositae vocibus aut lectu difficilioribus aut ambiguae significationis; diacritica verò puncta frequentissime quidem, non tamen constanter. Fit et nonnumquam ut unum idemque vocabulum et notas vocalium habeat et diacritica puncta; sic, ut hoc utar, scriptum ibi reperies ܦܳܩܕ; unde conjiceres, vocalium notas seriori demùm aetate ab alia manu hic illic fuisse appictas; cui tamen conjecturae non favere mihi videtur atramenti color, ut qui in appictis illis vocalibus alius non est ab eo, quèm prae se ferunt litterae consonantes aut diacritica puncta. *Occultans*, ut vocatur, *lineola* nuspiam cernitur. Signa autem τῶν *Ruchoch* et *Kushoi* ut saepe sunt neglecta, ita saepe quoque occurrunt in libris quidem sacris qui in illo Codice continentur; nam in Clementinis epistolis,

B

ut et in fragmentis exegeticis, quae a fine Codicis leguntur, signa illa nuspiam comparent. Ad varia orationis membra distinguenda adhibentur ibi puncta illa satis nota : (.) (܂) (܆) (✦) ; sed interpungendi ratio multum abest ut ubique sibi constet, praesertim in Clementinis epistolis et in exegeticis, quae his subjiciuntur, fragmentis. Liber Actûum Apostolorum dispertitus est in pericopas per anni circulum in ecclesia recitandas; dispertitae similiter sunt quatuordecim Pauli epistolae, ut et epistola Jacobi, prior Petri, et prima Johannis; in reliquis verò nulla cernitur istiusmodi partitio.

Celebris ille locus Act. XX. 28 in Codice nostro hisce verbis legitur : ܕܬܪܥܘܢ ܠܥܕܬܗ ܕܡܫܝܚܐ ܗܝ ܕܩܢܗ ܒܕܡܗ, *ut pascatis ecclesiam Christi, quam acquisivit sanguine suo.*

Rom. X. 1 habetur : ܨܒܝܢܐ ܕܠܒܝ ܘܒܥܘܬܝ ܕܠܘܬ ܐܠܗܐ ܡܛܠܬܗܘܢ ܕܢܚܘܢ *Volontas cordis mei et obsecratio mea pro illis ut vivant*, non verò ibi legitur ܡܛܠܬܟܘܢ ܕܬܚܘܢ, *pro vobis*, *ut vivatis*, ut est in Codice Syriaco Vaticano XX, quem descripsit Adlerus [1].

Abest a Codice nostro 1 Joh. V. 7 (in Vulg. *Quoniam tres sunt, qui testimonium dant in coelo : Pater, verbum, et Spiritus Sanctus, et hi tres unum sunt)*; insequens autem versiculus octavus (sec. Vulgat.) sic ibi legitur : ܘܐܝܬܝܗܘܢ ܬܠܬܐ ܣܗܕܝܢ . ܪܘܚܐ . ܘܡܝܐ . ܘܕܡܐ . ܘܬܠܬܝܗܘܢ ܒܚܕ ܐܢܘܢ . Hoc est : *Et sunt tres testes : spiritus, et aqua, et sanguis, et hi tres in unum sunt.*

Hebr. Cap. II. ℣. 9 hisce verbis ibi legitur : ܗܘ ܓܝܪ ܐܠܗܐ ܒܛܝܒܘܬܗ ܚܠܦ ܟܠܢܫ ܛܥܡ ܡܘܬܐ, hoc est : *Ipse enim Deus per gratiam suam pro omnibus hominibus mortem gustavit.*

---

(1) In opere, cui titulus : *Novi Testamenti et Hierosolymitana*, denuo examinatae a *versiones Syriacae, Simplex, Philoxeniana*, J. G. Adlero. Hafniae 1789. pag. 18.

1 Cor. V. 8 scribitur: ܐܠܐ ܒܚܡܝܪܐ ܕܕܟܝܘܬܐ ܘܕܩܘܕܫܐ, *sed in fermento puritatis et sanctitatis;* ubi notandum est, in graecis Codicibus constanter haberi *ἀλλ' ἐν ἀζύμοις*. Ceterum notum est., Codices Syriacos hoc loco variare, et in aliis quidem legi ܐܠܐ ܒܚܡܝܪܐ [1], *sed in fermento*, in aliis vero ܐܠܐ ܒܦܛܝܪܐ, *sed in azymo.* Lectionem ܐܠܐ ܒܚܡܝܪܐ, *sed in fermento*, exhibet quoque versio Arabica, Syriacae *simplicis* filia, quae ab ejus editore Erpenio Erpeniana vocari solet. Sic enim ibi legitur:

ومن اجل ذلك نتخذ عيدا لا بالخمير العتيق ولا بخمير الشرارة والمرارة بل بخمير النقا والطهارة .

Hoc est: *Propterea festum agamus non in fermento veteri, neque in fermento malitiae et amaritudinis, sed in fermento innocentiae et puritatis.*

Institutâ hic illic collatione Codicis nostri cum editione Schaafiana, aliquot in eo deprehendi varias lectiones non nullius momenti. Sic, ut his exemplis utar, Act. II. 22, ubi in Graeco, nullâ lectionis varietate, legitur: *δυνάμεσιν καὶ τέρασιν καὶ σημείοις*, et in Schaafiana editione ܒܚܝܠܐ ܘܒܬܕܡܪܬܐ, Codex noster habet ܒܚܝܠܐ ܘܒܐܬܘܬܐ ܘܒܬܕܡܪܬܐ, ut est in Graeco textu, nisi quod voces alia ordine ibi positae sunt. Act. IV. 17 Schaafiana editio habet: ܐܠܐ ܕܠܐ ܬܬܘܣܦ ܬܘܒ ܢܦܩ, sed in nostro Codice post ܬܘܒ additur ܒܥܡܐ, plane ut in textu Graeco, ubi post *διανεμηθῇ* constanter legitur *εἰς τὸν λαόν*. Ibidem, ỳ. 30, Schaafiana

---

(1) Notat Adlerus (lib. cit. p. 40), lectionem ܒܚܡܝܪܐ in nullis nisi Nestorianorum Codicibus adhuc repertam fuisse. Quod ideo hic moneo, quia Codex noster, in quo tamen ܒܚܡܝܪܐ legitur, non Nestorianorum, sed Jacobitarum Codex est, ut certo constat cum ex prolixa illa epigraphe, quam supra (p. XI. sqq) recitavimus, tum etiam ex eo quod Hebr. Cap. II ỳ. 9 legitur ܗܘ ܓܝܪ ܐܠܗܐ ܒܛܝܒܘܬܗ ܛܥܡ; Nestoriani enim Codices, corrupto textu, ibi habent: ܗܘ ܓܝܪ ܠܒܪ ܡܢ ܐܠܗܐ ܛܥܡ *ipse enim praeter Deum*, cet. Cf. Assemani B. O. Tom. 3. P. 1. p. 543.

dat ܠܐܣܘܬܐ ܡܚܣܢܘܬܐ , sed noster Codex addit ܘܬܕܡܪܬܐ , quam lectionem Graeci quoque Codices, nullâ lectionis varietate, ibi exhibent; habent enim ibi: *εἰς ἴασιν καὶ σημεῖα καὶ τέρατα*, ut est in Syriaco, nisi quod iterum alio ordine voces ibi positae sunt.

Leguntur quoque ad marginem pagellarum in Mscpto Codice nostro variantes aliquot lectiones ab ipso Scriptore Codicis notatae, ex quibus speciminis causâ nonnullas hic subjicimus:

	Edit. Schaafiana.	Cod. Mscpt.	Var. Lect.
Act. 1. 25.	ܦܪܩ	ܦܪܩ	ܦܪܫ
II. 24.	ܫܪܝܗ	ܫܪܝܗ	ܢܫܪܝܗ
IV. 19.	ܚܒܗ	ܚܒܗ	ܚܒܐ
VII. 19.	ܫܡܠܕܝܢ	ܝܡܠܕܝܢ	ܡܡܠܕܝܢ
X. 10.	ܕܢܠܥܣ	ܠܡܠܥܣ	ܕܝܠܥܣ
XVI. 29.	ܡܢ ܪܬܐ	ܡܢ ܪܬܝܬ	ܡܢ ܪܐܬ
35.	ܫܪܝ	ܫܪܘ	ܢܫܪܝ
XVI. 24.	ܣܘܡܬܐ	ܣܘܡܬܐ	ܣܘܡܬܐ
Jac. II. 26.	ܡܝܬ ܗܘ	ܡܝܬ ܗܘ	ܡܝܬܐ ܗܘ
2 Joh. ℣. 8.	ܡܫܠܡܢܐ	ܡܫܠܡܢܐ	ܡܫܡܠܠܐ

Reperiuntur ibi, pariter ad marginem pagellarum, aliquot Syriaci contextûs vocabulorum Arabica interpretatio; sic, ut hoc utar, ad Act. XVI. 16 ܪܘܚܐ ܕܩܨܡܐ notatur اعنى روح التعريف , h. e. *Scilicet Spiritus divinationis*. Ibid. XXIII. 26 ad vocem ܐܗܓܡܘܢܐ notatur اعنى الوال , h. e. *Scilicet praefectus* (provinciae). Atque haec hactenus.

SECTIO SECUNDA.

S. CLEMENTEM ROMANUM *auctorem esse binarum epistolarum de Virginitate, quae sub ejus nomine feruntur, probatur argumentis et externis et internis. Confutantur argumenta adversariorum,* VENEMAE, LARDNERI, *ceterorum.*

Plures a CLEMENTE ROMANO conscriptas fuisse epistolas, antiquis quidem cognitas; nunc vero aut omnino deperditas aut certe in bibliothecarum pluteis adhuc latentes, satis certo constat. LEONTIUS (saec. VI) CLEMENTIS fragmentum aliquod recitat [1] cum hac epigraphe: *Τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ῥώμης ἐκ τῆς θ ἐπιστολῆς*, hoc est, *Sancti Clementis Romani ex epistola nona*. S. MAXIMUS (saec. VII) pariter innuere videtur [2], plures quam duas sua aetate exstitisse CLEMENTIS ROMANI epistolas. Tandem DIONYSIUS BARSALIBI [3]

(1) Apud Em. MAJUM, in *Scriptorum veterum novae collectionis Tomo* VII. pag. 84. Fragmentum illud a LEONTIO recitatum non legitur in epistolis *de Virginitate*, neque in 1ª Clementis epistola ad Corinthios, neque in quinque epistolis decretalibus, quae sub ementito CLEMENTIS nomine occurrunt in collectione *Pseudo-Isidoriana*, neque tandem in epistola quae a nonnullis vocatur secunda Clementis ad Corinthios; nam fragmentum aliquod ex prima Clementis epistola ad Corinthios recitans Leontius, hanc formulam adhibet: ἐν τῆς πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς, ex quo conficitur, alteram, quae putatur, ad Corinthios aut non fuisse ab eo pro genuina agnitam, aut saltem illi fuisse ignotam. Cf. Em. MAJI Op. laud. T. 1. ed. 1825. Pag. 69, a fine voluminis.

(2) In *Prologo* in opera DIONYSII Areop. Tom. 2 Venet. 1756. pag. 12. in editione Corderii.

(3) Apud ASSEM. in B. O. Tom. 2. pag. 158.

(saec. XII) epistolam memorat CLEMENTIS ROMANI adversus eos qui matrimonium rejiciunt.

Sed ad rem nostram veniamus. Probanda nobis est *γνησιότης* binarum, quae sub CLEMENTIS ROMANI nomine feruntur *de Virginitate* epistolarum. Ab argumentis ordimur externis, hoc est, a testimoniis antiquorum scriptorum testantium, ipsas eas, quas nunc prae manibus habemus binas *de Virginitate* epistolas, CLEMENTI ROMANO vulgo adscriptas, CLEMENTEM ROMANUM reapse habere auctorem. Et antiquissimus, qui quidem hactenus innotuerit, hujus rei testis S. EPIPHANIUS est, qui de Ebionitis scribens inter alia haec habet: *Χρῶνται δὲ καὶ ἄλλαις τισὶ βίβλοις, δῆθεν ταῖς περιόδοις καλουμέναις Πέτρου, ταῖς διὰ Κλήμεντος γραφείσαις· νοθεύσαντες μὲν τὰ ἐν αὐταῖς, ὀλίγα δὲ ἀληθινὰ ἐάσαντες· ὡς αὐτὸς Κλήμης αὐτοὺς κατὰ πάντα ἐλέγχει ἀφ' ὧν ἔγραψεν ἐπιστολῶν ἐγκυκλίων, τῶν ἐν ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις ἀναγινωσκομένων· ὅτι ἄλλον ἔχει χαρακτῆρα ἡ ἑαυτοῦ πίστις καὶ ὁ λόγος, παρὰ τὰ ὑπὸ τούτων εἰς ὄνομα αὐτοῦ ἐν ταῖς Περιόδοις νενοθευμένα. Αὐτὸς γὰρ παρθενίαν διδάσκει, καὶ αὐτοὶ οὐ δέχονται· αὐτὸς γὰρ ἐγκωμιάζει Ἠλίαν καὶ Δαβὶδ, καὶ Σαμψὼν, καὶ πάντας τοὺς προφήτας, οὓς οὗτοι βδελύττονται. Ἐν ταῖς οὖν Περιόδοις τὸ πᾶν εἰς ἑαυτοὺς μετήνεγκαν κ. τ. λ.* [1]. Hoc est : *Utuntur autem* (Ebionitae) *et alio quodam libro, eo scilicet qui vocatur* Periodi Petri *a* CLEMENTE *conscripto; quem librum corruperunt, pauca vera ibi relinquentes; cujus corruptionis Clemens ipse illos* (Ebionitas) *omni ex parte convincit circularibus illis ab eo conscriptis epistolis, quae in sacrosanctis ecclesiis publice leguntur; habent enim* (in circularibus illis epistolis) *fides ejus et sermones alium characterem quam ea quae isti* (Ebionitae) *sub ejus nomine in* Periodis Petri *supposuére. Ille*

---

(1) S. Epiphanius, Haer. 30. §. 15.

enim Virginitatem docet, at isti repudiant. Ille *E l i a m*, *D a v i d e m*, *S a m s o n e m* *omnesque prophetas laudat; isti verò illos detestantur. Itaque in* P e r i o d i s P e t r i *omnia ad suum institutum accommodarunt*, cet.

Ex hoc testimonio quid conficitur? Conficitur, S. Epiphanium legisse epistolas Clementis *circulares*, *plures unâ*, in quibus is *virginitatem doceret*, et *laudaret* Eliam, Davidem, Samsonem *omnesque Prophetas*. Atqui omnia haec perfecte quadrant in epistolas illas *de Virginitate*, quae sub nomine Clementis Romani feruntur. Nam et *epistolae* sunt, uti constat ex inscriptione illa quae in illarum principio legitur [1]; et *circulares* sunt sive publicae, ut ex eadem illa inscriptione satis colligitur [2]; et *plures unâ* sunt, uti notum est; et *virginitatem docent*, quum in virginibus officii sui admonendis maximam partem versentur, ut patebit legenti; *laudantur* ibi denique Elia [3], David [4], Samson [5] *omnesque prophetae* [6], ut in comperto est.

Quae quum ita sint, profecto fatendum est, S. Epiphanium locutum fuisse de ipsis binis illis *de Virginitate* epistolis, quas nunc legimus, easque pro germano Clementis opere certo habuisse, adeoque γνησιότητα earum firmissime testari.

---

(1) Cf. Ep. I. Cap. I.

(2) Cf. Ep. I. Cap. I. Hinc enim patet, epistolas illas non fuisse certis quibusdam personis, aut certo cuidam Christianorum coetui missas, sed ascetis universis.

(3) Ep. I. Cap. VI. pag. 29. sq. « *Sed et* *E l i a m* *et* *E l i s a e u m* *aliosque multos viros sanctos invenimus vitam egisse coelibem atque immaculatam.* »

(4) Ep. II. Cap. X. pag. 99. « *Nonne erudit te id quod accidit* *D a v i d i*, *quem Deus invenerat* virum secundum cor suum, *hominem fidelem, perfectum, sanctum, firmum.* »

(5) Ep. II. Cap. IX. pag. 97. « *Nonne audivisti de Samsone Naziraeo, quocum erat Spiritus Dei? Tu-ne forte talis es, qualis erat ille?* »

(6) Ep. II. Cap. XIV. pag. 105. et 107. « *Sed jam videte quid sacrae Scripturae itidem dixerint de Prophetis, viris illis sanctissimis!...* *M i c h a m* *omnesque Prophetas pariter sic invenimus habitasse in timore Dei* (i. e. non habuisse feminas cohabitatrices).

Praeclarum tamen illud EPIPHANII testimonium convellere aut certe infirmare conati sunt VENEMA [1]), LARDNERUS [2]) aliique nonnulli.

VENEMA ergo, ut ab eo incipiamus, serio monet, *nihil prohibere quominus putemus, Epiphanium loqui voluisse de celebratissima Clementis Romani ad Corinthios epistola; nam quod epistolae, ad quas respexit* EPIPHANIUS, *ab eo vocantur epistolae* circulares, quae in ecclesiis praeleguntur, *hoc quidem uni et soli convenire Clementis ad Corinthios epistolae, quum Eusebius et Hieronymus de sola illa epistola id testentur* [3]). *Praeterea nec illud*, inquit, *in epistolas quae nos exercent, quadrare videtur, quod Davidem et Samsonem simpliciter et tantopere celebrare dicatur Clemens in epistolis, ut Epiphanius verbo ἐγκωμιάζειν uti debuerit. Denique*, ita pergit, *si hasce epistolas coram oculis habuisset Epiphanius, dixisset-ne tam jejune, eum* docere virginitatem, *quam ad coelum usque*

---

(1) H. VENEMA. Epistola ad P. Wesseling, qua duas Clementis epistolas a Wetstenio nuper publicatas Epiphanio et Hieronymo notas fuisse, in dubium vocatur, cet. Harlingae 1754.

(2) LARDNER. A Dissertation upon the two Epistles adscribed to Clement of Rome, cet. London 1753.

(3) Inconsiderate Venemianum hoc argumentum denuò protulerunt MANSIUS (Concill. Collect. Tom. I. pag. 157) et, qui hunc verbotenus exscripsit, LUMPERUS (de vita, scriptis, et doctrina SS. Patrum. P. I. pag. 42). « *Nec multum*, inquit, *Epiphanii testimonium nos morari debet; siquidem illud expeditum est ex epistolis Clementis, quae tunc legebantur in ecclesiis. Profecto ex testimonio S. Hieronymi discimus, nullas alias Clementis epistolas aetate illa in ecclesia legi consuevisse, nisi ad Corinthios geminas.* Eadem argumentatione usus quoque est Anonymus quidam in Diario Tubingensi (*Theologischer Quartalschrift.* Jahrgang 1829. p. 542): Epiphanius *versichert*, inquit „ *dass die Briefe von der Jungfrauschaft in den Kirchen gelesen worden seyen. Diese Behauptung ist nicht geeignet dem Zeugnisse zutrauen zu gewinnen; entweder verwechselt der Kirchenvater diese Briefe mit dem unbestrittenen an die Korinther, von dem es gewisz ist, dass er in den christlichen Versammlungen vorgelesen worden ist, oder dieses Vorlesen fand nur in einer oder der andern Kirche erst seit kurzem Statt; denn wären diese Sendschreiben seit langer Zeit und in mehreren und angesehenen Gemeinden vorgelesen worden, so wäre dieses dem Eusebius nicht entgangen; aber er kennt diese Briefe nicht.*

extollit, tamquam divinam et angelicam vitam [1]. Atque haec Venema.

Sed enim vanissima sunt ejus argumenta, ne dicam, plane ludicra. Epiphanius, ait Venema, *loqui voluit de priore Clementis ad Corinthios epistola.* At, o bone, Epiphanius non loquitur de *una* aliqua epistola, in singulari Numero, sed de *epistolis*, in Plurali! Praeviderat hoc responsum Venema; quare deinceps significat [2], *putare se, Epiphanium respexisse etiam ad alteram, quae sub Clementis nomine fertur, ad Corinthios epistolam.* Sed neque sic quidquam proficit Venema. Nam quum altera haec, quae dicitur, Clementis ad Corinthios epistola, nuspiam ab Epiphanio citata fuerit, Hieronymus autem, Epiphanii coaetaneus, testetur eam a veteribus pro spuria habitam fuisse [3], quanam tandem arte, quaeso, Venema probare poterit, epistolam illam habitam fuisse pro genuina ab Epiphanio? Si autem hoc probari nequit, ut nequit profecto, consequitur, ludicrum esse quod dicit Venema, *putare se, Epiphanium respexisse etiam ad alteram illam, quae dicitur, Clementis ad Corinthios epistolam*; neque enim Epiphanius Ebionitas, librorum Clementis corruptores, refellere voluerit, allato testimonio ex Clementis epistola aliqua, quam ipse pro spuria haberet. Quamquam Venemae conjectura isthaec vel ex eo futilitatis arguitur, quod in Epiphanii testimonio agitur non simpliciter de epistolis, sed de talibus epistolis *quae publice in ecclesiis praelegerentur.* Nam quum antiqui scriptores, scilicet Dionysius [4], Corinthii episcopus, qui saeculo secundo floruit, testis utique locuples, Eusebius [5],

---

(1) Ep. ad P. Wesseling. §. IV. sq.

(2) Ibid. §. V. pag. 7.

(3) *Fertur et secunda ejus nomine epistola, quae a veteribus reprobatur.* S. Hieronymus de Vir. illustr. Cap. XV.

(4) Τὴν σήμερον κυριακὴν ἁγίαν ἡμέραν διηγάγομεν, ἐν ᾗ ἀνέγνωκαμεν ὑμῶν τὴν ἐπιστολήν· ἣν ἕξομεν ἀεί ποτε ἀναγινώσκοντες νουθετεῖσθαι, ὡς καὶ τὴν προτέραν ἡμῖν διὰ Κλήμεντος γραφεῖσαν. Hoc est: *Hodie sacram diem dominicam transegimus, quâ vestram legimus epistolam. Quam quidem perpetuo legentes, perinde ac priorem illam nobis a Clemente scriptam, optimis praeceptis ac documentis abundabimus.* Apud Euseb. H. E. IV. 23.

(5) Eusebius, Hist. Eccl. Lib. III. Cap. XVI. Τούτου δὴ οὖν ὁμολογουμένη μία ἐπιστολὴ φέρεται

Hieronymus [1], et alii [2] testentur, priorem, quae vocatur, Clementis ad Corinthios epistolam in ecclesiis praelectam fuisse, neque ullo modo significent, exstitisse et aliam ejusdem ad Corinthios epistolam quae pariter in ecclesiis praelegeretur, profecto verisimile non est, Epiphanium in ea sententia fuisse ut crederet, exstare duas Clementis ad Corinthios epistolas, quae in ecclesiis praelegerentur. Ergo, ubi is loquitur, in Plurali Numero, de *epistolis* quae in ecclesiis praelegerentur, ad duas, quae dicuntur, ad Corinthios epistolas minime respexit.

Sed ecce tibi novum argumentum ad probandum, Epiphanii testimonium neque ad unam, neque ad binas simul Clementis ad Corinthios

---

μεγάλη τε καὶ θαυμασία· ἣν ὡς ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τῇ Κορινθίων διετυπώσατο... Ταύτην δὲ καὶ ἐν πλείσταις ἐπὶ τοῦ κοινοῦ δεδημοσιευμένην, πάλαι τε καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἔγνωμεν. Hoc est: *Hujus igitur* (Clementis) *exstat epistola ab omnibus uno consensu recepta, eximia prorsus atque mirabilis, quam nomine ecclesiae Romanae ad Corinthiorum Ecclesiam scripsit. Hanc in plerisque ecclesiis, superiori et nostrâ quoque memoriâ palam recitari consuevisse comperimus.* De altera autem, quae putatur, Clementis ad Çorinthios epistola idem ait (Ibid. Cap. XXXVIII): Ἰστέον δὲ ὡς καὶ δευτέρα τις εἶναι λέγεται τοῦ Κλήμεντος ἐπιστολή· οὐ μὴν ἔθ' ὁμοίως τῇ προτέρᾳ καὶ ταύτην γνώριμον ἐπιστάμεθα· ὅτι μηδὲ τοὺς ἀρχαίους αὐτῇ κεχρημένους ἴσμεν. Hoc est: *Sciendum autem est, quod et secunda quaedam Clementis epistola esse dicatur; verùm hanc non perinde ac priorem notam esse comperimus, quoniam nec veteres eâ usos esse novimus.*

(1) Hieronymus De viris illustribus Cap. XV. *Scripsit* (Clemens) *ex persona Romanae Ecclesiae ad ecclesiam Corinthiorum valde utilem epistolam, quae et in nonnullis locis publice legitur... Fertur et secunda ejus nomine epistola, quae a veteribus reprobatur.* An non stomachum movere debet, post haec Mansium et qui hunc exscripsit Lumperum audire dicentes, *Hieronymum testari nullas alias Clementis epistolas in ecclesiis legi consuevisse, nisi ad Corinthios geminas,* quando tamen Hieronymus de *una* tantum ad Corinthios epistola id testatur, de altera vero illud *negat*, et nequaquam ita loquitur ut videatur voluisse aut affirmare aut negare, alias ad alios esse Clementis epistolas, quae pariter in ecclesiis publice legi solerent.

(2) Photius, in Biblioth. Cod. 113: Οὗτος καὶ ἐπιστολὴν ἀξιόλογον πρὸς Κορινθίους γράφει, ἥτις παρὰ πολλοῖς ἀποδοχῆς ἠξιώθη, ὡς καὶ δημοσίᾳ ἀναγινώσκεσθαι. Ἡ δὲ λεγομένη δευτέρα πρὸς αὐτοὺς ὡς νόθος ἀποδοκιμάζεται. Hoc est: *Scripsit idem magni faciendum ad Corinthios epistolam, quae a multis adeo approbata est, ut etiam publice legi soleret. At quae secunda ad eos dicitur, tamquam spuria rejicitur.*

epistolas referri posse [1]. Argumentum tale est : Loquitur Epiphanius de epistolis Clementis, in quibus is α) *Virginitatem doceret* (*παρθενίαν διδάσκει*) et β) *laudaret* (*ἐγκωμιάζει*) *Eliam, Davidem, Samsonem omnesque Prophetas.* Atqui neutrum fit in Clementis epistolis ad Corinthios. Nam, ad prius quod attinet, ipsum nomen *παρθενίας* ne semel quidem ibi legitur, res autem, quae hac voce significatur, non nisi semel tantum idque obiter ibi memoratur [2]. Ergo-ne Epiphanius dixisset Clementem *docere virginitatem*, quia is semel virginalem continentiam obiter *memoravit?* Ad alterum vero quod spectat, fatemur Clementem in epistolis ad Corinthios, semel Eliam et Davidem cum laude nominasse [3]; sed Epiphanius dixit, *etiam Samsonem omnesque Prophetas laudari* in epistolis illis, de quibus loquitur. Atqui Samson ibi ne nominatur quidem [4]. Quid ad hoc

---

(1) Non sat scivit Venema quid potius hic affirmandum sibi esset; nam primùm (§. V. p. 7) dicit : *ad celebratissimam Clementis ad Corinthios epistolam, quominus respicere potuerit* Epiphanius, *quid prohibeat, non video.* Sed mox addit; *alteram Clementis epistolam Epiphanio quoque observatam fuisse, omnino putem.* Et tandem (§. X. p. 15) sentit, Epiphanium *in alteram hanc oculos maxime habuisse defixos.*

(2) Scilicet in Ep. I. ad Cor. Cap. XXXVIII: *ὁ ἁγνὸς ἐν τῇ σαρκὶ μὴ ἀλαζονευέσθω, γινώσκων ὅτι ἕτερός ἐστιν ὁ ἐπιχορηγῶν αὐτῷ τὴν ἐγκράτειαν.* Hoc est : *Qui carne castus est, ne insolescat, sciens alium esse, qui ei continentiam donat.* Reliqua quae hic post Grabium (Spicileg. Patr. T. I. p. 263) a Venema ex epistolis ad Corinthios indicantur loca (Ep. I. Cap. 21. 30. 35. 48. Ep. 2. Cap. 8. 9. 12), aut omninò non sunt ad rem, aut dicta sunt de pudicitia in universum, aut denique de castitate conjugali. Eorum verò nullus est qui pertineat ad virginalem continentiam, de qua tamen unice sermo est in testimonio Epiphanii.

(3) Scilicet de Elia haec habet; Clemens (Ep. I. Cap. XVII): *Μιμηταὶ γενώμεθα κἀκείνων, οἵτινες ἐν δέρμασιν αἰγείοις καὶ μηλωταῖς περιεπάτησαν, κηρύσσοντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ· λέγομεν δὲ Ἠλίαν καὶ Ἐλισσαῖον, ἔτι δὲ καὶ Ἰεζεκιὴλ τοὺς προφήτας, προς τούτοις καὶ τοὺς μεμαρτυρημένους.* Hoc est : *Imitatores etiam simus eorum, qui in pellibus caprinis et melotis Christi adventum praedicantes circumierunt, Eliam dicimus, et Elisaeum, et Ezechielem prophetas, et cum his, eos qui* (in Scripturis bono) *testimonio ornati sunt.* De Davide vero haec leguntur. (Ep. I. Cap. XVIII) : *Τί δὲ εἴπωμεν ἐπὶ τῷ μεμαρτυρημένῳ Δαβίδ; πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Θεός· Εὗρον ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου.* Hoc est: *Quid vero dicemus de Davide*, qui (bono) *testimonio ornatus fuit, de quo dixit Deus: Inveni hominem secundum cor meum.*

(3) Nec magis *prophetae omnes* ibi laudantur; Venema eò contorsit quidem verba

Venema? Audi, quaeso, quo misero modo hanc difficultatem eludere conetur.

« Sed Samsonis, inquit [1], quem addit (Eliae et Davidi) Epiphanius, « nullam facit mentionem (Clemens in Epistolis ad Corinthios). Agnosco. « Nec tamen mentem muto; quia Epiphanius memoria potuit esse lapsus; « vel ipse ob nobis ignotam (!!) rationem datâ operâ adjunxit Samsonem. »

At mox, in neutro ex his responsis satis acquiescens, ita dicere pergit: « Sed absolvamus, inquit, Epiphanium ab hoc errore; nec ipsi, sed « librario Samsonem acceptum referamus, qui, compendiosâ scripturâ « Σαμ. deceptus, de Samuele fecit Samsonem, et ibi et paulo post. »

Quandoquidem Venema jam ipse S. Epiphanium ab errore, imo et ab alienae epistolae interpolatione absolvit, silentio transibimus quae heic effutierat insulsè; quod verò dicit, fieri potuisse ut librarius, compendiosâ scripturâ Σαμ. deceptus, ex Samuele bis fecerit Samsonem, hoc quam nihili sit ex responso Wetstenii, idonei profectò hac in re judicis, discere potuit. « Habere Graecos scriptionis compendia fateor, inquit Wetstenius [2], « sed illa (compendia) habere ambiguitatem nego. Compendia syllabarum « in Mss. recentioribus et in editionibus vestustioribus constanter eadem, et ad « certas regulas formata, reperiuntur. Voces frequenter obviae, per compendium,

---

Clementis ex Ep. 1. Cap. XVII modo recitata; sed rectissime hominem refellit Wetstenius (Ep. ad H. Venema, p. 31): «*Clemens*, inquit, *teste Epiphanio*, *omnes Prophetas laudat.* Has *omnium Prophetarum* laudes in epistolis Clementis ad Corinthios ego frustra quaesivi. Tu, nescio utrum ex alia editione an ex conjectura, invenisti. Scribis enim, pag. 9, *a Clemente celebrari Eliam Elisaeum*, *Exechielem et Prophetas.* Istud vero ET neque in textu Graeco, neque in versione, qua utor, exstat. Verba exstant Ep. 1. Cap. XVII: *Imitatores simus eorum*, *qui in caprinis et ovinis pellibus*, *adventum Christi praedicantes circumierunt*, *Eliam dicimus*, *et Elisaeum et Exechielem prophetas.* Graece, λέγομεν δὲ Ἠλίαν καὶ Ἐλισσαῖον, ἔτι δὲ καὶ Ἰεζεκιὴλ τοὺς προφήτας, ubi non de *omnibus* generatim *prophetis*, sed non nisi de tribus, quorum nomina etiam expressit, loquitur. »

(1) Ep. ad P. Wesseling §. 5. pag. 7.

(2) Jo. Jac. Wetstenii epistola ad H. Venema, de duabus Clementis Romani ad virgines epistolis. Amstelodami 1754. p. 28. seq.

« litterâ primâ et ultimâ vocis, aut, ubi ambiguitas metuenda foret, pluribus « litteris scribuntur, cum linea parallela superne litteris imposita, θν, 'Iν, « ϰν, Xν, Δᾶδ, 'Iηλ, 'Iλημ, pro θεὸν, 'Iησοῦν, κύριον, Χριστὸν, « Δαυίδ, 'Iσραὴλ, 'Iερουσαλήμ. In marginibus librorum veteris Testamenti, « ex editione Hexaplari, saepe occurrunt litterae A. Σ. Θ. vel 'Ακ. Συμ. « Θεοδ., item Σαμ., quibus significatur 'Ακύλας, Σύμμαχος, Θεοδοτίων, « Σαμαρειτικόν. In Catenis etiam 'Ωριγ. 'Ευσ. i. e. 'Ωριγένους, « 'Ευσεβίου. Sed in ipso contextu pro Samuele, Σαμ. scribi, aut ejus- « modi ambiguitatis compendium facile reperiri, vix credo. Ratio quoque repug- « nat; nam qui ita scriberet, a nemine vel legi vel intelligi posset; quis enim « vel Oedipus divinaverit, utrum de Samgare, an de Samsone, an de « Samuele ibi agatur. »

Conjecturam tamen suam de scribendo *Samuel* pro *Samson* Venema eo probabilem reddere voluit, quòd monuit (pag. 8), *Epiphanium non potuisse in hac serie orationis memorare Samsonem, quia hic locum habere nequeat inter Prophetas, in quibus censendis est Epiphanius*, (Eliam, Davidem) *Samsonem et cunctos Prophetas a Clemente laudari tradens.* Sed ad haec recte illi reposuit Wetstenius (pag. 30): « Licet Samson, inquit, inter Prophetas locum tenere non queat, locum tamen habet inter eos, quos Ebionitae aeque detestati sunt. Epiphanius jungit Davidem, Samsonem et omnes prophetas, non quòd singuli inter Prophetas locum tenuerint, non magis quam inter reges et judices, sed quòd omnes ab Ebionitis fuerint rejecti. » Samsonem Ebionitae respuebant, quia de illo sermo est in libro Judicum, quem cum reliquis omnibus libris sacris veteris Testamenti, Pentateucho excepto, rejiciebant. Cf. Epiphan. Haer. 30.

Quaeris quid proficiat Venema, si illi concedas ex Samsone facere Samuelem? Nihil proficit; nam in Clementis ad Corinthios epistolis neque Samuel neque Samson memoratur. Cur ergo Venema tantopere laborat,

ut rejecto Samsone, in hujus locum Samuelem intrudat? Audi malesanae critices portentum! Ut probet Venema Epiphanii testimonium referri posse ad Clementis epistolas ad Corinthios, necesse est ostendat, in his epistolis commemorari Eliam, Davidem, et Samsonem, aut puta Samuelem. Jam vero David (Ep. I. Cap. 18) et Elias (Ep. I. Cap. 17) ibi commemorantur; at Samson (aut Samuel) ibi non commemorantur; ubi autem commemoratur (Ep. I. Cap. 17) Elias, ibi et Elisaeus et Ezechiel commemorantur. Sed ibi Venema, vir *κριτικότατος*, nullo critico jure praecipit ut pro Ezechiele reponamus Samuelem. Viden' jam cur in Epiphanii testimonio pro Samsone intruserit Samuelem? Nempe post Eliam et Elisaeum *prophetas* Samson *judex* non satis quadrasset; satis autem quadrabat Samuel *propheta*. Venema ergo, ut thesin suam aliquo modo firmaret, opus habuit ut et Clementis et Epiphanii verba, nullo jure, pro corruptis haberet eaque pro suo arbitrio mutaret.

Superest, ut videamus quid excogitaverit ad infirmandum argumentum, quod nos ex Epiphanii testimonio duximus ut probaremus *γνησιότητα* epistolarum Clementis, quas hic edimus.

Et primum quidem in eo offendit Venema, quod Epiphanius dixit, Clementem in epistolis, de quibus agimus, *laudibus ornare* (*ἐγκωμιάζειν*) Samsonem; quod illi verum non videtur. *Laudat quidem Davidem*, inquit (pag. 23), *sed de Samsone nihil aliud habet, nisi ipsum fuisse Naziraeum, virum fortem et Spiritu Dei, sc. heroico praeditum: illud-ne meretur* laudibus ornari *dici?* Respondeo, Clementem de Samsone dixisse non ea tantum quae Venema recitat, sed addidisse: *Tu-ne forte talis es, qualis erat ille?* Quae verba, ob contextam orationem, praecipuam quamdam laudem continent. Deinde moneo, Clementem non de *heroico* Samsonis spiritu fuisse locutum, sed *de Spiritu Dei, qui esset cum Samsone*, eumque respexisse ad encomium Samsonis, quod in libro Judicum

(Cap. XIII. 24, sq.) hisce verbis legitur : *Crevitque puer, et benedixit ei Dominus. Coepitque Spiritus Domini esse cum eo in castris Dan inter Saraa et Esthaol.* Quid autem significet hoc quod dicitur, *Spiritus Domini coepit esse cum eo*, disci poterit ex contexta oratione (Cap. XIV. 4).

Sed nec David in epistolis de Virginitate *satis laudari* videtur Venemae, (pag. 6) *ut* Epiphanius *verbo ἐγκωμιάζειν* [1] *uti debuerit.* Ita-ne? At in epistolis ad Corinthios, ad quas ille Epiphanii testimonium pertinere contendit, de Davide simpliciter dicitur [2], quod *testimonium laudis reportaverit deque eo Deus dixerit : Inveni hominem secundum cor meum;* in epistolis autem *de Virginitate* [3], et ipsa haec de Davide dicuntur, et praeterea, quod fuerit *vir fidelis, perfectus, sanctus.* Cur tandem, quaeso, Epiphanianum illud *ἐγκωμιάζειν* conveniat epistolis ad Corinthios, epistolis verò *de Virginitate* non conveniat?

Ad infirmandum Epiphanii testimonium Venema postremo loco hoc nobis objicit (pag. 6) : *Si hasce* (de Virginitate) *epistolas*, inquit, *coram oculis* habuisset Epiphanius, *dixisset-ne tam jejune, eum* docere virginitatem, *quam ad coelum usque extollit, tanquam divinam et angelicam vitam?* Fatemur, Epiphanium virginitatem laudibus extollere, eamque celebrare tamquam vitam coelestem, angelicam, divinam. Sed neque solum hoc facit

---

(1) *Ἐγκωμιάζειν* dici etiam *de laudando* aliquem non longo sermone sed paucis verbis, monuit H. Stephanus (Thes. Ling. Gr. apud Wetsten. Ep. ad Venem. pag. 23) : Plato in Minoe, inquit, postquam de Minoe haec Homeri verba protulit : *Ἔνθά τε Μίνως ἐννέωρος βασίλευε, Διὸς μεγάλου ὀαριστής* (Odyss. *T.*) subjungit, Minoem accepisse hoc encomium ab Homero, quale nullus heroum ab eo acceperit, et quidem paucis verbis comprehensum. Dicit enim *διὰ βραχέων εἰρημένον*, et paulo post *γέρας* id appellat. Ideo autem hoc exemplum primum protuli, ut ostenderem, vanum esse illam distinctionem, quae cum ab aliis, tum ab Aphtonio annotatur inter *ἐγκώμιον* et *ἔπαινον*, in qua inter alia dicit, *ἔπαινον* quidem *ἐν βραχεῖ γίνεσθαι*, at verò *ἐγκώμιον κατὰ τέχνην ἐκφέρεσθαι.*».

(2) Cf. Ep. 1. ad Corinth. Cap. XVIII.

(3) Cf. Ep. 2. de Virgin. Cap. X.

Epiphanius, neque in eo praecipuè occupatur, sed totus ferè est in virginibus utriusque sexûs officii sui admonendis; id quod Venema ipse negare non poterit, quum in principio suae ad Wesselingium epistolae (pag. 1) perspicuis verbis declaraverit, epistolas, de quibus agimus, *totas versari in virginitate virorum et feminarum non tantùm extollenda, sed et imprimis bene et pie agenda, sine offensione et periculo.* Ut mirum profecto videri debeat, potuisse hominem tam parum sibi constare, ut deinceps scribere non dubitaverit, de his epistolis dici non posse quod *virginitas* ibi *doceatur.* Utique potuisset Epiphanius utrumque affirmare, scilicet *virginitatem* in illis epistolis *et laudibus extolli, et doceri*; sed cum maximam partem in *docendo* versentur, sumtâ denominatione a parte potiori, rectissime dixit *virginitatem ibi doceri*, neque ideo dici potest *jejune* locutus.

Atque haec erant quae reponenda habebamus ad ea quae Venema monuit ut Epiphanii testimonium enervaret. Judicent periti et aequi harum rerum aestimatores, num quidquam Venema protulerit, quod ad infirmandum hoc testimonium vel minimum valeat.

Sed jam LARDNERUM quoque audiamus. Fatetur is quidem binas illas epistolas esse antiquissimas, negat autem illas CLEMENTI ROMANO tribuendas esse auctori. Pro argumento illi est *absolutum silentium antiquorum, inter quos*, ut ipsi quidem videtur, *nullus fuerit, qui* CLEMENTI ROMANO *tales epistolas tribuerit.* Ad Epiphanii autem testimonium quod attinet, illud de Clementis ad Corinthios epistolis dictum esse affirmat, hac argumentatione utens: « Si Hieronymus de Clementis ad Corinthios epistolis dicere potuit, « Clementem in his litteris *omnem penè sermonem suum de virginitatis* « *puritate contexuisse*, Epiphanius quoque de iisdem litteris dicere potuit, « Clementem ibi *docuisse Virginitatem*[1].» Ad quae reponimus: Atqui Hie-

---

(1) « If Jerom could say of our epistles, that Clement almost throughout discourseth of the purity of Virginity, Epiphanius might say, he teacheth it.» Vide LARDNER's Works, vol. X. *A Dissertation upon two new Epistles*, etc. Pag. 197.

ronymus verba illa de Clementis ad Corinthios epistolis dicere non potuit, ut mox probabimus, ergo nec Epiphanii verba eò referri possunt.

Objicienti, Epiphanium loqui de epistolis, *quae publice in ecclesiis praelegerentur*, quod in epistolas illas ad Corinthios non quadret, Lardnerus respondet: « *Fateri se, Hieronymum et Eusebium quidem loqui de una tantum* « *epistola ad Corinthios publice praelectâ, sed fieri posse, ut altera pariter* « *praelegi soleret* [1].» At verò de *altera* illa epistola Hieronymus docet, *fuisse eam a Veteribus reprobatam*, et Eusebius, *eam non fuisse perinde cognitam ac priorem et veteres nequaquam illâ usos fuisse.* Vanissima ergo Lardneri conjectura est, *fieri posse ut et altera illa epistola, pariter ac prior, in ecclesiis praelegi soleret.* Conjecturam suam tamen eo firmare vult Lardnerus quòd in octogesimo quinto pseudo-canone Apostolico legitur *Κλήμεντος ἐπιστολαὶ δύο, Clementis epistolae duae* [2]. At hoc nihili est; nam qua ratione probaverit Lardnerus, duas, quae ibi dicuntur, Clementis epistolas, potius intelligendas esse binas ad Corinthios quam binas de Virginitate, aut binas illas, quae inscriptae sunt Jacobo Hierosolymorum episcopo? Quod verò etiam monet Lardnerus, binas illas ad Corinthios epistolas repertas fuisse ad calcem Codicis Alexandrini post reliquos sacrae Scripturae libros [3], hoc quidem ad probandum olim publice praelectam fuisse utramque ad Corinthios epistolam nonnihil valeret, si veteres scriptores posterioris epistolae *γνησιότητι* faverent, nec satis aperte declarassent

---

(1) « Indeed Eusebius and Jerom speek of but one publicly read in christian assemblies. But the other might be so read likewise.» Lardners works, Vol. X. p. 196.

(2) « There is reason to think, that both were read in some Churches. For the eighty-fifth apostolic canon, as it is called, reckons two epistles of Clement among the books of the New Testament.» Ibid. p. 196. sq. Canon ille non ante finem quinti saeculi confectus fuit. Vide Drey, *Neue Untersuchungen über die Constitutionem und Canones der Apostel.* Tubingen 1832.

(3) Our two epistles were at the end of the Alexandrian manuscript, after the books of Scripture generally received; which affords an argument, that both these epistles were publicly read in the place where it was written.

priorem solam in ecclesiis fuisse praelectam. Nunc verò nihil inde efficitur, nisi forte hoc, scilicet, quinto saeculo utramque epistolam praelectam fuisse in singulari illo Christianorum coetu, cujus olim fuerit Alexandrinus ille codex.

Si Lardnero opponis, in priore epistola ad Corinthios non legi nomen Samsonis, quod tamen legebatur in epistolis de quibus loquitur Epiphanius, respondet ille: «Temere facturum esse qui *negaret* Samsonem nominatum fuisse in illa epistola, quum non integra ad nos pervenerit» 1). Ad quae, pari certe jure reposueris, temere facturum esse qui *affirmaret* Samsonem ibi nominatum fuisse, quum integra epistola ad nos non pervenerit. Quamquam parum probabile est, Samsonem nominatum imo et laudatum fuisse in exigua illa prioris epistolae particula, quae periit. Particula illa deest in extrema epistola, ibi, inquam, ubi thema suum jam integrum pertractaverat auctor, et jam tota ad paraenesin flexa erat ejus oratio; nec ullo modo concipi potest, quanam tandem ratione ibi fuisset laudando Samsoni locus. Quidquid sit, nos producimus epistolam Clementi auctori tributam in quibus reapse Samson et nominatur et laudatur; Lardnerus epistolam Clementis affert, in qua, ut conjicit, Samson nominari potuit. Uter jam majori jure dixerit de sua epistola loqui Epiphanium, qui loquitur de epistola Clementis, in qua Samson cum laude nominetur 2)?

---

(1) « Though we do not now find Samson's name in what remains of that epistle, he may have been there. And as we have it not entire, J think it would be presumption to say he was not there named.»

(2) In eamdem sententiam Lardnero jam responderat Anonymus, qui forte ipse Wetstenius est, in Diario Amstelodami edito, quod inscribitur Bibliothèque raisonnée, (a. 1753. Tome cinquante, seconde Partie. p. 367): « Si Mr. Lardner disoit que Samson avoit été nommé dans la partie qui s'est perdue de l'épître aux Corinthiens, et si l'éditeur disoit que Samson n'y avait pas été nommé, la présomption serait précisément égale des deux côtés: mais ce n'est pas le cas; l'éditeur produit une épître qui porte le nom de St. Clement, ou Samson est nommé; c'est un *fait;* mais Mr. Lardner ne propose qu'un *peut-être*, disant *le nom de Samson pouvait y avoir été*. N'est-il pas juste que la balance penche vers le fait contre la conjecture, plutôt que vers la conjecture contre le fait?»

Supererat L a r d n e r o probandum, in epistolis ad Corinthios alicubi *laudari prophetas omnes*; nam et hoc in suis epistolis notaverat E p i p h a - n i u s. Sed hoc probari posse L a r d n e r u s desperaverit. Dixeris, fieri posse ut ad hoc non animadverterit. Sed aegre hoc crediderim; et ratio est, quia in ipso illo dissertationis loco ubi suo modo probare conatur, fieri posse ut de S a m s o n e sermo fuerit in deperdita illa prioris epistolae particula, E p i p h a n i i verba et Graece recitat et Anglice explicat [1]. Numquid bis monitus nec tamen respondens, non videatur potius noluisse audire, quam non audivisse? Atque haec ad L a r d n e r i objecta dicta sunto.

L u m p e r u s [2], M a n s i u m exscribens [3], de E p i p h a n i i testimonio sic pronunciat: « E p i p h a n i i *testimonium*, inquit, *non multum nos morari* » *debet, siquidem illud expeditum est ex epistolis C l e m e n t i s, q u a e t u n c* » *l e g e b a n t u r i n e c c l e s i i s. Profecto ex testimonio S. H i e r o n y m i* » *discimus, nullas alias C l e m e n t i s epistolas aetate illa in ecclesia legi consue-* » *visse, nisi ad Corinthios geminas* ». Pro *expeditum est* M a n s i u s scripserat *expetitum est*. Uterque affirmare voluerit, E p i p h a n i i testimonium referendum esse ad binas C l e m e n t i s ad Corinthios epistolas. Sed ad ea quae prohibent quo minus haec sententia statuatur, neuter respondit, nisi quod L u m p e r u s animadvertit, fieri posse ut de S a m s o n e mentio facta fuerit in deperditis illarum epistolarum particulis; cujus conjecturae vanitatem ostendere me piget. Ceterum uterque falso affirmavit, H i e r o n y m u m testari, *nullas alias Clementis epistolas aetate illa in ecclesia legi consuevisse, nisi ad Corinthios geminas*. Qua de re videsis quae monui supra, pagina XXVI, in nota ordine 1.

---

(1) E p i p h a n i u s also says, that C l e m e n t commends E l i a s, D a v i d, S a m s o n, and all the prophets, which is the proper character (??) of Clement's epistle to the Corinthians, though not the whole of it, cet. Ibid. p. 197.

(2) Vide L u m p e r u m, *de Vita, scriptis et doctrina SS. Patrum*. P. 1. p. 42, sq.

(3) Vide M a n s i i SS. Concill. Collect. Tom. 1. pag. 187.

Denique, Anonymus Tubingensis fatetur quidem Epiphanii testimonium referendum esse ad nostras *de Virginitate* epistolas, indeque sequi epistolas illas saeculo quarto pro genuino Clementis opere habitas fuisse; negat autem certo inde confici posse, eas reapse Clementi auctori esse tribuendas, quia nempe Eusebius de his epistolis non fecerit mentionem [1]. Sed ad haec respondemus: ut omninò jam parvi aestimanda sunt argumenta negativa quae positivis opponuntur, ita imprudentissime alicui libro fidem abrogari ob eam solam rationem, quòd Eusebius de illo mentionem non fecerit. Scimus enimverò ex S. Maximi, saeculi septimi scriptoris, testimonio, libros non paucos, antiquis optime notos, nequaquam ad Eusebii notitiam pervenisse. *Πάμπολλα*, inquit Maximus [2], *παρῆκεν Εὐσέβιος οὐκ ἐλθόντα περὶ χεῖρας οἰκείας· καὶ γὰρ οὔτε φησὶν ἅπαντα καθάπαξ συναγηοχέναι· μᾶλλον γε μὴν ὁμολογεῖ καὶ ἀριθμοῦ κρεῖττονα βιβλία καθεστάναι μηδαμῶς εἰς αὐτὸν ἐληλυθότα. Καὶ πολλῶν ἐδυνάμην μνημονεῦσαι μὴ κτηθέντων αὐτῷ, καὶ ταῦτα τῆς αὐτοῦ χώρας, ὡς Ὑμεναίου καὶ Ναρκίσσου τῶν ἱερευσαμένων ἐν Ἱεροσολύμοις· ἐγὼ γοῦν ἐνέτυχόν τισι τῶν Ὑμεναίου· καὶ μὴν οὔτε Πανταίνου τοὺς πόνους ἀνέγραψεν, οὔτε τοῦ Ῥωμαίου Κλήμεντος, πλὴν δύο καὶ μόνων ἐπιστολῶν* [3]*· ἀλλ' οὔτε πλείστων ἑτέρων.*

---

(1) In Diario Tubingensi (Tubinger Quartalschrift, 1829. p. 541. sq.) « Recensent ist mit dem Uebersetzer (Zingerle) volkommen darin einverstanden, dasz die aus den oben genannten Schriften des Epiphanius und Hieronymus (de quo jam jam dicturi sumus) angeführten Stellen auf die zwei Briefe von der Jungfrauschaft sich beziehen; ist aber nicht der Ansicht, dasz dieselben unwiderlegliche Zeugnisse für die Aechtheit der Briefe sind. Im allgemeinen beweisen sie nur, dasz diese Briefe in den Tagen des Epiphanius und Hieronymus vorhanden gewesen, und für eine Schrift des Römischen Clemens gehalten worden sind. » Reliqua Anonymi verba jam recitavimus supra, pag. XXIV, in nota 3.

(2) In Prologo in opera Dionysii Areop., Tom. 2. pag. 11 et seq. in edit. Corderii, Venet. 1756.

(3) Si sensisset Maximus, non nisi duas tantum exstare Clementis epistolas, scripsisset, addito Articulo, *πλὴν τῶν δύο καὶ μόνων ἐπιστολῶν*.

Hoc est : « Eusebius quamplurima omisit, quae ad ejus manus non pervenerant ; et verò non dicit, se prorsus omnia collegisse ; imo fatetur, libros, qui ad ipsum minime pervenissent, ceteros numero praestare. Et multorum meminisse possem, quos minime habuit, et hos quidem suae regionis scriptorum, ut Hymenaei et Narcissi, qui sacerdotes fuère Hierosolymis ; ego sane in aliquos Hymenaei libros incidi ; item neque Pantaeni opera descripsit, neque Clementis Romani lucubrationes, exceptis tantum duabus epistolis ; sed neque plurimorum aliorum mentionem fecit. » Eusebii ipsius hanc in rem testimonia silentio praetermitto.

Sed audiatur jam HIERONYMUS, quem, post EPIPHANIUM, produco tamquam testem gravissimum ad probandam *γνησιότητα* binarum, quae sub CLEMENTIS ROMANI nomine feruntur, *de Virginitate* epistolarum.

HIERONYMUS igitur in eo libro quem scripsit contra Jovinianum negantem conjugio praestare sacrum coelibatum, haec habet [1] : « *Ad hos* (scil. ad eunuchos, qui se ipsos castraverunt propter regnum coelorum) *et Clemens, successor Apostoli Petri, cujus Paulus Apostolus meminit* (Philipp. IV. 3), *scribit epistolas, omnemque pene sermonem suum de Virginitatis puritate contexuit.* » Ex quo testimonio tria colliguntur : 1° Clementem scripsisse ad eunuchos spirituales ; 2° plures unà ad illos dedisse epistolas ; et 3° in iisdem omnem fere sermonem esse contextum de Virginitate. Atqui tria haec perfectissime conveniunt epistolis illis *de Virginitate,* quae sub nomine CLEMENTIS ROMANI feruntur ; nam et ad eunuchos spirituales datae fuère, ut jam ex ipso constat prioris epistolae exordio [2]; et plures unà sunt, ut patet ; et denique, si unum alterumque locum excipias, totae sunt, ut notum est, aut in extollenda Virginitate, aut in virginibus officii sui admonendis.

---

(1) Vide Hieron. adv. Jovinianum Lib. 1. Cap. 12.

(2) Lege Ep. 1. Cap. 1.

Itaque dubitandum non est, quin HIERONYMUS loquatur de ipsis binis illis *de Virginitate* epistolis, quas nunc prae manibus habemus, easque pro genuino CLEMENTIS opere certo habuerit, adeoque γνησιότητα earum firmissime attestetur.

Sed heic iterum nobis adversantur VENEMA, LARDNERUS, aliique nonnulli, quorum tamen objecta facile infirmari possunt, imo et convelli.

VENEMA igitur, quominus credat HIERONYMI testimonium referendum esse ad epistolas de Virginitate, quae sub Clementis nomine feruntur, tres affert [1] suae sententiae rationes : 1° « Equidem non video, inquit, qua » ratione Hieronymus secum tunc conciliari queat. Alibi enim (de Vir. » illustr. Cap. XV) duas tantum superesse Clementis epistolas, quarum una » in ecclesiis legatur, altera reprobetur, diserte tradit. Neutram harum si hic » intenderit sed alias Clementis epistolas, sibi nimis aperte foret contrarius. » 2° Vix quoque ac ne vix quidem percipio, ipsum, qui in disputationibus » cum adversariis omnia exaggerat, rem extenuaturum esse, cum restringendi » vocabulo *pene* dicturum, *omnem pene sermonem de Virginitatis puritate* » *contexuit*, si ad nostras epistolas respexisset; cum per duas illas epistolas » nihil aliud agatur quam de Virginitatis puritate, et totae eò spectent, ut » Virginitatis cultores recte instruantur et dirigantur. 3° Denique, hasce si oculis » lustraverit epistolas Hieronymus, quae, quaeso, ratio fingi poterit, cur » epistolarum commemoratione nudâ et obiter factâ contentus, epistolis non » fuerit contra adversarium usus? nullum inde locum in tota hac disputatione, » licet occasio sese ubique offerret, citaverit? »

Ad haec *Venemae* objecta ita respondemus : Et ad *primum* quidem, Hieronymum nullatenùs sibi contradixisse, Venemam autem falsò

---

(1) Ep. ad P. Wesseling. §. VII. p. 11. sq.

affirmare Hieronymum *diserte tradidisse, duas tantum superesse Clementis epistolas.* Scilicet in loco (de Vir. illustr. Cap. XV) a Venema indicato Hieronymus post memoratam laudatamque Clementis ad Corinthios epistolam, simpliciter addit: *Fertur et secunda* (ad Corinthios) *ejus nomine epistola, quae a veteribus reprobatur, et disputatio Petri et Appionis, quam Eusebius coarguit.* Ex quo profectò patet, verum non esse, quod tamen Venema affirmavit, Hieronymum *diserte tradidisse, duas tantùm superesse Clementis epistolas.* Sed dicat quis: Cur in suo libro de *Viris illustribus* Hieronymus, ubi de Clemente loquitur, duarum tantum epistolarum mentionem fecisset, si plures exstare novisset. Repono: Quia plures exstare non noverit, quo tempore librum suum de *viris illustribus* exaravit; in quo libro aliorum quoque scriptorum opera non leguntur recensita, quamquam in libris, quos post opusculum *de viris illustribus* conscripsit, illorum operum mentionem fecit[1]. Sciendum ergo est, Hieronymum opusculum suum *de viris illustribus* composuisse atque edidisse antequam scriberet adversus Jovinianum; atque de hoc certissimo constat; nam postremo capite libri *de viris illustribus*, ubi Hieronymus suos quoque libros recenset, opus suum adversus Jovinianum non commemorat; [2] contra, in primo hujus operis libro (Cap. 26) mentionem facit opusculi sui *de viris illustribus.*

—

(1) Plurima in hanc rem Gallandus affert exempla. Sic in epistola 70 ad Lucinium Hieronymus memorat opus Hyppoliti Portuensis *contra Gentes*, cujus tamen nulla mentio fit in libro de viris illustribus, ubi (Cap. 61) Hyppoliti libros recenset. Sic pariter in Praefatione ad librum XVIII in Isaiam tradit Dionysium contra Irenaeum Lugdunensem episcopum librum composuisse, cujus tamen mentionem non facit ubi in opusculo *de viris illustribus* (Cap. 69) Dionysii Alexandrini opera recenset. Plura exempla videsis apud Gallandum, in Biblioth. Vet. Patr. Tom. 1. Proleg. pag. XXIII.

(2) Liber *de viris illustribus* secundum Codices Mss. antiquiores et melioris notae explicit hisce verbis: *et necdum expleta sunt.* Quod vero in nonnullis libris adjectum legitur: *adversus Jovinianum libros duos, et ad Pammachium Apologeticum et Epitaphium*, spurium est. Cf. Vallarsium ad Cap. 135 *de viris illustribus.*

Ad id verò quod *secundo* loco Venema objicit, scilicet, Hieronymum, qui omnia exaggerare soleat, non usurum fuisse restrictionis voculâ *pene*, si ad nostras epistolas respexisset, quandoquiden non *pene omnis sermo* ibi sit de Virginitate, sed *absolute omnis;* ad hoc dico, exaggeratorem heic esse Venemam, Hieronymum autem quam accuratissime fuisse locutum, quum sermo ibi de Virginitate reapse non sit *absolute omnis*, sed tantum *pene omnis;* nam, ut hoc utar, ea quae epistolae prioris nono capite continentur, generaliter dicta sunt et ad quosvis christianos pertinent.

Ad *tertium* tandem Venemae objectum respondeo: ex plurimis quaestionibus quae in libris contra Jovinianum tractantur, propriè non nisi unam esse quae pariter tangatur in epistolis de Virginitate; eam quaestionem dico, quae est de praestantia Virginitatis si cum matrimonio comparetur. De hac vero praestantia in illis epistolis non dicuntur nisi pauca verba haec (Ep. I. Cap. IV): *Utriusque sexûs virginibus Deus daturus est locum in domo sua praeclarum, qui excellentius quid erit quam sunt filii aut filiae* (Isaiae Cap. 56. ꝟꝟ. 4. 5.), *et praestantior quam futurus sit locus eorum, qui in casto vixerint connubio, et quorum torus fuerit immaculatus.* Judicent jam lectores mei quid sentiendum sit de Venema fidenter affirmante, nullam rationem fingi posse, cur sat habuisset illas epistolas commemorare Hieronymus, si ad epistolas *de Virginitate* respexisset, non verò etiam locum aliquem (unum ex multis?) ex illis recitasset, licet occasio sese ubique offerret.

Post egregia illa argumenta, quae modo refutavimus, Venema sollicitus quaerit, num forte dicendum sit Hieronymum, memoriae lapsu, auctorem epistolarum, quarum meminit, cum Clemente confudisse [1].

Sed est haec profecto vanissima conjectura. Hieronymus in eo loco ubi de Clemente loquitur, sedato scribit animo; Clementem ibi non

---

(1) Ep. ad P. Wesseling. §. VIII. p. 12.

obiter tantum nominat sed in describenda ejus persona diutius immoratur: *successorem Petri* vocat; monet, eumdem esse *cujus Paulus Apostolus meminerit;* fuisse ab eodem *conscriptas epistolas* memorat, imo et argumentum illarum distincte recordatur. Post haec, quis, praeter Venemam, concipiat fieri potuisse, ut Hieronymus auctorem epistolarum, quarum meminit, cum Clemente confuderit? At enim Venema, parum utique dextrè, ad placitum suum tuendum nihil non audet. Quo fit, ut ne dubitaverit quidem significare, tectis licet verbis, suspicari se etiam fieri potuisse, ut Hieronymus, pia quadam fraude usus, Clementi tribuerit epistolas, quas tamen sciret alterius esse auctoris [1]. Gravissimam tamen hanc injuriam sanctissimo viro illatam eo aliquantulum minuit Venema, quòd statim veluti retractans quod imprudenter dixerat, scribere pergit [2]: « Sed eò non necesse « est veniam, ut Hieronymi testimonium enervem; aliud superest, quo « ipsum Clementis Romani epistolam priorem (ad Corinthios) com- « muniter receptam intendere, et de ea dicere potuisse *omnem pene sermonem* « *de Virginitatis puritate contexuisse*, defendam. »

Audiamus igitur exquisitum illud argumentum, quo Venema Hieronymi testimonium tandem enervaturus sit. « Etsi Clemens, *inquit*, in epistola 1ª « ad Corinthios de castitate in genere et virginali in specie quatuor aut « quinque in locis tantum expresse loquatur, quae Grabius jam excerpsit; « cum tamen saepe et passim decentiam, moderationem, temperantiam com- « mendet, carnem et mundum ubique perstringat; haec et horum similia ab « hoc fervido disputatore facile adripi potuerunt et eum in haec verba prae- « cipitem agere, ut, Clementem in ea epistola omnem pene sermonem « de Virginitatis puritate contexuisse, dicere auderet. » Atque hoc est exquisitum illud argumentum, quo Hieronymi testimonium enervaturus erat Venema.

---

(1) Ep. ad P. Wesseling. §. VIII. p. 12, sq.

(2) Ibid. §. IX. p. 14.

Est autem tota haec Venemae argumentatio tam futilis, ut nihil futilius proferri possit; quam sententiam aequis judicibus facile persuadebo. Hieronymi ergo testimonium, si Venemae credas, referendum est ad priorem Clementis ad Corinthios epistolam. Atqui in eo testimonio non de *una* tantùm epistola, sed de *pluribus* sermo est. *Ad hos et Clemens* EPISTOLAS *scribit*, dicit Hieronymus; non dicit: *scribit* epistolam. Ergo *Hieronymus* ad *unam* illam *Clementis* epistolam non respexit. Deinde prior illa ad Corinthios epistola data fuit ad universos Corinthi fideles; Hieronymus autem loquitur de epistolis, quae datae fuère ad eos qui in sacro coelibatu vitam agerent. *Hi sunt eunuchi*, inquit, *quos castravit non necessitas, sed voluntas, propter regnum coelorum. Ad hos et Clemens scribit epistolas,* cet. Porrò, falsissimum est, quod tamen Venema affirmat, Clementem *in priori epistola ad Corinthios quatuor aut quinque in locis a Grabio excerptis, expresse loqui de castitate in genere, et virginali in specie.* Est haec, inquam, Venemae affirmatio tantopere a veritate remota, ut dicere nolim quae nota homini inurenda sit, si tamen sciens prudens haec scripserit. Age vero in medium proferamus loca illa a Grabio excerpta, quibus in locis *de castitate in genere et virginali in specie Clementem expresse loqui* Venema affirmavit.

Sunt autem loca haec: 1. Ex Cap. XXI. *Τὰ τέκνα ὑμῶν* (vel *ἡμῶν* [1]) *τῆς ἐν Χριστῷ παιδείας μεταλαμβανέτωσαν· μαθέτωσαν τί ταπεινοφροσύνη παρὰ Θεῷ ἰσχύει, τί ἀγάπη ἁγνὴ παρὰ τῷ Θεῷ δύναται· πῶς ὁ φόβος αὐτοῦ καλὸς καὶ μεγας, καὶ σώζων πάντας τοὺς ἐν αὐτῷ ὁσίως ἀναστρεφομένους ἐν καθαρᾷ διανοίᾳ.* Hoc est: « *Liberi vestri* (vel *nostri*) *disciplinae Christi participes sint; discant*

---

(1) Clemens Alexandrinus qui hunc Romani Clementis locum recitat (Strom. IV. 17) habet heic *ἡμῶν*, quae lectio alteri praeferenda videtur, quum in antegressa sententia Clemens Romanus scripserit: *τὰς γυναῖκας ἡμῶν*, *uxores nostras.*

« *quantum humilitas apud Deum valeat, quid casta charitas apud Deum* « *possit, quo modo timor ejus bonus ac magnus, et servans omnes qui* « *pura mente in ipso sancte versantur.* » Hoc loco si largiaris dici aliquid quod ad castitatem proprie ita dictam referri possit, attamen evidentissimum est, de virginali continentia nullatenus ibi esse sermonem.

Alter locus a Grabio indicatus, sumptus est ex Cap. XXX: *Ποιήσωμεν τὰ τοῦ ἁγιασμοῦ πάντα, φεύγοντες καταλαλιὰς, μιαράς τε καὶ ἀνάγνους συμπλοκὰς, μέθας τε καὶ νεωτερισμοὺς, καὶ βδελυκτὰς ἐπιθυμίας, μυσαρὰν μοιχείαν, βδελυκτὴν ὑπερηφανίαν.* Hoc est: « *Faciamus omnia quae ad sanctitatem pertinent, devitantes obtrectationes,* « *impuros ac impudicos complexus, ebrietates, insolentias, abominandas cupi-* « *ditates, detestandum adulterium, exsecrabilem superbiam.* » Hoc loco, uti patet, sermo est de conjugali castitate, et, si placet, de quovis illicito concubitu; minime vero ibi agitur de virginali continentia.

Tertius locus, quem Grabius indicat, hic est (ex Cap. XXXV [1]): *Ὡς μακάρια καὶ θαυμαστά τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοί! ζωὴ ἐν ἀθανασίᾳ, λαμπρότης ἐν δικαιοσύνῃ, ἀλήθεια ἐν παῤῥησίᾳ, πίστις ἐν πεποιθήσει, ἐγκράτεια! καὶ ταῦτα ὑπέπιπτεν πάντα ὑπὸ τὴν διάνοιαν ἡμῶν.* Hoc est: « *Quam beata, dilecti, et mirabilia sunt dona Dei! vita in immortalitate, splendor in justitia, veritas in libertate,* « *fides in confidentia, continentia in sanctitate! et haec omnia sub intel-* « *lectum nostrum cadunt.* » Sat video heic legi vocabula *ἐγκράτεια ἐν ἁγιασμῷ*, *continentia* sive *temperantia in sanctitate*; sed hisce verbis commendari vel saltem simpliciter commemorari *virginalem continentiam* qui probaverit, nae, magnus ille mihi erit Apollo!

---

(1) Grabius per errorem heic pro trigesimo quinto capite indicavit caput quadragesimum quintum.

Quartus Grabii locus, ex Capite XXXVIII desumptus, sic legitur: *Ὁ σοφὸς ἐνδεικνύσθω τὴν σοφίαν αὐτοῦ μὴ ἐν λόγοις, ἀλλ' ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς· ὁ ταπεινοφρονῶν μὴ ἑαυτῷ μαρτυρείτω, ἀλλ' ἐάτω ὑφ' ἑτερου ἑαυτὸν μαρτυρεῖσθαι· ὁ ἁγνὸς ἐν τῇ σαρκὶ μὴ ἀλαζονευέσθω, γινώσκων ὅτι ἕτερός ἐστιν ὁ ἐπιχορηγῶν αὐτῷ τὴν ἐγκράτειαν. Hoc est*: « Sapiens ostendat sapientiam suam, non in verbis, sed in « bonis operibus; humilis non sibi testimonium ferat, sed sinat ut alter ipsi « perhibeat testimonium; qui carne castus est, ne insolescat, sciens alium « esse qui ei continentiam donat. » Hoc loco virginalem continentiam obiter significari non negaverim, quamquam et ad castitatem in universum praesens locus referri possit.

Quintus denique locus a Grabio indicatus, (ex Capite XLVIII) sic habet: *Ἤτω τὶς πιστὸς, ἤτω δυνατὸς γνῶσιν ἐξειπεῖν, ἤτω σοφὸς ἐν διακρίσει λόγων, ἤτω ἁγνὸς ἐν ἔργοις· τοσούτῳ γὰρ μᾶλλον ταπεινοφρονεῖν ὀφείλει, καὶ ζητεῖν τὸ κοινωφελὲς πᾶσιν, καὶ μὴ τὸ ἑαυτοῦ.* Hoc est: » *Sit aliquis fidelis, sit potens in explicanda gnosi, sit « sapiens in sermonum justa dijudicatione, sit castus in operibus; tanto « humilior esse debet, quo major esse videtur, et quaerere quod omnibus « utile est, non autem suum.* » Agitur hoc loco, si Venemae credideris rem affirmanti, *de castitate in genere et de virginali continentia in specie.* Eodem jure Venema affirmasset, Ciceronem, ubi dixit (de Fin. IV. 23), *meus labor in privatorum periculis caste versatus,* sermonem habuisse de castitate in genere et de virginali in specie.

Summa disputationis haec est: in tota quanta Clementis ad Corinthios epistola non nisi unum inveniri potuisse locum, ubi virginalis continentia indigitetur, idque obiter tantum. Ex quo patet, quam sit ridicula assertio Venemae affirmantis, Hieronymum de una illa Clementis ad universos Corinthi fideles data epistola locutum fuisse, ubi testatus est Clementem

scripsisse *epistolas*, quas dederit *ad eos qui in sacro coelibatu vitam agerent*, et in quibus *omnem pene sermonem suum de Virginitatis puritate contexuerit*.

Igitur exquisitum illud argumentum, quo Venema Hieronymi testimomonium enervaturus erat, omninò ruit. Et ut stare illud possit, Venema ipse nonnihil timuisse videtur; certe in eo acquiescere non potuit. Nam, mutatâ sententiâ, jam non ad priorem Clementis ad Corinthios epistolam, sed ad posteriorem referendum esse Hieronymi testimonium deinceps contendit, experturus num forte hac ratione nervosius causam suam tueri posset.

« Sed aliam, *inquit*, aperire animus est viam, qua causa, quam defendo, » in clariore luce collocatur, et Hieronymi testimonium pro hisce epis- » tolis nihil facere, adparebit illustrius. Docti Patris verba, quibus Clementem » dicit ad spirituales et Evangelicos *eunuchos* scripsisse, *omnemque pene sermo-* » *nem de Virginitatis puritate contexuisse*, et alteram Clementis epistolam, » cujus fragmentum, sine capite et calce, tantum superest, attentius relegenti, » plus quam probabile visum est hanc ipsam epistolam ipsi in animo prae- » cipue fuisse. »

Igitur notissimum illud Hieronymi testimonium Venema nunc vult pertinere ad posteriorem ad Corinthios epistolam. Quod si heic denuò illi objicis, Hieronymum loqui non de *una epistola*, sed de *epistolis*, in Plurali, hoc fers gravissimum responsum: « Etsi Hieronymus *epistolas adpellavit, ad unam tamen imprimis respicere potuit.* » Si mones, de posteriori illa epistola dici non posse, *omnem pene sermonem de Virginitatis puritate ibi esse contextum*, negat ille, et pro argumento affert id quod de hac epistola dixit Photius [1], cujus verba in alienum sensum detorquet.

---

(1) Photius in Bibliotheca, Cód. 126. Ἡ δὲ δευτέρα καὶ αὐτὴ νουθεσίαν καὶ παραίνεσιν κρείττονος εἰσάγει βίου. h. e. *Secunda autem* (ad Çorinthios epistola) *et ipsâ admonitionem*

Si porrò opponis, Hieronymum ad hanc epistolam respicere vel ideo non potuisse, quia in libro *de viris illustribus* disertis verbis declaravit, spuriam esse hanc epistolam nec Clementem habere auctorem, ad hoc ille duplex dat responsum, quo dum iterum adversus Hieronymum injuriosus est, unà manifestò prodit causae suae infirmitatem. « Possem quidem respondere, *inquit*, « Hieronymum saepe aliter qua *disputatorem*, aliter qua *historicum* et « *doctorem* loqui, adeòque monumentum in disputatione ad proterendum « adversarium citare potuisse, cui ipse alias non multum fidebat. Sed eò « non est ut deveniam necesse. Sufficit Hieronymum in libro de viris

---

et adhortationem ad meliorem vitam continet. Sed Venema vult ut voces illae, κρείττονος βίου, reddantur *ad vitam divinam*, aut *diviniorem*, ut sic tibi persuadeat, Photium dixisse, in secunda ad Corinthios epistola sermonem de *vita virginali* esse contextum. Qua de re Photius ne cogitavit quidem. Scilicet confert Photius argumentum prioris epistolae ad Corinthios cum argumento posterioris; cumque de priori dixisset, Clementem ibi adhortari Corinthios ut cessent a seditionis et discordiae malo, (παραινεῖ παύσασθαι τοῦ κακοῦ), de posteriori statim dicere pergit, ἡ δὲ δευτέρα καὶ αὕτη, cet., ubi καὶ Particula eam habet vim, ut sensus sit: Sicut prior epistola adhortationem continet ad meliorem vitam, ita et secunda. Ex quo patet quid tandem ille βίος κρείττων hoc loco intelligatur.

Venema ibidem (§. XIV. sqq.), indicatis locis nonnullis ex posteriore illa ad Corinthios epistola, etiam probare conatur, argumentum illius epistolae reapse versari in adhortando ad vitam virginalem. Quam verò frustra in hoc probando laboraverit, vel ex eo poterit intelligi, quòd Grabius qui et ipse cupiebat demonstrare Hieronymi verba de epistolis ad Corinthios fuisse dicta, in posteriore illa epistola tria tantum loca indicare potuit, quae, ex ejus quidem sententia, ad virginalem continentiam possent referri. Quae tria loca a Venema quoque recitantur; sed nullus eorum est ad rem. Nam quod octavo capite dicitur: τηρήσατε τὴν σάρκα ἁγνήν, *carnem servate castam*, et quod nono, δεῖ οὖν ἡμᾶς ὡς ναὸν Θεοῦ φυλάσσειν τὴν σάρκα, *nos ergo decet, carnem sicut templum Dei custodire*, neutrum horum pertinet ad continentiam virginalem, sed utrumque dictum est de castitate conjugali, atque etiam, si placet, de ea castitate, cujus servandae officium est eorum qui matrimonium non inierunt. Nec magis ad virginalem continentiam pertinet id quod Grabius attulit ex duodecimo capite, ubi interrogatus a quopiam Dominus, quando venturum esset regnum ejus, respondisse fertur: Ὅταν ἔσται τὰ δύο ἕν, καὶ τὸ ἔξω ὡς τὸ ἔσω, καὶ τὸ ἄρσεν μετὰ τῆς θηλείας, οὔτε ἄρσεν, οὔτε θῆλυ, *cum duo erunt unum, et quod foris ut quod intus, et masculum cum femina, neque mas neque femina.*

« illustribus *veterum* non suam exponere mentem, nec verbum *repudiari* « stricto, verùm molliore et laxiore sensu capi debere; non ac si scriptum « hoc pro *spurio*, sed *dubiae* tantum auctoritatis fuerit habitum. » Viden'? ut causam suam juvet Venema, necesse habet ut Hieronymum in malae fidei suspicionem adducat! Sed Venemam jam dimittamus, ut audiatur Lardnerus.

Lardnerus ergo et ipse, sicut Venema, Hieronymi testimonium negat referendum esse ad nostras Clementis de Virginitate epistolas; contendit autem Hieronymum ibi loqui de ipsis illis binis ad Corinthios epistolis, de quibus idem locutus jam fuerat in libro *de viris illustribus*, capite decimo quinto [1]. Sententiam suam Lardnerus persuadere conatur hoc argumento: « Libros duos contra *Jovinianum*, unde testimonium illud « depromptum est, Hieronymus scripsit circa idem tempus, quo composuit « librum suum *de viris illustribus*. Atqui in hoc libro non nisi duas « memorat Clementis ad Corinthios epistolas; ex quo patet non alias « Clementis epistolas tunc temporis ipsi fuisse cognitas; nam si alias « cognovisset, et de his pariter mentionem fecisset. Itaque epistolae illae, « quas in libris contra *Jovinianum* commemorat, non aliae intelli- « gendae sunt quam ipsae illae binae ad Corinthios epistolae. »

Ubi Lardnerus affirmat, Hieronymum *circa idem tempus* (about the same time) composuisse librum suum de *viris illustribus* [2], et opus

---

(1) *Jerom* must be understood to mean the two well known epistles of *Clement*, of which he had spoken in his Catalogue *de viris illustribus*, Cap. XV.

(2) It is the more reasonable, and even expedient, so to understand him (Jerom), because the books against Jovinian were written about the same time with the Catalogue, from which it appears, that he had then no knowledge of any other epistles of Clement. If he had, he would not have omitted there to take notice of them. Vide *Lardner*'s Works. Vol. X. p. 193.

(3) Hunc librum *catalogum* (the catalogue) vocat Lardnerus.

contra Jovinianum, ambigua oratione utitur; nam ita demum circa idem tempus utrumque opus composuit, ut tamen liber de viris illustribus in lucem jam editus esset ante quam scriberet contra Jovinianum, ut supra (pag. XXXIX) jam probavimus. Itaque fieri potuit ut Hieronymus Clementis de Virginitate epistolas cognoverit post demum quam edidisset librum suum de viris illustribus, et quo tempore occupatus esset in componendo suo opere adversus Jovinianum. Quod si hoc, omninò nullum est argumentum, quo Lardnerus evincere conatur, de epistolis *Clementis* ad Corinthios dicta esse verba Hieronymi ista: *Ad hos* (eunuchos) *et Clemens scribit epistolas, omnemque pene sermonem de Virginitatis puritate contexuit.*

Frustra quaesivi quid Lardnerus respondeat objicienti, Hieronymum loqui de epistolis quae datae essent *ad eunuchos*, adeòque non posse ejus verba esse dicta de epistolis Clementis ad Corinthiacum Christianorum coetum; neque enim epistolae ad Corinthios datae, intelligi possunt epistolae ad *eunuchos* datae; nisi forte quis putaverit Corinthios omnes fuisse eunuchos. Hunc nodum, inquam, Lardnerus adeo non solvit, ut ne attigerit quidem.

Objicienti verò, vel ideo Hieronymi verba non posse referri ad binas Clementis ad Corinthios epistolas, quia illarum altera ab eodem in libro de viris illustribus (Cap. XV) jam pro spuria fuerat declarata, sic Lardnerus respondet: *Ea aetate*, inquit, *Clementi passim tribui solebat et alia epistola, praeter illam, quae a veteribus universaliter pro Clementis epistola agnita fuit.* [1] Sed hoc responso nequaquam solvitur difficultas. Neque enim quaeritur, utrum nec-ne Hieronymi aetate Clementi passim

---

(1) « It having been then not uncommon to adscribe to Clement another epistle, beside that which was universally received by the ancients. » Lardner's works. Vol. X. p. 193.

tribuerentur duae ad Corinthios epistolae, sed an Hieronymus senserit, binas a Clemente datas fuisse ad Corinthios epistolas. Jam vero quum certo constet alteram illam, quae dicitur, ad Corinthios epistolam, ab ipso pro spuria habitam fuisse, profectò consequitur, Hieronymum, ubi dicit, fuisse a Clemente scriptas ad eunuchos *epistolas*, in Plurali Numero, hoc ejus testimonium nequaquam referri posse ad duas epistolas ad Corinthios; ipse enim negavit illarum alteram esse genuinam.

Age vero, audiamus jam quid Lardnerus respondeat objicienti: in epistolis ad Corinthios de Virginitate non esse sermonem adeoque Hieronymi verba non posse referri ad has epistolas, quum hic loquatur de epistolis, in quibus *totus pene sermo de Virginitate esset contextus.* — Ergo Lardnerus ut hunc nodum solvat, respondet: « Esse in epistolis ad Corinthios effata « nonnulla, quae ad virginalem continentiam pertineant; Hieronymum « autem, qui hyperbolice loqui soleret et imprimis hoc fecerit in libris « adversus Jovinianum, ob pauca illa effata, rem verbis exaggerantem, « dixisse *omnem pene sermonem de Virginitate ibi esse contextum.*» Sed ad haec refellenda, suffecerit monuisse, effata illa, ad quae Lardnerus heic respicit, ipsa ea esse epistolae ad Corinthios loca, quae supra (p. XLII, sqq.) vidimus a Grabio fuisse prolata. Jam verò ibidem probavimus, eorum locorum non nisi *unum* esse in quo virginalis continentia obiter memoretur, ceterum hac de re nuspiam in prolixa illa epistola sermonem fieri. Itaque eò redit Lardneri argumentatio, ut affirmet, Hieronymum, ob Virginitatem *semel* idque *obiter* a Clemente designatam, de Clemente per Hyperbolen dixisse,

---

(1) « Jerom speaks hyperbolically, a style very frequent with him, as all know, and especially in his books against Jovinian. In those epistles, says Jerom, *Clement discourseth almost throughout of the purity of Virginity*. The meaning of which really is no more, than that there are in his epistles some things favourable to Virginity. Jerom may be supposed to refer to some things in chapt. 21, 29, 30, 35, 38, 48, and 58, of the epistle of the Corinthians.» Lardner's works, ibid. p. 193.

Clementem epistolas scripsisse plures unâ, in quibus omnis pene sermo de Virginitate esset contextus! Hoc verò qui affirmat nescio cur non idem pari jure contendat, Hieronymum insanuisse cum haec scriberet. Addit Lardnerus, fieri posse, ut Hieronymus respexerit etiam ad alteram, quae dicitur, Clementis ad Corinthios epistolam [1]. Sed neque hâc conjecturâ causam suam quidquam juvat; nam, quod jam supra pariter probavimus, omnino nullus est in altera illa epistola sermo de Virginitate, ne obiter quidem. Si dicat Lardnerus, Wendelinum secutus [2], alterius illius epistolae non nisi fragmentum ad nos pervenisse, fieri autem posse ut in deperdita ejus parte de virginali continentia multus sermo fuerit; dico ego, etsi altera illa epistola non integra ad nos pervenit, attamen superesse bonam ejus partem; nullâ autem probabili ratione conjici posse, in deperdita epistolae parte multum sermonem fuisse de virginali continentiâ, id quòd triplici ratione confirmari potest: 1° Quia in servata epistolae parte, quae pars aequat Pauli ad Romanos epistolae longitudinem, nullatenus de Virginitate sermo instituitur, neque ullo modo significatur deinceps ea de re sermonem fuisse instituendum. 2° Quia epistola illa scripta fuit Corinthiaco Christianorum coetui *universo*. 3° Quia in duobus illis fragmentis [3], quae ad deperditam partem illius epistolae pertinent, de Virginitate non agitur. Itaque Wendelini et Lardneri conjectura isthaec vanissima est, quum nulla verisimili ratione innitatur.

---

(1) He (Jerom) may intend a large part of that which is called Clement's second epistle. » Ibid.

(2) « Godfrey Wendelin supposed that Jerom had an eye to the latter part of the second epistle, which is now wanting. And indeed it has seemed to me not improbable, that Jerom reckoned he had an advantage to his cause from the second epistle adscribed to Clement. Ibid. p. 195.

(3) Fragmenta duo haec leguntur, unum apud Cotelerium (Patr. Apost. 1. p. 183), alterum apud Russelium (Patr. Apost. Opera genuin. Londini 1746 Vol. 1. P. 2. pag. 254.

Postremo loco Lardnerus monet, vel ideo dici non posse Hieronymum ad nostras de Virginitate epistolas respexisse, quia si hoc, non omisisset quamplurima ex iisdem recitare loca in libris suis adversus Jovinianum [1]. — Sed hoc objectum quam nihili sit, jam docuimus supra (pag. XL), ubi Venemae idem hoc objicienti respondimus.

Venio nunc ad Anonymum Tubingensem. Hic ergo fatetur quidem Hieronymi testimonium ad epistolas de Virginitate esse referendum, negat autem ex illo testimonio constare de illarum epistolarum *γνησιότητι*, hac ratione utens: « Si reapse exstitissent Clementis, Romanae ecclesiae antistitis, « geminae de Virginitate epistolae, non poterat hoc latere Hieronymum, « qui presbyter Romae vixit. Atqui latuit; nam in libro suo *de viris illustribus* « nullam fecit illarum epistolarum mentionem [2]». Infirmum sane argumentum! Hyppolitus episcopus, qui Romae aliquamdiu vixit, ibique vitam martyrio coronavit, opus conscripsit contra Gentes, quod in libro suo *de viris illustribus* (Cap. 61) Hieronymus, de Hyppoliti operibus loquens, minime memorat; memoravit autem deinceps in epistola LXX ad Lucinium. Ergo-ne dicamus spurium aut certe dubium esse illud Hyppoliti opus, arguentes, Hieronymum, quo tempore de viris illustribus scripsit, latere non potuisse librum compositum ab episcopo qui Romae vixerit, ibique

---

(1) If Jerom had these two epistles before him, and has supposed them to be written by Clement of Rome, he would not have failed to make great use of them in his books against Jovinian, and in his apology for them.» Lardner's works, ibid. p. 196.

(2) « In noch gröszere Verlegenheit setzt uns das Zeugnisz des Hieronymus. Im Jahre 392 verfaszte er seine Schrift *de viris illustribus*, in welcher er die Schriften des Clemens aufzählt, aber er erwähnt darin die Briefe an die Jungfrauen nicht. Die Kirche, an welcher Hieronymus angestellt war, und deren Traditionen er also genau kannte, die Römische, wüste also nichts von diesen Briefe, und doch war Clemens Bischof dieser Kirche. Kurz nachher verfaszte er seine Schrift wider Jovinian, und citirt die Briefe an die Jungfrauen als ächte Schrift des Clemens.» Vide Tübinger Quartalschrift. Jahrgang 1829. p. 542.

martyrio coronatus vitam consummaverit? Existimat Anonymus, Hieronymum epistolas de Virginitate pro *dubio* Clementis opere habuisse, et nihilominus in libris contra Jovinianum iisdem epistolis usum fuisse tamquam *genuino* Clementis opere, quia nempe causae suae multum faverent[1]. In quam suspicionem sat injuriosam Hieronymum non immeritò a se vocari hinc suadere conatur, quòd monet, ex Veteribus constare, nonnulla ab eo in libris contra Jovinianum dicta fuisse intemperantius[2]. Quaenam vero illa sint aut cujus modi, quia Anonymus tacere maluit, lectores meos, qui hoc ignorarent, moneo ego, Hieronymum, dum adversus Jovinianum, nuptias Virginitati aequantem, hujus praestantiam acerrime defendit, nonnullis tunc temporis visum fuisse in nuptias iniquiorem. Sed fac reapse Hieronymo accidisse, quod erat difficile ad evitandum, ut ex duobus bonis alterius eminentiam contra obloquentem defensurus, id quod minus bonum esset nimium depresserit, quid tandem, quaeso, hoc faciat ad valorem testimonii quo testatur Clementem epistolas scripsisse de Virginitate? Numquid forte si quis rem quampiam verbis exaggeret, hunc continuò etiam in malae fidei suspicionem vocemus, ut censeamus neminem posse, utut probum, vehementer aut etiam pugnacissime causam suam defendere, quin identidem loquatur contra mentem atque adversarium suum refellere conetur mendacio?

---

(1) Er lernte sie (die Briefe) also in Orient kennen, oder er kannte sie schon vorher als ein zweifelhaftes Werk des Clemens, und benutzt sie wider Jovinian, weil sie ihm dazu vortrefflich diente. *Ibid.* pag. 542, sq.

(2) » Denjenigen, welche glauben möchten dasz diese Voraussetzung dem Ansehen des Kirchenvaters zu nahe trete, bemerkt Recensent, das sich Hieronymus bei Abfassung jenes Buches noch andere und zwar solche Uebereilungen erlaubt habe, dasz sich seine Freunde daran ärgerten, und er genöthigt war, seine Schrift zu vertheidigen (*Apologia* pro libro contra Jovinianum ad Pammachium). Selbst Augustin hielt es für nöthig, die in denselben vorkommenden, höchst leidenschaftlichen Aeusserungen (quaenam?) in mehrern Aufsätzen (*De sancta Virginitate*, *De bono conjugali*, *De bono viduitatis*) zu widerlegen (ubi?).» Tubinger Quartalschrift, Jahrgang 1829, pag. 543.

Ex iis quae hactenus disputavimus, illud, puto, conficere licebit, nihil ab adversariis afferri potuisse quo Epiphanii et Hieronymi pro epistolarum de Virginitate testimonia vel minimum infirmentur.

Duobus vero hisce testimoniis tertium nunc addo pariter antiquum. Scilicet in Mscpto Codice Syriaco sexti saeculi, nuperrime ex Oriente in Angliam allato, inter alia fragmenta Patrum Apostolicorum ad Christi divinitatem et Virginem Deiparam pertinentia, fragmentum quoque recitatur [1] ex priore epistola *de Virginitate*, cum hac inscriptione : ܕܩܠܝܡܝܣ ܐܦܣܩܘܦܐ ܕܪܗܘܡܐ ܡܢ ܐܓܪܬܐ ܩܕܡܝܬܐ ܕܥܠ ܒܬܘܠܘܬܐ. Hoc est : *Clementis, episcopi Romae, ex epistola priore de Virginitate.* Fragmentum autem quod statim ibi recitatur, continet prioris epistolae quinti capitis verba postrema et priora capitis sexti haec : ܐܪܐ ܐܣܬܟܠܬ ܕܐܝܟ ܐܝܠܐ ܐܝܩܪܐ ܨܒܘܬܐ ܕܩܕܝܫܘܬܐ . ܐܪܐ ܝܕܥ ܐܢܬ ܠܬܫܒܘܚܬܐ ܐܝܕܐ ܕܐܬܬܨܒܬ ܒܬܘܠܘܬܐ . ܡܪܒܥܐ ܕܒܬܘܠܬܐ ܛܥܢܬ ܠܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܐܠܗܐ ܡܠܬܐ . ܘܡܢ ܒܬܪ ܕܡܪܢ ܐܬܒܪܢܫ ܗܘܐ ܀ ܕܘܒܪܐ ܗܢܐ ܐܬܕܒܪ ܒܥܠܡܐ . ܡܢ ܗܪܟܐ ܕܥ ܠܬܫܒܘܚܬܐ ܕܒܬܘܠܘܬܐ . Hoc est : *Num intelligis quam sit res honorabilis castimonia? Nosti-ne quanta gloria ornata fuerit Virginitas? Virginis uterus gestavit Dominum nostrum Jesum Christum, Deum Verbum ; et postquam Dominus noster homo factus esset in Virgine, hanc vitae rationem (scil. virginalem) in hoc mundo tenuit. Hinc cognoscito gloriam Virginitatis!*

Syriacum hoc fragmentum cum lectione ejus loci in nostra editione con-

—

(1) In lucem edidit hoc fragmentum Curetonius. Vide Corpus Ignatianum by William Cureton. Berlin. 1849. p. 212. Codicem in quo fragmentum illud occurrit, Curetonius describit ibid. pag. 352, sq., ubi inter alia et haec monet : « *A note at the end, indicating the monastery to which the book belonged, has been partly erased, but what remains states that it was presented in the year of the Greeks* 873, A. D. 562, *about which period it seems to have been written by a scribe of Edessa. One or two leaves have been lost from the beginning... This volume is a large Quarto, written in three columns and is one of those obtained in* 1839. Brit. Mus. Add. MS. 12, 156, Fol. 1, and Fol. 69.»

ferenti facile patebit, eam ibi esse lectionis varietatem, ut dicendum sit, fragmentum illud particulam esse Syriacae cujusdam nostrarum epistolarum versionis ab ea quam hic edimus diversae. Duae ergo exstiterint harum epistolarum versiones ad Graecum archetypum elaboratae; nec Syriacè primitus epistolae illae fuêre exaratae. Sed haec obiter. Quod ad praesens nostrum institutum pertinet, monemus, ex hoc fragmento, quod in Mscpto Codice sexti saeculi inventum est, constare, jam antiquissimis temporibus cognitas lectasque fuisse epistolas *de Virginitate* plures unâ Clementi Romano tributas; adhibitas autem fuisse ad probanda fidei dogmata, adeòque pro genuino Clementis Romani opere habitas. Et jam meminerimus quoque, Syriacas nostras epistolas integras reperiri in Mscpto Novi Testamenti Codice, qui praelectionibus sacris in ecclesia habendis esset destinatus; et ibidem, nullo interjecto spatio, continua serie epistolas illas jungi reliquis S. Scripturae libris; unde conjiceres et illas quoque epistolas publicis praelectionibus inserviisse; id quod ipsum illud est, quod Epiphanius de Clementinis nostris epistolis tradidit, monens *eas publice in ecclesiis praelegi consuevisse*. Quae omnia ideo majorem vim habent ad illarum epistolarum *γνησιότητα* probandam, quòd firmissimis Epiphanii et Hieronymi testimoniis corroborantur.

Postremo loco, pro argumento externo ad probandam *γνησιότητα* epistolarum de Virginitate, sententiam affero Syriacae ecclesiae, ut quae has epistolas pro germano Clementis opere perpetuo agnovit. Cujus rei testem produco illustrissimum et reverendisimum Dominum Ignatium Antonium Samhiri (ܣܡܚܝܪܝ), Antiochiae Patriarcham, virum gravissimum, sanctissimum, et in litteris suae gentis peritissimum. Is ergo ea de re nuperrime scripto a me interrogatus, datis ad me litteris declaravit, *epistolas de Virginitate a Clemente, Petri Apostoli discipulo conscriptas, cognitas esse SS. Patribus suae gentis, ut et scriptoribus Syris universis, antiquioribus et*

recentioribus, *veluti* ***Gregorio Bar-Hebraeo***, ***Moysi Bar-Cepha***, ***Georgio***, ***Dionysio Bar-Salibi***, *et ceteris.* Sed operae pretium facturus sum si ipsa Patriarchae verba recitavero. Itaque subjicio hic integram ejusdem epistolam :

ܛܝܒܘܬܗ ܕܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܬܗܘܐ ܟܠ ܡܢ ܣܥܣܥܐ
ܡܘܣܠܡ ܦܫܝܫܬܐ .

ܥܕܬܐ ܡܗܝܡܢܬܐ ܥܡܛܠ ܡܠܝ ܦܘܪܫܢܐ ܕܥܠ ܬܐܘܡܐ ܡܠܝ ܟܠ
ܫܒܪܐ ܕܐܝܬܝܬܐ ܕܝܘܢܝܐ ܡܫܡܫܝܢ ܠܫܡܫܗ ܕܛܘܪܣܝܢ ܦܝܫܐ ܕܡܫܡܫܢܐ
ܘܡܫܡܫܢܐ ܥܡܗ ܟܠ ܥܕܬܐ ܐܘ ܚܘܪܢܐ ܠܘܬ ܡܥܠܝܐ ܕܫܘܬܦܐ
ܩܕܡܝܐ ܘܠܘܬ ܐܥܡܬܐ ܕܫܘܪܝܐ . ܐܘ ܠܐ .
ܘܐܢܐ ܗܟܢܐ ܡܘܕܐ ܐܢܐ ܠܗ . ܐܢܐ . ܗܠܝܢ ܐܝܬܝܬܐ ܕܟܠ ܥܕܬܐ
ܠܫܡܫܢܐ ܝܘܢܝܐ ܚܘܪܢܐ ܠܘܬ ܐܥܡܬܐ ܕܫܘܪܝܐ ܘܠܘܬ ܥܡܗܘܢ
ܡܥܠܝܐ ܫܡܫܐ ܩܕܡܝܐ ܘܐܣܝܪܐ ܐܘܟܐ ܦܪܘܛܘܣܛܐ ܦܪܫܝܢܐ ܕܡܥܠܝܐ
ܐܘ ܠܫܢܝ . ܘܡܫܡܐ ܡܢ ܥܠܡܐ . ܘܦܪܢܣ . ܘܕܡܘܢܣܘܣ ܡܢ ܟܠܡܣ .
ܘܚܪܬܐ . ܡܛܠ ܡܫܡܫܢܐ ܥܡܗ ܕܡܥܠܝܢ ܟܠ ܥܕܬܐ ܐܠܐ ܡܠܘܗܝ ܐܥܡܬܐ
ܕܡܢ ܩܕܡܝܐ ܩܕܡܝܐ ܡܥܠܝܢ ܟܠ ܥܕܬܐ ܡܢ ܕܪܐ ܩܕܡܝܐ ܠܥܠܡ
ܕܡܘܥܕܐ . ܘܐܢܐ ܫܪܪܬ ܡܘܕܐ ܠܗ . ܘܛܝܒܘܬܗ ܕܡܪܢ ܝܫܘܥ ܬܗܘܐ
ܠܟܠܢ ܥܕܡܐ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ ܐܡܝܢ .

ܐܝܓܢܐܛܝܘܣ ܐܦܛܪܝܘܣ L. S. ܥܡܠܟܝ ܡܕܝܢܬܐ
ܦܛܪܝܪܟܐ ܕܐܢܛܝܘܟܝܐ ܒ ܒܐܝܪܚ ܟܢܘܢ ܩܕܡ
ܕܐܬܘܪܝܐ ܣܘܪܝܝܐ ܫܢܬ ܐܦܠܚ ܫܢܬ .

Hoc est:

« Gratia Domini nostri Jesu Christi protegat carissimum filium nostrum,
« Johannem dilectum. »

« Jucundâ horâ accepi abs te litteras, quibus me percontaris de epis« tolis B. Clementis, discipuli Petri, Apostolorum principis, in quibus is « loquatur de Virginitate, utrum epistolae illae notae sint apud antiquos « Syrorum scriptores et sanctos eorum Patres, an non? »

« Ego autem nunc tibi declaro, illas esse notas; notae sunt, inquam, illae « B. Clementis de Virginitate epistolae apud sanctos Patres nostros, ut et « apud omnes scriptores Syros tam antiquiores quam recentiores, veluti apud « Gregorium Bar-Hebraeum, qui cognominatur Abulpharagius, et « apud Moysen Bar-Cepha., et Georgium, et Dionysium Bar« Salibi, et ceteros. Nec Clemens solus tractavit de Virginitate, verùm omnes « antiqui sancti Patres nostri de Virginitate locuti sunt, inde ab antiquo « usque in praesentem diem. Atque haec ego tibi firmiter declaro. Gratia « Jesu, Domini nostri, te protegat; et proficias, et salvus sis atque « incolumis. »

Ignatius Antonius Samhiri, Patriarcha Antiochiae Syriacae. L. S. Mechliniae, VI Octobri, anno Christi 1855.

Patet profectò ex hac gravissimi et eruditissimi viri testificatione, B. Clementis *de Virginitate* epistolas Syris scriptoribus nequaquam esse incognitas. Venemae tamen Syrorum scriptorum de his epistolis silentium pro argumento est, eas minime esse genuinas. « Utique, inquit, 1° nec in catalogo « Scriptorum ecclesiasticorum Ebedjesu, Episcopi Sobensis, inter opera « Clementis Romani, quae recenset, comparent; 2° nec Abulbar-

« catus, presbyter Aegyptius, qui, Ebedjesum imitatus, catalogum « scriptorum composuit in libro *de officiis divinis*, licet duas Clementis « epistolas vulgatissimas illas memoret, de nostris aliquid habet; 3° uti nec « Dionysius Bar-Salibi, Jacobita, circa finem saeculi XII, qui tamen « Clementis citat epistolam *adversus eos, qui matrimonium rejiciunt;* « 4° nec denique Gregorius Bar-Hebraeus, alias Abulpharagius, « Primas Orientis et Jacobitarum scriptorum princeps saeculo XIII, Cle- « mentis sic dicta scripta memorans, Epistolarum meminit. 5° Huic tam « alto silentio adde, Monophysitis et Jacobitis fuisse in more positum, et « liturgica et alia opera theologica viris apostolicis et antiquis Patribus « inscribere, quae ab aliis erant composita. »

Sed ad haec ita respondemus:

Et ad *primum* quidem: nullam pariter in Catalogo Ebedjesu mentionem fieri de Clementis epistola aut epistolis ad Corinthios. Num hinc ergo concluserit Venema, spurium esse quidquid epistolarum ad Corinthios Clementi tribuitur?

Ad *secundum* dico: Assemanum [1], a quo Venema didicit id quod de Abulbarcato monuit, simpliciter docere, *Abulbarcatum affirmare, duas Clementis epistolas apud Coptos receptas esse.* Intelligendas autem ibi esse duas ad Corinthios epistolas, nequaquam constat; adeòque nec debebat scribere Venema, *Abulbarcatum memorasse vulgatissimas illas duas Clementis epistolas.* Quid si memorasset binas Clementis *de Virginitate* epistolas?

Ad *tertium* moneo: ridiculum esse heic urgere silentium Dionysii Bar-Salibi; neque enim is scriptorum ecclesiasticorum catalogum composuit, nec alicubi in animo habuit Clementis Romani opera recensere. Utique in expositione sua

(1) Bibl. Or. Tom. 3. Part. 1. p. 14.

in Evangelia Dionysius inter alios aliorum auctorum libros citat etiam Clementis epistolam adversus eos, qui matrimonium rejiciunt; quia nempe hac in re Clementis testimonio nunc uti voluerit; reliquas ejus epistolas non citat, quia nunc non esset his locus. Mirum videri debet, Venemam non animadvertisse, si argumentum ejus a silentio Dionysii quidquam valeret, pari jure dici posse, spuriam esse Clementis ad Corinthios epistolam, quum neque hujus epistolae Bar-Salibi mentionem fecerit. Ceterum, Dionysio Bar-Salibi notas fuisse Clementis de Virginitate epistolas, testis nobis est illustrissimus Samhiri.

Ad *quartum* repono: Venemam ex Assemano [1] didicisse ea quae monet de scriptis B. Clementis ab Abulpharagio adhibitis; Assemanum autem de syntagmate Canonum ab Abulpharagio confecto loquentem simpliciter affirmare, Abulpharagium in eo syntagmate, inter alia, *etiam testimonia usurpasse ex constitutionibus Apostolorum, ex Canonibus eorumdem, ex Clementinis variis, et ex Conciliis Nicaeno, Constantinopolitano, ceteris.* Ergo ex iis quae Assemanus de Abulpharagio notat, hoc tantum conficitur: scilicet Abulpharagium in uno aliquo ex multiplicibus suis operibus, quae ibidem (B. O. pag. 245—321) recensentur, non usurpasse testimonia ex Clementis de Virginitate epistolis. At verò quis inde concludat, nisi Venema, epistolas illas Abulpharagio fuisse incognitas? Ceterum, reapse illi notas fuisse, testis nobis iterum est illustrissimus Samhiri.

Ad *quintum* tandem respondeo: Jacobitas non esse tamquam sectam diversam a Monophysitis distinguendos; Jacobitas autem non ante finem saeculi quinti fuisse exortos; quarto verò jam saeculo Epiphanium et Hieronymum, qui Jacobitae non erant, testatos fuisse *γνησιότητα* epistolarum Clementis *de Virginitate*; adeòque quod illae epistolae Syriace leguntur sub

---

(1) Bibl. Orient. Tom. 2. p. 301.

nomine Clementis, nullatenus hinc nasci posse suspicionem epistolas illas a Jacobitis Clementi fuisse suppositas, utut solenne illis fuerit, opera theologica ab aliis composita antiquis Patribus inscribere; qua de re heic disserere nihil opus est.

Ex iis quae adhuc disputavimus patet, meâ quidem sententiâ, Clementis de Virginitate epistolarum *γνησιότητα* firmissimis antiquorum testimoniis probari; quae quidem testimonia tanto firmiora sunt habenda, quòd nullo contrario testimonio infirmantur. Fateor, ex Graecis et Latinis non magno numero testes adhuc produci potuisse, nec Epiphanio et Hieronymo antiquiores. Sed heic cogitemus, scripta non pauca, priorum maxime saeculorum, aut penitus esse deperdita, aut exiguam tantùm partem ad nos pervenisse; alia adhuc latere; tum non nisi temere dici posse, praeter Epiphanium et Hieronymum neminem fuisse qui epistolas illas commemoraverit; nam quis tandem, quaeso, omnia Graecorum et Latinorum scripta perlegit, aut eo consilio pervolutavit, ut indagaret, an alicubi de epistolis illis mentio fieret? Praeterea, animadvertamus, epistolas illas non nisi exiguae molis libellum conficere, et argumenti esse non dogmatici sed ascetici. Denique recordemur, ponderanda potius quam numeranda esse testimonia, ubi alicujus libri *γνησιότης* ad examen revocatur. Sic, ut hoc utar, opusculum, quod inscribitur, *Quis dives salvetur*, decimo septimo demum saeculo detectum, pro genuino Clementis Alexandrini opere communiter agnitum fuit, quamquam *γνησιότητος* illius praeter Eusebium et Hieronymum testes nulli produci potuêre [1]! Opera Marii Mercatoris, Augustino aequalis, decimo septimo demum saeculo labente reperta et in lucem edita, viri docti pro genuinis habuerunt, Augustini et Possidii tantùm nec plurium testimonio [2].

(1) Zingerlejus hoc monuit. Cf. *Die Zwey Briefe*, etc. p. 16.

(2) Vide Garnerii praefationem in omnia opera Marii Mercatoris, Cap. 1.

Veniò nunc ad argumenta, ut vocantur, *interna*, quibus epistolarum nostrarum γνησιότης non parum confirmatur. Ergo, ut a *negativis* ordiamur, nulla uspiam in his epistolis sententia, nulla sacrae Scripturae interpretatio occurrit, quae contraria sit iis sententiis aut Scripturae interpretationibus, quae in genuina Clementis ad Corinthios epistola leguntur. Nulla ibi commemoratur res, persona nulla, quae sit Clementis aetate recentior. Nuspiam aliquid ibi dicitur quod non optime conveniat aut morum probitati aut dignitati illius, cujus nomen epistolae illae prae se ferunt. Reliqua mitto, ut transeam ad *positiva*, quae vocantur, argumenta. Atque heic genuinam Clementis ad Corinthios epistolam, quod ad eruditionem et stylum scriptoris attinet, conferri velim cum stylo et eruditione, quae in nostris epistolis cernuntur; tanta enim inter has et illam hactenus deprehendes similitudinem, ut facile adducaris ad credendum utriusque scriptionis unum eumdemque esse auctorem. Utrobique eminet singularis quaedam sacrarum Scripturarum cognitio; in epistola ad Corinthios plusquam sexagies, in epistolis de Virginitate minimùm quinquagies Scripturarum testimonia adducuntur. Utrobique idem est docendi modus, per exempla scilicet ex Scripturis petita. Non alia hic quam illic orationis forma; sed idem utrobique styli color, imagines eaedem [1],

---

(1) Epistola ad Corinthios.	Epistolae de Virginitate.
Cap. 2. Ἀγὼν ἦν ὑμῖν ὑπὲρ πάσης τῆς ἀδελφότητος.	Ep. 1. Cap. 5. Nostin' in hunc *agonem* (ܠܐܓܘܢܐ) descendere atque *certare*.
Cap. 7. Καὶ ὁ αὐτος ἡμῖν ἀγὼν ἐπίκειται.	Ep. 1. Cap. 6. Corpus quo *certamen* (ܐܓܘܢܐ) suum fecit in hoc mundo.
Cap. 4. Ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς ἔγγιστα γενομένους ἀθλητάς.	Ep. 1. Cap. 6. Paulus et Barnabas in hoc *certamine cucurrerunt* (ܪܗܛܘ ܒܐܓܘܢܐ).
Cap. 35. Ἡμεῖς οὖν ἀγωνισώμεθα εὑρεθῆναι.	Ep. 1. Cap. 5. Contende *ut curras* (ܠܡܪܗܛܘ) recte.

locutiones eaedem [1]. Anonymus Tubingensis argumentum a styli similitudine pro nihilo habet. Scilicet tribuit eam similitudinem industriae callidi cujuspiam veteratoris, qui quum epistolas a se compositas pro Clementinis

—

Cap. 6. Τῆς πίστεως βέβαιον δρόμον. Cap. 7. Ἐν τῷ αὐτῷ ἐσμεν σκάμματι.	Ep. 1. Cap. 6. Immaculate confecerunt *cursum suum* (ܪܗܛܗܘܢ)
Cap. 2. Τῇ πανάρέτῳ καὶ σεβασμίῳ πολιτείᾳ κεκοσμημένοι. Cap. 33. Ἴδωμεν ὅτι ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς πάντες ἐκοσμήθησαν.	Ep. 1. Cap. 2. Hominem Dei oportet omnimoda honestate esse *adornatum* (ܡܨܒܬ).

(1) Epistola ad Corinthios.	Epistolae de Virginitate.
Cap. 2. Τοῖς ἐφοδίοις τοῦ Θεοῦ ἀρκούμενοι.	Ep. 2. Cap. 2. Ut offerant nobis panem et aquam, aut *id quod Deus praeparaverit* (ܡܕܡ ܕܡܛܝܒ ܠܐܠܗܐ).
Cap. 1. Ἐν ἀμώμῳ καὶ σεμνῇ καὶ ἁγνῇ συνειδήσει.	Ep. 2. Cap. 15. Conversati sunt *immaculate* (ܕܠܐ ܡܘܡ).
Cap. 35. Τῇ ἀμώμῳ βουλήσει αὐτοῦ.	Ep. 1. Cap. 6. Cursum suum confecerunt *immaculate* (ܕܠܐ ܡܘܡ). *Ibid.* Vitam egerunt *immaculatam*(ܕܠܐ ܡܘܡ)
Cap. 36. Τὴν ἄμωμον ὄψιν αὐτοῦ.	Ep. 1. Cap. 12: Deo placeamus vita *immaculata* (ܕܠܐ ܡܘܡ)
Cap. 37. Τοῖς ἀμώμοις προστάγμασιν.	Ep. 2. Cap. 1. Permanserunt *immaculati* (ܕܠܐ ܡܘܡ).
Cap. 2. Πρὸς τὸν παντοκράτορα Θεόν.	Ep. 1. Cap. 4. Ut serviat *Deo omnipotenti* (ܠܐܠܗܐ ܐܚܝܕ ܟܠ).
Cap. 6. Τοῖς ἀνδράσι θείως πολιτευσαμένοις.	Ep. 1. Cap. 4. Ut vivat *vitam divinam* (ܚܝܐ ܐܠܗܝܐ).
Cap. 6. Ὑπόδειγμα κάλλιστον ἐγένοντο.	Ep. 1. Cap. 3. Sunt utriusque sexûs virgines *pulchrum quoddam exemplar* (ܕܡܘܬܐ ܫܦܝܪܬܐ). Ep. 1. Cap. 9. Ut *pulchrum* sit *exemplum* (ܕܡܘܬܐ ܫܦܝܪܬܐ).
Cap. 3. Ἐν τῷ ἀπολείπειν ἕκαστον τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ.	Ep. 1. Cap. 3. Est species *pietatis* (ܕܕܚܠܬ ܐܠܗܐ).

venditare vellet, non neglexerit Clementis imitari stylum [1]. Heic verò equidem nescio quid magis mirer, utrum Anonymum, quòd existimavit fieri potuisse ut epistolae tales a falsario, nescio quo, conscriberentur, an potius

---

Cap. 21. Τὴν παιδείαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. — Ep. 1. Cap. 8. Recusat *pietatis causâ* (ܡܛܠ ܕܚܠܬ ܐܠܗܐ).

Ibid. Πῶς ὁ φόβος αὐτοῦ. (φόβος τοῦ Θεοῦ de *pietate in Deum*). — Ep. 1. Cap. 10. sub *pietatis* (ܕܕܚܠܬ ܐܠܗܐ) praetextu.

Cap. 1. Βλέπωμεν τί καλὸν, καὶ τί τερπνὸν καὶ προσδεκτὸν ἐνώπιον τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. — Ep. 1. Cap. 12. *Pulchrum est* (ܗܝ ܫܦܝܪܐ) visitare pupillos.

Ep. 1. Ibid. *Pulchrum est* (ܫܦܝܪ ܗܘ) opitulari aegrotantibus.

Cap. 14. δίκαιον οὖν καὶ ὅσιον, ἀδελφοί. — *Ibid.* Illud quoque *pulchrum et justum rectumque est* (ܘܗܝ ܫܦܝܪܐ ܘܬܪܝܨܐ ܘܟܐܢܐ)

Cap. 21. δίκαιον οὖν ἐστιν. — *Ibid.* Hoc est *pulchrum* (ܗܝ ܫܦܝܪܐ) coram Deo, ut, cet.

Cap. 27. Ταύτῃ οὖν τῇ ἐλπίδι προσδεδέσθωσαν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν... αὐτὸς οὐ ψεύσεται. — Ep. 1. Cap. 4. Concupiscit *spem promissam* (ܠܣܒܪܐ ܕܡܠܟܗ) a Deo, *qui non mentitur* (ܠܐ ܡܕܓܠ).

Cap. 57. Ἐκριφῆναι ἐκ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ. (ἐλπίς de *re sperata*).

Cap. 7. Ἀτενίσωμεν εἰς τὰς γενεὰς πάσας, καὶ καταμάθωμεν ὅτι. — Ep. 1. Cap. 13. *Inspiciamus* (ܢܚܘܪ) igitur atque *imitemur* (ܘܢܬܕܡܐ) eos qui.

Cap. 9. Ἀτενίσωμεν εἰς τοὺς τελείως λειτουργήσαντας. — Ep. 2. Cap. 7. *Consideremus* (ܢܬܒܩܐ), fratres, et videamus...

Cap. 18. Τί δὲ εἴπωμεν ἐπὶ τῷ μεμαρτυρημένῳ Δαβίδ; πρὸς ὃν εἶπεν. — Ep. 2. Cap. 15. *Quid dicamus* (ܡܢܐ ܢܐܡܪ) de Domino nostro Jesu Christo?

---

(1) « Auf solche Aehnlichkeiten kann überhaupt kein Gewicht gelegt werden. Denn es ist ja natürlich, dasz derjenige, welcher diese Briefe schrieb, und sie unter dem Namen des römischen Clemens unter die Leute bringen wollte, bei der Abfassung derselben eine ächte Schrift, so viel es sich thun liesz, mit derselben in Uebereinstimmung brachte, um den Augen zudringlicher Zweifler die Zeichen der Unächtheit zu entziehen. » Vide *Theologische Quartalschrift*, *Jahrgang* 1829. *Drittes Quartalheft*. pag. 544.

falsarii ipsius stupiditatem, quòd non curaverit in suppositiis suis epistolis alicubi Clementis aut nomen exprimere, aut certe aliquo modo designare personam.

Reliquum est, ut refellamus Lumperum, Venemam, Lardnerum, Mansium, et Anonymum Tubingensem, qui sibi visi sunt et in ipsis illis epistolis reperisse quaedam a Clementis persona et aetate aliena, quaeque adeò prohibeant quominus pro genuino Clementis opere habeantur.

Et primo quidem loco respondeamus Lumpero [1] qui monitum voluit, *vix probabile esse, Clementem Romanum Syriace scripsisse*. At enim neque dicimus, epistolas illas primitùs, adeoque a Clemente, Syriace fuisse conscriptas; e contra affirmamus primitus ab eo conscriptas fuisse eâdem linguâ qua epistolam suam ad Corinthios conscripsit, hoc est, Graecâ, deinceps verò ex Graeco sermone in Syriacum fuisse translatas. Atque hujus rei argumentum sunt Graecismi, quibus scatet utraque de Virginitate epistola. Negat tamen Anonymus Tubingensis argumenti hujus vim, *quia apud optimos quosque Syrorum scriptores Graecismi quam frequentissime occurrant* [2]. Equidem fateor, optimos quosque Syrorum scriptores Graecae linguae vocabula hic illic adhibere; multum autem errat Anonymus dum affirmat.

---

(1) Vide Lumperum, De vita, scriptis atque doctrina SS. Patrum. Part. I. p. 43. Anonymus Tubingensis (lib. pag. 551) utrum Syriace an Graece primitus conscriptae fuerint illae epistolae, ambigit. « *Ob sie eine Uebersetzung aus dem Griechischen sind*, inquit, *muss dahin gestellt bleiben.* » Lardnerus pro certo habet, illas fuisse primitus Graece, non vero Syriace conscriptas. « *J allow*, inquit, *that they were not first written in Syriac, but in Greek.* Lumperus (ibid. p. 44) dixit: *Latine scriptas cur dicere non possemus? cum latinum vocabulum segilo (saeculum) initio epistolae primae invenerimus.* Utinam tacuisset! nunc enim constat Lumperum ne legere quidem Syriaca vocabula potuisse. Scilicet *segilo* illud nuspiam in his epistolis occurrit; sed viderat Lumperus in prioris epistolae initio (Cap. 2) vocem [illegible], quam *segilo* male pronunciavit, *Olaf* litteram a *Lomad* non distinguens.

(2) Graecismen, wie sie hie und da vorkommen, finden sich in groszer Zahl bei den besten Schriftstellern der Syrer. Ibid. p. 551.

Graecismos ibi, et frequentissime quidem, occurrere. Indicet Syriacum aliquem scriptorem, apud quem saepe invenias dictiones Graecas, quales sunt istae, ܪܚܡܬ ܙܟܘܬܐ, *amor victoriae* (*φιλονικία*), ܪܚܡܬ ܟܣܦܐ, *amor argenti* (*φιλαργυρία*), ܪܚܡܬ ܨܒܬܐ, *amor ornatûs* (*φιλοκοσμία*), ܪܚܡܬ ܪܝܫܢܘܬܐ *amor primatûs* (*φιλαρχία*), ܚܘܒܐ ܕܐܚܘܬܐ, *amor fraternitatis* (*φιλαδελφία*), ܪܚܡܬ ܐܟܣܢܝܘܬܐ, *amor hospitalitatis* (*φιλοξενία*), aliaeque hujusmodi, quae in nostris epistolis passim occurrunt. Sed et vocabulorum in sententiis ordo et structura passim satis produnt, epistolas illas primitùs Graece fuisse conscriptas. Exemplo sit integrum primum prioris epistolae caput, quod ex Syriaco Graecum heic reddo fidelissime et nihil mutato Syriacorum verborum ordine: *Πᾶσι τοῖς φιλοῦσι καὶ ἀγαπῶσι τὴν ζωὴν ἑαυτῶν τὴν ἐν Χριστῷ διὰ Θεοῦ Πατρὸς, καὶ ὑπακούουσι τῇ ἀληθείᾳ τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἐλπίδι τῆς ζωῆς τῆς αἰωνίου· τοῖς ἀγαπῶσι τοὺς ἀδελφοὺς τε καὶ τοὺς πλήσιον ἑαυτῶν ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ· τοῖς μακαρίοις παρθένοις, οἵτινες διδοῦσιν ἑαυτοὺς τῷ διατηρεῖν τὴν παρθενίαν διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ ταῖς ἱεραῖς παρθένοις, ἡ ἐν Θεῷ εἰρήνη.* Ceterum, epistolas illas non fuisse primitùs Syriace conscriptas, etiam conficitur ex Syriaco illo prioris epistolae fragmento, quod paulo ante recitavimus; nam quum locus ille, quem fragmentum exhibet, aliter Syriace redditus sit quam in nostris Syriacis epistolis, eo ipso indicatur, Syriacum illarum epistolarum contextum non esse primigenium, sed exhibere versionem ad alterius linguae archetypum elaboratam.

Sed jam Venemam audiamus. Hic ergo epistolas de Virginitate Clementi abrogat [1] *primò*, quia is *discipulum Petri* se vocat; *secundò*, quia indicare videatur, nihil cum Apostolis Domini sibi fuisse commercii; *tertiò*, quia in Scripturis commemorandis tanta discrepantia sit inter has epistolas et Cle-

---

(1) Cf. H. Venema epistolam secundam de genuinitate epistolarum Clementis a Wetstenio publicatarum ad T. Hemsterhuis. Harlingae. pag. 47. sqq.

mentis ad Corinthios epistolam; *quartò*, quia in epistolis *de Virginitate* saepe citantur S. Pauli ad Corinthios epistolae, quas tamen Clementem non possedisse pateat ex ejus epistola ad Corinthios; *quintò*, quia auctor epistolarum *de Virginitate* adhibet vocabula nonnulla et epitheta Clementi insolita; *sextò*, quia stylus harum epistolarum a Clementis ad Corinthios epistola longe abhorreat.

Ad singula respondemus, objectorum ordinem sequentes. Et ad *primum* quidem monemus, *discipulum Petri* vocari Clementem non ab ipso se, sed ab eo qui primus has de Virginitate epistolas inscripsit. Antiquissimam autem esse hanc inscriptionem, certò constat ex fragmento illo, quod supra ex Mscpto Codice sexti saeculi protulimus. Ceterum, titulum hunc Clementi reapse convenire, quod negat Venema, ego heic probare supersedeo, quia ad praesentem quaestionem nihil attinet.

Ad *secundum* praemoneo, Venemae ideo non videri auctorem epistolarum *de Virginitate* familiariter cum apostolis Domini egisse, α) *quia nusquam ad suam de Apostolorum conversatione scientiam provocat*, et β) *quia eos, ad quos scribit, ad aliorum de Apostolis testimonia ablegat.* Respondeo autem ad *prius*: Clementem in prolixa sua ad Corinthios epistola, quam pro genuina habent Venema et omnes, pariter nuspiam ad suam de Apostolorum conversatione scientiam provocare, adeòque illud silentium minime obstare γνησιότητι Clementinae alicujus epistolae. Ad *posterius* vero dico, ea, quae Venema vocat *testimonia aliorum*, intelligenda esse non testimonia aliorum *hominum*, sed testimonia *sacrarum Scripturarum*. Mala Wetstenii interpretatio Venemam heic in errorem abduxit. Scilicet auctorem nostrarum epistolarum de aliorum *hominum* testimoniis loqui Venema collegit, ut ipse monet [1], ex quodam Ep. 2. Cap. XIV loco, quem secundum versionem

(1) Ep. ad Hemsterhuis §. III. p. 49.

Wetstenianam sic recitat: ***Videte quae dixerunt viri sancti etiam de Prophetis et de Apostolis.*** Sed male hunc locum interpretatus erat Wetstenius; debebat enim: ***Videte quid dixerint*** (S. Scripturae) ***etiam de Prophetis, viris sanctis, et de Apostolis Domini.*** Quam interpretationem Syriaca Grammatica postulat (vide infra pag. 206, not. 2); postulat etiam contexta oratio, quum de Scripturis in antegressis sermo fuerit, et statim ibi pergat dicere auctor: ***Ecce de Moyse et Aarone scriptum invenimus***, cet.

Ad *tertium* responsurus moneo, discrepantiam illam epistolas nostras inter et epistolam Clementis ad Corinthios in eo poni a Venema, « Quod in « hac epistola rarissimae sint citationes ex epistolis Paulinis, et eae fiant sine « praemissa formula, *dixit Apostolus*, aut simili; cum e contra in epistolis « *de Virginitate* frequentes sint epistolarum et Pauli et aliorum Apostolorum « citationes, nec eae indirectae per phrasium imitationem et allusionem, « verùm directae, atque etiam cum praemissa formula, ***dixit Apostolus***, et « ***non audiunt dicentem.*** [1] »

Respondeo autem :- formulam illam, ***non audiunt dicentem***, legi quidem in Wetstenii interpretatione (Ep. I. Cap. XI), unde Venema illam hausit, nequaquam vero legi in Syriaco textu; nam ibi est ܘܠܐ ܡܨܬܝܢ ܠܗܘ ܕܐܡܪ quod Wetstenius male reddidit: ***non audiunt dicentem;*** debebat enim: ***non attendunt ad id quod dixit*** (Scriptura) [2]. Ad alteram formulam, ***dixit Apostolus***, quod spectat, haec non frequenter, ut Venema affirmat [3], sed omnino *semel* tantum occurrit, idque prioris epistolae capite duodecimo. Jam, utrum nec-ne formula illa, ***dixit Apostolus***, in Clementis ad Corinthios

---

(1) Venemae epistol. ad Hemsterhuis. p. 50.

(2) Vide infra pag. 158, not. 4.

(3) Praecipit enim Venema ut inspiciamus 1 Ep. Cap. V. XII, etc.

legatur, non inquisivi; sed novi in hac epistola (Cap. 47) a Clemente dici: *Sumite epistolam beati Pauli Apostoli! Profecto in Spiritu* (*πνευματικως*) *vobis scripsit de se ipso et de Cepha et Apollo* (Cf. 1 Cor. Cap. 1). Ceterum *directae*, quas vocat Venema, citationes epistolarum Pauli et aliorum Apostolorum fere aeque frequentes sunt in epistola Clementis ad Corinthios quam in nostris epistolis.

Ad *quartum* dico, futilem esse Venemae argumentationem. Nam si ipsi largiamur, Clementem, quo tempore ad Corinthios scriberet, non possedisse exemplar epistolarum Pauli ad Corinthios, minime inde consequeretur, eum non potuisse illarum epistolarum exemplar acquirere deinceps, puta quo tempore epistolas *de Virginitate* conscriberet.

Ad *quintum* moneo, omnino *tria* esse vocabula aut epitheta, quae Venemae in nostris epistolis displicuerunt; scilicet, quod ibi Paulus *divinus* (Ep. 1. Cap. 10) et Eucharistia *divina* (ibid. Cap. 5) vocatur; quod vocabulum *sanctitas* ibi adhibetur de Virginitate sive sacro coelibatu; tandem quod *παρθένος* vox usurpatur de utriusque sexûs virginibus. Tria igitur haec vocabula, Venema judice [1], *ut Clementi ita et purissimae quoque antiquitati sunt insolita*. At verò non erat cur Venema in his vocabulis offenderet. Nam quum Clemens in epistola ad Corinthios (Cap. 6) Petrum et Paulum jam vocasset viros *θείως πολιτευσαμένους*, quid-ni idem, loco Adverbii adhibito Adjectivo Nomine, Paulum vocare potuisset *divinum* Apostolum? Quod autem hoc epitheton etiam *purissimae antiquitati* satis congruit, hoc vel ex eo probatur, quòd S. Ignatius Martyr antiqui foederis prophetas, viros *θειότατους*, *divinissimos*, vocare non dubitavit [2].

---

(1) Vide Epistolam ad Hemsterhuis §. 5, sqq.

(2) Cf. S. Ignatii M. Epist. ad Magnesios, Cap. 8.

Cumque idem, de Eucharistia loquens [1], dixerit *ἄρτον Θεοῦ θέλω, ὅς ἐστιν σὰρξ* Ιησοῦ *Χριστοῦ*, *panem Dei volo, qui est caro Jesu Christi*, nihil, opinor, Clemens a *purissima antiquitate* recessit, *divinam* vocans Eucharistiam. Porrò, quod dicit Venema [2], vocem *sanctitas* de Virginitate usurpatam, alienam esse ab usu loquendi Clementis in epistola ad Corinthios ut et a purissima antiquitate, hoc quidem partim futile est, partim verò omninò falsum. Nam quum Clemens in sua ad Corinthios epistola non nisi *semel*, idque *obiter* tantum [3], de virginali continentia paucula verba scripserit, profectò nec sciri inde potest, qualis hac in rer fuerit ejus usus loquendi. Quod autem *sanctitatis* vocabulum de Virginitate usurpare *purissimae antiquitati* nequaquam repugnat, hoc quidem, quidquid obloquatur Venema, vel ex eo satis probatur, quòd Paulus (1 Cor. VII. 34) innuit, virginis officium esse, praestare sese *sanctam* et corpore et spiritu. Ceterum moneo, quum epistolarum de Virginitate non supersit nisi versio Syriaca, ne certo quidem dici posse, cuinam vocabulo Graeco Syriacum ܩܕܝܫܘܬܐ respondeat. Fieri enim potest ut pro ܩܕܝܫܘܬܐ Graece scriptum fuerit non *ἁγιοσύνη* aut *ἁγιότης*, sed *ἁγνεία*; quam vocem rectissime de Virginitate adhiberi, nemo jure in dubium vocaverit.

Tandem in eo etiam offendit Venema quod vox *παρθένος* in nostris epistolis adhibetur de utriusque sexus virginibus; et unà monet, notionem *virginis* nusquam in Clementis epistola ad Corinthios venire pro castitatem professa. Sed ad posterius hoc quod attinet, quum Clemens in illa epistola, ut jam diximus, non nisi *semel* idque *obiter* tantum et paucissimis verbis [1])

---

(1) Cf. S. Ignatii M. Epist. ad Romanos Cap. 7.

(2) Ep. ad Hemsterhuis §. VII.

(3) Scilicet Cap. 38. Ubi tamen quod dicitur ὁ ἁγνὸς ἐν τῇ σαρκὶ μὴ ἀλαζονευέσθω, forsitan referendum est ad castitatem in universum. Vide supra, pag. XLIV.

(4) Scilicet hic verbis, nec pluribus: ὁ ἁγνὸς ἐν τῇ σαρκὶ μὴ ἀλαζονευέσθω, γινώσκων ὅτι ἕτερός ἐστιν ὁ ἐπιχορηγῶν αὐτῷ τὴν ἐγκράτειαν.

virginalem continentiam memoret, quid mirum, si παρθένος vox nusquam ibi legitur de professa castitatem? Fuisse autem vocabulum παρθένος, cum diversi tamen Generis Articulo, ὁ, ἡ, in nostris epistolis adhibitum de utriusque sexûs virginibus, hoc utique probabile est, sed quid inde? Nam quum in epistola Clementis ad Corinthios de Virginibus utriusque sexûs non agatur, quomodo probaveris, loquendi modum in nostris epistolis adhibitum hactenus discrepare a loquendi modo Clementis in epistola ad Corinthios. Quod si Venema putavit, usum vocabuli παρθένος, ὁ, ἡ, aetati Clementis non convenire, nescivit eam vocem in seriore Graecitate adhibitam fuisse etiam de maribus, qui coelibem vitam agerent. Qua de re videsis Aemilium Portum ad Suidam, sub voce Ἄβελ.

Ad *sextum* denique responsurus praemoneo, Venemam sibi videri in nostris epistolis deprehendisse quamdam in dicendo verbositatem, quae longe abhorreat a Clementis ad Corinthios epistola. Et duo ex nostris epistolis affert *redundantis atque luxuriantis styli* specimina. Quorum prius sumptum est ex prioris epistolae capite quinto, et latine secundum nostram interpretationem sic legitur: *Si igitur omnia haec desideras, vince corpus, vince carnis libidines, vince mundum in Spiritu Dei; vince vanas istas praesentis saeculi res, quae transeunt et atteruntur et corrumpuntur et finem habent; vince draconem, vince leonem, vince satanam per Jesum Christum*, cet. Posterius autem specimen sumpsit ex ejusdem epistolae capite nono, idque tale est: *Omnes qui videbunt vos, agnoscent vos esse semen, cui benedixit Dominus; esse veraciter semen inclytum sanctumque et regnum sacerdotale, gentem sanctam, gentem hereditatis* (Dei), *heredes divinarum promissionum*, cet. Sed ad prius illud specimen quod attinet, nescio an Venema satis animadverterit, enumerari eo loco adversarios tres illos acerbissimos, corpus, mundum, satanam, quibuscum iis, qui ad omnem virtutis legem vitam suam exigere student, perpetua veluti colluctatio est. Clemens autem unumquemque horum adversariorum tribus ibi verbis ulterius definit; atque

ita *corpus* vocat *carnis libidines;* et *mundum* dicit *praesentis saeculi res*, quae quam fragiles caducaeque sint, ibidem paucis eleganter [1] significat; denique Satanam iis quoque nominibus vocat, quibus praeterea in sacris Scripturis solet designari. Quae cum ita sint, equidem non video, quid tandem illic dictum sit, quod quis jure *redundantem atque luxuriantem stylum* vocaverit. Fateor, paucioribus verbis rem dici potuisse, nec omnino opus fuisse ut illud *vince* ibi toties repeteretur; ast animadvertendum est, Clementis orationem eo loco flexam esse ad paraenesin, cui sane ejusmodi exhortatorii verbi crebra repetitio omninò convenit. Ad posterius verò specimen quod spectat, non animadvertit Venema, Clementem ibi non suis verbis loqui, sed verbis sacrae Scripturae unde colligit quatuor epitheta, quibus veri Christiani rectissime ornantur. In quo si verbositatis vitium sit, vereor ut verbosus pariter dicendus sit Petrus Apostolus (1 Petr. II. 9), ubi regeneratos in Christo vocavit, *genus electum*, *regale sacerdotium*, *gentem sanctam*, *populum acquisitionis*.

Sed jam audiamus Lardnerum, qui et ipse, non secùs ac Venema, heic nonnulla protulit plena futilitatis.

« Auctor epistolarum de virginitate, *inquit*, in memorandis Scripturis locu-
« tiones adhibet Clementi et Patribus apostolicis insolitas; veluti cum
« dixit: *Sicuti didicimus a Lege et Prophetis et Domino Jesu Christo*; aut *Lex*
« *et Novum Testamentum*; aut denique, *Divinus Apostolus*. [2] »

2. « In epistolis de Virginitate multo plures Novi Testamenti libri citantur,
« quam in Clementis ad Corinthios epistola [3]. »

---

(1) Vide infra, pag. 136, not. 2.

(2) « The author of these epistles useth some phrases and expressions concerning the Scriptures not found in Clement, nor in any of the apostolical fathers, that I remember: *As we have learned from the law and the prophets and the Lord Jesus Christ; The law and the New Testament; The divine Apostle.* » Vide Lardner's Works. vol. X. pag. 200.

(3) « In these epistles many more books of the New Testament are quoted, than in the acnowledged epistle of Clement. » Ibid.

3. « In recitandis Scripturis veteris Testamenti auctor illarum epistolarum « formulis utitur diversis ab iis quas adhibet Clemens in epistola ad « Corinthios. [1] »

4. « Scripturas in sua epistola Clemens explicatè citat et distinctè ; auctor vero epistolarum de Virginitate modo confuso [2]. »

Ad singula respondemus ; et ad *primum* quidem moneo, auctorem epistolarum de Virginitate, quum loqueretur de caritate exercenda erga fratres et peregrinos, velletque, absque adductis Scripturarum testimoniis, docere, in Scripturis passim illud caritatis officium commendari, *semel* (Ep. 1. Cap. 12), nec pluries, scripsisse : *Sicut ex Lege ac Prophetis et a Domino nostro Jesu Christo didicimus.* Utrum vero tale quid legatur nec-ne in epistola Clementis ad Corinthios, nihil curo ; nam si reapse non legitur, quid inde jure conficias ? Forsitan occasio ibi defuit, ut tale quid diceretur. Sed et fac adfuisse, numquid forte illicitum sit scriptoribus suam variare orationem ? Quod si tale quid apud Ignatium, Polycarpum, ceteros, reapse non occurrit, id quod inquirere operae pretium non est, at certe jam Lucas Evangelista veteris Testamenti Scripturas eo nomine designaverat [3]. Est autem, opinor, locutio satis apostolica censenda, si Lucas illâ praeivit. Dictio vero haec, *Lex et Novum Testamentum* ; in qua pariter Venema se offendisse dicit, nuspiam in epistolis *de Virginitate* legitur ad designandas sacras Scripturas, quod Lardnerus putavit. *Semel* quidem in secunda epistola (Cap. 7) dicitur *a Lege usque ad Novum Testamentum* ; sed voces illae, *Lex* et *Novum*

---

(1) « This writer's forms of quotation in the Old Testament are different from those of Clement. But the writer of those two epistles jumbles texts and books together, and quotes in a very confused manner. »

(2) « Clement's quotations of texts of Scripture, especially of the Old Testament, which are large and numerous, are neat and distinct.

(3) Act. Ap. XXVIII. 23 : *Suadebat* (Paulus) *eis de Jesu ex Lege Moysis et Prophetis a mane usque ad vesperam.*

Testamentum chronologico sensu ibi adhibentur. Denique locutio ista, *divinus Apostolus*, an conveniat nec-ne Clementi et *purissimae antiquitati*, supra (pag. LXVII) jam disputavimus.

Ad *secundum* dico: verum quidem esse, quod monet Lardnerus, scilicet ex libris Novi Testamenti multo plures citari in epistolis *de Virginitate* quam in epistola ad Corinthios; falsò autem Lardnerus hinc argumentum ducit ad oppugnandam epistolarum nostrarum γνησιότητα. Et ratio est, quia illa discrepantia commode repeti potest ex diversitate tractandae materiae; ut quae in epistola ad Corinthios occasionem praebebat recitandis Scripturis Veteris Testamenti multo frequentius quam Novi, in epistolis autem de Virginitate multo frequentius his quam illis. Animadvertendum etiam est, fieri posse ut, quo tempore Clemens ad Corinthios scriberet, nonnullorum Novi Testamenti librorum exemplaria, puta aliquot Pauli epistolarum, necdum possederit. Nam epistolas de Virginitate conscriptas fuisse sat multo tempore post epistolam ad Corinthios, idoneis argumentis effici potest.

Ad *tertium* moneo, in epistolis *de Virginitate* Scripturas Veteris Testamenti praemissâ aliquâ formulâ non nisi septies aut octies recitari; in epistola autem ad Corinthios minimum quadragies. Nihil mirum ergo si in epistola ad Corinthios formulae nonnullae leguntur, quas in epistolis de Virginitate frustra quaesieris. Ceterum formulae quibus utitur auctor epistolarum de Virginitate, fere omnes frequenter etiam occurrunt in epistola ad Corinthios.

Ad *quartum* denique respondeo, negari non posse in epistolis *de Virginitate* nonnumquam fieri, ut ex variis Scripturae locis collecta verba ad modum unius contextûs recitentur, id quod *confusam* Scripturae recitationem vocat Lardnerus; sciendum autem est, confusam istiusmodi recitationem pariter occurrere in epistola Clementis ad Corinthios. Sic, ut hoc utar, quinquagesimo sexto capite ita legimus: *Sic enim ait sacer sermo: Castigans castigavit me Dominus, et morti non tradidit me. Quem enim diligit Dominus,*

corripit; *flagellat autem omnem filium, quem suscipit*; ubi verba nonnulla ex Psalmo 117 in unam sententiam conjuncta sunt cum effato aliquo, quod Proverbiorum Cap. III. 12 legitur. Alibi (Cap. 13) Jeremiae verba (Jerem. IX. 23) miscuit cum verbis Apostoli (1 Cor. IX. 31), atque ita quoque alibi (Cap. 8) nonnulla verba Ezechielis (XXXIII. 11), Isaiae (I. 18) et Jeremiae conjuncta tamquam unus Scripturae locus recitantur.

Ad Mansium nunc venio. Hic argumenta, quibus epistolarum nostrarum *γνησιότητα* impugnaret, duo tantum reperit, unum *externum*, alterum *internum* [1].

Et *externum* quidem ejus argumentum ductum est a silentio Hieronymi. « Hieronymus, *inquit*, in catalogo scriptorum ecclesiasticorum Clemen- « tem non negligit, laudatque ejus epistolam primam ad Corinthios; me- « minit et secundae, quam tamen non ab omnibus admitti affirmat. Profecto « non siluisset et geminas alias (de Virginitate), si novisset. » Sed nullius valoris esse hanc argumentationem supra [2] jam probavimus. Ad Hieronymi autem testimonium (ex libro contra Jovinianum) quod attinet, Mansius existimat, referri illud posse ad secundam Clementis ad Corinthios epistolam. Sed hujus quoque conjecturae vanitatem pariter in antegressis (pag. XLV) jam demonstravimus. De Epiphanii verò testimonio quid sentiat Mansius, supra jam diximus (pag. XXXV); illius autem de hoc testimonio sententiam omninò rejiciendam esse, facile colligi poterit ex iis quae supra in refellendis Venemae et Lardneri de Epiphanii testimonio sententiis copiose disputavimus.

Internum autem Mansii argumentum tale est: « Nihil, *inquit*, in « utraque hac epistola occurrere a moribus aetatis illius abhorrens, verum non « judico; ex earum enim lectione deprehendisse mihi visus sum nescio quae

(1) Cf. Mansii S. S. Concil. Collect. Tom. 1. Pag. 158.

(2) Pag. XLVII in responso ad Lardnerum.

« vestigia monachatûs, nempe coetûs hominum, qui morum sanctimoniam « singularem elegerint, quod permaxime elucet ex illis verbis (Ep. 1. Cap. 18): « *id quod non decet fideles*, *illos praecipue*, *qui elegerunt sanctitatem*. Mona- « chorum autem a consortio fidelium secessus recentior est, quam ut cum « aetate Clementis componi possit. » Hactenus Mansius; qui magnopere hic errat, in errorem abductus, ut videtur, falsâ Wetstenii interpretatione [1]. Nuspiam enim in his epistolis aliquid occurrit quod ad vitam coenobiticam aut ad monasteria pertineat. Omnia vero quae de perfectioris vitae ratione ibi dicuntur, eum referunt asceticum vivendi morem, qui ecclesiae primordia attingit, et multo jam tempore obtinuerat, antequam monasticum institutum introduceretur. Primaevâ illâ aetate qui sanctioris vitae studium profiterentur, non ideò a reliquis Christianis segregabant sese, nec soli vivebant, aut peculiarem in domum congregati ad singulares quasdam leges vitam suam instituebant; verùm in propriis quique suis aut parentum suorum aedibus commorabantur, a nuptiis abstinentes; abjectisque curis ac negotiis saecularibus, Deo pro sui statûs, sexûs, aetatis ratione vacabant, ad Evangelicae legis normam viventes [2]. Istiusmodi autem asceticum vivendi morem nostrae de Virginitate epistolae repraesentant; nuspiam vero, ut jam diximus, vel levissimum monachatûs aut coenobiticae vitae vestigium ibi comparet. Et sane perquam mirum videri debet, Mansium non animadvertisse, passim in his epistolis, et praesertim decimo prioris epistolae capite, talia de ascetis dici, quae nullo modo quadrare possunt in homines aut eremiticam aut coenobiticam vitam agentes.

---

(1) Videsis quae ad h. l. notavimus infra, pag. 154, in nota 2.

(2) Confer S. Ignatii M. Ep. ad Polycarpum, Cap. 5. Athenagorae Apologiam pro Christianis, pag. 37, edit. Colon. 1686. S. Cyprianum, de habitu Virginum. Cap. VII. sqq. Binghami Origines sive antiquitates ecclesiasticas, Vol. 3. Lib. VII. Cap. 1. Antonelli Dissertationem de ascetis, quae legitur in ejus editione operum S. Jacobi Nisibeni (Romae 1756) p. 107—202.

Anonymus quoque Tubingensis in his epistolis sibi visus est reperisse plura quae ab aetate Clementis omnino aliena sint, quaeque ipsi pro argumento sunt, Clementis quas dicimus *de Virginitate* epistolas non ante saeculum tertium fuisse conscriptas.

Et *primo* quidem loco argumentatur ex nonnullis quae decimo prioris epistolae capite leguntur. « Secundum ea quae ibi dicuntur, *inquit*, jam multi « erant utriusque sexûs homines qui statum virginalem elegissent; jam *proprias* « sibi aedes habebant qui hoc vitae genus sequerentur; jam usque adeo a « primaevo instituto defecerant, ut maximam suâ perversitate praeberent offensionem. Quae omnia sunt a Clementis aetate omnino aliena [1]. »

Secundo loco argumentatur ex iis, quae prioris epistolae duodecimo capite dicuntur de exorcistis. « Secundum ea, quae ibi narrantur, *inquit*, jam « ludo vertebant clerici rem liturgicam; jam ex culta oratione inanem gloriam « aucupabantur; id quod profecto a moribus aevi apostolici vehementer « abhorret [2]. »

Tertio tandem loco argumentum ducit ex iis, quae passim in posteriore epistola leguntur; putat sermonem ibi fieri de ἀγαπηταὶς, hoc est, de feminis clericis ministrantibus, quibuscum hi non domum tantùm sed et lectum communem

---

« (1) Nach dieser Darstellung gab es also schon viele παρθένοι, männlichen und weiblichen Geschlechts; sie hatten schon eigene Haüser, hatten die Bedeutung dieses ihres Standes schon so vergèssen, dasz sie die grösten Aergernisse gaben. Kann nun jemanden einfallen, dasz dieser Zustand der Dinge in der Apostolische Zeit, oder doch unmittelbar nach derselben Statt gefunden habe? Vide Tubinger Quartalschrift. Jahrgang 1829. pag. 546.

(2(« Also mit der Liturgie trieben Geistliche schon ihr Spiel! Suchten als Exorcisten in wohlgesetzten Reden eiteln Ruhm! Bedienten sich der Unglücklichen, für welche die erste Kirche eine so zarte Aufmerksamkeit bewies, als eines Mittels, ihre Eitelkeit zur Schau zu stellen! Sind das Zeichen einer Zeit, welche noch die Apostel sah, wo man mühsam und unter tausend Gefahren die zarte Saat pflegte, wozu die Apostel den Saamen gelegt hatten. » *Ibid.* p. 547.

haberent. Quam pestem monet, Clementis aetate multo esse recentiorem [1]. Venema [2] quoque et Lardnerus [3] senserunt istiusmodi feminas in illis epistolis designari, indeque pariter argumentum duxerunt ad γνησιότητα earum negandam.

Sunt autem Anonymi objecta speciosa potius quam solida. Age vero, sigillatim ad ea respondeamus. Et ad *primum* quidem quod attinet, moneo, Anonymum Tubingensem nihil heic novi dicere; etenim ex *coelibum ingenti multitudine*, et ex aedibus utriusque sexûs virginibus *propriis*, et *ex pessima eorum vitae ratione*, quae omnia auctor harum epistolarum commemorasset, jam Venema argumentum arripuerat, quo epistolarum nostrarum γνησιότητα oppugnaret [4]. Dico autem falsum esse, alicubi in his epistolis

---

(1) «Von den Agapeten oder *subintroductis* ist die Rede, welche die ehelosen Kleriker bedienten, als Schwester bei ihnen lebten und ihr Bett theilten.... Es bedarf keines Beweises, dasz diese Ordnung der Dinge der Apostolischen Zeit unbekannt war, und... frühestens im zweiten Jahrhunderte aufkam, also lange nach Clemens.» Tubinger Quartalschrift, ibid. pag. 548, sq.

(2) Confer H. Venema epistolam ad H. Cannegieter. pag 113. §. IX.

(3) « The time of these epistles is to be collected from that of this practice. When it was first introduced, and when it ceased, may not be easily decided. It was taken notice of and censured by Cyprian about the middle of the third century. And not long after that time Paul of Samosata, bishop of Antioch, and divers of the clergy of that diocese were charged with it. And if Chrysostom's orations upon occasion of it were not composed till after the commencement of his episcopate, as the Benedictine editors think, it subsisted to the end of the fourth century... However, it is very probable, that id did not appear in the early days of Christianity, nor till after the death of all the Apostles and their disciples, called Apostolical men; consequently, not in the time of Clement, Bishop of Rome. And if the writer of these epistles refers to it, as I think he plainly does, he is not Clement disciple of the apostle Paul. » Lardners works. Tom. X. p. 207.

(4) Cf. Venema Epist. ad H. Cannegieter, pag. 106. §. VI. Ultimum signum (*aetatis Clemente recentioris*) nonnulla facta suppeditant, a Clementis et primae antiquitatis temporibus alieniora, et iis recentiora. Quorum *primum* est ipsa Virginum, et fratrum et sororum, *ingens multitudo*, ita ut cum *domus* jam fuerint Virginum utriusque sexûs, tum per urbes non tantum, sed et *agros ac villas* dispersi, qui Virginitatem, omnibus

memorari *ingentem multitudinem* eorum qui in sacro coelibatu vitam agerent. Fateor tamen earum auctorem ita passim loqui, ut doceat, coelibum non ita exiguum sua aetate fuisse numerum. Sed hoc a Clementis aetate alienum esse, Venema et 'Anonymus falsò sibi persuaserunt. Audiatur S. Justinus M. qui quadraginta annis post mortem Clementis de utriusque sexûs Virginibus haec (Apologia 1. Cap. 15) memoriae prodidit: *Πολλοί τινες καὶ πολλαὶ*, inquit, *ἑξηκοντοῦται καὶ ἑβδομηκοντοῦται, οἳ ἐκ παίδων ἐμαθητεύθησαν τῷ Χριστῷ, ἄφθοροι διαμένουσι, καὶ εὔχομαι κατὰ πᾶν γένος ἀνθρώπων τοιούτους δεῖξαι*. Hoc est: *Multi et multae annos sexaginta et septuaginta nati, qui a pueris Christi disciplina imbuti sunt, in virgineo statu perseverant, talesque in omni hominum genere monstraturum me profiteor.* Ac simile testimonium viginti aut triginta post annis invenias apud Athenagoram (in apologia pro Christianis, p. 37, edit. Colon. 1686): *Εὕροις δ'ἂν*, inquit, *πολλοὺς τῶν παρ' ἡμῖν, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, καταγηράσκοντας ἀγάμους, ἐλπίδι τοῦ μᾶλλον συνέσεσθαι τῷ Θεῷ. Εἰ δὲ τὸ ἐν παρθενίᾳ καὶ ἐν εὐνουχίᾳ μεῖναι, μᾶλλον παρίστησι τῷ Θεῷ, κ. τ. λ.* Hoc est: *Invenias autem multos ex nostris, et viros et mulieres, qui in virginali statu consenescunt, spem foventes fore ut sic Deo sint conjunctiores. Quod si vita in virginitate et castitate peracta cum Deo magis conjungit*, cet.

Quod verò attinet *ad aedes utriusque sexûs virginibus proprias*, coenobia puta sive monasteria, nuspiam in his epistolis de istiusmodi aedibus mentio fit; nam quod prioris epistolae decimo capite dicitur, *alii autem circumeunt per domos virginum fratrum aut sororum*, hoc ad privatas aut singulorum

---

notam, professi sunt, tum denique multi fuerint, qui cum Virginibus sanctis et domi habitaverint, et liberius cum iis fuerint conversati, Virginitatem malè tuiti. Quae cuncta mihi a temporibus seculi primi, etiam ex parte seculi II et III multum videntur abhorrere.»

coelibum aut parentum suorum domos referendum est, quod jam Zingerlejus recte monuit [1].

Tandem, quod spectat ad id quod monet Anonymus de coelibum vita dissolutiori quam quae Clementis aetati conveniat [2], parum scite hoc monuit, ut mox probabimus in responso ad *secundum* ejus argumentum, quod similem querelam continet.

Itaque ad *secundum* hoc argumentum respondemus, falsò Anonymum, et qui cum eo sentiunt, putasse, morum illam corruptelam, qualis in (Ep. 1. Cap. X. sqq.) nostris epistolis exprobatur nonnullis, ab aetate Clementis abhorrere. Quod ut planum fiat, age, ad memoriam revocemus nonnulla quae de moribus Christianorum aetate Clementis, adeoque in Ecclesiae primordiis, certissima testimonia nos edoceant. Ergo ad Corinthios secundò scribens Paulus (Cap. XII. 20 sq.) dicere potuit: *Timeo, ne fortè cum venero, non quales volo, inveniam vos, et ego inveniar a vobis, qualem non vultis; ne forte contentiones, aemulationes, animositates, dissensiones, detractiones, susurrationes, inflationes, seditiones sint inter vos; ne iterum cum venero, humiliet me Deus apud vos, et lugeam multos ex iis qui ante peccaverunt, et non egerunt poenitentiam super immunditia, et fornicatione, et impudicitia, quam gesserunt.* Alibi Apostolus (in Ep. ad Philipp. Cap. III. 18, sq.) lamentatur, Christianos esse non paucos, *qui gloriam suam ponant in rebus turpissimis, quorum Deus venter sit, qui non nisi terrestres habeant affectus.* Ibidem (Cap. II. 21) etiam memorat Evangelii ministros mercenarios, *qui sua quaererent, non quae sunt Jesu Christi.* Alibi (1 ad Timoth. Cap. V. 11, sq.) loquitur de diaconissis libidinosis,

---

(1) Vide Neue theologische Zeitschrift, herausgegeben von Pletz. Fünften Jahrganges Zweyter Band, p. 354.

(2) Eodem argumento jam usus fuerat Premagny, de quo infra sermo erit. Confer *Journal des savans*, Fevrier 1764, pag. 106.

quae, fracto continentiae voto, nubere cuperent. Legantur heic quoque ea, quae in Apocalypsi (Cap. II et III) ecclesiarum Asiae praepositis exprobantur. Notentur etiam ea quae in objurgatoria sua epistola Clemens Romanus Corinthiis passim objectat. Profecto, si considerentur omnia quae de Christianorum, sive clericorum, sive laicorum, vitiositate in his monumentis leguntur, fateri cogeris, eam morum corruptelam, quam nostrae exhibent epistolae, nullatenus talem esse, ut sit a primaevae Ecclesiae adeoque a Clementis aetate omninò aliena. Ceterum, memineris, ea quae clericis aut coelibibus in his epistolis exprobrantur, non universis omnibus exprobrari, sed aliquibus tantùm, uti constat cum aliunde, tum etiam ex prioris epistolae decimi capitis principio. Quod autem ex clericis essent nonnulli qui *ludo verterent rem liturgicam*, nuspiam ullo modo in his epistolis dicitur.

Ad *tertium* dico, Anonymum et, quos heic secutus est, Venemam et Lardnerum, falsò sibi persuasisse, sermonem fieri in his epistolis de *agapetarum* peste, sive de mulieribus *subintroductis* (συνεισάκτοις), quibuscum clerici non domum tantùm sed et lectum communem haberent. Legatur prioris epistolae caput decimum, ubi praecipue reprehenduntur qui sub praetextu pietatis familiarius cum mulieribus agerent. Est quidem ibi sermo de tecto communi, de lecto vero communi ne verbulum quidem. Atque ita quoque in posterioris epistolae quinto capite, ubi iterum de improbanda cum mulieribus familiaritate loquitur auctor, communes quidem aedes memorat, communem verò lectum nequaquam. Conjicio Anonymum et qui cum eo sentiunt, potissimum respexisse ad ea, quae posterioris epistolae nono capite continentur, ubi inter alia haec leguntur: *Nemini prorsus permittimus ut commoretur apud maritatam; multo minus (permittimus) ut quis cum sacrata Dei virgine cohabitet, aut dormiat ubi dormit illa, aut assiduus sit cum illa.* Sed dictionem illam, *dormire ubi dormit illa*, contra mentem scriptoris in eam sententiam interpretati sunt, quasi *communis ibi lectus* significaretur;

atqui loquitur ille tantum de non habitando cum alterius sexûs personis; ubi speciatim corripit nocturnam sub eodem tecto commorationem, quòd haec imprimis periculosa esset multamque haberet offensionem. Dicant qui *communem lectum* illâ locutione denotari contendant, quid tandem causae sit, cur auctor harum epistolarum, qui ex ipsorum sententia de *communi lecto* quinquies[1] locutus esset, *communem* illum *lectum* nuspiam dilucidius significaverit quam illâ, quâ constanter utitur, phrasi, *dormire ubi quaepia dormit*, quae profecto ad *communem lectum* non necessario referenda est. Si *communem lectum* intellexerit, cur ne semel quidem usus est tali loquendi ratione, quae turpitudinem illam perspicue denotaret. Cur, inquam, pro *dormire ubi dormit aliqua*, ne semel quidem dixit aut *communem lectum habere*, aut *in eodem lecto dormire cum aliqua*, aut simpliciter *jacere* aut *dormire cum aliqua*? Dicant quid causae sit cur ne verbulum quidem speciatim habeat de praesentissimo periculo quod adirent *communi lecto* utentes, qui tam fusè tractat de periculo quod immineat *communi domo* utentibus? Sed et aliud est quod omnino prohibet quominus dictio illa, *dormire ubi quaepiam dormit*, ad *communem lectum* referatur. Scilicet in posterioris epistolae Capite tertio, ipse ille qui has epistolas conscripsit, enarrat quisnam sit ipsius et suorum in ministerio evangelico adjutorum agendi modus, si forte veniant aliquò ubi nullus sit qui in sacro coelibatu vitam agat, sed Christiani, qui ibi sunt, conjuncti matrimonio sint omnes. Docet autem, si ibi pernoctare velint, se maritatis illis, inter alia declarare, *non dormire se ubi dormiunt mulieres.* Dicant adversarii nostri, an putent nec-ne haec verba pertinere ad usum *lecti communis*. Si negant, peto quo jure alibi, ubi eadem locutio occurrit, hanc ad *communis lecti* usum referant; si affirmant, unà affirmare quoque debent, aliquando in more positum fuisse, ut clericis aliquò forte adventantibus

---

(1) Ep. 2. Cap. 1. (bis), Cap. III. Cap. IX. Cap. XV.

communis cum mulieribus lecti usus a fidelibus ultro offerretur; quae res ut jam est in se absurda, ita quoque est et ab omni historica fide aliena. Sed haec hactenus.

Supersunt alia nonnulla refellenda, ob quae Venema epistolas de virginitate Clementi abrogat. Scilicet negat eas illi tribui posse, *primò*, quia earum auctor nimius sit in extollenda virginitate [1]; *secundò* quia vitam coelibem exhibet tamquam *ex voto* susceptam, cum tamen *continentiae votum* primus demum Tertullianus memoraverit [2]; *tertiò*, quia auctor harum epistolarum ipse se inter coelibes adnumerat, cum tamen Clemens matrimonio junctus fuerit, quod ut constet ex ejus ad Corinthios epistola, ita conjici quoque possit ex primo Hermae libro (Vision. 2. Cap. IV.) [3]; *quartò*, quia de Johanne Evangelista loquitur tamquam de vitâ jam functo, quum ipse (Venema) cum Dodwello opinetur, Clementem ante Johannem obiisse [4]; *quintò*, quia omnes Apostolos coelibem vitam egisse dicat [5]; *sextò*, quia ex Pauli epistola ad Philippenses (Cap. IV. 3) recitat verba ista, *quorum nomina scripta sunt in libro vitae*, quae, quum et de ipso Clemente dicta sint, prohibeant quominus Clemens habeatur pro auctore harum epistolarum, ut qui profecto non ipse se hac laude ornasset [6]; *septimò*, quia auctor excellentiam virginitatis probat inde quòd Christus ex matre Virgine nasci voluerit, cujus sententiae vestigia apud antiquissimos

(1) Cf. H. Venema epist. ad Hemsterhuis, Pag. 60. §. X, sqq. Eamdem querelam profert Lardnerus (Vol. X. p. 207): «I observe that this writer exceeds in his praises of Virginity... If I am not mistaken (?), I could easily show, that a great deal said upon this head by the writer of these epistles is destitute of support and countenance from the doctrine of the New Testament... The virtues of the marriage-state are below his regard.»

(2) Ep. ad Hemsterhuis. pag. 86.

(3) Ep. ad Hemsterhuis. p. 87. §. XXVI.

(4) Ibid. §. XXVII.

(5) Ibid. §. XXVIII.

(6) Ibid. §. XXVIII.

Patres frustra quaesieris [1]; *octavò*, quia loquatur de conjugum mutua continentia, id quod Tertulliani tempora sapiat [2]; *nonò*, quia adhibeat voces ἐξορκισμός et ἐξορκιστής, quae in puriore antiquitate apud Christianos non fuerint in usu [3]; *decimò* tandem, quia citat Evangelium S. Johannis, quod non nisi post mortem Clementis scriptum sit; item quia citat epistolam Jacobi tamquam indubiae auctoritatis, quod arguere videatur, auctorem esse Orientalem et Origene quoque posteriorem, cum haec epistola apud Latinos serius, apud Orientales non nisi post tempora Origenis fuerit recepta et ad dogmata fidei probanda adhibita. [4] »

Ad singula, servato objectorum ordine, breviter respondeo; et ad *primum* quidem, moneo, auctorem nostrarum epistolarum Venemae ideo potissimum videri *nimium esse in extollenda virginitate*, quia docet, matrimonio praestare sacrum coelibatum; quam doctrinam Venema affirmat S. Scripturae contradicere, atque etiam pugnare cum doctrina Clementis in epistola ad Corinthios exposita, ut et cum Ignatii et Polycarpi scriptis genuinis [5]. Sed haec omnia dicta sunt falsò. Nam ad S. Scripturae doctrinam quod attinet, ex quo Apostolus (1 Cor. VII. 38) declaravit, *eum, qui matrimonio jungit virginem suam, bene facere, et qui non jungit, melius facere*, velit nolit Venema, Scripturae oraculum est, matrimonio praestare virginitatem. Quod autem dicit, hanc sententiam pugnare cum doctrina Clementis, Ignatii et Polycarpi, non modo falsò hoc sed et ridicule dictum est, quum nullus eorum hac de re alicubi sit locutus. Polycarpus [6], Clemens [7], et Ignatius [8] semel, idque obiter tantum, virginalem continentiam memorarunt, prae-

---

(1) Ep. ad Cannegieter §. II. p. 98. sq.

(2) Ibid. §. III. p. 100, sq.

(3) Ibid. §. V. p. 104, sq.

(4) Ibid. §. XVII. p. 130.

(5) Ep. ad Hemsterhuis §. XI. p. 61, sqq.

(6) Ep. ad Philipp. Cap. 5.

(7) Ep. ad Corinthios Cap. 38.

(8) Ep. ad Polycarpum Cap. 5.

cipientes, *ut qui carne casti essent, ne ideo insolescerent*; aequalis autem dignitatis et meriti esse matrimonium et virginitatem, neque affirmarunt, neque negarunt, quippe qui hac de re nunc non agerent [1]. Quod autem Patres illi, negaverint matrimonio praestare virginitatem, inde Venema colligit, quòd virginitatem habent pro dono divinitus collato; nam sentit Venema, rationem doni cum illa praestantia componi non posse. Atqui Paulus castitatem tam virginalem quam conjugalem pro Dei dono habet [2], et tamen perspicua ejus doctrina est, matrimonio praestare virginitatem: *Qui matrimonio jungit virginem suam*, inquit, *bene facit; et qui non jungit, melius facit* (1 Cor. VII. 38).

Respondeo ad *secundum*, errare Venemam, dum affirmat, neminem ante Tertullianum mentionem fecisse de continentiae voto. Scilicet ante Tertullianum jam Cyprianus [3] et Clemens Alexandrinus [4] hoc votum commemoraverant. Sed, quod magis heic ad rem est, jam Paulus Apostolus, Timotheum instituens, ad continentiae votum respiciens dixerat (1 Tim. V. 11. 12): *Adolescentiores autem viduas devita; cum enim luxuriatae fuerint in Christo, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt*; nam ibi de ea fide agitur, qua viduae post mariti mortem castitatem deinceps Deo professae, novis nuptiis renunciassent. Scio

---

(1) Supra (pag. 21. not. 3) Patres aliquot indicavimus, qui de hac praestantia locuti sunt. Addatur S. Cyprianus (de habitu Virginum, Cap. 33): « Cum habitationes multas, *inquit*, apud Patrem suum dicat, melioris habitaculi hospitia demonstrat. Habitacula ista meliora vos petitis; carnis desideria castrantes, majoris gratiae praemium in coelestibus obtinetis.» Confer etiam ibid. Cap. 3.

(2) 1 Cor. VII. 7: *Unusquisque proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius vero sic.*

(3) S. Cyprianus de habitu Virginum, Cap. 4: *Quae* (virgines) *se Christo dicaverunt, et a carnali concupiscentia recedentes, tam carne quam mente se Deo voverunt.* Idem (ibid. Cap. XX) eas virgines, quae voti fidem fregissent, *Christi adulteras* vocavit.

(4) Clemens Alexandrinus *Stromat.* Lib. IV. (pag. 467, in edit. Paris. 1691.) Ὁ κατὰ πρόθεσιν εὐνουχίας ὁμολογήσας μὴ γῆμαι, ἄγαμος διαμενέτω.

Venemam negare, *fidem* hoc loco intelligi castitatem servandam, contendere autem, Apostolum loqui vel de *fide Christiana* in genere, vel de nescio qua *pietatis et modestiae professione*; sed isthaec Scripturarum interpretatio contemnenda est, non refellenda.

Ad *tertium* respondeo, auctorem *Recognitionum S. Clementis* [1], qui tertio saeculo ineunte vixit, Clementem exhibere tamquam talem, qui in perpetuo coelibatu vitam egerit; eam verò conjecturam quae de Grapte, Clementis uxore, ex Hermae libro capitur, vanissimam esse, quum nullum habeat in Hermae verbis fundamentum [2]. Imo, multo potius ex Hermae verbis conjeceris, quod Gallandus [3] monuit, Grapten fuisse feminam spectatae pietatis, forsitan diaconissam, sive ecclesiae Romanae *πρεσβύτιδα*, viduam scilicet, cui reliquas *viduas* juniores atque *orphanos* sub viduarum cura positos, optimis praeceptis institutisque imbuendi munus commissum fuerit. Quod autem Venema sentit, ex ipsa Clementis ad Corinthios epistola satis constare [4], eumdem matrimonio junctum fuisse, eo probat se non animadvertisse, Clementem toto illo capite eo uti schemate orationis quod *κοινοποιΐαν* sive *communicationem* rhetores vocant, quoque is qui loquitur iis ad quos loquitur sese veluti admiscet. Secundum hunc ergo loquendi modum Clemens ibi, non ea tantum dixit quae Venema recitat, sed,

(1) Lib. 1. Cap. 1. In Cotelerii Patribb. Apostt. Tom. 1. pag. 487.

(2) Ex Hermae verba (Past. Lib. 1. Vis. 2. Cap. 4): Γράψεις δύο βιβλία, καὶ δώσεις ἓν Κλήμεντι, καὶ ἓν Γραπτῇ. Καὶ Γραπτὴ μὲν νουθετήσει τὰς χήρας καὶ τοὺς ὀρφανούς· Κλήμης δὲ πέμψει εἰς τὰς ἔξω πόλεις. Quae Rufinus sic interpretatus est: *Et scribes duos libellos, et dabis unum Clementi, et alterum Graptae. Et Grapte quidem commoneat viduas et orphanos; Clemens vero mittat per omnes civitates, quas foris sunt.*

(3) Biblioth. Vet. Patr. Tom. 1. Proleg. Cap. 1. p. XXV. Cum Gallandio heic sentiunt Cotelerius, Dodwellus, alii.

(4) En verba Clementis (ex Ep. ad Corinthios Cap. XXI), quae a Venema adducuntur: *Uxores nostras ad id, quod bonum est, corrigamus;.... liberi nostri disciplinas participes sint*, cet.

inter alia paraenetica et haec habet : *Τοὺς προηγουμένους ἡμῶν αἰδεσθῶμεν, τοὺς πρεσβυτέρους ἡμῶν τιμήσωμεν, τοὺς νέους παιδεύσωμεν τὴν παιδείαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, τὰς γυναῖκας ἡμῶν ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν διορθωσώμεθα, κ. τ. λ.* Hoc est : *Praepositos nostros revereamur ; seniores nostros honoremus ; juvenes doceamus disciplinam timoris Dei ; uxores nostras ad id quod bonum est, corrigamus*, cet. Et jam si quis ex eo quòd Clemens ibi dixerit *uxores nostras*, contendere voluerit, Clementem hisce verbis *suam* indicasse *uxorem*, idem quoque nobis dicat, quemnam tandem Clemens ibi intellexerit *praepositum suum*, et quemnam *seniorem suum*? Nam qui dixit *uxores nostras*, eodem sermonis tenore pariter dixit *praepositos nostros*, et *seniores nostros*.

Ad *quartum* repono : Venemae contradicere Irenaeum, discipulum Polycarpi, qui ipso Joanne Evangelista magistro usus erat. Testatur enim Irenaeus, Joannem vixisse usque ad Trajani tempora [1]; Eusebio autem teste novimus, Clementem obiisse tertio demum Trajani anno. Quibus testimoniis fidem abrogare nequeunt variae quae apud antiquos occurrunt de primorum post Petrum Pontificum successione sententiae.

Ad *quintum* respondeo, auctorem epistolarum de Virginitate in neutro loco a Venema indicato, nec uspiam alibi, dixisse Apostolos omnino omnes in perpetuo coelibatu vitam egisse, adeoque neminem eorum umquam matrimonii vinculo fuisse ligatum. Nam quod attinet ad priorem locum (Ep. 1. Cap. VI) ubi legitur, *Paulus quoque et Barnabas et Timotheus cum reliquis aliis*, falso Venema *τὸ cum reliquis aliis* refert ad omnes et solos Apostolos; nam quum Barnabas et Timotheus ad collegium Apostolorum non pertinerent, consequitur illud *cum reliquis aliis* generalius

—

(1) Contr. Haeres. Lib. 2. Cap. 22 : *παρέμεινε γὰρ αὐτοῖς μέχρι τῶν Τραϊανοῦ χρόνων.*

esse capiendum, non verò ad omnes et solos Apostolos esse restringendum. In altero autem loco (Ep. 2. Cap. XV, a fine) a Venema indicato simpliciter dicitur, *fuisse mulieres quae Apostolis evangelizantibus ministrarent, has verò cum illis non habitasse*; quae verba profecto non significant, neminem fuisse Apostolorum qui aliquo vitae suae tempore uxorem habuerit.

Ad *sextum* repono, falsum affirmari a Venema ubi dicit, Clementem, si is auctor sit harum epistolarum, ipsum se ornasse laude illa, quae continetur verbis Apostoli (ad Philipp. Cap. IV. 1) istis: *Quorum nomina scripta sunt in libro vitae.* Res sic habet: Paulus in epistola sua ad coetum Christianorum Philippensium, suos in re evangelica adjutores memorans, post Clementem nominatim designatum, reliquos non suo quemque nomine indicaverat, sed de iisdem dixerat: *Quorum nomina sunt in libro vitae* [1]. Haec autem Pauli de viventibus verba Clemens ibi Paulo, Barnabae, et Timotheo jam vita functis simpliciter applicat; id quod profecto ab eo fieri poterat sine ulla *αὐθαδείας* suspicione, praesertim quum verba illa, *quorum nomina sunt in libro vitae*, a Paulo proprie dicta essent non de ipso Clemente, verùm de reliquis adjutoribus suis, quos tacitis eorum nominibus ibi memoraverat.

Ad *septimum* dico, etiam Chrysostomum aliosque ex antiquis excellentiam virginitatis ab eo commendasse, quòd Jesus Christus, Dei filius, matrem habere voluerit virginem; et Chrysostomus quidem (apud Suicerum ad voc. *παρθενία*) dixit: *Ἰησοῦς ἐκ παρθένου γεννώμενος, ἵνα καὶ γέννησιν τιμήσῃ καὶ προτιμήσῃ παρθενίαν*. Hoc est: Jesus *ex*

---

(1) En integrum locum Apostoli: *Etiam rogo et te, germane compar, adjuva illas, quas mecum laboraverunt in Evangelio cum Clemente, et celeris adjutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vitae.* Verba autem Clementis (de Virg. Ep. 1. Cap. VI) haec sunt: «Paulus quoque et Barnabas, et Timotheus cum reliquis aliis, *quorum nomina scripta sunt in libro vitae*, hi, inquam, omnes castimoniam dilexerunt.»

Virgine natus est , ut et generationem honoraret , et virginitatem pluris aestimaret. Utrum similis sententia ab aliquo ex Patribus Apostolicis aliquando prolata fuerit nec-ne , quis certò affirmaverit ? Scilicet et pauca tantum scripserunt in ministerio evangelico occupatissimi , et eorum quae scripsère non nisi pars valde exigua aetatem tulit. Sed vide mihi quam sit inepta Venemae argumentatio ; nam reduci potest ad exquisitum hunc syllogismum : Ignatius , Polycarpus , aliique Patres apostolici , *qui de Virginitate non scripserunt* , eamdem non commendarunt a Christi e B Virgine nativitate ; ergo fieri omninò non potest ut aevo apostolico hoc factum fuerit vel ab eorum uno aliquo , *qui de virginitate scriberet.*

Ad *octavum* dicendùm est , Venemam falsò credidisse in loco , quem indicat (Ep. 1. de Virg. Cap. V , a fine) , sermonem esse de mutua conjugum continentia. Wetstenii parum recta hujus loci latina interpretatio Venemam in errorem abduxerit. Scilicet verba ista ܘܠܐ ܐܬܛܠܫܘ ܡܫܟܒܝܗܘܢ Wetstenius latine reddiderat , *et non polluti sunt e concubitu suo* , unde Venema collegisse videtur mutuam illam , quam dicit , conjugum continentiam. Quidquid sit , Syriaca illa verba verbotenùs reddita valent : *et quorum* [1] *cubilia non fuerunt inquinata* , hoc est , ut nos vertimus , *quorum torus fuerit immaculatus* ; ubi sermo est non de mutua conjugum continentia , sed de conjugali castitate.

Ad *nonum* dico , Venemam plus affirmasse quam probare potuisset ; nam cum epistolarum de Virginitate non supersit nisi versio Syriaca , primigenius autem illarum textus Graecus perierit , profecto nec Venema , nec quisquam alius umquam firmiter probaverit , voces ἐξορκισμός et ἐξορκιστής ibi lectas fuisse. In Syriaca versione ubicumque sermo est de exorcizando , verbum

---

(1) Relativam esse sententiam ob antegressum madvertit. *Dolath* in ܕܐܝܠܝܢ , Wetstenius non ani-

ܐܘܡܝܐ fuit adhibitum. Sed fac, in primigenio illarum epistolarum textu, voces *ἐξορκισμός* et *ἐξορκιστής* reapse fuisse adhibitas, falso tamen Venema inde conclusisset, epistolas illas apostolicâ aetate esse recentiores; etenim quum jam S. Justinus, qui quinquaginta aut sexaginta annis post Clementem e vita excessit, de expellendis daemonibus *ἐξορκίζειν* voce usus sit [1], quânam tandem ratione quis jure affirmaverit, praesertim in tantâ apostolicae aetatis monumentorum penuriâ, S. Justinum primum exstitisse qui hanc vocem adhibuerit, apostolica autem aetate neminem fuisse qui eamdem usurpaverit?

Ad *decimum* tandem respondeo: Contra historiae fidem agere Venemam dum opinatur Evangelium S. Johannis post demum mortem Clementis fuisse conscriptum; quandoquidem ex Irenaeo et Eusebio certò colligitur, Joannem Evangelistam ante Clementem mortem obiisse, ut supra jam diximus in responso ad *quartum* objectum. Quod autem attinet ad Jacobi epistolam in nostris epistolis recitatam, sciendum est, epistolam hanc citari etiam in Clementis epistola ad Corinthios, cujus *γνησιότης* testatissima est. Itaque ex recitata in nostris epistolis Jacobi epistolâ argumentum duci nequit ad illarum *γνησιότητα* oppugnandam. Ceterum, quamquam verum est, in primaeva Ecclesiae aetate passim dubitatum fuisse de canonica Jacobi epistolae auctoritate, tamen nec tum defuêre qui eam pro canonica haberent; cujus rei testem habemus Eusebium [3]. Unde consequitur, non posse ex eo quod in aliquo libro citetur Jacobi epistola, argumentum duci ad affirmandum, istiusmodi librum esse apostolico aevo recentiorem.

---

(1) In Dial. cum Tryphone pag. 247, in edit. Colon. 1686: Καὶ σήμερον ἐξορκιζόμενα (τὰ δαιμόνια) κατὰ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ σταυρωθέντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ὑποτάσσεται. Hoc est: *Et hodie quoque illi* (daemones) *per nomen Jesu Christi, crucifixi sub Pontio Pilato, adjurati nobis parent.*

(2) Confer Capitis decimi verba haec: Ἀβραὰμ ὁ φίλος προσαγορευθεὶς, πιστὸς εὑρέθη, ἐν τῷ αὐτὸν ὑπήκοον γενέσθαι τοῖς ῥήμασιν τοῦ Θεοῦ, cum his Jacobi (Cap. II. 23): *Credidit Abraham Deo, et amicus Dei appellatus est.*

(3) Euseb. H. E. Lib. II. Cap. 23: οὐ πολλοὶ τῶν παλαιῶν αὐτῆς ἐμνημόνευσαν, h. e. *Non multi ex antiquis de illa* (epistola Jacobi) *mentionem fecerunt.*

SECTIO TERTIA.

Breviter enarratur litteraria epistolarum de Virginitate historia. Deinde exponitur quid in praesenti harum epistolarum editione praestitum fuerit.

Quum Wetstenius in sua, quam tum parabat, Graeci Novi Testamenti editione exhibere cuperet eam quoque lectionis varietatem, quam Syriaca versio Philoxeniana offerret, hujus versionis exemplar aliquod ut in Oriente sibi emeretur petiverat a Jacobo Portero, Britanniae ad Turcas tunc temporis legato. Accidit autem ut is, nescio quo casu, pro Philoxenianae versionis exemplari ad Wetstenium mitteret exemplar versionis Simplicis sive Peshito, saepius jam tum in Germania et alibi typis expressae. Itaque spe sua frustratus Wetstenius, id quod tantopere quaerebat, minime invenit. Invenit autem aliud quod minime quaerebat; nam ad calcem posterioris voluminis Novi Testamenti ad se transmissi reperit binas Clementis Romani *de Virginitate* epistolas, hactenùs non solum ineditas, sed et eruditis illius temporis plane incognitas. Noverant quidem eruditi, Epiphanium [1] et

(1) Epiphan. Haeres. 30. §. 15. Verba ejus recitavimus supra, pag. XXII.

Hieronymum [1] memorasse Clementis *de Virginitate* epistolas; antequam verò Wetstenius ipsas illas epistolas felici sorte reperisset, plerique autumabant, parum utique consideratè, Epiphanium et Hieronymum locutos fuisse de Clementis ad Corinthios epistolis. Atque in hac sententià fuêre, inter alios, Caveus [2], Grabius [3], Cellierius [4], et, quod mireris, etiam Epiphanii et Hieronymi operum editores, Petavius et Martianaeus.

Wetstenius ergo, quum Clementis Romani illas *de Virginitate* epistolas, feliciter a se repertas, cum erudito orbe communicare vellet, brevi tempore post in lucem illas edidit Syriace et Latine [5], cum hoc titulo: ܬܪܬܝܢ ܐܓܪ̈ܬܐ ܕܥܠ ܒܬܘܠܘܬܐ ܕܛܘܒܢܐ ܩܠܝܡܝܣ ܬܠܡܝܕܗ ܕܦܛܪܘܣ ܫܠܝܚܐ *Duae epistolae S. Clementis Romani, Discipuli Petri Apostoli, quas ex codice manuscripto Novi Testamenti Syriaci nunc primum erutas, cum versione latina* [5] *apposita, edidit Joannes Jacobus Wetstenius.* (Lugduni Bata-

---

(1) Hieron. Adv. Jovinianum Lib. 1. Cap. 12. Verba ejus leguntur supra p. XXXVII.

(2) Guilielmi Cave Scriptorum ecclesiasticorum historia litteraria. Edit. Colon. 1705, Pag. 19. « Ceterum, *inquit*, haud satis constat, quid sibi velit Hieronymus, cum de epistolis a Clemente ad Corinthios scriptis verba faciens (?), *omnem pene sermonem suum de virginitatis puritate Clementem contexuisse* scribit. Neque enim alias ab hisce, quae nunc exstant, epistolas ad Corinthios dedisse Clementem credi potest; nec in his utramque faciunt paginam Virginitatis laudes. Id potius dicendum videtur: Hieronymum nimio virginitatis laudandae studio abreptum, hyperbolica dictione usum fuisse, cumque Clemens pauculas periodos animi corporisque puritati docendae impendat, totum sermonem virginitatis encomio dicatam esse voluisse. »

(3) Spicileg. SS. Patr. edit. alt. Oxonii, 1714. Tom. 1. p. 262, sq. « *Certum videtur*, inquit, *Hieronymum de duabus ad Corinthios epistolis Clementis ista posuisse, siquidem et Epiphanius ubi eas (?) laudaverat* (Haeres. XXX. §. 15), *ait*, *Clementem virginitatem ibi docuisse.* » Hoc Epiphanius nequaquam dixit, ut suo loco vidimus.

(4) Histoire générale des auteurs sacrés et ecclésiastiques. Tom. 1. Liv. 3. Chap. X, §. 2 p. 605.

(5) Memini me legisse quempiam dicentem, Clementis Romani de Virginitate epistolas *superesse Syriace et Latine.* Quod falsum est; neque enim supersunt nisi Syriace tantum. Fuêre quidem primùm editae Syriace et Latine, sed non erat haec antiqua quaepiam latina interpretatio, sed tunc primum ab ipso Wetstenio confecta.

vorum, typis El. Luzac. Jun. 1752). In Prolegomenis Wetstenius epistolarum γνησιότητα, de qua minime dubitabat, variis rationibus probavit, et potissimum praeclaris Hieronymi atque Epiphanii testimoniis, quae et nos in eum finem adduximus.

Contradictores autem statim habuit duos, Anglum unum, alterum Batavum. Et prior quidem, Lardnerus nomine, supposititias esse epistolas a Wetstenio editas, probare conatus est in dissertatione anglice conscripta et Londini anno 1753 typis excusa, cui titulus est: *A dissertation upon the two epistles adscribed to Clement of Rome, lately published by Mr. Wetstein, with large extracts out of them, and an argument showing them, not to be genuine.* Alter autem, Venema nomine, insequenti anno γνησιότητα illarum epistolarum in dubium vocavit, editâ Harlingae anno 1754 dissertatione, quae inscribitur: *H. Venema epistola ad virum celeberrimum P. Wesseling, qua duas Clementis epistolas, a Cl. Wetstenio ad calcem Novi Testamenti nuper publicatas, Epiphanio et Hieronymo notas fuisse in dubium vocatur, cet.* Venema in hac epistola variis rationibus conatur enervare vim quam ad probandam γνησιότητα illarum epistolarum habent Epiphanii et Hieronymi de iisdem testimonia; idem hoc in sua dissertatione etiam Lardnerus tentaverat, nisi quod hic insuper in eam rem attulerat interna quoque nonnulla argumenta.

Utrique vero Wetstenius statim respondit; et Lardnero quidem in litterario opere periodico, quod inscribitur: *Bibliothèque raisonnée des ouvrages des savans de l'Europe, année* 1753, *Tome cinquante. Seconde Partie, Pag.* 363, *sqq.*. Ad Wetstenii responsum Lardnerus, ut videtur, nihil reposuit. Sed et Venemae argumenta Wetstenius statim refellit in epistola typis excusa, cui titulus est: *Jo. Jacobi Wetstenii epistola ad H. Venema, de duabus Clementis Romani ad Virgines epistolis, ex codice Syriaco nuper editis. Amstelaedami, A.* 1754.

Eodem anno, paucis post mensibus, Venema duas alias de eodem argumento conscripsit epistolas, in quibus, neglecto fere quod Wetstenius in responso ad primam ejus epistolam monuerat, potissimum occupatur in afferendis et exponendis rationibus, ut vocant, *internis*, quo ulterius probet, epistolas binas illas *de Virginitate* Clementi Romano tributas minime esse genuinas. Duabus verò hisce Venemae epistolis Wetstenius respondere non potuit, morte scilicet praereptus ante quam typis fuissent expressae. Subjicio hic utriusque epistolae titulum: *H. Venema epistola secunda de genuinitate epistolarum a Cl. Wetstenio publicatarum ad virum longe celeberrimum F. Hemsterhuis, qua pro secundo contra has epistolas dubio nonnulla ex ipsis illis proferuntur, a Clementis persona et tempore alieniora,* cet. *H. Venema epistola tertia de genuinitate epistolarum Clementis a Cl. Wetstenio publicatarum ad virum longe celeberrimum H. Cannegieter, qua pro tertio contra has epistolas dubio alia a Clemente Romano aliena, et ejus temporibus posteriora, in medium adducuntur*, cet.

Tertio post Wetstenii mortem anno, Clementis de Virginitate epistolas denuò edidit, sed latine tantum et secundum Wetstenianam versionem, Joannes Dominicus Mansi, in primo volumine suae *novae et amplissimae collectionis sacrorum Conciliorum*. Mansio epistolae illae visae sunt spuriae potius quam genuinae; sed tam perfunctorie et indiligenter rem tractavit, ut facile videas, judicium ejus heic non magni esse faciendum.

Eodem anno 1757 Clementis illae epistolae tertiò editae fuêre in Gallia, sed iterum latine tantum, idque secundum Wetstenii interpretationem, a quodam, Premagny nomine, non aliunde mihi noto, qui et latino contextui adjecit gallicam versionem ad latinam Wetstenii a se confectam; quae multum reprehensa fuit, nec immerito, in litterario opere periodico, quod inscribitur: *Journal des savants*. (Février, 1764 p. 103, sqq).

Epistolarum *γνησιότητα* impugnavit quoque idem Premagny, sed rationibus maximam partem plane ludicris [1].

Octo post annis quartò eaedem epistolae editae fuêre in Gallandii *Bibliotheca veterum Patrum*, Tomo primo. Latinae Wetstenii interpretationi junctus heic legitur Syriacus contextus ad editionem Wetstenii expressus. Curam Syriaci contextûs edendi Gallandius mandaverat Finettio; qui in hoc opere praestando se probavit aut parum Syriacè doctum, aut valde negligentem. Quidquid sit, Syriacum edidit textum mendis scatentem. Verum est, in Wetsteniana Syriaci textûs editione, qua sola Finettius uti poterat, menda esse non ita pauca, quae sine Mscpti Codicis inspectione corrigi non poterant; sed et alia ibi erant bene multa, quae ex sola Syriacae Grammatices scientia facile tolli potuissent; nonnulla tamen correxit Finettius; sed e contra mendis Wetstenianae editionis nova quaedam addidit. In Prolegomenis, quae Clementis hisce epistolis praemisit Gallandius, idem *γνησιότητα* illarum variis argumentis tuetur atque a nonnullis Lardneri et Venemae objectis vindicat.

Lumperus, qui circa finem saeculi decimi octavi de scriptis sanctorum Patrum tractavit, an genuinae sint Clementis de Virginitate epistolae dubitavit cum Mansio, quem exscripsit [2]. Wiestius quoque dubitare se significavit in suis *Patrologiae institutionibus*, quas anno 1795 publicavit Ingolstadii.

Germanicam epistolarum de Virginitate interpretationem triginta abhinc annis edidit clarissimus Pius Zingerle; cujus operis titulus est: *Die zwey Briefe des heiligen Klemens von Rom an die Jungfrauen. Aus dem*

(1) Premagnyi objecta recitat et refellit ill. Villecourtius, Rupellensis episcopus, de cujus opere mox dicemus. Premagnyi objecta magnam partem conveniunt cum Venemae et Lardneri objectis; reliqua adeo sunt nullius momenti, ut mihi ne digna quidem visa sint quae commemorarentur.

(2) Gottfridi Lumper, de vita, scriptis atque doctrina SS. Patrum. Part. 1, p. 40, sq.

Syrischen übersetzt, und mit Anmerkungen und zwey Beylagen versehen von P. Pius Zingerle, Benedictiner von Mariaberg. Wien, 1827. Zingerlejus autem non ad latinam Wetstenii interpretationem, sed ad Syriacum textum versionem suam confecit. Zingerleji autem haec interpretatio Wetstenianae multum praestat. Nonnulla quidem ibi peccavit Zingerlejus, sed ea vitia maximam partem conferenda sunt in Finettii mendosissimam Syriaci contextûs editionem, quam solam ad manus habebat. Quae Zingerlejo interpreti proprie assignari possunt vitia, ea et pauca sunt et leviora, talia denique quae nemo non facile condonet, praesertim in juvenili opere. Isagogen suae interpretationi praemisit Zingerlejus, in qua variis argumentis epistolarum γνησιότητα defendit, et ad nonnulla adversariorum objecta respondet. Nonnulla quoque Finettianae editionis menda felici conjectura correxit.

Altero anno post publicatam Germanicam illam epistolarum interpretationem Anonymus quidam in litterario opere periodico, quod Tubingae editur, de Zingerleji libro tractans [1], eâ occasione illarum epistolarum γνησιότητα impugnavit; quem Zingerlejus deinceps optime refellit [2].

Möhlerus [3] et Permaneder [4], qui novissimè de scriptis sanctorum Patrum tractarunt, professi sunt, pro genuinis se habere epistolas de Virginitate, quae sub Clementis nomine feruntur; in qua sententia se quoque esse declaravit illustrissimus Malou [5], Brugensis episcopus, olim meus in Catholica Academia Lovaniensi collega clarissimus.

Denique divulgandis illis epistolis recentissime operam suam utiliter impendit

(1) Vide Tubinger Quartalschrift. Jahrgang 1829, pag. 539, sqq.

(2) In opere periodico, quod inscribitur *Neue theologische Zeitschrift. Herausgegeben von Joseph Pletz.* Fünften Jahrganges (1832) Zweiter Band, pag. 349, sqq.

(3) Möhler Patrologie.

(4) M. Permanederi Bibliothec. Patristic.

(5) Cf. ejusdem Bibliothecae asceticae Tom. XV, ubi Clementis de Virginitate epistolae latine secundum Wetstenianam versionem leguntur.

illustrissimus Villecourtius, Rupellensis Episcopus. Latinam epistolarum versionem Wetstenii passim obscuram esse et omninò parum diligenter elaboratam Villecourtius probe perspexerat. Itaque id egit Praesul illustrissimus, ut Wetstenianam illam versionem corrigeret. *Tenebrosis*, inquit[1], *Wetstenii locis, quantum in me est, lucem affero; negligentiam, si qua fuerit, reparare conor*. Hoc vero Villecourtius ita praestitit, ut ad latinam Wetstenii interpretationem, qua sola utebatur, novam ipse interpretationem latine elaboraret, non adhibito Syriaco epistolarum contextu; ut nihil mirum videri debeat, si Villecourtii interpretatio, utpote ad obscuram et vitiosam Wetstenii versionem confecta, hic illic evaserit Syriaco textu paulo verbosior, et talis, quae non aeque feliciter ubique reddat Clementis sententias. Latinae suae interpretationi Villecourtius dissertationem praemisit, in qua et epistolarum γνησιότητα variis probat argumentis, et a Stephani de Premagny objectis vindicat.

Superest jam, ut enarrem quoque quid ego in praesenti Clementis epistolarum editione praestiterim, aut certe praestare sim conatus. Igitur, postquam magnifici Academiae nostrae Rectoris et aliquot meorum collegarum adhortatu jam animo proposuissem illarum epistolarum novam parare editionem, Syriacum earum contextum ex Wetsteniana editione semel atque iterum diligenter perlegi. Hunc vero mox deprehendi adeò mendosum esse, ut multis in locis sine Mscpti Codicis collatione corrigi non posset; quare ipsum illum Mscptum Codicem, quo Wetstenius usus fuerat, quemque in una alterave ex publicis Hollandiae bibliothecis repositum conjiciebam, ibidem anquirere coepi. Optatissimum autem hunc Codicem ut tandem invenerim utque illo

(1) In epistola dedicatoria, pag. XVIII.

(2) Librum suum Illustrissimus Praesul sic inscripsit: *Les deux épîtres aux Vierges de saint Clement Romain, disciple de saint Pierre, traduites en Latin et en Français, par Mgr. Clement Villecourt, Evêque de la Rochelle et de Saintes, précédées d'une dissertation, qui en établit l'authenticité.* Paris, 1853.

invento commode uti potuerim, in causâ fuêre Juynbollii [1] industria et Vanderhoevenii [2] benevolentia; quibus viris doctissimis, humanissimis, de me hac in re optime meritis, quod privatim jam feci, denuò publice heic gratias ago quam maximas.

Ad hujus ergo Codicis fidem Syriacum epistolarum contextum edidi; qua in re versatus sum quam fidelissime; puncta vocalia et diacritica iis tantum vocibus adscripsi, quibus erant in Codice adscripta; pariter in sententiarum interpunctione, quamquam parum sibi constante, nihil uspiam mutavi, nisi uno in loco, ubi tamen lectorem in subjecta adnotatione rem admonui, quod et feci ubicumque correxi manifestos in scribendis consonantibus aut punctis diacriticis librarii errores. Porrò diligenter adnotavi numerosissima illa menda, quibus scatet Syriacus tam Wetstenii quam Finettii contextus; menda tamen, quae uterque fecit in punctis vocalibus et diacriticis appingendis, quum innumerabilia essent, notare neglexi.

Porrò ad textum Syriacum quam accuratissime exscriptum novam elaboravi epistolarum interpretationem latinam. Hoc verò ita praestare conatus sum, ut laudem appeterem fidissimi interpretis. Itaque Latine neque plus, neque minus, neque aliter quidquam dixi quam dictum erat Syriace; et sicubi, ad juvandam latinae meae versionis intelligentiam, unam alteramque vocem de meo addidi, hanc uncinis inclusi; ceterum magnopere cavi ne summa haec interpretationis fides, quidquam noceret orationis perspicuitati [3]. Ubicumque glossema aliquod deprehendisse mihi visus sum, Syriacum quidem contextum intactum reliqui, in Latina verò interpretatione non reddidi Syriaca vocabula, quae pro glossematis haberem; ibi autem in subjecta nota lectorem hac de

---

(1) T. G. J. Juynboll in Universitate Lugduno-Batava Lingg. Orientt. Prof.

(2) Ab. Des Amorie Van der Hoeven, in seminario Remonstrantium Amstelodamensi Theol. Prof.

(3) Probe novi in duobus meae interpretationis locis reperiri aliquid dictum obscurius; sed est ibidem in Syriaco etiam textu orationis obscuritas, interpreti Syriaco forsitan tribuenda.

re perpetuo monui. Latinae meae interpretationi copiosas addidi notas, quibus partim indico sacrae Scripturae loca, quae Clemens aut verbotenus aut certe ad sensum recitavit, partim verò explico locutiones illas et sententias, quae, quo rectius et plenius intelligerentur, commentario aliquo indigere videbantur; ubi et hoc egi, ut studiose adnotarem varia Catholicae doctrinae capita, quae in antiquissimo hoc Christianae traditionis testimonio memorantur. Atque haec sunt, quae priori hujus libri parte continentur.

In altera autem parte denuò Syriace edidi easdem S. Clementis de Virginitate epistolas, sed nunc cum signis Vocalium consonantibus constanter adscriptis. Scilicet mens mea fuit hunc librum in plures usus accommodare, atque ideò etiam illis prodesse, qui in Syriacis litteris adhuc minus essent progressi quam ut Syriaca sine illo adscriptarum vocalium adjumento commode legere atque intelligere possent. In horum quoque gratiam plurimas Syriaco contextui adjeci notas Grammaticas, quibus immixtae sunt criticae meae animadversiones in Wetstenii latinam et Zingerleji germanicam epistolarum de Virginitate interpretationem. Sed de altera hac mea Syriaci contextûs editione, duo mihi praeterea monenda sunt; *unum*, quod in hunc contextum non admisi illa vocabula, quae pro glossematis haberem; *alterum*, quod ibi orationem meo judicio interpunxi; imo et meo modo interpunctionis signa ibidem adhibui, prout solent hactenus qui Syriaca edunt, suo quique modo Syriaca interpunctionis signa adhibere. Ad indicandum finem sententiae utor puncto (.) solitario; duo puncta (⁘) a sinistra dextram versùs posita significant finem protaseos aut quasi protaseos; duo puncta (⁘) a dextra sinistram versùs posita varia distinguunt orationis membra; punctum unum alteri puncto (:) impositum inservit *recitationi*; tria puncta a sinistra dextram versùs (⁖) posita aut *interrogationem* notant aut *exclamationem*.

PARS PRIOR.

EXHIBET BINAS S. CLEMENTIS DE VIRGINITATE EPISTOLAS SYRIACAS,

AD MANUSCRIPTUM CODICEM AMSTELODAMENSEM

QUAM FIDELISSIME EXPRESSAS.

ACCEDUNT

NOTAE CRITICAE IN WETSTENII ET FINETTII

EARUMDEM EPISTOLARUM EDITIONEM,

ET

NOVA INTERPRETATIO LATINA AD SYRIACUM CONTEXTUM ELABORATA,

CUI

ADDUNTUR ELUCIDATIONES NEC NON ADNOTATIONES

EXEGETICAE ATQUE DOGMATICAE.

ܬܘܒ ܐܬ̈ܪܐ ܕܟܠ ܡܠܟܘܬܐ

ܕܗܘ̈ܪܐ ܘܡܠܟܘܣ

ܐܠܝܡܘ ܕܦܠܝܢܘܣ ܡܠܟܐ ܀

ܠܘܬ ܐܓܪܬܐ ܩܕܡܝܬܐ ܕܛܘܒܢܐ ܩܠܝܡܝܣ .
ܬܠܡܝܕܗ ܕܦܛܪܘܣ ܫܠܝܚܐ a) ܀

---

b) ܩܦܠܐܘܢ ܀ ܐ ܀

ܠܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܪܚܡܝܢ ܘܢܛܪܝܢ c) ܒܬܘܠܘܬܗܘܢ ܩܕܝܫܬܐ ܡܛܠ ܐܠܗܐ
ܐܠܐ . ܘܡܬܬܩܢܝܢ ܠܡܪܝܐ ܕܟܠܗ ܨܒܝܢܐ ܕܢܦܫܐ ܕܟܠܟܠ . ܠܐܚ̈ܝܢ

---

a) Titulus hic, qui ad priorem ex duabus Clementis epistolis pertinet, minio conscriptus est. Titulus generalis, talis, inquam, qui ad utramque epistolam referatur, in Mscto Codice neque a capite neque ad calcem harum epistolarum legitur. Itaque generalis ille titulus, quem huic libro praescripsimus, nostra est epigraphe, non Codicis. Ceterum moneo, nomen proprium, quod Graece Κλήμης sonat, Syriace et ܩܠܝܡܝܣ scribi et ܩܠܡܝܣ, sed prius illud multo frequentius mihi occurrisse; attamen in harum litterarum epigraphis Codex noster constanter habet ܩܠܡܝܣ absque *Jud* in priore syllaba.

b) Wetstenius priorem epistolam in capita tredecim, posteriorem in sexdecim distribuit; in Mscto verò Codice nulla exstat istiusmodi divisio. Retinuimus tamen Wetstenianam illam distributionem, quum illâ facilior reddatur testimoniorum ex his epistolis prolatio.

c) Wetstenius, omisso puncto diacritico quo littera ܛ in Mscto Codice notatur, ܘܢܛܪܝܢ edidit; et omnino puncta diacritica adeo frequenter aut omisit aut contra fidem Msti Codicis appinxit, ut taediosum foret ad singula loca illud monere. Quare haec *Wetstenii* peccata deinceps tacitò praeteribimus. Silebimus pariter de iis, quae commisit in oratione interpungenda. Speciminis causâ tamen hic enoto *Wetstenianae* editionis, quod ad puncta diacritica attinet, menda nonnulla ex iis quae occurrunt jam in lineis viginti prioribus: Cod. ܘܢܛܪܝܢ, Wetst. ܘܢܛܪܝܢ. Cod. ܒܬܘܠܘܬܗܘܢ, Wetst. ܒܬܘܠܘܬܗܘܢ. Cod. ܘܡܬܬܩܢܝܢ, Wetst. ܘܡܬܬܩܢܝܢ. Cod. ܨܒܝܢܐ, Wetst. ܨܒܝܢܐ. Cod. ܕܢܦܫܐ, Wetst. ܕܢܦܫܐ. Cod. ܠܩܘܡܐ ܕܩܪܝܒܐ, Wetst. ܠܩܘܡܐ ܕܩܪܝܒܐ. Cod. ܠܡܫܠܡܘܬܐ ܡܩܝܡܬܐ, Wetst. ܠܡܫܠܡܘܬܐ ܡܩܝܡܬܐ. Cod. ܠܦܪܘܩܢ, Wetst. ܠܦܪܘܩܢ, Cod. ܠܦܪܘܩܢܘܗܝ, Wetst. ܠܦܪܘܩܢܘܗܝ. Cod. ܒܦܪܝܫܘܬܐ, Wetst. ܒܦܪܝܫܘܬܐ. Cod. ܕܒܪܝܐ, Wetst. ܕܒܪܝܐ. Cod. ܠܦܪܘܩܝ, Wetst. ܠܦܪܘܩܝ. Cod. ܡܕܒܪܢܘܬܐ, Wetst. ܡܕܒܪܢܘܬܐ. Cod. ܡܦܪܢܣܢܘܬܗ, Wetst. ܡܦܪܢܣܢܘܬܗ. cet.

EPISTOLA PRIOR BEATI CLEMENTIS DISCIPULI PETRI APOSTOLI.

CAPUT I.

Omnibus [1], qui suam, (quam) in CHRISTO per Deum Patrem (habent) vitam [2], amant atque diligunt, quique obediunt veritati Dei [3] in spe (obtinendae) vitae aeternae; qui amant fratres suos

(1) MONITUM. Syriaca reddidi fidelissimus interpres, Latine neque plus neque minus, neque aliter aliquid dicens quam Syriace legitur; et sicubi ad juvandam latinae meae versionis intelligentiam unam alteramque vocem de meo addidi, hanc uncinis inclusi. Loca vero S. Scripturae quae passim recitantur, italicis, ut vocant, litterarum notis exprimenda curavi, quo facilius a reliqua oratione distinguerentur.

(2) Intellige *vitam spiritualem*: eam, inquam, quam, baptizati, veterem exuti hominem, novam vivunt in CHRISTO, cui mystico quodam modo fuêre incorporati. Nam quod CLEMENS hic dicit *in Christo*, referendum hoc est ad mysticam illam baptizatorum cum CHRISTO unionem, quam frequenter in suis epistolis docet Apostolus, veluti in hoc epistolae ad Galatas (Cap. III. 27. 28): *Quicumque enim in* CHRISTO (εἰς Χριστὸν, *in Christum*) *baptizati estis*, CHRISTUM *induistis .... Omnes vos unum* (εἷς, *unus*) *estis in* CHRISTO JESU. Videsis quae in hanc rem notavi in Commentario in Ep. ad Philippenses, ad Cap. I. ℣. I. pag. 17, edit. 2. *Per Deum Patrem*, inquit, puta, tamquam novae illius vitae auctorem (Cf. I Joh. V. II. 12). Rara quidem est in Scripturis sacris ea loquendi ratio, ut dicatur PER *Deum Patrem*; occurrit tamen in principio epistolae ad Galatas. De notione subjicienda Praepositionibus IN, CUM, PER, ubi hae junguntur nominibus Personarum sanctissimae Trinitatis, copiose disserit S. BASILIUS in libro suo qui *de Spiritu Sancto* inscribitur.

(3) *Veritas Dei*, quae hic dicitur, intelligitur Christianae fidei doctrina, quam simili loquendi modo Apostolus absolute *veritatem* vocat (Gal. V. 7), aut *evangelium Dei*, Rom. I. 1). Pro *credere* autem CLEMENS *obedire* dixit, sicut PAULUS (Rom. I. 5. IV. 17). Rectè; nimirum, quod S. THOMAS monet, (ad h. l.) *his quae sunt fidei voluntate consentimus, non ex rationis necessitate.*

ܐܚ̈ܝܗܘܢ ܘܠܩܪ̈ܝܒܝܗܘܢ ܡܚܒܝܢ ܠܗܘܢ . ܒܚܘܒܐ ܕܐܠܗܐ . ܠܒܬܘ̈ܠܐ [a] ܕܟܪ̈ܐ .
ܐܠܐ ܕܢܩܦܘܢ ܠܢܦܫܗܘܢ ܕܝܠܗܘܢ [b] ܒܬܘܠܘܬܐ ܡܛܠ ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ .
ܘܡܫܡܫܢܘܬܐ ܩܕܝܫܬܐ ܕܡܠܬܗ ܡܫܬܐ ܀

ܡܐܡܪܐ ܀ ܒ̄ ܀

ܒܠ ܒܬܘܠܐ ܘܡܫܡܫܢܘܬܐ . ܐܠܐ ܕܫܪܪܐ ܐܫܬܝܬܗ ܠܢܦܫܗܘܢ ܕܝܠܗܘܢ
ܒܬܘܠܘܬܐ ܡܛܠ ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ . ܡܬܩܪܝܢ ܠܗ ܠܡܠܟܝܢ ܐܝܟ ..ܕܡ*
ܡܛܠܗܘܢ . ܕܠܗܘܢ ܗܘܐ ܗܢܐ ܠܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܡܫܠܡܝܢ . ܠܐ ܗܘܐ ܡܢ [c]
ܒܡܠܬܐ ܐܘ ܒܫܡܐ . ܐܘ ܒܐܣܟܡܐ ܘܒܨܒܝܢܐ . ܐܘ ܒܣܘܦܪܐ ܐܘ ܒܫܪܪܐ .

---

a) Wetstenius, pro ܓ posità ܕ litterâ, et neglectis, ut saxcenties, punctis diacriticis, mendose ܠܒܬܘܠܐ edidit.

b) Wetstenius, insertà litterâ ܕ, mendose ܕܝܠܗܘܢ edidit.

c) Prò ܡܢ Wetstenius, omissà Jud litterà, ubique ܡܢ edidit. In Mscto verò Codice nostro vocula haec nuspiam scribitur absque *Jud*, quae ibi formatur per partem ܢ litterae sinistram paululum productam supra lineam, id quod Wetstenius non animadverterit. Denique omnino ܡܢ est scribendum non ܡܢ, quae mendosa scriptura est.

(1) *In charitate Dei*. Genitivus *Dei* sumendus est objective, ut intelligatur charitas qua nos Deum diligimus, sicut in hoc S. Johannis (Ep. I. Cap. V. 3.): *Haec est enim charitas Dei* (ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ) *ut mandata ejus custodiamus*. Ceterum sensus est: *qui fratres et proximos suos amant in illa dilectione, quâ diligunt Deum*. Scilicet dilectio proximi adeo necessario nexu cum dilectione Dei colligata est, ut haec sine illa non constet: *Si quis dixerit quoniam diligo Deum, et fratrem suum oderit, mendax est*. S. Joh. Ep. I. Cap. IV. 20.

(2) In Syriacâ linguâ virgines hujus et alterius sexûs ipsâ vocabuli formâ (Cf. Apoc. XIV. 4 et Act. XXI. 19) distinguuntur. Quo discrimine quum Latina lingua careret, necesse fuit hic addere τὸ *fratribus*, et mox τὸ *sororibus*. Clemens Graece hoc loco scripserit τοῖς μακαρίοις παρθένοις, et mox ταῖς ἱεραῖς παρθένοις. Nimirum in seriore Graecitate vox παρθένος usurpari solebat etiam de maribus, qui caelibem vitam viverent. Cf. Æmilium Portum ad Suidam, sub voce Ἀβελ.

et amant proximos suos in charitate Dei [1], (fratribus [2]) virginibus beatis qui dedunt se servandae virginitati *propter regnum coelorum* [3], et (sororibus) virginibus sacris, (sit vobis) ea quae in Deo est pax [4].

CAPUT II.

Unicuique virginum (fratrum aut sororum), qui vere statuerunt servare virginitatem *propter regnum coelorum*, necessarium est [5] coelorum regno usquequaque dignum esse [6]. Neque enim aut eloquentiâ, aut famâ, aut conditione (vitæ) et prosapia, aut formositate, aut (corporis) robore,

---

(3) Respicit Clemens illud Jesu Christi effatum (Matth. XIX. 12): *Sunt eunuchi qui seipsos castraverunt propter regnum coelorum.*

(4) Clemens scripserit: ἡ ἐν Θεῷ εἰρήνη. Fieri tamen etiam potest ut scripserit ἡ κατὰ Θεὸν εἰρήνη, *ea quae secundum Deum* (non secundum mundum) *est pax*. Certe ܒ Praepositio nonnumquam valet *secundum*, veluti in hoc Bar-Hebraei (Chronic. pag. 37, ex editione Brunsii): ܘܒܡܘܒܠܢܗ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܡܕܒܪ ܗܘܐ ܣܘܥܪܢܐ ܕܡܠܟܘܬܗ hoc est: *et secundum ductum* (i. e. consilium) *ejus* (Aristotelis) *Alexander res sui regni moderabatur*. Et S. Ignatii verba (Ep. ad Ephes. Cap. I.): ὃν εὔχομαι κατὰ Ἰησοῦν Χριστὸν ὑμᾶς ἀγαπᾶν, Syrus interpres reddit: ܗܘ ܕܡܨܠܐ ܐܢܐ ܕܬܚܒܘܢܝܗܝ ܒܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܡܪܢ. Vide *Corpus Ignatianum* by *William Cureton*. Berlin. 1849. pag. 18.

(5) Syriaca hoc loco verbotenus reddere Latinae linguae indoles vetabat; sic enim verbotenus ibi legitur: *Omnes virgines* (fratres) *et virgines* (sorores) *qui in veritate statuerunt servare virginitatem propter regnum coelorum, necessarium est unicuique ex illis coelorum regno dignum esse omni in re.*

(6) Respexerit Clemens illud epistolae Pauli ad Thessalonicenses (2 Thess. I. 5): εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, quae Syrus Interpres reddidit: ܕܬܫܬܘܘܢ ܠܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ. Arguuntur (Cf. Trid. Sess. VI. Cap. XVI, et Can. XXIV.) ex hoc Clementis loco novatores qui negant vitam aeternam ita divinae gratiae esse tribuendam, ut non sit etiam accepta referenda bonis justorum operibus divinae gratiae auxilio peractis. Sentit enim profecto Clemens, esse bonorum operum ut merita ita et retributionem sive mercedem.

ܐܘ ܒܪܘܚܐ ܚܝܠܐ ܡܬܕܒܪܐ ܒܦܠܚܘܬܐ ܕܗܝܡܢܐ . ܐܠܐ ܡܬܕܒܪܐ ܒܚܝܠܐ ܕܡܫܝܚ.
ܡܢ [a] ܐܝܟ ܐܝܠܢܐ ܠܦܐܪ̈ܘܗܝ ܕܗܝܡܢܘܬܐ . ܐܝܟܢܐ ܕܐܡܪ ܕܐܝܠܢܐ ܗܘ ܦܐܪܐ :
ܠܦܐܪ̈ܘܗܝ ܦܫܝܩܝܢ ܟܠ ܗܝܡܢܘܬܗ . ܕܡܗܝܡܢܐ ܗܘ ܕܦܐܪܐ . ܗܝܡܢ
ܪܘܚܐ . ܗܝܡܢܘܬܐ ܕܡܫܡܠܝܐ . ܗܝܡܢ ܕܫܠܡܐ . ܗܝܡܢ ܕܦܠܚܘܬܐ ܠܟܠܗܝܢ [ܕܒܬܘܠܘܬܐ]
ܝܬܐ . ܕܢܬܦܨܐ ܐܢܐ ܕܝܠܝ ܡܢ ܡܗܝܡܢܘ [b] . ܐܝܟܢ ܕܐܢ ܕܦܩܘܕܐ
ܐܠܗܘܢ ܒܠܘܚܐ ܘܒܚܘܫܒܐ ܡܛܠܗ ܠܗܘܢ. ܢܬܟܠܘܢ ܠܗܘ ܕܐܡܪ .

---

a) **Wetstenius**, ܒ litterâ pro ܡ positâ, mendose ܒܢ edidit.

b) Post vocem ܡܗܝܡܢܘ Msctus Codex habet interpunctionis signum maximum (⁘), quod praesenti loco non convenit, quum necdum absoluta sit scribentis ratiocinatio. Pro signo illo (⁘) reposui simplex punctum (.), quod in Codice nostro inservit etiam ad finem sententiae indicandum. Quadruplex vero punctum illud (⁘) transposui paululum infra post vocem ܡܠܟܝܐ, ubi praesens ratiocinatio absolvitur, et simplex punctum positum est, at mendose, ut conjicio.

---

(1) **Clemens** scripserit hoc loco ἀποδεικνύται, cui verbo subjecerit *praestandi* sive *faciendi* notionem, quo sensu Platoni quoque usurpatum est ἀποδεικνύσθαι verbum in illo *Hipparchi*: ὃς ἄλλα τε πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα σοφίας ἀπεδείξατο. Et Apostolus quoque (2 Tim. IV. 14) dixit: Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο. Ceterum in mente hoc loco Clemens habuerit nobile illud S. Jacobi effatum (Ep. Cap. II. 18): *Ostende mihi fidem tuam sine operibus, et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam.*

Animadvertat diligens lector, quam disertis verbis **Clemens** hoc loco doceat bonorum operum et meritum, et necessitatem ad salutem aeternam obtinendam. Loquitur autem, uti patet, de bonis operibus praestandis a justificatis; atque horum bonis operibus rationem meriti tribuit. Nam quod ad ipsam Justificationis gratiam attinet, idem non minus diserte docet, hanc esse Dei donum adeo gratuitum, ut nemo illud promereri possit: Διὰ θελήματος αὐτοῦ, inquit (Ep. ad Corinth. Cap. 32), ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ κληθέντες, οὐ δι' ἑαυτῶν δικαιούμεθα, οὐδὲ διὰ τῆς ἡμετέρας σοφίας, ἢ συνέσεως, ἢ εὐσεβείας, ἢ ἔργων ὧν κατειργασάμεθα ἐν ὁσιότητι καρδίας· ἀλλὰ διὰ τῆς πίστεως, δι' ἧς πάντας τοὺς ἀπ' αἰῶνος ὁ παντοκράτωρ Θεὸς ἐδικαίωσεν. Hoc est: « *Ex voluntate illius* (Dei) *in* Christo Jesu *vocati, non per nos ipsos justi efficimur, neque per sapientiam nostram, aut intelligentiam, aut pietatem, aut opera quae in cordis sanctitate operati sumus, sed per fidem, per quam cunctos, qui umquam justi fuerunt, justificavit Deus omnipotens.* Atque haec perpetuo fuit Universalis Ecclesiae de gratia Justificationis et de bonis operibus doctrina, quam et gravissimis conditis

aut diuturno (vitae) tempore regnum coelorum obtinetur; verùm obtinetur illud fidei efficaciâ, (quae adest) ubi quis opera fidei ostendit [1]. Scilicet qui revera pius est, is opera praestat quae de fide ipsius testentur quod verus sit fidelis, (praeditus) fide magna, fide perfecta, fide in Deo, fide quae luceat in bonis operibus, (praestitis) ut omnium Pater per Unctum suum glorificetur. Ii ergo qui in (rei) veritate virgines sunt, obediunt illi qui dixit:

decretis opposuit saeculi XVI novatoribus. Vide Conc. Trid. Sess. VI. Cap. VII. VIII. XVI, item (ibidem) Canones XX. XXVI. XXXI. XXXII. Triste dictu est quam falso passim catholicae Ecclesiae doctrina ab acatholicis scriptoribus exponatur. Patres Tridentini disertis verbis declaraverant, Justificationem donum esse Dei omnimodo gratuitum: *Cum verò Apostolus dicit*, inquiunt (Sess. VI. Cap. VIII), *justificari hominem per fidem, et gratis, ea verba in eo sensu intelligenda sunt, quem perpetuus Ecclesiae catholicae consensus tenuit, et expressit; ut scilicet per fidem ideò justificari dicamur, quia fides est humanae salutis initium, fundamentum, et radix omnis justificationis, sine qua impossibile est placere Deo, et ad filiorum ejus consortium pervenire: gratis autem justificari dicamur, quia nihil eorum quae justificationem praecedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis gratiam promeretur.* Ecce autem tibi, ut hoc exemplo utar, Johannes Carolus Riehm qui ita docet [1]: *Quantumvis*, inquit, *benigniter de illorum systemate existimes, ita ut in homine justificando requisiverint tantum emendationis initium et virtutis studium, etiamsi ob id homo non justificetur, res tamen, si summam spectes, eòdem redit; semper enim tribuitur quoddam, quamvis exiguum, proprio emendationis studio pretium, et Christi meritis haud pauca detrahuntur.* Addit statim, in quo sane quam ridiculus est: *Quid? quod eo usque progressus est* Thomas Aquinas, *ut fidem ad salutem necessariò requiri, negaverit, inquiens* (2. 2. q. 2. art. 3): « Videtur, quod credere non sit necessarium ad salutem. Ad salutem enim et perfectionem cujuslibet rei ea sufficere videntur, quae conveniunt ei, secundum suam naturam. Sed ea quae sunt fidei, excedunt naturalem hominis rationem, cum sint non apparentia. Ergo, credere non videtur necessarium ad salutem. » Egregie !!!! Scilicet id quod S. Doctor ibi opponit ut statim refellat, illud pro ipsa Thomae doctrina habuit Riehmius.

(1) Vide Riehmii *Commentationem Theologicam* (praemio ornatam): *De vindicanda ecclesiae emendatae super fide salutari sententia* §. 3. pag. 17. Legitur in Annalibus Academiae Groninganae a. 1819—1820.

ܙܕܝܩܘܬܐ ܘܗܝܡܢܘܬܐ ܠܐ ܢܫܒܩܘܢܟ ܠܟ . ܗܟܝܠ ܐܠܝܢ (a ܕܟܬܝܒܢ : ܘܥܒܕ ܫܦܝܪܬܐ
ܠܟܠܢܫ . ܘܡܬܚܙܐ ܐܢܬ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܘܩܕܡ ܒܢܝ̈ܢܫܐ ܀ ..ܡܬ
ܐܬܠܝܗܘܢ ܗܟܝܠ ܕܙܕܝܩܘܬܐ (b ܐܝܟ ܢܨܒܬܐ ܕܒܬܘܠܘܬܐ : ܘܐܦ ܠܒܬܘܠܝ̈ܢ (c ܠܡܬܐ
ܦܪܫ ܚܕܐ . ܕܐܝܬܝܗ ܝܢ ܕܒܬܘܠܘܬܐ ܒܬܘܠܝ̈ܢ ܠܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ : ܘܐܦ
ܗܝܐ ܗܟܢ ܠܒܬܘܠܝ̈ܢ ܢܣܒܐ . ܐܝܟ ܕܐܡܪ (d ܣܦܪܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ܘܒܬܘܠܘܬܐ .
ܕܐܬܝܐ ܠܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ . ܘܡܫܬܘܕܥܝܢ ܘܫܦܝܪܝܢ ܡܢ ܫܡܝܐ ܕܒܗ ܗܘܐ
ܕܒܬܘܠܝ̈ܢ ܕܢܚܘܢ ܠܗ ܐܝܟ ܕܐܚܝܢ ܠܟܠܗܝܢ ܢܣܒܐ ܘܢܣܒܐ ܠܟܠܗܝܢ

---

a) In Mscto Codice legitur ܐܠܝܢ, in Masculino Genere; ego vero edidi in Feminino Genere ܐܠܝܢ, quod Grammatica postulat, quum praegrediantur Feminina Nomina ܙܕܝܩܘܬܐ et ܗܝܡܢܘܬܐ, ad quae Demonstrativum illud refertur.

b) Scribendum erat ܕܙܕܝܩܘܬܐ, cum punctis *Ribui;* sed puncta etiam haec in Codice nostro frequenter fuêre neglecta. Nos autem, quod denuò hic monemus, quum Codicem nostrum repraesentare velimus quam fidelissime, ea tantum appingimus puncta sive vocalia sive diacritica, quae in Codice inveniuntur. Idem dictum puta de signis quae inserviunt ad orationis interpunctionem.

c) Codex Msctus habet ܠܒܬܘܠܝ̈ܢ, cum punctis *Ribui.* Mendose. Nam Singularis Numeri nomen est, nec habet notionem, ut vocant, collectivam. Itaque pro ܠܒܬܘܠܝ̈ܢ reposui ܠܒܬܘܠܝܢ.

d) In Codice Mscto hoc loco ܕܐܬܝܗ est. Mendose. Librarius per oscitantiam scripserit ܕܐܬܝܗ pro ܕܐܬܝܗܘܢ, quod reposui. Mendosam illam lectionem in Wetstenii editione jam notaverant Finettius et Zingerlejus.

e) Codex Mstus habet ܒܬܘܠܐ, nullo sensu. Pro ܒܬܘܠܐ edidi ܒܬܘܠܘܬܐ, quod contexta oratio postulat. Mendum hoc in Wetstenii editione Zingerlejus notavit, Finettius non animadvertit.

(1) Integer hic Scripturae locus sumptus est ex Proverbiorum Cap. III. 3. 4. Recitavit autem hunc locum Clemens secundum versionem septuagintaviralem, in qua sic legitur : Ἐλεημοσύναι καὶ πίστις μὴ ἐκλειπέτωσάν σε· ἄφαψαι δὲ αὐτὰς ἐπὶ σῷ τραχήλῳ, καὶ εὑρήσεις χάριν [1]) καὶ προνοοῦ καλὰ ἐνώπιον Κυρίου καὶ ἀνθρώπων. Conjicio tamen Clementem pro ἐλεημοσύναι scripsisse δικαιοσύνη, quum Sy-

---

(1) In Alexandrino Codice additur : γράψον δὲ αὐτὰς ἐπὶ τὸ πλατὸς (πλακος ?) τῆς καρδίας σου, quod et Hebraicè hoc loco ita legitur : כָּתְבֵם עַל־לוּחַ לִבֶּךָ, ut et in utraque Veteris Testamenti versione Syriaca, in qua ܟܬܘܒ ܐܢܝܢ ܥܠ ܠܘܚܐ ܕܠܒܟ legitur.

Justitia et fides ne tibi deficiant; alliga illas collo tuo, et invenies animae tuae misericordiam; et meditare bona coram Deo et coram hominibus [1]. *Semitae justorum* ergo *veluti lux* (solis orientis) lucent, crescitque (semitarum) *illarum lux donec firma stet dies* [2]. Etenim radii lucis illorum (justorum) etiam nunc [3] illustrant totum mundum per bona opera, ita ut sint reverâ *lux mundi* [4], lucens *sedentibus in tenebris* (in eum finem) ut surgant discedantque ex tenebris illis ope lucis bonorum pietatis operum, *ut videant* (inquam) *opera bona et glorificent Patrem*

---

riacè legatur ܙܕܝܩܘܬܐ, non verò ܙܕ̈ܩܬܐ, quâ vocabuli formâ Syrus Clementinarum epistolarum interpres usus fuisset, si Clemens ἐλεημοσύναι scripsisset. Ceterum, δικαιοσύνη vocem Clemens retulerit ad opera bona in universum, *fidem* autem quam dicit, eam intellexerit, quam negat absque bonis operibus sufficere ad vitam aeternam obtinendam; itaque senserit hoc Proverbiorum loco fidem commendari sed conjunctam eam cum *justitiâ* sive bonis operibus. Obiter moneo, recitatum Proverbiorum locum in Vulgata nostra nonnihil aliter reddi quam in versione Septuaginta-virali; quae varietas orta est ex vario modo legendi vocem ומשכל Hebraicam; sed hac de re pluribus dicere, nihil nunc attinet.

(2) Haec quoque Scripturae verba ex Proverbiorum libro (Cap. IV. 18) desumta sunt. Illa Clemens in eam sententiam interpretatur ut significetur, justorum esse ad finem usque vitae proficere in bonorum operum exercitio. Sit-ne verò hic nec-ne verborum illorum sensus, nunc inquirere nihil opus est. *Donec firma stet dies*, hoc est, usque ad perfectam diem, i. e. tempus meridianum, quo sol in coeli cacumine immotus stare videtur.

(3) Dictum est de justis apud Matthaeum (Cap. XIII. 43): *Tunc justi fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum;* et similia leguntur apud Danielem (Cap. XII. 3). Existimaverim autem Clementem ad ipsa haec effata respexisse cum scriberet, justos *etiam nunc* radiis suis, hoc est, luce bonorum operum suorum, mundum illustrare; ut dicere voluerit: non solummodo tunc *fulgebunt*, sed jam nunc *fulgent* justi.

(4) Matth. V. 14.

(5) Isaiae IX. 2. Matth. IV. 16.

ܕܫܡܫܐ . ܠܒܪܢܫܐ (a ܓܝܪ ܕܐܠܗܐ (b ܡܫܠܡܐ ܠܗ ܕܢܫܠܡܘܢ (c ܡܠ̈ܝܘܗܝ ܘܒܟܠܗ̈ܝܢ ܗܘܐ ܓܡܝܪ . ܘܗܘܐ ܡܬܪܨܦ ܒܝܘܩܪܗܘܢ . ܒܡܫ̈ܝܚܘܬܐ ܡܬܩ̈ܢܬܐ ܘܡܛܟ̈ܣܬܐ . ܘܡܙܪܙܐ ܗܘܐ ܒܟܠ ܡܠܘܗܝ ܒܥܒ̈ܕܘܗܝ . ܐܝܟ ܒܪܐܢܫܐ (d ܕܐܠܗܐ .

ܦܣܘܩܐ ܓ .

ܡܠܘܐ ܓܝܪ ܘܫܘܟܠܠܐ . ܕܫܦܝܪܬܐ ܐܝܟ ܕܡܫܝܢܬܐ (e ܠܡܫܡܫܢܘܬܐ . ܘܠܐܡܠܝܢ ܕܡܫܝܚܝܢ ܠܡܫܡܫܢܘܬܗ (f . ܡܛܠ ܓܝܪ ܕܡܫܝܚܘܬܐ ܕܠܐ ܠܡܫܪܐ ܠܐ ܡܨܝܢ ܠܡܫܡܫܘܬܐ ܕܩܕܝܫܐ . ܐܘ ܐܦ ܓܝܪ ܗܘܐ ܡܫܡܫܢܐ ܫܦܝܪܐ (g . ܗܘܝܘ ܡܩܪܒ ܠܡܫܝܚܐ .

---

a) Wetstenius, additâ ܕ litterâ, mendosè ܕܠܒܪܢܫܐ edidit. Errantem secutus est Finetti.

b) Mendose Wetstenius ܕܐܠܗܗ edidit.

c) Wetstenius mendosè edidit ܢܫܠܡܘܢ, absque *Dolath*.

d) Sic scribitur in Cod. Msc., non scribitur ܒܪܢܫܐ, quae ceteroquin usitata compositae hujus vocis scriptura est.

e) Pro ܡܫܝܢܬܐ Wetstenius mendosè edidit ܡܫܢܬܐ, absque *Jud;* atque ita quoque Finetti.

f) Finettius mendosè ܠܡܫܡܫܢܘܬܗ dedit.

g) Wetstenius ܫܦܝܪܐ, mendosè.

—

(1) Matth. V. 16. 1 Petr. II. 12.

(2) *Homo Dei.* Hoc titulo Clemens ornat utriusque sexûs virgines. Recte; nam peculiari quodam modo Deo sese consecrarunt. Respexerit autem Clemens ad illud Pauli ad Timotheum (1 Tim. VI. 11): *Tu autem*, o homo Dei, *sectare justitiam*, *pietatem*, *fidem*, *charitatem*, *patientiam*, *mansuetudinem; certa bonum certamen fidei*, cetera; item illud Apostoli (2 Tim. III. 17): *Ut perfectus sit* homo Dei, *ad omne opus bonum instructus.*

(3) Syriace verbotenus sic ibi legitur: *omnibus modis honestis atque ordinatis sive compositis.* Ceterum alludit Clemens ad illud Pauli ad Corinthios (1 Cor. XIV. 40): *Omnia autem honeste et secundum ordinem fiant.* Quod Pauli monitum pertinet ad rectum usum donorum spiritualium sive charismatum, ut ex contexta oratione patet. Et fieri potest ut Clemens quoque illuc potissimùm respexerit; nam paulo infrà [1] de recto variorum charismatum usu pluribus verbis erat dicturus.

(4) Gemina habet S. Ignatius (Ep.

nostrum coelestem [1]. Nam *hominem Dei* [2] (tamquam talem) oportet in omnibus verbis factisque suis perfectum esse adornatumque in suâ ratione agendi omnimodâ honestate atque ordine [3], et rectè facere opera sua omnia.

CAPUT III.

Sunt enim utriusque sexûs virgines pulchrum quoddam exemplar (propositum et praesentibus) fidelibus et iis qui (deinceps) futuri sunt fideles [4]. Nomen autem (fidelis) solum sine operibus [5] non introducet in regnum coelorum; si quis autem fuerit fidelis in (rei) veritate,

ad Ephes. Cap. X.): Καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων δὲ ἀνθρώπων ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε. Ἔστιν γὰρ ἐν [2] αὐτοῖς ἐλπὶς μετανοίας, ἵνα Θεοῦ τύχωσιν. Ἐπιτρέψατε οὖν αὐτοῖς κἂν ἐκ τῶν ἔργων ὑμῶν μαθητευθῆναι. Hoc est: *Sed et pro aliis hominibus* (pro infidelibus) *indesinenter orate. Est enim in ipsis spes poenitentiae, ut Deum nanciscantur. Sinite illos saltem ex operibus vestris erudiri.*

(5) Denuò Clemens aperte hic docet bonorum operum et meritum, et necessitatem ad salutem aeternam obtinendam. Luculenter quoque de merito bonorum operum locutus est in epistola sua ad Corinthios (Cap. XXXIV): Ὁ ἀγαθὸς ἐργάτης, inquit, μετὰ παῤῥησίας λαμβάνει τὸν ἄρτον τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ὁ νωθρὸς καὶ παρειμένος οὐκ ἀντοφθαλμεῖ τῷ ἐργοπαρέκτῃ αὐτοῦ. Δέον οὖν ἐστιν, προθύμους ἡμᾶς εἶναι εἰς ἀγαθοποιΐαν.... Προλέγει γὰρ ἡμῖν· ἰδοὺ ὁ Κύριος, καὶ ὁ μισθὸς αὐτοῦ πρὸ προσώπου αὐτοῦ, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ. *Bonus operarius cum fiducia panem operis sui accipit; segnis verò et remissus locatorem suum non audet intueri. Oportet ergo nos ad bonum faciendum prompto animo esse.... Praedicit enim nobis:* (Apoc. XXII. 12): *Ecce Dominus et merces ejus coram ipso, ut reddat unicuique secundum opus suum.* Protestantes, nisi repugnantia docere velint, negare debent utrumque, et meritum bonorum operum, et eorumdem necessitatem. Vide Möhler Symbolik. §. XXII.

(1) A fine capitis undecimi, et capite duodecimo insequenti.

(2) Sunt Codices qui pro ἐν αὐτοῖς hoc loco exhibent simpliciter αὐτοῖς. Quam lectionem alteri praetulerim. Syrus quoque interpres hoc loco αὐτοῖς videtur legisse; vertit enim ܠܗܘܢ, *ipsis.*

ܗܕܐ ܓܝܪ ܕܐܢܫ ܡܬܩܪܐ ܡܗܝܡܢܐ ܒܫܡܐ ܒܠܚܘܕ ، ܘܒܥܒ̈ܕܐ ܠܐ ܐܝܬܘܗܝ .
ܡܗܝܡܢ̄ ܕܢܗܘܐ ܠܐ ܡܫܟܚ . ܠܐ ܗܘ ܡܣܬܟܠ ܢܬܚܫܒܘܢ ܒܡܢܝܢܐ ܕܣܝܒܪܢܘܬܐ
ܕܡܣܒܪܢܘܬܐ . ܕܐܝܟ ܓܝܪ ܠܡܐܡܪ ܒܫܡܐ ܐܘ ܒܡܠܬܐ . ܘܒܥܒ̈ܕܐ [a] ܕܡܬܒܩܪܝܢ
ܘܦܐܝܢ ܘܙܕܩܝܢ ܠܗ ܠܡܗܝܡܢܘܬܐ ܟܠܗ ܠܗ . ܠܡܬܪܨܐ ܠܐ ܡܫܟܚ . ܡܛܠ
ܓܝܪ ܠܡܗܝܡܢܘܬܐ ܐܚܪܬܐ ܕܗܘܝܐ ܐܝܬܝܗ . ܫܘܠܡܐ ܓܡܝܪܐ . ܐܝܟ ܕܐܡܪ
ܒܐܘܢܓܠܝܘܢ [b] . ܗܘ ܕܡܬܟܠ ܕܟܠܗ ܗܘܐ ܠܗ ܠܐ ܡܫܟܚܐ ܘܠܐ ܢܗܝܪܐ . [c] ܦܫܛ
ܠܗ ܠܒܪ ܡܢ ܦܠܚܘܬܐ ܕܚܫܘܟܐ . ܘܐܬܦܢܝܬ ܠܗ ܡܢ ܢܗܘܪܗ ܕܢܗܝܪܐ .

---

a) Pro ܒܥܒ̈ܪܐ, quae mendosa Codicis nostri scriptura est, ܒܥܒ̈ܕܐ edidi, mutatis punctis diacriticis.

b) Wetstenius mendosè edidit ܒܐܘܢܓܠܝܘܢ.

c) Pro ܢܗܝܪܐ Wetstenius, omisso Jud, vitiosè ܢܗܪܐ edidit. Errantem secutus est Finetti.

—

(1) Concinnior fuisset Clementis oratio, meâ quidem sententiâ, si, demptis vocabulis ܒܫܡܐ ܒܠܚܘܕ, simpliciter scripsisset: *quod quis vocatur fidelis, operibus autem non est*, cet. Ceterum, quid Clemens intellexerit, operibus quempiam esse fidelem, apertissimis verbis docuit in illa, quam ad Corinthios dedit, epistola (Cap. XXXV.): Τίνα οὖν ἄρα ἐστὶν, ait, τὰ ἑτοιμαζόμενα τοῖς ὑπομένουσιν; ὁ δημιουργὸς καὶ πατὴρ τῶν αἰώνων, Ὁ πανάγιος, αὐτὸς γινώσκει τὴν ποσότητα καὶ τὴν καλλονὴν αὐτῶν. Ἡμεῖς οὖν ἀγωνισώμεθα εὑρεθῆναι ἐν τῷ ἀριθμῷ τῶν ὑπομενόντων αὐτὸν, ὅπως μεταλάβωμεν τῶν ἐπηγγελμένων δωρεῶν. Πῶς δὲ ἔσται τοῦτο, ἀγαπητοί; Ἐὰν ἐστηριγμένη ᾖ ἡ διάνοια ἡμῶν (διὰ) πίστεως πρὸς τὸν Θεὸν, ἐὰν ἐκζητῶμεν τὰ εὐάρεστα καὶ εὐπρόσδεκτα αὐτῷ, ἐὰν ἐπιτελέσωμεν τὰ ἀνήκοντα τῇ ἀμώμῳ βουλήσει αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήσωμεν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθείας, ἀποῤῥίψαντες ἀφ' ἑαυτῶν πᾶσαν ἀδικίαν καὶ ἀνομίαν, πλεονεξίαν, ἔρεις, κακοηθείας τε καὶ δόλους, ψιθυρισμούς τε καὶ καταλαλιὰς, κ. τ. λ. Hoc est: *Quaenam igitur sunt quae exspectantibus eum praeparantur? Sanctissimus opifex et saeculorum pater solus quantitatem et pulchritudinem eorum novit. Nos igitur, ut promissorum donorum participes fiamus in numero exspectantium eum reperiri, summo studio contendamus. Quomodo autem hoc fiet, dilecti! Si fide in Deum mens nostra stabilita fuerit, si grata illi et accepta diligenter quaesiverimus, si perfecerimus ea quae ad irreprehensibilem ejus voluntatem spectant, et secuti fuerimus*

is (demum) salvari poterit. Nam quòd quis nomine tantùm vocatur fidelis, operibus autem non est [1], non ideo illi contingit ut sit revera fidelis [2]. Igitur (cavete) *ne quisquam decipiat vos vanis sermonibus erroris* [3]. Nam, (a pari [4],) eo quòd nomen virginis cuipiam fuerit, si desunt illi opera praecellentia et pulchra et virginali statui convenientia, salvari non poterit. Et verò Dominus noster istiusmodi virginitatem *stultam* vocavit, prout dixit in Evangelio [5]; quae quidem propterea quòd nec oleum habebat neque lumen, relicta fuit extra regnum coelorum et prohibita a gaudio Sponsi et cum Sponsi ad-

---

viam veritatis, abjicientes a nobis omnem injustitiam, iniquitatem, avaritiam, contentiones, malitias et fraudes, susurrationes et obtrectationes, cet.

(2) Dixit in eamdem sententiam S. Ignatius (Epist. ad Ephesios. Cap. XIV): Φανερὸν τὸ δένδρον ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ· οὕτως οἱ ἐπαγγελλόμενοι Χριστιανοὶ εἶναι, δι' ὧν πράσσουσιν ὀφθήσονται. Οὐ γὰρ νῦν ἐπαγγελίας τὸ ἔργον, ἀλλ' ἐν δυνάμει πίστεως ἐάν τις εὑρεθῇ εἰς τέλος. Quorum verborum sensus est hic: Quemadmodum ex fructu suo cognoscitur arbor, ita quoque qui profitentur se Christianos esse, ex iis, quae faciunt, dignoscuntur an sint revera Christiani. Neque enim in fidei professione stat summa rei; sed in hoc ut opera fidei ad finem usque vitae quis exhibeat.» Pertinet huc quoque illud S. Martyris effatum (Ep. ad Mag. Cap. IV.): Πρέπον ἐστι, μὴ μόνον καλεῖσθαι Χριστιανοὺς, ἀλλὰ καὶ εἶναι. Hoc est: *Decet non vocari solum Christianos, sed etiam esse.* Confer etiam ejusdem epistolam ad Romanos, Cap. III, ubi haec scribit: αἰτεῖσθε ἵνα μὴ μόνον λέγω, ἀλλὰ καὶ θέλω, ἵνα μὴ μόνον λέγωμαι Χριστιανὸς, ἀλλὰ καὶ εὑρεθῶ. Hoc est: *Petite ut non solum loquar sed et velim, ut non solum dicar Christianus, sed et inveniar.*

(3) Ad propositum suum Clemens hoc loco rectissime accommodat verba Pauli ad Ephesios (Cap. V. 6) ista: *nemo vos seducat inanibus verbis.*

(4) Moneo, Clementem comparativè hic loqui, neglectà tamen comparativae orationis formâ. Nam mens illius est dicere: « Sicuti non eo ipso jam verus Christianus quis est et salute donandus quòd nomen habeat Christiani, ita quoque solum virginis nomen habuisse nihil proderit ad sempiternam obtinendam salutem.»

(5) Respicit Clemens parabolam (Matth. XXV. 3) de fatuis virginibus quinque, et de quinque prudentibus.

ܡܛܠ ܦܐܪ̈ܘܗܝ ܕܚܝܠܐ ܐܬܟܣܝܬ. (a ܐܝܟܢ ܓܝܪ ܕܗܘܝܐ ܐܫܬܡܗܘܢ ܂ ܕܡܘܬܐ ܗܝ ܕܕܚܠܬ ܐܠܗܐ ܐܝܬ ܠܗܘܢ ܠܡܚܙܘ . ܚܝܠܗ ܓܝܪ ܟܦܪܝܢ ܒܗ . ܦܐܪ̈ܝܗܘܢ ܓܝܪ ܡܠܥܣܗܘܢ ܕܡܚܘܐ ܐܫܬܡܗܘܢ . ܡܢ (b ܠܐ ܐܫܬܡܗܘܢ . ܘܐܢܫܝܢ . ܡܠܐܟ ܕܝܢ ܠܗܘܐ ܦܐܪܐ ܒܦܘܪܥܢܗ . ܘܠܗܘܐ ܦܐܪܐ ܠܥܡܗ ܂ ܕܦܘܠܚܢܐ ܗܢܝܐ ܦܠܚ . ܡܛܠ ܒܐܝܠܝܢ ܐܝܠܝܢ ܕܦܠܚܘ ܒܫܘܠܡܘܬܐ ܘܒܩܕܝܫܘܬܐ ܂ ܘܡܫܡܠܝܢܗ ܦܥܪ . ܒܬܘܠܘܬܐ ܓܝܪ ܐܢܫܐ ܕܗܘܝܐ ܗܝ . ܗܢܝܐ ܗܝ ܘܦܣܝܠܬܐ ܗܝ ܡܢ ܟܠ (c ܥܒܕܐ ܛܒܐ . ܟܠ ܐܝܠܢܐ ܓܝܪ ܕܐܡܪ ، ܡܢ ܦܐܪ̈ܘܗܝ ܡܬܝܕܥ .

---

a) Wetstenius, pro ܣ positâ ܒ, mendosè ܐܬܟܣܣܬ edidit. Finettius mendum hoc correxit.

b) Pro ܡܢ Wetstenius mendosè ܡܢ edidit.

c) Pro ܡܢ ܟܠ, quod in Mspto Codice hoc loco legitur, facile nonnemo crediderit legendum esse ܠܟܠ, idque 1°, quia in epistola ad Titum (Cap I. ỳ. 16), ad quam Clemens heic respexisse videatur, non habetur Praepositio ἀπὸ aut ἐξ, sed πρὸς, et 2°, quia si legas ܡܢ ܟܠ, vertendum quoque sit: *ab omnibus operibus bonis rejecta*, quod ineptum sensum praebere videatur. Ego tamen non existimem mendosam esse hoc loco Codicis nostri lectionem. Ratio est, quia licuit interpreti ܦܣܝܠܐ Participium construere cum Praepositione ܡܢ, ut patet ex epistola secunda ad Timotheum (Cap. III. 8), ubi Syriace legimus ܘܦܣ̈ܝܠܝܢ ܡܢ ܗܝܡܢܘܬܐ h. e. *et rejecti* sive *reprobi sunt a fide*. Posse autem dictionem istam, *ab omnibus bonis rejecta*, ita explicari ut sanum praebeat sensum, paulo infra ostendimus.

---

(1) Ad propositum suum Clemens accomodat verba Pauli ad Timotheum (Ep. 2. Cap. III. 5): ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι, quae in Vulgata reddita sunt: *habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes.*

(2) Quod ad Galatas scripsit Apostolus (Gal. Cap. VI. 3. 4), illud Clemens, paululum immutatâ orationis formâ, ad rem suam heic accommodat. Loquitur autem de iis qui statum virginalem professi, huic statui convenienter non vivunt; quos miserè falli dicit, quippe qui ob eam professionem praeclarè de se existiment piique sibi videantur, quum

---

(1) Sic ibi legitur: καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι, quae in *Peshito* redduntur: ܘܦܣ̈ܝܠܝܢ ܠܟܠ ܥܒܕ ܛܒ.

adversariis computata. Nimirum apud eos, qui tales sunt, solummodo est *species pietatis* [1]; *virtutem autem ejus abnegant.* Apud se *existimant se esse aliquid*, *cum* (tamen) *nihil sint*, *et errant. Unusquisque* ergo *exploret opera sua* [2] seque ipse noscat; nam vanum cultum (Deo) exhibet [3] quicumque virginitatem et sanctimoniam profitetur [4], *virtutem autem ejus abnegat* [5]. Est enim istiusmodi virginitas immunda et ab omnibus bonis operibus rejecta [6]. Scilicet *ex fructibus suis* unaquaeque *arbor cognoscenda est.* [7]

---

tamen sint a vera pietate omninò alieni. Quare monet, opera sua ut expendant videantque utrum vitae rationi, quam professi sunt, respondeant actiones.

(3) In mente habuit Clemens illud Jacobi (Cap. I. 26): Εἴ τις δοκεῖ θρῆσκος εἶναι, μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκεία. Θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος, κ. τ. λ. Quorum verborum sensus est: *Si quis putat se religiosum esse quamquam linguam suam non refrenans, atque ita seipsum fallit, sibi placens quasi sit religiosus etsi vitiis linguae deditus, hujusce hominis vana est atque infructuosa religio. Pura atque intemerata religio in bonorum operum praestantia cernitur.*

(4) Dicit *virginitatem* et *sanctimoniam*, quia coelibes hic cogitat non simpliciter ἀθλάμευτους, sed tales qui sint etiam Deo dicati et consecrati. Quales definit Basilius ad *Amphilochium*, Can. XVIII: Παρθένος ὀνομάζεται, inquit, ἡ ἑκουσίως ἑαυτὴν προσαγαγοῦσα τῷ Κυρίῳ, καὶ ἀποταξαμένη τῷ γάμῳ, καὶ τὸν ἐν ἁγιασμῷ βίον προτιμήσασα. h. e. *Virgo nominatur, quae se sua sponte Domino obtulit, et matrimonio renunciavit, et vitam in sanctificatione praetulit.*

(5) Cf. 2 Tim. III. 5.

(6) *Ab omnibus bonis operibus rejecta.* Crediderim prosopopoeicam esse orationem. Loquitur Clemens de iis qui nomine tantum Virgines sunt, non autem praestant ea quae virginali statui congruunt, adeoque *vim* sive *virtutem* virginitatis abnegant. Quorum virginitatem ideo dicit *immundam* esse et tamquam talem rejici ac repudiari ab omnibus bonis operibus, significans istiusmodi virginitatem cum bonis operibus nihil habere commune.

(7) Matth. XII. 33. Confer hic ea quae supra (pag. 13 not. 2) recitavimus loca ex variis S. Ignatii epistolis.

ܐܣܬܡܟ ܡܛܠ ܕܐܡܪ ܐܦܐ . ܢܬܠ ܠܟ ܐܠܗܐ ܣܘܟܠܐ . ܒܟܠ ܒܬܘܠܬܐ ܓܝܪ
ܐܝܠܐ ܕܡܫܬܘܕܝܐ ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܕܢܛܪ ܩܕܝܫܘܬܐ . ܡܬܒܥܝܐ ܠܗ ܕܢܬܠܒܫܝܘܗܝ .
ܠܟܠܗ ܚܝܠܐ ܩܕܝܫܐ ܕܐܠܗܐ . ܘܐܢ ܡܙܡܢܐ ܡܫܟܚܬܐ ܠܡܩܒܠܘܗ ܡܢܗ . ܡܛܠ
ܕܝܗܒ ܐܠܗܐ ܐܝܟܢܐ ܡܢ ܗܘ ܡܠܬܐ ܕܐܡܪ . ܕܦܪܘ ܘܣܓܘ . ܘܡܠܘܗ[a]
ܓܒܠܗ ܘܬܪܒܘܗ ܘܬܦܢܝܘܗ[b] ܘܬܚܒܘܫܘܗ ܕܟܠܗ ܗܢܐ . ܘܡܢ ܒܣܘܥܪܢܐ . ܘܡܢ
ܢܛܘܪܬܗ . ܘܡܢ ܡܟܐ ܢܒܥܘܬܗ ܘܠܢܫܗ . ܘܐܫܬܘܕܝ ܡܢ ܡܟܝܠ
ܠܡܟܪܗ ܕܟܠܗܢܐ ܗܢܐ . ܘܡܢ ܫܘܪܝܐ ܘܡܢ ܥܒܕܘܗܝ ܡܛܘܦܢܘܬܗ . ܘܡܢ
ܡܬܡܟܝܢ ܐܠܗ ܠܐܠܗܐ . ܐܝܟ ܕܗܘܐ ܦܘܩܕܢܝ ܘܡܫܬܡܥܢܝ ܒܟܠܡܐ .

---

a) Pro ܡܠܘܗ̇, quod Msct. Codex exhibet, edidi, dempto puncto diacritico, ܡܠܘܗ, quia ܥܠܡܐ, ad quod Demonstrativum illud refertur, Masculini Generis est. Si verò pro ܓܒܠܗ legas ܓܒܠܬܗ, quod Zingerlejus conjecit, rectè se habet scriptura ܡܠܘܗ̇. Sed Mscpt. Codex dat ܓܒܠܗ, non ܓܒܠܬܗ.

b) Pro ܘܬܦܢܝܘܗ, Wetstenius, duplici mendo, ܘܬܦܢܘܗ edidit; errantem secutus est Finettius.

—

(1) Clemens ad propositum suum heic accommodat verba Pauli ad Timotheum (2 Tim. II. 7) ubi non δώῃ *det*, sed δώσει, *dabit*, est legendum. Inspice Criticum Tischendorfii apparatum ad hunc locum. *Dabit* hoc loco Futurum est *Confidentiæ*.

(2) Clemens, uti patet, obstringere sese voti religione ad servandam castitatem, pro re licitâ habet. Contradicit ergo Calvino comminiscenti, impium esse vovere aliquid Deo, quod non sit praeceptum ad colendum Deum. Cf. Calvini *Instit.* IV. Cap. 13.

(3) Significat, continentiam esse peculiare donum Dei. In eamdem sententiam scripsit in epistola ad Corinthios (Cap. XXXVIII): ὁ ἁγνὸς ἐν τῇ σαρκὶ μὴ ἀλαζονευέσθω, γινώσκων ὅτι ἕτερός ἐστιν ὁ ἐπιχορηγῶν αὐτῷ τὴν ἐγκράτειαν, *qui carne castus est, ne insolescat, sciens alium esse qui ei continentiam donat.* Similiter Tertullianus (*de Virginibus velandis* Cap. XII.): *Quod si a Deo*, inquit, *confertur continentiae virtus, quid gloriaris quasi non acceperis?*

(4) Syriace verbotenùs ibi legitur: *et si firmus* (sive *verus*) *in timore*, cet.; quod, ut mihi quidem videtur, perspicuum sensum non praebet. Mendosa forsitan est hoc loco Codicis lectio.

(5) Genes. 1. 28.

Attendito ad id quod dico! Dabit tibi Deus intellectum [1]. Quicumque coram Deo spondet [2], se servaturum esse castitatem, omni sancta Dei virtute [3] accingi debet. Et si vere timoratus [4] corpus suum crucifixerit, pietatis causâ etiam recusat id quod dixit (Scriptura): *crescite et multiplicamini* [5], et omnem ornatum ac sollicitudinem et voluptatem ac seductionem hujus saeculi [6], et commessationes ejus et ebrietatem, omnesque delicias ejus atque relaxationes; et removet sese ab omni convictu cum hoc saeculo, et a laqueis ejus et retibus et impedimentis ejus [7]; et dum versaris [8] super terram ama ut labor et negotium tuum sint in coelis [9].

---

(6) Gemina habet S. Cyprianus (*De habitu Virginum* Cap. V.): « Quod si Christum continentia sequitur (Cf. Apoc. XIV. 4), *inquit*, et regno Dei virginitas destinatur, quid est illis cum terreno cultu et cum ornamentis, quibus dum hominibus placere gestiunt, Deum offendunt.... Continentia et pudicitia non in sola carnis integritate consistunt.... Quid ornata, quid compta procedit, quasi maritum aut habeat aut quaerat? Timeat potius placere, si virgo est, nec periculum sui appetat, quae ad meliora et divina se servat. Quae virum non habent, cui placere se simulent, integrae et purae non tantum corpore sed etiam spiritu perseverent. » In eamdem sententiam dixit Chrysostomus (*de Virginitate* Cap. 77): Οὐκ ἀρκεῖ τὸ μὴ γαμηθῆναι ποιῆσαι παρθένον, ἀλλὰ δεῖ καὶ τῆς ψυχικῆς ἀγνείας· ἀγνείαν δὲ λέγω, οὐ τὸ πονηρᾶς καὶ αἰσχρᾶς ἐπιθυμίας ἀπηλλάχθαι μόνον, καὶ καλλωπισμάτων, καὶ περιεργίας, ἀλλα καὶ φροντίδος εἶναι καθαρὰν βιωτικῆς. Hoc est: *Ad virginem praestandam haud satis est non nupsisse, sed animi quoque castitate opus est; castitatem autem intelligo, non foeda ac flagitiosa solum libidine, ornatu, curiositate vacare; sed vitae etiam curis solutam esse ac liberam.*

(7) Ea intellige, quae prohibere possint quominus aliquis virginali statui convenienter vitam instituat.

(8) Hoc loco aut sunt nonnulla ex librarii negligentia omissa, aut dicendum est, Clementem ibi orationem suam variasse.

(9) Alludere videtur Clemens ad illud Apostoli (ad Philipp. Cap. III. 20): *Nostra autem conversatio* (πολίτευμα) *in coelis est.*

ܦܣܘܩܐ ⁘ ܕ̄ ⁘

ܦܠܚ ܕܐܪܝܢ ܠܗ ܓܝܪ ܗܟܢ ܕܬܘܪܨ ܘܡܫܬܩܠ ؛ ܡܛܠܗܟܢܐ [a] ܐܫܬܠܚ
ܘܐܬܦܪܫ ܡܢ ܟܠܗ ܠܥܠܡܐ. ܕܢܚܐ ܚܝܐ ܐܠܗܝܐ ܘܫܡܝܢܝܐ . ܐܝܟ
ܡ̈ܠܐܟܐ ܩܕܝ̈ܫܐ . ܒܡܫܟܢܐ ܕܚܝܐ ܘܩܕܝܫܐ . ܘܒܩܕܝܫܘܬܐ ܕܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ .
ܘܡܬܦܠܚ ܠܐܠܗܐ ܐܚܝܕ ܟܠ ܒܝܕ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܡܛܠܗܕܐ ܒܬܘܠܘܬܐ
ܕܡܫܝܚܐ . ܡܛܠܗܢ ܗܢܐ ܐܬܦܪܫ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܬ̈ܚܘܡܘܗܝ [b] ܕܦܓܪܐ . ܘܠܐ ܗܘܐ
ܒܟܠܗܘܢ ܡܢ ܗܕܐ ܕܪ̈ܓܝܗ ܘܦ̈ܓܪܗ ܐܬܦܢܝ . ܐܠܐ ܐܦ ܠܟܒܫܐ ܕܡܪܕܝܬܗ ܘܡܟܒܫ
ܘܫܒܩ ܥܠܡܐ . ܠܐܠܗܐ ܗܘ ܕܐܫܬܘܕܝ ܥܡܗ ܘܠܐ ܡܫܝܚܐ . ܕܡܬܒܪܝ ܗܘ
ܡܢ ܚܬܢܐ ܘܡܢ ܚܬ̈ܢܐ [c] . ܘܩܢܐ ܠܟܠܘܬܗ ܡܠܐܟܘܬܐ ܐܝܟ ܐܪܐ ܡܫܝܚܝܐ

---

a) In Mcpto Codice nunc junctis vocibus scribitur ܡܛܠܗܟܢܐ, nunc separatis, ܡܛܠ ܗܟܢܐ.

b) Wetstenius mendose ܬ̈ܚܘܡܗ edidit, quod Finettius quoque hic fecit.

c) In Wetsteniana editione pro ܚܬ̈ܢܐ mendosè ܚܬܢܐ legitur.

—

(1) Puta excelsam illam atque eximiam vitae rationem, de qua modò dixerat : *Et dum versaris super terram, ama ut labor et negotium tuum sint in coelis.*

(2) Verbotenus Syriace est : *exuit se universo mundo.*

(3) Cf. Matth. XXII. 30. *Ut sicut Angeli sancti vitam vivat divinam coelestemque.* Pro commentario in praesentem locum audiatur quid dicat S. Gregorius Nyssenus (*De Virginitate* Cap. XIV. a fine) : Τῶν ἐν τῇ ἀναστάσει καλῶν καὶ ἐν τῷ παρόντι καρποῦται βίῳ· εἰ γάρ ἰσάγγελος ἡ ζωὴ κατὰ ἀνάστασιν παρὰ τοῦ Κυρίου τοῖς δικαίοις ἐπήγγελται· τῆς δὲ ἀγγελικῆς φύσεως ἴδιον τὸ ἀπηλλάχθαι τοῦ γάμου ἐστίν· ἤδη δέδεκται τὰ τῆς ἐπαγγελίας καλά, ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων ἀναμιγνύμενος, καὶ τῷ ἀμολύντῳ τῆς ζωῆς τὴν καθαρότητα τῶν ἀσωμάτων μιμούμενος. h. e. *Bonis quae in resurrectione exspectantur*, *etiam in praesenti vita fruitur* (virginitas). *Nam si Dominus justis post resurrectionem vitam angelorum similem promisit ; angelorum autem naturae proprium est a nuptiis vacare* (Luc. XX. 35. 36), *splendidum hoc promissum jam consecuta est ac cum angelorum majestate miscetur, et per vitam incontaminatam incorporalium spirituum*

CAPUT IV.

Is ergo qui magna haec et excellentia sibi expetit [1], eam ob causam universo mundo renuntiat [2] seque ab eodem divellit, ut deinceps, sicut *sancti Angeli*, vitam vivat divinam coelestemque [3] in pura sanctaque operatione et *in sanctificatione Spiritûs* Dei [4], atque ut Deo omnipotenti serviat per Jesum Christum [5] propter regnum coelorum [6]. Hanc ob causam divellit sese ab omnibus corporis voluptatibus, et non illud *crescite et multiplicamini* solum recusat. At concupiscit ille *spem promissam* et praeparatam et *repositam in coelis* [7] a Deo, qui suo ore professus est, nec mentitur, quod (promissa illa spes) excellentius quid sit quam filii et filiae [8], et quod utriusque sexûs virginibus daturus esset locum

---

puritatem imitatur. Legesis etiam S. Chrysostomum, *De Virginitate* Cap. XXII.

(4) *In sanctificatione spiritûs Dei.* (in Genitivo auctoris, ut 2 Thess. II. 12) Hoc est: *in sanctificatione, cujus auctor est Spiritus sanctus.* Ni fallor, oblique monere voluit Clemens ad vitam puram sanctamque instituendam requiri Spiritûs sancti gratiam.

(5) *Per* Jesum Christum, qui ut Deus gratiae auxilia nobis confert, quae ut Deus-homo nobis meruit. Diligentem lectorem non fugiet, Clementem hoc loco, nec obscure, significasse mysterium sanctissimae Trinitatis.

(6) *Propter regnum coelorum*, scil. consequendum. Sentit ergo Clemens, id quod ad refellendos saeculi XVI novatores declaravit Ecclesia, scilicet, honestum esse operari bona intuitu mercedis aeternae. Cf. Trid. Sess. VI, Cap. XI, a fine capitis.

(7) Sunt haec verba Pauli ad Coloss. Cap. I. 5. Dicitur autem *spes promissa* per Metonymiam de *ipsa re sperata.* Simili tropo alibi quoque (Rom. VIII. 24. Hebr. VI. 18) Apostolus usus est.

(8) Syriacè verbotenùs legitur ita: *quod* (promissa illa spes) *excellentior sit quam filii et filiae*; et mox: (locum) *excellentiorem quam filii aut filiae.* In qua loquendi ratione notanda est *compendiaria*, quae vocatur, *comparatio*, qualis cernitur quoque in hoc S. Johannis (Cap. V. 35): Ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου, *ego autem testimonium habeo majus* J o h a n n e.

ܒܒܝܬܗ ܕܐܠܗܐ . ܘܕܡܢܬܐ ܡܢ ܒܢܝܐ ܘܡܢ ܒܢܬܐ . ܘܡܢܬܐ ܡܢ ܗܠܝܢ ܕܐܙܕܘܓܘ ܒܩܕܝܫܘܬܐ ، ܘܠܐ ܐܬܒܛܠܘ ܡܢ ܡܫܡܫܢܘܬܗܘܢ . ܡܛܠ ܠܗܘܢ ܝܗܒ ܐܠܗܐ ܠܒܬܘܠܐ ܘܠܒܬܘܠܬܐ ܦܠܚܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܐܝܟ ܡܠܐܟܐ [a] ܩܕܝܫܐ. ܒܝܕ ܦܘܠܚܢܘܬܐ ܗܕܐ ܪܒܬܐ ܘܫܒܝܚܬܐ .

✢ ܦܣܘܩܐ ✢ ܗ ✢

ܒܬܘܠܐ ܗܟܝܠ ܐܪܐ [b] ܪܒܐ ܐܝܬ ܠܡܗܘܐ . ܝܕܥ ܡܡܟܐ [c] ܒܡܟܠܐ ܘܝܬܝܪܬܐ ܐܝܬ ܒܗ ܒܒܬܘܠܘܬܐ ܕܫܦܝܪܐ . ܗܘ ܕܐܫܬܡܠܝܬ ܦܫܝܛܐ ܒܟܠܗܝܢ ܡܢܗܝܢ ܠܐܠܗܐ ܘܠܐ ܡܬܦܢܝܐ . ܘܡܩܪܒܐ ܕܐܡܬܝ ܢܬܩܪܒ ܠܡܪܗ ܒܦܓܪܐ ܩܕܝܫܐ ܘܒܪܘܚܐ . ܐܪܐ ܝܕܥ ܐܢܫܐ ܢܣܒ ܪܒܬܐ ܐܝܟ ܠܒܬܘܠܘܬܐ . ܘܡܬܡܠܟܢܐ ܠܚܢܢ ܗܘܐ . ܐܪܐ ܗܘ ܝܕܥ ܘܡܫܬܡܠܝܘܬܗ ܕܡܠܟܐ ܪܒܐ ܠܡܠܟܝܢ . ܐܪܐ ܝܕܥ ܦܘܠܚܢܗ ܪܘܚܢܐ ܕܒܬܘܠܘܬܐ ܩܕܝܫܬܐ . ܐܪܐ ܐܝܟ ܟܗܢܐ ܝܕܥ [d] ܕܠܡܫܡܫܘܬ ܢܣܒ ܠܬܓܡܐ ܗܢܐ . ܘܡܬܦܫܛ . ܕܒܝܕܐ ܕܪܘܚܐ ܩܕܝܫܐ ܟܠ ܗܕܐ.

---

a) Conjicio pro ܡܠܐܟܐ scribendum fuisse ܠܡܠܐܟܐ, quum vox ܡܠܐܟܐ ab antegresso verbo ܝܗܒ regatur.

b) Dixerim mendosam esse hoc loco Codicis lectionem. Scilicet conjicio voculam ܐܪܐ transponendam esse ita ut ponatur proxime ante insequens Verbum ܝܕܥ. Cujus conjecturae rationes exponam infra, in notis philologicis ad praesentem locum.

c) In Wetsteniana editione mendosè legitur ܒܡܟܐ. Correxit mendum hoc Finettius.

d) Codex Ms. dat ܕܝܕܥ, pro quo edidi ܝܕܥ, deletâ praefixâ ܕ litterâ, quam librarii oscitantiae adscribo.

(1) Alludit S. Clemens ad locum Isaiae (Cap. LVI. 4. 5), ubi sic legitur : *Haec dixit Dominus eunuchis : qui custodierint sabbata mea, et elegerint quae ego volui, et tenuerint foedus meum, dabo eis in domo mea et in muris meis locum et nomen melius a filiis et filiabus : nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.* Hunc locum de praemio servatae virginitatis interpretantur quoque SS. Ambrosius (*De institutione Virginis* Cap. IV), Augustinus (*De sancta Virginitate* Cap. XXIV. et seq.), Hieronymus (Lib. I. *contra Jovinianum*).

(2) *Castitatem conjugalem* vocat S. Augustinus (in Ps. LXXV), eamque in eo

in domo Dei praeclarum, *qui excellentius quid erit quam sunt filii et filiae* [1], et praestantior, quam futurus sit locus eorum, qui in casto vixerint connubio [2], et quorum *torus* fuerit *immaculatus* [3]. Scilicet utriusque sexûs virginibus ob sublimem illam et heroicam (virginitatis) professionem daturus est Deus regnum coelorum sicut sanctis angelis.

CAPUT V.

Virgo igitur tu esse cupis! At nostin' quanti laboris et molestiae res sit virginitas vera, illa (inquam) quae perseveranter adstat coram Deo omni tempore nec ab eo recedit, et *sollicita est quomodo possit Domino suo placere casto corpore et spiritu* [4]? Nostin' quanta gloria competat virginitati et ideò-ne vis virginitatem profiteri? Nostin', quaeso, et intelligis-ne quid tandem facere cupias? Nostin' sanctae virginitatis sublime officium? Nostin' sicut vir in hunc *agonem legitime* descendere atque *certare* [5], quum hoc in virtute Spiritûs

---

sitam esse dicit, *ut vir praeter uxorem suam non noverit aliam, et uxor praeter virum suum non noverit alium.*

(3) Hebr. XIII. 4. Notemus, Clementem hoc capite verbis sat apertis duo haec docere, unum, Virginitatem esse specialem virtutem, et alterum, matrimonio praestare sacrum coelibatum. Est autem haec non unius Clementis sed perpetua et communis sanctorum Patrum doctrina. Legesis, inter alios, SS. Ambrosium (*de Virginitate* Lib. I. Cap. VII.), Augustinum (*De sancta Virginitate* Cap. I. XIV. XIX.), Chrysostomum (*de Virginitate* Cap. IX. sqq.), Hieronymum (adversus Jovinianum Lib. I.). Praeiverat Apostolus inquiens (1 Cor. VII. 38): *Qui matrimonio jungit virginem suam, benè facit; et qui non jungit, melius facit.* Calvinus tamen impudenter effutiit, *stultam esse imaginationem, coelibatum esse virtutem.*

(4) 1 Cor. VII. 34.

(5) Alludit ad illud Apostoli (2 Tim. II. 5): *Qui certat in agone, non coronatur nisi legitime* (νομίμως) *certaverit.* Ceterum, sanctae virginitatis officium athletico cuipiam certamini comparat. *Legitime* (νομίμως) autem *certasse* is demum dicitur, qui suscepti certaminis leges omnes servaverit. Confer Theodoretum ad h. l.

ܕܬܬܟܠܠ ܒܟܠܝܠܐ [a] ܕܢܘܗܪܐ . [b] ܘܢܚܕܪܘܢܟ [c] ܒܐܘܪܩܠܝܗ ܕܢܨܚܢܐ . ܐܝܟ ܗܘ ܫܩܝܠ [d]
ܕܟܠܗܘܢ ܗܠܝܢ ܙܟܝܬ · ܐܝܟ ܠܓܒܪܐ . ܐܝܟ ܠܫܡܫܘܢ ܕܓܢܒܪܐ . [e] ܐܝܟ
ܠܐܠܝܐ ܢܒܝܐ ܕܐܠܗܐ . ܐܝܟ ܠܝܘܚܢܢ ܡܥܡܕܢܐ ܕܐܬܐ ܕܢܒܝ̈ܐ ܘܩܕܝ̈ܫܐ ·
ܘܡܫܡܫ̈ܢܐ ܘܩܕܝ̈ܫܐ . ܐܝܟ ܠܫܠܝܚܐ . ܐܝܟ ܠܦܘܠܐ . ܐܝܟ ܠܝܘܚܢܐ . ܐܝܟ
ܠܡܠܟܐ ܕܝܢ ܗܢܘܢ ܡܫܝܚܐ ܕܡܫܒܚܐ ܠܟ · ܕܝܢ ܡܫܒܚܐ ܕܡܫܒܚܘܢ

---

a) In Codice Mscpto legitur in Plurali ܒܟܠܝ̈ܠܐ *coronis*, cum punctis *Ribui*; mendosè, ut mihi quidem videtur; nam qui coronantur, coronâ unicâ non pluribus ornari consuescunt; nec quidquam habet contexta oratio quod suadeat, ut existimemus, Clementem hoc loco de pluribus coronis cogitasse. Itaque pro ܒܟܠܝ̈ܠܐ, demptis punctis *Ribui*, edidi ܒܟܠܝܠܐ *coronâ*, in Singulari.

b) Wetstenius, litteris ܘ et ܗ transpositis, vitiose ܕܢܗܘܪܐ edidit.

c) Vocem istam ܘܢܚܕܪܘܢܟ, *et circumducant te*, Wetstenius quum non intelligeret, contra fidem Codicis edidit divisam in duas has: ܘܬܚܙܐ ܟܝܢܟ, quas Latine reddidit: *et discernis naturam tuam.* Hinc Finettius conjecit pro ܟܝܢܟ legendum esse ܟܝܢܟܝ. Male; nam *natura* Syriacè dicitur ܟܝܢܐ, non vero aut ܟܝܢ, quod putavit Finettius, aut ܟܝܢ, quod Wetstenius voluit. Zingerlejus autem quum satis perspiceret Wetstenii illud, *et discernis naturam tuam*, contextae orationi minimè convenire, audaci conjecturâ pro ܘܬܚܙܐ ܟܝܢܟ, quod Wetstenius ediderat, legendum proposuit ܘܬܚܕܪܝܢܟ, quod reddidit: *und mit der Hoffnung deines Berufes*, h. e. *et spe vocationis tuae.* Vide mihi quantas ambages pepererit unius vocis mendosa editio!

d) Pro ܫܩܝܠ Wetstenius, additâ ܕ litterâ, mendosè ܕܫܩܝܠ edidit. Errantem secutus est Finettius.

e) Wetstenius mendosè ܕܓܒܪܐ edidit. Finettius recte ܕܓܢܒܪܐ reposuit.

—

(1) Interjecta sententia illa, *quia in virtute S. Spiritûs hoc eligis*, obscuriorem, ut mihi quidem videtur, praebet hoc loco intellectum. Quod autem ibidem dicitur *sicut vir*, vocabulum *vir* emphasin habet, ut valeat *sicut fortis athleta*; aut forsitan omissum fuit a librario epitheton vocabulo ܓܒܪܐ adjunctum.

(2) Gal. IV. 24. Notandum est, Clementem de coelesti proemio hic loqui, ductâ imagine a pompa triumphali apud Romanos. Scilicet Clementis aetate mos hic obtinebat, ut triumphantes myrto coronati triumphali curru per Urbem veherentur:

curruque superbus eburno
Fronde triumphali tempora vinctus erat.

eligis [1], ut coroneris coronâ lucis teque (triumphantem) circumducant per *Jerusalem supernam* [2]? Si igitur omnia haec desideras, vince corpus, vince carnis libidines, vince mundum in Spiritu Dei [3]; vince vanas istas præsentis sæculi res, quæ transeunt et atteruntur et corrumpuntur et finem habent; vince draconem, vince leonem, vince serpentem, vince satanam [4] per Jesum Christum [5], qui te roboraturus

---

Cf. Rosini Antiquitt. Rom. Lib. X. ad Cap. 29. Paralip. Nieupoort, Sect. V. §. 12. Ceterum, quod ad rem dogmaticam attinet, iterum hic audimus Clementem praedicantem doctrinam de *merito bonorum operum*, quam Ecclesia catholica semper tenuit, et in Tridentina synodo contra novatores gravissimo decreto stabilivit. Vide Trid. Sess. VI. Cap. XVI, et Can. XXVI.

(3) Dixi in *Spiritu Dei*, non per *Spiritum Dei*, quia Syriacè non est ܒܝܕ sed tantum ܒ Praepositio. Legerit ergo interpres non διὰ τοῦ Πνεύματος Θεοῦ, sed ἐν τῷ Πνεύματι Θεοῦ, ubi ἐν significat non *instrumentaliter*, verum *localiter* sed metaphoricè. Scilicet justificatis, ut in quibus Spiritus Sanctus *habitat*, Spiritus sanctus veluti elementum est, in (ἐν) *quo vivunt, moventur et sunt*. *Inhabitantem* autem Spiritum sanctum Clemens hic unà cogitaverit largitorem gratiae auxiliatricis ad vincendum corpus, carnem, mundum. Conf. Epist. Judae ℣. 19. 20. Rom. VIII. 9, et legesis quae notavi in Commentario in Ep. ad Rom. ad Cap. VIII. 11. pag. 240.

(4) *Draco*, *leo*, *serpens*, *satanas*, totidem nomina sunt, quibus Spiritus nequam designatur in Scripturis Novi Testamenti. Et *draco* quidem vocatur Apoc. XII. 7, *leo* vero I Petri V. 8, porrò *serpens* 2 Cor. XI. 3, denique *satanas* passim frequenter.

(5) Per Jesum Christum, qui ut Deus gratiae auxilia nobis confert, quae ut Deus-Homo nobis meruit. Et duo ibi Clemens nominat conferendae gratiae veluti instrumenta, scilicet Evangelicam doctrinam, quam comitetur gratiae intus illuminantis et moventis auxilium, et sacramentum Eucharistiae, quo ipse gratiarum auctor, Jesus Christus, Dominus noster, vere, realiter et substantialiter a nobis sumitur et nobiscum unitur. «*In carcere corporis hujus detentus*, aiebat pius Kempensis (De Imit. Christi, Lib. IV. Cap. X), *duobus me egere fateor, cibo scilicet et lumine. Dedisti itaque mihi infirmo sacrum corpus tuum, et posuisti lucernam pedibus meis, verbum tuum. Sine his duobus bene vivere non possum; nam verbum Dei, lux animae meae est, et sacramentum tuum, panis vitae.*

ܘܐܦܪܘܣܛܛܐ ܕܫܘܒܚܬܐ . ܗܢܝܢ ܕܠܡܫܝܚ [a] ܘܠܐ ܨܒܐ ܗܘ ܕܢܬܪܐܡ [b] ܒܗ ܡܫܡܫ
ܡܫܝܚܐ ܡܪܢ . ܐܠܦܗ ܠܬܠܡܝܕܘܗܝ ܬܘܕܝܬܗ ܘܬܫܒܘܚܬܗ . ܠܐ ܡܫܬܒܚܬܐ [c] .
ܐܠܐ ܒܡܟܝܟܘܬܐ . ܡܢ ܬܫܒܘܚܬܗ ܟܠܗ ܢܦܫܐ ܕܡܪܢ . ܕܬܕܥܘܢ ܡܟܝܠ ܕܐܪܟܘܬܐ
ܕܡܪܡܝܢ ܒܟܠܟܠ . ܡܛܠ ܗܢܐ ܡܫܝܚܐ . ܡܛܠܬܐ ܗܟܢ ܕܕܪܐ ܡܢ ܡܫܬܡܠܝܢ
ܒܡܫܝܚ . ܘܠܐ ܕܢܦܠ . ܡܫܬܡܪܐ ܢܦܫܗ ܡܟܝܟܐ ܕܒܬܘܠܘܬܐ . ܗܘ [d] ܕܢܦܩ ܠܥܠܡܗ
ܘܗܒ ܐܓܪܗ . ܐܢܐ ܐܫܬܥܝܬ ܘܡܫܒܚ . ܕܐܝܟܐ ܐܝܬܝ [e] ܥܕܡܐ ܡܫܝܚܘܬܐ .
ܐܢܐ ܡܫܬܥܠܝܢ ܕܡܟܐ ܬܪܝܢ ܘܡܫܝܚܐ ܘܡܬܝܪܐ ܠܡܫܡܫܘܬܗ ܕܒܬܘܠܘܬܐ [f] .

---

a) Pro ܠܡܫܝܚ Wetstenius mendosè ܠܡܫܚ edidit; mendosè etiam Finettius ܠܡܫܝܚ dedit.

b) Pro ܕܢܬܪܐܡ Wetstenius ܢܬܪܐܡ edidit, duplici mendo. Uno relicto, altero emendato, Finettius ܕܢܬܪܐܡ dedit; quod si legas ܕܢܬܪܐܡ, rectè quidem illud hoc loco scribi poterat; sed Codex Msc. habet ܕܢܬܪܐܡ, sicut ego edendum curavi.

c) Pro ܡܫܬܒܚܬܐ Wetstenius mendosè ܡܫܬܒܚܬ edidit.

d) Cod. Ms. habet ܗܘ, edidi verò ܗܘ, quod Grammatica postulabat.

d) Pro ܐܝܬܝ Wetstenius, additis punctis *Ribui*, vitiose ܐܝܬܝ edidit.

e) Est in Codice Mscpto post vocem ܕܒܬܘܠܘܬܐ maximum interpunctionis signum (◆); pro quo simplex punctum (.) reposuimus. Poni potuisset maximum illud interpunctionis signum paulò superius post voces ܘܗܒ ܐܓܪܗ, ubi tractandi argumenti particula quaedam absoluta est. Nam quae ibi proxime insequuntur verba haec: ܐܢܐ ܡܫܬܥܠܝܢ .... ܕܒܬܘܠܘܬܐ, arcte cohaerent cum initio capitis sexti. Quare et male Wetstenius caput sextum inchoavit a verbis ܡܬܝܪܐ ܕܒܬܘܠܘܬܐ, debebat enim ab antegressis illis: ܐܢܐ ܡܫܬܥܠܝܢ. Confirmatur id quod dico ex alterius harum epistolarum syriacae versionis fragmento, quod in lucem edidit Curetonius (Vide Corpus Ignatianum by William Cureton, Berlin. 1849. pag. 212.) In quo fragmento continuo sermone praesens locus sic legitur:

ܐܢܐ ܠܡܫܬܥܠܝܢ ܐܝܟ ܐܢܐ ܐܝܬܝ ܥܕܡܐ ܡܫܝܚܘܬܐ . ܐܠܐ ܕܝܢ ܐܢܐ ܠܡܫܡܫܘܬܐ ܐܝܟܐ ܕܐܝܬܝ ܒܬܘܠܘܬܐ. ܡܬܝܪܐ ܕܒܬܘܠܘܬܐ ܚܒܝܒܝ ܠܡܫܝܚ ܗܘܐ ܡܫܝܚܐ ܠܗ ܡܠܟܐ . ܘܡܢ ܡܫܝܚ ܡܫܬܡܠܝܢ ܗܘܐ ܒܒܬܘܠܘܬܐ ܀ ܘܡܢܐ ܗܢܐ ܐܝܬ ܡܫܝܚܐ . ܡܢܐ ܐܝܬ ܠܡܫܡܫܘܬܐ ܕܒܬܘܠܘܬܐ .

De pretioso hoc fragmento pluribus egimus supra in Prolegomenis, ubi loquimur de authentia epistolarum S. Clementis, quae *de Virginitate* inscribuntur.

---

(1) *Divinam* vocaverit Eucharistiam S. Clemens, quia ab ipsis Domini Apostolis

est auditione verborum suorum et divinâ [1] eucharistiâ. *Tolle crucem tuam et sequere* [2] eum, qui te (sanguine suo) mundavit [3], Jesum Christum, Dominum tuum. Contende ut curras rectè et fiducialiter, non trepidè sed animosè, spe Domini tui fretus, fore ut per Jesum Christum adipiscaris *supernae vocationis tuae* [4] coronam victorialem. Quicumque enim ambulat perfectus in fide nec (diffidentiâ) timet, is re vera accipit coronam virginitatis, quae ut res est magni laboris, ita et magnam quoque habet mercedem.

Num intelligis et nosti quam sit res honorabilis castimonia? Num intelligis quam magna, quam excellens sit gloria virginitatis?

---

edoctus crederet, *eucharistiam esse carnem incarnati Verbi Dei*. Quam fidem apertissimis verbis professus est Clementis Romani coaetaneus, sanctus Martyr Ignatius. Nam de primaevis Docetis loquens (in epistola ad Smyrnaeos, Cap. VII.) sic scribit : Εὐχαριστίας καὶ προσευχῆς ἀπέχονται, διὰ τὸ μὴ ὁμολογεῖν, τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν, ἣν τῇ χρηστότητι ὁ Πατὴρ ἤγειρεν. Hoc est : *Ab Eucharistia et oratione* (quae ad hujus celebrationem pertinet) *abstinent, quia non confitentur, eucharistiam esse Salvatoris nostri* Jesu Christi *carnem, quae pro peccatis nostris passa est, quam sua benignitate Pater resuscitavit*. Quibus verbis sanctus Martyr apertissime profitetur realem Christi in Eucharistia praesentiam; affirmat enim Eucharistiam esse carnem Jesu Christi, ipsamque illam carnem, quae pro nobis mortem perpessa, a morte ad vitam fuerit revocata. Attamen, quod mireris, dictum illud Ignatii *rectâ interpretatione cum symbolico sensu adhuc posse conciliari*, Marheineckius [1] existimavit. Quem ideò ridendum jure propinavit Doellingerus [2].

(2) Matth. XVI. 24.

(3) Quum de *crucifixo* Christo hoc loco S. Clemens dicat *qui te mundavit*, non obscurè praedicat, *satisfactoriam* fuisse pro peccatis Christi mortem, sicut catholica docet Ecclesia contra Socinianos. Cf. Clementis epist. ad Corinth. Cap. 49.

(4) Philipp. Cap. III. 14.

---

(1) SS. Patrum de praesentia Christi in coena Domini sententia triplex. pag. 22.
(2) Die Lehre von der Eucharistie in der drei ersten Jahrhunderten. Mainz. 1826. p. 26.

ܦܣܘܩܐ ܗ̄ ܀

ܡܪܘܪܒܐ ܕܒܬܘܠܘܬܐ [a] ܩܕܝܫܬܐ ܗܟܝܠ ܠܟܘܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܒܪܗ ܕܐܠܗܐ .
ܘܦܓܪܐ ܕܢܣܒ ܡܪܢ ܘܟܬܫ ܒܗ ܐܓܘܢܐ ܒܥܠܡܐ ܗܢܐ. ܡܢ ܒܬܘܠܬܐ
ܩܕܝܫܬܐ ܢܣܒܗ . ܡܢ ܗܕܐ ܗܟܝܠ ܐܣܬܟܠ ܝܘܬܪܢܗ ܘܫܘܒܚܗ ܕܒܬܘܠܘܬܐ [b].
ܘܡܫܡܠܝܐ ܪܒܐ ܐܠܐ ܠܚܝܘܗܝ ܀ ܐܝܟܢܐ ܕܒܥܠܡܐ ܗܢܐ ܡܕܡ [c]. ܘܡܫܚܠ
ܐܬܚܙܝ ܗܘ ܕܐܦ ܩܢܐ ܡܪܢ ܀ ܗܘ ܕܠܐ ܗܘܐ ܕܢܒܥܐ ܡܢܗ ܒܬܚܒܘܒܐ ܢܦܫܐ .
ܫܠܡܘܬܗ ܩܢܝܢܐ ܕܡܪܢ ܀ ܒܟܠܐ ܗܘܐ . ܐܝܟܢܐ ܗܟܝܠ ܒܐܬܪܗ ܕܡܪܢ ܀

---

a) Cod. Ms. habet ܕܒܬܘܠܘܬܐ *virginitatis*, quod quin mendosum sit, non est dubitandum, eoque minus quòd in alterius Syriacae versionis fragmento, de quo modò (pag. 24) dixi, hoc loco legitur ܕܒܬܘܠܬܐ *virginis*. Itaque pro ܕܒܬܘܠܘܬܐ *virginitatis*, dedi ܕܒܬܘܠܬܐ *virginis*.

b) Pro ܕܒܬܘܠܘܬܐ Wetstenius mendosè ܕܒܬܘܠܬܐ edidit. Mendosam scriptionem Finettius correxit.

c) In Wetsteniana editione mendose hoc loco ܡܪܢ legitur.

—

(1) Enotetur hic locus, quum novum contineat primaevae Ecclesiae testimonium de B. Mariae virginis, Dei matris, virginali conceptu. Incarnationem quoque Verbi Dei Clemens apertis verbis ibidem praedicat, unàque Jesu Christi naturam et divinam et humanam. Quod autem dicit *certamen in hoc mundo a* Jesu Christo *habitum*, humani generis intelligit redemptionem in cruce peractam.

(2) Igitur excellentiam virginitatis Clemens ab eo commendat, quòd Jesus Christus, Dei filius, matrem habere voluerit virginem. In eamdem sententiam Chrysostomus scripsit (ap. Suic. ad voc. *παρθενία*): Ἰησοῦς ἐκ παρθένου γεννώμενος, ἵνα καὶ γέννησιν τιμήσῃ, καὶ προτιμήσῃ παρθενίαν. Hoc est: Jesus *ex virgine natus, ut et generationem honoraret, et virginitatem pluris aestimaret.*

(3) Proximè ante verba illa: *Hinc ergo intellige praestantiam et claritatem virginitatis*, omissa fuit, sive ab ipso Syriacae hujus versionis auctore, sive ab eo qui codicem nostrum conscripsit, integra sententia haec: *et postquam Dominus noster homo factus esset in Virgine, hanc vitae rationem* (scilicet, virginalem) *in hoc mundo tenuit.* De qua omissione constat ex alterius Syriacae versionis fragmento illo, quod paulo ante (pag. 24) recitavimus; ibi enim proxime ante verba illa: *Hinc ergo intellige praestantiam*, cet., leguntur haec: ܘܡܢ ܡܪܢ ܡܬܒܪܢܫ ܗܘܐ ܒܒܬܘܠܬܐ ܀ ܘܕܘܒܪܐ ܗܢܐ ܐܕܒܪ ܒܥܠܡܐ . ܗܢܐ ܕܒܪ ܠܕܘܒܪܐ ܕܒܬܘܠܘܬܐ .

CAPUT VI.

Uterus sanctae virginis gestavit Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, Dei filium, et corpus quod Dominus noster gessit et quo certamen suum fecit in hoc mundo, ex sanctâ virgine induerat [1]. Hinc ergo intellige praestantiam et claritatem virginitatis [2]. Vin'-tu esse Christianus? CHRISTUM ergo imitare in omnibus [3]. JOHANNES legatus, ille qui ante Dominum nostrum venit [4], is (Johannes) *quo major quispiam non fuit inter natos ex mulieribus* [5], virgo is fuit [6]. Imitare ergo Domini nostri legatum, et esto

---

h. e. *et postquam Dominus noster homo factus esset in virgine, hanc vitae rationem in hoc mundo tenuit.* Neque putandum est, sententiam hanc forte ab altero illo Syro interprete in hunc locum fuisse illatam; nam ea est hoc loco CLEMENTIS ratiocinatio, ut illâ sententiâ carere non possit. Illud enim, quod statim ibi subjicit, CHRISTUM *imitare in omnibus*, quum non sit absolutè dictum sed cum reliqua oratione cohaereat, profectò requirit ut in proximè antegressis sermo fuerit de aliqua CHRISTI actione, quae possit pro subjecta materia ad imitandum proponi. Atqui istiusmodi actio esse nequit ipsa Divini Verbi ἐνανθρώπησις, sed est plane istiusmodi actio, quod CHRISTUS, quo tempore inter homines versaretur, in perpetua virginitate vitam egerit.

(4) Alludit ad illud Baptistae de CHRISTO (Joh. I. 15): testimonium *Qui post me venturus est, ante me factus est.*

(5) Matth. Cap. XI. 11.

(6) Enotetur hoc testimonium de virginitate S. Joannis Baptistae, quum sit omnium antiquissimum. Ceterum, idem testantur, inter alios, S. HIERONYMUS, qui Joannem Baptistam vocat *jejunatorem et virginem* (adv. Jovin. Lib. II. 16), et S. CHRYSOSTOMUS. Τὶ τῶν ἀγγέλων ἀπεῖχον, inquit hic, ὁ 'Ηλιας, ὁ 'Ελισαῖος, ὁ 'Ιωαννης, οὗτοι οἱ γνήσιοι τῆς παρθενίας ἐρασταί; οὐδὲν ἀλλ' ἢ ὅσον θνητῇ προσεδέδεντο φύσει. h. e. *Quanam re ab Angelis differebant* ELIAS, ELISAEUS, JOANNES, *germani hi virginitatis amatores? Nullâ, nisi quod mortali natura erant obstricti.* S. CHRYS. de Virginitate Cap. LXXIX.

ܘܢܫܩܗ ܗܘܐ ܒܡܠܟܘܬܟ . ܡܛܠ ܝܘܚܢܢ ܗܘ ܕܣܡܝܟ ܥܠ ܚܕܝܗ ܕܡܪܢ ܀ ܗܘ ܕܪܚܡ ܗܘܐ ܠܗ ܛܒ ܀ ܐܦ ܗܘ ܩܕܝܫܐ ܗܘܐ . ܠܐ ܗܘܐ ܓܝܪ ܣܪܝܩܐܝܬ ܪܚܡ ܗܘܐ ܠܗ ܡܪܢ . ܘܦܘܠܘܣ ܬܘܒ ܘܒܪܢܒܐ ܀ ܘܛܝܡܬܐܘܣ ܥܡ ܫܪܟܐ ܕܐܚܪ̈ܢܐ ܀ ܗܠܝܢ ܕܫܡ̈ܗܝܗܘܢ [a] ܟܬܝܒܝܢ ܒܟܬܒܐ ܕܚܝܐ . ܗܠܝܢ ܓܝܪ ܟܠܗܘܢ ܩܕܝܫܘܬܐ ܪܚܡܘ ܘܐܝܩܪܘ . ܘܒܬܘܠܘܬܐ ܢܛܪܘ . ܘܫܘܠܡܗܘܢ ܫܠܡܘ ܕܠܐ ܡܘܡ ܐܝܟ ܡܫܡܫ̈ܢܐ ܕܡܫܝܚܐ ܀ ܘܐܝܟ ܦܠ̈ܚܐ ܕܠܐ ܒܗܬܐ . ܚܙܝ-ܕܝܢ ܐܦ ܠܟܗܢܐ ܘܠܟܘܢ ܘܫܢܝ̈ܐ [b] ܐܣܬܘܝܐ ܡܬܝܕܥܐ . ܡܬܕܡܝܢ ܕܒܬܘܠܘܬܗܘܢ ܩܕܝܫܐ ܗܘܐ ܘܕܠܐ ܡܘܡ.

---

a) In Codice Mscpto mendose hoc loco ܕܫܡ̈ܗܝܗܘܢ scriptum est. Mendose quoque Finettius, omissâ ܝ litterâ, edidit ܕܫܡ̈ܗܗܘܢ.

b) Wetstenius, omissâ *Jud* litterâ, mendosè ܘܫܢܐ edidit; errantem secutus est Finettius.

—

(1) Joh. XXI. 20: *Conversus Petrus vidit illum discipulum, quem diligebat Jesus, sequentem, qui et recubuit in coena super pectus ejus.*

(2) Notemus novum hoc idemque antiquissimum testimonium de perpetua virginitate S. Johannis Apostoli.

(3) Ita quoque S. Hieronymus (adv. Jovinianum Lib. I. Cap. 26.) virginitatem dicit causam cur Christus Johannem praecipuo quodam amore dilexerit. « Joannes, inquit, *quem fides* Christi *virginem repererat, virgo permansit, et ideo plus amatur a Domino, et recumbit super pectus Jesu.* »

(4) Testimonium de coelibe vita Pauli, quod sciam antiquissimum, Tertulliani est. Produci nunc poterit testis multo antiquor, imo et ipsius Pauli coaevus, S. Clemens Romanus.

Obiter hic moneo, Suicerum (in *Thesauro*, ad vocem *γάμος*), ut probet Paulum aliosque Apostolos in conjugio vixisse, adducere testimonium S. Ignatii, qui in epistola ad Philadelphenses (Cap. IV) haec scripserit: *Αἱ παρθένοι, μόνον τὸν Χριστὸν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχετε, καὶ τὸν αὐτοῦ πατέρα ἐν ταῖς εὐχαῖς, φωτιζόμεναι ὑπὸ τοῦ Πνεύματος. Ὀναίμην ὑμῶν τῆς ἁγιωσύνης, ὡς Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ὡς Μελχισεδὲκ, ὡς Ἐλισσαίου, ὡς Ἱερεμίου. . . . τῶν ἐν ἁγνείᾳ ἐξελθόντων τὸν βίον. Οὐ ψέγων τοὺς λοιποὺς μακαρίους, ὅτι γάμοις προσωμίλησαν, τούτων ἐμνήσθην ἄρτι. Εὔχομαι*

amicus ejus in omnibus. JOHANNES quoque (alter), *is qui super pectus Domini nostri recubuit, quem* (Dominus) *valde diligebat* [1], is quoque virgo fuit [2]; neque enim sine causa Dominus noster illum (sic) diligebat [3]. PAULUS [4] quoque et BARNABAS, et TIMOTHEUS [5] cum reliquis aliis [6], *quorum nomina scripta sunt in libro vitae* [7], hi, inquam, omnes castimoniam dilexerunt atque amarunt, et in isthoc certamine cucurrerunt cursumque suum immaculate confecerunt, ut CHRISTI imitatores et tamquam filii Dei vivi. Sed et ELIAM et ELISAEUM aliosque multos viros sanctos invenimus vitam egisse

---

γὰρ ἄξιος Θεοῦ εὑρεθεὶς, πρὸς τοῖς ἴχνεσιν αὐτῶν εὑρεθῆναι ἐν τῇ βασιλείᾳ, ὡς Ἀβραὰμ, καὶ Ἰακὼβ, ὡς Ἰωσὴφ καὶ Ἠσαΐου, καὶ τῶν ἄλλων προφητῶν, ὡς Πέτρου καὶ Παύλου, καὶ των ἄλλων ἀποστόλων τῶν γάμοις προσομιλησάντων. Hoc est: *Virgines, solum Christum in precibus ante oculos habete, et Patrem illius, illuminatae a Spiritu. Utinam fruar vestra sanctimonia, ut Eliae, ut Jesu filii Navae, ut Melchisedechi, ut Eliseae, ut Jeremiae.... qui in castitate e vita excesserunt. Non quòd reliquos beatos viros vituperem quòd in conjugio vixerint, horum* (scil. Eliae, Elisaei, aliorum, quos coelibem vitam egisse modò dixerat) *modò memini. Opto enim ut dignus Deo repertus, in regno coelorum inveniar ad pedes illorum, ut et* ABRAHAE, *et* ISAACI *et* JACOBI, *et* JOSEPHI, *et* ISAIAE, *aliorumque Prophetarum, ut* PETRI *et* PAULI *et aliorum Apostolorum qui in conjugio vixerunt.* Sciendum autem est integrum hunc locum tribuendum esse auctori non S. IGNATIO, sed hujus ad Philadelphenses epistolae interpolatori. De qua interpolatione inter viros doctos jam dudum certissimo constat.

(5) Enotetur hoc CLEMENTIS de BARNABAE et TIMOTHEI vita coelibe testimonium.

(6) Quinam sint *reliqui illi omnes* quos CLEMENS hoc loco intellexerit, non satis liquet. De vita jam functis loquitur, ut ex contexta oratione patet. Conjecerim, sanctum Pontificem post JOHANNEM, PAULUM et binos hujus coöperatores, BARNABAM et TIMOTHEUM, nominatim memoratos, voluisse in universum indicare Apostolos reliquosque CHRISTI discipulos (Luc. X. 1) et primos Evangelii praedicatores, quotquot in perpetuo coelibatu vitam egissent.

(7) Philipp. IV. 1.

ܐܢ ܗܟܝܠ ܠܗܠܝܢ ܚܙܝܢ ܕܐܬܕܒܪܘ . ܐܬܕ̈ܟܪܘ ܗܘܘ ܫܦܝܪܐܝܬ . ܐܡܪ ܗܟܢ ܒܠܡܕܒܪ̈ܢܐ ܕܥܡܗܘܢ ܢܚܙܘ[b] . ܘܡܢ ܫܘܠܡ ܐܢܫܝܢ ܕܡܕܒܪܢܘܬܗܘܢ ܘܗܘ̈ܦܟܝܗܘܢ[a]. ܐܬܕܡܘ ܒܗܝܡܢܘܬܗܘܢ . ܘܬܘܒ ܐܡܪ: ܐܬܕܡܘ ܒܝ ܐ̈ܚܝ . ܐܝܟ ܕܐܢܐ ܒܡܫܝܚܐ .

ܦܣܘܩܐ + ܘ̄ +

ܐܝܠܝܢ ܗܟܝܠ ܕܡܫܝܚܐ ܡܬܕܪܟܝܢ[c]. ܫܦܝܪܐܝܬ ܡܬܕܪܟܝܢ ܒܗ . ܐܝܠܝܢ ܓܝܪ ܕܠܡܫܝܚܐ ܠܒܝܫ ܒܦܓܪܐ[d] . ܘܡܝܬܘܬܗ ܓ̈ܪܘ ܒܦܓ̈ܪܝܗܘܢ[e] ܘܒܟܠܗ[f] ܠܕܡܘܬܗܘܢ . ܘܒܟܠܗܘܢ ܗܘ̈ܦܟܝܗܘܢ . ܘܒܡܠܟܬܐ ܘܒܡܥ̈ܒܕܐ ܘܒܡܫܡܫܢܘܬܐ . ܘܒܫܦܠܘܬܐ ܘܒܝܕܥܬܐ ܘܒܡܣܟܢܘܬ ܪܘܚܐ ܘܒܠܒܐ ܢܩܕܐ . ܘܒܗܝܡܢ ܘܒܫܦܝܪܐ ܘܒܚܘܒܐ ܡܫܡܠܝܐ ܘܒܚܡܝܪܐ[g] ܕܠܘܬ ܐܠܗܐ. ܘܥܠ ܟܠܗܝܢ

---

a) Wetstenius mendosè ܘܗܘܦ̈ܟܝܗܘܢ dedit.

b) Pro ܢܚܙܘ Finettius mendose ܡܚܙܘ edidit. Pro quo Zingerlejus rectâ conjecturâ ductus legendum ܡܚܙܘ proposuit.

c) Codex Mscpt. dat ܡܬܕܪ̈ܟܝܢ , quod mendosum est. Scribendum erat ܡܬܕܪܟܝܢ

d) Wetstenius pro ܦܓܪܐ mendosè ܦܓܪܝܐ edidit.

e) Pro ܒܦܓ̈ܪܝܗܘܢ Finettius mendosè ܒܦܓܪ̈ܝܗܘܢ scripsit.

f) Cod. Ms. dat ܒܟܠܗ absque conjunctione. Addidi ego.

g) Falsò Wetstenius ܘܒܚܡܝܪܐ edidit cum punctis *Ribui*.

—

(1) Scripsit Apostolus ad Hebraeos (Cap. XIII. 7): *Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς αναστροφῆς, μιμεῖσθε τὴν πίστιν.* (Vulg.) *Mementote praepositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei; quorum intuentes exitum conversationis, imitamini fidem.* Haec verba si conferas cum iis quae in praesenti loco leguntur apud Clementem, dubitare nequeas quin sanctus Pontifex hic recitare voluerit sententiam in epistola ad Hebraeos a se lectam, quamvis memoriter recitans sensum potius quam ipsam epistolae verba expresserit. Sed et illud quoque patet, Clementem hoc loco ita testimonium aliquod proferre ex epistola ad Hebraeos, ut huic epistolae non minorem tribuat auctoritatem quam reliquis Scripturis sacris, quas passim aut verbotenùs aut ad sensum recitat. Itaque novum idque firmissimum hic nobis dat

coelibem atque immaculatam. His igitur si cupis similis fieri, fortiter illos imitare; dixit enim (Scriptura): *Seniores vestros honorate, cumque eorum vitae rationem moresque videritis, fidem illorum imitemini* [1]. Et iterum ait: *Imitemini me, fratres, sicut ego* (imitor) Christum [2].

CAPUT VII.

Illi ergo qui Christum imitantur, strenue ipsum imitantur. Nam qui Christum reverâ *induerunt* [3], imaginem ejus exprimunt in cogitationibus suis, et in omni vitae suae ratione, et in omnibus actionibus suis, et in verbis, et in factis, et in patientia sua, et in (animi) fortitudine, et in scientia, et in pudicitia, et in longanimitate, et in puro corde, et in fide, et in spe, et in amore erga Deum pleno atque perfecto. Itaque nemo qui virginitatem profitetur,

---

testimonium de primaevae Ecclesiae fide quod attinet ad canonicam epistolae, quae ad Hebraeos inscribitur, auctoritatem. Quam fidem jam Hieronymus opposuit Latinis, suis coaetaneis, canonicam illius epistolae auctoritatem non agnoscentibus; qua in re illos ab antiqua Romanae Ecclesiae fide recessisse affirmat. « *Quod si eam* (epistolam ad Hebraeos) *Latinorum consuetudo non recipit inter Scripturas canonicas, ... nos tamen*, inquit, *suscipimus, nequaquam hujus temporis consuetudinem, sed veterum scriptorum auctoritatem sequentes, qui plerumque ejus abutuntur testimoniis, non ut interdum de apocryphis facere solent, sed quasi canonicis et ecclesiasticis.* » Vide S. Hieronymi epist. ad Dardanum. Ceterum, de canonica hujus epistolae auctoritate exstat, quod obiter hic monemus, praeclarissimum Clementis testimonium in epistola ejus ad Corinthios (Cap. XXXVI), ubi postquam Jesum Christum vocavit *salutare nostrum et pontificem oblationum nostrarum* (*τὸ σωτήριον ἡμῶν, τὸν ἀρχιερέα τῶν προσφορῶν ἡμῶν*), de eodem, Pauli verbis (ad Hebr. I. 3) usus, pergit dicere: *ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ, τοσούτῳ μείζων ἐστὶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον ὄνομα κεκληρονόμηκεν.* h. e. *Qui cum sit splendor majestatis ejus, tanto major est angelis, quanto excellentius nomen sortitus est.*

(2) 1 Cor. IV. 16. XI. 1.

(3) Rom. XIII. 14.

ܗܟܢ ܘܒܬܘܠܘܬܐ . ܐܠܐ ܠܗܘܘܢ ܡܫܡܠܝܢ ܐܝܟ ܡܫܝܚܐ . ܘܐܝܟ ܐܝܠܝܢ ܕܡܫܝܚܐ ܐܢܘܢ . ܠܐ ܡܬܚܫܒܝܢ ܠܒܣܪܐ . ܒܠ ܒܬܘܠܐ ܚܙܢ ܘܒܬܘܠܘܬܐ ܕܒܠܒܗܘܢ[a] . ܩܝܡܐ ܗܘ ܒܦܓܪܗ ܘܒܪܘܚܗ ܘܐܡܝܢܐ ܒܦܘܠܚܢܐ ܕܡܪܗ . ܘܡܟܝܠ ܠܐ ܡܬܦܠܓ ܡܢܗ . ܐܠܐ ܡܫܡܫܢܐ ܒܟܠܙܒܢ ܒܕܟܝܘܬܐ ܘܒܩܕܝܫܘܬܐ ܒܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ . ܡܢ ܝܨܝܦܐ ܕܐܝܟܢܐ[b] ܬܫܦܪ ܠܡܪܗ ܕܟܝܐܝܬ ܘܕܠܐ ܡܘܡܐ[c] . ܘܝܨܝܦܐ ܕܬܫܦܪ ܩܕܡܘܗܝ ܒܟܠܡܕܡ . ܐܝܟܐ ܕܗܘܝܐ ܗܘ ܠܐ ܟܠܝܐ ܡܢ ܡܪܗ . ܐܠܐ ܩܘܪܒ ܟܠܗ ܡܩܪܒ ܗܘ[d] . ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ . ܕܗܘܝܬܘܢ ܩܕܝܫܝܢ . ܐܝܟܢܐ ܕܐܢܐ ܩܕܝܫ ܐܢܐ . ܐܡܪ ܡܪܝܐ .

---

a) In Codice Ms. oratio interpungitur pone vocem ܘܒܬܘܠܘܬܐ . Signum interpunctionis (܀) ibi positum transposui pone vocem insequentem ܕܒܠܒܗ , quam interpunctionem series orationis omninò requirebat.

b) Ante vocem ܕܐܝܟܢܐ addidi ܡܢ ܝܨܝܦܐ , quae voces hoc loco in Codice Mscpto non leguntur. Et fuisse quidem vocem aliquam a librario ibi omissam, ipsa jam grammatica ostendit ; nam quod statim sequitur ܕܐܝܟܢܐ , quum a praegressis ܐܠܐ ܡܫܡܫܢܐ pendere nequeat , et tamen debeat pendere a praegresso aliquo vocabulo , hujus vocabuli absentia certo deprehenditur. Quod autem omissum ibi fuerit ܡܢ ܝܨܝܦܐ potius quam aliud vocabulum , a quo ܕܐܝܟܢܐ pendere possit, certum mihi videtur inde quia paulò ante (Cap. V.), ubi eadem quae hic sententia exprimitur , ܝܨܝܦܐ ܕܐܝܟܢܐ ܬܫܦܪ ܡܪܗ scriptum est.

c) Conjicio verba ܕܟܝܐܝܬ ܘܕܠܐ ܡܘܡܐ , *pure et immaculate* , ad contextam orationem non pertinere , sed esse antecedentis dictionis ܒܕܟܝܘܬܐ ܘܒܩܕܝܫܘܬܐ glossema aliquod , quod deinceps ex margine in textum irrepserit. Ratio est, quia alias vertendum foret : *sollicitus quo modo placeat domino suo p u r e e t i m m a c u l a t e ;* atqui *το placere* , in praesenti re , adverbia ista, ut mihi quidem videtur, *logice* admittere nequit. Itaque voces illas in versione mea non reddidi ; nolui tamen eas ex Syriaco meo textu expungere , quum sentiam, conjecturam meam non tantae esse probabilitatis , ut nullus relinquatur ambigendi locus. Cur ܡܢ ܝܨܝܦܐ , quod in Feminino genere dictum est , reddam *sollicitus* , masculino genere, infra dico.

d) Pro ܡܩܪܒ ܗܘ Wetstenius mendosè edidit ܡܩܪ̈ܒܘܗܝ , et Finettius ܡܩܪܒܘܗܝ , quae voces ne sensum quidem habent ; id quod Zingerlejum non fugit , qui ideo conjecit legendum esse ܡܩܪܒܗ , parum videlicet a vero aberrans ; nam ܡܩܪܒ ܗܘ legendum est.

sive frater, sive soror [1], salvari poterit, nisi sit omninò sicut CHRISTUS, et sicut illi *qui sunt* CHRISTI [2]. Scilicet quicumque coelibem vitam agit secundum Deum [3], sive frater, sive soror, castus ille est corpore et spiritu, atque in cultura [4] Domini sui assiduus; neque discedit ab eo aliorsum (divertendo), sed quovis tempore (illi) famulatur in puritate et sanctitate in Spiritu Dei [5], sollicitus *quomodo placeat Domino suo* [6], estque sollicitus ut quavis in re illi placeat. Talis a Domino non recedit, verum spiritu cum Domino suo est, sicut scriptum est: *Estote sancti, sicut ego sanctus sum, dicit Dominus* [7].

---

(1) Syriacè legitur *omnis virgo* (frater) *et virgo* (soror), quod hic perspicuitatis causà per periphrasin reddidi. Confer notam quae supra, paginâ quartâ, legitur ordine secunda.

(2) Alludere videtur CLEMENS ad illud Apostoli (ad Gal. V. 24): *Qui autem sunt* CHRISTI, *carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis.*

(3) Syriacè legitur: *Scilicet omnis virgo* (frater) *et virgo* (soror) *in Deo*, *casta est corpore et spiritu*, *et assidua*, cet., atque ita porro ibi adhibetur femininum genus, quamquam praesens sermo ad utriusque sexûs virgines pertinet, id quod in versione nostra significavimus, paulò liberius hunc locum reddentes. Ceterum quod ibi CLEMENS dicit *in Deo* vel *secundum Deum*, eo sacrum coelibatum a profano quovis aut impuro coelibatu discernit.

(4) *Cultura* hoc loco dicimus pro *veneratione et obsequio*, ut in hoc HORATII (Ep. 1. 18. 86) dicto:

Dulcis inexpertis cultura potentis amici;
Expertus metuit.

(5) Illud *in Spiritu Dei* eo sensu dictum puta, quo supra (Cap. IV) interpretati sumus τὸ *in sanctificatione Spiritûs Dei.*

(6) 1 Cor. VII. 32.

(7) 1 Petri 1. 15, sq. Levit. XI. 44. Sed isthaec Scripturae verba, *estote sancti*, cet., ut mihi quidem videtur, parum apta sunt ad probandam praegressam sententiam. Sunt forsitan glossema, quod unà cum formula ista, *sicut scriptum est*, pertineat ad id quod paulo ante dictum est: *nisi sit omninò sicut Christus.*

ܩܦܠܐܘܢ ܀ ܙ̄ ܀

ܠܐ ܗܘܐ ܓܝܪ ܐܢ ܐܢܫ ܐܬܩܪܝ ܒܫܡܐ ܒܠܚܘܕ ܩܕܝܫܐ ܀ ܗܘܐ ܠܗ ܩܕܝܫܐ . ܐܠܐ ܒܟܠܡܕܡ ܢܗܘܐ ܩܕܝܫܐ ܒܦܓܪܗ ܘܒܪܘܚܗ . ܘܚܙܝܐ ܒܟܠܗܘܢ ܐܝܟܢܐ ܕܒܬܘܠܐ ܗܘ [a] ܘܒܬܘܠܘܬܐ ܀ ܒܟܠܗܘܢ ܘܒܟܠܡܕܡܗ ܡܬܕܒܪܝܢ . ܘܡܬܦܪܫܢܐ ܐܝܟ ܕܗܢܘܢ [b]. ܕܐܝܠܝܢ ܓܝܪ ܕܒܗܠܝܢ ܐܬܗܦܟܘ . ܠܪܓܝܓܬܐ ܕܒܣܪܐ ܠܗ ܫܡܥܝܢ . ܕܐܝܠܝܢ ܕܪܢܝܐܬܗ ܡܬܗܠܟܝܢ ܐܠܗ . ܘܪܘܚܗ ܕܡܫܝܚܐ ܫܪܝܐ ܒܗܘܢ . ܠܐ ܡܫܡܫܝܢ ܕܒܣܪܐ ܒܗܘܢ ܠܪܓܝܓܬܐ ܕܒܣܪܐ . ܕܐܝܬܝܗ̈ܝܢ . ܙܢܝܘܬܐ . ܛܡܐܘܬܐ . ܛܢܦܘܬܐ . ܕܣܓܕ ܠܦܬܟܪܐ . ܚܪܫܘܬܐ . ܒܥܠܕܒܒܘܬܐ . ܚܪܝܢܐ . ܚܣܡܐ . ܚܡܬܐ [c]. ܦܠܓܘܬܐ ܦܬܝܓܘܬܐ . ܚܣܡܐ . ܪܘܝܘܬܐ . ܐܦܟܪܐ . ܡܫܠܐ . ܩܠܠܐ ܫܒܝܚܬܐ . ܓܘܚܟܐ ܡܝܕܐ . ܡܬܐܡܪܢܘܬܐ . ܠܥܘܙܠܬܐ . ܡܝܬܐ . ܙܢܝܬܐ . ܡܠܬܐ . ܓܘܕܦܐ . ܦܠܘܬܐ . ܣܡܝܘܬܐ . ܡܣܡܣܘܬܐ [d] ܣܪܝܩܬܐ . ܓܘܚܟܐ . ܦܬܟܪܐ ܗܝܡܢܐ [e] . ܡܟܠܐ [f] ܦܬܟܪܐ . ܠܘܚܡܐ . ܣܘܪܚܒ ܬܝܒܐ . ܦܬܝܓܡܘܬܐ . ܚܡܝܐ . ܡܘܟܝܐ . ܠܘܩܥܐ .

---

a) In Cod. Msc. oratio interpungitur (܀) pone ܗܘ vocem. Interpunctionem posui ego pone vocem ܒܬܘܠܘܬܐ insequentem.

b) Quemadmodum hoc loco scriptum est ܡܬܦܪܫܢܐ ܕܗܢܘܢ, ita quoque supra (Cap. VI. p. 28) scribendum erat ܡܬܦܪܫܢܐ ܕܡܚܣܝܐ, non verò ܡܬܦܪܫܢܐ ܕܒܚܣܝܐ, ut in Mspcto Codice legitur. De quo Codicis mendo lectorem hic monemus, quia suo loco illud facere omiseramus.

c) Pro ܚܡܬܐ Finettius mendose dedit ܚܡܐܬܐ.

d) Pro ܡܣܡܣܘܬܐ Wetstenius mendosè edidit ܡܣܡܣܘܬܐ, in statu emphatico. Nec rectius Finettius.

e) Wetstenius edidit ܡܟܠܠܐ ܗܝܡܢܐ, duplici mendo. Nam posito puncto inter ܡܟܠܠܐ et ܗܝܡܢܐ, Substantivum a suo Epitheto falsò distinxit, et ܗܝܡܢܐ pro ܗܝܡܢܐܐ edidit. Nec rectius Finettius.

f) Mendose a Wetstenio editum est ܡܟܠܐ. Item a Finettio.

---

(1) Concinnius locutus fuisset Clemens si, demptis vocibus *nomine tantum*, simpliciter dixisset : *Si quis sanctimonialis vocatur*, cetera. Forsitan voces istae ܒܫܡܐ ܒܠܚܘܕ non sunt Clementis, sed glossema aliquod, quo quis exprimere voluerit emphasim, quam sentiret ܐܬܩܪܝ verbum hoc loco habere.

(2) Rom. VIII. 6.

CAPUT VIII.

Neque enim si quis nomine tantum [1] sanctimonialis vocatur, jam (eo ipso) sanctimonialis est; verum omninò sanctimonialis esse debet, et corpore et spiritu; et gaudent qui (verè) virgines sunt (sive fratres, sive sorores), similes sese reddere Deo Unctoque ejus, atque hos imitantur. Scilicet in talibus (coelibibus) non est *φρόνημα carnis*[2]; in iis, (inquam), qui veraciter Christiani sunt *et in quibus Spiritus* Christi *habitat*[3], inesse nequit carnis *φρόνημα*, quod est scortatio [4], contaminatio, impudicitia, idololatria, incantatio, inimicitia, aemulatio, contentio, iracundia, lites, dissidia, invidia, ebrietas, comessatio, scurrilitas, stultiloquium, risus effusus, calumnia, insusurrationes; acerbitas, stomachus, vociferatio, convicium, petulantia, malignitas, (novorum) scelerum inventio [5], mendacitas, loquacitas, nugiloquium, minae, stridor dentium, incriminatio, vexatio, contemptio, percussio,

---

(3) Rom. VIII. 9: *Vos autem in carne non estis, sed in spiritu; si tamen Spiritus Dei habitat in vobis. Si quis autem Spiritum* Christi *non habet, hic non est ejus*. Videsis quae ad hunc locum notavimus in Commentario, p. 237, sq.

(4) Scripsit ad Galatas (Cap. V. 19–21) Apostolus: *Manifesta sunt opera carnis; quae sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitiae, contentiones, aemulationes, irae, rixae, dissensiones, sectae, invidiae, homicidia, ebrietates, comessationes, et his similia*. Indubium autem est, Clementem ad hunc locum Apostoli respexisse, quamquam *opera carnis* multo plura quam Paulus recensuit. Ceterum, ea quae a Clemente enumerantur omnia ad sex capita possunt revocari. Nam aut ad luxuriam pertinent, aut ad gulam, aut ad superbiam, aut ad invidiam, aut ad iram, aut ad avaritiam, aut denique ad superstitionem, quò referenda sunt, quae quarto et quinto loco recensentur, *idololatria et incantatio*.

(5) Confer Rom. 1. 30, ubi Apostolus inter criminosos recenset quoque ἐφευρετὰς κακῶν, Vulg.: *inventores malorum*.

ܙܢܝܘܬܐ . ܛܢܦܘܬܐ (a . ܪܘܚܒܐ . ܫܘܚܪܐ . ܡܘܬܪܐ . ܢܟܝܠܘܬܐ . ܓܢܣܐ .
ܫܘܦܪܐ . ܐܬܪܐ . ܥܘܬܪܐ . ܕܪܥܐ ܕܒܣܪܐ . ܡܫܪܚܘܬܐ . ܦܚܙܘܬܐ (b . ܪܚܡܬ ܙܟܘܬܐ .
ܩܢܐܬܐ . ܐܟܠܐ . ܚܣܡܐ . ܢܟܠܐ . ܦܘܪܢܣܐ ܕܚܝܠܬܐ . ܐܣܘܛܘܬܐ . ܡܪܕܘܬܐ .
ܥܠܘܒܘܬܐ ܗܝ ܕܐܝܬܝܗ ܕܚܠܬ ܦܬܟܪܐ . ܪܚܡܬ ܟܣܦܐ ܗܝ ܕܐܝܬܝܗ ܥܒܕܐ
ܕܥܠܡܐ ܒܝܫܬܐ . ܪܚܡܬ ܫܘܒܚܐ . ܬܫܡܫ ܗܪܡܬܐ . ܪܚܡܬ ܪܝܫܢܘܬܐ .
ܦܢܝܩܘܬܐ . ܫܥܝܪܘܬܐ . ܗܝ ܕܡܬܦܪܫܐ ܦܟܘܬܐ . ܗܝ ܕܐܠܗܐ ܦܚܙܘܬ ܠܡܘܥܒܕܘ .
ܡܥܒܪܢܘܬܐ (c ܐܝܠܝܢ ܕܗܠܝܢ ܘܐܝܟܢ ܕܠܗܠܝܢ ܕܦܬܝܢ ܐܝܟ ܠܥܠܡܐ . ܗܠܝܢ ܓܝܪ
ܗܘ ܕܒܣܪܐ . ܗܘ ܓܝܪ ܕܢܦܠ ܥܠ ܒܣܪܐ ܕܒܣܪ ܗܘ . ܘܗܘ ܕܥܠ ܐܪܥܐ ܗܘ .
ܥܠ ܐܪܥܐ ܡܬܦܠܓ ܘܥܠ ܐܪܥܐ ܡܬܢܨܒ . ܘܪܚܡܬܐ ܕܒܣܪܐ ܒܥܠܡܘܬܐ ܗܝ
ܠܘܬ ܐܠܗܐ . ܠܐ ܓܝܪ ܡܫܬܥܒܕܐ ܠܢܡܘܣܐ ܕܐܠܗܐ (d . ܠܐ ܓܝܪ ܡܫܟܚܐ . ܡܛܠ

---

a) Wetstenius pro ܛܢܦܘܬܐ mendosè ܛܢܦܘܬ edidit.

b) Idem mendosè edidit ܡܫܪܚܘܬ, et mox ܦܚܙܘܬ, iterum mendose. Errantem utrobique secutus est Finettius.

c) Sic scribitur hoc loco ܡܥܒܪܢܘܬܐ, quasi unum sit vocabulum.

d) In Mscpto Codice vocula ܠܐ dëest; addidi ego; nam manifesta erat hoc loco librarii negligentia.

---

(1) Ante ܪܘܚܒܐ vocem, leguntur Syriace vocabula duo haec ܛܢܦܘܬܐ . ܙܢܝܘܬܐ, de quorum significatione quum non satis mihi constaret, Latine illa transferre omisi. Ceterum dicturi sumus de hisce vocabulis in altera hujus operis parte.

(2) Pro *jactatio generis*, *formae*, *dignitatis*, *opulentiae*, *potentiae*, Syriace simpliciter dicitur: *genus*, *forma*, *dignitas*, *opulentia*, *brachium carnis*. Postremum hoc, *brachium carnis* sive *carneum*, pro *humana potentia* dicitur, phrasi Scripturae sacrae, quae occurrit in hoc Paralipomenon (Lib. 2. Cap. XXXII. 8): *Cum illo enim est brachium carneum* (זְרוֹעַ בָּשָׂר); *nobiscum Dominus Deus noster, qui auxiliator est noster, pugnatque pro nobis.*

(3) Pro *praestandi cupiditas* Syriace verbotenùs legitur ܪܚܡܬ ܙܟܘܬܐ *amor victoriae*. Nimirum duplici vocabulo Syrus expresserit unum compositum graecum φιλονικία, quam Clemens hoc loco adhibuerit.

(4) Pro *crapula* Syriace est ܐܣܘܛܘܬܐ, quod ipsum est Graecum ἀσωτία.

(5) Verba sunt Pauli ad Colossenses Cap. III. 5. Quò modo avaritia sit idololatria quaedam, Theodoretus (ad h. l.) sic explicat: Ἐπειδὴ, inquit, τὸ μαμωνᾶ

animi elatio [1], arrogantia, gloriatio, tumor animi, jactatio generis, formae, dignitatis, opulentiae, potentiae [2], litigium, injuria, praestandi cupiditas, odium, inimicitia, invidia, perfidia, vindicta, crapula [4], gula, *avaritia, quae est idololatria* [4], *cupiditas, quae radix est omnium malorum* [6], studium ornatûs, vana gloria, imperandi cupiditas, impudentia, et superbia, quae vocatur mors [7] *cuique Deus resistit* [8]. Quicumque (vitia) haec aut his similia habet, is homo carnalis est. Nam *quod nascitur ex carne, carnale est;* et *qui de terra est de terra loquitur* [9] et de terra cogitat; *carnis autem φρόνημα* (sive *desiderium*) *inimicitia est cum Deo*; *nam non subjicit sese legi Dei; neque enim potest* [10] (legi Dei sese subjicere),

---

κύριον ὁ Σωτὴρ προσηγόρευσε, διδάσκων, ὡς ὁ τῷ πάθει τῆς πλεονεξίας δουλεύων, ὡς θεὸν τὸν πλοῦτον τιμᾷ.

(6) Haec quoque verba Pauli sunt et leguntur 1 ad Timoth. Cap. VI. 10. Pro *cupiditas* Syriacè est ܪܚܡܬ ܟܣܦܐ, *amor argenti*. Nimirum duplici vocabulo, ut paulo ante, Syrus expresserit unum compositum graecum *φιλαργυρία*.

(7) Superbia in S. Scripturis nuspiam, quod sciam, *mors* vocatur. Zingerlejus existimat Clementem respexisse ad verba Tobiae (Cap. IV. 14) ista: *Superbiam numquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas; in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio.* At si verum hoc, Clemens, opinor, non dixisset *superbia, quae vocatur mors*, sed *superbia, quae vocatur initium omnis perditionis.* Dixerim potius Clementem respexisse ad illud Pauli (ad Rom. VIII. 6): *prudentia* (Gr. *φρόνημα*) *carnis* mors *est.* Potuit certe Clemens id quod Apostolus de *φρονήματι* carnis in universum affirmat, accommodare ad *superbiam*, quae inter *φρονήματα* carnis principem quemdam locum occupat.

(8) In his Clemens procul dubio allusit ad verba 1 Petri V. 5 aut Jacobi IV. 6: *Deus superbis resistit.*

(9) Ad propositum suum Clemens accommodat verba Christi apud Johannem Cap. III. 6 et 31.

(10) Verba sunt Pauli ad Romanos, Cap. VIII. 7. Videsis quae ad hunc locum notavi in Commentario meo in epistolam ad Romanos, pag. 236.

ܕܒܣܪܐ ܗܘ . ܗܘ ܕܠܐ ܥܡܪܐ ܒܗ ܛܒܬܐ . ܡܛܠ ܕܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ (a ܠܝܬ ܒܗ .
ܡܬܚܫܒܢܘܬܐ ܡܬܬܢܝܚ ܐܡܪ ܠܗ ܠܡܪܘܬܐ ܐܚܪܐ ܕܗܘܢܐ ܗܘ . ܕܠܐ ܬܬܥܟܒ ܪܘܚܝ
ܒܐܢܫܐ ܠܥܠܡ . ܡܛܠ ܕܒܣܪܐ ܐܢܘܢ . ܟܠ ܗܟܝܠ ܕܪܘܚܐ ܕܡܫܝܚܐ
ܠܝܬ ܠܗ . ܗܢܐ ܠܐ ܗܘܐ ܕܝܠܗ . ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ (b . ܕܢܦܩܬ ܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ ܡܢ
ܐܒܐ . ܘܡܢܒܪܐ (c ܗܘܬ ܠܗ ܪܘܚܐ ܩܕܝܫܬܐ ܗܝ ܕܐܬܝܗܒܬ ܠܟܠܗܘܢ ܡܢ ܐܠܗܐ .

ܦܣܘܩܐ ܛ̄ .

ܟܠ ܡܢ ܕܐܝܬ ܒܗ ܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ . ܠܪܓܝܓܬܐ ܕܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ ܡܫܬܥܒܕ . ܘܡܛܠ
ܕܡܫܬܥܒܕ ܠܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ . ܡܛܠ ܗܢܐ ܠܗܕܡܘܗܝ ܕܦܓܪܐ ܡܟܒܫ . ܘܫܒܐ
ܠܐܠܗܐ . ܟܕ ܡܟܒܫ ܘܡܫܥܒܕ ܦܓܪܗ ܘܡܩܪܒ ܠܗ . ܕܡܢ ܦܓܪܐ ܠܐܣܬܪܐ .

---

a) Wetstenius vitiose edidit ܐܠܗܐ absque *Dolath*. Idem fecit et Finettius.

b) In Finettiana editione mendose hoc loco pro ܕܟܬܝܒ legitur ܕܟܬܝܒ.

c) Pro ܘܡܢܒܪܐ Wetstenius mendose dedit ܘܡܢܒܪܐ, nullo sensu. Errantem, pro more, secutus est Finettius.

—

(1) Alludit ad illud Pauli (Rom. VII. 18): *Scio enim quia non habitat in me, hoc est in carne mea bonum.*

(2) Verba haec, quae leguntur Gen. VI. 3, Clemens, quod ex contexta ejusdem oratione patet, ita accipit, ut de Spiritu sancto ea dicta esse intelligat. Quem autem Spiritum Dei vocat, ibidem vocat et Spiritum Christi; Spiritum Sanctum autem cogitat non qualitatem aut ἐνέργειαν quampiam, sed divinam personam; unde recte confeceris eam fuisse Clementis fidem, ut profiteretur cum divinarum Personarum in uno Deo Trinitatem et Christi divinitatem, tum etiam Spiritûs sancti *a Patre Filioque* processionem. Ceterum conferenda sunt quae hoc loco leguntur cum S. Clementis de Divinitate effatis iis, quae passim in priore hac epistola occurrunt. Conferas Capp. I. IV. V. VI. IX. XIII. Quibus junge epistolae ejus ad Corinthios caput secundum, ubi memorat τὰ τοῦ Θεοῦ παθήματα, Christi *perpessiones* significans; addatur etiam caput vigesimum primum, et pulcherrimam illam ad concordiam adhortationem, quae quadragesimo septimo capite hisce verbis

propterea quod in carne est, *in qua non habitat bonum* [1], quia Spiritus Dei in ea non est. Hanc ob causam meritò dicit (Scriptura) in generationem istiusmodi (hominum carnalium): *Non habitabit Spiritus meus in hominibus in perpetuum, quia caro sunt* [2]. Ille ergo, quicumque sit, in quo Spiritus CHRISTI non est, *is non est ejus* [3], sicut scriptum est: *Recessit Spiritus Dei a* SAULE, *et vexavit eum Spiritus nequam, qui super eum emissus fuerat a Deo* [4].

CAPUT IX.

Voluntati Spiritûs Dei consentit quisquis in quo est Spiritus Dei; et quia consentit Spiritui Dei, ideò carnis opera mortificat vivitque Deo, subigens et *in servitutem redigens corpus suum affligensque illud, ut aliis praedicans* [5] pulchrum sit exemplum (ad imitandum

---

legitur: ἵνα τί, inquit, ἔρεις, καὶ θυμοὶ, καὶ διχοστασίαι καὶ σχίσματα, πόλεμός τε ἐν ὑμῖν; Ἢ οὐχὶ ἕνα Θεὸν ἔχομεν καὶ ἕνα Χριστόν; καὶ ἓν Πνεῦμα τῆς χάριτος τὸ ἐκχυθὲν ἐφ' ἡμᾶς, και μία κλῆσις ἐν Χριστῷ; Ἵνα τί διέλκομεν καὶ διασπῶμεν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ, καὶ στασιάζομεν πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἴδιον καὶ εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν ἐρχόμεθα, ὥστε ἐπιλαθέσθαι ἡμᾶς, ὅτι μέλη ἐσμὲν ἀλλήλων; Hoc est: *Cur inter vos sunt contentiones, irae, dissensiones, schismata et bellum? Nonne unum Deum et unum* C h r i s t u m *habemus? Nonne unus est Spiritus gratiae, qui super nos effusus est, et una vocatio in* C h r i s t o. *Cur divellimus et discerpimus membra* C h r i s t i, *et contra proprium corpus seditionem movemus, eòque vesaniae devenimus, ut alios aliorum membra esse obliviscamur?*

(3) Sunt haec fere ipsa verba PAULI ad Romanos (Cap. VIII. 9), ubi dicit: *Si quis autem Spiritum* C h r i s t i *non habet, hic non est ejus*, h. e. ad eum non pertinet. *Sicut non est membrum corporis quod per spiritum corporis non vivificatur*, inquit S. THOMAS (ad h. l.), *ita non est membrum* CHRISTI, *qui Spiritum* C h r i s t i *non habet.*

(4) 1 Sam. (1 Reg.) XVI. 14.

(5) 1 Cor. IX. 27.

ܢܗܘܐ ܠܒܝܫ ܘܡܕܒܪܬܐ ܦܫܝܩܬܐ ܠܡܬܗܡܢܘܬܐ . ܘܠܬܪܝܢ [a] ܡܫܒܚܬܐ ܐܡܠܝܢ ܕܫܡܝܢ
ܠܙܘܓܐ ܡܗܝܡܢܐ . ܐܝܟ ܕܠܐ ܢܫܬܠܐ ܐܠܐ ܢܗܘܐ ܡܣܝܒܪܐ [b] ܡܛܠ ܟܠܗܐ ܘܡܛܠ
ܦܠܚܘܬܐ . ܡܥܒܕܢܐ ܓܝܪ ܐܝܟܢܐ ܕܕܠܗܐ ܗܘ . ܡܛܠ ܡܢ ܬܘܟܠܬܐ ܕܦܓܪܐ
ܠܡܠ ܠܒܬܗ . ܡܬܦܪܢܣ ܕܝܢ ܒܫܘܬܦܐ ܘܒܫܘܬܦܘܬܐ . ܐܠܐ ܡܚܘܝܢ ܦܐܪ̈ܝܗܘܢ
ܕܢܦܩ ܐܠܝܢ ܕܝܫܢ . ܘܡܬܦܪܢܣ ܐܦܝܗܘܢ ܡܛܠܬܗ ܕܐܠܗܐ . ܘܩܢܬܐ ܘܗ̈ܡܡܢܐ
ܦܠܓ ܕܫܪܝܐ ܒܗܘܢ ܘܡܫܟܢ ܒܗܘܢ ܠܐܠܗܐ ܘܡܫܬܒܚ ܒܗܘܢ ܐܝܟ [c] ܒܡܫܡܠܝܘܬܐ ܡܗܝܡܢܘܬܐ
ܕܡܫܝܚܐ . ܒܗܠܝܢ ܓܝܪ ܡܬܬܩܢܝܢ ܐܠܝܢ ܠܟܠܗܘܢ ܐܝܟ ܢܗܝ̈ܪܐ [d]. ܕܒܥܠܬܐ
ܕܚܝܐ ܘܡܢܗܪܝܢ ܐܠܝܢ . ܘܗܘܝܐ ܐܦܝܗܘܢ ܒܥܒܕ̈ܐ [e]. ܠܟܠ ܘܡܘܡܘܪܐ ܘܡܟܠܐ
ܕܡܘܫܒܐ . ܡܢܝܘܬܐ ܕܒܢ̈ܝܐ [f] ܟܠܐ . ܕܡܢܢ ܡܗܘܐ ܡܟܝܟܐ . ܡܛܠ ܡ̈ܪܘܗܝ

---

a) Pro ܘܠܬܪܝܢ mendosè ܠܬܪܝܢ (cum ܒ littera pro ܟ) legitur in editione Wetsteniana ; item in Finettiana.

b) Pro ܡܣܝܒܪܐ , cum *Risch* littera , est apud Wetstenium mendosa lectio ܡܣܝܒܕܐ cum *Dolath*. In Finettiana editione falso legitur ܡܣܝܒܪ̈ܐ cum punctis *Ribui*.

c) Vocula ܐܝܟ in Mscpto codice non legitur. Addidi ego, quum ad praesentem orationem omninò necessaria sit.

d) Pro ܢܗܝ̈ܪܐ Wetstenius mendose ܢܗ̈ܪܐ edidit. Mendum hoc, ut Wetstenianae editionis fere omnia, invenitur etiam in editione Finettiana.

e) Uterque , Wetstenius et Finettius, pro ܒܥܒܕ̈ܐ falsò edidêre ܒܥܒܕܐ.

f) In Mscpto Codice vox ܕܒܢ̈ܝܐ scribitur ܕܒܢܝܐ , quae ambigua scriptura est , quum , ex vocis quidem scriptione , non appareat utrum ܕܒܢ̈ܝܐ an ܕܒܢ̈ܝܐ legendum sit. Verum ex contexta oratione patet, sermonem esse non de *operibus bonis*, sed de *servis bonis ;* quam ob causam ܕܒܢ̈ܝܐ edidimus.

(1) Moneo lectorem , me hoc loco duo vocabula syriaca , ܕܡܘܬܐ et ܕܡܘܬܐ , reddidisse uno Latino *exemplum*. Scilicet ܕܡܘܬܐ vocabulum in praesenti sententia valet *exemplum* , nec aliam significationem rectè heic subjeceris voci ܕܡܘܬܐ. Si cui placet , ܕܡܘܬܐ vocem reddat *simulacrum ;* sumat autem hoc vocabulum eo sensu quo Cato ab antiquis dictus est *viri praestantis simulacrum*.

(2) Spiritum sanctum cogitat in justis ἐνοικοῦντα (Rom. VIII. 11) , ut patet ex principio hujus capitis. De qua Spiritûs sancti ἐνοίκησει videsis quae notavimus in Commentario ad Rom. V. 5 (p. 137 , sq.) et iterum ad VIII. 11 , in adnotatione paginae 240 subjecta.

fidelibus (propositum)[1], vivatque in (praestandis) operibus Spiritu sancto dignis[2], ut ne *reprobus fiat*[3], sed probatus sit coram Deo et coram hominibus. Ab eo, inquam, *homine, qui Dei est*[4], *φρόνημα* carnis omne abest[5], imprimis autem ab utriusque sexûs virginibus; sed fructus eorum omnes sunt *fructus Spiritûs* et vitae[6], ac veraciter sunt (tales homines) civitas Dei, et habitacula et *templa* in quibus commoratur et *habitat Deus*[7] versaturque sicut in sancta civitate coelesti. Ideo autem *mundo apparetis sicut luminaria, quia ad verbum vitae attenditis*[8]; atque ita estis revera laus et gloria ac laetitiae corona et gaudium bonorum servorum in Domino nostro Jesu Christo. Omnes enim qui videbunt vos

---

(3) 1 Cor. IX. 27.

(4) 1 Tim. VI. 11.

(5) Mentem exprimit Apostoli dicentis (ad Galatas V. 24): *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis.*

(6) Alludit Clemens ad locum epistolae Pauli ad Galatas (Cap. V. 19--24), ubi carnis operibus opponuntur *fructus Spiritûs sancti*. Quod autem ibi addit Clemens *et vitae*, vitam *gratiae* intelligit, illam, inquam, vitam, qua Deo vivitur, et cujus auctor Spiritus sanctus est. Videsis quae notavimus in Commentario in Pauli epistolam ad Romanos (Cap. VIII. 2), ad verba: *Lex enim Spiritûs vitae liberavit me a lege peccati et mortis;* ad quae verba Clemens hoc loco respexisse videtur.

(7) Allusio est ad verba Apostoli (1 Cor. III. 16): *Nescitis quia templum Dei estis, et Spiritus Dei habitat in vobis.*

(8) Ex Scripturae verbis hac epistolae parte fere tota composita est Clementis oratio. Et hic quidem ad propositum suum accommodat verba epistolae ad Philippenses, quae Cap. II. ℣. 15. sq. leguntur. *Verbum vitae* intelligitur doctrina evangelica, ἐπειδὴ τὸν αἰώνιον προξενεῖ ζωήν, *quia praebet vitam aeternam*, ut ad locum illum notat Theodoretus. Ceterum Pauli verba, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, Clemens ita intellexit quasi valerent λόγῳ ζωῆς προσέχοντες, quae interpretatio an probari possit, multum dubito. Sed de hoc disputare nihil heic opus est.

ܦܢܐ ܠܡܫܬܘܕܥܘܬܗܘܢ . ܕܙܪܥܐ [a] ܐܠܝܢ ܕܒܪܟ ܡܪܝܐ . ܗܘܝܬܘܢ ܙܪܥܐ ܡܒܪܟܐ ܘܩܕܝܫܐ ܘܡܠܟܘܬܐ ܟܗܢܝܬܐ . ܥܡܐ ܩܕܝܫܐ . ܥܡܐ ܕܝܪܬܘܬܐ . ܛܘܒܐ ܕܡܫܬܟܚܝܢ [b] ܕܟܘܬܗ . ܗܠܝܢ ܕܠܐ ܡܬܛܢܦܝܢ ܘܠܐ ܫܛܝܢ . ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ ܠܐ ܓܒܪܐ ܘܐܢܬܬܐ ܠܐ ܢܛܥܘܢ . ܘܥܠ ܟܠܐ ܕܦܘܡܗܘܢ ܠܐ ܢܣܒ . ܐܝܟ ܕܢܗܘܢ ܟܠܗ ܠܐܠܗܐ ܕܢܣܒܝܢ ܠܗ ܘܡܬܝܩܪܝܢ ܩܕܡܘܗܝ .

ܦܣܘܩܐ ܀ ܝܓ ܀

ܡܬܒܣܡܝܢ ܕܝܢ ܒܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܫܡܥܘ ܠܐܠܗܐ ܘܡܬܬܟܠܝܢ ܠܡܫܝܚܗ . ܐܠܐ ܗܘܝܢ ܡܬܒܝܫܝܢ ܠܐܠܗܐ ܕܡܬܒܝܫܝܢ . ܡܛܠ [c] ܕܐܠܗܐ ܡܬܩܢܐ ܚܝܐ . ܒܠܚܘܕ ܡܢ ܡܪܢ ܕܐܬܦܪܫ ܥܠ ܦܘܠܘܣ ܫܠܝܚܐ ܕܡܫܒܚ ܠܗ .

---

a) Mendose ܕܙܪܥܐ cum punctis *Ribui* uterque ; Wetstenius et Finettius.

b) Pro ܕܡܫܬܟܚܝܢ Wetstenius mendose edidit ܕܡܫܬܟܠܠܝܢ, nullo sensu. Vitiosam lectionem pro more secutus est Finettius.

c) Mendose Wetstenius edidit ܡܛܠ pro ܡܛܠ, nec correxit mendum hoc Finettius.

---

(1) Cf. Isaiae Cap. LXI. 9.

(2) Sic Petrus (1 Petr. 11. 9) regeneratos vocat *genus electum*, *regale sacerdotium*, *gentem sanctam*, *populum acquisitionis;* graece λαὸς εἰς περιποίησιν. Est autem λαὸς εἰς περιποίησιν, (pro quo Tit. 11. 14 eodem sensu dicitur λαὸς περιούσιος) *Dei peculium*, Dei populus *peculiaris*, populus Deo *proprius* et carus, Dei veluti *portio*. Graeco vocabulo περιποίησις Septuaginta interpretes (Malach. III. 17) reddiderunt Hebraicum סְגֻלָּה , quod *peculium* notat, et solemne vocabulum est de populo Israëlitico, selecto Dei populo, Christiani populi typo. Videsis quae in hanc rem notavimus in Commentario in epistolam ad Philippenses ad Cap. I. ỳ. 1. pag. 16 (edit. 2da).

(3) Dubium esse nequit quin Clemens hoc loco recitare voluerit Petrinae epistolae locum, de quo modò dicebamus. Quare conjecerim, id quod addit Clemens, *gentem haereditatis*, eo sensu capiendum esse, quo verba Petri, *populum acquisitionis*, sumenda esse diximus in antegressa adnotatione. Nam quod Clemens *gentem hereditatis* intellexerit *gentem quae ipsa sit heres*, id quidem eo minus

agnoscent, *vos esse semen cui benedixit Dominus* [1], esse veraciter semen inclytum sanctumque et *regnum sacerdotale ; gentem sanctam* [2], *gentem hereditatis* (Dei) [3], heredes divinarum promissionum [4], (bonorum, inquam,) quae nec corrumpuntur, nec marcescunt [5], (de quibus scriptum est :) *id quod oculus non vidit*, *nec auris audivit*, *nec in cor hominis adscendit*, (ipsum est) *quod Deus praeparavit diligentibus illum et mandata ejus observantibus.* [6]

CAPUT X.

Persuasum autem nobis est de vobis, fratres, ea vos cogitare atque in iis vos esse [7], quae ad salutem vestram (procurandam) requiruntur. Verum ita loquimur [8] ob malos (qui nunc currunt) rumores [9] de impudentibus quibusdam hominibus, qui sub pietatis praetextu cum virginibus (in eâdem domo) habitant,

---

probabile est, quòd statim ibi additur *heredes divinarum promissionum*, quibus verbis ipsum hoc significatur. Itaque non probaverim Zingerleji ad praesentem locum animadversionem: *Sind hier die Worte* 1 *Petr.* 11. 9, *λαὸς εἰς περιποίησιν*, *gemeint*, inquit, *so missverstand der* H. Clemens *ihren Sinn ; denn sie bezeichnen das Volk als Erbtheil und Eigenthum Gottes*, *wie die Juden im alten Testament sehr oft genannt werden. Der H. Vater aber fasste sie auf*, *als bezeichneten sie das Volk als erbend.*

(4) *Promissiones* hoc loco per Metonymiam dicuntur *ipsae res* divinitus promissae, ut in hoc Pauli (ad Hebr. VI. 12): *Imitatores eorum*, *qui fide et patientiâ hereditabunt promissiones.*

(5) Cf. 1 Petr. Cap. 1. ỳ. 4.

(6) Cf. 1 Cor. II. 9.

(7) Syriacum vocabulum ܡܬܒܥܝܢ non poterat uno latino satis recte reddi ; unde verbosior hoc loco esse debui.

(8) Syriace legitur: *Sed ita loquimur de iis quae loquimur.* Posteriora autem verba ista, *de iis quae loquimur*, glossema aliquod esse nobis visa sunt. Quare noluimus ea verba in versione nostra exprimere.

(9) Pro *rumores* leguntur vocabula duo Pluralis Numeri, ܒܐ̈ܬܐ et ܫܡ̈ܥܐ, quae synonyma sunt, qualia Latina lingua heic mihi non suppeditabat ; nisi forte jungere voluissem *rumores* cum *auditionibus*, ut Caesar fecit (B. G. IV. 5). Sed enim quotusquisque *auditiones* vocem hoc sensu cepisset ?

ܘܦܓܥܝܢ (a ܠܡܫܡܫܗܘܢ ܠܡܫܝܚܝܘܬܗ . ܘܐܙܠܝܢ ܠܡܗܘܢ ܒܐܘܪܚܐ ܘܡܕܒܪܐ
ܡܗܝܡܢܘܬܗܘܢ . ܐܘܪܚܐ ܕܒܬܠܐ ܡܫܝܚܝܘܬܐ . ܘܒܬܠܐ ܥܡܠܐ ܘܥܡܠܐ ܘܢܩܡܬܐ .
ܗܝ ܕܠܡܚܕܪ ܠܐ ܦܐܝܐ ܠܡܫܝܚܝܐ . ܘܠܕܚܠܝ ܕܐܠܗܐ ܕܢܗܘܘܢ ܠܡܕܒܪܘ . ܐܝܟܢܐ
ܕܝܢ ܠܓܒܪܐ ܠܡܗܘܐ ܘܫܠܡܝܢ . ܠܡܐ ܒܬܘܠܬܐ ܘܠܡܐ ܡܬܪܒܝܬܐ ܒܥܠܡܐ
ܡܬܪܒܝܬܐ . ܘܒܪܐܬܐ ܫܦܝܪܬܐ . ܐܝܟ ܕܠܐ ܦܐܝܐ ܕܢܗܘܐ ܒܡܫܡܫܢܘܬܐ .
ܘܡܬܡܫܟܢܝܢ ܐܝܟܢܐ ܕܢܚܘܐ ܠܗܘܢ ܡܫܡܫܢܘܬܐ . ܐܝܟܢܐ ܕܝܢ ܡܬܒܩܝܢ ܠܡܫܡܫܢܘܬܐ
ܫܪܝܪܐ ܘܒܥܝܢܐ (b ܡܬܚܙܝܢ . ܘܕܒܠܒܢܝܗܘܢ ܒܓܠܝܐ ܗܘ ܟܠ ܚܕ . ܘܡܬܚܙܝܢ
ܩܠܝܠ ܗܘ ܡܢ ܗܘ ܒܥܝܢܐ . ܘܠܗܘܢ ܕܐܦܠܐ ܠܒܢܝܐ ܦܘܫܩܢܐ ܠܗܘܢ (c ܠܟܘܠܗܘܢ
ܠܗܘܢ . ܐܝܟܢܐ ܕܝܢ ܡܬܦܢܝܢ ܒܡܠܬܐ ܕܐܝܟ ܒܚܘܠܐ ܘܕܒܝܫܬܐ ܒܟܝܢܐ

---

a) Wetstenius mendose edidit ܡܫܡܫܝܢ pro ܡܫܡܫܝܢ. Correxit mendum hoc Finettius.

b) Pro ܒܥܝܢܐ Wetstenius edidit ܒܥܝܢܐ, atque ita, paulo infra, iterum pro ܒܥܝܢܝܢ edendum curavit ܒܥܝܢܝܢ. Wetstenianam editionem utrobique secutus est Finettius. Conjecerim, Wetstenium, ignorantem Syriace dici utrumque, et ܒܥܝܢܐ et ܒܥܝܢܐ, scriptionem Codicis pro mendosa habuisse, atque ideo de industria pro ܒܥܝܢܐ et ܒܥܝܢܝܢ edidisse ܒܥܝܢܐ et ܒܥܝܢܝܢ. Atqui ܒܥܝܢܐ passim legitur, veluti Matth. XII. 36.

c) In Mscpto Codice est ܠܗܘܢ, pro quo edidimus ܠܗܘܢ, quod contexta oratio postulabat. Lege praesentis capitis initium.

—

(1) Syriace verbotenus legitur *per viam et desertum*, quod per figuram *Hendiadyn* (ἓν διὰ δυοῖν) dictum puto pro *viam desertam*.

(2) Metaphorica heic fit oratio.

(3) Syriace simpliciter *id quod* dicitur. Ceterum monendum est, Syriace duas structuras hoc loco commixtas fuisse; nam verbotenùs sic ibi legitur: *id quod prorsus non decet Christianos et timentes Deum, sic conversari*. Itaque permistae sunt structurae hae: ܗܝ ܕܠܡܚܕܪ ܠܐ ܦܐܝܐ ܠܡܫܝܚܝܐ ܘܠܕܚܠܝ ܕܐܠܗܐ h. e. *id quod prorsus decet Christianos et timentes Deum*, et ܠܡܚܕܪ ܠܐ ܦܐܝܐ ܠܡܫܝܚܝܐ ܘܠܕܚܠܝ ܕܐܠܗܐ ܕܢܗܘܘܢ ܠܡܕܒܪܘ h. e. *prorsus non decet Christianos et timentes Deum sic conversari*. Obiter hic noto Syriacum verbum ܐܬܕܒܪ perfectissime reddi posse gallico *se conduire*.

(4) S. Chrysostomus (*adversus eos qui apud se habent virgines subintroductas*. Cap. X.): Οὐ διὰ τοῦτο ἡμᾶς ὥπλισεν ἐν τοῖς ὅπλοις τοῖς πνευματικοῖς,.... ἵνα νηθούσαις καὶ ὑφαινούσαις παρακαθώμεθα

et periculo sese objiciunt, aut soli (sine arbitris) cum illis deambulant per viam desertam [1], viam [2] periculis plenam, et plenam offendiculis et laqueis et foveis; cujusmodi agendi ratio [3] Christianos et (viros) religiosos prorsus dedecet [4]. Alii autem in accubitis edunt et bibunt cum illis [5] lascivam inter licentiam [6] multamque turpitudinem; id quod fieri non debet inter Christianos, et minime inter illos, qui virginalem statum sibi eligerunt. Alii autem congregantur ad vanam futilemque confabulationem et ad ridendum, atque ut male alii de aliis loquantur; et venantur sermones alii contra alios, et sunt desidiosi; cum quibus ne cibum quidem sumere vobis permittimus. Alii autem circumeunt per domos virginum fratrum aut sororum, sub praetextu

---

γυναιξὶν.... καὶ ἤθη καὶ ῥήματα γυναικεῖα εἰς τὴν ἑαυτῶν ἐναποματτόμενοι ψυχήν.... Μὴ δὴ καταμαλάττωμεν ἡμῶν τὴν ἰσχύν· μηδὲ ἐκκόπτωμεν τὰ νεῦρα ταῖς ὁμιλίαις ταύταις. Καὶ γὰρ ἄφατος καὶ πολλὴ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐντεῦθεν εἰσρεῖ κακία. Τί γὰρ εἰ καὶ μὴ αἰσθανώμεθα τῇ φιλίᾳ μεθύοντες; Τοῦτο γὰρ αὐτὸ πάντων ἐστὶ δεινότατον, ὅτι οὐδὲ ἴσμεν ὅπως ἐκνευριζώμεθα, καὶ κηροῦ παντὸς γινώμεθα μαλακώτεροι. h. e. *Non propter hoc nos armavit armis spiritualibus, ut assideremus mulierculis nentibus et texentibus, verbisque et moribus muliebribus animas imbueremus.... Itaque ne effeminemus robur nostrum, ne succidamus nervos nostros istis conversationibus. Etenim indicibile quoddam magnumque inde fluit in animas nostras malum. Quid enim, si non sentiamus nos esse amore ebrios? Ipsum enim hoc ibi omnium gravissimum est, quod nesciamus quomodo enervemur, cerâque omni molliores reddamur.*

(5) Syriacè verbotenùs hic legitur: *Alii autem edunt cum illis et bibunt, cum virginibus et cum sacratis* (Deo mulieribus) *in accubitis*, cetera. Existimo autem verba ista, *cum virginibus et cum sacratis*, glossema esse quo nonnemo antegressum *cum illis* (ܥܡܗܘܢ) explicatius exprimere voluerit. Nequeo enim voces istas, *cum virginibus et cum sacratis*, habere pro exegetica appositione ab ipso auctore oriunda, quum omninò otiosa sit, nec oratio interpungatur post vocem ܡܩܕ̈ܫܬܐ (*sacratis*).

(6) Pro *lascivam inter licentiam* Syriace legitur ܒܡܪ̈ܦܝܘܬܐ quod etymologice valet *cum remissionibus* sive *laxationibus*.

ܕܢܥܩܒܘܢ ܐܢܘܢ . ܐܘ ܕܢܒܨܘܢ ܟܬܒ̈ܐ . ܐܘ ܕܢܦܩܘܢ ܐܢܘܢ . ܐܘ ܕܢܬܠܟܫܘܢ ܐܢܘܢ[a] .
ܡܛܠ ܕܡܬܚܫܒܝܢ ܘܠܐ ܦܠܚܝܢ ܡܕܡ ، ܡܬܚܫܒܝܢ ܐܝܟܢ ܕܠܐ ܡܬܠܡܕܝܢ[b] .
ܘܡܢ ܡ̈ܠܐ ܡܣܬܟܠܬܐ ، ܡܬܛܝܒܝܢ ܣܟܝܢܐ ܕܡܫܝܚܐ . ܗܟܢ ܕܐܫܟܚܘܢ ܡܠܝܢܘܢ[c]
ܡܫܝܚܐ ܠܐܠܗܐ . ܡܛܠ ܗܘ ܕܐܪܐ ܕܫܒܩܬܗܘܢ . ܐܝܟ ܕܡܠܦܝܢ . ܘܦ̈ܘܡܐ ܡܢܗ
ܕܐܬܒܣܡܘܢ ܕܚܡ̈ܠܐ . ܘܐܬܪܥܝܘܢ ܕܚܠ̈ܡܐ ܡܢܟܝܢ ܦ̈ܘܡܐ .

---

a) Pro ܐܢܘܢ legitur in **F i n e t t i a n a** editione ܐܢܘܢ , nullo sensu.

b) Wetstenius pro ܡܬܠܡܕܝܢ mendose edidit ܡܬܠܡܟܝܢ. Errantem , pro more , secutus est Finettius.

c) In Codice Mscpto mendose hoc loco scriptum est ܡܠܝܢܝܢ , in Feminino Genere ; pro ܡܠܝܢܝܢ restitui ܡܠܝܢܘܢ , in Masculino Genere , quod contexta oratio omninò postulat.

—

(1) Puta Clementem hoc loco scripsisse *τὰς γραφὰς*, cum Articulo ; Syriace enim ܟܬܒ̈ܐ scribitur , in statu *emphatico*. Τὰς *γραφὰς* autem, nullo adjecto epitheto, Clemens libros sacros vocat, quod Paulus quoque et Evangelistae faciunt. Videsis Matth. XXII. 29. Marc. XII. 24. Joh. V. 39. Luc. XXIV. 27. 1 Cor. XV. 3. Neque hoc solum loco , sed et alibi Clemens libros sacros absolute *τὰς γραφὰς* vocavit , veluti in nobili illo loco epistolae suae ad Corinthios (Cap. 45) , ubi praeclarum habetur testimonium de primitivae Ecclesiae fide , quod attinet ad divinam sacrarum Scripturarum originem. 'Εγκύπτετε , inquit , *εἰς τὰς γραφὰς , τὰς ἀληθεῖς* (*ῥήσεις*) Πνεύματος *τοῦ ἁγίου* , ***diligenter inspicite Scripturas*** , ***quae vera sunt Spiritûs sancti oracula.*** Confer etiam ejusdem epistolae caput vigesimum secundum , ubi recitaturus locum ex Psalmo trigesimo tertio , recitandis verbis haec praemittit : Ταῦτα *δὲ πάντα βεβαιοῖ ἡ ἐν* Χριστῷ *πίστις· καὶ γὰρ αὐτὸς διὰ τοῦ* Πνεύματος *τοῦ ἁγίου οὕτως προσκαλεῖται ἡμᾶς·* Δεῦτε *τεκνα* , *ἀκούσατέ μου* , *κ. τ. λ.* ***Haec autem omnia confirmat fides quae est in*** Christo. ***Ipse enim per Spiritum sanctum ita nos compellat*** : ***Venite filii , audite me ,*** cetera.

(2) De ***exorcizando*** pluribus agit paulò infra (Cap. XII) , ubi videsis quae notavimus.

(3) Puta talia , qualia Irenaeus negat esse investiganda , veluti ***quid ageret Deus antequam mundum faceret*** , alia. Cf. S. Iren. ***contra haeres.*** Lib. II. Cap. 20. Intellexerit Clemens disquisitiones consi-

visitandi illos, aut legendi (sacras) Scripturas [1], aut exorcizandi [2] eos, aut docendi. Otiosi quum sint et nihil quidquam agant, investigant ea quae quaerenda non sunt [3], et blandis (adhibitis) sermonibus CHRISTI nomine negotiantur [4]. Quos (homines) devitat [5] divinus Apostolus ob multitudinem scelerum eorum [6], sicut scriptum est: *Spinae progerminant in manibus otiosorum*, et (alibi): *Viae otiosorum plenae sunt spinis* [7].

---

miles illis, quas PAULUS vocaverat *βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως* (1 Timoth. VI. 20), quas et devitandas esse monuerat.

(4) Sensus est: CHRISTI *nomen* sive rem Evangelicam *in negotio et quaestu habent*. Vocabulum ܡܬܬܓܪܝܢ, proprie valet *negotiantur* (h. e. mercaturam exercent), quod tropice hic dicitur, veluti in hoc PLINII (H. N. Lib. XXIX. Cap. 1): *Nec dubium est, omnes istos* (de medicis quibusdam sermo est) *famam novitate aliqua aucupantes animâ nostrâ negotiari.*

(5) Pro *divitandos esse docet* CLEMENS *devitat* dixit, eâ loquendi ratione qua *facere* quid dicuntur, qui *faciendum* aliquid docent, aut *factum quid* vel *narrant*, vel *putant*. Sic legere est in Act. Ap. Cap. X. 15: *ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου*, ubi *κοίνου* valet *κοινὸν νόμιζε*. (Videsis quae ad hunc locum notavi in Commentario in Actus Apostolorum). Atque ita quoque de Aristarcho Samio Plutarchus (apud Valckenarium in Schol. ad Act. X. 15) dixit: *τὸν ἥλιον ἵστησι, τὴν δὲ γῆν κινεῖ*, *solem sistit, terram autem movet.*

(6) Respexisse videtur CLEMENS ad 2 Tim. III. 1—6.

(7) Leguntur verba haec, priora quidem Proverbiorum Cap. XXVI. 9, posteriora vero ibidem Cap. XV. 19. Recitat autem illa CLEMENS secundum versionem Septuaginta-viralem, memoriter tamen, ut videtur; neque enim omninò sic ibi legitur ut in praesenti loco apud CLEMENTEM. *Spinas*, uti patet, CLEMENS interpretatur *opera nequam*.

Supra (ad Cap. 1.) jam monui, neutram ex his epistolis in manuscripto codice per plura capita in plures veluti particulas fuisse divisam, sed totam eam partitionem WETSTENIO deberi. Is verò hac in re non semper optimo judicio usus est. Sic, exempli gratiâ, parùm consultè decimi Capitis finem fecit hoc loco, nam ea quae leguntur undecimi Capitis initio (*Tales sunt viae illorum omnium*) arctissimo nexu cum antegressis cohaerent.

ܦܣܘܩܐ ܀ ܝܓ ܀

ܟܠܐܢܫ ܓܝܪ ܕܒܛܝܠܐ ܗܘ ܀ ܘܠܐ ܦܠܚ ܗܘ ܘܠܐ ܡܘܬܪ . ܗܟܢܐ ܐܢܝܢ ܐܘܪܚܬܗܘܢ ܕܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܠܐ ܦܠܚܝܢ . ܐܠܐ ܡܬܪܢܝܢ ܣܪܝܩܬܐ . ܘܦܫܩܝܢ ܠܗܘܢ . ܕܢܘܛܪܐ ܗܢ ܗܕܐ ܘܐܕܫܬܐ . ܐܝܠܝܢ ܓܝܪ ܕܗܘܝܢ ܐܬܡܫܘܗܝ ، ܕܦܠܚܝܢ ܦܘܠܚܢܗܘܢ ܠܗܠܝܢ ܐܟܡܐ ܕܦܠܚܬܐ ܘܦܫܩܬܐ . ܕܡܠܦܝܢ ܘܦܩܕܝܢ ܥܠ ܟܠܗ ܦܘܠܚܢܗܘܢ . ܘܡܬܪܥܝܢ[a] ܣܪܝܩܬܐ ܘܡܒܕܘܢ[b] ܡܢ ܚܝܠܐ ܠܚܝܠܐ . ܒܡܣܒܪܢܘܬܐ ܚܠܝܨܬܐ . ܘܠܐ ܕܢܚܐ ܠܗ ܠܗܘܢ . ܡܛܠ ܗܢܝܢ ܡܢ ܟܠܗܘܢ . ܒܦܘܪܫܢܗܘܢ . ܒܝܬܐ ܕܡܫܟܢܐ ܡܬܒܠܒܠܝܢ ܣܪܝܩܬܐ . ܘܐܡܬܘܢ ܕܡܢ ܦܠܚܝܢ ܗܘܘ . ܡܫܟܢܐ ܕܚܙܪܐ .[c] ܘܡܬܒܣܡܝܢ . ܐܠܐ ܗܕܐ[d] ܗܝ ܕܡܫܟܢܐ . ܕܠܐ ܡܫܬܡܠܝܢ ܡܠܐ ܟܠܗ . ܘܡܬܚܙܝܢ ܡܛܠ ܕܠܐ ܐܬܡܘܣ . ܡܛܠ ܕܪܫܝܢ ܕܠܗܘܢ ܡܫܟܢܐ .

---

a) Pro ܘܡܬܪܥܝܢ uterque, Wetstenius et Finettius, mendose edidit ܘܡܬܪܥܝܢ.

b) Pro ܘܡܒܕܘܢ Wetstenius mendose ܘܡܒܕܘܢ dedit. Finettius item.

c) Falsò uterque edidit ܕܚܙܪܐ.

d) Pro ܗܕܐ mendose ܗܪܐ est apud Wetstenium ut et apud Finettium.

—

(1) Post recitata illa Proverbiorum verba legitur Syriace: ܟܠ ܐܢܫ ܓܝܪ ܕܒܛܝܠܐ ܗܘ . ܠܐ ܦܠܚ ܗܘ ܘܠܐ ܡܘܬܪ . Quae verbotenus reddita valent : *Nam otiosus quisquis est*, *sine labore* (h. e. ἀργός) *est et sine utilitate* (inutilis). Sed haec verba a versione mea abesse volui ; nam integram illam sententiam pro glossemate habeo, tum quia inane dictum est, *otiosum non laborare*, tum etiam quia isthaec sententia, *nam otiosus quisquis*, cet., seriem orationis incongruo plane modo interrumpit. Nam quod post illam sententiam statim sequitur, *tales sunt viae omnium illorum*, cet., hoc cum antegressis illis effatis, *Spinae progerminant in manibus otiosorum*, et: *Viae otiosorum plenae sunt spinis*, tam arcto nexu cohaeret, ut non verisimile sit, Clementem, cui non deëst in scribendo concinnitas, voluisse interjectâ aliquâ sententiâ eâque plane otiosâ disjungere ea, quae continua oratione erant proferenda. Itaque, ut dixi, interjectam illam sententiam pro glossemate habeo, quo lector aliquis explicare voluerit, quam ob causam otiosi comparentur cum *spinis*. Similitudinem autem in eo invenerit, quod otiosi ad nullam rem utiles sint quemadmodum inutile gramen sunt spinae.

CAPUT XI.

Tales [1] sunt viae omnium illorum, qui nulli incumbunt labori, sed verba venantur, atque hoc pro virtute habent et recte facto. Istiusmodi homines similes sunt [2] viduis illis otiosis garrulisque, *quae circumcursant et vagantur per domos* [3] cum garrulitate sua, maledicos venantes sermones deque domo in domum eos deferentes cum multa exaggeratione, absque timore Dei; (tales sunt isti;) et ad haec omnia, impudentes ut sunt, docendi praetextu varias (nescio quas) doctrinas tradunt. Atque utinam (saltem) veras traderent doctrinas [4]! Nunc verò triste hoc ibi adest, quod non intelligunt quid velint (docere), et affirmant esse ea quae non sunt. Nempe doctores esse volunt et disertos sese ostendere,

---

(2) Vocem ܥܒܕܝܗܘܢ, *opera eorum*, quam Syriacus textus hoc loco exhibet, in versione mea suppressi. Ratio est, quia vocem illam habeo pro glossa marginali, qua lector aliquis explicare voluerit notionem metaphoricam antegressi vocabuli ܐܘܪܚܬܗܘܢ, *viae illorum*. Ideo autem vocem ܥܒܕܝܗܘܢ *opera eorum*, pro glossemate habeo, quia, si legatur, vertendum sit: *Istiusmodi homines, similia sunt opera eorum viduis illis otiosis garrulisque*, cet., id quod profecto dictum sit admodum inconcinne. Etenim opera cum operibus, non opera cum hominibus comparare solemus. Non me latet, interdum fieri ut apud scriptores, etiam politos, occurrat comparatio quae vocatur *compendiaria*, quaeque ibi adest, ubi *res* unius comparatur non cum *re* alterius, sed cum *ipso eo* cujus est res, veluti in hoc S. Johannis (Cap. V. 36): *μαρτυρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου, testimonium majus Johanne*, hoc est, testimonium majus quam sit testimonium Johannis; aut in hoc Juvenalis (III. 74): *Sermo promptus et* Isaeo *torrentior*. Verum, ut mihi quidem videtur, praesens locus Clementis alterius omnino rationis est.

(3) Respicit Clemens ad 1 Timoth. V. 13.

(4) Post verba haec, additur Syriace ܘܛܘܒܝܗܘܢ, *tum*, *o beati illi!* Hoc vero, ut opinor, Clemens non dixerit de istiusmodi hominibus, quales in praesenti loco depingit. Itaque dictionem ܘܛܘܒܝܗܘܢ pro glossa marginali habeo eamque a versione mea abesse volui.

ܘܠܒܫܝܢ ܠܗ ܠܫܡܗ ܕܡܫܝܚܐ ܕܢܬܟܠܘܢ . ܡܛܠ ܕܡܬܬܓܪܝܢ ܥܘܠܐ [a]
ܒܫܡܗ ܕܡܫܝܚܐ . ܘܒܥܝܢ ܢܬܚܙܘܢ ܚܟܝܡܐ . ܡܛܠ ܕܠܐ ܝܕܥܝܢ ܠܡܬܕܒܪܘܬܗܘܢ [b] ܕܟܐܢܘܬܐ.
ܘܠܐ ܡܫܬܡܥܝܢ ܠܗܘ ܕܐܡܪ . ܕܠܐ ܣ̈ܓܝܐܐ [c] ܡܠܦ̈ܢܐ ܢܗܘܘܢ ܒܟܘܢ ܐܚ̈ܝ . ܘܠܐ
ܢܦܠܘܢ ܢܗܘܘܢ ܠܕܝܢܐ . ܐܢܫܐ ܓܝܪ ܕܒܡܠܬܐ ܠܐ ܡܬܚܟܡ . ܗܢܐ ܣܪܝܩܐ ܗܘ
ܚܟܝܡܐ . ܕܡܟܝܟ ܡܠܝܟ ܘܡܬܢܟܦ ܠܟܠܗ ܥܘܡܪܗ . ܘܐܦ ܐܠܐ ܢܦܫܗ ؛
ܢܦܫܗ ܒܡܠܬܐ ܕܟܐܢܘܬܐ . ܘܐܦ ܐܡܬ ܡܢ ܣܘܟܠܐ . ܗܟܢ ܦܠܚܝܢ ܠܐܠܗܢ .
ܘܠܐ ܐܚܝܕ ܣܒܪܐ ܥܠ ܦܘܡܗ . ܒܪܝܟ ܓܝܪ ܠܡܟܘܠܗ . ܘܒܪܝܟ ܠܡܦܠܚܢܘܬܗ .
ܐܝܟ ܕܐܡܪ . ܕܦܠܚܗ ܒܪܘܚܗ ܢܦܫ ܠܗ . ܘܐܝܟ ܐܡܪ . ܕܗܘܐ ܡܠܟܬܗܘܢ

a) In Mscpto Codice legitur ܒܥܘܠܐ sed ܒ littera ibi fere non apparet, quum reliqua omnia hoc loco et ubique nigerrimo expressa sint atramento. Nec tamen erasa fuit ܒ littera, ut hic illic in his epistolis litterae nonnullae erasae cernuntur. Crediderim nihilominus, librarii industriâ factum esse, ut ܒ littera hoc loco fere evanuerit. Itaque, demtâ ܒ Praepositione, ܥܘܠܐ edidi.

b) In Cod. Mscpto mendose scriptum est ܠܡܬܕܒܪܘܬܗܘܢ.

c) Pro ܣ̈ܓܝܐܐ Wetstenius mendosè edidit ܣܓܝܐ, absque *Jud* et punctis *Ribui*. Finettius neutrum mendum correxit.

—

(1) *Iniquitatem* ibi vocat, ni fallor, eam agendi rationem, de qua modò dixerat: *affirmant esse ea quae non sunt*, q. d. falsa sua dogmata venditant.

(2) *In nomine* Christi. Hoc est, uti puto, *Christianam doctrinam praetexentes* sive *doctrinae Christianae obtentu*. Quod autem dicit *negotiantes*, eo sensu intellexerim ut valeat *in quaestu ac veluti in negotio habentes*, *turpi lucro inhiantes*. Sed obscurum est, mihi certe, quonam modo praesens sententia haec, *iniquitatem negotiantes in nomine* Christi, rationem reddat antegressi effati: *doctores esse volunt et disertos sese ostendere*. Nimirum, sciendum est, Syriacè propriè non dici *negotiantes* (ܡܢ ܡܬܬܓܪܝܢ), sed *quia negotiantur* (ܡܛܠ ܕܡܬܬܓܪܝܢ). Nec verò licet, quod Zingerlejus hic fecit, Syriacae dictioni ܡܛܠ ܕ tribuere notionem Germanicae *indem* (dum, intereadum); nuspiam enim ܡܛܠ ܕ hanc significationem obtinet. Clementem, adhibito hoc loco Participio, scripsisse ἐμπορευόμενοι, quod Participium Syrus interpres in verbum Finitum resolvisset per *quia* (ܡܛܠ ܕ), non verisimile mihi videtur; nam si

iniquitatem [1] negotiantes in nomine Christi [2]; id quod [3] servos Dei facere non decet [4]; neque attendunt ad id quod dicit (Scriptura): *Ne multi inter vos sint doctores, fratres* [5], *neque omnes sitis prophetae* [6] *! Qui in verbis suis non praevaricatur, hic homo perfectus est, potens domare et subigere totum corpus suum* [7]. Et (alibi): *Si quis loquitur, loquatur verbis Dei* [8]. Et (rursus): *Si est in te intelligentia, responde fratri tuo; sin verò, pone manum tuam super os tuum* [9]. *Modò tacendum est, modò loquendum* [10]. Et iterum dicit (Scriptura): *Qui tempestivè loquitur*, (id facit quod) *decorum illi est* [11]. Et rursus ait: *Sermo vester gratiâ*

Participium heic legisset interpres, procul dubio syriace scripsisset ܟܕ ܡܬܬܓܪܝܢ. Potius conjecerim, Clementem scripsisse ὅτε ἐμπορεύονται, *dum* vel *quando negotiantur*, Syriacum verò interpretem pro ὅτε per errorem legisse ὅτι *quia*, quod Syriace vulgo redditur per ܡܛܠ ܕ. Judicent viri docti, num quid habeat probabilitatis haec conjectura. Versionem meam de industria ambiguam feci, scribens *negotiantes*, quod interpretari possis aut *quia negotiantur*, aut *quando* sive *dum negotiantur*.

(2) Post antegressa verba, *in nomine Christi*, legitur Syriacè: ܗܠܝܢ ܓܕܫܢ ܠܣܓܝܐܐ, hoc est: *haec contingunt multis*. Quae verba a mea versione abesse volui, tum quia seriem orationis aliquo modo interrumpunt; tum etiam quia prae se ferunt speciem glossematis ad superiora illa, *doctores esse volunt et disertos sese ostendere*; tum denique, quia istiusmodi homines, quales hic describuntur, *multos* fuisse aetate Clementis, in se verisimile non est.

(4) Haec per *Litoten* dicta sunt.

(5) Jacob. III. 1. *Multi* ad Subjectum orationis pertinet, non verò ad Praedicatum.

(6) Alludit ad 1 Cor. XII. 29.

(7) Jacob. III. 2.

(8) 1 Petr. IV. 11.

(9) Ecclesiastici Cap. V. 14. Viden', Clementem tamquam Scripturas divinas ex aequo allegare Petri epistolam et librum qui *Ecclesiasticus* inscribitur. Pretiosum est hoc primitivae Ecclesiae testimonium de divina illius libri auctoritate. Enotetur a Protestantibus, qui librum illum ex sacrorum librorum canone expunxerunt.

(10) Ecclesiastae Cap. III. 7.

(11) Proverb. XXV. 11.

ܡܬܒܢܝܐ ܕܗܝܡܢܘܬܐ . ܡܫܬܘܕܥܐ ܠܗ ܓܝܪ ܠܒܪܢܫܐ ܠܡܕܥ . ܕܐܝܟܢܐ ܢܗܘܐ ܢܦܢ ܦܬܓܡܐ ܠܟܠܚܕ ܒܚܘܒܗ . ܐܝܟܢܐ ܓܝܪ ܕܡܦܩܠܠܐ[a] ܗܠ ܡܚܝܪ ܕܐܬܐ ܠܒܣܡܗ . ܗܢܐ ܒܥܠܕܒܒܐ ܚܫܡܐ ܟܣܝ . ܘܕܡܦܩܠܠܐ ܡ̈ܠܐ ܡܬܩܪܝܢ ، ܦܬܓܡ ܡܐܟܐ . ܘܕܡܫܒܚܪܝܢ ܒܫܘܦܪܗ ܢܦܫܗ ܒܥܒܝܕܬܐ . ܡܛܠ ܕܠܐ ܦܬܓܡܗ ܓܝܪ ܕܟܠܡܐ ܐܢܐ ܙܗܝܪܐ . ܡܬܚܫܒܐ ܠܦܪ ܠܟܠܗ . ܘܢܣܒ ܢܦܫܗ ܠܒܝܬܐ . ܗܟܢܐ ܐܠܗܝ ܓܝܪ ܕܗܢܝ ܒܫܘܦܪܐ ܘܡ̈ܠܐ ܒܥܒܝܕܬܐ . ܦܬܓܡܝܢ ܠܚܙܬܐ ܕܥܒܝܕܬܐ . ܘܡܕܢܗܘܢ[b] ܠܗܘܢ ܚܐܝܐ . ܦܬܓܡܝܢ ܠܗܘܢ . ܝܕܥܝܢ ܡܚܡܠ[c] ܡܢ ܕܐܢܐ ܕܢܫܒܘܩ ܠܗ ܡܬܒܥܝܐ . ܕܐܢܐ ܓܝܪ ܡܚܝܪܐ ܡܦܩܝܢ ܡܬܒܥܝܐ . ܐܝܟܢ ܕܦܬܓܡܝܢ ܘܠܐ ܟܣܝܢ . ܘܐܝܟܢ ܕܢܣܒܝܢ ܢܦܫܗ ܕܡܫܝܚܐ ܒܝܬܒܬܐ . ܘܐܦܬܪܝܢ ܕܗܪܐ ܦܬܓܡܝܢ . ܘܡܬܚܪܝܢ ܘܦܣܝܢ ܗܪܡܐܝܬ . ܘܡܬܬܪܒܝܢ ܘܡܬܟܫܦܘܪܝܢ ܒܬܪܟܢܬܐ ܕܨܢܥܐ . ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܐܬܬܣܘܗܝ ܐܝܟ ܦܢܝܐ ܕܟܣܦܝܐ ܡܚܘܪ .

---

a) Mendose Wetstenius hic, et paulo infra iterum, pro ܘܕܡܦܩܠܠܐ edidit ܘܕܡܦܩܡܠܠܐ.

b) Pro ܘܡܕܢܗܘܢ Wetstenius, diviso vocabulo et pro ܡܕ scripto ܡܕ, mendosè edidit ܡܕ ܢܗܘܢ. Finettius item. Wetstenius, ut puto, lectionem Codicis ܘܡܕܢܗܘܢ de industria in ܘܡܕ ܢܗܘܢ mutaverit, non animadvertens Praefixum *Dolath* apud Syros construi etiam cum praefixo *Beth*, atque enatam inde voculam ܡܕ praefigi variis partibus orationis. Exempla sunt: ܡܕܟܡܬܝܢ, *quoniam erubescunt*, ܡܕܫܡܥ *quia audiverat*, ܡܕܚܙܘ *quoniam viderunt*, ܡܕܬܪܝܢ, *quia duo*, ܡܕܚܠܦ, *quia pro*, ܡܕܥܠܝܗܘܢ, *quoniam de illis*, ܡܕܐܬܚܫܒܘ, *quia putaverunt*. Exempla haec aliaque nonnulla collegit Agrellius. Videsis ejusdem *Supplementa Syntaxeos Syriacae*, pag. 279, sq. Gryphisvaldiae 1834.

c) In Mscpto Codice ܡܚܡܠ legitur, non ܗܚܡܠ, quod Wetstenius hic edidit.

—

(1) Coloss. IV. 6.

(2) Varia hoc loco a S. Clemente recitantur Scripturarum testimonia. Recitantur autem non verbotenùs sed ad sensum tantùm, atque ita ut plures ad eamdem rem pertinentes sententiae in unam sententiam componantur. Subjicimus hic S. Scripturae loca, ad quae Clemens respexisse videtur. Sunt autem haec:

conditus sit. Scire namque debet homo quomodo unicuique opportune respondeat [1]. Nam *qui effutit quidquid illi in buccam venerit, usque suscitabit jurgia*), *et qui garrulus est, augebit dolorem; et qui praeceps est labiis suis, incidet in mala; nam ob linguae indisciplinam veniet ira, sed justus linguam suam custodit, et amat animam suam ad vitam* [2]. (Istiusmodi homines, quos dixi,) hi sunt *qui benignis et blandiloquis suis sermonibus decipiunt corda simplicium, et dum beatos illos praedicant, in errorem abducunt* [3].

Timeamus ergo judicium, quod imminet doctoribus. Grave enimverò judicium subituri sunt doctores illi, *qui docent et non faciunt* [4]; et illi, qui Christi nomen mendaciter assumunt dicuntque se docere veritatem, at (re verâ) circumcursant et (per domos) vagantur seque exaltant atque gloriantur *in sententia carnis suae* [5]. Isti (doctores) sunt sicut *caecus qui caeco ducatum praestat et in*

Proverb. Cap. XVIII. 6: *Labia stulti miscent se rixis, et os ejus jurgia provocat.* Hebraica verba sunt: שִׂפְתֵי כְסִיל יָבֹאוּ בְרִיב וּפִיו לְמַהֲלֻמוֹת יִקְרָא׃, quae reddiderim: *Labia stulti afferunt rixam, et os ejus percussiones provocat.* Proverb. XIII. 3: *Qui custodit os suum, custodit animam suam; qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala.* Posterior hujus sententiae pars hebraice sic legitur: פֹּשֵׂק שְׂפָתָיו מְחִתָּה־לוֹ׃ h. e. *Qui distendit labia sua, ruina* (hoc) *illi* (est), q. d. ruinam sibi parat. Proverb. XXI. 23: *Qui custodit os suum et linguam suam, custodit ab angustiis animam suam.* Addatur illud Ecclesiastici (Cap. XX. 8): *Qui multis utitur verbis, laedet animam suam.* Graece ibi legitur: Ὁ πλεονάζων λόγῳ βδελυχθήσεται (abominationi erit).

(3) Sunt haec fere verba Apostoli, monentis Romanos (Cap. XV. 17--19) ut sibi caverent a certis quibusdam pseudodoctoribus, quos signat hoc charactere: *Hujuscemodi homines*, inquit, Christo *Domino nostro non serviunt, sed suo ventri; et per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocentium.*

(4) Matth. XXIII. 3.

(5) Coloss. II. 18.

ܘܬܪܝܨܘܬܗܘܢ ܢܥܒܕܘܢ ܟܘܡܪܐ.[a] ܘܡܦܩܕܢܝܢ ܕܠܐ . ܥܠ ܗܠܝܢ ܕܦܩܘܕܘܬܗܘܢ ܘܡܣܬܟܠܝܢ ܗܢܘܢ ܗܪܟܐ ، ܦܠܚܝܢ ܚܡܝܪܬܐ ܠܥܡܠܘܬܐ ܘܐܘܠܨܢܘܬܐ ܚܪܝܦܬܐ ܕܟܠܗ ܡܬܬܚܫܚܝܢ ܕܚܟܡܬܐ ܕܚܝܠܬܐ ܕܡܠܝܠܐ . ܐܝܟ ܕܡܠܘ ܕܪܫܐ ܕܡܬܒܠܗܝܢ ܕܐܪܐ ܘܕܘܝܐ . ܗܢ ܕܡܬܚܝܠܐ ܒܡܠܝܐ ܗܢܝܢ ܕܠܐ ܡܬܚܫܚܝܢ[b]. ܐܝܟ ܕܟܬܝܒܬܗ[c] ܕܚܟܡܬܐ ܗܕܐ . ܘܠܐ ܐܝܟ ܗܘܠܠܝܢ ܕܡܬܡܣܐ . ܡܢ ܡܛܠܬܗ ܗܢܝ ܕܡܠܠܗ ܕܡܕܡܝܐ ܡܬܚܙܝܐ . ܣܟܠ ܕܝܢ ܐܢ ܦܠܓܠ ܡܠܬܐ ܕܒܪܬܐ . ܐܘ ܥܠܬܐ[d] ܕܡܘܕܥܢܐ . ܐܘ ܕܠܝܠܦܬܐ . ܐܘ ܕܬܫܡܫܬܐ . ܡܬܚܙܐ ܗܘ ܠܗܘܢ ܗܘ ܕܡܠܝܢ ܠܡܠܠܘ ܕܠܐ ܣܟܠ . ܠܗܘܢ ܗܘ ܕܡܠܠܝܢ ܢܗܘܘܢ ܘܠܐ ܡܬܚܫܒܝܢ . ܣܓܝܐܘܬܐ ܗܘܢܐ ܕܦܠܓܠ ܡܢ ܡܢܗ . ܗܢܘ ܢܦܩܢ ܠܐܢܫܐ ܕܡܣܢܐ . ܠܥܡܐ ܐܝܟܢܐ ܕܢܦܠܢ[e] ܕܟܠܢ ܐܝܟܢܐ ܕܦܠܓܠܗ ܕܡܢܗ ܐܢܫܝܢ . ܡܛܠ

---

a) In Codice Mscpto oratio non interpungitur pone vocem ܟܘܡܪܐ. Interpunxi ego, quum contexta oratio interpunctionem hoc loco omnino requireret. Nam quod statim ibi sequitur (ܘܡܦܩܕܢܝܢ), illud non ad antegressum ܬܪܝܨܘܬܗܘܢ, sed tantum ad *doctores* pertinet.

b) Wetstenius, omissâ ܢ litterâ, vitiose edidit ܡܬܚܫܚܝܢ.

c) Wetstenius pro ܕܟܬܝܒܬܗ mendosè dedit ܕܟܬܝܒܬܐ. Finettius item.

d) In Mscpto Codice est ܥܠܬܐ, *causa*, *occasio*, *praetextus*, quod praesenti loco non convenit. Conjicio mendosam esse lectionem Codicis et pro ܥܠܬܐ scribendum esse ܡܠܬܐ *sermo*, quam vocem Clemens bis posuerit, respiciens ad locum Pauli (1 Cor. XII. 8): *Alii datur sermo sapientiae*, *alii autem sermo scientiae.*

e) Pro ܕܢܦܠܢ est in Wetsteniana editione mendosa scriptura ܢܦܠܢ.

---

(1) Verba Christi sunt, apud Matth. XV. 14.

(2) Respexerit Clemens ad Jacobi (Cap. III. 15) illud: *Non est ista sapientia desursum descendens*, *sed terrena*, *animalis*, *diabolica.*

(3) Scripturae verbis heic iterum, ut paulo ante, Clementis oratio fere tota contexta est. Quae potissimum respicit Scripturae loca, haec sunt: Coloss. II. 8: *Videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam*, *secundum traditionem hominum et non secundum Christum.* Ibid. ỷ. 4: *Nemo vos decipiat in sublimitate sermonum*, Graece: ἐν πιθανολογίᾳ. Ephes. II. 2: *In quibus* (peccatis)

foveam cadunt ambo [1]. At condemnabuntur (doctores illi), propter-eaquod garrulitate sua et vanâ doctrinâ *animalem* docent *sapientiam* [2] atque *inanem fallaciam* [3] *πιθανολογίας sapientiae humanae* [4], (agentes in hoc) *secundum voluntatem principis potestatis aëris hujus, et Spiritûs illius qui vim suam exserit in immorigeris; secundum institutionem hujus saeculi et non secundum doctrinam* Christi [5].

Verumtamen si accepisti *sermonem scientiae* aut *sermonem doctrinae , aut prophetiae* [6], laudetur Deus, *qui largiter opitulatur omnibus*, *qui omnibus dat nec opprobrat* [7]. Illo igitur charismate, quod a Domino accepisti , illo inservi fratribus pneumaticis , prophetis , (inquam ,) qui dignoscant, Dei esse verba ea quae

---

aliquando ambulastis secundum saeculum mundi hujus, secundum principem potestatis aëris hujus, spiritûs, qui nunc operatur in filios diffidentiae (ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας).

(4) Certam quamdam doctrinam Colossensibus bene notam , Paulus (Coloss. II. 8) vocaverat *fallaciam* sive *deceptionem inanem* (κενὴν ἀπάτην) ; et respexisse videtur ad Gnosticum aliquod doctrinae portentum, ab ejus auctoribus specioso *philosophiae* nomine decoratum. Simile aliquod delirium forsitan fuit doctrina illa , quam Clemens heic dicit *animalem sapientiam*, et quam similiter vocat *inanem fallaciam*, hoc est, ejusmodi doctrinam quae nihil veri contineat , sed purum putumque sit mendacium , *humanae sapientiae commentum* , *verbis ad persuadendum aptis propositum.*

(5) Pauli verbis Clemens docet , cujusnam instinctu et suggestione agant pseudo-doctores illi , de quibus hic loquitur. Cf. Ephes. II. 2. Coloss. II. 8. Ceterum legas quae ad h. l. notavimus in altera hujus operis parte.

(6) Syriace post illa , *aut prophetiae*, legitur ܐܘ ܕܬܫܡܫܬܐ h. e. *aut* (sermo) *ministerii*. Quae verba in versione mea non exprimo , quia pro glossemate illa habeo. Scripserit lector aliquis hanc vocem in margine sui codicis, puta ut compleret enumerationem charismatum. Cf. 1 Cor. XII. 5 . Ex contexta oratione patet, Clementem nunc tantum loqui de charismatibus illis, quae verbis manifestantur ; et *sermo ministerii* ne recte quidem dicitur.

(7) Cf. Jacob. 1. 6.

ܒܡܘܗܒܬܐ ܕܦܘܠܓܗ ܡܢܟܪܝܐ ܠܟܠܢܫܐ ܕܐܚܐ ܕܪܘܚܢܝܐ . ܕܐܬܝܗܒܬ ܠܟܘܢ ܡܠܬܐ
ܘܡܠܦܢܘܬܐ . ܗܠܝܢ ܕܡܠܟܝܢ ܠܡܫܡܫܢܘܬܐ ܕܐܠܗܐ . ܐܝܟ ܗܘ ܕܐܬܝܗܒ ܠܟܘܢ
ܠܟܘܢ [a] ܣܒܪܐ .

ܦܣܘܩܐ ✦ ܝ̄ܒ ✦

ܠܘܬ ܕܝܢ ܢܩܕܫܐ ܗܕܐ ܘܡܫܬܒܪܐ ܕܐܝܟ ܢܥܒܕ ܠܟܢܘܫܝܐ ܘܠܐܬܡܠܟܬܐ.
ܡܬܪܐܬ ܠܡܫܡܫܢܝܐ [b] ܐܝܠܝܢ ܕܐܝܬ ܠܗܘܢ ܣܗܕܘܬܐ ܫܒܝܚܬܐ . ܦܪܘܫ ܕܝܢ [c]
ܠܒܢܝ ܩܝܡܐ ܕܗܝܡܢ . ܗܠܝܢ ܕܠܐ ܦܠܓܝܢ ܡܬܬܟܠܝܢ . ܘܡܩܒܠܝܢ ܘܢܛܪܝܢ
ܠܦܘܩܕܢܘܗܝ ܕܐܠܗܐ . ܐܝܟ ܐܝܟ ܣܒܪܐ ܐܬܝܗܒܘܢ ܡܠܦܢܐ ܕܣܒܪܐ . ܘܠܘܬ
ܕܝܢ ܐܦ ܗܕܐ ܚܙܝܐ ܘܪܙܐ . ܘܢܩܕܫ ܠܐܝܠܝܢ ܕܐܬܝܗܒܘܢ ܐܝܟ ܕܡܫܡܫܢܐ .
ܕܠܗܘܢ ܦܠܘܚܝܢ ܠܐܝܠܝܢ ܕܢܦܩܝܢ ܡܢ ܥܘܠܐ ܒܝܫܬܐ . ܘܡܢܛܪܝܢ
ܘܡܫܡܫܝܢ ܠܟܠܗܘܢ ܡܢܗܘܢܬܗ . ܡܛܠ ܕܡܫܡܫܢܐ ܡܢ ܐܠܗܐ . ܠܐ ܒܩܢܝܢܐ

a) Cod. Mscptus dat ܠܟܘܢܝ , quae mendosa scriptura est. Reposui ܠܟܘܢ.

b) In Mscpto Codice legitur ܠܡܫܡܫܢܐ absque *Jud* litterâ ; pro quo edidi , *Jud* additâ , ܠܡܫܡܫܢܝܐ , quae usitata hujus vocabuli scriptura est. Nolim tamen affirmare alteram illam scripturam (absque *Jud*) certò vitiosam esse.

c) Pro ܕܝܢ est in **Finettiana** edidione mendosa scriptura ܕܝܡ.

—

(1) Quum agatur de charismatibus, non dubito quin ii , qui hoc loco dicuntur *fratres pneumatici*, intelligendi sint tales qui essent aliquo Spiritûs sancti charismate instructi , praesertim quum et Paulus istiusmodi homines πνευματικοὺς vocaverit , dicens (1 Cor. XIX. 37) : εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός , ubi προφήτης *Speciem* notat , πνευματικός verò *Genus*. Clemens , inverso ordine , dixit *fratribus pneumaticis* , *prophetis*. Erat autem *prophetarum* officium dijudicare , essent-ne revera verba Dei ea quae dicerentur ab iis, qui sibi videbantur *intellectuale* aliquod charisma accepisse. Confer 1 Cor. XIV. 29 . De qua dijudicatione Clemens loqui mihi videtur ubi dicit : *fratribus pneumaticis* , *prophetis* , *inquam* , *inservi* (intellectuali) *tuo charismate*.

(2) *Charisma* scilicet *intellectuale* , illud , inquam , quod modo vocavit *sermonem scientiae* , *aut sermonem doctrinae* , *aut prophetiae*. Ceterum *charisma* per Metonymiam causae pro effectu hic intelligitur ipsum illud, quod pneumaticus aliquis divinitùs esset edoctus.

loqueris [1]; et enarra quod accepisti charisma [2] in ecclesiastico conventu ad aedificationem fratrum tuorum in CHRISTO [3]. Nam bona sunt et eximia ea quae hominibus Dei utilitatem afferunt, si apud te reverâ sunt [4].

CAPUT XII.

Pulchrum quoque atque utile est *visitare pupillos et viduas* [5]; imprimis (pulchrum atque utile est visitare) pauperes qui multos habent liberos [6]. Sunt haec (opera) sine controversia officium servorum Dei, eaque praestare pulchrum ipsis atque decorum est [7]. Porrò etiam hoc convenit fratribus in CHRISTO et pulchrum atque decorum ipsis est, ut visitent eos qui a malis spiritibus vexantur, atque orent et adjurationes super eos faciant utiliter [8], (adhibitis, inquam,) precibus, quae acceptae sint coram Deo, non verò verbis

---

(3) Scripserit haec CLEMENS, memor praecepti Apostoli (1 Cor. XV. 26): *Cum convenitis*, inquit, *unusquisque vestrûm psalmum habet, doctrinam habet, apocalypsim habet, linguam habet, interpretationem habet: omnia ad aedificationem fiant.*

(4) Postrema verba haec, *nam bona sunt et eximia*, cet., sensum praebere mihi videntur satis obscurum; nec tamen putem Syriaca aliter latine reddi posse, quam a me reddita sunt. Fieri potest, ut Syrus interpres non satis perspexerit quid graeca verba hoc loco valerent, atque ita obscurius reddiderit quae minus intelligeret.

(5) Cf. Jacob. I. 27.

(6) Syriace adduntur haec: ܩܕܡ ܕܝܢ ܠܒܢ̈ܝ ܒܝܬܐ ܕܗܝܡܢܘܬܐ hoc est: *primò autem domesticos fidei;* quae verba in versionem meam non admisi. Nimirum, visa mihi sunt glossema esse, quo lector aliquis PAULI praecepto (Gal. VI. 9) illo, *Operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei*, explicare voluerit id quod CLEMENS generatim hic monet de visitandis pupillis et viduis atquè pauperibus.

(7) Syriace adduntur heic verba haec: ܐܝܟ ܐܝܟ ܦܘܩܕܢܐ ܐܠܗܝܐ ܡܬܬܢܝܐ ܕܦܩܕܢܐ. De quibus verbis vide p. 2. ad h. l.

(8) Syriacè verbotenùs hoc loco legitur: *et adjurent super illos*: quorum verborum sensus est: et daemones adjuratione divini nominis de corporibus illorum expellant. Additur *Utiliter;* hoc est: ita adjurationes faciant, ut ne ipsorum adjurantium culpâ exorcismi effectu careant.

ܡܕܒ̈ܪܬܐ [a] ܘܡܘ̈ܗܒܬܐ ܕܐܣܘ̈ܬܐ ܘܡܬܩ̈ܢܢ ܐܝܟ ܕܠܫܠܝܚܘܗܝ ܠܡܫܬܡ̈ܠܝܢܐ ܕܡܬܬܓ̈ܡܓܡܐ
ܐܠܗܘܬܗܘܢ . ܡܬܗܘ̈ܓܢܐ [b] . ܘܕܡܢ ܠܐܟܣܢܝܐ ܕܢܦܘܩ ܦܠܐ . ܐܘ ܠܡܚܝܠܐ ܕܐܪܥܐ
ܡܫܠܡܢܘܬܗܘܢ . ܘܡܕܡ [c] ܠܐ ܡܬܬܢܝܚܝܢ ܐܠܗܝܢ ܕܢܦܫܝܢ ܠܟܠܗܘܢ . ܐܠܐ
ܡܩ̈ܢܐ [d] ܕܫܒܝܠܐ ܡܫܬܡܠܝܢ . ܘܡܬܚܫܒܝܢ ܠܡܫܬ̈ܡܠܝܐ ܒܡܠܝܠܘܬܗܘܢ .
ܘܠܐ ܟܡܝܢ ܒܡܢܬ ܕܚܙܘܐ . ܐܝܟ ܡܬܠܡܝܕܘ ܕܡܢܢ ܕܐܡܪܢ . ܕܗܢܐ ܓܒܪܐ
ܠܐ ܢܦܩ . ܐܠܐ ܒܙܢܝܐ ܘܒܥܠܡܬܐ ܐܚܝܢܐ ܕܡܠܟܝ . ܘܡܦܩܕܐ ܡܠܒܫܐ .
ܘܡܬܡܠܐ ܠܗܘܢ ܢܦܫܟܝܢ ܘܦܠܚܝܢ ܡܢ ܟܠܗ . ܒܡܪܘܬܐ ܘܒܝܠܘ
ܚܒܝܪܘܬܐ [e] ܘܡܫܡܫܘܬܐ . ܕܠܐ ܐܝܬܐ ܘܕܠܐ ܡܫܡܫܬܐ [f] . ܗܢܐ ܠܗܘ ܗܘܐ ܡܬܦܪܣܢܝܢ
ܠܗܘ ܗܘ ܐܝܟ ܐܘ ܢܚܫܐ ܕܡܙܡܪ ܘܡܨܠܨܠ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܕܐܢܫ . ܕܠܐ ܒܟܘܡܪܘܬܐ

---

a) In Finettiana editione mendose legitur ܡܕܒܪܬܐ .

b) Mendosè Finettius edidit ܡܬܗܘܓܢܐ.

c) In Mscpto Codice legitur ܘܕܡܕܡ. Ego vero, demtâ *Dolath* priori, edidi ܘܡܕܡ . Nimirum, series orationis hoc loco prohibet quominus cum ܡܕܡ jungatur *Dolath*, quaecumque tandem notio huic *Dolath* tribuatur.

d) Pone vocem ܡܩ̈ܢܐ legitur in Codice Mscpto vocula ܗܘ quam ab editione mea abesse volui, quum nulla ratione in praesentem sententiam possit admitti.

e) In Mscpto Codice oratio pone vocem ܚܒܝܪܘܬܐ interpungitur; mendose, ut ego puto, quum vocabula ܚܒܝܪܘܬܐ et ܕܡܫܡܫܘܬܐ heic fere synonyma sint. Itaque orationem interpunxi post vocem ܘܡܫܡܫܘܬܐ .

f) Pro ܡܫܡܫܬܐ Finettius edendum voluit ܡܫܡܫܘܬܐ. Poterat certe hoc loco recte scribi ܡܫܡܫܬܐ, sed tamen lectio ܡܫܡܫܬܐ pro mendosa scriptura habenda non est. Nam Adjectivum (fem. sing.) ܡܫܡܫܬܐ etiam ad modum Substantivi Nominis frequenter usurpatur, atque ipso eo significatu, quo ܡܫܡܫܘܬܐ adhiberi solet.

---

(1) Alludit Clemens ad Apostoli effatum (1 Cor. XIII. 1) de eo qui excellentissimo quodam modo instructus foret dono linguarum, charitatem autem non haberet, quem aequiparat æri sonanti aut tinnienti cymbalo: *Si linguis hominum loquar aut angelorum*, inquit, *charitatem*

splendidis multisque, (studio) compositis atque praeparatis (in eum finem) ut hominibus appareant eloquentes ac felicis memoriae. Sunt autem similes *tibiae sonanti* [1] *aut tympano tinnienti* [2]; et nihil juvant eos super quos adjurationes faciunt, sed (tantùm) proferunt verba terribilia, quibus homines terrificant, non verò agunt ibi cum vera fide secundum doctrinam Domini, qui dixit: *Hoc genus* (daemoniorum) *non exit*, *nisi* (adhibitis) *jejunio ac precibus* [3] continuis atque intenta mente (peractis). Itaque sanctè orent petantque [4] a Deo (id quod desiderant), cum alacritate omnique sobrietate et castitate, sine odio et sine malitia. Sic (animo comparati) adeamus fratrem aut sororem aegrotantes [5], eosque invisamus eo modo quo hoc fieri decet: sine dolo et sine

---

autem non habeam, factus sum velut aes sonans aut cymbalum tinniens.

(2) Syriace post Participium *tinnienti* legitur ܦܟܝܗܘܬܗܘܢ *garrulitatem eorum*; quam vocem in versione mea non reddidi. Scilicet vocabulum illud ܦܟܝܗܘܬܗܘܢ mihi glossema est, plus facetiae habens quam judicii.

(3) Matth. XVII. 20. Clemens, quod ex contexta oratione patet, verba Christi, ***hoc genus non ejicitur nisi per orationem et jejunium***, refert non ad certam aliquam daemoniorum speciem sed ad totum genus. Cui sententiae obstare videtur Demonstrativum *hoc*. Sed de horum verborum interpretatione pluribus dicere, hujus loci non est. Operae pretium tamen fuerit monuisse, Athanasium, Chrysostomum, aliosque ex antiquis (apud Maldonat. ad h. l.), non aliter quam Clementem illa Christi verba intellexisse.

(4) Adjurationibus Clemens adjungit pias precationes, quas et Origenes distincte memorat (Contra Celsum Lib. VII apud Bingham Antiqq. Eccles. Lib. III. Cap. IV. §. 1), referens, suâ adhuc aetate Christianos non paucos ex obsessis ejicere daemonia, idque *μόνῃ εὐχῇ καὶ ὁρκώσεσιν ἁπλουστέραις*, ***solis precibus adjurationibusque simplicibus.***

(5) *Aegrotantes* heic vocat ipsos eos quos paulo ante dixerat vexatos a malis spiritibus, sive ***energumenos***. Videsis quae monemus infra, pag. 62, in adnot. 2.

ܘܕܠܐ ܢܣܒܝܢ(a) ܒܐܦܐ . ܘܕܠܐ ܡܣܒܒܢܘܬܐ(b) ܘܕܠܐ ܦܬܠܘܬܐ . ܘܕܠܐ ܪܚܡܬܟܣܦܐ(1) ܕܠܘܢܝ ܠܫܘܒܚܗ ܕܐܠܗܐ . ܘܕܠܐ ܫܘܒܗܪܐ . ܐܠܐ ܒܪܘܚܐ ܢܝܚܬܐ ܘܡܟܝܟܘܬܐ ܕܠܒܐ(2) . ܘܒܪܘܚܐ ܗܕܐ ܘܒܬܘܠܘܬܐ ܢܗܘܘܢ ܡܫܡܫܝܢ . ܘܠܐ ܒܟܣܦܐ ܡܢ̈ܦܠܬܐ . ܘܒܒܪܝܬܐ ܘܒܡܫܡܫܢܘܬܐ ܕܡܫܝܚܐ . ܐܠܐ ܐܝܟ ܐܢܫܐ ܕܢܣܒܘ ܡܘܗܒܬܐ ܕܐܣܝܘܬܐ ܡܢ ܐܠܗܐ(3) . ܡܓܢ ܢܣܒܬܘܢ ܡܓܢ ܗܒܘ . ܠܡܫܠܡܘ ܐܝܟ ܬܫܒܘܚܬܗ ܕܐܠܗܐ(4) . ܒܪܘܚܬܗܘܢ ܘܒܬܠܡܝܕܘܬܗܘܢ . ܘܡܦܪܫܝܢ ܐܢܘܢ ܕܡܫܬܡܥܝܢ . ܠܟܠ ܟܪ̈ܝܗܘܢ ܐܝܟ ܡܫܡܫܢܐ . ܐܝܟܢܐ ܕܟܪ̈ܝܗܘܢ ܢܫܬܡܥܘܢ ܒܢܝܚܐ ܘܒܪܘܚܐ ܘܒܡܟܝܟܘܬܐ .

---

a) Mendòse in Wetsteniana est ܢܣܝܒܝܢ pro ܢܣܒܝܢ. Item in Finettiana.

b) Pro ܡܣܒܒܢܘܬܐ Wetstenius edidit ܡܣܒܢܘܬܐ. Vitiosam vocabuli scripturam Finettius retinuit.

(1) Clemens hoc loco adhibuerit compositam vocem Graecam *φιλαργυρία*.

(2) Alludit Clemens ad illud Christi effatum (Matth. XI. 29): *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde.*

(3) Post illa, *charisma sanandi*, leguntur syriace haec: ܡܓܢ ܢܣܒܬܘܢ ܡܓܢ ܗܒܘ, hoc est: *gratis accepistis, gratis date;* quae verba in versionem meam non admisi. Nimirum, quum orationis concinnitatem hoc loco destruerent, visa mihi sunt glossema esse, quod pertineat ad id quod paulo supra legitur: *et sine pecuniae amore*. Igitur nonnemo hoc Clementis praeceptum confirmare voluerit verbis Christi (Matth. X. 8): *Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, daemones ejicite; gratis accepistis, gratis date.*

(4) Pro eo quod dixi, *ad laudem Dei*, Syriace legitur ܐܝܟ ܬܫܒܘܚܬܗ ܕܐܠܗܐ; Hoc vero proprie vertendum sit: *sicut laus Dei*, aut etiam: *secundum laudem Dei;* sed, ut patet, praesenti sententiae neque hoc convenit, neque illud. Itaque scripsi: *ad laudem Dei;* non ideo tamen quòd verisimile mihi videatur, librarium pro ܠܬܫܒܘܚܬܗ per errorem scripsisse ܐܝܟ ܬܫܒܘܚܬܗ. Potius dixerim, Syrum interpretem graeco usum fuisse exemplari, in quo pro *εἰς δόξαν Θεοῦ* mendose scriptum esset *ὡς δόξαν Θεοῦ*. Novi, voculam *ὡς* pro *εἰς* nonnunquam adhibitam fuisse etiam a scriptoribus optime Graecis; sed idem novi talem esse voculae *ὡς* pro *εἰς* usum, ut ad exprimendam sententiam illam, *ad laudem*

pecuniae amore [1], et sine tumultu, et sine garrulitate, et sine agendi ratione quae sit a pietate aliena, et sine superbia, sed cum animo demisso et humili CHRISTI [2]. Itaque (adhibitis) jejunio et oratione exorcizent illos, non verò (utentes) verbis elegantibus scitèque compositis atque digestis, sed (agentes) sicut homines qui a Deo acceperunt charisma sanandi [3], confidenter, ad laudem Dei [4]. Jejuniis vestris et precationibus ac continuis vigiliis ceterisque bonis vestris operibus opera carnis mortificate per virtutem Spiritûs sancti [5].

Dei, nemo graecorum scriptorum eam voculam adhibuisset, scripsissetque ὡς δόξαν Θεοῦ pro εἰς δόξαν Θεοῦ. Itaque non est cur quis conjiciat, CLEMENTEM ipsum hoc loco scripsisse ὡς δόξαν Θεοῦ. Ceterum, *Charisma sanandi* CLEMENS hic intelligit *donum ejiciendi Daemones e corporibus obsessorum*. (Vide infra, p. 62, not. 2). Fuit autem illud charisma prioribus Ecclesiae saeculis admodum commune, etiam inter laicos. Cujus rei fidem faciunt testimonia omni exceptione majora, a BINGHAMO (*Antiqq. Eccles.* Lib. III. Cap. IV. §.) collecta. Audiatur S. JUSTINUS Martyr (Apol. 1. pag. 45 in edit. Colon.): Δαιμονολήπτους πολλοὺς κατὰ πάντα τὸν κόσμον καὶ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ πόλει πολλοὶ τῶν ἡμετέρων ἀνθρώπων τῶν Χριστιανῶν, ἐπορκίζοντες κατὰ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σταυρωθέντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ὑπὸ τῶν ἄλλων πάντων ἐπορκιστῶν καὶ ἐπαστῶν καὶ φαρμακευτῶν μὴ ἰαθέντας, ἰάσαντο, καὶ ἔτι νῦν ἰῶνται, καταργοῦντες καὶ ἐκδιώκοντες τοὺς κατέχοντας τοὺς ἀνθρώπους δαίμονας. Hoc est: *Complures a daemonio aliquo correptos homines per orbem universum et hanc vestram urbem, quos alii adjuratores et incantatores et venefici vestri curare non potuerunt, permulti hominum nostrorum, Christianorum inquam, per nomen* JESU CHRISTI sub PONTIO PILATO *crucifixi, adjurantes sanarunt, atque etiamnum sanant, ex obsessis hominibus daemonia ejicientes.* » Addatur illud TERTULLIANI (Apol. Cap. XXIII): » Edatur, *inquit*, hic aliquis sub tribunalibus vestris, quem daemone agi constet. Jussus a quolibet Christiano loqui spiritus ille, tam se daemonem confitebitur de vero, quam alibi Deum de falso. »

(5) Virtutem Spiritûs Sancti CLEMENS intelligit divinae gratiae auxilium, quo ad praestanda opera bona liberum arbitrium carere nequeat.

ܐܝܟܢܐ ܕܗܘܝܢܐ ܐܡܬܘܗܝ . ܗܝܟܠܐ ܗܘ (a ܕܪܘܚܐ ܩܕܝܫܬܐ ܕܐܠܗܐ . ܗܢܐ ܢܥܒܕ ܓܒܪܐ . ܘܗܠܝܢ ܡܣܥܪ ܠܗ . ܡܣܥܪ ܗܘ ܓܝܪ ܕܐܝܟ ܢܣܥܘܪ ܠܐܚܝܢ ܕܟܪܝܗܝܢ . ܐܝܟ ܡܢܢ . ܕܗܢܐ ܐܦܩܕ . ܟܠܢ ܐܦܘܬܐ ܐܣܝܘܬܐ ܫܪܝܪܬܐ . ܘܡܠܝܢ ܡܥܕܠܝܢ ܠܗܝܢ ܗܟܘ . ܐܚܝܢ ܕܗܟܢܐ ܐܠܘ . ܐܝܟܢܐ ܢܗܘܐ ܐܝܬ ܠܟܘܢ ܡܢ ܠܗܐ ܕܡܬܡܨܝܢ ܠܐܣܝܘܬܗܘܢ . ܥܨܝܢܝܬܐ ܕܝܗܒ̈ܢ (b ܠܟܘܢ ܡܢ ܡܪܝܐ . ܗܘܐ ܫܡܫܐ ܘܡܫܡܫܢܐ (c ܠܥܒܕ̈ܘܗܝ (d ܕܐܠܗܐ . ܕܢܣܥܘܪ (e ܐܝܟ ܦܘܩܕܢܗ ܕܡܪܢ ܕܐܡܪ . ܕܟܪܝܗܐ ܗܘܝܬ ܘܣܥܪܬܘܢܢܝ . ܘܐܚܝܢ ܕܒܗܠܝܢ ܕܡܫܡܫܝܢ . ܘܗܕܐ ܫܦܝܪܐ ܘܙܕܩܐ ܘܝܐܝܐ ܕܢܥܒܕ ܠܡܣܥܪ ܡܢܗܝܢ ܠܐܠܗܐ . ܗܟܢ

---

a) Voculam ܗܘ Wetstenius omisit.

b) Pro Feminino ܕܝܗܒ̈ܢ Wetstenius mendose edidit Masculinum ܕܝܗܒܝܢ. Mendosam Wetstenii scripturam expressit quoque Finettius.

c) Pro ܡܫܡܫܢܐ uterque mendose edidit ܡܫܡܫܢ̈ܐ, cum punctis *Ribui*.

d) In Codice est ܠܥܒܕܘܗܝ, quod certe vitiosum est. Contexta oratio omnino postulat ut ibi dicatur *servis Dei*. Itaque, correctis punctis, pro ܠܥܒܕܘܗܝ edidi ܠܥܒܕ̈ܘܗܝ.

e) In Finettiana editione mendose legitur ܕܢܣܥܘܢ pro ܕܢܣܥܘܪ. Praeiverat mendosâ hac scripturâ Wetstenius.

—

(1) Alludit Clemens ad verba Pauli in 1 ad Corinth. VI. 19.

(2) *Aegrotantes* generatim hic vocat tum eos qui aliquo morbo essent affecti, tum etiam daemoniacos; et hos quidem pariter *aegrotantes* appellaverit, propter-eaquòd qui malo aliquo spiritu correpti essent, iidem ab eodem etiam corporali aliquo morbo unà affligi solerent. Perspicuis verbis ipsum hoc quod dico significat Tertullianus (Apologet. Cap. XXXVII): « Nunc enim, *inquit*, pauciores hostes habetis prae multitudine Christianorum, pene omnium civitatum, pene omnes cives christianos habendo. Sed hostes maluistis vocare generis humani. Quis autem vos ab illis occultis et usquequaque vastantibus mentes et valetudines vestras hostibus raperet? a daemoniorum incursibus dico, quae de vobis sine praemio, sine mercede depellimus? » Energumeni qui in evangelica historia memorantur, fere omnes corporali etiam aliquo morbo ab eodem spiritu affecti ibidem leguntur; quam ob rem et,

qui sic agit, *templum is Spiritûs sancti Dei est*[1]; hic daemonia ejiciat, et adjuvabit illum Deus. Nam pulchrum est opitulari aegrotantibus[2]. Praecepit Dominus: *Daemonia ejicite*, aliasque multas sanationes facere jussit[3], et *gratis*, (inquit,) *accepistis, gratis date*. Magna iis qui sic faciunt merces (reposita) est a Deo, quia fratribus suis inserviunt per charismata, quae illis a Domino sunt donata[4]. Est enim hoc pulchrum et proficuum servis Dei, quia agunt secundum praecepta Domini, qui dixit: *Aegrotus eram et visitastis me*, et his similia. Illud quoque pulchrum et justum rectumque est, ut propter Deum proximum

---

ejecto daemone, morbi auctore, *sanati* aut *curati* dicuntur. Confer Marc. V. 1--16. Luc. IV. 40, sq. XIII. 11--17.

(3) Syriaca aliquantulum liberius hic reddidimus; nam verbotenùs ibi legitur ita: *Praecepit Dominus*: *Daemonia ejicite, cum sanationibus aliis multis; et, Gratis accepistis, gratis date*. Ceterum respexit CLEMENS ad verba CHRISTI apud Matth. X. 8: *Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, daemones ejicite; gratis accepistis, gratis date.*

(4) Notemus, CLEMENTEM, quamquam non obiter sed explicate toto hoc capite locutus est de ejiciendis daemonibus e corporibus obsessis, nullo tamen verbo indicasse ad hoc officium praestandum exstitisse ordinem aliquem clericorum peculiarem. Nimirum, exorcistatûs institutio ad seriorem demùm aetatem referenda est. Novi doctissimum PERRONIUM [1]) scripsisse, *ordinem exorcistatûs ab ipsa aetate apostolica in Ecclesia fuisse institutum;* scire autem velim quonam tandem antiqui aevi documento haec assertio nitatur. Non me latet, exorcistatum tamquam peculiarem quemdam clericorum ordinem recenseri a CORNELIO summo Pontifice in epistola quam anno 251 aut insequenti dedit ad FABIUM Antiochenum episcopum [2]), sed hinc non recte confeceris, fuisse eum ordinem jam ipsâ apostolorum aetate in Ecclesia institutum. Historicum autem ea de re documentum, quod CORNELII illâ epistolâ antiquius sit, nullum prorsus exstat; nam sancti IGNATII, quae dicitur, epistola ad Antiochenos, spuria est.

---

(1) Praelectt. Theologg. T. 3. p. 41. N° 86.
(2) Legitur apud EUSEBIUM, H. E. Lib. VI. Cap. 43.

ܐܫܬܟܚܘ ܡܫܡܫܢܐ ܘܡܫܘܕܥܢܐ ܬܩܝܦܐ ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܡܫܝܚܐ. ܕܗܟܢܐ ܢܫܬܒܚ ܒܗ
ܐܠܐ ܢܫܬܒܚ ܐܒܐ. ܘܗܟܢܐ ܢܫܬܘܕܥ ܒܗ ܐܢܫܐ ܕܡܫܬܡܠܝܐ. ܘܡܫܠܡܝܢ
ܡܠܟܘܢ[a] ܡܛܠ ܗܘܐ ܕܢܐܬܐ ܐܝܟ ܠܡܫܝܚܐ ܐܡܝܢܐܝܬ[b] .ܘܡܫܠܡܝܢ
ܠܗܘܢ ܕܠܐ ܥܘܡܠܐ. ܘܠܐ ܠܡܚܝܘ ܡܢܗܘܢ ܒܦܪܨܘܦ ܒܐܦܐ. ܐܘ ܐܝܟ ܕܠܡܗܘܢܐ
ܕܐܣܝܐ. ܐܠܐ ܢܐܣܘܢ ܠܡܫܡܫܢܐ ܐܝܟ ܕܠܒܢܝ̈ܢܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. ܘܢܦܩܘܢ ܠܗܘܢ
ܠܗܘܢ ܥܡܢ. ܗܕܐ ܓܝܪ ܫܡܫܐ ܩܕܡ ܐܠܗܐ[c] ܘܩܕܡ ܒܢܝ̈ܢܫܐ. ܕܢܗܘܐ[d]
ܠܒܢܝܢ ܠܡܫܡܫܢܐ. ܘܕܢܗܘܐ ܦܪܝܫ ܐܝܬܝܗ ܘܦܪܝܫ ܐܫܝܬܐ. ܡܛܠ
ܐܠܗܐ. ܘܡܫܬܡܠܝܢ ܕܡܫܬܡܠܝܢ[e] ܒܐܠܗܐ. ܐܝܟ ܕܡܫܠܡ ܡܢ ܠܡܫܐ
ܡܢ ܠܒܢܐ ܘܡܢ ܡܢ ܡܫܬܡܫܢܐ[f]. ܟܠ ܕܡܫܒܚ ܐܝܬ ܐܠܗܐ ܘܟܠ ܕܡܫܒܚ
ܐܫܬܐ. ܡܛܠ ܕܗܘ ܗܕܐ ܫܡܫܐ ܗܘ ܘܡܥܠܝܐ ܠܗܘܢ. ܡܛܠ
ܕܡܠܟܘܢ ܡܠܦܐ[g] ܐܝܠܝܢ ܕܐܠܗܐ. ܢܪܚܡ ܐܝܠܝܢ ܓܝܪ ܩܠܐ ܕܐܡܪܢ ܟܠ ܕܡܫܒܚ
ܠܥܠܐ. ܡܛܠ ܕܡܫܒܚ ܐܠܗܐ. ܢܫܬܡܠܐ ܓܝܪ ܐܡܝܢ ܩܠܐ ܠܡܫܡܫܢ
ܐܝܠܝܢ ܕܡܫܝܚ ܠܗܘܢ.

---

a) In Codice Mscpto oratio falsò interpungitur pone vocem ܡܠܟܘܢ .

b) Pro ܐܡܝܢܝ Wetstenius et Finettius mendosè ܐܡܝܢܝܢ ediderunt.

c) Interpunctionem (܀) post vocem ܐܠܗܐ falso positam transposuimus post vocem ܒܢܝ̈ܢܫܐ.

d) Pro ܕܢܗܘܐ Wetstenius mendose edidit ܘܢܗܘܐ.

e) Pro ܕܡܫܬܡܠܝܢ in Wetsteniana legitur ܕܡܫܬܡܠܝܢ, duplici mendo.

f) Duae voces ܡܫܬܡܫܢܐ ܡܢ in Mscpto Codice scribuntur in unam vocem compositae. Quam scripturam Wetstenius non est imitatus ; et pro ܡܢ mendose in ejus editione est ܡܢ.

g) In Codice Mscpto vitiose scribitur ܡܠܦܢܐ, *doctores*. Pro ܡܠܦܢܐ edidimus ܡܠܦܐ *edocti*, ut est Joh. VI. 45, qui locus hic recitatur.

—

(1) Cf. 2 Cor. IX. 29.

(2) Vocem *offensio* sumas eo sensu quo eam adhibuit Cicero cum scriberet (pro *Mur.* 20) : *Sapiens praetor offensionem vitat aequalitate discernendi, benevolentiam adjungit lenitate audiendi.*

(3) Ex Syriaca voce patet, Clementem hoc loco scripsisse μετὰ προσωποληψίας. Cf. Rom. II. 11.

cum omni humanitate et honestate visitemus, sicut dixit Apostolus: *Quis infirmus est, quin et ego infirmer? Quis scandalizatur, quin et ego offendam*[1]? Quae omnia dicta sunt de amore, quo invicem nos diligere debemus. Atque hac in re versemur absque offensione[2], nec quidquam faciamus cum discrimine personarum[3] aut quasi ad pudorem aliorum, verùm pauperes diligamus tamquam Dei servos atque illos imprimis visitemus. Etenim pulchrum hoc est coram Deo et coram hominibus[4], ut scilicet recordemur pauperum, et ut fratres atque peregrinos diligamus propter Deum et propter eos qui credunt in Deum[5], sicut ex Lege ac Prophetis et a Domino nostro Jesu Christo didicimus de caritate (exercendâ) erga fratres[6] et peregrinos[7]. Nostis enim ea quae dicta sunt verba de caritate (exercitâ) erga fratres et peregrinos; efficaciter namque dicta sunt verba illa omnibus qui ea faciunt[8].

---

(4) Sensus est: Divino humanoque judicio pulchrum atque decorum est recordari pauperum, *cetera.*

(5) Postrema haec, *et propter eos qui credunt in Deum*, Clemens scripserit memor verborum Christi (Matth. V. 16): *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent patrem vestrum, qui in coelis est.*

(6) Clemens procul dubio hoc loco scripserit: *περὶ τῆς φιλαδελφίας καὶ τῆς φιλοξενίας.*

(7) Post illa, leguntur Syriacè verba haec: ܡܛܠ ܕܗܘ ܗܢܐ ܒܣܝܡܐ ܗܘ ܘܡܩܒܠܐ ܠܟܘܢ. ܡܛܠ ܕܟܠܟܘܢ ܡܠܦܢܐ ܐܢܬܘܢ ܕܐܠܗܐ. h. e. *proptereaquod ipsum hoc jucundum est atque acceptum* (gratum) *vobis; proptereaquod omnes vos edocti estis a Deo* (*διδακτοὶ Θεοῦ.* Joh. VI. 45): Quae verba in versionem meam non admisi, quum orationis concinnitatem hoc loco destruant et ex duplici glossemate videantur composita.

(8) *Qui ea faciunt*, hoc est, ut puto, *qui caritatem erga fratres et peregrinos exercent.* Obscurus praesens locus est, forsitan ex culpa Syri interpretis. Ceterum, conjicio, Clementem heic respexisse ad verba Christi (apud Matth. XXV. 35--41).

ܩܦܠܐܘܢ + ܝܓ +

ܐܘ ܐܚܝ ܚܒܝܒܐ . ܘܕܐܦ ܝܚܝܕܐ ܘܠܒܪ ܐܢܫܐ ܟܠ ܗܢܘ ܕܫܘܐ ܠܐܠܗܐ . ܗܘܐ ܦ̈ܥܠܐ ܘܒܝܬܝܐ . ܐܦ ܗܘܐ ܠܘܬ ܦܠܚܘܬܐ ܗܘ ܕܠܐ ܐܝܟ ܢܣܒܩܘܢ[a] ܘܡܪܕܝܬܗ . ܘܒܬܪ ܕܝܢ ܫܘܐ ܘܦܠܚܘܬܐ ܕܐܝܠܝܢ[b] ܕܥܒܕܝܢ ܠܐܠܗܐ ܦܠܚܝܢ ܦܘܠܚܢܗ ܕܡܪܢܐ . ܡܛܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܦܘܠܚܢ ܠܐܠܗܐ ܦܠܚܝܢ . ܗܟܢܐ ܡܬܒܥܐ ܠܗܘܢ ܕܢܬܕܒܪܘܢ[c] . ܕܣܓܝ ܗܟܢ ܘܟܠܠ ܐܚܪܢܝܢ . ܘܗܘܐ ܕܪܘܚܐ ܗܘ ܦ̈ܥܠܐ . ܡܛܠ ܗܢܐ ܢܒܥܐ ܡܢ ܡܪܢܐ ܚܕܐ . ܕܢܦܩ ܦ̈ܥܠܐ ܠܚܨܕܗ . ܦ̈ܥܠܐ ܕܐܝܟ ܗܠܝܢ . ܐܝܠܝܢ ܕܢܦܪܣܘܢ ܘܢܦܩܘܢ ܒܬܪܝܨܘܬܐ ܡܠܬܐ ܕܫܪܪܐ[d] . ܦ̈ܥܠܐ ܕܠܐ ܒܗܬܬܐ . ܦ̈ܥܠܐ ܡܗܝ̈ܡܢܐ . ܦ̈ܥܠܐ ܕܐܝܬܝܗܘܢ ܢܘܗܪܗ ܕܥܠܡܐ . ܦ̈ܥܠܐ ܕܦܠܚܝܢ ܠܐ ܗܘܐ[e] ܡܐܟܘܠܬܐ ܕܐܒܕܐ . ܐܠܐ ܡܐܟܘܠܬܐ ܕܡܩܘܝܐ ܠܚܝ̈ܐ ܕܠܥܠܡ . ܦ̈ܥܠܐ ܕܐܝܬܝܗܘܢ ܐܝܟ ܡܫܝܚܐ . ܦ̈ܥܠܐ ܕܡܬܕܡܝܢ ܠܐܒܐ ܘܠܒܪܐ ܘܠܪܘܚܐ ܩܕܝܫܐ . ܕܢܦܪܩܘܢ ܢܦ̈ܫܬܐ ܕܒܢܝ̈ܢܫܐ . ܠܐ ܦ̈ܥܠܐ ܐܓܝܪ̈ܐ[f] . ܠܐ ܦ̈ܥܠܐ ܕܥܒܕܝܢ ܠܗܘܢ ܕܢܚܙܘܢ ܠܐܠܗܐ ܘܕܢܫܬܒܚܘܢ ܐܝܟ ܐܓܝܪ̈ܐ . ܠܐ ܦ̈ܥܠܐ ܕܡܬܬܓܪܝܢ ܡܢܗܘܢ . ܠܐ ܦ̈ܥܠܐ ܕܒܥܝܢ ܡܘܬܪܬܐ ܘܦ̈ܥܠܐ ܚܝܠܬܐ ܦܠܚܝܢ ܠܟܪ̈ܣܬܐ ܕܫܒܝܥܐ . ܠܐ

---

a) Pro ܢܣܒܩܘܢ Wetstenius edidit ܢܫܒܩܘܢ , duplici mendo.

b) Vocabulum ܕܐܝܠܝܢ e textu expungendum est ; nam si legatur, frustra in praesenti locum sensum aliquem quaesieris.

c) Pro ܕܢܬܕܟܪܘܢ , quod in Mscpto Codice legitur, littera ܟ in ܒ mutatâ, edidimus ܕܢܬܕܒܪܘܢ . Vox ܕܢܬܕܟܪܘܢ significat *ut recordentur*, id quod in praesentem locum nulla ratione quadrare potest.

d) Pro ܕܫܪܪܐ Wetstenius mendose edidit ܕܫܪܝܪܐ . Idem fecit et Finettius.

e) In Cod. Ms. mendose scribitur ܗܘܐ .

f) Pro ܐܓܝܪ̈ܐ uterque vitiosè ܐܓܪܐ edidit.

—

(1) Matth. IX. 37. (2) Ibid. ℣. 38.

(3) Clemens hoc loco sua fecerit verba Pauli (2 Tim. II. 15), ubi is Timotheum adhortatur ut sese exhibeat ἐργάτην ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, h. e. *operarium rectè secantem verbum veritatis*. A quanam re petitum sit metaphoricum verbum ὀρθοτομεῖν, adhuc, quod sciam, latet ; ceterum ad sensum verbi quod attinet, nihil dubito quin auctor Vulgatae Participium ὀρθοτομοῦντα bene reddiderit *recte tractantem*. In Syriaca Novi Testamenti versione ὀρθοτομοῦντα redditur ܕܡܟܪܙ ܬܪܝܨܐܝܬ h. e. *recte*

CAPUT XIII.

O Fratres dilecti! Etiam (hoc), quod quis aedificare debeat et confimare fratres in fide unius Dei, manifestum est et notum. Rursùs et hoc quoque pulchrum est, ut nemo proximo suo invideat. Atque iterum hoc pulchrum est atque decorum, ut, quotquot opus Dei operentur, in timore Dei opus Domini faciant; sic necesse ipsis est ut sese gerant. Quod *messis multa sit, operarii autem pauci* [1], etiam hoc notum est atque manifestum. Itaque *precemur Dominum messis, ut emittat operarios in messem suam* [2], operarios tales *qui recte tractent verbum veritatis* [3], *operarios inconfusibiles* [4], operarios fideles, operarios *qui sint lux mundi* [5], operarios *qui operentur non hunc cibum qui periturus est, verùm cibum illum qui permaneat in vitam aeternam* [6]; operarios tales, quales (erant) Apostoli; operarios qui imitentur Patrem et Filium et Spiritum sanctum, de hominum salute sollicitos; non operarios qui *mercenarii* [7] sint, non operarios, qui religionem et pietatem pro mercibus habeant (quibus negotientur); non operarios *qui ventri suo inserviant*; non operarios *qui benignis et blandiloquis sermonibus decipiant corda simplicium* [8]; non operarios qui

---

praedicantem. Igitur Clemens hoc loco scripserit: (ἐργάτας) ὀρθοτομοῦντας τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, quorum verborum vim Syrus interpres non satis intellexisse videtur; nam illa reddidit ܕܦܣܩܝܢ ܘܢܦܩܝܢ ܚܪܝܦܐܝܬ ܥܡ ܡܠܬܐ ܕܫܪܪܐ, hoc est: (operarii tales) *qui secent et egrediantur ocius cum verbo Dei.* Sed est forsitan praesens locus glossemate aliquo corruptus. Putemus, si hoc placet, Syrum interpretem proprie scripsisse: ܕܦܣܩܝܢ ܚܪܝܦܐܝܬ ܡܠܬܐ ܕܫܪܪܐ, h. e. *qui secent acutè* (nam adverbium ܚܪܝܦܐܝܬ *acute* quoque valet) *verbum veritatis.*

(4) 2 Tim. II. 15: Paulus dixit: ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, quod in Vulgata redditum est: *operarium inconfusibilem* (qui non habet cujus eum pudeat).

(5) Matth. V. 14. (6) Joh. VI. 27.

(7) Joh. X. 12. 13. (8) Rom. XVI. 18.

ܡܛܠ ܕܡܬܕܡܝܢ ܒܟܠܗܘܢ ܕܠܢܘܗܪܐ . ܡܢ ܠܐ ܐܬܚܙܝܘܢ ܠܢܘܗܪܐ . ܐܠܐ ܐܬܚܙܝܘܢ ܣܡܝܐ . ܗܠܝܢ ܕܡܫܠܡܢܘܬܗܘܢ ܐܟܝܢܐ ܗܘ . ܠܐ ܡܛܠ ܕܦܠܚܝܢ ܓܘܠܐ ܘܙܘܡܪܐ ܡܟܠܬܐ . ܠܐ ܡܛܠ ܠܡܬܠܐ . ܠܐ ܡܛܠ ܩܘܡܐ ܘܠܐ ܡܫܘܚܬܐ . ܠܐ ܡܛܠ ܐܟܝܢ ܒܐܝܬܝܐ ܐܝܟ ܒܡܫܡܫܢܐ . ܘܠܐ ܡܬܚܫܒܢܐ . ܘܠܐ ܩܢܘܡܐ ܒܠܒܐ . ܘܠܐ ܒܡܠܟܘܬܐ . ܡܬܚܟܡܢܐ ܝܗܒ ܘܠܬܪܬܝܢ ܒܡܫܘܚܬܐ ܐܟܝܢ ܕܐܬܦܩܕ[a] ܠܫܡܥ ܒܡܢܝܢܐ . ܐܝܟ ܕܢܗܘܐ ܘܙܕܩ ܠܒܪܢܫܐ ܘܠܬܪܬܝܢܘܬܗܘܢ . ܗܘܝܐ ܠܦܘܠܚ ܘܝܗܒܝܢ ܡܢܗ ܠܟܠܗ . ܒܐܝܠܝܢ ܘܒܪܢܫܘܬܐ ܘܠܐ ܡܫܘܚ . ܡܢ ܡܬܦܢܝܢܝܢ ܠܟܠܗ ܘܡܫܝܚܐ ܡܢܗ ܠܟܠܗ ܀ ܐܦ ܡܢܗ ܒܟܠܗܝܢ . ܗܕܐ ܝܗܒ ܢܦܫܐ . ܕܟܠܗ ܝܗܒܘܢ ܒܢ ܒܡܫܡܫܢܘܢ . ܐܡܝܢ .

ܡܫܠܡܢܘܬܐ ܐܝܟܢܐ ܡܘܬܒܐ ܕܫܠܝܡܘܢ[b] .

---

a) Pro ܕܐܬܦܩܕ FINETTIUS reponendum existimavit ܕܢܬܦܩܕ . Falso. Lectio Codicis ܕܐܬܦܩܕ recte se habet. Animadvertendum tamen est, scriptum ibi esse ܕܐܬܦܩܕ pro ܕܐܬܦܩܕܘ . Nimirum quum litterae ܘ et ܝ a fine 3[ae] Pers. Plur. Masc. et Femin. Praeteriti non pronuncientur, interdum fit ut nec scribantur.

b) Pro ܕܫܠܝܡܘܢ tam WETSTENIUS quam FINETTIUS mendose ediderunt ܕܫܠܡܘܢ .

simulent lucis filios, cum non sint lux sed tenebrae, *quorum finis interitus* [1] *est;* non operarios qui operentur iniquitatem et malitiam et fraudem; non *operarios dolosos* [2], non operarios *ebriosos* et *infideles* [3]; non operarios qui CHRISTUM in negotio et quaestu habeant, neque deceptores, *neque pecuniae amatores, neque litigiosos* [4].

Inspiciamus igitur atque imitemur eos qui bene conversati sunt in Domino. Sicut vocationi ac professioni nostrae convenit et consentaneum est, ita (Deo) inserviamus illique placeamus sanctitate atque justitia et vita immaculata, *operam dantes bene recteque factis coram Deo atque etiam coram hominibus* [5]. Etenim pulchrum hoc est, ut Deus glorificetur inter nos quavis in re. Amen.

Explicit epistola prior CLEMENTIS.

---

(1) Philipp. III. 19.

(2) 2 Cor. XI. 13.

(3) Allusio est ad Matth. XXIV. 45--50.

(4) 1 Tim. III. 3. Tit. I. 7.

(5) Rom. XII. 17.

ܬܘܒ ܐܓܪܬܐ ܕܬܪ̈ܬܝܢ ܕܝܠܗ ܗܘ ܕܝܠܗ

ܕܩܠܝܡܝܣ ܂

ܦܣܘܩܐ ܂ ܐ̄ ܂

ܒܪܡ ܐܢܐ ܕܝܢ ܕܒܥܝܢܝ ܐܚܝ ܂ ܕܐܡܝܢܐ ܐܝܬܝܗܘܢ ܕܗܘ̈ܝܢ ܒܡܫܡܫܢܘܬܐ ܟܠ ܕܐܚ̈ܝܢ ܡܠܝܢ ܒܬܘܕܝܬܐ ܗܠܝܢ ܕܐܝܬܝܢ ܒܗܘܢ ܂ ܐܦ ܗܘ [a] ܕܡܫܡܫܝܢ ܠܗܘܢ ܒܫܦܝܪܘ ܠܟܠ ܂ ܗܟܢܐ ܐܦ ܐܢܬܘܢ ܐܬܕܟܪܘ ܒܡܪܝܐ ܂ ܫܠܝܢ ܕܝܢ ܠܐ ܠܟܠ ܡܥܒܪܝܢ ܗܘܝܢ ܡܬܢܟܦܝܢ ܂ ܟܠ ܡܫܘܕܥܘܬܐ ܠܐ ܡܬܢܟܦܝܢ ܂ ܘܡܟܝܠ ܒܗܘܐ ܠܡܗܘܐ ܠܗ ܠܢ ܂ ܘܟܠ ܡܫܘܕܥܘܬܐ ܠܐ ܡܬܢܟܦܝܢ ܘܠܐ ܢܬܬܩܠܘܢ ܂ ܘܐܝܟܢܐ ܕܢܗܘܐ ܡܫܘܕܥܘܬܐ ܠܐ ܕܢܬܚܫܒ ܂ ܘܠܐ ܡܬܚܫܒܝܢ ܣ̈ܓܝܐܐ ܒܗܢܐ ܂ ܘܠܐ ܢܬܚܫܒ [b] ܠܢ ܂ ܘܡܣܬܒܪ ܐܝܟܢܐ ܕܢܗܘܐ ܡܫܘܕܥܘܬܐ ܐܝܟܐ ܕܢܣܬܟܠ ܠܐ ܗܘܝܐ ܐܘ ܒܝܬ ܡܢܝܢܐ ܂ ܠܐ ܕܢܬܚܫܒ ܂ ܐܝܟܐ ܕܐܝܬܘܗܝ [c] ܒܝܘܡܬܐ ܐܚܪܢܐ

---

a) Pro ܗܘ Wetstenius mendose ܗܝ edidit. Item Finettius.

b) Pro ܡܬܚܫܒ Wetstenius edidit ܢܬܚܫܒ triplici mendo. Errantem secutus est Finettius.

c) Pro ܐܝܬܘܗܝ uterque, omissâ *Jud* litterâ, vitiose edidit ܐܝܬܘܗ.

(1) Dicit Clemens heic *in Christo* et mox iterum *in Domino*, eo sensu quo Paulus ad Timotheum scribens (2 Tim. III. 12) aiebat: *Omnes qui piè volunt vivere* in Christo Jesu, *persecutionem patientur*.

EPISTOLA POSTERIOR EJUSDEM CLEMENTIS.

CAPUT I.

Volo autem cognoscatis, fratres, quaenam sit in illis locis, ubi nos versamur, nostra omniumque fratrum nostrorum vivendi ratio in Christo [1]; et si ea vobis placuerit, vos quoque eo modo vitam vestram in Domino instituite. Nos igitur, Deo nos adjuvante [2], nosmet ita gerimus: cum virginibus non habitamus, nihilque nobis in communi est cum ipsis; cum virginibus neque edimus, neque bibimus, et ubi dormit virgo, ibi non dormimus nos [3]. Neque lavant pedes nostros mulieres, neque ungunt nos [4], et omninò non dormimus ibi ubi somnum capit puella innupta aut Deo sacrata [5];

---

(2) Docet, opus esse divino auxilio ad instituendam vitam bene Christianam.

(3) Sensus hic est: Somnum non capimus in ea domo, ubi virgo quaepiam somnum capit. Virginem autem hic intelligit puellam Deo sacratam.

(4) Puta, coenaturos. De quo more videsis Stuckii *Antiquitates convivales*, Lib. III. Cap. XV; item Wetstenius ad Matth. VI. 17.

(5) Pro *Deo sacrata* Syriace est ܒܪܬ ܩܝܡܐ, hoc est, *filia foederis*. Denominatio haec referenda est ad *voti religionem*, ut in 2ᵈᵃ parte ad h. l. pluribus sumus dicturi.

ܡܫܘܕܥܝܢܗ . ܠܐ ܦܬܝܚܝܢ[a] ܓܝܪ . ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ[b] ܘܠܒܪ ܡܢ ܒܠܐ ܩܘܫܬܐ . ܐܘ ܒܐܘܡܢܘܬܐ ܐܘ ܒܬܓܪܬܐ ܐܘ ܒܐܣܛܪܛܝܘܛܘܬܐ ܐܘ ܦܘܠܚܢܐ . ܐܘ ܐܝܟܐ ܕܡܫܬܡܫܝܢ . ܘܡܫܬܡܫܝܢ ܐܝܟ ܕܒܥܐ ܗܘ[c] . ܕܐܝܟܢܐ ܢܕܥ ܗܘ ܕܐܝܟܘ ܐܝܟ . ܘܦܪܫܝܢ ܠܢܦܫܗܘܢ ܐܝܟ ܠܒܢܝ . ܘܡܬܬܠܝܢ[d] ܠܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܘܠܕܡܝܐ . ܘܐܝܟܢ ܕܐܝܬ ܡܢ ܕܪܒܝܢ ܕܬܫܡܫܬܐ ܗܘܝܘ ܡܬܬܡܠܟܝܢ ܐܝܟܢ ܕܒܢܝ ܡܢܝܢ[e] . ܘܫܡܐ ܕܒܢܝܢ ܘܕܡܬܩܪܝܢ ܘܢܦܩܝܢ ܡܢ ܡܠܟܘܬܗ ܕܐܠܗܐ . ܘܕܡܫܬܘܕܥܝܢ ܠܐܠܗܐ ܡܫܡܫܝܢ . ܘܕܡܬܦܪܢܣܝܢ ܘܠܐ ܡܬܪܥܝܢ ܡܢ ܡܘܗܒܬܗ . ܡܫܡܫܢܐ ܡܫܬܪܐ . ܘܕܠܐ ܡܛܠ ܗܟܢܐ ܗܘܝܢ ܚܕ ܡܢܗܘܢ . ܐܝܟ ܕܐܡܪ[f] ܘܐܝܢ ܠܡܠܬܐ ܕܐܠܗܐ .

ܦܣܘܩܐ ✦ ܒ̄ ✦

ܘܐܝܢ ܕܝܢ ܘܩܕܝܫܝܢ ܗܘ[g] ܡܢ ܦܓܪܗ ܘܡܢ ܪܘܚܗ . ܘܠܝܬ ܠܗ ܡܕܡ ܘܒܪܡ ܒܝܬ ܕܐܝܬ ܒܗ . ܘܡܬܬܢܝܚ ܐܝܟ ܕܡܢ ܡܕܡ ܕܐܝܬܘܗܝ . ܘܡܬܚܫܒ ܐܝܟ ܐܫܬܡܫܐ[h] . ܘܡܬܦܪܫ ܡܢ ܚܘܒܗܘܢ ܐܝܟ ܕܡܫܡܫ[i] ܠܡܫܠܡܘ ܘܕܠܡܫܡܫܘ

---

a) Pro ܦܬܝܚܝܢ WETSTENIUS mendose edidit ܦܬܚܝܢ; nec rectius FINETTIUS.

b) Pro ܟܬܝܒ uterque edidit ܟܬܒ, nullo sensu.

c) Pro ܗܘ mendose est ܗܝ in editione Wetsteniana ut et in Finettiana.

d) Pro ܘܡܬܬܠܝܢ in utraque mendosè scriptum est ܘܡܬܬܠܝܢ.

e) Pro ܕܒܢܝ ܡܢܝܢ FINETTIUS falsò existimavit scribendum esse in Masc. Gen. ܕܒܢܝܢ ܡܢܝܢ. In errorem duxit FINETTIUM mala WETSTENII praesentis loci interpretatio.

f) Pro ܕܐܡܪ legitur mendosa scriptura ܕܐܡܪܐ in Finettiana.

g) Post vocem ܘܩܕܝܫܝܢ legitur in Cod. Mscpto vocula ܗܘ, quam in textum admisimus, quum fieri possit ut ܗܘ ibi pleonasticè positum sit. Lege notam grammaticam in 2ª Parte hujus operis, ad h. l.

h) Pro ܐܫܬܡܫܬܐ WETSTENIUS falsò dedit ܐܫܬܡܫܐ. Errantem secutus est FINETTIUS.

i) Pro ܕܡܫܡܫ uterque ܕܡܫܡܫ edidit.

et ne pernoctamus quidem ibidem, si haec sit sola (quamquam) in alio aliquo loco [1].

Si accidit ut tempus (adversum) [2] alicubi nos opprimat, sive in agro, sive in pago, sive in oppido, sive in vico, aut ubicumque tandem simus, atque in eo loco inveniuntur fratres; tum introimus ad fratrem aliquem, et convocamus illuc fratres (reliquos) omnes, et miscemus cum illis sermones confirmatorios et exhortativos; et qui diserti sunt inter nos, (ibi tunc) loquuntur illis sobria et severa et pudica [3] in timore Dei, et (adhortantur illos) ut secundum beneplacitum Dei agant quavis in re, utque proficiant et progrediantur in (praestandis) bonis operibus, et ut *nulla in re solliciti sint* [4], sicut convenit et aequum est populo Dei.

CAPUT II.

Quod si contingit ut, dum adhuc procul absumus a domibus aut a propinquis nostris, dies se inclinet et vespertinum tempus nos obruat, cogantque nos fratres per φιλαδελφίαν et φιλοξενίας causâ ad manendum apud ipsos, ut vigilias cum ipsis agamus et ut

---

(1) Sensus hic est: Sicubi, puta in pago aut vico aliquo, nulli reperiantur Christiani praeter puellam unam, sive innuptam, sive Deo sacratam, nos ne transigimus quidem noctem in eo loco, etiamsi necesse non sit in unis aedibus cum illa puella pernoctare.

(2) Syriace est tantum vox ܙܒܢܐ, quae *tempus* significat. Forsitan post ܙܒܢܐ excidit vocabulum aliquod, quo significatum erat *quale* tempus heic intelligendum esset. Voces ܙܒܢܐ Syriacam aut χρόνος Graecam, absolute positas, de *aëris intemperie* dici, non putaverim.

(3) Obscura sunt haec; forsitan τὸ *loqui sobria et severa et pudica* eo sensu sumendum est, quo dicimus *loqui turpia*. Ceterum post illa, *sobria et severa*, Syriace est ܘܡ̈ܠܐ ܕܝܩܝܪ̈ܢ ܘܕܚܝܠ̈ܢ h. e. *et verba gravia et terrifica*, quae verba in versionem meam non admisi, quum mihi visa sint glossema esse ad antegressam vocem ܡܟܝ̈ܟܢ sat obscuram.

(4) Philipp. IV. 6.

ܫܗܪܐ (1) ܩܕܝܫܐ ܕܐܠܗܐ ܘܢܒܥܘܢ ܀ ܘܠܬܪܥܝܬܗܘܢ ܒܡܫܡܥܬܗܘܢ ܕܡܟܪܙܐ ܐܡܪ ܕܢܗܘܘܢ ܓܡܝܪܝܢ ܒܗܘܢ . ܘܢܦܪܣܘܢ ܠܗ ܠܥܡܐ ܘܡܠܐ ܘܡܪܝܐ ܕܡܫܝܚ ܠܗܐ . ܘܢܬܪܓܐ ܘܢܬܪܥܝܐ ܕܢܥܒܕ ܠܟܘܠܗܘܢ . ܐܝ ܐܡܬ ܕܟܠܢ ܦܬܓܡܐ ܩܕܝܫܐ ܀ ܠܟܘܢ ܕܠܟܠܢ ܘܢܫܝܢ . ܘܗܘܘ ܗܘ [a] ܐܝܟ ܢܗܘܐ ܡܠܝܠ ܘܡܬܟܠܝܢ ܥܠ ܡܕܡ ܕܡܬܒܥܐ ܠܗ . ܘܗܘܘ ܡܦܝܣܝܢ ܠܗ . ܘܗܘܘ ܡܒܝܐܝܢ ܠܗ ܒܚܠܡܝܢ . ܘܦܩܕܝܢ ܠܗ ܡܒܝܐ . ܘܗܘܘ ܡܦܝܣܝܢ ܠܗ ܒܬܘܕܝܬܐ ܥܠ ܦܬܓܡܐ ܕܐܠܗܐ ܕܢܫܡܥܘܢ . ܘܥܠܝܢ ܕܫܡܥܝܢ ܗܘ ܐܝܟ ܡܫܡܥܐ ܀ ܘܐܡܬܝ ܩܪܒܬܐ ܗܘ ܕܢܬܪܥܝܢ ܒܗ . ܗܘ ܢܥܒܕ ܒܫܠܡܘܬܗ . ܘܗܘܘ ܢܬܦܣܘܢ ܠܐܢܫܐ . ܘܡܠܐܟ ܥܠ ܐܢܫܐ ܕܐܡܬ ܒܗ ܡܛܪܐ ܗܘ [b]. ܢܬܦܣܘܢ ܠܟܠܗ ܡܠܘܢ ܒܩܪܒܬܐ ܐܝܠܝܢ ܕܡܬܦܠܚܝܢ ܠܗܘܢ ܐܢܫܐ . ܠܗ ܕܝܢ ܐܠܗܐ ܐܚܪܐ ܕܫܠܝܐ ܀ ܘܐܚܪܐ ܕܗܘܝܐ ܠܡܫܝܚܐ ܗܘ ܒܪܫܢܐ . ܠܐ ܠܗܘܐ ܠܟܠܢ . ܘܠܐ ܐܚܪܐ ܕܠܡܪܐ . ܘܠܐ ܒܪܢܫ ܡܢܝܢܐ . ܐܝܠܐ ܐܡܠܬܐ ܡܬܦܠܚܢܘܬܐ . ܘܠܐ ܚܢܘܬܐ . ܐܠܐ ܒܠܚܘܕ ܦܬܓܡܐ ܕܟܠ ܦܬܓܡܐ ܠܗܘܢ . ܐܘ

---

a) Pro ܗܘ Wetstenius mendose ܗܘܐ edidit.

b) Pro ܗܘ est in Wetsteniana mendose exscriptum ܗܝ .

—

(1) *Vigilias* illas, quas modo dixit Clemens, *sacras vigilias*, hoc est, Christianae pietatis exercitiis dicatas, intelligendas esse, ex contexta oratione patet; junguntur enim illae vigiliae cum lectione et meditatione sacrarum Scripturarum. Itaque dixerim, indicari hoc loco istiusmodi aliquem conventum nocturnum, quales Tertullianus (Lib. II. *Ad uxorem* Cap. IV.) vocavit *nocturnas convocationes*. Cf. Le Nourry, *Dissertat. in Tertulliani Apologeticum*, Cap. XV. Art. I. *De sacris christianorum synaxibus*. Quod autem dixit Clemens, *ut audiant verbum Dei et faciant*, τὸ *facere* forsitan referendum est ad designationem sacramenti Eucharistiae sub disciplina arcani. *Eucharistiae sacramentum*, inquit Tertullianus (de Coron. milit. Cap. 3), *omnibus mandatum* (Luc. XX. 19: hoc facite in meam commemorationem), *etiam antelucanis coetibus*, *nec de aliorum manu*, *quam praesidentium sumimus*.

(2) Syriace legitur ܘܢܬܪܓܐ ܘܢܬܪܥܝܐ, hoc est, *et velimus et submittamus nos*. Et

audiant sanctum Dei verbum et faciant[1] atque alantur Domini verbis ut eorum memores sint, — et offerant nobis panem et aquam aut id quod Deus praeparaverit, — et nos, morem illis gerentes, consentiamus pernoctare[2] apud illos, — tum, si est in eodem loco asceta[3] quispiam, ad hunc introimus et apud hunc divertimus, illeque frater parare nobis debet quaecumque nobis necessaria sunt; atque ille nobis famulatur, ille pedes nobis lavat, ille unguento nos ungit[4], ille nobis lectum sternit, ut in fiducia Dei somnum capiamus; omnia haec frater ille asceta, qui est in eo loco ubi divertimus, ipse per se ipsum facere debet. Ille quoque fratribus ministrabit[5], sed et singuli fratres, qui in ipso eo loco sunt, unà cum illo ministrabunt ea omnia, quae fratribus necessaria sunt. Apud nos autem tunc ibi esse non potest femina quaepiam, sive adolescentula sit, sive maritata; neque vetula[6], neque sacrata Deo[7], neque ancilla Christiana, neque ethnica; verum solummodo viri cum viris esse possunt.

---

fieri potest, ut ܘܢܓܝܪܐ hoc loco glossema sit difficilioris vocabuli ܘܡܟܕܪܝܐ.

(3) Syriace est ܓܒܪܐ ܩܕܝܫܐ *vir sacer*, Deo dicatus. Paulò infra idem vocatur ܐܚܐ ܡܩܕܫܐ *frater* (Deo) *sacratus*. Intelligitur ergo *asceta* aliquis. De *Ascetis* diximus in Prolegomenis.

(4) Vide supra pag. 71 notam ordine quartam. Libris autem ibidem indicatis addatur FORTUNATI SCACCHI, viri eruditissimi, *Sacrorum elaeochrismaton Myrothecii primi* Cap. XXXI—XXXV.

(5) Ea *suppeditabit* quae fratribus sunt necessaria, sed ita ut etiam reliqui fratres in partem sumtuûm veniant.

(6) Syriace est ܕܥܬܝܪܐ *dites*. Conjecerim autem ibi esse errorem librarii, et pro ܕܥܬܝܪܐ scribendum esse ܕܥܬܝܩܬܐ *vetula*.

(7) Syriace, est ܒܪܬ ܩܝܡܐ *filia foederis*. Denominationem hanc ad *voti religionem* pertinere, supra (p. 71) jam monuimus. *Continentiae votum* TERTULLIANUS quoque memorat (*De velandis virginibus*, Cap. XI). Cf. etiam *Constitutionum Apost.* Lib. IV. Cap. XIV.

ܫܪܝܢ (a ܕܢܬܟܢܫܘܢ ܕܢܣܥܪܘܢ ܘܢܐܟܠܘܢ ܥܡ ܢܫܐ . ܘܢܦܩܘܢ ܡ̈ܠܐ ܕܣܪܝܩܘܬܐ (b
ܘܕܒܛܠܢܐ ، ܠܐܢܫܐ ܫܪܝܢ . ܘܡܬܟܬܫܝܢ ܐܟܘܬܐ ܡܪܝܡܬܐ ܘܒܛܘܠܘܬܐ . ܐܦ
ܠܡܟܠܘܢ ܢܫܐ ܕܐܝܬ ܠܗܘܢ . ܒܡܠܬܐ ܢܣܩܬܐ (c ܘܒܐܣܩܡܐ ܣܡܝܪܐ ܕܒܐܘܢ
ܠܒܘܫܐ ܕܒܪܐ . ܘܐܟܠܝܢ ܕܐܝܬ ܒܗ ܕܪܓܫܝܢ ܕܢܦܠܠܘܢ ، ܡܬܦܠܠܠܝܢ
ܘܡܬܦܢܝܢ ܠܗܘܢ ܒܡܠܐ ܐܟܠܝܢ ܕܡܘܬܒܝܢ ܠܗܘܢ . ܘܗܟܢ ܡܬܠܒܟܝܢ
ܡܠܟܝܢ ܒܡܠܟܐ . ܕܚܒܪܐ . ܢܫܐ ܕܝܢ ܘܒܬܘܠܘܬܐ ܢܬܟܢܫܢ ܦܪܝܫ
ܐܢܬܝܗܝܢ ܒܐܢܫܘܬܗܝܢ . ܐܦܠܐ (d ܕܝܢ ܒܟܢܘܫܬܐ ܘܒܡܠܬܐ ܠܡܣܡܟܐ ܡܢ
ܦܪܝ (f ܟܬܒܝܢ ܠܟܠܗ . ܠܡܩܡܬ (e ܘܒܐܫܬܡܥܬܐ ܡܫܪܐ ܢܬܦܫܪܘܢ ܐܝܟ (g
ܕܡܢܝܢܐ ܒܡܠܬܢ . ܘܗܟܢ ܠܟܬܒ ܘܠܩܝܡ ܠܝ ܡܠܟܐ ܣܢܝܩܝܢ ، ܡܢ
ܡܪܝܚܐ ܒܡܠܬܢ . ܘܗܟܢ ܐܪܟܢܝܢ ܠܐܦܐ ܕܢܗܘܢ ܠܝ ܠܟܠܗ .

———

a) In Mscpto Codice scribitur ܫܪܝܢ, pro quo edidi ܫܪܝܢ, ut hoc libro passim scribitur. Syros pro ܫܪܝܢ, etiam, contractâ formâ, scripsisse ܫܪܝܢ, equidem non crediderim.

b) Codex Mscpt. exhibet ܕܣܪܩܐ, quae mendosa scriptura est. Itaque pro ea edidi ܕܣܪܩܐ. Uterque, Wetstenius et Finettius, mendose edidit ܕܣܪܩܐ.

c) Interpunctionis signum in Codice Mscpto post vocem ܢܣܩܬܐ falsò positum ad antegressam vocem ܠܡܬܝ retroduximus.

d) Tamquam vocabulum unum ܐܦ ܠܐ scribitur in Mscpto Codice, atque ita pariter paulo ante ibidem in unam vocem conjunctae scribuntur vocabula duo ܕܢܗܘܢ ܠܝ

e) Signum interpunctionis in Cod. Mscpto post ܠܡܩܡܬ positum, ad antegressam vocem ܠܟܠܗ retroire fecimus.

f) Pro ܦܪܝ Finettius falso conjecit legendum esse ܫܪܝܢ. In hunc errorem Finettium duxit, ut videtur, mala Wetstenii praesentis loci interpretatio.

g) Pro ܐܝܟ Wetstenius mendose edidit ܐܝܟ. Item Finettius.

—

(1) Hoc ad primaevum ritum orandi retulerim. Scilicet in templo et synagogis orabant *stantes*. Vide Othonis *Lexicon Rabbinico-philologicum* ad voc. *preces*. Forsitan τὸ *ut stemus et oremus* dictum est per Hendiadyn pro *ut stemus ad orandum*, sicut Marc. XI 25: *cum stabitis ad orandum*. Cf. Luc. XVIII. 11.

(2) *Propter mulieres*. Breviter atque ideo obscure dictum est hoc. Forsitan in Romana parochia mos tunc erat ut viri soli, non vero etiam mulieres nocturnis

Quod si videmus requiri ut stemus [1] et oremus propter mulieres [2] et verba exhortationis [3] et aedificationis loquamur, fratres convocamus omnesque sorores sanctas [4] et virgines, atque omnes mulieres, quae ibi sunt, (invitamus) ut cum omni modestia et decoro conveniant ad delicias veritatis. Tum ex nobis diserti qui sumus, sermonem facimus [5] et exhortamur illos verbis, quae Deus nobis indiderit. Post haec preces fundimus, et (porrò invicem) nobis damus osculum salutationis [6], viri viris. Mulieres autem et virgines manus suas vestimentis suis involvere debent; atque ibi etiam nos modeste et in omni verecundia, oculis in altum sublatis, verecunde et cum omni decentia dexteram manum vestimentis nostris involvimus; et tunc accedere possunt (mulieres) et dare nobis osculum salutationis in dexteram nostram vestimentis nostris involutam. Post quae imus illuc quò Deus nobis ire concesserit.

---

conventibus interessent. Hoc si ponatur, conjecerim, sermonem hic esse de diurno aliquo conventu sacro, cui etiam mulieres assisterent.

(3) ܒܘܝܐܐ vox Syriace de *consolando* dicitur. Clemens hoc loco adhibuerit vocem *παράκλησις*; quae vox ex Hellenistarum quidem loquendi usu, ut et apud scriptores sacros librorum Novi Testamenti, etiam de *consolando* usurpatur; veluti in hoc Rom. XV. 4: ὁ δὲ Θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως, κτλ.; at in classica Graecitate *παράκλησις* tantummodo valet *exhortatio*. Itaque ambigi potest, utro sensu Clemens vocem *παράκλησις* adhibuerit. Mihi tamen posterior sensus praeplacuit, idque ob contextam orationem.

(4) *Christianas* intelligo adolescentulas adhuc innuptas.

(5) Licuerit in eodem sacro conventu pluribus, uni post alium, verba facere. De quo more vide *Constitt. Apost.* Lib. 2 Cap. 57 et Cotelerii notam 38 (ibidem).

(6) Cf. Rom. XVI. 16. 1 Petri V. 14. S. Justini *Mart.* Apol. 1. 65. Constitt. Apost. Lib. VIII. Cap. XI. De dictione Syriaca hoc loco adhibita dicemus in 2 parte ad h. l.

ܦܣܘܩܐ ܀ ܝܛ̄ ܀

ܘܐܢ ܢܫܬܟܚܘܢ ܠܘܬ ܨܘܡܐ. ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܠܟܠܢ ܐܚܐ ܡܟܝܪܐ [a]. ܐܠܐ ܟܠܗܘܢ ܡܫܡܫܢܐ ܐܚܝܗܘܢ. ܢܫܡܫܘܢܝܗܝ ܠܗܘ ܐܚܐ ܕܐܬܐ ܠܘܬܗܘܢ [b] ܟܠܗܘܢ ܐܝܟܢܐ ܕܘܠܐ ܠܗܘܢ. ܘܢܫܡܫܘܢܝܗܝ [c] ܘܢܬܪܥܘܢ ܕܝܠܗ. ܒܟܠܡܕܡ ܡܫܬܦܪ، ܒܫܪܝܪܘܬܐ ܢܨܦܬܐ. ܘܗܘ ܕܝܢ ܐܝܟܢܐ ܐܝܟ ܕܘܠܐ ܠܗ، ܡܫܬܡܫ ܡܢܗܘܢ ܐܝܟ ܕܝܐܐ ܠܗ، ܘܢܬܒܢܐ ܠܗܘܢ ܗܘ ܐܝܟܢܐ ܠܡܫܡܫ ܡܫܡܫܢܐ ܕܐܝܬ ܒܗ ܫܪܪܐ. ܥܠ ܩܕܝܫܐ ܓܝܪ ܐܚܐ ܠܐ ܠܡܫܡܫܢ ܘܠܐ ܢܫܡܫܢ. ܘܠܐ ܡܫܬܡܫܝܢ ܡܢ ܢܫܐ. ܘܠܐ ܡܢ ܒܬܘܠܬܐ. ܘܠܐ ܡܫܩܝܢ ܠܢ ܢܫܐ ܒܝܬܐ. ܘܠܐ ܢܫܩܝܢ [d] ܠܢ. ܘܠܐ ܡܫܩܝܢ ܠܢ ܢܫܐ. ܘܠܐ ܕܢܫܡܫܢ [e] ܐܝܟܐ ܕܢܫܡܫܢ ܢܫܐ، ܐܝܟܢܐ ܕܢܗܘܐ ܕܠܐ ܡܘܡ ܒܟܠܡܕܡ. ܡܛܠ ܕܐܦ ܠܐ ܢܬܬܠܐ ܠܗܘܢ ܥܠܬܐ ܡܢ. ܗܟܢܐ ܕܡܫܡܫܝܢ ܗܠܝܢ ܠܗܘܢ. ܘܗܘܝܢ ܕܠܐ ܠܘܡܐ [f] ܠܟܠܗ ܐܢܫ. ܐܝܟ ܐܢܫܐ ܗܢܘܢ ܕܡܫܡܫܝܢ ܒܫܪܪܗ ܕܡܫܝܚܐ. ܠܥܠܝܡܐ ܡܫܬܡܫܝܢ. ܠܐܠܗܐ ܕܝܢ ܡܫܡܫܝܢ.

---

a) Wetstenius mendosè edidit ܡܟܝܪܐ, nec rectius Fingettius.

b) In Cod. Mscpto oratio mendose interpungitur (܀) post vocem ܠܘܬܗܘܢ.

c) Fingettius edidit ܘܢܫܡܫܘܢܝܗܝ, duplici mendo.

d) Pro Feminino ܢܫܩܝܢ Wetstenius falso edidit in Masculino ܢܫܩܝܢ. Errantem secutus est Fingettius.

e) Pro ܕܢܫܡܫܢ uterque falso edidit ܕܢܫܡܫܢ.

f) In utriusque editione mendose legitur ܠܘܡܐ pro ܠܘܡܐ.

(1) Id est, asceta aliquis. Vide supra pag. 75 notam ordine tertiam.

(2) Syriace est: *Igitur frater ille*, *ut oportet*, *ministrandus est ab illis*, *sicuti convenit*. Ubi mihi videtur delendum esse aut *τὸ ut oportet* (ܐܝܟ ܕܘܠܐ ܠܗ), aut *τὸ sicuti convenit* (ܐܝܟ ܕܝܐܐ ܠܗ); alterutrum enim abundare videtur. Crediderim alterum alterius glossema esse.

(3) Vide supra (pag. 75) notam ordine quartam.

(4) Sequioris sexûs personarum devitatio qualis hoc loco et in antegressis capitibus

CAPUT III.

Quod si incidimus in aliquem locum, ubi nullus sit frater (coelibe vitâ Deo) sacratus [1] sed omnes sint (matrimonio) conjuncti, (eo casu) omnes, qui ibi sunt, fratrem ad eos venientem suscipere debent, et ministrare illi curamque de illo habere in omnibus, studiose, cum propensa voluntate. Igitur frater ille ministrandus est ab illis sicuti convenit; debet autem ille frater (matrimonio) junctis qui sunt in eo loco, dicere: Nos (homines vitâ coelibe) Deo sacri cum mulieribus neque manducamus neque bibimus, neque inserviunt nobis mulieres aut virgines, nec lavant nobis pedes mulieres neque ungunt nos [3], nec sternunt nobis (lectum) mulieres, nec somnum capimus ibi ubi dormiunt mulieres, ut irreprehensibiles simus in omnibus, ut nemo offendatur aut scandalizetur in nobis [4]; et quando omnia haec agimus, *nemini sumus offendiculo* [5]. Sicut homines ergo *qui cognoscimus timorem Domini hominibus suademus* [6], *Deo autem manifesti sumus* [7].

---

describitur, si cui forte nimis anxia videatur, animadvertat is, quae de fuga mulierum in hac epistola praecipiuntur, ea, magnam certe partem, praecipi tantùm scandali vitandi causâ, id quod in praesenti suae epistolae loco CLEMENS ipse non obscure significat. Jam vero hujus aetate inter Gentiles singularem quamdam scandali vitandi curam adhibendam fuisse, nemo facile in dubium vocaverit, qui quidem noverit, quam variis gravissimisque calumniis Ethnici primaevos Christianos opprimere sategerint. Qua de re eruditissime, pro suo more, disserit MAMACHIUS in celeberrimo opere, cui titulus: *Originum et antiquitatum christianarum libri* XX. Vid. Tom. I. Cap. III. p. 110-184. Cf. etiam LE NOURRY *Diss. in Tertulliani* Apologeticum. Cap. XX. sqq.

(5) 2 Cor. VI. 3.

(6) Scil. nos reapse Deum timere.

(7) 2 Cor. V. 11.

ܦܣܘܩܐ ܝ̄

ܐܝܟ ܓܝܪ ܘܢܫܬܡܠܘܢ ܒܐܪܥܐ ܦܘܡܐ ܕܠܗ ܥܡܝ ܡܫܝܚܐ . ܐܠܐ ܡܠܝܢ ܢܦܫܐ ܐܠܝܢ ܘܒܬܘܠܘܬܐ ܡܩܕܫܬܐ . ܕܐܬܝܢ ܕܢܣܒܘܢ ܥܡܢ ܒܐܪܥܐ ܗܘ . ܦܪܫܝܢ ܠܗܘܢ ܠܒܢܝܗܘܢ ܠܒܘܫܬܐ ܚܕܐ ܠܒܫܐ ܕܫܡܝܢܐ . ܘܡܬܢܨܚܝܢ ܠܗܘܢ ܕܡܠܐ ܚܛܗܐ . ܘܐܝܟ ܡܕܡ ܕܢܦܫܠܝܢ ܡܢܗܘܢ . ܘܫܪܝܢ ܥܒܕܝܗܘܢ. ܡܬܒܠܒܠܝܢ ܒܡܠܘܢ ܐܝܟ ܕܗܠܐ . ܐܝܟ ܒܚܕܝܘܬܐ ܕܢܦܫܗܘܢ ܕܠܗܐ . ܘܗܟܢܐ ܕܝܢ ܕܐܬܝܢ[a] ܡܠܝܢ ܘܐܬܝܢ . ܘܡܕܝܢ ܕܐܝܟ ܕܡܠܟܘܬܐ ܐܠܗܝܬܐ . ܡܬܒܠܒܠܝܢ ܒܡܠܝܢ ܡܠܐ ܕܚܘܒܐ ܦܪܝܫܬܐ ܠܠܗܐ . ܘܦܪܫܝܢ[b] ܠܗܘܢ ܡܛܠ ܒܠܚܘܕܝܘܬܐ. ܘܒܡܠܐ ܚܕܝܬܐ ܘܢܛܪܬܐ ܕܦܪܝܫܬܐ ܠܠܗܐ . ܒܡܠܬܗ ܕܐܦܪܘܬܐ ܘܡܫܒܚܬܐ ܚܕܐ . ܐܝܟ ܕܒܡܫܝܚܘܬܗܘܢ[c] ܘܡܫܬܡܪܝܢ ܠܦܘܩܕܢܐ ܡܠܟܘܬܗ . ܘܠܐܡܠܝܢ ܕܡܬܩܕܫܬܐ ܐܠܝܢ. ܐܝܟ ܕܐܙܠ ܠܗܘܢ ܡܬܒܠܒܠܝܢ ܒܡܠܝܢ ܦܫܝܛܐ . ܘܐܠܝܢ ܓܒܝܐ ܠܗ ܡܫܝܚܐ . ܘܐܠܝܢ ܠܒܝܬܐ ܕܙܘܘܓܐ . ܐܝܟ ܕܢܣܒܘܢ[d] ܠܗ ܥܡܢ . ܡܫܬܡܠܝܢ ܐܢܬܬܐ ܐܚܪܐ ܕܡܫܝܚܬܐ[e]

---

a) Uterque pro ܕܐܬܡܠܝܢ mendosè edidit ܘܐܬܡܠܝܢ.

b) Mendosè Wetstenius, duplicatâ *Jud* litterâ, ܘܦܪܝܫܝܢ edidit pro ܘܦܪܫܝܢ. Mendum hoc correxit Finettius.

c) Pro ܕܒܡܫܝܚܘܬܗܘܢ Wetstenius, omissâ *dolath* litterâ, mendose edidit ܒܡܫܝܚܘܬܗܘܢ.

d) Uterque, omissâ *dolath* litterâ, pro ܕܢܣܒܘܢ edidit ܢܣܒܘܢ.

e) Pro Feminino ܕܡܫܝܚܬܐ Wetstenius edidit in Masculino ܕܡܫܝܚܐ. Apertum mendum hoc Finettius minime correxit.

---

(1) Ad hujus loci intelligentiam animadvertendum est, primaevâ illâ aetate facile fieri potuisse ut, ad praedicationem Evangelii salutis, marito in idololatrico suo cultu perseverante, uxor illius Christo nomen daret. Imo, reapse subinde hoc factum fuisse, certo colligitur ex iis quae scripsit Tertullianus in libro secundo *ad uxorem* (Cap. VII), ubi, enumeratis periculis matrimonii Christianarum cum Gentilibus initi, objicienti, in Gentilium conjugio, si quando alter conjugum ad Christianam fidem vocaretur, eadem pericula esse metuenda, ita respondet: *Haec* (pericula) *si illis quoque evenire possint, quae in matrimonio gentilis fidem adeptae morantur, tamen excusantur, ut in ipsis deprehensae a Deo*,

CAPUT IV.

Si verò accidit ut incurramus aliquò ubi nullus adsit vir (Christianus) , sed omnes sint mulieres et puellae Christianae [1], illaeque compellant nos [2] ut ibidem pernoctemus , nos (in tali re) convocamus illas omnes in idoneum aliquem locum [3] et quaerimus ab illis quid agant , et secundum ea quae ab illis discimus et prout eas animo affectas videmus , (secundum haec) cum illis sermocinamur , (idque) decenter , sicut homines qui Deum timent. Et quando congregatae sunt omnes adveneruntque , et vidimus in pace illas esse , exhortativa ad illas verba facimus in timore Dei , et Scripturam (sacram) illis legimus cum verecundia et cum verbis severis gravibusque pietatis [4]. Ad aedificationem et confirmationem ipsarum omnia facimus. Et ad eas quod attinet, quae (matrimonio) junctae sunt, ita loquimur ad illas in Domino , sicut ipsis consentaneum est , Ubi vero inclinaverit se dies et advesperaverit , ad pernoctandum (ibi) seligimus matronam quae et senili aetate

---

et jubentur perseverare et sanctificantur et spem lucrationis accipiunt.

(2) *Illaeque compellant nos.* Sic vocem ܬܐܠܨܢ reddidi ex conjecturâ; nimirum putaverim pro ܬܐܠܨܢ, quod nullum sensum habet, scribendum esse ܘܬܠܨܢ.

(3) *In idoneum aliquem locum.* Pro hoc Syriace est : ܠܕܘܟܬܐ ܚܕܐ ܠܓܒܐ ܕܝܡܝܢܐ quod verbotenus redditum valet : *in locum unum ad latus dextrum* . Sed quid heic *latus dextrum* intelligamus ? Conjecerim ego , Clementem scripsisse εἰς ἕνα τόπον δέξιον , Syrum autem interpretem non animadvertisse δέξιος , *dexter* , in praesenti loco dici de eo quod *idoneum* est. Hoc tropo usus Horatius (Sat. II. 1. 18) *dextrum* dixit de tempore *opportuno*.

(4) Postrema verba haec referenda sunt ad exhortationes , quae in Christianorum synaxibus sacrae Scripturae lectionem excipere solebant. Cf. S. Justin. M. Apolog. I. n. 67. Moneo, Syriace heic addi ܘܒܟܠܗ ܢܟܦܘܬܐ ܘܡܪܟܢܐ ܚܒܝܫܐ , h. e. *cum omni decore et mente severa ;* quae verba in versionem meam non admisi, quum mihi visa sint glossema esse ad antegressum ܒܢܟܦܘܬܐ.

ܘܢܦܫܐ ܡܢ ܟܠܗܝܢ . ܘܐܦܪܢܣܝܢ ܠܗ ܕܬܬܒܥ ܠܢ ܕܢܗܘܐ ܡܛܠ ܗܠܝܢ .
ܐܝܟܐ ܕܐܢܬܬܐ ܠܐ ܬܐܠܐ . ܘܠܐ ܒܬܘܠܬܐ . ܗܢܘ ܗܝ ܐܢܬܬܐ ܣܒܬܐ ܓܒܝܬܐ ܠܢ ܡܢܗܝܢ .
ܘܡܫܒܚܐ ܕܡܬܩܒܠܐ ܠܢ ܗܝ ܓܒܝܬܐ ܠܢ . ܐܝܟ ܕܡܢ ܣܗܕܘܬܗܘܢ ܕܐܚܝܐ . ܓܒܝܬܐ
ܡܫܒܚܐ ܕܡܬܩܒܠܐ ܠܟܠܗܘܢ ܕܐܚܐ ܐܦܝܣܩܘܦܐ . ܣܒܬܐ ܕܡܢ ܐܝܟܐ ܕܡܬܬܪܒܝܬܐ
ܒܫܢܝܐ [a] ܡܪܘܒܝܐ ܒܫܢܝܐ [b] ܐܬܒܚܪܬ . ܐܢ ܪܒܝܬ ܒܢܝܐ . ܐܢ ܩܒܠܬ ܐܟܣܢܝܐ .
ܐܢ ܐܫܝܓܬ [c] ܪ̈ܓܠܝܗܘܢ ܕܩܕܝܫܐ . ܗܢܘ ܗܕܐ ܡܛܠ ܕܗܘܬ ܒܗܘܢ ܕܚܒܝܬܐ . ܬܬܓܒܐ
ܘܬܬܩܒܠ ܠܬܫܡܫܬܗ ܕܡܫܝܚܐ .

ܦܣܩܐ ܀ ܝܐ ܀

ܘܐܝܟܢ ܢܬܕܒܪ ܒܩܘܫܬܐ . ܘܢܬܚܙܐ ܠܟܠܢ ܚܕܐ ܐܢܬܬܐ ܡܗܝܡܢܬܐ
ܒܡܗܝܡܢܘܬܗ ، ܘܐܝܟ ܐܣܝܪ ܠܐ ܢܗܘܐ ܠܟܠܢ ، ܐܠܐ ܐܢ ܗܘ ܒܡܗܝܡܢܘܬܗ . ܠܐ
ܡܫܡܠܝܢ ܠܟܠ . ܘܠܐ ܡܬܟܠܝܢ ܠܟܠ . ܘܠܐ ܦܪܫܝܢ ܡܠܘܬܐ ܠܟܠ . ܐܠܐ
ܟܪܘܙܝܢ ܐܝܟ ܕܡܢ ܦܘܡ ܐܦܘܗܝ ܕܒܥܠܐ . ܘܐܝܟ ܕܡܢ ܦܘܡ ܐܦܘܗܝ
ܕܫܠܝܚܐ . ܠܐ ܗܘܐ ܕܝܢ ܕܠܐܢܬܬܐ ܡܗܝܡܢܬܐ ܦܫܝܛܝܢ . ܒܠܚܘܕ ܠܢ ܕܠܐܢܫ

---

a) Pro ܒܫܢܝܐ Wetstenius mendose edidit ܒܫܢ̈ܐ .

b) Heic iterum Wetstenius pro ܒܫܢܝܐ mendose habet ܒܫ̈ܢܐ . Item Finettius.

c) Pro ܐܫܝܓܬ uterque mendose dedit ܐܫܝܓܬ .

—

(1) Post verba proxime antegressa, leguntur in textu Syriaco verba haec: ܣܒܬܐ] ܕܡܢ ܐܝܟܐ ܕܡܬܬܪܒܝܬܐ ܒܫܢܝܐ ܡܪܘܒܝܐ ܒܫܢܝܐ ܐܬܒܚܪܬ . ܐܢ ܪܒܝܬ ܒܢܝܐ . ܐܢ ܦܩܕܬ ܐܟܣܢܝܐ . ܐܢ ܐܫܝܓܬ ܪ̈ܓܠܝܗܘܢ ܕܩܕܝܫܐ hoc est: *vetulam nempe, quae multis sententiis diu fuerit probata*: si liberos educavit, si peregrinos excepit, si sanctorum pedes lavit (1 Tim. V. 10). Sed haec verba in versionem meam non admisi, quum ea haberem pro glossemate, quod ad antegressa illa, *matronam seligimus*

et morum gravitate (reliquas) omnes antecellit. Cui dicimus , ut praebeat nobis privatum aliquem locum , quò neque mulier aliqua neque adolescentula ingrediatur. Atque ipsa haec mulier vetula afferre nobis debet lucernam , et omnia quae nobis necessaria sunt ipsa afferre nobis debet. Ex caritate erga fratres (Christianos) afferat quidquid ad fratrum hospitum usum necessarium est [1]. Atque ipsa haec , ubi tempus advenerit somni (capiendi) , discedere debet et domum suam ire in pace.

CAPUT V.

Quod si incurramus aliquò , ubi inveniamus mulierem Christianam unam solam , nec quisquam alius (Christianus) ibi adsit nisi sola (mulier) haec , (in tali re) non subsistimus in eo loco , neque precationes ibi peragimus , neque (sacras) Scripturas ibi legimus , sed aufugimus inde veluti a conspectu serpentis , aut sicut a conspectu peccati [2]. Non autem (hoc facimus ideo) quòd Christianam

---

quae et aetate senili , etc., lector aliquis notaverit , ut explicatius , imo et Pauli verbis diceret , qualis tandem matrona ipsi videretur intelligenda. Verba autem illa , quae dixi , pro glossemate habenda esse ideo conjeci , quia nullà syntaxi cum antegressis cohaerent , neque ipsa per se absolutam sententiam conficiunt. Accedit , Clementinae orationis concinnitatem , si illa verba ibi legantur , plane destrui , aut certe sermonis ipsius seriem incongruo modo interrumpi. Ceterum , quod attinet ad voces ܡܬܪ̈ܓܡܬܐ ܫܡ̈ܫܬܐ , quas *multis sententiis* reddidi , sunt illae , ut perspicuum quid dicant , eo sumendae sensu , ut valeant *multorum sententiis*. Nisi forte ܬܪ̈ܓܡܬܐ hic respondeat Graeco *μελέται* , quod in graeco glossemate adhibitum fuerit de Christianae charitatis *exercitiis*.

(2) Alludit Clemens ad illa Ecclesiastici (Cap. XXI. 2) verba : *Quasi a facie colubri fuge peccata*.

ܕܐܝܟ ܗܠܝܢ ܠܝ̈ܬܡܐ ܘܡܣܟܢܐ . ܐܠܐ ܡܛܠ ܕܡܫܬܘܕܥܝܢ ܗܘ . ܕܡܬܠܠܝܢ
ܕܡܠܐ ܐܝܟ ܢܦܫܗ ܡܢ ܐܘܟܠܐ ܡܥܠܝܐ ܕܪ̈ܘܚܢܝܬܐ . ܠܡܦܪ̈ܢܣܘܬܗܘܢ ܓܝܪ
ܕܥܠܝ̈ܡܐ ܡܣܬܝܥܐ ܚܝܠܝܢ ܘܡܬܢܟܦܝܢ . ܘܡܛܠ ܕܠܐ ܝܕܥܝܢ ܠܡܠܬܐ ܠܐܡܠܝܢ
ܕܪ̈ܚܡܝܢ ܕܝܠܦܝܢ ܦܬܓܡܐ ܠܡܠܬܐ . ܘܡܦܠܠܝܢ ܠܠܝܢ ܒܡܠ̈ܬܐ . ܘܕܠܐ ܢܗܘܐ
ܬܘܠܡܬܐ ܠܐܝܟ . ܡܛܠ ܗܢܐ ܦܣܩܝܢ [a] ܡܠܬܗܘܢ ܕܐܡܠܝܢ ܕܦܠܓܝܢ ܕܠܚܡܘܢ
ܦܬܓ ܡܠܬܐ . ܡܛܠܗܢܐ ܝܕܥܝܢ . ܕܬܘܠܡܬܐ ܠܐܝܟ ܠܐ ܢܗܘܐ . ܠܐ ܠܡܘܪܕܐ
ܘܠܐ ܠܐܘܚܕܢܐ . ܐܦܠܐ ܠܡܝܬܘ ܕܠܗܘܐ . ܘܠܐ ܢܚܒܐ ܡܕܡ ܕܠܢܦܫܝܢ ܡܠܝܘܢ
ܡܠܝܢ . ܐܠܐ ܡܕܡ ܕܡܠܝܢ ܠܡܫܬܐܠܘ ܐܝܟ ܕܠܐܢܫܝܢ . ܠܐ ܓܝܪ ܡܠܝܢܐ ܠܝ ܗܘܐ .
ܕܐܝܟ ܢܬܝܗܒ ܡܛܠܬܐ . ܢܗܘܐ ܗܘܒܠ ܐܘܪܚܝܢ ܒܛܠܐܝܬ ܒܡܠܘܢ .
ܕܠܐ ܢܛܢܘܐ ܠܐܢܫܝܢ . ܘܢܦܩܐ [b] ܐܝܟ [c] ܙܒܢܐ ܡܬܚܫܒܐ . ܡܢ ܗܢܐ ܕܗܘ̇ܝܢ ܠܗܘܢ
ܠܬܘܠܡܬܐ . ܐܝܟ ܡܛܠ ܡܬܘܠܡܬܐ ܠܬܠܒܫ ܐܢܫ . ܐܘ ܡܬܠܒܫܝܢ .

---

a) Pro ܦܣܩܝܢ WETSTENIUS falsò edidit ܦܣܩܝܢ. Quem secutus est FINETTIUS.

b) Pro ܘܢܦܩܐ vitiose ܘܢܦܩܐ legitur in Wetsteniana editione. Nec aliter in Finettiana.

c) Post ܐܝܟ legitur in Mscpto Codice vox ܟܣܐ (*calicem*); sed supra integram hanc vocem ducta est nigri coloris lineola; quam pro liturae signo habui. Itaque vocem ܟܣܐ in Syriacum textum non admisi.

—

(1) *Imponere* verbum heic sumendum est eo sensu, quo adhibitum illud legitur in hoc CICERONIS (Verr. II. 4): *Quibus tu privatim injurias plurimas contumeliasque imposuisti.*

(2) Allusio esse videtur ad verba S. Johannis (1 Joh. V. 19) ista: *Scimus quoniam ex Deo sumus et mundus totus in maligno positus est.* Sed, ut dicam quod sentio, glossematis suspicionem de se mihi praebent verba illa: *Corda enim hominum in malis posita sunt et obfirmata;* nam et quaerelam continent acerbiorem quam pro necessitate causae, et sermonem necdum absolutum infacetè interrumpunt.

hanc mulierem spernamus, — absit a nobis ut tali animo affecti simus erga fratres nostros in CHRISTO! — sed quia sola (ibi) est, ideò timemus ne forte quis verbis mendacibus contumelias nobis imponat [1]; corda enim hominum in malis posita sunt et obfirmata [2]; et ne praebeamus occasionem cupientibus apprehendere contra nos occasionem ac male de nobis loqui, nec cuipiam simus offendiculo, ideò praecidimus occasionem iis qui cuperent contra nos apprehendere occasionem [3] (male de nobis loquendi); ideo *cavemus ut nemini simus offendiculo, neque Judaeis, neque Gentilibus, neque Ecclesiae Dei; nec quaerimus id quod nobis solis prodest, sed quod multis proficuum est, ut salventur* [4]; neque enim nos juvat hoc [5], quod aliquis propter nos scandalum patiatur. Caveamus [6] igitur diligenter omni tempore, ne fratres nostros concutiamus [7] et turbatam illis propinemus [8] conscientiam per hoc quod illis simus offendiculo. *Nam si propter cibum frater noster contristatur* [9], *aut offenditur, aut*

---

(3) PAULI verbis heic fere utitur CLEMENS. Cf. 2 Cor. XI. 12: *Quod autem facio, et faciam; ut amputem occasionem eorum, qui volunt occasionem*, cet.

(4) Cf. 1 Cor. X. 32, sq.

(5) Hoc per *Litoten* dictum puta.

(6) In antegressis CLEMENS locutus fuerat de prudenter omittendis iis, quae Gentilibus perversis ansam praebere potuissent Christianos calumniandi. Hinc vero nunc transit ad dicendum de non praebenda offensione infirmioribus *fratribus*, hoc est, Christianis, et omnino de scandalo vitando. Transitioni faciendae inservit reffatum Apostoli qua parte dicitur: *neque Ecclesiae Dei.*

(7) Allusio est ad verba Apostoli (1 Cor. VIII. 12): *Sic autem peccantes in fratres, et percutientes conscientiam eorum*, cet. Ceterum *concutere* hoc loco dixi quo sensu verbum hoc adhibetur universim pro quovis animi affectu turbari.

(8) Metaphoram quamquam plane singularem servare malui fidus interpres, quam liberiore heic uti interpretatione. Conferri potest Latinorum *aliquem deridendum propinare.*

(8) Puta propter *laesam* conscientiam.

ܐܘ ܡܬܥܝܪܗ . ܐܘ ܡܬܟܫܠ ܀ ܠܐ ܗܘܐ ܒܣܘܠܐ ܕܗܠܝܢ ܡܬܒܣܡܝܢ . ܡܛܠ ܡܐܟܘܠܬܐ ܦܘܠܘܣ ܐܠܐ ܠܗܘ ܕܡܬܚܒܠܗ ܡܢܗ ܡܫܝܚܐ . ܗܘܠܐ ܓܝܪ ܚܛܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܐܚܝܟܘܢ . ܘܡܒܦܫܝܢ ܐܢܬܘܢ ܬܐܪ̈ܬܗܘܢ ܟܪ̈ܝܗܬܐ . ܒܡܫܝܚܐ ܗܘ ܚܛܝܢ ܐܢܬܘܢ . ܐܝܟ ܡܛܠ ܡܐܟܘܠܬܐ ܡܬܟܫܠ ܀ ܠܐܡܟܪ ܚܠܝ ܡܬܬܟ̈ܠ ܕܠܒܠܒܠ ܒܣܪܐ ܠܐ ܐܟܘܠ ܀ ܕܠܐ ܐܟܫܠ ܠܐܚܝ . ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܡܟܘܡ ܟܠܝ ܡܫܠܡܐ ܕܒܣܪܐ ܢܛܪ ܗܠܗܐ . ܐܡܠܐ ܕܒܣܪܐ ܡܫܒܠ ܕܟܘܠܗ . ܡܟܒܫ ܠܡܫܝܚܐ ܀ ܘܢܛܪ ܠܒܪܝܬܗ . ܗܘ ܕܢܛܪ ܠܢܦܫܗ ܕܠܐܬܐ ܬܘܟܠܬܐ ܠܐ ܠܗܘܐ [a] . ܕܠܐ ܠܬܟܫܠܘܢ ܡܛܠܬܗ ܘܠܒܪܬܐ . ܡܛܠ ܕܐܡܟܢ ܟܠ ܒܡܬܟܫܠܬܐ ܡܟܡܪ ܠܟܬܗܝܢ . ܡܛܠ ܕܠܐ ܙܕܩ . ܠܟܒܫܗܘܢ ܕܐܡܟܢ ܕܢܦܝܢ ܘܢܦܠܝܢ [b] . ܕܒܝܪܐ ܒܝܬܐ ܕܐܡܪ ܗܠܝܢ ܐܠܗܘܢ ܕܦܬܚܟܠܘܬܐ ܘܕܡܥܝܢܘܬܐ ܘܦܪܡܝܢ ܠܦܬܟܬܐ . ܡܛܠ ܕܠܐ ܙܕܩ ܠܟܪܣܛܝܢܐ . ܛܘܒܘܗܝ ܕܝܢ ܠܟܪܣܛܝܢܐ ܕܐܡܪ ܘܢܚܠ ܒܡܠܟܘܬ ܡܛܠ ܢܒܣܘܬܐ .

---

a) Pro ܠܐ Finettius falsò conjecit legendum esse ܠܗ . Conjecturam hanc Finettio attulit mala Wetstenii praesentis loci interpretatio. Vide quae in altera hujus operis parte notavimus ad h. l.

b) In Mscpto Codice oratio post vocem ܘܢܡܟܟܝܢ interpuncta non est.

—

(1) Rom. XIV. 15. Videsis quae ad hunc locum notavi in Commentario in Ep. ad Rom. pag. 425, sq.

(2) Rom. XIV. 15.

(3) 1 Cor. VIII. 12.

(4) Ibid. ℣. 13.

(5) Syriace est : *Haec enim omnia facit quicumque*, cet. Sensus est : Quae aliis esse possint occasio scandali, ea omnia devitat quicumque, cet.

(6) Alludit ad illa Christi verba (Matth.

infirmatur, aut scandalizatur, jam non secundum amorem Dei ambulamus [1]. *Propter cibum tuum tu eum perdis, pro quo* CHRISTUS *mortuus est* [2]. *Dum sic peccatis in fratres vestros et conscientias eorum infirmas percutitis, in* CHRISTUM *ipsum peccatis* [3]. *Si propter escam scandalizatur frater meus*, dicamus nos CHRISTI fideles, *non manducabimus carnem in aeternum, ne fratrem nostrum scandalizemus* [4]. Ita namque sese gerit [5] quicumque veraciter Deum amat, quicumque veraciter crucem suam portat [6] et CHRISTUM induit [7] ac proximum suum diligit; qui cavet [8] ne cuipiam sit offendiculo, ne quis (inquam) ejus causâ scandalizetur et moriatur, propterea quòd assiduus sit cum adolescentulis et apud illas commoretur, id quod fas non est, in destructionem eorum qui hoc vident et audiunt. Mala istiusmodi agendi ratio scandalosa est et periculosa et mortifera [9]. Beatus autem ille qui castitatis (servandae) causâ cautus est et pavidus omni in re [10]!

XVI. 24): *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam et sequatur me.*

(7) Paulina locutio haec est. Cf. Rom. XIII. 14. Gal. III. 27.

(8) In proxime antegressis sermo fuerat de vitando scandalo *generatim*; his vero nunc annectitur adhortatio *specialis* de vitanda illa proximorum offensione quae inde oriatur quòd virginitatem professus quispiam assiduus sit cum adolescentulis aut apud illas in unis aedibus commoretur.

(9) Syriace est: *morti proxima.* Et statim sequitur ibidem: *id quod Christianos non decet;* quae verba in versionem meam non admisi, quum glossema mihi visa sint.

(10) Cf. Prov. XXVIII. 14.

ܩܦܠܐܘܢ ܀ ܗ̄ ܀

ܐܠܝܢ ܓܝܪ ܘܕܠܐ ܠܢܡܘܣܐ ܐܝܟܐ ܕܠܝܬ ܒܗ ܡܗܝܡܢܘܬܐ . ܘܦܐܐ ܠܝ ܕܢܫܡܫ ܬܡܢ ܡܠܬܐ ܡܩܘܡܬܐ (a . ܗܢܘ ܕܡܫܡܫܝܢ ܐܝܟ ܥܒܕܐ . ܘܡܫܡܫܝܢ ܐܝܟ ܥܒܕܐ . ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܐܝܟ ܥܒܕܐ . ܐܠܐ ܐܝܟ ܡܫܡܫܢܐ ܒܫܘܠܛܢܐ ܡܬܪܕܘܬܐ ܕܕܚܠܬ ܐܠܗܐ . ܕܢܬܦܪܥ ܠܗܘܢ ܡܫܡܫܝܢ ܡܢ ܡܢܗ ܡܬܠ ܡܦܩܐ . ܡܢ ܕܕܘܒܪܝܟܘܢ (b ܒܚܝܐ ܒܪܝܫܐ (c . ܐܝܬܝܢ ܠܟܢܫܝܢ ܐܘ ܫܡܥܝܢ . ܐܘ ܡܢܗܘܢ ܐܚܪܢܝܢ ܫܡܥܝܢ . ܐܝܟ ܕܠܡܫܬܡܥܘ (d ܕܐܠܗܐ ܢܬܠܒܒ . ܘܡܢܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܫܡܥܝܢ ܠܝ . ܕܢܬܒܢܘܢ ܕܢܗܘܘܢ ܐܝܟ ܡܬܒܢܝܢ ܘܡܬܚܬܝܢ . ܒܡܠܬܐ ܕܐܠܗܐ ܫܒܚܐ . ܘܡܫܡܫܝܢ ܀ ܘܡܫܡܫܝܢ ܡܠܐ . ܒܦܘܪܫܐ . ܒܬܡܝܡܘܬܐ . ܒܦܫܝܛܘܬܐ . ܡܛܠ ܕܒܡܫܡܫܢܐ ܠܐ ܡܬܕܡܝܢ ܒܦܘܪܣܐ . ܐܦ (e ܡܫܡܫܝܢ ܠܡܫܡܫܢܐ ܕܡܝܢ . ܐܠܐ ܒܡܫܡܫܢܘܬܐ ܠܒܢܝܐ ܚܠܦ ܠܒܪܢܫܐ . ܘܠܐ ܕܡܝܢ ܒܪܝܫܐ ܐܝܟ ܡܠܟܐ . ܘܠܐ ܡܬܚܫܒܝܢ ܐܝܟ ܚܟܝܡܐ . ܐܠܐ ܒܟܠ ܡܬܪܓܝܢ ܕܐܝܠ . ܒܟܠ ܒܪܟܬܐ . ܘܒܟܠܗ ܕܢܦܠ ܠܗ .

---

a) Sententia haec, ܘܦܐܐ ܠܝ ܬܡܢ ܡܠܬܐ ܡܩܘܡܬܐ, imperfecta est. Putaverim deesse ܕܢܫܡܫ, aut simile aliquod verbum. Itaque conjecerim legendum ibi esse ad hunc modum:

ܘܦܐܐ ܠܝ ܕܢܫܡܫ ܬܡܢ ܡܠܬܐ ܡܩܘܡܬܐ.

b) Pro ܕܕܘܒܪܝܟܘܢ *mores vestros*, conjicio legendum esse ܕܕܘܒܪܝܢ *mores nostros;* nam hoc, non illud, series orationis postulat. Fieri potest, ut Syrus interpres aut ipse pro ἡμῶν per errorem legerit ὑμῶν, aut in illo, quo uteretur Graeco codice pro ἡμῶν mendose ὑμῶν scriptum invenerit.

c) Aut per librarii oscitantiam omissa fuit ܘ Conjunctio ante vocem ܒܪܝܫܐ, aut antegressa vox ܒܚܝܐ glossema quoddam est, quo nonnemo ܒܪܝܫܐ vocabulum explicare voluerit.

d) Pro ܕܠܡܫܬܡܥܘ Wetstenius, omissa ܬ litterà, vitiose edidit ܕܠܡܫܡܥܘ. Nec aliter Finettius.

e) Crediderim pro ܐܦ hoc loco scribendum fuisse ܐܦܠܐ.

CAPUT VI.

Si verò contingat, ut eamus in locum ubi non sint Christiani, et necessarium nobis sit ibidem per aliquot dies consistere, (in tali re) *sapientes simus sicut serpentes et simplices sicut columbae* [1]; et ne simus *quasi insipientes, sed ut sapientes* [2] (instituti) in omni disciplina (Christianae) pietatis, ut Deus per Dominum nostrum Jesum Christum omni in re glorificetur per vitae nostrae rationem castam sanctamque. *Sive manducemus, sive bibamus, sive aliud quid faciamus, ad Dei gloriam* (omnia) *faciamus* [3]. *Omnes qui vident nos, semen benedictum* [4] *sanctumque nos esse* et *filios Dei* [5] *vivi* agnoscant in omni re, in omni sermone nostro, in pudore, in castitate, in humilitate, quippe qui neque Gentiles in ulla re imitemur, neque ut Christiani similes simus hominibus [6], sed quavis in re ab impiis alieni [7]. *Nec projicimus sanctum canibus, nec margaritas ante porcos* [8]; sed Dei laudes celebramus cum omnimoda disciplina, et cum omni prudentia, et cum omni timore Dei,

---

(1) Matth. X. 16. (2) Ephes. V. 15. 16.

(3) 1 Cor. X. 31.

(4) Respicit Clemens ad eum Isaiae prophetae locum (Cap. LXI. ỳ. 9), ubi dicitur: *Et scient in gentibus semen eorum, et germen eorum in medio populorum; omnes qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus.* Vaticinium illo Isaiae capite contentum, Christus ipse de se interpretatus est. Cf. Luc. IV. 17—22.

(5) Heic forsitan allusio est ad illud Paulinum (Philipp. II. 15): *Ut sitis filii Dei, sine reprehensione, in medio nationis pravae et perversae; inter quos lucetis sicut luminaria in mundo.*

(6) Puta, hominibus *carnalibus, improbis;* quam interpretationem postulat pars orationis antithetica ista: *verùm quavis in re ab impiis alieni.*

(7) Hactenus dixit de vivendi ratione inter gentiles; quae nunc sequuntur, ea ad cultûs sacri exercitium pertinent.

(8) Matth. VII. 6.

ܘܡܫܡܫܢܘܬ[a] ܙܟܝܬܐ . ܡܫܡܫܝܢܢ ܠܐܠܗܐ . ܠܐ ܓܝܪ ܡܫܡܫܝܢܢ ܐܝܟܐ ܕܪܘܚܝܢ ܠܝܬܡܐ . ܘܡܬܚܦܛܝܢ ܒܣܘܥܪܢܗܘܢ . ܒܡܠܐ ܕܒܛܝܠܘܬܐ . ܐܝܟܢܐ ܕܥܒܕܝܢ ܗܘܢ . ܐܝܟܢܐ ܗܢܐ ܠܐ ܡܬܗܦܟܝܢ ܠܝܬܡܐ . ܘܠܐ ܦܣܩܝܢ ܠܗܘܢ ܡܠܐ . ܕܠܐ ܢܗܘܐ ܕܦܬܝܢ ܠܡܬܗܦܟܢܐ . ܐܘ ܠܗܠܝܢ ܕܢܣܒܝܢ ܒܣܒܪܬܐ . ܐܘ ܠܗܠܝܢ ܕܡܬܗܦܟܝܢ ܒܡܠܐ . ܐܘ ܠܦܘܪܢܣܐ . ܐܝܟ ܫܦܝܪܐ ܕܒܗܠܝܢ ܡܬܬܓܪܝܢ . ܘܗܠܝܢ ܕܫܪܝܢ ܡܬܗܦܟܝܢ ܕܢܨܒܘܢ ܠܗܘܢ ܒܘܣܡܐ ܕܟܣܦܐ ܚܒܝܫܬܐ[b] . ܘܡܬܗܦܟܝܢ ܡܬܢܟܦܬܐ ܕܢܦܫܬܐ ܐܚܪܢܝܬܐ ܐܝܠܝܢ ܡܬܗܦܟܝܢ ܐܡܠܘܬܗ ܕܡܪܢܐ ܒܐܪܥܐ ܠܡܕܝܢܬܐ ܕܫܡܝܐ . ܘܡܬܦܝܣܝܢ ܡܛܠ ܕܠܐ ܐܝܬ . ܠܐ ܡܬܒܥܝܢ ܗܟܢܐ ܐܚܝ[c] . ܦܬܝܟܝܢ ܡܠܟܘܢ ܐܚܝ . ܠܐ ܢܬܬܟܠܘܢ ܗܠܝܢ ܠܒܣܡܐ . ܐܠܐ ܦܬܟܘ ܐܢܘܢ . ܠܐܝܠܝܢ ܕܗܟܢܐ ܓܝܪ ܠܗܘܢ ܕܡܬܒܥܝܢ[d] ܒܠܒܘܫܬܐ ܘܒܫܡܫܬܐ[e] . ܠܐ ܡܬܚܒܠܐ ܐܝܟ ܕܗܠܝܢ ܗܟܢܐ ܢܬܘܒܘܢ . ܦܬܝܟܝܢ ܕܝܢ ܡܠܟܘܢ ܐܟܐ ܕܐܬܒܥܝܢ . ܕܗܠܝܢ ܗܟܢܐ ܢܬܘܒܘܢ ܠܗܘܢ ܘܠܟܠܗܘܢ . ܐܝܟ ܕܒܝܬܘܬܐ ܕܡܬܗܦܟܢܐ ܘܐܝܠܝܢ[f] ܕܡܬܒܥܝܢ ܕܢܬܦܣܩܘܢ . ܠܗܘܐ ܡܢ ܟܠܗ

---

a) Pro ܘܡܫܡܫܢܘܬ Wetstenius mendose edidit ܘܡܫܡܫܢܘܬܐ.

b) Pro ܚܒܝܫܬܐ Finettius falsò conjecit legendum esse ܚܒܝܫܘܬܐ. In falsam hanc conjecturam Finettium duxisse videtur mala Wetstenii praesentis loci interpretatio.

c) Pro ܐܚܝ quod Cod. Mscpt. hoc loco et paulo post iterum exhibet, edidi ܐܚ̈ܝ sicut passim in his litteris scribitur.

d) Mendose Wetstenius hoc loco edidit ܕܡܬܒܥܝܢ. Nec aliter legitur in Finettiana.

e) Pro ܘܒܫܡܫܬܐ Finettius legendum ܘܒܫܡܫܘܬܐ conjecit, iterum deceptus, ut videtur, falsà Wetstenii hujus loci interpretatione.

f) Pro ܕܐܝܠܝܢ, quod in Ms. Cod. legitur, edidi ܘܐܝܠܝܢ, additâ ܘ Conjunctione, quae hic omnino requiritur.

---

(1) Pro eo quod scripsi, *cultum sacrum non exercemus*, Syriace simpliciter dicitur ܠܐ ܡܫܡܫܝܢܢ, hoc est, *non ministramus*; sed *ministrare* (ܫܡܫ) Syriace cum notiones habet alias bene multas, tum speciatim dicitur etiam de *ministra-*

atque animi intentione. Cultum sacrum non exercemus [1] ibi ubi [2] inebriantur Gentiles et verbis impuris in conviviis suis blasphemant. Propter illorum impietatem [3], ideo non psallimus Gentilibus, neque (sacras) Scripturas illis praelegimus, ut ne tibicinibus aut cantoribus, aut hariolis similes simus, sicut multi qui ita agunt et haec faciunt, ut buccellâ panis saturent sese; — et propter modicum vini eunt et *cantant cantica Domini in terra aliena* [4] Gentilium, ac faciunt quod non licet. Vos non ita facietis, fratres; obsecramus vos, fratres, haec ne agantur apud vos, sed deponite illos [5] qui sic gerere sese volunt turpiter et abjecte. Haec non ita fieri oportet, fratres! Obsecramus autem vos, o justitiae nostrae fratres [6], ut haec ita apud vos fiant quemadmodum apud nos [7], in exemplum scilicet tam eorum qui (jam nunc) crediderunt quam et illorum qui deinceps credituri sunt. Ex Christi grege simus

---

tione, quae fiat Deo in sacro conventu; quo sensu ܫܡܫ verbum legitur, exempli gratia, Act. XIII. ℣. 2, ubi respondet Graeco λειτουργεῖν.

(2) Sermo est de locis, ubi nulli commorentur Christiani; patet hoc ex principio hujus capitis.

(3) Fieri potest ut verba ista, *propter illorum impietatem*, jungenda sint cum antegressis. Maluerim tamen illa jungere cum insequentibus ob repetitum ܡܛܠ in Syriaco textu (ܡܛܠ... ܡܛܠ ܗܢܐ).

(4) Cf. Psalm. CXXXVI. 4 (Hebr. CXXXVII).

(5) Syriace est: *facite cessare illos*. Est hic forsitan agnoscendum ecclesiasticae censurae aliquod vestigium.

(6) Vos qui nobiscum gratiae justificationis facti estis participes.

(7) Syriace legitur ad hunc modum: *ut haec apud nos fiant, quemadmodum apud vos*. Sed hunc sermonem contexta oratio non fert. Conjecerim, Syrum interpretem hoc loco aut ipsum, parum scilicet ad rem attentum, ὑμᾶς et ἡμᾶς in legendo confudisse, aut in Graeco, quo uteretur, Codice, mendose ἡμᾶς pro ὑμᾶς et mox ὑμᾶς pro ἡμᾶς scriptum invenisse.

ܕܡܫܝܚܐ . ܒܡܠܬܗ ܕܫܘܒܚܬܐ . ܘܒܡܠܟܗܘܢ ܕܥܒ̈ܕܐ ܡܬܩܢܐ ܘܬܪ̈ܝܢܐ . ܡܢ ܡܛܠܕܡܙܡܢܝܢ ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܘܒܢܟܦܘܬܐ . ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܠܩܘܪ̈ܢܬܝܐ . ܘܐܪ̈ܡܠܬܐ ܐܝܟܢ ܕܡܣܬ̈ܟܝܢ[a] . ܘܢ̈ܟܦܢ[b] ܘܡܬܪ̈ܚܡܢ[c] . ܘܡܬܟܬ̈ܫܢ[d] ܘܡܒܘܪ̈ܟܢ . ܘܗܘܝܢ ܦܠ̈ܚܢ[e] ܒܟܠܗܝܢ[f] ܐܝܟܢ ܕܙܕܩܢ . ܐܠܐ ܐܝܟ ܟܕ ܝܗܒ ܚܘܒܢ . ܘܡܫܒܚܢ ܘܡܦܝܣܢ ܘܫܬ̈ܩܢ[g] . ܐܝܟ ܕܢܩܘܡܘܢ ܒܡܫܝܚܐ . ܡܛܠܗ ܫܘܒܚܐ ܘܐܝܩܪܐ ܫܘܠܛܢܐ ܠܐܒܘܗܝ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ . ܐܡܝܢ .

ܦܣܩܐ ܐ

ܠܫܠܡܐ ܗܘܡܠܟܬܐ . ܘܠܒܪܐ ܕܐܡܠܐ ܐܬܕܚܝܘ ܠܟܠܗܘܢ ܐ̈ܚܘܬܐ ܕܩܕ̈ܝܫܐ . ܡܠܗ ܚܒܝܠܐ ܕܠܡܠܟܐ ܕܡܫܝܚܘܬܢ . ܘܢܟܡܫ[h] ܘܢܝܚܐ ܡܢ ܐܘܪܚܐ ܘܡܫܒܝܠܐ ܠܒܝܫܘܬܐ[i] ܚܕܬܐ . ܘܡܫܟܚܐ[j] ܗܘ ܓܒܪ ܗܕܐ ܘܡܠܟܘܬܐ . ܕܠܐ ܕܡܫܠܐ ܐܠܗ ܒܢܝ̈ ܐܢܫܐ . ܘܡܢ ܐܠܗ ܕܐܬܒܗ ܒܗܝ ܢܫܐ . ܘܡܢ ܐܢܫ ܘܡܠܐ ܐܢܫ ܢܫܐ ܕܐܬܒܗ ܒܗܝ ܓܒܪ̈ܐ . ܡܢ ܐܠܡܠܬܐ ܕܐܡܠܝܢ ܗܘܘ ܚܝ ܠܗܘܢ ܚܝ . ܘܠܘܬ

a) Pro ܕܡܣܬ̈ܟܝܢ Wetstenius mendose edidit ܕܡܣܬ̈ܟܢ. Nec aliter Finettius.

b) Finettius pro ܘܢ̈ܟܦܢ legendum esse ܘܢܟܦܝܢ falsò conjecit.

c) Pro Feminino ܘܡܬܪ̈ܚܡܢ uterque falso edidit ܘܡܬܪ̈ܚܡܝܢ in Masculino genere.

d) Pro ܘܡܬܟܬ̈ܫܢ Finettius falsò conjecit scribendum ܘܡܬܟܬܫܝܢ, et mox iterum ܘܡܒܘܪ̈ܟܝܢ pro ܘܡܒܘܪ̈ܟܢ. In varios illos errores hominem conjecit Wetstenii vitiosissima praesentis loci interpretatio.

e) Pro ܦܠ̈ܚܢ Wetstenius mendose edidit ܦܠܚܝܢ. In Finettiana recte hoc loco legitur ܦܠܚܝܢ.

f) Iterum falso heic ܒܟܠܗܘܢ dedit Wetstenius pro ܒܟܠܗܝܢ. Nec rectius Finettius.

g) Pro ܘܫܬ̈ܩܢ Wetstenius edidit ܘܫܬ̈ܠܢ, nullo sensu. Vocem tamen retinuit Finettius.

h) In Codicis contextu legitur ܘܢܟܡܫ sed in margine est ܘܢܟܡܣ, atque ita

(ornati) omnimoda justitia, moribusque sanctissimis, integerrimis, conversantes in rectitudine et sanctitate, ut decet (Christi) fideles, et sectantes ea quae laudabilia sunt, et quae pudica et casta, et quae gloriosa et honorifica; et quaecumque utilia sunt, haec instituite [1]. Vos enim estis *gaudium nostrum et corona nostra*, et spes nostra, et vita nostra, *si statis in Domino* [2]. Ita fiat.

CAPUT VII.

Consideremus nunc, fratres, et videamus quomodo gesserint sese omnes Patres justi toto tempore incolatûs vitae suae; investigemus atque inquiramus inde a Lege usque ad Novum Testamentum! Pulchrum quoque est atque utile, ut sciamus quam multi viri et quinam perierint per mulieres, item quam multae feminae et quaenam perierint per viros, ex adsiduitate qua adsidui erant apud invicem.

---

omninò legendum. Cum ܩ litteram pingeret librarius, calamus atramento plus justo plenior pro circulari *Koph* litterae ductu maculam expresserit, quae *Shin* litteram referret. Nam in Codice rotundam habent figuram tam *Koph* quam *Shin*. Ne exstat quidem ܟܡܫ verbum.

i) Pro ܟܕܠܗܘܢܗܘܢ mendose scribitur ܟܕܠܗܘܢ tam in Wetsteniana quam in Finettiana.

j) Pro ܡܣܡܣܪܐ uterque mendose edidit ܡܣܡܪܐ.

(1) Utitur hic fere verbis Pauli ad Philippenses scribentis (Cap. IV. 8) : *De cetero, fratres, quaecumque sunt vera, quaecumque pudica, quaecumque justa, quaecumque sancta, quaecumque amabilia, quaecumque bonae famae, si qua virtus, si qua laus disciplinae, haec cogitate.*

(2) Verbotenùs deprompta haec sunt ex epistola S. Pauli ad Philippenses (Cap. IV. 1). Quae in textu Syriaco hic adduntur, glossema sunt. Vide in altera hujus operis parte ad h. l.

ܐܦ ܠܠܡܘܪܐ ܡܢܗܘܢ ܐܢܐ . ܕܡܛܠ ܐܠܝܢ ܘܡܢ ܐܠܝܢ ܫܦܝܪ̈ܐ ܕܠܡ ܫܦܝܪܐ ܠܡܥܪܩ
ܗܘܐ ܡܠܗ ܐܦܠܐ ܕܫܡܥܬܘܢ . ܘܐܝܟܢܐ ܠܡܬܠܬܐ ܦܩܕ ܚܕ ܠܘܬ ܚܕ
ܡܫܡܫܢܘܬܐ ܠܢܫ̈ܐ ܕܠܐ ܡܬܒܥ .

ܡܐܠܘܢ ܀ ܛ ܀

ܘܗܕܐ ܓܠܝܐ ܗܝ ܘܝܕܝܥܐ ܕܗܟܢܐ ܐܝܬܝܗ .[a] ܡܘܟܟ ܡܬܚܡܨܢܐ ܘܦܚܘܙܘܬܐ .
ܘܦܚܙܘܬܐ ܘܪܓܬܐ ܘܒܝܫܬܐ ܕܟܠܗܝܢ ܡܬܟܒܫܢ . ܠܐ ܗܘܐ ܠܡܫܘܦܪܘ ܕܗܢܐ ܠܢܫ̈ܐ
ܘܡܠܐ ܩ̈ܢܝܬ ܐܠܗܐ ܐܝܟ ܕܡܛܝܒܐ . ܘܡܢ ܠܐ ܐܬܪܥܝܬ ܘܐܬܪܥܝܢ ܕܠܒܝܢ ܠܗ
ܢܦܫܗ ܘܡܫܡܫܢܗ . ܥܠܡܫܬܕܝܢܐ ܘܫܡܫ ܡܩܒܠܐ ܐܘܪܚܐ ܠܫܦܝܪܐ ܐܪܕܐ
ܒܝܬܐ ܠܒܥܘܬܐ ܕܡܫܘܕܪܬܐ ܕܫܠܡܬܐ . ܠܗܢܐ ܕܝܢ ܦܪܘܫܘ ܡܢ ܡܠܘܫܢ ܒܝܫܬܐ
ܕܐܒ̈ܗܝ ܠܠܗܘܢ . ܡܢ ܐܠܗܐ ܕܩܘܫܬܐ . ܦܪܘܩ ܐܠܗܝܢ ܐܢܬܘܢ . ܕܐܡܠܝܠܘܬܐ ܕܒܝܬܐ
ܕܦܣܪܗ ܕܡܬܪܥܝܬܐ ܡܢܟܐ ܐܡܬܝܢܐ ܐܡܝܢܐ ܠܟܠ ܫܦܝܪܐ ܘܪܓܬܐ . ܡܫܬܠܛܢܐ ܠܐ ܢܗܘܐ

---

a) Pro ܐܝܬܝܗ Finettius falsò conjecit legendum esse ܐܝܬܝܗܘܢ . Conjecturam hanc Finettio attulit falsa Wetstenii praesentis loci interpretatio.

—

(1) Epistolarum Clementis in plures sectiones sive capita divisio in Codice Manuscripto nullatenus exstat, sed, ut supra (pag. 2) jam monuimus, Wetstenio tribuenda est auctori, qui hac etiam in re nonnumquam erravit, veluti in praesenti loco, ubi verba octavi capitis priora ista, ܘܗܕܐ ܓܠܝܐ ܗܝ ܘܝܕܝܥܐ ܕܗܟܢܐ ܐܝܬܝܗ quae reddidimus : *atque hoc ita esse manifestum notumque est*, jungenda fuissent antegresso capiti septimo. Vitiosa haec divisio causa exstitit cur Zingerlejus praesentem locum male interpretaretur, et falso conjiceret pro ܡܘܟܟ, additâ *lomad* Praepositione, ܠܡܘܟܟ esse legendum.

(2) Syriace est hic Nominativus *absolutus*, qui adhibitâ circumlocutione exprimendus erat, ut servaretur latini sermonis proprietas.

(3) Syriace pro *libidinosam voluntatem* verbotenùs hic legitur, *libidinem ejus et voluntatem*, quod per *Hendiadyn* dictum existimavi pro *libidinosam voluntatem*.

(4) *Submittere se* Latini translate dicunt

Porrò etiam hoc indicabo, scilicet quam multi et quinam viri cum viris commorati sint toto vitae suae tempore, et ad finem usque unà permanserint in operationibus castis, immaculati.

CAPUT VIII.

Atque hoc ita esse manifestum notumque est [1]. Ad JOSEPHUM quod attinet [2] fidelem, prudentem, sapientem, justum, usquequaque timoratum, nonne casti sanctique illius (juvenis) pulchritudinem mulier libidinose concupivit? Cumque ille libidinosam ejus voluntatem[3] perficere recusaret [4], haec falso testimonio virum justum illum in summam afflictionem et miseriam projecit, imo et in vitae discrimen [5]. Deus autem eripuit eum ex omnibus malis quae per infelicem [6] illam mulierem illi supervenerant[7]. Videtis, fratres, quantas aerumnas justo huic viro attulerit continuus aspectus corporis Aegyptiacae [8]. Itaque

---

de *obtemperando.* Sic JUSTINUS (Lib.XIII. 2) scripsit: *Nemine tantum ceteros excedente, ut ei aliquis se submitteret.* Eodem modo hic pro eo quod dixi, *cum recusaret*, Syriace legitur: *cum non se subjiceret et demitteret.*

(5) Pro eo Syriace verbotenus est: *usque ad mortem.*

(6) *Infelix* dicitur per Metonymiam, ut quae JOSEPHUM *fecisset infelicem.*

(7) Cf. Genes. XXXIX. 6 — 21. XLI. 37, seqq.

(8) JOSEPH quum in POTIPHARIS famulatu esset, hujus quoque uxori, ministerii causà, crebrò sistere sese debuerit. Atque eò CLEMENS retulerit quem hic dicit *continuum aspectum corporis Aegyptiacae.* Ubi miror tamen non dici simpliciter *Aegyptiacae*, sed dici *corporis Aegyptiacae*, quum posterior haec loquendi ratio denotare videatur istiusmodi aspectum, quem sicut libidinosa mulier expetiverit. ita contra vitaverit juvenis castissimus. Ceterum JOSEPHI exemplum, ut mihi videtur, ad praesens CLEMENTIS propositum non nisi obliquo aliquo modo pertinet.

ܡܫܡܫܝܢ ܥܡ ܢܫ̈ܐ ܘܠܐ ܥܡ ܥܠܝܡ̈ܬܐ . ܠܐ ܓܝܪ ܡܟܫܪܐ ܗܘܐ ܠܡܫܡܫܝܢ ܕܪ̈ܚܡܝܢ
ܕܐܣܝܪ̈ܝܢ [a] ܚܨ̈ܝܗܘܢ ܒܫܪܪܐ . ܡܫܟܚܐ ܓܝܪ ܕܢܐܣܘܪ ܠܐܣܘܪ̈ܐ ܒܚܨ̈ܘܗܝ ܡܫܝܚܝܘܬܐ
ܘܢܟܦܘܬܐ . ܘܒܚܨ̈ܘܗܝ ܚܝܪܘܬܐ ܕܚܣܢܐ ܡܫܒܚܬ ܠܗ̇ . ܐܢ ܠܐ ܐܡܫܡܫܝܢ ܠܚܕܕܐ .
ܘܠܐ ܕܪ̈ܓܐ ܩܪܒܝܢ ܡܩܡܝܢ ܠܚܕܕܐ .

ܩܦܠܐܘܢ ܂ ܓ̄ +

ܠܐ ܡܫܟܚܢ ܠܢ ܥܝܢܘ̈ܗܝ ܠܒܪܐ . ܗܘ ܕܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ ܐܝܬ ܗܘܐ ܠܘܬܗ . ܓܝܪܐ ܡܫܡܠܝܬܐ . ܠܗܢܐ ܓܝܪܐ ܕܠܒܪܐ ܗܘܐ ܡܢ̄ ܕܐܠܗܐ . ܘܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܒܥܝܢܐ ܘܡܫܬܡܠܝܬܐ . ܐܝܟܢܐ ܘܐܚܝܕܗ̇ ܡܢ ܓܐܪܐ ܕܒܝܫܐ . ܘܡܢ ܪ̈ܓܬܐ ܒܝܫܬܐ . ܕܠܗܢܐ ܐܡܪ ܗܢܐ ܐܠܗܢ . ܕܠܐ ܢܥܒܪ ܘܕܠܐ ܢܬܚܫܒܘܢ . ܐܝܟܢܐ ܓܝܪܐ ܕܡܢ ܠܥܡ̈ܠܐ ܢܫܬܪܝܬܐ ܪ̈ܡܐ [b] . ܡܫܬܟܚܢܐ ܠܐ ܢܬܚܫܒܘܢ ܠܡܫܬܪܝ ܠܐܢܫ ܕܢܝܩܘܡ ܠܘܬܗ ܐܝܬܝܗ ܓܝܪܐ . ܐܢ ܡܥܠܐ ܕܐܢܫ ܠܡܥܒܪ ܥܠ ܓܒܪܐ ܦܫܝܩܐ . ܐܘ ܕܢܬܦܠܛ ܐܡܬܐ ܕܢܦܠ . ܐܘ ܕܢܗܘܐ ܐܡܝܢ ܠܒܢܗ . ܦܬܓܡܐ ܗܘ ܓܝܪ ܗܘܐ ܘܡܬܦܬܟܡܐ ܠܦܬܓܡܗ̄

a) Pro ܕܐܣܝܪܝܢ Wetstenius mendose edidit ܕܐܣܝܪܘܢ . Nec aliter Finettius.

b) Pro ܪ̈ܡܐ Wetstenius mendosè edidit ܪ̈ܐܡܐ . Correxit mendum hoc Finettius.

—

(1) Allusio est ad verba Christi (apud Luc. XII. 95) : *Sint lumbi vestri praecincti.* Quae verba Clemens hic interpretatur de servanda castitate , estque haec plurimorum ex antiquis illius effati interpretatio , sed erronea. Neque enim *succinctos habere lumbos* aliud quid significat quam *paratum esse* ad ministerium aliquod obeundum. Cf. Luc. XII. 40 coll. cum 35. Nimirum , quod ad hunc locum recte notavit Maldonatus , solebant orientales vestibus uti oblongis et ad talos usque demissis , ideoque qui ministraturi erant collectam vestem cingulo stringebant ad lumbos , ne ministrantibus esset impedimento. « Illa vero multorum veterum auctorum interpretatio, inquit Maldonatus (ad h. l.) , qui *accinctis lumbis* castitatem significari putant , magis est ad mores quam ad litteralem sensum accommodata ; et ad ipsum mo-

ne assidui simus cum mulieribus aut cum adolescentulis. Hoc enim nequaquam prodest illis, qui *lumbos suos* volunt *succingere* veraciter [1]. Sorores diligamus oportet in omni castitate et pudicitia, et cum omni mentis continentia [2], in timore Dei, non assiduò cum illis commorantes, nec quovis momento ad illas ingredientes.

CAPUT IX.

Nonne audivisti de SAMSONE Naziraeo, *quocum erat Spiritus Dei* [3], de viro illo robusto? Atqui virum illum, qui Naziraeus erat et Deo sacratus, fortis atque robustus, hunc mulier perdidit [4] infelici suo corpore et prava libidine. Tu-ne forte talis es, qualis erat ille? nosce te ipsum et nosce modum [5] tuum. *Mulier maritata animas pretiosas praedatur* [6]. Quapropter nemini prorsus permittimus, ut commoretur apud maritatam, multo minus ut quis cum sacrata Deo virgine cohabitet, aut dormiat ubi dormit illa, aut assiduus sit cum illa. Hoc enim aversandum et detestandum est

---

ralem sensum non satis est plena. Non enim solà hic castitate, sed omnibus omnino virtutibus instructos nos atque paratos esse jubet CHRISTUS. »

(2) Eam, puto, CLEMENS heic intelligit animi virtutem, quae opposita sit lasciviae et libidini mentis sive cogitationis.

(3) Cf. Judic. Capp. XIII et XVI.

(4) Sermo est de DALILA. Judic. Cap. XVI.

(5) *Modum* heic sumas, quo sensu vocem hanc adhibuit CURTIUS (VI. 4) cum scriberet: *superare modum virium humanarum*.

(6) Proverb. VI. 26. Hebraicè hic legitur : וְאֵשֶׁת אִישׁ נֶפֶשׁ יְקָרָה תָצוּד, hoc est: *et uxor viri animam* (vitam) *pretiosam praedatur;* ubi *uxor viri* intelligitur mulier maritata, quae sit adultera. Opponitur haec meretrici, de qua sermo est in priore parte ejusdem versiculi. Sed CLEMENS, ut hunc S. Scripturae locum ad propositum suum accommodet, *uxorem viri* capit de quavis muliere maritata; atque ita quoque *animam pretiosam* intelligit hominum *vitam* psychicam sive spiritualem, non verò vitam physicam, quam corporis mors destruit. Atqui de hac vita non vero de illa proprie ibi sermo est.

ܕܠܗܘܢ .

ܦܘܠܘܣ ◆ ܘ̄ ◆

ܠܐ ܙܕܩ ܗܘ ܕܢܐܡܪ . ܕܐܫܟܚ ܠܗܘܐ ܓܒܪܐ ܐܝܟ ܠܒܗ . ܒܙܒܢܐ ܡܫܬܡܫ
ܡܫܬܡܠܝܢ ܢܒܝܐ ܡܙܡܪܐ . ܗܘ ܗܢܐ ܡܘܡܪܗ ܕܐܠܗܐ ܥܒܕܐ . ܐܡܪ ܐܠܐ ܕܡܢ
ܕܒܪܬ ܫܡܝܐ . ܡܢ ܒܬܪܗ ܠܡܠܟܐ ܡܢ ܡܠܟܘܬܐ ܘܫܡܝܐ ܗܘܬ ܓܙܪܐ[a] . ܠܡܠܟܐ
ܥܒܕ ܓܒܪܐ ܡܢܝܢܐ . ܘܡܫܪܪܘܬܐ ܕܐܬܩܛܠ ܒܙܒܢܐ ܕܫܠܛܢܗ . ܥܒܕܗ ܘܗܘܐ ܗܘܐ
ܡܢܐ ܒܢܝܫܬܐ ܠܒܢ ܡܫܬܠܡܢܘܬܐ . ܘܡܢܝܢܐ ܗܘܐ ܓܒܪܐ ܕܐܝܟܢܐ ܘܥܒܕ ܕܬܘܒܢܐ
ܒܠܒܗ ܕܗܘܐ[b] ܒܡܪܢܐ . ܡܛܠܬܘܢ ܒܠܚܘܕ ܥܒܝܕܬܐ ܐܝܬܝܗ ܡܠܟܐ .
ܘܥܒܕܐ ܡܠܟܐ ܙܕܩܬܐ ܕܐܠܗܐ ܥܒܕܐ . ܕܡܢ ܕܡܫܬܡܫܘܗܝ ܕܡܠܟܐ ܐܬܥܒܕ .
ܐܬܟܪܝ ܐܘ ܒܪܢܫܐ . ܐܝܟܢ ܒܢܝܐ ܕܐܝܟ[c] ܗܘܠܝܢ ܒܗܝ ܢܦܫܐ ܐܚܪܢ . ܡܛܠ
ܗܘ ܕܐܫܬܟܚ ܕܠܗ . ܐܘ ܡܛܠ ܐܠܐ ܒܗܠܝܢ ܩܕܡܝܐ . ܕܟܠ ܢܦܫܐ ܘܟܠ
ܒܗ̄ ܡܬܒܥܝܐ ܐܠܐ . ܒܐܘܪܚܐ ܘܫܡܝܐ . ܒܫܠܡܘܬܐ ܫܠܡܬܐ[d] ܕܠܐ ܕܣܓܝ
ܠܟܘܢ . ܠܐ ܐܡܪ[e] ܠܐ ܗܘܐ ܠܥܒܕ ܐܝܟ ܡܫܬܠܡܢܘܬܗܘܢ ܕܗܠܝܢ . ܐܠܐ ܠܗܘܢ
ܒܫܘܡܠܝ ܗܘ ܡܛܠܬܐ ܕܐܡܪܢܐ ܠܡܫܬܠܡܢܘܬܐ . ܕܐܬܩܪܝܗ ܙܕܝܩ ܦܫܝܐ . ܘܡܠܟܘܬܗ

---

a) Pro Masculino ܓܙܪܐ, quod in Mscpto Codice hic legitur, edidi ܓܙܪܬܐ in Feminino Genere, ut Grammatica postulabat. Vide tamen, quae in altera hujus operis parte notavi ad h. l.

b) Pro ܕܗܘܐ Wetstenius falsò edidit ܘܗܘܐ. Errantem secutus est Finettius.

c) Pro ܕܐܝܟ Wetstenius, omissâ Dolath litterâ, mendose edidit ܐܝܟ. Mendum hoc in Finettiana quoque habetur.

d) Pro ܫܠܡܬܐ uterque, omissâ Jud litterâ, edidit ܫܠܡܬܐ.

e) Pro ܐܡܪܐ, quod hic legitur, edidi ܐܡܪ.

—

(1) Act. XIII. 22. Testimonium illud de Davide, quod Paulus ibi tamquam ex veteris Testamenti Scriptura depromptum recitat, non quidem ipsis illis verbis quibus a Paulo recitatur, ibidem legitur, sed tamen, ad rem quod attinet, exstat 1 Reg. XIII. 14 et Psalmo LXXXVIII. 20, sq.

ab iis qui Deum timent.

CAPUT X.

Nonne erudit te id quod accidit DAVIDI, quem Deus *invenerat virum secundum cor suum* [1], hominem fidelem, perfectum, sanctum, firmum. Pulchritudinem inspectavit hic mulieris cujuspiam, BETHSABAE dico, cum videret eam mundantem sese et lavantem nudam. Vidit hanc mulierem vir sanctus, et reapse captus est per voluptatem (haustam) ex ejus conspectu [2]. Animadvertite nunc quanta mala fecerit illius mulieris causâ: et peccavit justus ille vir (cum BETHSABA), et mandatum dedit ut maritus illius interficeretur in proelio [3]. Vidistis [4] quot dolos malos struxerit et adhibuerit; et cupidine istius mulieris (accensus) homicidium patravit DAVID, qui *unctus Domini* [5] vocatus est. Admonitus esto, o homo! Nam si tales tantique viri per mulieres perierunt, quaenam tandem tua virtus est, aut quisnam tu inter sanctos, ut cum mulieribus aut cum adolescentulis converseris diu noctuque, cum multa joculatione, absque timore Dei. Non ita, fratres, non ita agamus [6]; verum memores simus effati illius de muliere, quo dictum est: *Manus ejus laqueos tendunt et cor ejus retia pan-*

---

(2) Cf. 2 Reg. XI. 2—5.

(3) Cf. ibid. ℣. 14—18.

(4) Puta, ex sacra historia, quam legeritis. Cf. ibid. ℣. 6—14.

(5) Psalm. XVII. 51. 2 Reg. XIX. 21.

(6) Syrus addit: ܐܝܟ ܡܦܘܠܬܗܘܢ ܕܝܠܗܘܢ quod significat: *sicut lapsus* (casus, ruina) *illorum*, vel etiam, *secundum lapsum illorum*; sed haec verba in versionem meam non admisi, quum mihi viderentur glossema esse, pertinens ad antegressam vocem ܗܟܢܐ, *ita*. Sed quò referes Plurale illud *illorum*? nam de solo DAVIDE impraesentiarum sermo fuerat.

ܢܬܠܘܢ ܡܢ ܚܛܝܬܐ . ܐܝܟܢܐ[a] ܕܝܢ ܠܡܬܦܠܛܘ ܡܢܗ . ܘܗܟܢܐ ܢܦܠ ܒܐܝܕܝܗ .
ܡܛܠ ܗܢܐ ܢܗܘܐ ܙܗܝܪܝܢ . ܕܠܐ ܢܗܘܐ ܠܡܬܪܡܝܢ[b] ܥܡ ܒܢ̈ܬ ܢܫ̈ܐ
ܡܢ ܩܪ̈ܝܒܐ . ܠܐ ܓܝܪ ܢܫܬܪܝ ܘܠܐ ܢܬܕܡܐ ܕܐܝܟ ܗܠܝܢ ܕܩܪܒܐ ܠܒܢ̈ܬܗܘܢ
ܕܟܠܗܝܢ .

ܦܘܠܐ ܀ ܝ̄ܐ ܀

ܠܐ ܦܐܝܐ ܠܢ ܥܡ ܝܬܒܝܢ ܥܡܗܝܢ ܠܡܬܟܫ . ܒܬܘܠܬܐ ܕܝܢ . ܗܢܐ ܚܘܒܐ
ܠܡܐܬܐ ܠܗ ܘܐܬܩܢ ܘܠܐ ܢܚܡ ܠܟܠܗܘܢ . ܡܛܠ ܕܟܘܢܐ ܟܗܢܬܐ ܐܫܟܚܬܐ .
ܘܗܘܐ ܙܢܝܢܐ ܘܓܘܠܐ . ܡܛܠ ܡܫܡܠܝܘܬܗ ܕܟܠܗ ܕܠܐ ܡܫܬܟܚ ܠܟܠܗ . ܘܟܬܒ
ܐܢܬܬܐ ܒܐܝܬܝܐܝܬ . ܡܛܠ ܕܗܢܐ ܠܐ ܡܬܚܫܒܐ ܠܢ ܘܠܐ ܙܕܩ ܠܢ . ܕܢܗܘܐ
ܡܬܕܟܪܝܢ ܒܝܘܡܬܐ ܘܒܪܘܚܬܐ ܥܡ ܐܚ̈ܘܬܐ . ܐܠܐ ܒܟܠܗ ܢܗܘܐ ܕܚܠܬܐ
ܘܩܕܝܫܘܬܐ ܘܡܫܡܠܝܘܬܗ ܕܡܪܝܐ .

ܦܘܠܐ ܀ ܝ̄ܒ ܀

ܠܐ ܦܐܝܐ ܠܢ ܠܡܬܒ ܕܢܬܠܝ ܥܡܗ ܕܢܘܚ . ܗܘ ܕܡܬܒܛܠ ܠܟܠܗ ܡܬܚܫܒܬܐ
ܘܡܕܒܪܢܘܬܐ . ܘܐܬܒܥ ܠܟܠ ܘܡܬܒܥܐ . ܘܐܬܚܫܒ ܫܡܫܘܢ ܓܒܪܐ[c] ܗܘ ܡܢ ܟܠܗܘܢ
ܒܢ̈ܝܢܫܐ . ܘܗܘ ܗܢܐ ܟܕ ܢܫ̈ܐ ܐܚܕ ܘܢܦܠ ܡܢ ܚܝܠܗ .

---

a) Pro ܐܝܟܢܐ Wetstenius mendose edidit ܐܝܟܢ . Item Finettius.

b) Pro ܠܡܬܪܡܝܢ vitiose uterque edidit ܠܡܬܡܪܝܢ .

c) Pro ܓܒܪܐ in Wetsteniana vitiose legitur ܓܒܐ .

(1) Verba haec fere ad litteram leguntur Ecclesiastis Capite VII, ỳ. 27. Sermo ibi est, ut mihi videtur, non de quavis muliere, sed de impudica et libidinosa; Clemens autem verba accepit tamquam dicta de mulieribus generatim.

(2) Cf. 2 Reg. XIII. 1—16.

dit; justus evadet ab illa, improbus autem in manus ejus cadet [1]. Itaque nos sancti devitemus cohabitare cum feminis Deo sacratis! Neque enim decora est hujusmodi agendi ratio nec convenit servis Dei.

CAPUT XI.

Nonne legisti (historiam) de Amnone et Thamare, Davidis liberis? Amnon iste sororem suam appetebat, eamque oppressit nec eidem pepercit, propterea quòd turpi libidine eam concupivisset [2]. Et improbus scelestusque evasit (Amnon) ob assiduam ejus cum illa conversationem, quae non erat in timore Dei; *et foedam rem operatus est in Israel* [3]. Quapropter non convenit nobis nec decet nos conversari cum sororibus [4] inter risus (effusos) et petulantiam, sed (fieri hoc debet) cum omni verecundia ac castitate et in timore Dei.

CAPUT XII.

Nonne legisti de rebus gestis Salomonis, Davidis filii, cui Deus dederat sapientiam et scientiam et amplitudinem animi [5] et divitias et gloriam majora quam (ulli alii ex) omnibus hominibus [6]. Atqui etiam ipse ille per mulieres periit et a Domino recessit [7].

---

(3) Gen. XXXIV. 7.

(4) *Sorores* hoc loco Clemens intelligit sorores proprie ita dictas.

(5) Amplitudinem *intellectûs.*

(6) *Dedi tibi cor sapiens et intelligens, in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit.... Dedi tibi divitias et gloriam ut nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retro diebus.... Dedi tibi latitudinem cordis quasi arenam, quae est in littore maris.* Cf. 3. Reg. III. 11—14. IV. 29—32.

(7) Cf. 3 Reg. XI. 1—5.

ܦܣܘܩܐ ✣ ܝܓ ✣

ܠܐ ܩܪܐ ܠܢ ܘܒܨܝܢ ܥܠ ܦܬܓܡܐ ܗܠܝܢ ܕܟܬܝܒܝܢ ܗܪܟܐ . ܕܡܛܠ ܕܐܡܠܝܢ ܗܘܘ ܟܢܫ ܣܒܐ . ܘܡܬܚܫܒܝܢ ܗܘܘ ܥܒܘܕܐ ܠܥܘܠܐ . ܠܫܘܫܢ ܒܚܘܬܡܬܗ ܕܢܚܬܐ . ܘܠܐ ܐܬܟܢܫܘ ܕܢܣܒܘܢ[a] ܠܥܡܗܘܢ ܒܫܦܝܪܘܬ ܕܫܘܫܢ . ܐܠܐ ܐܬܪܚܝܩܘ ܡܢ ܬܪܥܝܬܐ ܒܝܫܬܐ . ܘܣܒܪܘ ܥܠ ܗܘܢܝ ܢܘܟܪܝܬܐ ܕܢܦܠܘܢܗ . ܗܢ ܕܝܢ ܠܐ ܢܬܒܥܘܢ ܠܢܦܫܗܘܢ ܡܣܒܪܬܐ . ܐܠܐ ܢܬܒܥ[b] ܠܗܘܢ ܐܠܗܐ . ܘܦܪܩܗ ܠܗ ܡܢ ܐܝܕܝܗܘܢ ܕܣܒܐ ܚܒܠܐ . ܠܐ ܗܘܐ ܗܟܝܠ ܠܢ ܠܡܬܘܬܒܘ ܘܠܡܬܩܪܒܘ ܡܢ ܗܠܝܢ . ܕܗܢܘܢ ܗܟܢܐ ܕܚܠܝܐ ܘܡܫܝܚܐ ܕܥܠܡܐ ܕܓܠܝܐ . ܠܫܘܫܢ ܡܢ ܐܬܦܪܩܘܗ ܡܠܟܐ ܐܠܗܝܐ . ܠܐ ܓܒܪ ܐܬܬܩܪܒ ܠܘܬܗ ܕܐܢܬܬܐ . ܘܠܐ ܬܬܦܩܕܐ ܥܒܘܕܐ ܠܥܘܠܐ . ܘܡܟܘܪܗ ܕܐܢܬܬܐ ܠܣܘܚܠܐ[c] ܐܘܠܝ .[d] ܘܚܙܐ ܐܢܬܬ ܓܒܪܐ ܠܐ ܬܬܠܒ . ܗܘܐ ܬܘܒ ܕܐܡܪ . ܕܕܠܡܐ ܐܢܬ ܐܢܫ ܕܢܬܠܐ ܠܥܝܢܐ ܠܡܬܚܙܝܘ . ܘܢܬܥܠܘܗ ܠܐ ܢܣܡܘܢ . ܐܘ ܕܡܬܚܙܝܢ[e] ܓܒܪܐ ܥܠ ܠܥܝܢܐ ، ܘܬܓܠܘܢ ܠܐ ܢܬܬܩܦܘܢ . ܗܟܢܐ ܡܠܝܬܐ ܕܟܬܝܒ ܠܗܝ ܐܢܬܬ ܓܒܪܐ . ܠܐ ܐܟܘܬ ܡܢ ܣܒܐ . ܘܠܐ ܡܢ ܕܡܬܦܪܩ ܠܗܘܢ ܡܢ ܦܠܐ . ܘܬܘܒ ܐܡܪ . ܠܐ

---

a) Pro ܕܢܣܒܘܢ WETSTENIUS vitiose edidit ܕܢܣܘܒܘܢ . FINETTIUS item.

b) Pro ܢܬܒܥ uterque mendose dedit ܠܬܒܥ cum *lomad.*

c) Pro ܠܣܘܚܠܐ uterque, omissâ *Jud* litterâ, mendose edidit ܠܣܚܠܐ.

d) In Cod. Mscpt. mendose est ܐܘܠܝ .

e) Pro ܕܡܬܚܙܝܢ uterque mendose edidit ܡܬܚܙܝܢ absque ܕ .

—

(1) Hoc est, uxorem non suam, SUSANNAM puta, JOAKIMI uxorem. Vide Dan. XIII. 1.

(2) SUSANNAE historia, quam hic tangit CLEMENS, integra legitur libro DANIELIS toto capite decimo tertio. Sacrarum Scripturarum partem esse SUSANNAE historiam, ut haec a Daniele enarratur, antiquissimum, quod sciam, testem habebamus S. IRENAEUM. Contr. Haer. Lib. IV. Cap. XXVI. Licebit jam testem illo antiquiorem producere CLEMENTEM Romanum, Is enim hanc historiam ita refert, ut luculenter doceat, suâ jam aetate eam in sacris Bibli-

CAPUT XIII.

Nonne legisti et nosti de senioribus illis in diebus SUSANNAE, qui propter eaquòd assidui essent cum mulieribus et alienam inspectarent pulchritudinem [1], in barathrum ceciderunt concupiscentiae; nec potuerunt in casta mente retinere sese, verùm superati sunt a pravo suo animo, et adorti sunt beatam SUSANNAM ut eam vitiarent. Illa autem minime obtemperavit turpi istorum libidini, sed Deum invocavit, et eripuit eam Deus de manibus iniquorum senum istorum [2]. Nonne igitur commoveri nos oportet et timere ob hoc, quod senes illi, judices et seniores populi Dei, honore suo exciderint propter mulierem? Scilicet recordati non sunt (Scripturae effati) illius, quo dictum est: *Alienam pulchritudinem ne inspectes;* aut illius: *Pulchritudo mulieris multos perdidit* [3]; aut hujus: *Cum muliere maritata ne sedeas* [4]; aut rursus illius quod dixit (Scriptura): ***Num est aliquis qui ignem ponat in sinum suum, et vestimenta sua non comburat*** [5]? aut hujus: ***Num incedat aliquis super ignem, quin pedes ejus adurantur? Sic nemo qui ad maritatam ingreditur culpa vacabit, nemoque evadet qui ad illam appropinquat*** [6]. Et rursus

---

orum codicibus exstitisse, et tamquam divinam Scripturam legi solitam fuisse. Notum est, novatores saeculi decimi sexti negasse SUSANNAE historiam sacrorum librorum *partem* constituere. Quem errorem Ecclesia damnavit. Vide Trident. Sess. IV.

(3) Ecclesiastici Cap. IX. 8. Enotetur antiquissimum hoc et hactenus ignotum testimonium de divina auctoritate hujus libri, quem in sacrorum librorum Canonem admittendum esse negabant saeculi XVI novatores.

(4) Ibid. ℣. 12.

(5) Proverb. VI. 27.

(6) Ibid. ℣. 28. sq.

ܢܬܓܕܦ
ܬܬܪܥܝܢ ܠܡܣܪܗ ܕܐܠܗܐ ܕܠܐ ܢܬܓܕܦ ܒܡܫܝܚܘܬܗ . ܘܠܐ ܬܬܒܨܪ
ܒܒܬܘܠܘܬܐ ܁ ܕܠܐ ܬܐܒܕ ܒܢܝܚܘܬܗ . ܘܟܠܗ ܐܠܗܐ ܕܡܪܝܡܐ ܡܫܡܪ ܠܐ ܬܗܘܐ
ܐܝܟ . ܘܗܘ ܕܫܡܥ ܕܝܠܟ . ܠܕܝܢ ܕܠܐ ܢܚܝܠ .

ܦܣܘܩܐ ܀ ܝܗ ܀

ܚܙܘ ܕܝܢ ܡܛܠ ܐܡܪܢ ܐܦ ܥܠ ܢܟܦܐ ܓܒܪܐ ܡܗܝܡܢܐ . ܘܥܠ
ܡܬܚܙܝܢ ܕܡܢܝ . ܠܚܕܐ ܕܐܝܟ ܐܢܫ ܡܢ ܡܗܝܡܢܐ ܐܝܟܢ ܗܘܐ ܥܡ ܒܬܘܠܬܐ
ܐܘ ܥܡ ܢܫܐ ܓܒܪܐ ܕܢܬܒܝܢ . ܐܘ ܥܡ ܐܪܡܠܬܐ ܗܟܢ ܕܐܝܬܝܗ ܡܬܢܗܝܢ
ܡܢܟܝܢܐ ܠܟܠܗܝܢ[a]. ܠܡܫܪܝܐ ܒܫܒܬܐ ܠܟܠܗܝ ܠܒܝܬܗܘܢ ܕܐܚܐ ܡܗܝܡܢܐ . ܗܘ
ܡܫܡܫܝܢ ܕܡܬܒܥܐ ܥܠ ܡܠܘܐ ܘܥܠ ܐܝܕܝܗܘܢ . ܕܢܣܒܘܢ ܘܠܡܒܝܬܗܘܢ
ܥܡ ܓܒܪܐ ܕܐܢܫܝܗܘܢ ܡܬܒܣܡܝܢ ܗܘܘ . ܗܘܝܢܐ ܐܦ ܫܡܥܝܬ ܒܪܘܚܝ .
ܘܐܝܬܐ ܠܡܠܝ ܗܘܐ ܠܡܥܒܕ . ܐܠܐ ܗܢܘܢ ܒܡܥܘܪܘܬܗܘܢ ܡܬܩܪܒܢ[b] ܡܫܬܡܥܝܢ
ܗܘܘ ܡܢܗ ܠܟܠܗܐ . ܓܒܪܐ ܥܡ ܓܒܪܐ . ܘܠܐ ܗܘܐ ܒܡܥܘܕ ܗܕܐ . ܐܠܐ
ܦܠܫܝܢ ܗܘܘ ܠܟܠܢܫܐ . ܕܡܬܚܙܐ ܕܫܦܝܪ ܗܘܐ ܦܫܝܛܘܬܐ ܁ ܕܡܢ ܢܦܫܗܝܢ
ܡܢܗ ܘܠܗ ܢܬܚܙܐ . ܘܢܫܐ ܥܡ ܢܫܐ ܡܬܚܙܝܢ ܘܡܬܚܙܝܢ . ܘܒܣܡܝܢ
ܐܟܡܢ ܕܐܚܝܘܬܐ . ܒܪܡ ܦܫܝܛܘܬܐ . ܘܓܒܪܐ ܕܝܢ ܡܬܚܙܝܢ ܘܡܬܚܙܝܢ ܀

---

a) Pro ܠܟܠܗܝܢ mendose ܠܟܠܗܝ legitur in **Finettiana.**

b) In **Wetsteniana** mendose legitur ܡܬܩܪܒܢ.

—

(1) Ibid. ỳ. 25.

(2) Ecclesiastici Cap. IX. 5.

(3) Ibid. ỳ. 4.

(4) 1 Cor. X. 12.

(5) Respicit Clemens ad locum Apostoli in Ep. 1 ad Timoth. Cap. V. 11 : *Adolescentiores autem viduas*, inquit, *devita*, hoc est, recusa, noli admittere ad diaconissae officium obeundum. Ceterum, quod Clemens hic dicit *recusat*, hoc pro *recusandas* (Timotheum) *monet*, *docet*, dictum est eâ loquendi ratione, qua *facere* quid dicuntur, qui *faciendum* praecipiunt, aut *factum* vel *narrant* vel *putant*. Videsis quae in hanc rem notavimus in Commentario in Actus Ap. Cap. X. 15. Tom. I. p. 225.

dixit (Scriptura): *Pulchritudinem mulieris noli concupiscere, ut ne captivet te palpebris suis*; et alibi: *Adolescentulam ne inspectes, ut ne pereas illius desiderio* [2]; et (iterum): *Cum muliere quae pulchre canit noli esse assiduus* [3]; et (tandem): *Qui stare sese existimat, videat ne cadat* [4].

CAPUT XIV.

Sed jam videte quid (S. Scripturae) itidem dixerint de Prophetis, viris illis sanctissimis, et de Apostolis Domini! Videamus, an eorum aliquis assiduus fuerit cum adolescentulis, aut cum junioribus maritatis, aut cum talibus viduis, quas recusat [5] divinus Apostolus! Consideremus in timore Dei sanctorum illorum hominum vitae rationem! Ecce, de Moyse et Aarone scriptum invenimus, quod agerent et viverent cum viris, qui talem, qualem ipsi, vitae rationem sequerentur. Atque ita quoque (fecit) Josue, Nuni filius [6]. Mulier aliqua cum ipsis non erat, verùm soli, viri cum viris, sancte ministerium suum coram Deo obibant. Neque hoc solùm, sed et populum edocuerunt, ut, quotiescumque castra (loco) moverentur, unaquaeque tribus seorsum proficisceretur, et mulieres seorsum cum mulieribus, utque hae incederent in extremo exercitu [7], viri autem (cum viris) seorsum secundum tribus

---

(6) Id quod Clemens hoc loco de Moyse, Aarone et Iosue memorat, illud collegerit ex universa illorum virorum historia, ut haec in S. Scripturis refertur. Quodsi ad peculiarem aliquem Scripturae locum respexerit, hunc me latere fateor.

(7) Quod hic refertur de mulieribus a viris separatis et in extremo exercitu incedentibus, nullibi, quod sciam, in S. Scripturis legitur. Clemens illud aut collegerit ex iis quae paulo infra ex Scripturis narrat de Maria mulieribus praecinente, aut certe ex aliqua traditione illud hauserit.

ܡܫܪܝܬܗܘܢ . ܘܐܝܟ ܕܒܥܡܘܕܗ ܕܡܨܪܝܐ ܗܘܬ ܚܫܘܟܐ ܗܘܐ ، ܐܝܟ ܠܥܡܐ
ܡܢܗܪܐ . ܕܠܐ ܢܗܘܐ ܚܫܘܟܐ ܡܥܝܩ ܡܗܠܟܬܗ ܠܥܡܐ . ܡܟܐ ܕܚܫܘܟܐ ܗܘܬ
ܦܪܥܘܗܘܢ . ܒܐܬܥܝܪܐ ܡܨܝܕܐ ܘܡܬܚܫܒܐ ܚܫܘܟܝܢ ܗܘܘ ܕܠܐ ܢܦܠܘ . ܗܐ
ܓܝܪ ܡܠܐ ܡܬܝܬܐ ܦܪܥܘܢ ܥܠ ܡܢܟ . ܕܡܢ ܥܒܪܘ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ
ܝܡܐ ܕܣܘܦ . ܦܫܘ ܡܝܐ ܘܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܠܡܥܒܪܬܗ[a] ܕܡܨܪܝܐ ܘܐܪܟܒܘܢ .
ܢܦܫ ܠܡܨܪܝܐ ܡܠܝܠ ܕܡܦܩܢܘܬ ܗܘ ܪܘܪܒܐܝܬ . ܘܡܢ ܒܬܪ ܕܗܠܟ
ܡܝܐ ܡܢ ܕܠܡܦܩܢܘܬܗ . ܗܘܝܘ ܡܨܪܝܐ ܣܛܪ ܕܡܝܐ ܘܐܪܗܘܢ . ܘܡܦܠܬ
ܦܓܪܐ ܒܐܪܥܗ ، ܘܢܦܩܘ ܡܢܗܘܢ ܢܦܫܐ ܒܬܪܗ ، ܘܡܬܦܢܝܢ ܗܘܝ ܠܥܡܗ .
ܢܦܫܐ ܠܗܘܢ ܢܦܫܐ ܡܠܝܘܢ ܡܢܗܘܢ ، ܘܦܓܪܐ[b] ܠܗܘܢ ܦܓܪܐ ܡܠܝܘܢ ܡܢܗܘܢ .
ܠܡܫܐ ܕܡܢ ܐܦ ܠܝܡܐ ܘܦܠܓܗ . ܘܥܠܝ ܠܒܝܬ ܐܚܝܕܐ ܡܫܬܒܚܝܢ
ܕܐܡܪܝܢ ܗܘܘ ܒܥܒܕܗ ܠܝܡܐ . ܘܡܫܒܚܢܘܬܐ ܠܗܘ ܗܘܐ[c] ܠܗܘܢ . ܡܫܒܚܐ
ܘܒܢܝܐ ܡܢܗܘܢ ܐܚܝܕܐ ܗܘܢܐ ܡܫܬܒܚܝܢ ܕܐܡܪܝܢ ܗܘܘ ܒܥܒܕܗ ܕܡܪܝܐ .

---

a) Pro ܠܡܥܒܪܬܗ Wetstenius mendose edidit ܠܡܥܒܕܗ. Nec aliter Finettius.

b) Pro ܘܦܓܪܐ mendose legitur, omissâ ܦ litterâ, ܘܓܪܐ in Wetsteniana. Mendum hoc Finettius correxit.

c) Pro ܗܘܐ Finettius legendum esse ܗܘܬ falsò conjecit, in errorem ductus, ut videtur, a Wetstenio, qui omisis, ut sexcenties, punctis *Ribui* in antegressa voce, pro ܡܫܒܚܢܘܬܐ ediderat ܡܫܒܚܢܘܬܐ.

—

(1) Num. II. 34.

(2) Pro *mare Suph* Clemens scripserit τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, *mare rubrum;* nam hoc nomine in versione septuagintavirali significatur mare illud quod divisis aquis, Israëlitae sicco tramite transierunt. *Rubrum* mare cur Graeci appellaverint, adhuc ignotum. Cf. Relandum, *de Mari rubro* (apud Ugolinum T. VII), et Plinium H. N. VI. 28. Sed Hebraei *mare Suph* (Exod. XV. 4 et alibi), hoc est, *mare algae* (mare algosum) vocarunt, ob algae marinae in hoc mari abundantiam. Idem nomen mari huic dabant quoque Syri, ut patet ex Syriaca Veteris Testamenti ver-

suas. Et secundum mandatum Dei [1] ad hunc modum proficiscebantur tamquam populus sapiens, ne quid turbationis fieret propter mulieres quando castra movebantur. Pulchre ordinatèque dispositi iter faciebant, sine scandalo. Ecce, verbis meis testimonium reddit Scriptura sacra: *Postquam transiissent* (inquit,) *Israëlitae mare Suph* [2], *cantarunt* Moyses *et Israëlitae laudes Domini, et dixerunt: Laudemus Dominum, quia magnopere est laudandus* [3]. Et posteaquam Moyses cantare desiisset, tunc Maria, Moysis et Aaronis soror, tympanum sumpsit in manus suas, egressaeque sunt mulieres omnes post eam, et cum illa (Dei laudes) decantarunt [4], mulieres cum mulieribus seorsum, aeque ac viri cum viris seorsum (illud fecerant). Rursùs Elisaeum quoque et Giezi [5] et filios Prophetarum [6] pariter invenimus habitasse in timore Dei, nec habuisse feminas cohabitatrices. Micham omnesque Prophetas pariter sic invenimus habitasse in timore Dei [7].

---

sione (cf. Exod. XV. 4) et ex Chronico Barhebraeo (in Brunsii et Kirschii editione p. 385), ubi is refert Francos invasisse urbem quampiam, Ajalam nomine, sitam ad littus maris *Suph*; et sermo ibi est de sinu Arabico. En ejus verba: ܘܚܕܘ ܢܩܦܘ ܦܪ̈ܢܓܝܐ ܠܡܕܝܢܬܐ ܚܕܐ ܕܥܠ ܣܦܪ ܝܡܐ ܕܣܘܦ . ܕܡܬܩܪܝܐ ܐܝܠܐ . Quum ergo hoc nomine *mare rubrum* apud Syros appellaretur, Syrus quoque epistolarum Clementis interpres illud nomen adhibere voluerit.

(3) Exod. XV. 1.

(4) Cf. Exod. XV. 28—22.

(5) Cf. 4 Reg. 8, sqq.

(6) *Filii prophetarum* intelliguntur discipuli prophetarum, qui in *scholis*, quibus praeërant prophetae, cum aliis in rebus, tum imprimis in scientia religionis et vita ascetica instituebantur.

(7) *Habitasse in timore Dei* Clemens hoc loco intelligit *non habuisse feminas cohabitatrices*, ut ex contexta oratione patet. De vitae ratione Prophetarum videsis Calmeti *Praefationem in Prophetas*, Artic. III.

ܩܠܝܡܝܣ ✤ ܝܓ̄ ✤

ܘܕܠܐ ܢܗܘ̈ܐ ܡܟܫܠܬܐ ܠܗܝܢ . ܡܛܠ ܕܐܡܪ ܥܠ ܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ . ܗܘ ܡܪܢ ܟܕ ܬܪ̈ܥܣܪ ܬܠܡܝ̈ܕܘܗܝ ܐܚܝܕ ܗܘܐ ܥܡ ܐܢܫܐ ܠܟܠܗܘܢ . ܘܠܐ ܗܘܐ ܡܟܣܐ ܗܘܐ . ܐܠܐ ܘܐܦ ܥܡ ܡܫܡܫ ܗܘܐ ܠܗܘܢ . ܬܪ̈ܝܢ ܬܪ̈ܝܢ ܫܕܪ ܐܢܘܢ . ܐܟܚܕܐ . ܐܝܟ ܐܡܪ̈ܐ ܒܝܬ ܕܐܒ̈ܐ . ܘܢܫ̈ܐ ܠܐ ܐܫܬܘܕܝ ܥܡܗܘܢ . ܘܠܐ ܒܐܘܪܚܐ ܘܠܐ ܒܒܝܬܐ ܠܡܬܪܘ ܥܡܗ ܢܫ̈ܐ . ܐܘ ܥܡܗ ܒܡܫܬܘܬܐ . ܘܗܟܢܐ ܡܫܦܪ ܠܐܠܗܐ ܒܟܠܡܕܡ . ܐܦ ܗܘ ܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ . ܥܡ ܡܬܦܟܠ ܗܘܐ ܟܕ ܗܘ ܡܬܚܙܝܢܬܐ ܟܠ ܫܥܬܐ ܡܢܗ ܘܠܗ . ܐܝܟ ܬܠܡܝ̈ܕܘܗܝ ܘܐܚܝܘܗܝ ܥܡ ܡܬܦܟܠ ܠܡܢܗ ܘܡܬܕܪܝܢ ܗܘܘ . ܕܟܕ ܐܢܬܬܐ ܚܙܐ ܗܘܐ ܘܡܬܦܟܠ ܝܫܘܥ . ܠܐ ܗܐ ܬܫܘܒܚܬܐ ܗܘ ܗܘܐ ܕܠܐ ܡܫܬܪܐ . ܘܒܝܫܐ ܘܕܡܬܕܡܬܐ ܠܟܠܗܘܢ ܡܬܘܢܐ ܕܝܠܬܢܐ . ܘܠܐ ܗܘܐ ܕܝܢ ܗܘܐ ܠܡܫܬܘܕܝ . ܐܠܐ ܐܦ ܥܡ ܟܕ ܡܪܢ ܡܢ ܥܡܗ ܡܬܒܠܬܐ . ܘܐܦܢ ܡܪܝܡ ܠܥܡܗ ܡܫܒܪܐ . ܕܗܢܘܢ ܘܫܡܫܬ ܟܠ ܬܠܡܝ̈ܕܘܗܝ ܕܡܪܢ ܘܫܡܫܬ ܠܗ . ܘܥܒܕܐ ܗܘܬ ܕܬܫܡܫܬܗܘܢ[a]. ܗܘ ܕܝܢ ܐܡܪ ܠܗ ܠܐ ܬܬܩܪܒܝܢ ܠܝ . ܠܐ ܓܝܪ ܥܕܟܝܠ ܣܠܩܬ ܠܘܬ ܐܒܝ . ܠܐ ܗܘܐ ܠܡܬܕܒܪܘ ܥܠ ܡܪܢ . ܕܠܐ ܢܦܩܘܢ ܠܡܬܕܪܫܘ ܐܠܗܐ ܬܫܒܘܚܬܐ ܕܬܬܦܪܩܢ ܠܬܠܡܝ̈ܕܘܗܝ . ܘܐܠܐ ܕܡܢ ܠܡܬܢܐ ܠܡܠܗܘܢ . ܘܡܫܘܕܥܘܬܐ ܡܢ ܢܫ̈ܐ ܘܡܢ ܥܠܡܐ . ܘܕܡܟܠ ܐܝܟܐ ܕܡܬܒܝܢ . ܘܡܬܥܒܪܝܢ ܠܗ ܬܠܡܝ̈ܕܘ ܘܐܚ̈ܝܗܝ

---

a) Pro ܕܬܫܡܫܬܗܘܢ Wetstenius mendose edidit ܕܬܫܡܫܗܘܢ. Errantem secutus est Finettius.

(1) Hoc est, *in publicum*. Agitur enim de illa vitae parte Salvatoris, quam transegit postquam Apostolos sibi eligere coepisset.

CAPUT XV.

Et ut ne longius producamus sermonem nostrum, quid dicamus de Domino nostro Jesu Christo? Ipse Dominus cum duodecim Apostolis suis fuit assiduus, postquam in mundum [1] prodiisset. Neque solummodo hoc (fecit), sed et cum emitteret eos, binos simul misit illos [2], viros cum viris; mulieres autem non fuêre missae cum illis; et neque in via, neque domi cum mulieribus aut cum adolescentulis commorabantur; atque ita Deo usquequaque placuerunt. Ipse Dominus Jesus Christus cum loqueretur cum (muliere) illa Samaritana seorsum ad puteum, *disciputi ejus advenerunt*, inveneruntque illum cum illa colloquentem, *et mirati sunt quòd cum muliere esset et loqueretur* Jesus [3]. Nonne ipse est regula illa non abolenda, et exemplar omni humano generi (ad imitandum propositum)? Neque hoc solum est, sed et cum surrexisset Dominus noster a mortuis, venissetque Maria ad sepulcrum, statim illa cecidit ad pedes Domini eumque adoravit volebatque (manu) apprehendere illum [4]. Ipse autem dixit illi: *Noli me adtingere; nondum enim adscendi ad Patrem meum* [5]. Nonne mirabile est de Domino, quod Mariae, feminae piissimae, non permiserit attingere pedes ejus? Tu autem habitas cum mulieribus, a mulieribus et ab adolescentulis ministraris, et dormis ubi dormiunt illae, et lavant tibi pedes et

---

(2) Marc. VI. 7.: *Et vocavit duodecim, et coepit eos mittere binos.*

(3) Joh. IV. 27.

(4) Cf. Joh. XX. 11—16. Quod Maria ad pedes Jesu provoluta ipsum manu apprehendere voluerit, in Evangeliis non legitur. Sed colligitur hoc ex eo quod Johannes narrat, Jesum ad Mariam dixisse: *noli me tangere.*

(5) Joh. XX. 17.

ܠܘ ܢܫ̈ܐ . ܐܘ̄ ܥܠ ܗܕܐ ܡܪܕܘܬܐ ܕܠܐ ܙܕܩܐ . ܐܘ̄ ܒܥܠܗܕܐ ܡܪܕܘܬܐ ܕܐܫܬܘܬܦܘ
ܕܠܐ ܕܚܠܬܐ . ܐܘ̄ ܥܠ ܗܕܐ ܦܪܗܣܘܬܐ ܘܫܥܝܢܘܬܐ ܕܠܐ ܕܚܠܬ ܐܠܗܐ . ܠܐ
ܕܢܠܐ ܠܢܦܫܢ . ܠܐ ܢܦܪܘܩ ܠܢܦܫܢ . ܠܐ ܢܣܒܠ ܠܢܦܫܢ ܘܡܫܬܒܚܝܢ . ܗܠܝܢ
ܕܝܢ ܡܬܚܫܒܝܢ . ܘܗܠܝܢ ܕܐܡܪܢ ܘܡܠܝܢ . ܘܗܠܝܢ ܐܝܟ ܠܟܘܠܗ ܕܠܐ
ܡܬܦܠܓܝܢ ܠܐܠܗܐ ܕܡܢܐܬܐ ܡܬܕܒܪܝܢ ܒܫܡܢ . ܢܫ̈ܐ ܕܝܢ ܣܓܝ̈ܐܬܐ [a]
ܡܗܝܡܢܐ ܢܩܘܡܘܢ ܠܩܢܝܢܐ ܡܢ ܡܠܬܝܗܘܢ . ܐܝܟ ܕܡܟܬܒܐ ܗܘ ܡܗܝܡܢܘܬܐ
ܠܐܠܗܐ . ܐܠܐ ܠܥܠܡ ܠܐ ܢܬܒܣܪ . ܘܗܘ ܢܫ̈ܐ ܫܡܫܬܐ ܡܢܗܘܢ ܘܠܗ ܫܡܫ
ܗܘܐ . ܘܡܢ ܒܬܪ ܡܘܬܗ ܕܗܘܐ . ܥܠܡܐ ܗܘܐ ܕܐܚܝܐ ܠܒܪܗ ܥܠ ܬܠܡܝܕܘܗܝ
ܕܢܫܐ . ܘܠܐ ܢܦܩܘ ܡܢܦܩܘܢܗ . ܐܠܐ ܩܒܠܗ . ܘܐܡܪ ܠܗ ܠܓܝܚܙܝ
ܠܥܠܝܡܐ . ܫܐܘܠ ܠܗ . ܡܢܐ ܕܢܬܠܘܢ ܦܪܥܢܐ ܠܗ . ܡܢ ܗܠܝܢ
ܗܝ ܡܬܒܥܝܐ ܠܝ ܕܢܬܥܒܕ ܒܕܘܟܬܗܘܢ . ܠܡܢܐ ܡܢܝܚܐ ܡܢ ܡܫܡܫܝܢ
ܢܫ̈ܐ ܡܢ ܡܠܬܝܗܘܢ . ܐܠܐ ܠܥܠܡ ܠܐ ܢܬܒܣܪ . ܐܦ ܠܡܫܡܫܢܐ ܐܦ ܠܬܫܡܫܬܗܘܢ
ܡܬܚܫܒܝܢ ܕܢܫܬܡܫ ܢܫ̈ܐ . ܐܠܐ ܠܡܫܡܫܢ ܠܐ ܢܬܒܣܪ . ܐܠܐ ܠܬܫܡܫܬܐ
ܘܡܫܡܫܢܘܬܐ ܕܠܐ ܡܫܘܚ ܐܝܟ ܕܢܫܠܡ ܡܢ ܡܪܢ ܘܡܕܒܪܢܘܬܗ ܕܫܠܝܚܘܗܝ . ܘܦܘܠܘܣ
ܡܠܟܘܗܝ ܫܡܥܢ ܠܗܘܢ ܐܝܟ ܗܠܝܢ .

---

a) Pro ܣܓܝ̈ܐܬܐ mendose legitur ܣܓܝ̈ܬܐ absque *Jud* literâ in Wetstenii editione; item in Finettiana.

b) Pauli nomen alibi in his litteris ܦܘܠܘܣ scribitur absque *Olaph*.

(1) Vide supra pag. 97 notam ordine quintam.

(2) Ea, quae adhuc dixit de fuga mulierum aut de cantela adhibenda in tractando cum illis. *Fida sunt*, hoc est, certa firmaque. Imitatur Clemens Paulinum illud πιστὸς ὁ λόγος 1 Tim. I. III. 1. IV. 9, alibi.

(3) Cf. 4 Reg. IV. 8 sqq.

(4) Ibid. ỷ. 10.

ungunt te mulieres! Vae improbo huic consilio! Vae incauto consilio! Vae audaciae illi et impiae stultitiae! (Ergo) tu te ipse non dijudicas? tu te ipse non examinas? tu te ipse ignoras et modum [1] (virium tuarum)?

Haec [2] fida sunt, haec vera et recta, hi limites, quos non mutant qui recte in Domino conversantur. Multae quidem sanctae mulieres sanctis ministrarunt de bonis suis, veluti Sulamita illa ministravit ELISAEO [3]; sed haec cum eo non habitabat, verum habitabat propheta seorsum in domo [4]. Et cum mortuus esset istius (feminae) filius, haec volebat projicere sese ad pedes prophetae, verum non permisit illi (hoc facere) servus ejus (ELISAEI) sed prohibuit eam. Dixit autem ELISAEUS servo suo: *sine illam, nam anima ejus amaritudine affecta est.* [5] Ex his igitur intelligere debemus illorum (sanctorum virorum) vivendi rationem. JESU CHRISTO Domino nostro mulieres de bonis suis ministrabant [6], sed non habitabant cum illo. Apostolis quoque et PAULO mulieres ministrasse invenimus [7], sed hi cum illis non habitabant, verum pudice et castè et immaculatè coram Deo conversati sunt cursumque suum consummarunt, et acceperunt coronam suam a Domino Deo omnipotenti [8].

---

(5) Ibid. ỳ. 27.

(6) Cf. Luc. VIII. 2, sq.

(7) Cf. 1 Cor. IX. 5. Act. Ap. XVI. 15.

(8) Alludit CLEMENS ad illud Apostoli (2 ad Timoth. IV. 7, sq.): *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; in reliquo reposita mihi est corona justitiae, quam reddet mihi Dominus.*

ܩܦܠܐܘܢ ܂ ܝܘ ܂

ܡܬܚܟܡܢܐ ܟܬܒܢܢ ܡܛܠܟܘܢ ܐܚܝ̈ ܒܡܪܢ . ܕܗܠܝܢ ܠܐܠܝܨ̈ܝ ܠܟܘܬܟܘܢ ܡܠܬܐ . ܘܗܘܝܢ ܗܟܢ ܠܗܘܐ ܡܬܬܟܠܝܢ . ܕܠܗܘܐ ܚܠܝ ܟܠܗܘܢ ܚܕ . ܘܐܬܠܘܢ ܢܗܘܘܢ ܥܡ ܚܕ .. ܘܟܠܟܠܢܝܢ ܠܗܘܐ ܡܠܝ ܚܕܐ ܢܦܫܐ . ܘܚܕ ܠܒܐ ܒܡܪܢ . ܟܠ ܚܕ ܕܢܚܙܐ ܠܡܪܝܐ ܢܦܫܗ ܢܒ . ܘܟܠ ܕܠܐ ܗܘܐ ܡܢ ܐܠܗܐ ܠܐ ܢܦܫܗ ܠܗ . ܗܘ ܕܪܚܡ ܕܝܠܗ ܡܫܡܫܬܐ ܒܡܪܢܐ ܢܦܫܗ ܠܗ . ܘܒܠܘ ܐܝܟܐ ܕܒܡܪܢܐ ܪܚܡܐ ܕܢܛܪܐ ܒܩܕܝܫܘܬܐ . ܢܦܫܗ̈ ܠܗܝܢ . ܘܐܝܟܐ ܕܠܐ ܢܛܪܐ ܒܩܕܝܫܘܬܐ ܒܡܪܢܐ . ܠܐ ܢܦܫܗ ܠܗ . ܡܫܡܠܝܢ ܗܘܝܬܘܢ ܚܝܒܝܢ ܒܡܪܢ . ܘܫܪܝܪ ܒܡܪܢܐ ܡܠܟܘܢ ܡܩܝܡܐ . ܡܠܝܐ ܘܫܪܬܐ ܠܗܘܐ ܠܟܠܟܘܢ . ܡܢ ܐܠܗܐ ܐܒܐ . ܒܝܕ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܡܪܢ . ܐܡܝܢ .

ܫܠܡܬ ܐܓܪܬܐ ܕܬܪܬܝܢ ܕܩܠܝܡܝܣ ܬܠܡܝܕܗ ܕܦܛܪܘܣ.
ܨܠܘܬܗ ܥܡܢ [a] . ܐܡܝܢ .

a) Wetstenius omisit postrema verba ista : ܨܠܘܬܗ ܥܡܢ , hoc est : *Precatio ejus nobiscum sit. Amen.* Omiserit-ne illa verba Wetstenius acatholicus quia professionem continent intercessionis sanctorum ? Finettius illa verba non habet, quia aberant ab editione Wetstenii.

—

(1) Ea hic intelliguntur, quae in sex prioribus hujus epistolae capitibus dixerat

CAPUT XVI.

Quae cum ita sint, petimus a vobis, o fratres nostri in Domino, ut haec [1] observentur apud vos, sicuti (observantur) apud nos, utque eadem sentiamus, quo unum simus nos in vobis, et unum sitis vos in nobis, atque omni in re simus omnes anima una et cor unum in Domino [2]. Audit nos quicumque novit Dominum; sed *quicumque ex Deo non est* [3], non audit nos. Is qui veraciter vult servare castitatem, audit nos; et virgo quae veraciter vult servare virginitatem, audit nos; sed ea quae non veraciter servat virginitatem, non audit nos.

Quod superest, valete in Domino et gaudete in Domino omnes sancti! Pax et gaudium sit vobiscum a Deo Patre per Jesum Christum Dominum nostrum. Amen.

Explicit epistola secunda Clementis discipuli Petri. Preces ejus nos adjuvent. Amen.

de suae suorumque fratrum vitae et agendi ratione.

(2) Alludit Clemens ad verba Christi apud Johannem, Cap. XVII. 21, sq.

(3) Ad propositum suum Clemens accommodat effatum Christi (Joh. VIII. 47): *Qui ex Deo est, verba Dei audit; propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Intelligitur autem *esse ex Deo*, quicumque ad normam divinae voluntatis vitam suam instituit.

PARS ALTERA.

EXHIBET EASDEM S. CLEMENTIS DE VIRGINITATE EPISTOLAS SYRIACAS,

SED NUNC CUM SIGNIS VOCALIUM VOCIBUS ADSCRIPTIS;

ACCEDUNT NOTAE

GRAMMATICAE IN SYRIACUM ILLARUM EPISTOLARUM CONTEXTUM

ET

CRITICAE IN BINAS EARUMDEM VERSIONES,

WETSTENII LATINAM ET ZINGERLEJI GERMANICAM.

ܫܪܝܢ ܐܓܪ̈ܬܐ ܕܟܠ ܩܬܘܠܝܩܐ

ܕܬܘܟܠܐ ܡܫܡܫܢ .

ܫܠܡܬܗ ܕܦܛܪܘܣ ܫܠܝܚܐ ܀

ܬܘܒ (1 ܐܓܪܬܐ (2 ܩܕܡܝܬܐ ܕܝܘܚܢܢ (3 ܡܫܡܫܢ .

ܫܠܝܚܗ ܕܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ +

ܦܘܠܘܣ + ܐ +

ܠܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܡܬܚܝܠܝܢ (4 ܘܪܚܡܝܢ ܫܡܗ (5 ܕܡܫܝܚܐ ܡܢ ܓܒܗ

ܐܦܐ . ܘܡܫܬܡܥܝܢ ܠܡܪܝܐ ܕܓܒܗ ܒܫܪܪܐ ܕܫܡܝܐ ܕܠܒܟܘܢ . ܠܪܚܡܝܢ

---

(1) ܬܘܒ vocabulum, quod *rursus*, *iterum*, *item*, et similia significat, vulgo quidem pro Adverbio habetur, propriè tamen non Adverbium sed Nomen actionis est, *reversionem*, *iterationem* notans, derivatumque a ܬܒ (ܬܘܒ), *reversus est*, sicut ܫܘܒ, quod *cessationem* notat, a ܫܒ (ܫܘܒ) *cessavit*, *desiit*, derivatur. Cogita ܬܘܒ substantivum Nomen positum esse in Accusativo sive in Casu adverbiali, atque ita Adverbii obtinere notionem. Confer Arabicum أَيْضًا *iterum*, *etiam*, quod est Accusativus ab أَيْضٌ *reversio*, a verbo آضَ med. ي, *reversus est*. In Codicibus manuscriptis, duo aut plura opera aut operum fragmenta continentibus, vocula ܬܘܒ, *rursus*, *item*, praemitti solet titulis operum aut fragmentorum, quae leguntur post illud, quod primum in Codice locum occupat. Atque hic quoque usus est voculae ܬܘܒ in titulo praesentis epistolae.

(2) ܐܓܪܬܐ (Hebr. אִגֶּרֶת Esth. IX. 26. 29, sequioris Hebraismi vox, Chald. אִגְּרָא, emphat. אִגַּרְתָּא) vocabulum utrum origine Semiticum sit an Persicum adhuc disputatur. Qui Semiticum putant, a radice אָגַר *collegit* derivant, ut adeò אִגֶּרֶת, ܐܓܪܬܐ, dicatur a variarum rerum *collectione*. Fuit in hac sententia jam David Kimchius; nam postquam dixit [a]) notionem verbi אָגַר esse in *colligendo* [b]), addit etiam vocem אִגֶּרֶת inde derivari, atque ideo epistolam Hebraice dici a *colligendo*, propterea quòd in illa multa *colliguntur* [c]).

---

a) Confer ejusdem lexicon quod inscribitur ספר השרשים. Berolini 1847. pag. 4. ad vocem אגר.

b) ענינו ענין אסיפה .

c) וגם היא מלשון אסיפה לפי שאוספין בה דברים הרבה :

ܐܚܝ̈ܗܘܢ ܘܡܬܝܩܪܝܢ ܡܫܡܫܢܝܗܘܢ ܒܫܡܐ ܕܐܠܗܐ ܀ ܠܥܕܬܐ ܛܘܒܢܝܬܐ ܕܐܝܬܝܗ̇

ܕܡܬܚܝܢ ܢܦܫܗܘܢ ܕܬܠܝܢ ܒܡܫܝܚܘܬܐ ܒܐܠܗܐ ܐܒܐ ܡܚܒܒܘܬܐ ܕܡܫܝܚܐ ܀

ܘܡܫܬܡܠܝܘܬܐ ܡܫܡܠܝܬܐ ܀ ܕܒܐܠܗܐ ܚܕܝ (6) .

Qui vero existimant origine Persicum esse vocabulum, illud referunt ad Persicum انكريدن (engariden), *pingere*, *scribere*, unde انكره (engareh) *scriptura quaepiam*. Et cum his equidem sentire maluerim, cum quòd אִגֶּרֶת vox in Estheris demum libro primùm occurrit, tum etiam quia notio *epistolae* a notione *colligendi* non nisi per multas ambages deduci potest.

(3) ܛܘܒܢܝܬܐ vocabulum respondet Graeco ὁ *μακάριος*. Cujus vocabuli usum docet Theodoretus. Ἡμεῖς, inquit, *μακαρίους ἀποκαλοῦμεν τοὺς διηνεκῶς τῷ Θεῷ προσεδρεύοντας, καὶ τοῖς θείοις ἀγαθοῖς ἐντρυφῶντας, nos b e a t o s nuncupamus eos, qui Deo continuò assistunt, divinisque bonis perfruuntur*. Idem tamen vocabulum adhiberi solet etiam de iis qui vitam asceticam aut monachatum profitentur.

(4) ܡܬܝܩܪܝܢ est Participium Formae *Aktel* a ܝܩܪ (ܝܩܪ). *Olaph* characteristica formae *Aktel* plerumque excidit post litteras praeformativas, ut adeò hic etiam scribi potuisset ܕܡܬܝܩܪܝܢ. Sic Rom. XIII. legitur, servatâ *Olaph*, ܠܡܬܐܝܩܪܘ.

(5) ܡܚܝܢܗܘܢ Wetstenius reddidit *salutem suam*. Et profecto vox ܚܝܝ Syris usitatissimam est ad *salutem* animae sive *τὴν σωτηρίαν* significandam; primùm tamen et per se ܚܝܝ valet *vita*. Et hoc quidem in loco maluerim hanc vocabuli notionem retinere. Ratio est quia statim pergit dicere *in spe vitae aeternae;* quo fit ut si ܚܝܝ reddas *salutem*, jam languida fiat oratio. Mecum sensisse videtur Zingerlejus, qui praesentem locum sic reddidit: *Allen, denen ihr Leben in Christus durch Gott den Vater lieb und theuer ist*. Participia duo quae hic leguntur, Zingerlejus liberius reddidit quam pro rei necessitate; verborum tamen sensum recte expressit.

(6) Pro ܕܒܐܠܗܐ ܚܕܝ crediderim interpretem Graece legisse: ἡ ἐν θεῷ εἰρήνῃ. Putaverit nonnemo Clementem heic scripsisse: ἐν Θεῷ χαίρειν. At si hoc, interpres, omissâ *Dolath* litterâ, simpliciter dixisset ܒܐܠܗܐ ܚܕܝ, quemadmodum Syrus Ignatianae epistolae ad Ephesios interpres Graeca haec, πλεῖστα ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ χαίρειν, reddidit ܣܓܝܐܬܐ ܒܡܫܝܚܐ ܝܫܘܥ ܚܕܝ. Vide Curetonii Corpus Ignatianum, p. 16. Zingerlejus vocem ܕܒܐܠܗܐ junxit cum antegressa ܡܫܡܠܝܬܐ, cui interpretationi

ܦܣܘܩܐ ܀ ܗ̄ ܀

ܥܠ [1] ܒܬܘ̈ܠܐ ܘܒܬܘ̈ܠܬܐ . ܐܝܠܝܢ ܕܫܪܝܪܐ ܐܝܬܝܗܘܢ ܢܥܡܣܘܢ ܕܢܛܪܘܢ ܒܬܘܠܘܬܐ ܩܕܝܫܬܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ . ܡܬܒܥܐ ܠܗ [2] ܠܟܠܚܕ ܐܢܫ ܡܢܗܘܢ ، ܕܢܗܘܐ ܗܘܐ ܫܘܐ [3] ܠܡܠܟܘܬܐ [4] ܕܫܡܝܐ ܒܟܠܡܕܡ . ܠܐ ܗܘܐ [5] ܡܛܠ

---

favet interpunctio, qua vox ܡܠܟܝ a voce ܕܡܠܟܘܬܐ distinguitur. Sed, ut taceam, Codicem, quod ad interpunctionem attinet, non esse emendatissimum, parum probabile mihi videtur Clementem dixisse *virginibus sanctis in Deo;* otiosum enim ibi est illud *in Deo*. Wetstenius quo modo illa verba intellexerit, ex ejus interpretatione non liquet.

(1) Notanda est hoc loco structura sententiae cum Nominativo absoluto. Simili syntaxi legitur 1 Cor. VII. 7. ܟܠܚܕ ܡܘܗܒܬܐ ܝܕܝܥܬܐ ܠܗ ܡܢ ܐܠܗܐ pro quo Graece est: ἕκαστος ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ Θεοῦ. Alia exempla videsis apud Uhlemannum (*Elementarlehre der Syrischen Sprache*, §. 76).

(2) ܡܬܒܥܐ ܠܗ verbotenus reddideris: *requiritur illi*, hoc est, *opus illi est* aut *necessarium illi est*. In istiusmodi locutionibus *impersonalibus*, ubi Graeci et Latini Neutrum genus adhibent, Syri, qui grammaticâ istius Generis formâ carent, pro eo promiscuè nunc Masculinum, ut in praesenti loco, nunc Femininum usurpant, ut, verbi gratiâ, in hoc (apud Assem. B. O. T. 3. pag. 1. pag. 116): ܐܝܟܢܐ ܕܡܫܬܡܥܐ ܗܘܬ ܠܝ, *sicut auditum fuerat mihi* (sicut ipse audieram); aut in illo (Ibid. T. I. p. 413): ܐܝܟܢܐ ܕܠܟܠܢܫ ܡܫܬܘܕܥܐ ܗܘܬ ܕܡܛܠ ܐܘܠܨܢܐ ܕܕܝܪ̈ܝܐ ܡܢܗܘܢ ܪܓܙ ܐܠܗܐ ܥܠ ܐܦܝܣܩܘܦܐ ܘܥܠ ܡܕܝܢܬܐ. Hoc est: *ita ut omnibus persuasum esset, Deum propter vexationem illorum monachorum* (ܕܕܝܪ̈ܝܐ) *succensuisse episcopo et civitati*. Contra, Masculinum Genus in eadem dictione adhibuit Dionysius Barsalibi cum scriberet (apud Assem. B. O. T. 2. pag. 207): ܗܢܐ ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܢ ܛܠܝܘܬܗ ܡܪܝܡ ܗܘܐ ܒܟܬܒ̈ܐ ܐܦܠܐ ܡܢ ܡܠܦ̈ܢܐ ܩܒܠ ܗܘܐ ܝܘܠܦܢܗ ܣܒܪ. Hoc est: *Hic quum a puero in Scripturis minime exercitatus fuisset, neque a doctoribus doctrinam suam accepisset, existimavit, flagella in homines non a Deo inmitti*. Notetur in hoc loco etiam structura Nominativi absoluti. De

ܡܡܠܠܐ [6] ܐܘ ܫܡܥܐ [7] ܂ ܐܘ ܐܣܟܡܐ [8] ܘܓܢܣܐ ܂ ܐܘ ܡܥܘܪܐ ܐܘ ܡܣܝܒܐ ܂
ܐܘ ܡܪܥܝܐ ܫܦܝܪܐ ܡܬܬܕܪܐ ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܂ ܐܠܐ ܡܬܬܕܪܐ ܡܫܝܚܐ

---

structuris impersonalibus legenda sunt Agrellii *supplementa syntaxeos Syriacae* §. 30.

(3) Dictionem ܫܘܐ ܠܡܠܟܘܬܐ Wetstenius reddidit *aptus ad regnum*. Falsò. Non quòd ܫܘܐ ܠ eam notionem habere nequeat, sed quòd praesens locus, ubi agitur de necessitate et merito bonorum operum, omnino postulat ut ܫܘܐ ܠ reddatur *dignus aliqua re*, quae et usitatissima ejus dictionis notio est.

(4) Cf. notam ordine sextam, pag. 5.

(5) ܗܘܐ verbum hic redundat, ut frequenter post ܠܐ sive negativum (*non*), sive interrogativum (*nonne ?*), veluti in hoc Matthaei (Cap. X. 29): ܠܐ ܗܘܐ ܡܙܕܒܢܝܢ ܐܝܢܘܢ ܡܫܬܟܚܝܢ, ubi nota, Participium eodem modo quo hic adhibitum fuisse pro verbo Finito. Act. II. 34: ܠܐ ܗܘܐ ܓܝܪ ܕܘܝܕ ܣܠܩ ܠܫܡܝܐ, *non enim David adscendit in coelum*. Ibid. V. 4: ܠܐ ܗܘܐ ܕܝܠܟ ܗܘܬ (scil. ܩܪܝܬܐ) ܥܕܠܐ ܬܙܕܒܢ, *nonne erat tuus* (ager) *antequam venderetur ?* Alia exempla ex Novo Testamento collecta videsis apud Hoffmannum (Gram. Syriac. §. 146. 2).

(6) ܡܡܠܠܐ reddidi *eloquentiâ*; nimirum, Clemens hoc loco scripserit τῷ λόγῳ, quâ voce Graeci hic illic *eloquentiam* significant. Zingerlejus ܡܡܠܠܐ reddidit *durch das Wort*, quod ipse interpretatur: *durch das mündliche Bekenntniss allein*. Non probo; nequit enim haec sententia (*durch das mündliche Bekenntniss allein*) unicâ illâ voce ܡܡܠܠܐ satis exprimi; accedit, reliqua quae ibi recensentur, *formositatem*, *prosapiam*, cetera, res alterius generis esse.

(7) ܫܡܥܐ reddidi *famâ*; Zingerlejus: *durch den Nahmen*, quod heic perspicuum sensum non habet. Clemens hoc loco adhibuerit ὄνομα vocem, quae de *forma* aut *celebritate* passim usurpatur. Sed et apud Syros ܫܡܐ vocabulum hoc sensu frequentari solet, veluti in hoc Bar-Hebraei (Assem. B. O. T. 2. p. 283): ܘܟܕ ܢܦܩ ܠܗ ܫܡܐ ܠܕܝܪܐ *quumque fama illius monasterii percrebuisset*.

(8) ܐܣܟܡܐ reddidi *conditione* (vitae), quia arcte hic conjungitur cum ܓܢܣܐ (γένος) *genus*, *prosapia*. Ceterum ܐܣܟܡܐ ipsum Graecum vocabulum

ܕܡܫܟܠܠܘܬܐ ܀ ܡܢ ܐܠܦ ܠܫܢܐ [1] ܒܟܬܒܘܗ̈ܝ ܕܡܫܟܠܠܘܬܐ . ܐܝܟܢܐ [2] ܐܢܫ ܕܐܣܟܡܐ [3] ܗܘ ܫܦܝܪܐ ܀ ܒܟܬܒܘܗ̈ܝ ܡܫܬܘܕܥ ܥܠ ܡܫܟܠܠܘܬܗ ܘܡܫܘܫܚܢܘܬܐ ܗܘ ܕܫܦܝܪܐ [4] ܀

σχῆμα est, quod cum alia bene multa significat, tum etiam de vitae statu sive conditione usurpatur. Zingerlejus ܒܐܣܟܡܐ reddidit *durch Gestalt*, adeoque vocem illam retulit ad externum corporis *habitum*. Vereor ut recte; quia ad *habitum* illum pertinet id quod statim ibi additur ܒܫܘܦܪܐ, h. e. *formositate*, *pulchritudine*. Quamobrem displicet quoque interpretatio Wetstenii, qui ܒܐܣܟܡܐ reddidit *formâ*. Obiter hic moneo, Graeca vocabula bene multa in Syriacam linguam fuisse admissa. Qua de re legas Hoffmannum (Gramm. Syr. §. 4. pag. 20, sqq.), et Sachsium (*Beiträge zur Sprach-und Alterthumsforschung aus judischen Quellen*. Berlin. 1854. pag. 39, sqq.).

(1) Futurum cum notione Praesentis interdum adhibetur in sententiis generalibus.

(2) Habetur heic iterum structura phraseos cum Nominativo absoluto.

(3) ܐܣܟܡܐ. Notum est *statum emphaticum* in Substantivis non paucis adeo usu invaluisse, ut eorumdem *status absolutus* fere obsoleverit. Ex quo colligitur, non posse ex statu nominis cujuspiam *emphatico* continuò confici, nomen illud definito sensu esse sumendum. Fit autem nonnumquam, ut nominibus, quorum statûs emphatici vis fere perierit, perspicuitatis causâ praeponatur Pronomen (αἱ ܗܠܝܢ, οἱ ܗܢܘܢ, ἡ, ܗܝ, ὁ, ܗܘ,), ubi *definito* sensu sumenda sunt, ut (Assem. B. O. T. 1. p. 30): *Respondit* ܐܢܬܬܐ ܗܝ (ἡ γυνή) *et dixit;* et (Barhebr. *Chron*. p. 487): *etiam* ܗܢܘܢ ܪܘܪܒܢܐ (*οἱ magnates*) *elegerunt;* iisdem similiter postponitur ܚܕ (*unus*), ubi *infinito* sensu accipienda sunt, ut in hoc exemplo (Assem. B. O. T. 1. p. 372): ܘܠܗ ܚܡܬ ܓܒܪܐ ܚܕ ܡܢ ܚܝܠܗ ܟܪܣܛܝܢܐ ܘܒܚܟܝܡܘܬܗ ܐܡܪ ܠܡܠܟܐ Hoc est: *Ad haec exarsit vir aliquis ex ejus exercitu, Christianus, et cordate dixit ad regem*. Sed, ut jam ad ܐܣܟܡܐ nostrum veniamus, sciendum est, quemadmodum status emphaticus pro absoluto in *Substantivis* saepissime occurrit, ita quoque, nec infrequenter, hoc fieri in Epithetis et Participiis, ubi haec non sunt propriè *Adjectiva* sed *Praedicatum* exprimunt. Atque eò pertinet ܐܣܟܡܐ illud, quod in praesenti loco legitur. Simili modo Barhebraeus (*Chron*. pag. 497), dixit ܕܚܝܠܐ ܗܘܐ, *metuendus erat*, et (ibid.) pag. 445) ܕܚܝܠܐ ܗܘܘ, *fessi erant*. Cf. Agrellii *Appendiculam ad Suppl. Syntaxeos Syriacae*, pag. 28, sq.

(4) Quamquam Syri Adjectivorum penuriâ non laborant sicut Hebraei,

ܗܡܡܢܘܬܐ[1] ܕܪܘܚܐ ، ܗܡܡܢܘܬܐ ܕܫܠܝܚܘܬܐ ، ܗܡܡܢܘܬܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ، ܗܡܡܢܘܬܐ
ܕܡܠܝܟܘܬܐ ܡܫܡܥܝܢ ܗܢܘܢ ، ܕܟܠܗܘܢ ܐܝܟ ܕܥܠ ܦܘܡ ܡܫܝܚܐ . ܐܡܪܝܢ ܕܝܢ
ܕܫܡܥܘ ܐܢܬܘܢ ܠܡܠܘܬܐ ܕܫܘܕܥܬܐ ܕܥܠ ܠܡܐ ، ܡܥܡܝܢ ܠܗܘܢ ܕܐܡܪ[2] :
ܕܐܫܬܥܬܐ[3] ܗܡܡܢܘܬܐ ܠܐ ܬܫܡܥܘܢ ܠܟܘܢ[4] ، ܡܛܘܠ ܐܢܬܝܢ ܡܢܘܢ ܡܠܡܫܝܢ

amant tamen Adjectivorum notionem circumlocutione exprimere ; idque faciunt tum aliis saepe modis , tum frequentissime per Substantiva ab aliis Substantivis recta, idque sive per statum constructum , ut ܪܘܚ ܕܩܘܕܫܐ *spiritus sanctitatis* , hoc est , *sanctus* , sive per *Dolath* Genitivi notam , ut in praesenti loco , ubi ܡܗܝܡܢܐ ܕܫܪܪܐ *fidelis veritatis* dicitur pro *fidelis verus*. Cf. Agrellii *Suppl.* §. 52.

(1) ܗܡܡܢܘܬܐ vocabulum quater ibi repetitum construitur cum antegresso ܡܗܝܡܢܐ ad eum modum , quo in lingua Arabica Nomen illud, quo *attributum* quodpiam restringitur aut determinatur , in Accusativo casu positum cum attributo jungitur , veluti in hoc : ٱللّٰهُ عَظِيمٌ قُدْرَةً *Deus magnus est potentiâ ;* quod Accusativi Adverbialis genus a Grammaticis *determinatio* , appellatur. Cf. Sylv. Sacy , Grammaire Arabe (2ᵉ edit.) Tom. 2. p. 78 , sq. Itaque putandum est , ܗܡܡܢܘܬܐ vocem ibi positam esse in Accusativo adverbiali. Eodem modo explicaverim dictionem גֵּיא גְּדוֹלָה מְאֹד in hoc Zachariae prophetae (Cap. XIV. 4) : וְנִבְקַע הַר הַזֵּיתִים גֵּיא גְּדוֹלָה מְאֹד *et fissus est mons olivarum* (in) *vallem magnam valde.*

(2) Zingerlejus liberius : *hören die Ermahnungen* ; liberius quoque reddidit , S. Scripturae verba quae ibidem adlegantur , et de suo addidit *nie* (numquam), quod in Syriaco non legitur , ut nec in Scripturae loco , qui ibi recitatur.

(3) Syri in referendis alterius verbis frequentissime utuntur *directâ* oratione ipsamque personam suis ipsius verbis loquentem inducunt , plerumque praemisso verbo ܐܡܪ , aut simili , ut puta ܥܢܐ *respondit* , ܦܢܝ , *respondit* , ܫܐܠ *interrogavit* , ܩܥܐ *clamavit* , ܩܪܐ *clamavit*, ܟܬܒ *scripsit* , ܪܡܙ *innuit* , *indicavit* ; verbis alterius recitandis praefigi tunc solet Particula ܕ , quae respondet Hebraico כִּי , aut Graeco ὅτι , quod *recitativum* vocant. Nonnumquam tamen *Dolath illud recitativum* negligitur , ut in praesenti loco factum est. De vario modo quo Syri aut verba aliorum aut argumentum epistolae cujuspiam vel scripti referant, egit Agrellius in *Otiolis Syriacis* §. 2.

(4) Falsò Wetstenius τὸ ܬܫܡܥܘܢ ܠܟܘܢ

ܢܦܩܬܐ ܠܥܘܡܩܐ ، ܘܗܘܝܬ (1 ܡܫܬܪܪܐ ܐܝܟ ܢܘܗܪܐ ܡܢ ܩܕܡ ܛܗܪܐ ܘܩܪܝܒ
ܒܢܝܢܐ . ܐܘܪܚܬܗܘܢ ܢܗܝܪ ܕܪܓܫܐ ܐܝܟ ܢܘܗܪܐ ܡܢܗܪ ، ܘܐܙܠ ܢܗܝܪܝܢ
ܥܕܡܐ ܕܢܬܩܢ ܝܘܡܐ . (2 ܐܪܥܐ ܕܝܢ ܕܢܗܝܪܘܗܝ ܡܢܗܪܝܢ ܠܟܠܗ ܒܪܝܬܐ ܘܐܦ
ܗܢܐ ܒܢܝ ܥܡܪܝܢ ܢܫܐ . ܐܝܟ ܕܐܬܚܙܝ ܒܪܘܚܐ ܢܗܝܪܐ ܕܠܒܝܫܬܐ ،
ܡܢܗܪܐ ܐܝܟܢ ܕܢܬܒܥܘܢ ܒܫܡܫܐ . ܕܢܗܘܘܢ ܘܢܗܘܘܢ ܥܠ ܢܗܝܪܐ ܒܢܝ
ܢܗܘܐ ܕܒܥܒܕܐ ܢܫܐ ܕܐܬܠܒܫ ܢܘܗܪܐ . ܐܝܟ ܕܢܗܪܘܢ ܒܥܒܕܝ ܢܫܐ ܘܢܗܦܟܘܢ
ܠܐܒܘܗܝ ܕܒܫܡܝܐ . ܒܥܕܢܐ ܕܝܢ ܕܢܘܗܪܐ ܡܫܬܒܚ ܠܗ (3 ܕܡܫܒܚܝܢ ܡܫܒܚܝܢ

---

vertit : *non destituent te.* Etenim ܢܫܒܩܘܢ reddendum hic erat in Praesenti Conjunctivi ob insequentem Imperativum ܗܘܝ . Pro ܢܫܒܩܘܢ (in Masc.) quod Cod. Mscpt. exhibet , scribendum erat ܢܫܒܩܢ in Feminino, ob Subjecta feminina ܐܪܥܬܐ et ܡܫܝܚܝܬܐ .

(1) ܗܘܝܬ ܡܫܬܪܪܐ Imperativus periphrasticus est. Scilicet pro forma Imperativi Syri saepe adhibent Participium cum secunda Persona Praeteriti verbi ܗܘܐ , idque in praeceptis tam affirmativis quam negativis , ut ܗܘܝܬ ܝܕܥ *scito* (Assem. B. O. T. I. p. 485), ܗܘܝܬܘܢ ܝܕܥܝܢ *scitote* (Ibid. T. III. P. 1. p. 600). Cf. Agrellii *Supplem.* §. 17 , et Uhlemanni *Elementarlehre der Syrischen Sprache* §. 60. 5.

(2) Voces ܥܕܡܐ ܕܢܬܩܢ ܝܘܡܐ Wetstenius falsò reddidit *donec ordinetur dies ;* debebat : *donec firma stet dies.* Forma *Katel* (ܢܬܩܢ) significare potest *ordinare*, sed *Ktal* (ܢܬܩܢ) notat *constitit* , *firmus stetit.* Ad sensum recte Zingerlejus : *bis zum hohen Mittage.* Eâdem metaphorâ meridiem, sive tempus quo sol altissimus est et lux plenissima , Graeci appellarunt *τὸ σταθερὸν τῆς ἡμέρας* , *stabile diei* , quod imitatus Lucanus (apud Schultensium in *Prov.* IV. 18) granditer dixit : *Quum cardine summo stat librata dies.* Apud Arabes quoque , quod idem (ibid.) monet , similiter invenias قايمة النهار *stans* (*σταθερὸν*) *diei ;* قام قايم الظهيرة *stetit stans diei.* Obiter hic moneo , ܐܙܠ vocem , quam reddidi *crescit* , propriè valere *incedit* , *procedit.*

(3) ܠܗ abundat post ܒܥܕܢܐ , adeoque differt praesens structura ab ea structura quae fit per Nominativum absolutum.

ܘܡܫܡܫܢܘܬܗܘܢ ܢܗܘܐ [1] ܟܝܢܐ . ܘܢܗܘܐ ܡܨܒܬܐ [2] ܒܗܘܦܟܗܘܢ ܒܟܠܐܣܟܝܡܐ
ܡܛܟܣܐ ܘܡܬܟܫܦܢܐ . ܘܡܫܪܪܐ ܢܗܘܐ ܟܠܗ ܥܒܕܝܗܘܢ ܒܟܠܗܘܢ . ܐܝܟ
ܡܫܡܠܝܐ ܕܟܐܢܐ [3].

Ceterum de Pleonasmo Pronominum otioso aut emphatico legesis Agrellii *Suppl.* §§. 80 et 88.

(1) *Dolath* vocis ܕܡܫܡܫܢܘܬܗܘܢ regit praesens ܢܗܘܐ, et mox iterum ܘܢܗܘܐ, et tandem ܢܗܘܐ ܘܡܫܪܪܐ. Puta scriptum ibi esse ad hunc modum : ܡܫܡܫܢܘܬܐ ܠܗ ܕܢܗܘܐ ܡܫܡܫܢܘܬܗܘܢ .... ܘܕܢܗܘܐ ܡܨܒܬܐ .... ܘܕܢܗܘܐ ܟܠܗ ܒܙܕܩ .

(2) ܡܨܒܬܐ et quae sequuntur ܡܛܟܣܐ et ܡܬܟܫܦܢܐ, tria sunt Participia *Patientis* formae *Katel*, quorum posteriora duo ad modum *adjectivorum* adhibita sunt. ܡܛܟܣܐ est a ܛܟܣ, verbo *denominativo* a ܛܟܣܐ, quod est ipsum Graecum τάξις; itaque ܛܟܣ verbum proprie non Syriacum sed graecum est.

(3) Ad interpretationem septem postremarum hujus capitis linearum quod attinet, tria mihi supersunt monenda :

α) ܐܝܟ ܕܐܝܬܝܗܘܢ reddidi *ita ut sint*, quo modo verba haec Zingerlejus quoque reddidit: (*also dass sie sind*). Maluerim nunc reddidisse *ut qui sunt*. Si scriptum esset ܐܝܟܢܐ ܕܐܝܬܝܗܘܢ omninò reddendum erat *ita ut sint;* sed ܐܝܟ ܕ simpliciter quidem valet *ut*, veluti Matth. II. 13: ܥܬܝܕ ܗܘ ܓܝܪ ܗܪܘܕܣ ܠܡܒܥܝܗ ܠܛܠܝܐ ܐܝܟ ܕܢܘܒܕܝܘܗܝ . *Herodes quaesiturus est puerum, ut perdat illum*; sed ܐܝܟ ܕ valere etiam *ita ut*, nullo exemprobare possim.

β) Legi possit ܥܒܕܝܢ *opera*, et ܥܒܕܝܢ *opera nostra;* posterius hoc malim propter contextam orationem ܘܢܫܒܚܘܢ ܐܒܘܢ *et glorificent patrem nostrum ;* id quod a Wetstenio falso redditum est : *patrem suum.*

γ) Obscure praesentem locum Wetstenius ita reddidit : *necesse est ut... sit ornatus in conversationibus suis in omni schemate honesto et ordinato, et ut in justitia faciat*, cet. Zingerleji interpretatio recte habet : potuisset tamen voces ܒܟܠܐܣܟܝܡܐ ܡܛܟܣܐ ܘܡܬܟܫܦܢܐ reddere fidelius. Crediderim, Clementem graece hoc loco scripsisse ἐν παντὶ τρόπῳ. Syrum Novi Testamenti interpretem invenias Graeca (2 Thess. II. 3), μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον, reddidisse ita : ܠܡܐ ܐܢܫ ܢܛܥܝܟܘܢ ܒܚܕ ܡܢ ܐܣܟܡܝܢ

ܡܛܠܘܗܝ ܀ ܓܪ ܀

ܫܠܡܘܬܐ ܓܝܪ[1] ܘܫܘܡܠܝܐ ܕܡܘܬܐ ܐܢܘܢ[2] ܡܬܚܪܬܐ ܠܡܘܬܡܢܘܬܐ ܘܠܐ ܡܝܬܝܢ ܥܬܝܕܝܢ ܠܡܬܓܡܪܘ[3]. ܗܟܢܐ ܓܝܪ ܡܠܟܘܗܝ ܠܐ ܡܬܟܠܐ ܠܡܬܟܬܫܘܬܐ ܕܡܝܬܐ . ܐܘ ܐܢܬ ܓܝܪ[4] ܗܘܝܬ ܡܗܝܡܢܐ ܫܪܝܪܐ . ܘܗܘܐ ܡܗܝܡܢ[5] ܠܡܫܝܚܐ .

---

(1) ܓܝܪ (*gèr*) est ipsa Graecorum Particula γάρ, quae et Syriace nuspiam primum in sententia locum occupat. De graecis Particulis bene multis in Syriacam linguam admissis videsis Hoffmanni Gram. Syr. §. 4. 2. *adnot.* 1., et Agrellii *Supplementa Syntax. Syr.* §. 102.

(2) ܐܢܘܢ Pronomen Personale ibi loco verbi substantivi Temporis praesentis positum est; et fit hoc quam frequentissime. Legas Hoffmanni *Gram. Syr.* §. 121. 2, aut Uhlemanni *Elementarlehre der Syrischen Sprache* §. 54. 2; item Agrellii *Supplem.* §. 85.

(3) Syri neglectâ non rarò Grammaticâ formâ Futuri, Futurum ope periphraseos exprimere amant, scilicet per vocem ܥܬܝܕ, *paratus*, *futurus*, cui subjicitur aut α) verbum in Infinitivo cum praefixo *Lomad*, ut (Barhebr. Chron. p. 435) ܥܬܝܕܝܢ ܠܡܚܘܝܘ *ostendemus;* aut β) verbum in Futuro cum praefixo ܕ, ut ܥܬܝܕ ܐܠܗܐ ܕܢܚܪܘܒ (Assem. T. 1. q. 69) *Deus destruet* (futurus est ut destruat). Conferri potest Graecorum usus loquendi, ubi dicunt, exempli gratiâ, ὁ μέλλων ἔρχεσθαι.

(4) ܓܝܪ Particula plerumque *nam*, *enim*, notat, sed et saepe valet *scilicet*, *nempe*, quo sensu Graecorum quoque γάρ non rarò legitur. Nonnumquam ܓܝܪ ita etiam adhibetur, ut valeat Latinorum *autem;* cujus usûs exempla duo habes in S. Ephraemi loco, quem recitavit Assemannus, in Bibl. Or. T. I. p. 68. Vide etiam S. Ephraemi Op. T. I. p. 170, ubi post recitatum ex Scripturis mandatum Abrahae divinitùs datum de immolando Isaaco filio suo, Ephraemus dicere pergit: ܟܕ ܓܝܪ ܐܠܗܐ ܨܒܐ, ubi ܓܝܪ neque *enim*, neque *scilicet*, sed tantum *autem* valere potest.

(5) Participia, ubi pro Verbo Finito adhibentur, nunc Praesens exprimunt,

ܗܕܐ ܗܟܝܠ ܕܐܝܬ ܒܠܡܪܐ ܡܬܡܟܟܢܐ ܡܡܟܐ ܡܟܝܟܘܢ ، ܘܡܟܡܟܪܐ ܠܐ ܐܡܠܘܟ ،
ܡܬܡܟܟܢܐ [1] ܕܗܘܐ ܠܐ ܡܟܡܟ [2]. ܠܐ ܗܟܝܠ ܐܝܟ ܢܬܟܡܟܘܢ ܡܟܟܢܐ ܗܬܡܟܐ
ܘܡܟܢܘܬܐ . ܕܐܝܟ ܗܟܝܠ ܒܠܡܪܐ ܡܠܘܠܐ ܐܘ ܡܠܘܟܠܐ ، ܘܡܟܡܟܪܐ ܘܡܟܡܠܘܢ
ܘܢܐܡܪ ܘܐܙܝܦ ܠܗ ܠܡܠܘܟܘܬܐ ܠܝܬ [3] ܠܗ، ܠܡܝܬܐ ܠܐ ܡܟܡܟ . ܡܢܗ
ܗܟܝܠ ܠܡܠܘܟܘܬܐ ܕܗܘܢܐ ܠܢܦܫܗ ܡܟܟܐ ܗܢܐ، ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܡܐܘܗܟܘܢ .

---

(1) ܡܬܡܟܟܢܐ. Regula generalis est, ut Adjectivum aut Participium passivae notionis quodcumque, sicubi tamquam *Praedicatum* adhibentur, ponantur in *statu absoluto*. Exempli gratiâ ܗܘܐ ܕܚܝܠܐ ܚܙܘܐ *formidabilis erat visio*; ܠܐ ܗܘܬ ܣܗܕܘܬܝ ܫܪܝܪܐ *testimonium meum non esset verum*. Non perpetuò tamen haec regula observatur. Sic Barhebraeus (*Chron.* pag. 445) scripsit: ܘܟܕ ܫܪܝܘ ܕܢܬܢܝܚܘܢ، ܡܛܠ ܕܠܐܝܐ ܗܘܘ, *quum requiescere coepissent, quia lassi erant*. Atque ita quoque in praesenti loco pro ܗܘܐ ܡܬܡܟܟ legitur ܡܬܡܟܟܢܐ, in statu *emphatico*.

nunc Imperfectum aut Perfectum, nunc etiam Futurum, veluti hoc loco ܡܟܟܠ (Particip. *Aktel*. a ܟܠ (ܟܠܐ) et ܡܟܡܟ, quod est Participium *Ktal* ab ܐܡܟܡܟ (ܡܟܡܟ cum ܐ prosthetico); ubi nota, pro ܡܟܡܟ, quae hic foret regularis forma Participii, Syros dicere ܡܟܡܟ, et in Infinitivo ܡܟܡܟܘ pro ܡܟܡܟ, quae quidem foret regularis Infinitivi forma. ܡܟܠܢܐ, quod et ܡܟܢܐ scribitur, est pro ܡܟܡܢܐ; est autem Infinitivus *Ktal* a ܚܝܐ *vixit*. ܗܘܝܘ *ipse est*, est ex ܗܘ ܗܘ formatum, ubi posterius ܗܘ pro verbo substantivo usurpatur.

(2) Wetstenius tripliciter heic peccavit; nam 1° ܐܢܫ ܐ falsò reddidit *qui*; 2° junxit ܡܬܡܟܟܢܐ cum antegresso ܐܡܠܘܟ contra fidem Codicis; et 3° voces ܠܐ ܡܟܡܟ ܕܗܘܐ eo sensu reddidit quasi scriptum ibi esset ܠܡܟܠܢܐ ܠܐ ܡܟܡܟ. Quo factum est ut in praesenti loco interpretando a mente auctoris prorsus aberraverit.

(3) ܐܝܬ, sicut Hebraicum יֵשׁ et Arabicum أَيْسَ proprie Nomen est, sed *verbi Substantivi* loco adhiberi solet, valetque *est* et *sunt*. ܠܝܬ, *non est*, *non sunt*, contractum est ex ܐܝܬ et ܠܐ, ut Arabicum لَيْسَ ex لَا et أَيْسَ. Si voci ܐܝܬ aut ܠܝܬ adjicitur ܗܘܐ, exprimitur Verbi Substantivi *Imperfectum*. ܐܝܬ et ܠܝܬ

ܗܘ ܕܡܬܟܠ ܕܟܡܬ ܗܘܐ ܠܗ ܠܐ ܡܫܟܚܐ ܘܠܐ ܢܛܝܪܐ . ܦܫܬ [1] ܠܗ ܠܒܪ [2]
ܡܢ ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܘܐܬܪܚܩܬ ܠܗ ܡܢ ܫܘܒܚܐ ܕܚܝܐ ܘܡܛܠ ܗܦܟܘܗܝ
ܐܫܬܡܫܬ . ܐܝܟܢ [3] ܕܝܢ ܕܗܘܝܐ ܐܠܗܘܬܗ ، ܕܒܗܝܡܢܘܬܐ ܗ̱ܘ [4] ܘܫܠܝܛܬ ܟܠܗ̇ ܗܘܬ
ܐܝܬ ܠܟܠܗܘܢ ܡܠܟܘܬܗ ، ܡܫܟܚܐ ܕܝܢ [5] ܡܫܬܪܪ ܒܗ . ܡܫܬܪܪ ܕܝܢ ܒܗܝܡܢܘܬܗܘܢ
ܕܬܒܥ ܐܠܗܘܬܗܘܢ ، ܡܢ ܠܐ ܐܠܗܘܬܗܘܢ ، ܘܡܫܟܚ . ܡܠܐܟܐ ܕܝܢ ܗܘܘ
ܟܠܐ ܒܫܘܒܚܗܘܢ ، ܘܗܘܘ ܡܢܗ ܢܦܫܗ . ܕܡܠܐܟܐ ܡܢܗܘܢ ܦܠܓ ܡܢ ܠܒܪ

---

quum proprie Nomina sint, Nominum quoque affixa frequenter assumunt. Ceterum de usu vocularum ܐܝܬ et ܠܝܬ legesis Uhlemanni *Elementarlehre der Syr. Spr.* §§. 38. 58. 68, item Agrellii *Suppl.* §§. 56, et 8.

(1) ܦܫܬ a radice ܦܫ (ܦܫܫ); *remansit, relictus est*; quod additur ܠܗ habendum est pro Dativo *incommodi*. Idem dictum puta de ܠܗ, quod statim ibi sequitur in dictione ܐܬܪܚܩܬ ܠܗ. Confer Hebraicum אֵזֶל לוֹ (il s'en va) Proverb. XX. 14, aut לֹא שָׁבוּ לָמוֹ, *non revertuntur*, Job. XXXIX. 4. Inspice Gesenii *Lehrgebaüde der Hebräischen Sprache*, §. 195. 4. Latini quoque simili Dativo utuntur: sic Terentius alicubi dixit: *Sed ego nunc mihi cesso.*

(2) ܠܒܪ ex Nomine ܒܪ (*locus sylvestris, desertus*, et mox *id quod extra est*) et Praepositione ܠ compositum valet *ad extra*; sequente Substantivo ܠܒܪ construi solet cum Praepositione ܡܢ.

(3) Est hic denuo structura cum Nominativo absoluto.

(4) ܕܒܗܝܡܢܘܬܐ ܗ̱ܘ. Ibi ܗ̱ܘ non verbi Substantivi locum tenet, uti patet, sed pleonasticum est, veluti Rom. XIV. 8: ܐܢ ܓܝܪ ܚܝܝܢܢ ، ܠܡܪܢ ܗ̱ܘ ܚܝܝܢܢ, *quia si vivimus, Domino nostro vivimus.* Ibid. Cap. III. 28; ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܗ̱ܘ ܡܙܕܕܩ ܒܪܢܫܐ, *per fidem justificatur homo.* Ceterum Vide Uhlemanni *Elementarlehre der Syr. Sprache* §. 55.

(5) ܕܝܢ Particula hoc loco valet *autem*. Vide quae notavimus supra pag. 126 in nota ordine quarta.

ܡܫܪܝܢܐ ܐܝܟܢܐ ܕܡܟܘܕܪܐ [1] ܒܡܟܝܟܘܬܐ ܘܒܬܘܠܘܬܐ [2] . ܘܡܫܬܒܚ ܒܗܝܢ. ܒܡܟܝܟܘܬܐ ܗܢܘ ܕܗܘܝܢܐ ܗܘ ܀ ܢܘܟܪܝܐ ܗܘ ܘܡܣܠܝܐ ܗܘ ܡܢ [3] ܟܠ ܠܥܒܕܐ ܛܒܐ . ܟܠ ܐܝܟܢܐ ܗܢܘ ܕܐܡܬ ܡܢ ܦܐܪ̈ܘܗܝ ܡܬܝܕܥ [4]. ܐܫܬܘܕܝ ܡܕܡ ܕܐܡܪ ܐܢܐ [5] ܀ ܬܬܠ ܠܟ ܟܝܢܐ ܗܘܦܟܐ . ܟܠ ܡܫܪܝܢܐ ܗܢܘ ܐܝܟܢܐ ܕܡܫܬܘܕܝܐ [6] ܡܢ ܟܝܢܐ ܕܢܬܠ ܒܬܘܠܘܬܐ ܀ ܡܬܒܥܝܐ ܠܗ ܕܢܬܚܙܐ ܒܥܒܕܘ ܚܝܠܐ ܒܬܘܠܐ ܕܟܝܢܐ [7] .

---

(1) ܡܟܘܕܪܐ Participium est formae *Aktel* a rad. ܘܕܪ inusitata. ܡܟܘܕܪܐ a Wetstenio male redditum est *qui gloriatur* , quam notionem ܐܬܘܕܝ verbum , sequente ܒ , nuspiam obtinet.

(2) ܡܟܝܟܘܬܐ et ܒܬܘܠܘܬܐ ut synonyma vocabula adhibentur de sacro coelibatu et virginitate. Sic S. Ephraemus (in Gen. Cap. 24) scripsit : ܡܛܠ ܕܟܕ ܢܡܘܣܐ ܠܐ ܣܝܡ ܗܘܐ ܥܠ ܒܬܘܠܘܬܐ ܘܡܟܝܟܘܬܐ hoc est : *Quum autem de virginitate et coelibatu nulla posita esset lex* , cet. Et alibi (in 2 Reg. ad Cap. IV. 8) monet Elisaeum a Sulamitide ܒܬܘܠܐ fuisse appellatum propter ܡܟܝܟܘܬܐ .

(3) ܡܣܠܝܐ ܗܘ ܡܢ ܟܠ Zingerlejus vertit *untauglich zu jedem guten Werke*, qua interpretatione nec syriaca fideliter reddidit , nec , ut mihi quidem videtur, mentem auctoris omninò assecutus est. ܡܣܠܝܐ est Particip. patientis (in Fem.) formae *Aktel* a rad. ܣܠܐ.

(4) ܡܬܝܕܥ , quod reddidi *cognoscenda est* , reddi quoque poterat *cognoscitur*. Ceterum , solent Syri Latinorum Participia in *dus* et Adjectiva in *bilis* exeuntia exprimere ope Participiorum. Affatim exemplorum dabit Agrellius in *Supplem. Syntax. Syr.* §. 53.

(5) Wetstenius ܡܕܡ ܕܐܡܪ ܐܢܐ falsò reddidit : *quae dixi* ; debebat : *quae dico* aut *quae sum dicturus*. Idem insequens ܬܬܠ male reddidit *det* ; nec aliter Zingerlejus ; debebant *dabit*. Rationem jam dedi supra pag. 16, in nota ordine prima.

(6) ܡܫܬܘܕܝܐ Participium τοῦ ܐܫܬܘܕܝ, quod est passivum a ܫܘܕܝ, atque hoc est species *Shaktel* ab ܘܕܐ. *Promittere coram Deo* est hic *promittere Deo* , adeoque voti religione sese obstringere. Attende ad Participium ܬܬܠ, quod ibi notionem habet Futuri , veluti in hoc Barhebraei (Chron. p. 80) : ܐܡܪ ܠܗ ܕܒܬܪ ܬܠܬܐ ܝܘܡܝܢ ܐܢܐ ܠܗ ܠܡܕܝܢܬܐ *dixit illi : post tres dies urbem tradam*.

(7) ܒܥܒܕܘ ܚܝܠܐ ܒܬܘܠܐ ܕܟܝܢܐ . Non recte Zingerlejus : *mit Gottes allheiliger*

ܗܿܘ ܚܣܝܐ ܒܩܘܕܫܐ ܡܨܠܒ ܦܓܪܗ (1. ܟܠܗܝܢ ܕܒܟܠ ܚܝܠܗ ܕܐܠܗܐ ܐܫܬܐܠ (2 ܡܢ
ܡܢ ܥܠܡܐ ܕܐܡܪ (3: ܦܘܩܘ ܡܢܗ. ܘܡܢ ܟܠܗ ܨܒܘܬܗ (4 ܘܪܢܝܗ ܘܬܫܒܘܚܬܗ (5
ܘܠܒܘܫܗ ܕܥܠܡܐ ܗܢܐ. ܘܡܢ ܡܫܬܘܬܝܗܘܢ. ܘܡܢ ܪܘܓܬܗ. ܘܡܢ

Kraft. Nimirum ܟܠܗ ad ܚܝܠܐ pertinet, non verò ad ܩܘܕܫܐ. Debebat dicere: *mit der ganzen heiligen Kraft Gottes*.

(1) ܗܿܘ .... ܦܓܪܗ. Locus aliquantulum impeditus. Vide quae notavi supra pag. 16, in nota quarta. Zingerlejus dixit: *Kreuzigt er denn wahrhaft in der Furcht seinen Leib*. Obscurum hoc; deinde ܚܣܝܐ non debebat referri ad ܡܨܠܒ, quum ad ܒܩܘܕܫܐ pertineat. Cum Zingerlejo facit Wetstenius, nisi quod hic insuper insequentia verba ܟܠܗܝܢ ܕܒܟܠ ܚܝܠܗ male conjunxit cum antegressis ܡܨܠܒ ܦܓܪܗ.

(2) ܐܫܬܐܠ (a rad. ܫܐܠ) vox, quae in Mscpto Codice pingitur ܐܫܬܐܠ, legi possit ܐܶܫܬܰܐܠ, quod est Praeteritum *Ethkatal*, aut ܐܶܫܬܐܶܠ, quod est forma Imperativi tam in *Ethktel* quam in *Ethkatal*. Sed contexta oratio Imperativum hoc loco non patitur. Itaque legendum est ܐܶܫܬܰܐܠ, et certum habemus exemplum ad probandum non ܐܶܫܬܐܶܠ tantum, id quod notum est, sed et ܐܶܫܬܰܐܠ (in Ethkatal) adhiberi de *deprecando* (*παραιτέομαι*) sive *recusando*. Formam ܐܶܫܬܰܐܠ hoc sensu occurrere Michaelis (in lexico ad vocem ܫܐܠ) docuerat quidem, sed nullo idoneo exemplo rem probaverat.

(3) ܕܐܡܪ *quo* vel *quod dixit*, scilicet *Scriptura sacra*, quo modo nonnumquam plene Clemens scripsit in sua ad Corinthios epistola (Cap. 28): λέγει γάρ που τὸ γραφεῖον, et alibi (Cap. 42): οὕτως γάρ που λέγει ἡ γραφή. Sed et elliptice in illa epistola frequenter, veluti (Cap. 15 et 21) λέγει γάρ που, et (Cap. 29) καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ λέγει, et simpliciter (Cap 30 et 35) λέγει γάρ. Zingerlejus praesentem locum liberius reddidit.

(4) ܟܠܗ ܨܒܘܬܗ. Zingerlejus, pro ܨܒܘܬܗ sine causa conjiciens ܨܒܘܬܗ, reddidit *er entzieht sich allen geschäften*; Wetstenius vero dederat: *deprecatur totam mentem*. Neuter recte. Scilicet ܨܒܘܬܗ significat *ornatum*, ut 1 Petr. III. 4. Insequentem quoque vocem ܪܢܝܗ Wetstenius male reddidit *cogitationem*; debebat *curam* aut *sollicitudinem*, quo sensu Matth. XIII. 22 legitur: ܪܢܝܐ ܕܥܠܡܐ ܗܢܐ, pro quo Graece est: ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος τούτου.

(5) ܬܫܒܘܚܬܗ vocem Wetstenius male

ܟܠܗ ܡܫܡܫܢܘܬܗ [1] ܘܢܝܚܗ ، ܘܐܣܬܪܩ [2] ܡܢ ܟܠܗ ܕܘܒܪܗ [3] ܕܥܠܡܐ ܗܢܐ ،
ܘܡܢ ܦܚܘܗܝ ܘܡܨܝܕܘܬܗ ܘܡܥܘܩܘܗܝ . ܘܟܕ ܡܗܠܟ ܐܝܟ [4] ܠܡܠܐܟܐ ،
ܐܫܒ ܕܢܗܘܐ ܦܘܠܚܢܗ ܘܬܫܡܫܬܗ ܫܡܝܢܐ .

---

reddidit, et insequentem ܘܢܝܚܘܬܗ omnino omisit, sed et integrum hunc locum misere tractavit. ܐܣܬܪܩ reddidit et *exinanitus est*, minime attendens ad vim vocis reflexivam. Et quam tandem notionem, quaeso, animo informare queat lector, ubi audit Wetstenius dicentem: *exinanitus est ab omni conversatione mundi hujus, et ex laqueis et retibus et impedimentis ejus*. Ad haec, ܦܘܠܚܢܐ, quamquam et de *cultu* adhiberi potest, tamen latinum hoc vocabulum praesenti rei minime convenit. Atque ita quoque ܬܫܡܫܬܐ vox, quam *ministerium* reddidit, hoc loco reddenda erat *cura*, *negotium*; quam notionem generaliorem ܬܫܡܫܬܐ vox identidem obtinet. Vide Assem. B. O. T. 3. p. 1. p. 601. ubi legitur ܗܕܐ ܟܠܗ ܬܫܡܫܬܐ ܕܒܝܢܬ ܠܢ ܠܦܦܐ hoc est: *totum hoc negotium inter nos et papam*.

(1) ܡܫܡܫܢܘܬܐ vox (ad formam ܡܫܡܠܝܢܘܬܐ, Act. XIV. 17) lexicographis adhuc non innotuit. ܟܠܗ ܡܫܡܫܢܘܬܗ Zingerlejus obscurè reddidit (*aller ihrer Liebe*); insequens verò vocabulum ܢܝܚܐ (a rad. ܢܚ, *quievit*) interpretatus est *Wohllust*, quam notionem ea vox nuspiam obtinet.

(2) ܘܐܣܬܪܩ. Passivae verborum formae omnes frequentissime notionem habent reflexivam. Confer Uhlemanni *Elementarlehre der Syr. Sprache* §. 21. 2 §. 22. 2. §. 24. 2, et Hoffmanni *Gram. Syr.* §. 1, 48. 4.

(3) ܕܘܒܪܐ ܕܥܠܡܐ rectius reddideris *vita hujus saeculi*. ܕܘܒܪܐ vocem etiam de *vita*, hoc est, *vitae ratione* dici, Bernsteinius allatis exemplis probavit. Vide ad vocem ܕܒܪ in *Lexico Syriaco* a Bernsteinio *accommodato Chrestomathiae Kirschianae denuo a se editae*. Lipsiae 1836. Utrum vero ܕܘܒܪܐ etiam significet *convictum*, nullo exemplo satis idoneo probare possim.

(4) ܘܟܕ ܡܗܠܟ. Participia, ubi non adhibentur pro verbis finitis, sed ad modum Participiorum Graecorum aut Latinorum intelligenda sunt, vulgò praemissam sibi habent Particulam ܟܕ aut ܕ ut Matth. XIV. 25. ܐܬܐ ܠܘܬܗܘܢ ܝܫܘܥ ܟܕ ܡܗܠܟ ܥܠ ܡܝܐ, *venit Jesus ad eos ambulans super aquas*; et rarissimo fit, ut alterutra Particula tum ibi desit. Vide Uhlem. §. 64. 4, et Agrell. *Suppl.* §. 19. ܐܫܒ Imperativ. *Aktel* a ܫܒ (ܡܫܒ).

ܦܣܘܩܐ ܂ ܪ̄ ܂

ܡܢ ܕܪܗܛ [1] ܠܗ ܗܝܕܝܢ [2] ܠܘܬ ܕܪܘܪܒܐ ܘܡܝܬܪܘܬܐ ܂ ܡܬܡܠܟܢܘܬܐ ܐܫܬܪܪ ܘܐܬܦܪܫ ܡܢ ܟܠܗ ܥܠܡܐ ܂ ܕܢܐܙܠ ܢܚܐ ܚܝܐ [3] ܪܘܚܢܝܐ ܘܡܫܒܚܐ ܂ ܐܝܟ ܡܠܐܟܐ ܩܕܝܫܐ ܂ ܒܬܫܒܚܬܐ ܕܟܝܐ ܘܩܕܝܫܐ ܘܡܩܕܫܘܬܐ ܕܪܘܚܐ ܕܠܒܐ ܂

---

(1) ܪܗܛ Particip. *Agentis* formae *Ktal* a rad. ܪܗܛ (ܪܗܛ) adhibitum est pro verbo Finito, ut fit quam frequentissime. ܡܢ ܕ *is qui, quisquam qui, quicumque*, sed pro *quicumque* fere dici solet ܟܠ ܡܢ ܕ.

(2) ܗܝܕܝܢ Particulam Syri identidem adhibent eo quoque sensu ut valeat Graecorum οὖν *inferentis* aut *transeuntis*. Vide S. Ephr. in Genesim ad Cap. XXIV (Op. Omn. T. 1. p. 171. C.), ubi legitur: ܗܕܐ ܗܝܕܝܢ ܕܘܟܬܐ ܚܘܝ ܐܠܗܐ ܠܐܒܪܗܡ, quae verba ob contextam orationem omnino reddenda sunt : *hunc igitur locum indicavit Deus* Abrahae. Verba ista : ܠܘܬ ܕܪܘܪܒܐ ܘܡܝܬܪܘܬܐ Zingerlejus liberius interpretatus est : *diesem erhabenen und vorzüglichen Zustande*.

(3) ܕܢܐܙܠ ܢܚܐ ܚܝܐ verbotenus sonant : *ut eat vivat vitam*, ubi ܚܝܐ non est objectum verbi quasi transitivi, sed habendum est pro Accusativo adverbiali *modum* actionis indicante, ut in hoc Barhebraei (Chron. p. 537) : ܐܫܬܘܝ ܕܢܚܐ ܟܠܗ ܙܒܢܗ, ܡܝܬ ܡܘܬܐ ܟܝܢܝܐ, *frater autem ejus Elaldin mortuus est morte naturali;* quem locum Kirschius parum recte reddidit : *frater ejus naturae debitum persolvit ;* praesertim cum Elaldini mors ibi opponatur morti fratris sui Shemshaldini, qui violenta morte fuerat sublatus. Pro Accusativo adverbiali similiter habenda est dictio מְנֻסַת חֶרֶב in illo Levitici Cap. XXVI. 36 : וְנָסוּ מְנֻסַת חֶרֶב , *et fugerunt fuga gladii* (puta, sicut fugiunt ii quos districto gladio hostes persequuntur). Obiter hic moneo, hunc Scripturae locum in Vulgata parum recte redditum esse : *et ita fugient quasi gladium.* Ad eumdem modum explicaveris phrasin passim in Scripturis veteris Testamenti occurrentem hanc aut similem : וַיַּךְ אוֹתָם מַכָּה גְדוֹלָה (Judic. XV. 8), *et percutit eos percussione magna* (h. e. ita ut magna strages ederetur). Accusativum Adverbialem facile quoque agnosces in hoc Corani (Sur. 4, a fine) dicto: ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا *erraverunt errore longinquo.*

ܘܡܫܬܡܥܝܢ ܠܐܠܗܐ ܐܚܝܕ ܟܠ [1] ܥܡ ܢܦܫܗܘܢ ܡܫܡܫܝܢ ܩܕܡܘܗܝ ܡܟܝܟܘܬܐ ܘܫܦܝܘܬܐ.
ܩܕܡܘܗܝ ܗܢܘܢ ܐܬܦܢܝܘ ܡܢ ܡܟܬܫܝ ܪ̈ܓܝܓܬܗ [2] ܕܦܓܪܐ. ܘܠܐ ܗܘܐ ܒܠܚܘܕ [3]
ܡܢ ܗܕܐ: ܕܦܘܩܘ [4] ܘܦܘܩܘ ܐܬܕܠܠܘ. ܐܠܐ ܐܦ ܠܚܘܫܒܐ ܕܡܚܫܒ ܘܡܬܚܫܒ̈
ܘܚܝܠ ܒܡܫܚܬܐ ܠܐܠܗܐ [5] ܗܘ ܕܐܬܘܬܒ ܘܠܐ ܡܢܝܚ. ܕܡܬܚܫܒ̈ ܗܘ ܡܢ ܣܢܝܐ

---

(1) ܐܚܝܕ *tenens omnia*, Dei epitheton est, quod respondet Graecorum παντοκράτωρ, quae vox decies, id est, ubique in Novo Testamento Syriaco reddita est per ܐܚܝܕ ܟܠ. Obiter hic moneo, Participium *Ktil*, etsi proprie passive significat, attamen in verbis neutris, verbis sensûum et affectûum, ut et in nonnullis aliis, etiam activè usurpari, ut ܐܚܝܕ *tenens*, ܛܥܝܢ *portans*, ܠܒܝܟ *prehendens*, ܚܕܝܪ *circumdans*, ܟܡܝܢ *insidians*, ܐܒܝܠ *lugens*, atque tum etiam Accusativum admittere, ut (Assem. B. O. T. p. 30) ܗܘ ܛܥܝܢ ܠܛܠܝܐ *portans puerum;* adeoque hactenus rectè conferri cum Participiis Praeteritis verborum *Deponentium* apud Latinos. Notandum quoque est, Participia *Ktil* in prima radicali saepe etiam habere vocalem ܰ, praesertim in verbis intransitivis, ut ܫ̈ܬܝܩܝܢ, *silentes* (Marc. IX. 34), ܬ̈ܡܝܗܝܢ, *obstupefacti* (Luc. 1. 21.), cet. Cf. Hoffmanni Gram. Syr. §. 58. Adnot. 4.

(2) ܪ̈ܓܝܓܬܐ Wetstenio sunt *concupiscentiae*; malim hoc loco vocem illam reddere *voluptates*, quo sensu legitur apud S. Ephraemum (Paraenesi XI; op. omn. T. 3. pag. 429): ܒܪ̈ܓܝܓܬܗ ܕܥܠܡܐ ܗܢܐ ܛܥܝܐ ܗܘܝܬ, *in voluptatibus hujus saeculi oberravi.*

(3) ܘܠܐ ܗܘܐ ܒܠܚܘܕ .... ܐܠܐ. Ibi ܗܘܐ verbum abundat. Vide supra pag. 121 in nota 5. Praeterea moneo, dictionem istam, *non solum.... sed etiam*, a Syris communiter quidem efferri ܠܐ (ܠܘ) ܒܠܚܘܕ ... ܐܠܐ ܐܦ vel ܠܐ (ܠܘ) ܒܠܚܘܕ ... ܐܠܐ ܘ, nonnumquam tamen et sine ܐܦ aut ܘ. Exemplo sit illud (Assem. B. O. T. 1. pag. 268): ܠܐ ܗܘܐ ܠܐܘܪܗܝ ܒܠܚܘܕ ܐܬܐ ܗܢܐ ܦܘܩܕܢܐ. ܐܠܐ ܠܟܠܗܝܢ ܡܕ̈ܝܢܬܐ, *non ad Edessam tantum pervenit illud edictum, sed ad cunctas urbes.* In quo exemplo pariter, ut in praesenti Clementis loco, ܗܘܐ verbum abundat.

(4) *Dolath* vocis ܕܦܘܩܘ est recitativum illud, de quo paulo ante (pag. 123) diximus.

(5) ܠܐܠܗܐ Wetstenius falso reddidit

ܘܡܢ ܒܢܝܐ [1]. ܘܟܠܗܘܢ [2] ܠܒܬܘܠܐ ܘܠܒܬܘܠܬܐ ܐܝܟ ܕܐ ܡܫܡܗܐ ܒܫܡܗ ܕܐܠܗܐ.
ܕܝܬܝܪ ܡܢ ܒܢܝܐ ܘܡܢ ܒܢܬܐ . ܘܝܬܝܪ ܡܢ ܗܠܝܢ ܕܐܙܕܘܓܘ [3] ܒܩܕܝܫܘܬܐ
ܘܠܐ ܐܬܛܢܦܘ [4] ܡܫܟܒܝܗܘܢ . ܟܠܗܘܢ ܠܗܘܢ ܓܝܪ ܠܐܠܗܐ ܠܒܬܘܠܐ ܘܠܒܬܘܠܬܐ
ܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ ܐܝܟ ܡܠܐܟܐ ܩܕܝܫܐ. ܡܢ ܡܘܕܝܢܘܬܐ [5] ܗܕܐ ܛܒܬܐ ܘܡܫܒܚܬܐ.

Deo; debebat hoc loco *a Deo.* Non attendisse videtur Wetstenius ad structuram illam Syris, ut et Hebraeis, frequentissimam, qua verbis *passivis* jungitur *Dativus* ad exprimendam causam efficientem sive agentem, veluti Matth. VI. 16: ܕܢܬܚܙܘܢ ܠܒܢܝܢܫܐ, *ut videantur ab hominibus.* Frequentissimam hanc structuram appellavi, quum et frequenter quoque fiat ut Passiva construantur cum Praepositione ܡܢ, ut Matth. IV. 1: ܐܬܕܒܪ ܡܢ ܪܘܚܐ . ܕܢܬܢܣܐ ܡܢ ܐܟܠܩܪܨܐ . *ductus est a Spiritu, ut tentaretur a diabolo.* Graecos quoque identidem construere Passiva cum Dativo, notum est; et imitati hoc sunt nonnumquam Latini Graecissantes.

(1) Mentem auctoris non intellexit Wetstenius, ad ipsum Deum referens id quod de *promissa* a Deo *spe* ibi dictum est. In eo etiam lapsus est Wetstenius, quod ܕܝܬܝܪ reddidit *major.*

(2) ܘܟܠܗܘܢ pendet a *Dolath* antegresssae vocis ܕܝܬܝܪ. Uterque, tam Wetstenius quam Zingerlejus, falsò existimavit, sententiam, quam ducit ܘܟܠܗܘܢ, non aliunde pendere sed sui juris esse; a quo errore prohibere illos poterat tum ܘ Conjunctio, tum praesertim series orationis: ܟܠܗܘܢ ܠܗܘܢ ܓܝܪ.

(3) ܐܙܕܘܓܘ est Praet. *Ethkat.* a ܙܘܓ. Zingerlejus vertit: *die da lebten in heiligen Ehebunde;* maluerim: *die heilig lebten im Ehebunde;* ratio est quia, ut mihi quidem videtur, Adjectivum *heiligen* afficit ipsum statum matrimonialem; atqui ܒܩܕܝܫܘܬܐ referendum hic est ad personas in statu matrimoniali degentes. Sed et in hoc erravit Zingerlejus, quod ܩܕܝܫܘܬܐ vocabulum dictum putavit *de sanctitate*, quum hoc loco adhibitum sit non de *sanctitate* sed de *castitate* (conjugali), quo sensu ܩܕܝܫܘܬܐ vox apud Syros frequentatur. Eumdem errorem hoc loco erravit quoque Wetstenius. Attendissent ad contextam orationem: *et quorum torus fuerit immaculatus.*

(4) ܐܬܛܢܦܘ Praet. *Ethkatal* a verbo ܛܢܦ, quod sequitur flexuram verborum Gutturalium. ܡܫܟܒܝܗܘܢ *cubilia eorum*, Wetstenius parum recte vertit *e concubitu suo.* Recte, quamquam liberius, Zingerlejus: *und deren Ehebetten unbefleckt blieben.*

(5) Wetstenius ܡܢ ܡܘܕܝܢܘܬܐ reddidit *per confessionem*, iterum parum rectè: nam et ܡܘܕܝܢܘܬܐ hoc loco est *professio*, et ܡܢ ($\delta\iota\alpha$ seq. Accusativo) reddendum hoc loco erat non *per* sed *ob* sive *propter.*

ܡܥܢܝܬܗ ܀ ܗ̄ ܀

ܫܠܘܬܐ ܗܝܟܠ ܙܥܐ ܐܝܬ ܠܟܢܘܫܬܐ . ܐܪܐ [1] ܬܒܥ ܡܢܐ ܠܟܢܫܐ ܘܠܬܘܬܐ
ܐܝܟ ܗܘ ܕܡܫܬܡܠܝܐ ܕܢܨܚܐ . ܗܘ ܕܐܬܟܠܬܐܝܬ ܩܢܐ ܡܟܠܠܝ ܡܢܟ
ܟܠܗܘܢ ܘܠܐ ܡܟܬܫܐ . ܘܩܘܡܐ ܕܐܡܬܐ ܕܢܚܬ ܠܟܢܫܗ ܒܟܢܫܐ ܩܕܝܫܐ
ܘܨܒܝܢܐ . ܐܪܐ ܬܒܥ ܐܝܟܐ ܕܚܫܘܫܬܐ ܕܝܠܗ ܐܝܟ ܠܫܬܡܠܝܬܐ ܘܟܠܗ
ܗܢܐ ܠܟܢܘܫ ܗܘܐ . ܐܪܐ ܟܝ ܬܒܥ ܘܡܫܬܡܠܝܢܝܬ ܕܡܢܐ ܢܗܘܐ ܠܡܟܠܠܘ .
ܐܪܐ ܬܒܥ ܦܘܠܚܢܗ ܘܙܘܥܐ ܕܡܫܬܡܠܝܬܐ ܩܕܝܫܬܐ . ܐܪܐ ܐܝܟ ܥܠܝܐ ܬܒܥ
ܕܢܫܬܡܠܝܢ ܒܢܘܟ ܠܐܘܢܐ ܗܢܐ ܘܟܠܝܠܐ . ܕܒܝܬܐ ܕܙܘܥܐ ܩܕܝܫܐ ܥܠܝܟ
ܠܟ ܗܘܐ . ܕܬܬܟܠܠ ܟܠܝܠܐ [2] ܘܢܟܪܟܘܢܟ [3] ܟܘܪܣܝܟ ܟܠܗܝܢ ܀

(1) ܐܪܐ interrogandi Particulam (ἄρα), quae in Mscpto Codice legitur in antegressa sententia post vocem ܗܝܟܠ, huc transposui, tum quia non solet ܐܪܐ vox ita adhiberi ut praemissis duabus vocibus postponatur, tum etiam quia ceterae, quae in praesenti loco fiunt interrogationes, per ܐܪܐ exprimuntur omnes. ܟܝ saepe emphatice subjicitur alii interrogativo vocabulo. Respondet Latinorum *nam*, in *quisnam*, *ubinam*; saepe quoque valet *quaeso*.

(2) Voces ܕܬܬܟܠܠ ܟܠܝܠܐ *ut coroneris coronâ*, Wetstenius reddidit *ut geras coronam*; parum quidem curatè, praesertim quum prius sit *coronari* quam *gerere coronam*. Recte Zingerlejus: *auf dass du gekrönet werdest*.

(3) ܘܢܟܪܟܘܢܟ *et circumducant te*. Est in forma *Aktel* a ܟܪܟ *circumivit*, quod legitur in Barhebraei *Chronico* (ed. Brunsii, p. 438, a fine): ܐܙܠ ܘܟܪܟ ܒܛܘܪܐ ܘܪܡܬܐ, *continuò circumibat per montes et loca excelsa*. Forma *Aktel* occurrit in Actis Martyrii S. Agapii (Vide Assemani Act. Martyr. P. 2. pag. 199, a fine): ܢܓܕܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܗܘܝܘ ܘܡܟܪܟܝܢ ܒܡܨܥܬ ܐܣܛܕܝܢ, *itaque ducebant eum et circumducebant per medium stadium*. Wetstenius pro ܘܢܟܪܟܘܢܟ, latine dedit *et discernis naturam tuam*, gravi lapsu. Vocem quum non intelligeret, ex unâ fecit duas has: ܘܢܟܪ ܟܝܢܟ, quae tamen reddi nequeant *et discernis naturam tuam*; nam ܢܟܪ vox, si exstet, de quo

ܐܠܘ [1] ܩܪܒܬ ܕܬܬܟܠܠ ܘܬܬܟܪܙ ܬܒܝܠ . ܐܝܟ ܠܟܠܝܠܐ . ܐܝܟ ܠܡܠܟܘܬܐ ܕܫܡܝܐ .
ܐܝܟ ܠܟܠܝܠܐ ܡܪܘܡܐ ܕܟܝܢܐ . ܐܝܟ ܠܡܟܝܢ ܫܘܪܒܐ ܕܙܒܢܐ [2] . ܕܠܥܠܡ
ܘܡܠܟܝ ܘܡܫܬܡܠܝ ܘܡܫܬܦܠ . ܐܝܟ ܠܐܢܫܐ . ܐܝܟ ܐܪܙܐ . ܐܝܟ ܠܫܘܠܡܐ .
ܐܝܟ ܠܫܠܡܐ . ܡܢ ܬܚܘܬ ܡܠܝܫܐ ܕܡܫܬܒܚ . ܠܘ ܡܢ ܬܚܘܬ ܕܡܫܬܡܠܝܢ

multum dubito *a)*, flexuram tamen illa non habet secundae personae; deinde ܟܝܢܟ non significat *naturam tuam*; scilicet *natura* Syriacè est non ܟܝܢ sed ܟܝܢܐ. S. Ephraemus (De nativitate Hymn. 10): ܚܕ ܡܢ ܪܘܡܐ ܚܕ ܡܢ ܥܘܡܩܐ ܟܝܢܐ ܡܙܓ *unam de summo, alteram de imo, naturas miscuit*, h. e. conjunxit. Zingerlejus cum lectionem ܘܐܟܪܙ ܟܝܢܟ, quam Finetti ediderat, non probaret, reponendum censuit ܘܬܬܟܪܙ ܬܒܝܠ, conjecturâ audaci nec felici. Integrum hunc locum Zingerlejus Germanicè reddidit hisce verbis: *auf dass du gekrönet werdest mit der Krone und der Hoffnung deines Berufes in dem obern Jerusalem.*

(1) ܐܠܘ *quodsi*, *si*; sed pressius reddita locutio haec valet: *si hoc* (est) *quod*. Confer Nostratium: *is 't dat*. Legitur quoque Matth. V. 13, et alibi saepius.

a) Syriace nuspiam vocem reperi; sed in *Aktel* habent Samaritani, veluti in hoc Genes. XXVII. 23 : ࠅࠋࠀ ࠄࠊࠉࠓࠄ *non cognovit eum*, ut Hebraei וְלֹא הִכִּירוֹ. Forsitan in mente habuit Wetstenius Hebraicum נִכַּר, quo sensu illud legitur Job. I. 29.

Videsis Assem. *Bibl. Orient.* T. 1. p. 282. Addo exemplum ex S. Ephraemo (Hymn. Paraenet. 13):

ܐܟܪܙ . ܐܠܘ ܕܡܫܠܛ ܐܢܐ
ܕܒܦܘܡܐ ܛܢܦܐ ܐܪܢܡ .

h. e. *Canam, si mihi licet*
Impuro ore psallere.

(2) Poterat hic quoque scribi ܕܙܒܢܐ ܗܢܐ, ut Rom. V. 20; sed non erat necesse. Simili modo ܙܒܢܐ absque Demonstrativo Pronomine legitur de *praesenti tempore* sive *saeculo* in Martyrio S. Timothei (vide Assemani *Acta Mart. Oriental. et Occident.* P. II. p. 185):
ܚܠܦ ܚܝܐ ܫܪܝܪܐ ܕܙܒܢܐ ܡܫܬܪܝܢܐ ܩܒܠ ܕܗܘܐ
ܚܝܐ ܡܫܡܠܝܐ ܠܘܬ ܡܫܝܚܐ ܡܠܟܐ ܕܟܠ ܗܘܐ .
h. e. *et pro fluxa hujus saeculi vita, vitam perfectam* (sempiternam) *apud Christum regem omnium accepit*. Itaque Wetstenius non satis perspicue mentem auctoris expressit; vertit enim *vince vanitates temporis*. Zingerlejus vertit: *Besiege diese z e i t l i c h e n Eitelkeiten*. Vocem ܫܘܪܒܐ, quae ibidem legitur, malim reddere *res vanas* quam *vanitates*, non tantum quòd ܫܘܪܒܐ nomen

ܘܡܣܬܪܩܢܐ ܕܚܒܘܠܝܐ . ܗܘܝ ܕܝܢ ܐܝܟ ܡܢ ܕܟܠܗ ܗܘ ܕܡܕܟܝܐ[1] ܠܟ ܪܗܛܘܢ
ܡܟܝܢܐ ܡܢܟ . ܐܬܟܬܫ[2] ܠܡܪܗܛ ܒܬܪܝܨܘܬ ܘܒܬܟܝܠܘܬ . ܠܐ ܒܡܣܟܠܘܬܐ
ܐܠܐ ܒܟܝܢܘܬܐ . ܐܝܟ ܕܝܬܝܪܘܬ ܟܠܗ ܗܘܢܐ ܕܡܢܟ ܕܐܚܪܢ ܕܟܠܗ
ܕܐܝܬܘܗܝ ܘܡܫܡܠܝ ܕܟܠܗ ܗܝ ܗܢܘܢ ܡܟܝܢܐ . ܘܡܫܠܡܢܐ ܕܝܢ ܕܗܢܐ ܗܘ
ܡܬܡܠܠ ܒܡܗܝܡܢܘܬܐ ܘܠܐ ܕܫܠܐ[3] ܡܬܪܗܛ ܗܘܐ ܡܟܝܠ ܕܒܗܘܢܘܬܐ .

---

est concretae significationis, verùm etiam quia ne satis quidem recte dixeris: *vanitates transeunt, corrumpuntur*, cet. Denique moneo, in quatuor illis quae de *rebus vanis* a Clemente hic dicuntur, Gradationem esse, quam liberiori interpretatione usus Zingerlejus non expressit. Vertit enim: *die da vergehen, zu Nichts werden, verwesen und entschwinden.*

(1) ܕܡܕܟܝܐ ܠܟ. Pro eo Finettius, quum voces male edidisset Wetstenius, conjecerat ܕܡܕܟܝܐ ܠܟ; quam conjecturam secutus Zingerlejus voces illas reddidit: *der dich reiniget.* Non satis recte. Participia enim Praeteriti quoque notionem habent; atqui hic adhibendum erat verbum Praeteriti Temporis; sermo enim èst de Christo *crucifixo*, qui sanguine suo nos lavit et *mundavit* a peccatis nostris. Clemens scripserit in Aoristo: καὶ ἀκολούθει τῷ καθαρίσαντί σε.

(2) ܐܬܟܬܫ ܠܡܪܗܛ, *enitere ut curras.* Clemens Graece heic scripserit: ἀγωνίζου δραμεῖν. Eodem modo cum Infinitivo structum legitur verbum ܐܬܟܬܫ apud Lucam XIII. 24: ܐܬܟܬܫܘ ܠܡܥܠ pro quo Graece est: ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν. Ad notionem verbi ܐܬܟܬܫ quod attinet, etsi plerumque illud dicitur de *pugnando*, *luctando*, *certando*, nonnumquam tamen ita quoque adhibetur ut ferè Synonymum sit verbi ܠܐܝ *laboravit.* Sic Syrus interpres qui ἀγωνίζεσθαι verbum reddere solet per ܐܬܟܬܫ, idem verbum Coloss. V. 12 reddidit per ܠܐܝ. Itaque quod in praesenti loco legitur ܐܬܟܬܫ ܠܡܪܗܛ reddiderim *enitere ut curras* potius quam *certa* aut *contende ut curras.* Wetstenius obscurè, imo et falsò: *luctare cursum rectè et certò.* Vocem ܡܪܗܛ (Infinitiv. *Ktal* a ܪܗܛ) pro Substantivo habuisse videtur, Vocem ܒܬܟܝܠܘܬ, quae significat *confidenter*, falsò reddidit *certò*, quam notionem ea vox nuspiam habet. Rectius Zingerlejus praesensentem locum reddidit: *Strenge dich an zum geraden und zuversichtlichen Wettlaufe.*

(3) ܘܠܐ ܕܫܠܐ. Haec Zingerlejus omisit.

ܗܘ ܕܡܗܝܡܢ ܠܡܠܟܗ ܘܡܗܝܡܢ ܐܝܬܘܗܝ . ܐܢܐ ܐܫܬܘܕܝܬ ܩܪܝܒ ܕܐܝܬ ܐܡܪܬܐ
ܘܚܢܐ ܡܪܝܡܘܬܐ ، [1] ܐܢܐ ܡܫܬܘܕܝܢܐ ܕܡܠܟܐ ܗܘܐ ܘܡܫܝܚܐ ܘܡܚܝܠܬܐ
ܢܣܒܝܢܗ ܕܡܠܘܟܘܬܐ ،

ܦܣܘܩܐ ❖ ܗ̄ ❖

ܡܪܟܒܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ܡܪܝܡܘܬܐ ܗܝ ܠܡܢ ܬܫܘܐ ܡܫܝܚܐ ܒܪܗ ܕܐܠܗܐ .
ܡܛܠ ܕܗܝܡܢ ܡܢܝ ܡܢܟ ܗܘ [2] ܐܓܘܢܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ܗܢܐ ، ܗܝ ܕܡܠܟܘܬܐ ܡܪܝܡܘܬܐ
ܠܥܡܗ . ܗܝ ܗܘܐ ܗܝܡܢ ܐܫܬܘܝ ܒܪܬܗ ܘܡܫܝܚܘܬܗ ܕܡܠܘܟܘܬܐ .
ܡܫܡܫܢܐ ܕܝܢ ܐܝܬ ܠܒܢܘܗܝ ، ܐܓܘܢܐ ܕܡܫܝܚܐ ܗܝܡܢ ܕܒܪܗ . ܘܡܢܝ

---

(1) ܐܢܐ .... ܡܪܝܡܘܬܐ . In interpretando hoc loco Zingerlejus a mente auctoris omninò aberravit. Nam quod dicit *siehst du n u n ein*, de suo addit Particulam *nun*, quae Syriace non exstat; fit autem ex addita illa Particula, ut praesens sententia videatur esse conclusio ex antegressis; atqui talis revera non est, sed novam continet propositionem, quae statim in ipso principio insequentis capitis explicatur. Quare et male, ut diximus (pag. 24, in nota *e*), facta est hoc loco capitum divisio; nam verba ܐܢܐ ܐܫܬܘܕܝܬ et quae sequuntur omnia usque ad finem capitis quinti, proprie sexti capitis exordium sunt. Sed et in hoc peccavit Zingerlejus, quod ܐܡܪܬܐ vocem reddidit *emsige Sorgfalt*, quam ܐܡܪܬܐ vox nuspiam obtinet.

(2) Voces ܡܢܟ ܗܘ Wetstenius male reddidit: *et in eo fecit;* debebat *et in quo fecit.* Non animadvertit Wetstenius ad vim relativam, quam habet hoc loco ܗܘ ob antegressam *dolath* (in ܕܗܝܡܢ), quae non tantum ܗܝܡܢ verbum afficit, sed etiam ܡܢܟ quod ibi sequitur. ܐܓܘܢܐ vox est ipsum Graecum ἀγών cum *Olaph* emphatico.

ܐܡܝܢܐ. ܗܘ ܕܒܬܘܠܐ [1] ܩܕܝܫ ܡܪܢ. ܗܘ ܕܠܐ ܗܘܐ ܕܐܦ ܩܠܝܠ ܡܬܚܙܝܢ ܢܫܐ.
ܡܠܐܟܗ ܩܕܝܫܐ ܕܡܪܢ [2]. ܡܛܠ ܕܠܐ ܗܘܐ. ܐܟܙܢܐ ܘܟܠܗ ܗܝܡܢܘܬܗ ܕܡܪܢ
ܘܢܣܒܗ ܗܘܐ ܒܡܠܟܘܬܗ. ܬܠܡܝܕܐ ܕܘܟ ܗܘ ܕܢܦܠ ܥܠ ܚܕܝܗ
ܕܡܪܢ. ܗܘ ܕܪܚܡ ܗܘܐ ܠܗ ܝܫܘܥ [3]. ܐܦ ܗܘ ܩܕܝܫܐ ܗܘܐ. ܠܐ ܗܘܐ
ܓܝܪ ܣܪܝܩܐܝܬ ܪܚܡ ܗܘܐ ܠܗ ܡܪܢ. ܘܦܘܠܘܣ ܘܩܪܝܒܐ ܘܝܣܡܟܐܘܣ
ܟܠ ܚܕܐ ܕܐܝܬܝܗ. ܘܟܠܝܢ ܕܒܗܕܝܢܘܬܗܘܢ ܡܬܩܢܝܢ ܒܫܦܪܐ ܕܫܡܝܐ. ܘܟܠܝܢ
ܓܝܪ [4] ܒܟܠܗܘܢ ܩܕܝܫܘܬܐ ܕܫܡܥܘ ܘܐܫܬܡܥܘ ܘܩܒܠܘܢܐ ܕܒܗܘܢ. ܘܕܒܪܘܗܝ ܡܟܝܠ

———

(1) ܗܘ ܕܒܬܘܠܐ. Praesentem locum ita reddidit Wetstenius quasi pro ܕܒܬܘܠܐ ibi legeretur ܕܒܬܘܠܐ, quò factum est ut a mente scriptoris penitus aberraverit.

(2) ܡܠܐܟܗ ܩܕܝܫܐ ܕܡܪܢ. Haec Wetstenius minus recte vertit *angelus sanctus Domini*. Quid-ni dixit *nuncius* pro Graeco *angelus*, quod hic nocebat orationis perspicuitati. Obiter hic noto, verba ista, *sanctus Domini nostri nuncius*, in mea versione latina per errorem fuisse omissa.

(3) Obscurum, ut saepissime, Wetstenius hic egit interpretem; imo et falsam nonnullis vocibus notionem subjecit: ܢܦܠ non est *cecidit*, sed ἀνέπεσε, Joh. XXI. 20, *accubuit*; deinde ܩܕܝܫܐ vox hoc loco non reddenda erat *sanctus*, sed *castus*, aut rectius *virgo*. Confer quae notavimus supra pag. 129 in nota ordine secunda; ad haec, ܣܪܝܩܐܝܬ parum rectè *frustra* reddidit; tandem ܪܚܡ ܗܘܐ postulabat verbum non Perfecti Temporis (*dilexit*) sed Imperfecti (*diligebat*).

(4) ܓܝܪ hoc loco valet *videlicet*, *inquam*, ut Graecum γάρ non rarò. Falsò Wetstenius a vocibus ܗܟܝܠ ܓܝܪ novam inchoavit sententiam; deinde et in hoc peccavit quod ܩܕܝܫܘܬܐ vocem reddidit *sanctitatem*; debebat *castitatem*; atque ita pariter id quod paulo post ibi dicitur, ܒܕܘܒܪܗܘܢ ܩܕܝܫܐ falso reddidit *conversationem sanctam*; debebat *vitam coelibem* sive *castam*. Vide quae notavi supra pag. 129 in nota ordine secunda.

ܕܠܐ ܡܟܝܟ ܀ ܐܝܟ ܡܫܡܠܝܘܬܐ ܕܡܫܝܚܐ ܀ ܘܐܝܟ ܒܢܝܐ ܕܓܒܪܐ ܚܕܐ . ܒܪܡ
ܕܝܢ ܐܦ ܟܝܢܐ ܘܟܝܢܗ ܘܩܢܘ̈ܡܐ ܐܣܝܪ̈ܐ ܩܝܡܐ ܡܫܡܫܝܢ ܀ ܕܡܬܕܡܝܢ ܗܘܘ
ܩܕܡܝܐ ܗܘܐ [1] ܘܠܐ ܡܟܝܟ . ܐܦ ܡܩܒܠ ܠܡܠܟ ܡܠܟܐ ܕܐܬܕܡܝܬ ܀ ܐܬܕܡܝܬ
ܒܗܘܢ ܡܫܡܠܝܘܬܗ . ܐܡܪ ܓܝܪ ܀ ܕܠܡܫܬܢܝܢ ܕܒܗܘܢ ܡܬܚܘܐ ܀ ܘܡܢ ܥܒܕܝܢ
ܐܝܟܢ ܕܬܪ̈ܥܝܬܗܘܢ ܘܡܥ̈ܒܕܝܗܘܢ ، ܐܬܕܡܝܬ ܒܡܫܡܠܝܘܬܗܘܢ . ܘܬܘܒ ܐܡܪ :
ܐܬܕܡܝܬ ܒܗ ܐܢܬ ، ܐܝܟ ܕܐܦ ܡܫܝܚܐ .

ܡܫܠܡܘ ܀ ܐ̄ ܀

ܐܝܟܢ ܗܝܕܝܢ ܕܡܫܝܚܐ ܡܬܕܡܝܢ [2] . ܡܫܠܡܘܬܗ ܡܬܕܡܝܢ ܒܗ .
ܐܝܟܢ ܓܝܪ ܕܠܡܫܝܚܐ ܠܒܫܘ ܡܢܝܢܐ . ܕܡܬܠܘܗ ܬܘܒ ܡܬܚܫܒܬܗܘܢ [3] ܘܡܥܒܕܘ

---

(1) ܟܝܢܐ ܘܟܝܢܗ ܡܫܡܫܝܢ ܕܡܬܕܡܝܢ ܗܘܘ ܡܢ Structuram huic similem habes in hoc Barhebraei, apud Assem. B. O. T. 3. pag. 1. pag. 382 ; ܐܫܟܚ ܠܒܪܨܘܡܐ . ܕܡܢ ܟܕܘ ܡܝܬ , hoc est : *reperit* Barsumam *jamdiu interiisse*. Eadem Syntaxi dictum est Act. Ap. Cap. III. 14 : ܫܐܠܬܘܢ ܠܟܘܢ ܓܒܪܐ ܩܛܘܠܐ ܕܢܫܬܒܩ ܠܟܘܢ pro quo Graece est : *ἠτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμιν.*

(2) ܡܬܕܡܝܢ vocem Wetstenius male reddidit, non attendens, ut videtur, ad structuram verbi cum ܒ Praepositione. ܐܬܕܡܝ seq. ܒ est *imitari quempiam* ; Vide 1 Thess. I. 6. 2 Thess. III. 17; et respondet Graeco *μιμεῖσθαι τινα.* ܐܬܕܡܝ seq. ܠ est *similis fieri*, *assimilari*, veluti in hoc Rom. IX. 29 : ܠܥܡܘܪܐ ܡܬܕܡܝܢ ܗܘܝܢ , *Gomorrhae similes essemus.*

(3) ܡܬܚܫܒܬܗܘܢ vocem, quia Plurali forma hic legitur, rectius reddideris *in cogitationibus suis* quam in *mente sua*, ut Wetstenius et Zingerlejus (*in ihrem Geiste*) fecerunt, praesertim quum mox ibidem etiam *verba* et *facta* memorentur.

ܠܡܫܪܝܘܗܝ ܘܡܦܠܚܘܗܝ ܘܡܫܡܫܢܘܗܝ ܂ ܘܡܫܟܠܠܐ ܘܡܠܒܫܢܐ ܘܡܫܬܡܫܢܘܬܐ
ܘܡܫܟܠܠܢܘܬܐ (1 ܘܡܫܪܟܐ ܘܡܪܕܘܬܐ ܘܢܓܝܪܘܬ ܪܘܚܐ ܘܡܠܟܐ ܚܡܝܡܐ ܂
ܘܡܫܡܠܝܢܘܬܐ ܘܡܫܪܪܐ ܘܡܫܡܠܐ ܡܫܡܠܝܐ (2 ܘܡܣܝܒܪܢܐ ܕܟܠܗ ܠܟܠܗ ܗܘܐ ܂ ܟܠ
ܫܠܡܐ ܗܘܝܐ ܘܡܫܠܡܢܘܬܐ ܐܝܟ ܕܗܘܘ ܡܫܠܡܢܘܬܟ ܐܝܟ ܡܫܡܫܢܐ ܘܐܝܟ ܐܡܝܢ
ܕܡܫܡܫܢܐ ܐܢܘܢ ܂ ܠܐ ܡܫܡܫܝܢ (3 ܠܚܝܠܐ ܂ ܟܠ ܫܠܡܐ ܢܦܩ ܘܫܠܡܘܬܐ

---

(1) ܡܫܟܠܠܢܘܬܐ male Wetstenius reddidit *in virtute ;* debebat *in fortitudine.* Zingerlejus recte dixit *in der Starkmüthigkeit* ; vereor tamen ut scriptores bene Germani hanc vocem agnoscant. Idem pro ܡܪܕܘܬܐ dedit *in der Zucht* , quod vocabulum ut mihi quidem videtur , multo latioris significationis est , quam ut satis recte exprimere possit notionem specialem , quae subest Syriaco ܡܪܕܘܬܐ. Dictionem ܢܓܝܪܘܬ ܪܘܚܐ reddidit *Standhaftigkeit* ; rectius adhibuisset vocem *Langmuth.* Scilicet Syriacum ܢܓܝܪܘܬ ܪܘܚܐ Graeco *μακροθυμία* ad amussim respondet.

(2) ܡܫܡܠܝܐ, *completus*, est Participium *patientis* (Masc. in Stat. emph.) speciei *Shaktel* (ܡܫܬܟܠ) a rad. ܡܠܐ ; sed hic ܡܫܡܠܝܐ ad modum Adjectivi adhibetur, veluti in hoc Act. Apost. XI. 24 : ܡܫܡܠܝ ܗܘܐ ܒܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ , pro quo Graece est : *πλήρης ἦν πνεύματος ἁγίου.* Ad modum Substantivi ܡܫܡܠܝܐ (in Fem. pro Neutro) vox usurpata legitur 1 Cor. XIII. 9 in versione Philoxeniano-Harklensi : ܐܡܬܝ ܕܝܢ ܕܐܬܐ ܗܝ ܡܫܡܠܝܬܐ (*ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον*) , pro quo in Peshito est : ܐܡܬܝ ܕܝܢ ܕܬܐܬܐ ܓܡܝܪܘܬܐ. Quod attinet ad statum *emphaticum τοῦ* ܡܫܡܠܝܐ in praesenti loco , lex grammatica est, ut Adjectivum, aut Participium ad modum Adjectivi adhibitum , ponatur in statu *emphatico* , quotiescumque Substantivum , cui additur , positum est in statu *emphatico ;* et vulgo postponitur Adjectivum Substantivo , interdum tamen et praeponitur. Si vero Substantivum *indefinite* intelligendum in statu *absoluto* positum est, Adjectivum quoque in eodem statu ponendum est ; ut ܠܓܒܪ ܐܚܪܝܢ *viro alii* (Rom. VII. 3) ; ܙܒܢ ܙܥܘܪ *tempus breve* (Hebr. XII. 10). Vide Agrellii *Appendiculam ad ejusdem Supplementa Syntaxeos Syriacae* , p. 13.

(3) ܟܠ ܫܠܡܐ .... ܠܐ ܡܫܡܫܝܢ. Inter varios modos , quibus Syri exprimunt Latinorum *nemo* vel *nullus* , est etiam dictio haec : ܟܠ ܠܐ *omnis non.* Itaque ܠܐ Particula quae hoc loco Participio ܡܫܡܫܝܢ

ܕܒܬܘ̈ܠܬܐ . ܩܕܝܫܬܐ[1] ܗܝ ܒܦܓܪܗ ܘܒܪܘܚܗ[2] . ܘܐܢܫ̈ܐ ܫܘܬܦܢ̈ܐ ܕܓܒܪܗ ܘܒܢ̈ܝܗ̇
ܠܐ ܢܗܘܘܢ ܒܢ̈ܝܗ . ܐܠܐ ܢܗܘܘܢ ܡܫܡܫܢ̈ܐ ܡܫܬܪܪܝܢ ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܘܒܩܕܝܫܘܬܐ ܒܪܘܚܐ
ܕܟܠܗ . ܟܕ ܗܟܢܐ ܕܐܢܫ̈ܐ ܢܫܦܪܘܢ[3] ܠܡܪܗ ܕܟܠ ܕܐܝܬ ܘܠܐ ܡܫܟܚܐ . ܘܗܟܢܐ
ܕܢܫܦܪ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܒܫܘ̈ܦܪܝܗܘܢ . ܐܝܟܐ ܕܗܘ̈ܝܐ ܗܝ ܠܐ ܟܠܗܘܢ ܩܠܝܠ ܩܕܝܫ . ܐܠܐ

---

praemittitur ad antegressam vocem ܟܠ pertinet. Simili modo ܟܠ ܠܐ legitur in edicto Saporis contra Christianos relato a S. Marutha, episcopo Tagritensi (apud Assem. Tom. 1. pag. 191): ܟܠ ܕܪܚܡ ܠܝ ܘܛܒ ܨܒܐ ܠܡܠܟܘܬܝ . ܢܙܕܗܪ ܘܢܚܦܛ . ܕܟܠ ܕܫܡܗ ܟܪܝܣܛܝܢܐ ܒܬܚܘܡ̈ܘܗܝ ܘܒܫܘܠܛܢܗ ܠܐ ܢܫܬܟܚ . ܐܠܐ ܢܣܓܘܕ ܠܫܡܫܐ ܘܢܝܩܪ ܠܢܘܪܐ ܘܠܡ̈ܝܐ ܘܢܐܟܘܠ ܕܡܐ ܕܚܝ̈ܘܬܐ .

hoc est: *Quicumque me amat et regno meo bene cupit, hoc sedulo curet, ut nemo, cujus nomen Christianus sit, in finibus suis aut sub sua ditione inveniatur, quin solem adoret, ignem et aquam colat, atque animalium cruorem comedat.* Wetstenius dictionem ܟܠ ܠܐ ܡܫܟܚܢ ܠܡܬܢܛܪܘ obscure et parum scite reddidit: *omnis.... servari non possunt.*

(1) Vide supra p. 126, not. 5.

(2) ܩܕܝܫܬܐ ܗܝ ܒܦܓܪܗ ܘܒܪܘܚܗ a Wetstenio redditur *sancta est in corpore et spiritu suo*, nec aliter a Zingerlejo (*ist heilig an Leib und Geist*). Sed ܩܕܝܫܬܐ vox hoc loco reddenda erat non *sancta* sed *casta*. Non attenderunt illi interpretes ad rem de qua nunc agitur, neque animadverterunt qualitatem, quae per vocem ܩܕܝܫܬܐ significatur, tam ad *corpus* quam ad *spiritum* sive mentem referri. Ceterum confer quae notavimus supra, pag. 129, in nota secunda. Est praeterea monendum, *Praedicata* ܩܕܝܫܬܐ et reliqua in Singulari Numero posita esse, quia ܘ Particula, qua ܒܦܓܪܐ et ܒܪܘܚܐ ligantur, hoc loco vim habet non propriè conjunctivam, sed distributivam, ut valeat *tum-tum* vel *sive-sive;* at hoc forsitan anomalum est, quod Praedicata ibi in Feminino ponuntur Genere, non vero in Masculino, digniore scilicet.

(3) ܕܐܢܫ̈ܐ ܢܫܦܪܘܢ Wetstenius reddidit *ut placeat*, atque ita quoque Zingerlejus: *damit sie gefalle.* Recte haberet haec interpretatio, si in Syriaco textu scriptum esset ܐܢܫ̈ܐ ܕܢܫܦܪܘܢ, verùm non

ܡܪܝܡ ܠܒܝ ܡܢܗ ܗܘ ܀ ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ : ܕܗܘܝܬܘܢ ܩܕܝܫܝܢ ܐܝܟܢܐ ܕܐܢܐ ܩܕܝܫ ܐܢܐ ܀ ܐܡܪ ܡܪܝܐ .

ܡܐܡܪܐ ܀ ܩ̄ ܀

ܠܐ ܗܘܐ (1 ܓܝܪ ܐܢ ܐܢܫ ܐܬܩܪܝ ܫܡܐ ܒܠܚܘܕ ܩܕܝܫܐ ܀ ܗܘܐ ܠܗ (2 ܩܕܝܫܐ (3 ܀ ܐܠܐ ܡܬܠܡܕܢܘܬܐ ܬܗܘܐ ܩܕܝܫܬܐ ܒܦܓܪܗ ܘܒܪܘܚܗ . ܘܗܝܕܝܢ ܡܫܬܪܪܐ

---

sic ibi legitur, sed ܕܐܝܟܢܐ ܢܫܦܪ, quod valet *quomodo placeat*. Non animadverterunt illi interpretes mancam esse hoc loco orationem. Qua de re vide quae diximus supra, pag. 32, ad litt. *b*.

(1) ܗܘܐ abundat ; vide quae monuimus supra, p. 121, in nota quinta.

(2) Pronomen ܠܗ abundat, aut, si placet, pro Dativo *commodi* haberi potest. Cujusmodi Dativus non rarò legitur post verba *motûs*, ut (Luc. VII. 37) : ܕܢܐܙܠ ܠܗ, *ut eat*, et ܢܦܩ ܠܗ *exivit* (ap. Assem. Tom. I. p. 186) ; frequenter occurrit post ܡܝܬ, ut Joh. XI. 44 : ܠܥܙܪ ܡܝܬ ܠܗ, *Lazarus mortuus est* ; nonnunquam et post ܗܘܐ, ut in praesenti loco, et Joh. I. 15 : ܘܗܘܐ ܠܗ ܡܢ ܩܕܡܝ, *fuit ante me*. Vide Uhlemanni *Elementarlehre der Syrischen Sprache*, §. 55. *Anm*. 1.

(3) Etiam hoc loco ܩܕܝܫܬܐ vox non erat reddenda *sanctus*, ut a Wetstenio (*si quis nomine tantum vocatur sanctus*, et a Zingerlejo (*trägt Jemand nur den Nahmen eines Heiligen*) factum est; nam et heic, ut paulo ante, ܩܕܝܫܬܐ vox de sacro coelibatu et virginitate manifesto adhibetur. Quare pro ܩܕܝܫܬܐ dedi *sanctimonialis*, quod vocabulum in ecclesiastica latinitate de sacris utriusque sexûs virginibus usurpatur. Zingerlejus non satis recte : *er muss in allem an seinem Leibe und Geiste heilig seyn*. Rectius dixisset : *er muss in allem heilig seyn, an seinem Leibe und an seinem Geiste*. Postremò monendum est, Futurum ܬܗܘܐ hoc loco adhiberi de eo,

ܐܝܢܐ ܕܫܘܠܡܐ ܗܘ ܘܫܘܠܛܢܐ ܕܟܠܗ ܘܫܡܫܬܗ ܡܬܕܪܫܝܢ[1] ܘܡܛܢܢ̈ܐ ܐܢܘܢ ܕܗܠܝܢ[2] . ܐܝܟܢ ܕܐܡܪ ܕܗܘܝܐ ܐܠܗܘܬܗ . ܘܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܥܡܗ ܒܗܘܢ . ܐܝܟܢ ܕܡܬܩܪܝܢ ܡܫܡ̈ܫܢܐ ܐܢܘܢ ܘܪܘܚܐ ܕܡܫܝܚܐ ܥܡܪܐ ܒܗܘܢ[3] .

---

quod esse debet. Qua de re videsis Hoffmannum §. 130, aut Uhlemannum §. 61. 3. A. *Anm.*

(1) ܡܬܕܪܫܝܢ Participium Infinitivi loco heic adhibitum est, forsitan ex Graecismo; Graeci certe χαίρειν verbum et similia cum Participiis jungere solent, ubi Latini Infinitivum adhiberent. Sic Plato (Rep. 1. pag. 328) dixit: χαίρω γε διαλεγόμενος τοῖς σφόδρα πρεσβύταις. Cf. Kuhneri *ausführliche Grammatik der Griechischen Sprache*, §. 659. Haec tamen structura Syris nequaquam inusitata est, si sermo sit de exprimendis Infinitivis Latinorum post verba *incipiendi* et *continuandi*, *permittendi* et *jubendi*, aut *potestatis*, ut Matth. XII. 1: ܫܪܝܘ ܡܠܩܛܝܢ ܫܒ̈ܠܐ ܘܐܟܠܝܢ, *coeperunt evellere spicas et manducare*; 1 Joh. II. 8: ܢܘܗܪܐ ܫܪܝ ܡܬܚܙܐ *lux incoepit videri* (apparere); Assem. B. O. T. 1. pag. 87: ܫܪܝ ܩܥܐ *coepit clamare*. Plura exempla tibi dabunt Hoffmanni *Grammat. Syr.* §. 134. 3. *b*. pag. 343, et Uhlemanni *Elementarlehre der Syr. Spr.* §. 64. 3. B.– ܩܥܐ verbum in Singulari ibi positum est, quia Subjectum orationis distributivè sumitur.

(2) ܡܛܢܢ̈ܐ ܕܗܠܝܢ, *imitatores illorum*. Supra (Cap. VI. 28) legitur ܡܛܢܢ̈ܐ ܕܡܫܝܚܐ, ubi per errorem scriptum conjicio ܕܡܫܝܚܐ pro ܕܡܫܝܚܐ. Novi ܛܢܢ verbum construi cum ܒ, veluti Hebr. XIII. 7: ܛܢܘ ܒܗܝܡܢܘܬܗܘܢ, *imitamini fidem illorem*, sed ܡܛܢܢܐ Substantiva vox est. Fieri tamen potest, ut ܡܛܢܢܐ, cum sit *verbale* Substantivum, tamquam Participium, adeoque tamquam verbum ibi tractatum fuerit, ad eum modum quo Barhebraeus (Chron. pag. 443) scripsit: ܡܛܠ ܫܩܠܐ ܕܦܪ̈ܢܓܝܐ ܠܩܘܣܛܢܛܝܢܘܦܘܠܝܣ ܡܢ ܝܘܢ̈ܝܐ hoc est: *de ereptione Francorum Constantinopolin a Graecis*. Simili Syntaxi in Hosea (Cap. III. 1) dicitur: כְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, *sicut diligit Jehova filios Israel*. Quae cum ita sint, maluimus ܕܡܫܝܚܐ retinere quam pro eo edere ܕܡܫܝܚܐ, quamquam suspicamur, ut diximus, mendosam ibi esse scripturam.

(3) ܘܪܘܚܐ ... ܒܗܘܢ. Haec Wetstenius male reddidit; debebat: *et in quibus Spiritus* Christi *habitat*. Non animadvertit Wetstenius relativam esse sententiam, et ܒܗܘܢ pendere ab antegresso *Dolath*, quod et ܪܘܚܐ afficit, quasi scriptum ibi esset: ܘܕܪܘܚܐ ... ܒܗܘܢ.

ܠܐ ܡܫܟܚܐ (1 ܕܢܗܘܐ ܡܢܗ ܠܚܪܫܘܬܐ ܕܦܬܟܪܐ . ܕܐܝܟܢܐ : ܐܢܫܘܬܐ . ܠܡܬܚܙܝܘ .

ܢܛܥܘܢ ܕܢܦܠ ܒܚܪܫܐ (2 . ܡܦܪܫܢܘܬܐ (3 . ܡܫܬܡܫܢܘܬܐ ܕ ܠܝܠܝܐ . ܫܥܝܐ .

---

(1) ܡܫܟܚܐ ܠܐ. Vocabulum ܡܫܟܚ (fem. ܡܫܟܚܐ) proprie Adjectivum est, quod adhiberi solet pro ܡܫܟܚ, Participio inusitato ab ܐܫܟܚ, quod proprie est ܫܟܚ cum ܐ prosthetico. ܐܫܟܚ significat *invenit*, et mox *potuit;* hinc ܡܫܟܚ valet *inveniens* et mox *potens* sive *quiens.* Femininum ܡܫܟܚܐ positum est pro Neutro, quo Genere Syriaca lingua, sicut et reliquae Semiticae, caret. Ceterum ܡܫܟܚܐ ܠܐ dictum est impersonaliter, adeòque recte illud reddideris *nequit;* scilicet sicut Participia passim adhibentur ad exprimendum verbum Finitum, ita quoque ܡܫܟܚܐ hoc modo usurpari potest, quippe Participii vicem supplens; nisi forte rectius dixerimus, agnoscendam heic esse frequentissimam illam verbi ܗܘܐ ellipsin. Occurrit certe eodem sensu ܡܫܟܚܐ etiam junctum cum ܗܘܐ, ut dicatur: ܐܢ ܡܫܟܚܐ ܗܘܬ, *si fieri potest.* Vide Assem. *Acta Martyr. Occid.* Tom. 2. p. 192.

(2) ܚܪܫܐ a ܚܪܫ, in emphatico ܚܪܫܐ; et emphatice tantùm vox illa usurpata videtur; quare et ܚܪܫܐ cum ܡܢ junctum legitur in vita S. Ephraemi (Assem. B. O. Tom. 1. p. 26), ubi de sancti hujus viri parente dicitur: ܐܒܘܗܝ ܓܝܪ ܟܘܡܪܐ ܗܘܐ ܕܦܬܟܪܐ ܚܕ ܕܡܫܬܡܗ ܐܒܢܝܠ . hoc est: *Erat autem pater sancti hujus in ipsa illa urbe Nisibi sacerdos et minister idoli cujuspiam, Abnil nomine.* Sed ad etymon illius vocabuli quod attinet, ܚܪܫܐ origine non Semiticum est, sed ut videtur, Persicum, scilicet a بُت (pot) *idolum* et كَر (kar) *surdus.*

(3) ܚܪܫܘܬܐ vox etiam legitur in epistola ad Galatas Cap. V: 20, pro Graeco vocabulo φαρμακεία, quod non tantùm de *veneficio* dicitur, sed et de *incantationibus*, veluti Isaiae Cap. 47. ℣. 9, ubi φαρμακεία respondet Hebraico כְּשָׁפִים, et Sap. XVIII. 13, cujus loci sensus est: *Qui propter magicas artes nihil crediderant, in occisione primogenitorum suorum confessi sunt, Dei filium esse populum tuum* (Israëlitas). Incantationes autem φαρμακείας nomine vocatae fuerint, quòd ad eas φάρμακα quaedam adhiberentur. Vide Horat. Sat. I. 8. *Veneficiorum* nomine Latini quoque *incantationes* appellarunt. Inspice Lexicon Facciolati ad voc. *veneficium.* Moneo hic,

ܚܪ̈ܫܐ . ܡܨܘ̈ܬܐ (1) . ܦܚ̈ܙܘܬܐ . ܚܣ̈ܡܐ . ܙܘ̈ܥܬܐ . ܙܡܪ̈ܐ (2) . ܡܫܬ̈ܝܐ .
ܡ̈ܠܐ ܣܟܠ̈ܬܐ . ܓܘܚܟܐ ܓܚܘܟܐ (3) . ܡܬܚܟܡܢܘܬܐ . ܟܘܫܦ̈ܬܐ . ܡܪ̈ܬܐ . ܙܘܓܐ .
ܡܟܐܬܐ . ܓܘܙܦܐ . ܦܚܙܘܬܐ . ܥܫܝܢܘܬܐ . ܡܫܓܪܢܐ (4) ܥܬܝܩܬܐ . ܬܘܩ̈ܦܐ (5) .
ܡܫܓܪܢܐ ܓܚܘܟܐ . ܡ̈ܠܐ ܨܒ̈ܝܬܐ . ܟܘܫܦܐ . ܣܘܦ ܡ̈ܠܐ . ܡܣܪܗܒܘܬܐ .

---

ut Graecorum φάρμακον, ita et Latinorum *venenum* vocem esse mediam et in utramque partem sumi posse; itaque dum *veneficia* nominantur, non continuò cogitandum est de pharmacis noxiis aut mortiferis. Sed jam e diverticulo in viam. In loco epistolae ad Galatas, ad quem Clemens hic respicit, putem φαρμακεία vocem ad magicas incantationes esse referendam, quia proxime post *idololatriam* ibi recensetur. Vide Estium ad h. l. Quidquid sit, ܚܪܫܘܬܐ vox, quae in Syriaco Clementis hoc loco legitur, de incantationibus et magicis artibus tantùm dicitur, non verò etiam de veneficiis, quibus noxia aut mortifera pharmaca administrentur.

(1) ܡܨܘܬܐ (Pl. ܡܨܘ̈ܬܐ) vox derivatur a ܡܨܐ *contendit, litigavit*. Legitur ea quoque in epistola S. Jacobi Cap. IV. 1. Forma Pluralis ܡܨܘ̈ܬܐ sic legitur 1 Cor. 1. 10. Forma Singularis est ܡܨܘܬܐ.

(2) ܙܡܪ̈ܐ de *commessatione* legitur Rom. XIII. 13, et Gal. V. 21, ubi respondet Graeco κῶμος. Ceterum ܙܡܪܐ (a ܙܡܪ) propriè significat *cantum*.

(3) Voces istas ܓܘܚܟܐ ܓܚܘܟܐ, Wetstenius reddidit *contumelia, tumultus*. Male. Nam ܓܘܚܟܐ non est *contumelia* sed *risus* (ὁ γέλως Jacob. IV. 9); et ܓܚܘܟܐ adjectiva vox est et epitheton antegressae ܓܘܚܟܐ. Videtur Wetstenius ܓܚܘܟܐ confudisse cum ܓܘܚܟܐ *tumultus*.

(4) ܡܫܓܪܢܐ vox derivata est a ܫܓܪ, quod proprie quidem dicitur de *torrendo*, translate autem de *spernendo*. Cf. Bernsteinii Lexicon ad Chrestomathiam Kirschianam. ܡܣܪܗܒܘܬܐ vox, quam modo legisti (a ܪܗܒ Akt. ܐܣܪܗܒ), in lexicis adhuc desideratur.

(5) ܬܘܩ̈ܦܐ vox in Lexicis non occurrit. ܬܩܦ de *adhaerendo* dicitur; hinc ܬܘܩ̈ܦܐ interpreteris *adhaesiones*; sed hoc contextae orationi non convenit. Wetstenius ܬܘܩ̈ܦܐ vocem reddidit *convitium*, Lindenlejus *hinterlist*; neutrum placet, quia arbitraria est interpretatio tam hujus quam illius. Ut mihi videtur, ܬܘܩ̈ܦܐ sunt *percussiones*. Notum est, Syros habere verba nonnulla, quae nunc occurrunt tamquam media A, et *transitivè* significant, nunc vero occurrunt tamquam media E, et *intransitive* significant; ut

ܚܣܡܐ . ܦܘܠܓܐ (4 . ܢܘܩܫܐ (5 . ܪܘܟܢܐ (6 . ܪܘܦܝܐ . ܥܘܩܒܐ (7 .
ܥܘܨܪܢܐ . ܒܝܫܘܬܐ . ܚܛܗܐ . ܥܘܠܐ . ܐܟܪܐ . ܚܘܒܐ . . ܕܝܢܐ ܕܡܣܟܢܐ .
ܬܪܥܘܬܐ . ܣܟܠܘܬܐ (8 . ܫܩܠܬ ܒܘܬܐ . ܫܩܠܬܐ . ܐܝܠܐ . . ܩܛܠܬܐ . ܓܢܒܐ .

ܦܠܓ vastavit et ܦܠܝܓ vastatus est ; ܦܠܓ divisit et ܦܠܝܓ divisus est ; ܫܒܩ absolvit et ܫܒܝܩ absolutus est. Ego itaque putaverim, Syros ad eumdem modum dixisse ܢܩܫ impactus, conjunctus est, adhaesit, et ܢܩܫ impegit, percussit. Sentio igitur, ܢܘܩܫܐ a ܢܩܫ derivari et de percussione dici. Apud Chaldaeos נְקַשׁ verbum de percutiendo legitur frequenter. Vide Buxtorfii lexicon Chaldaicum, Talmudicum et Rabbinicum ad voc. נְקַשׁ.

(6) ܪܘܟܢܐ vocem apud lexicographos frustra quaesieris. Referenda procul dubio est ad ܪܟܢ, quod de inclinando dicitur. Putaverim ego, ܪܘܟܢܐ vocabulo heic significari actionem inclinandi, hoc est, flectendi sive pervertendi jus cujuspiam, quo sensu צְלָה verbum in paraphrasi Chaldaica passim occurrit, veluti in hoc Prov. XVIII. 5 : לְמִסַּב אַפֵּי לְרַשִׁיעָא לָא שַׁפִּיר אַף לָא לְמִצְלֵי דִּינָא לְצַדִּיקָא, favere iniquo (προσωποληπτεῖν Jacob. II. 9) non est pulchrum, neque (pulchrum est) pervertere jus justi.

(7) ܪܘܦܝܐ a ܪܦܐ laxatus est, ܐܪܦܝ (Aktel) laxavit, derivatum laxationem quampiam denotare, certum est. Nequit autem hoc loco istiusmodi aliqua laxatio intelligi, quae sit laborum aut curarum remissio, qua relaxetur animus. Putaverim, Graecè hoc loco adhibitum fuisse vocabulum ἄφεσις, idque referendum ad remissionem juris, adeoque inter alia inique facta recenseri hoc loco istiusmodi judicis indulgentiam, quae cedat in alterius injuriam. Wetstenius ܥܘܩܒܐ vocem reddidit supplantatio; quo jure hoc fecerit, minime perspicio. Zingerlejus reddidit Ausgelassenheit; sed hoc contextae orationi non convenit; nam in praesenti loco inique facta recensentur.

(8) ܣܟܠܘܬܐ vocem Wetstenius reddidit stultitia, nec aliter Zingerlejus (Thorheit), eamque notionem vocabulum illud habet frequenter. Sed ܣܟܠܘܬܐ in usu loquendi etiam generalius adhibetur de quocumque delicto, et speciatim de injuria aut offensa usurpari solet; atqui posterior haec ܣܟܠܘܬܐ vocis significatio sola praesenti

ܦܘܪܢܣܐ ܕܥܕܬܐ ܃ ܐܦܝܣܩܘܦܘܬܐ ܃ ܡܫܡܫܢܘܬܐ ܃ ܟܗܢܘܬܐ . ܗܘ ܕܐܝܬܘܗܝ
ܪܚܡܬ ܦܠܡܘܪܐ ܃ ܪܚܡܬ ܟܣܦܐ[1] ܃ ܗܘ ܕܐܝܬܘܗܝ ܥܩܪܐ ܕܟܠܗܝܢ ܒܝܫܬܐ ܃
ܪܚܡܬ ܨܒܬܐ ܃ ܬܚܫܒܬܐ ܣܪܝܩܬܐ ܃ ܪܚܡܬ ܪܫܢܘܬܐ ܃ ܡܬܚܫܢܘܬܐ ܃
ܡܫܬܪܚܢܘܬܐ . ܗܘ ܕܩܛܘܠܡܪܝܐ ܡܘܬܐ ܃ ܗܘ ܕܐܝܟܢܐ ܡܚܪܒ ܠܟܠܗܘܢ .
ܥܠ ܡܪܥܐ ܐܝܢܐ ܕܗܘܝܢ ܐܝܠܝܢ ܕܠܗܘܢ ܕܡܢܗܝܢ ܐܝܬ ܠܟܠܢܘ . ܗܢܐ
ܡܪܥܐ ܗܘ ܕܡܘܬܐ[2]. ܗܘ ܓܝܪ ܕܐܚܝܕ ܒܗܝܢ ܡܘܬܐ . ܕܡܝܬ ܗܘ ܃ ܘܗܘ

---

loco convenit. De *peccato* sive *delicto* generatim ܣܘܪܚܢܘܬܐ legitur, exempli gratiâ, Act. XIX. 18. XXIV. 20. Hebraei similiter sicut *sapientiae* (חָכְמָה) vocabulo passim etiam *virtutem* et *pietatem* significant, ita et *stultitiae* nomen (נְבָלָה et אִוֶּלֶת) etiam de *improbitate* et *nequitia* non rarò usurpant. Cf. Deuteron. XXII. 21, ubi auctor Vulgatae נְבָלָה vocem scitè reddidit *nefas*. Psalm. XXXVIII. 6 (Vulg. XXX. 6); Proverb. IX. 10. יִרְאַת יְהוָה תְּחִלַּת חָכְמָה, *principium sapientiae* (h. e. pietatis) *est timor Domini*. Speciatim verò de *injuria* aut offensa ܣܘܪܚܢܘܬܐ vox legitur 2 Cor. XII. 13, et alibi, ubi Graeco ἀδικία respondet.

(1) Ut hic ܪܚܡܬ ܙܟܘܬܐ, *amor victoriae*, verbotenùs refert Graecum φιλονικία (non φιλονεῖκία), ita paulò post ܪܚܡܬ ܟܣܦܐ, *amor argenti*, est φιλαργυρία, et ܪܚܡܬ ܨܒܬܐ, *amor ornatùs*, est φιλοκοσμία, et ܪܚܡܬ ܪܫܢܘܬܐ, *amor primatùs*, est φιλαρχία. Si primitùs Syriace scriptae fuissent hae epistolae, non legeres ibi ܪܚܡܬ ܟܣܦܐ et reliqua, sed, ut hoc utar, pro ܪܚܡܬ ܟܣܦܐ auctor scripsisset ܥܠܘܒܘܬܐ, qua voce in Peshito reddi solet Graecum πλεονεξία. Moneo hoc, quia nonnihil illud facit ad probandum, epistolas, quae Clementi Romano tribuuntur, primitùs non Syriace sed Graece fuisse exaratas; tum et fidelem quoque hoc arguit interpretem, quod composita illa vocabula, Graecae linguae propria, Syriace tam studiose reddidit.

(2) ܕܡܘܬܐ et mox ܕܡܝܬ ܗܘ. Notetur heic Adjectivi circumscriptio per Substantivum in Genitivo absolute positum. Simili syntaxi Barhebraeus (Chron. p. 454) dixit: ܡܛܠ ܕܕܡܘܬܐ ܗܘܐ ܟܘܪܗܢܗ, *propterea quod mortis* (letalis) *erat morbus ejus*. Itaque quod hic legitur:

ܕܡܢ ܐܝܟܐ ܗܘ ܀ ܡܢ ܐܝܟܐ ܡܬܡܠܟ ܘܡܢ ܐܝܟܐ ܡܬܚܫܒ ܀ ܘܪܥܝܢܘܬܐ
ܕܒܣܪܐ ܒܥܠܕܒܒܘܬܐ ܗܝ ܠܘܬ ܐܠܗܐ ܀ ܠܐ ܓܝܪ ܡܫܬܥܒܕܐ[1] ܠܢܡܘܣܐ
ܕܐܠܗܐ ܀ ܐܦܠܐ ܓܝܪ ܡܫܟܚܐ ܀ ܡܛܠ ܕܪܥܝܢܐ ܗܝ ܗܘ ܕܠܐ ܠܡܬܚܪܐ ܥܡ ܢܦܫܐ ܀
ܡܛܠ ܕܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ ܠܒܫ ܗܘ ܀ ܡܫܝܚܘܬܐ ܫܠܝܡܬܐ ܐܡܪ ܠܗ[2] ܠܡܪܝܡܐ
ܕܗܘܝܐ ܗܘ ܀ ܕܠܐ ܢܬܚܫܒ ܕܐܝܟ ܫܠܝܚܐ ܠܟܠܢ ܀ ܡܛܠ ܕܒܣܪܐ ܐܬܓܫܡ ܀
ܡܠܦܢܘܬܗ ܕܪܘܚܐ ܕܡܫܝܚܐ ܠܒܫ ܗܘ ܀ ܗܢܐ ܠܐ ܗܘܐ ܕܡܝܬ ܀ ܐܝܟ
ܕܡܩܝܦ ܀ ܕܡܠܦܬ ܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ ܡܢ ܡܠܘܗܝ ܘܡܬܩܪܒܐ ܗܘܐ ܠܗ ܪܘܚܐ
ܩܕܝܫܐ ܀ ܗܘ ܕܐܬܓܒܠ ܠܠܒܘܫ ܡܢ ܐܠܗܐ ܀

ܩܦܠܐܘܢ ܂ ܨܐ ܂

ܗܠܐ ܡܢ ܕܐܝܬ ܒܗ ܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ ܀ ܠܪܘܚܢܐ ܕܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ ܡܬܚܫܒ ܀ ܘܡܛܠ
ܕܡܬܚܫܒ ܠܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ ܀ ܡܫܝܚܘܬܐ ܠܠܒܘܫܗ ܕܒܣܪܐ ܡܬܩܢܐ ܘܚܝܐ

ܗܘ ܕܝܠܝܕ ܡܢ ܒܣܪܐ ܒܣܪܐ ܗܘ, non omninò recte Zingerlejus reddidit: *was aus dem Fleische geboren ist, ist Fleisch.*

(1) ܡܫܬܥܒܕܐ est Participium *Shaktel* (Passiv.) a rad. ܥܒܕ. Quod additur vocabulum ܢܡܘܣܐ ipsum Graecum ὁ νόμος est. De ܡܫܟܚܐ voce diximus supra p. 145. Sed ܡܫܟܚܐ in praesenti loco non est *impersonaliter* dictum, sed *praedicatum* est antegressae vocis ܪܥܝܢܘܬܐ.

(2) Praefixum (ܒ aut ܠ) cum Suffixo Pronomine, frequenter abundat, ut (Assem. T. 1. p. 39): ܨܒܘ ܡܠܚܐ ܕܢܪܡܘܢ ܢܦܫܗܘܢ ܒܗ ܒܝܡܐ *volebant nautae projicere sese (in illud) in mare;* et (ibid. p. 346) ܗܢܘܢ ܓܝܪ ܝܗܘܕܝܐ, ܣܒܪܝܢ ܗܘܘ ܠܗ ܠܡܫܝܚܐ ܒܪܢܫܐ, *nam Judaei illi existimabant* Christum *hominem* (ψιλὸν ἄνθρωπον) *esse.*

(3) ܡܩܪܒܐ est Particip. *Katel.* a ܩܪܒ.

ܐܠܗܐ . ܟܕ ܡܫܡܫܝܢ ܘܡܫܥܒܕܝܢ ܦܓܪܗ ܘܡܫܥܒܕܝܢ ܠܗ . ܕܟܕ ܡܫܬܪܝܢ ܠܐܝܬܪܘܬܐ . ܗܘܘ ܬܚܘܝܬܐ ܘܕܡܘܬܐ [1] ܡܗܝܡܢܐ ܠܡܗܝܡܢܘܬܐ ܘܡܬܕܒܪܝܢ [2] ܒܥܒܕܐ ܐܝܠܝܢ ܕܫܘܝܢ ܠܪܘܚܐ ܩܕܝܫܬܐ [3] . ܐܝܟ ܕܠܐ ܬܗܘܐ ܐܠܐ ܬܗܘܐ ܚܣܝܢܐ ܥܒܕ ܐܠܗܐ ܘܡܫܠܡ ܫܪܝܪܐ . ܒܢܝܢܐ ܓܝܪ ܐܝܟܢܐ ܕܐܠܗܐ ܗܘ . ܫܪܝܪ ܩܢܐ ܢܟܦܘܬܐ ܕܟܝܢܐ ܠܗ ܠܟܠܗ . ܡܬܕܪܫܝܢ ܕܝܢ ܠܡܫܬܝܬܐ ܘܠܡܐܟܘܠܬܐ . ܐܠܐ ܡܟܝܠ ܦܪܝܫܝܢ ܕܢܦܫܐ ܐܢܘܢ ܘܕܫܬܝܐ . ܡܬܕܒܪܝܢ ܐܝܟ ܨܒܝܢܗ ܕܐܠܗܐ . ܘܗܝܟܠܐ ܗܢܘܢ ܕܫܪܐ ܒܗܘܢ ܐܠܗܐ ܘܡܗܠܟ ܒܗܘܢ [4] ܐܝܟ ܡܫܪܝܬܐ ܩܕܝܫܬܐ

---

(1) ܬܚܘܝܬܐ ܘܕܡܘܬܐ . Wetstenius obscure has voces reddidit *signum et forma.* Utraque vox hoc loco de *exemplo* sive *exemplari* dicitur ; et ܕܡܘܬܐ quidem hoc sensu passim legitur ; ܬܚܘܝܬܐ autem hac significatione occurrit apud S. Ephraemum (Op. omn. Tom. 3. pag. 253).

(2) ܘܡܬܕܒܪܝܢ .... ܩܕܝܫܬܐ . Wetstenius praesentem locum reddidit : *et dictum est de servis talibus, dignos esse Spiritu sancto.* Incredibile videatur, hominem, Syriacae linguae non imperitum, a vera verborum sensu tantopere potuisse aberrare. Primum non animadvertit Wetstenius τὸ ܘܡܬܕܒܪܝܢ pendere ab antegresso *Dolath* (in ܕܟܕ) ; deinde ipsam ܡܬܕܒܪܝܢ vocem, nescio qua hallucinatione deceptus, ita vertit quasi haec valere possit ܐܬܐܡܪ ; ad haec, pro ܒܥܒܕܐ legit ܠܥܒܕܐ ; nec cogitavit ubinam tandem in Scripturis dictum esset, *quempiam dignum esse Spiritu sancto.* ܐܬܕܒܪ seq. ܒ de *vitae instituto* legitur Act. XXIII. ℣. 1, ubi respondet Graeco πολιτεύεσθαι, de cujus verbi notione videsis quae notavimus in Commentario in epistolam ad Philippenses ad Cap. 1. 27. pag. 47.

(3) ܠܪܘܚܐ ܩܕܝܫܬܐ . Vocabulum ܪܘܚ *spiritus, halitus, ventus,* plerumque tamquam feminei generis adhibetur ; sed ubi dicitur de Spiritu, qui a Patre Filioque procedit, plerumque ut Masculini generis vocabulum construitur ; nonnumquam tamen quoque ut feminini generis, quod in praesenti loco factum est.

(4) ܘܡܗܠܟ ܒܗܘܢ . Male Wetstenius : *et ambulat inter eos.* Debebat : *et inter quos ambulat.* Scilicet *relativa* est sententia, quum pendeat ab antegresso *Dolath* (in ܕܫܪܐ).

ܘܥܡܡ̈ܐ . ܡܛܠܗܠܝܢ (1 ܗܟܢ ܡܬܚܫܒܝܢ ܐܝܬܝܟܘܢ ܠܡܠܬܐ ܐܝܟ ܢܡܘܣܐ . ܘܡܬܟܠܢܐ
ܕܚ̈ܝܐ ܗܘܝܬܘܢ (2 ܐܝܬܝܟܘܢ . ܘܗܟܢܐ (3 ܐܬܝܬܘܢ ܒܡܫܡܫܢܘܬܐ . ܘܡܫܡܫܢܘܬܐ
ܕܥܠܡܐ ܕܡܘܫܚܬܐ ܡܣܝܡܬܐ ܕܟܝܢܐ ܛܒܐ (4 ܕܗܦܟܝܢ ܬܡܢ ܡܟܝܟܐ . ܡܢ
ܡܫܡܫܢܝܢ ܗܟܢ ܬܬܬܠܡܕܘܢ (5 ܘܐܝܟܢܐ ܐܝܬܝܟܘܢ ܕܫܪܝܪ ܡܫܡܫܢܐ . ܡܬܡܪܝܢ ܠ
ܐܝܟܢܐ (6 ܡܫܡܫܢܐ ܘܡܣܒܪܐ ܘܡܫܡܫܢܘܬܐ ܡܥܠܝܬܐ . ܟܠܗ ܡܣܒܪܐ . ܟܠܗ ܘܡܫܡܫܢܘܬܐ .
ܡܫܡܫܢܐ ܘܡܬܬܠܡܕܝܢ ܕܟܠܗܘܢ . ܡܛܠ ܕܠܐ ܡܬܚܫܒܝܢ ܘܠܐ ܡܫܡܫܝܢ . ܡܢܗܘܢ
ܕܟܝܢܐ ܠܐ ܫܢܐ ܘܐܦܠܐ ܠܐ ܡܫܡܫ ܘܡܢ ܟܠܗ ܕܟܝܢܐ ܠܐ ܡܫܡܫ . ܡܢܗܘܢ
ܕܢܣܒ ܟܠܗ ܠܐܢܫܝܢ ܘܢܣܒܝܢ ܟܠܗ ܘܠܐܢܫܝܢ ܡܫܡܫܢܘܬܗܘܢ .

---

(1) ܡܛܠܗܠܝܢ vocem Wetstenius reddidit *in his*. Male. Debebat *per haec*, aut *ideo*. Clemens heic scripserit διὰ τοῦτο ... ὅτι. Joh. X. 17. ܒ Praepositio ibi adhibetur de *instrumento quo* quid fit, aut, si mavis, *de causa*. Nec animadvertit Wetstenius, ܡܛܠܗܠܝܢ hoc loco jungi cum *Dolath* (in ܘܡܬܟܠܢܐ). Integra dictio est: ܡܛܠܗܠܝܢ ܕ, quae valet *per hoc-quod*. Itaque ܘܡܬܟܠܢܐ ܕܚ̈ܝܐ ܗܘܝܬܘܢ ܐܝܬܝܟܘܢ vertendum erat non *verbo vitae attendentes*, ut Wetstenius fecit, sed *quia verbo vitae attenditis*.

(2) De Participio *Ktil* ܗܘܝܬܘܢ vide quae notavimus supra, pag. 133, in nota ordine prima.

(3) ܘܗܟܢܐ ܐܬܝܬܘܢ. Haec Wetstenius reddidit: *et ita eritis*. Male. Debebat: *atque ita estis*.

(4) ܕܟܝܢܐ ܛܒܐ. Zingerlerus vertit: *aller guten Knechte*; sed *aller* Syriace non legitur.

(5) ܬܬܬܠܡܕܘܢ est Futurum ab ܐܬܬܠܡܕ, quod est Passiva forma Speciei *Shaktel* (ܫܬܠܡܕ) ab ܠܡܕ.

(6) ܐܝܟܢܐ et reliqua, quae ibi recensentur praedicata omnia *appositio* sunt ad antegressum ܐܝܟܢܐ.

ܦܣܘܩܐ ✦ ܝ ✦

ܡܦܝܣܝܢܢ [1] ܓܝܪ ܒܟܠܗܘܢ ، ܐܚܝ ، ܕܒܗܕܡܝܗܘܢ ܐܡܝܢܝܢ ܕܒܬܘܠܘܬܢ ܠܡܫܝܚܘܗܝ ، ܐܠܐ ܗܘܝܢ ܡܫܬܠܡܝܢܢ ܠܐܠܗܐ ܘܡܫܬܥܒܕܝܢܢ . ܡܛܠ ܕܐܦ ܡܦܩܩܝܢ ܦܘܡܐ ܠܐܢܫܐ ܡܢܝܢܐ ܕܡܬܪܝܡܝܢ ܥܠ ܗܢܘܢ ܥܠܬܐ [2] ܕܡܛܠܬܗ

---

(1) ܡܦܝܣܝܢܢ est Participium ab ܐܦܝܣ (in *Aktil*) quod de *suadendo* dicitur; itaque ܡܦܝܣܝܢ valet *suadentes*, qua significatione passim legitur, veluti Act. XVIII 4: ܘܡܦܝܣ ܗܘܐ ܠܝܗܘܕܝܐ ܘܠܚܢܦܐ, ἔπειθέν τε Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας. Addatur Act. 12. 20. Sed activa *suadendi* notio praesenti Clementis loco non convenit; nam contexta oratio postulat ut ibi dicatur non *suademus*, sed *persuasi sumus*. Itaque non sine causa conjecit Zingerlejus pro ܡܦܝܣܝܢܢ hoc loco legendum esse ܡܦܝܣܝܢܢ, quod est Participium patientis τοῦ ܐܦܝܣ, valetque *persuasi sumus*. Mavult tamen Zingerlejus retinere lectionem ܡܦܝܣܝܢܢ, quia putat ܐܦܝܣ nonnunquam passive significare, ut valeat *persuasus est* (*überzeugt seyn*). Quam sententiam probare conatur duplici loco ex scriptis S. Ephraemi; sed prior locus non est ad rem. Is sic legitur (S. Ephraemi Op. omn. T. 1. pag. 158): ܡܛܠ ܕܣܪܐ ܠܐܒܪܗܡ ܗܘ ܥܩܪܐ ܣܒܪܐ ܠܗ ܗܝ ، ܡܛܠ ܗܢܐ ܐܦܣܗ ܕܬܬܩܪܒ ܠܗ ܕܬܦܝܣ ܗܝ ܠܗ ܕܗܝ ܐܝܬܝܗ ܥܩܪܬܐ . Hoc est: *Quia* Sara Abrahamum *ipsum sterilem esse putabat*, *non verò ipsam se*, ideò (*Deus*) *permisit illi* (*Pharaoni*) *ad ipsam accedere*, *ut persuaderet ipsa sibi*, *se esse sterilem*. Patet autem, etiam hoc loco ܢܦܝܣ activo sensu dici, ideo autem tantum posse reddi *persuaderi*, quia additum est ܗܝ ܠܗ; atqui longe alia ratio est loci Clementis, de quo nunc agimus. Alter autem locus est ad rem. Legitur hic in sermone quarto in Natalem Domini (Op. Omn. T. 2. pag. 416) hisce verbis: ܗܘܝ ܩܕܝܫܐ ܣܢܐܓܪܐ ܠܐܡܟ ، ܥܒܕ ܬܕܡܘܪܬܐ ܕܢܦܝܣܘܢ ܗܢܘܢ ܐܝܟܐ ܕܒܛܢܬܟ . , hoc est: *Esto*, *o sancte* (Jesum Christum alloquitur), *defensor causae matris tuae! Miraculum patra*, *ut cognoscant isti unde te conceperit*. Ibi ܕܢܦܝܣܘܢ, quod reddidimus *ut cognoscant*, omnino videtur valere *ut sibi persuadeant*. Ad hunc ergo modum ܡܦܝܣܝܢܢ valere possit *persuademus nobis*, sive *persuasi sumus*. Ad etymon Verbi ܐܦܝܣ quod attinet, ܐܦܝܣ origine non Semiticum est, sed Graecum, derivatumque, ut videtur, a substantiva voce πεῖσις, *suasio*.

(2) ܥܠܐ, emphaticè ܥܠܬܐ, de *causá* plerumque usurpatur; sed et de *prae-*

ܠܡܥܡܪܘ [1] ܘܡܣܝܒܪܝܢ ܩܛܝܪܐ ܕܩܘܢܕܘܢܘܣ [2] . ܘܐܘܠܨܢܐ ܕܡܫܡܫܝܢ ܒܐܘܪܚܐ
ܘܒܡܕܒܪܐ [3] ܕܒܥܠܕܒܒܘܬܗܘܢ . ܐܘܪܚܐ ܕܫܠܡܐ ܡܣܬܪܗܒܐ . ܘܡܫܠܡܐ ܟܠܗ
ܘܟܠܗܘܢ ܗܘܦܟܝܗܘܢ . ܗܘ ܕܡܬܬܟܠܝܢ ܠܗ ܐܝܟ ܕܢܬܬܚܡܠܢ ܕܬܫܠܡ ܠܢ ܐܢܬ
ܘܗܦܟܐ ܕܡܘܫܐ . ܐܝܟܢܐ ܕܠܐ ܢܬܟܠܐ ܠܗܘܢ ܘܢܫܠܡ ܠܗܘܢ ܒܩܘܫܬܐ

---

textu adhibetur, rarius licet; veluti Philipp. I. 18: ܐܢ ܒܥܠܬܐ ܘܐܢ ܒܩܘܫܬܐ pro quo Graece est: εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ. Priora hujus capitis verba a Wetstenio italicis, ut vocant, litterarum notis expressa fuerunt, quasi hic sacrae Scripturae locus aliquis recitaretur, puta 2 Thess. III. 4, qui in Finettiana editione falso hic indicatur. Vocabulum ܡܬܬܟܠܝܢ falsò Wetstenius ibi reddidit *confidimus*. Vide supra pag. 153, not. 1.

(1) ܕܢܥܡܪܘܢ Zingerlejus reddidit: *die Umgang pflegen*; parum recte, ut mihi quidem videtur. Nam, ut non negaverim ܥܡܪ seq. ܥܡ alicubi dici posse de *vivendi cum aliquo consuetudine*, attamen certissimum est, dictionis ܥܡܪ ܥܡ eam esse usitatissimam notionem ut significet *habitare cum aliquo*; atqui non erat, cur in praesenti loco a tritissima hac significatione recederetur.

(2) ܩܘܢܕܘܢܘܣ ipsa Graeca vox κίνδυνος est. Obiter hic moneo, vocabula origine Graeca frequenter occurrere non tantum in libris iis qui ex Graecis Syriaci facti sunt, verum etiam in iis qui primitùs Syriaca lingua fuere conscripti. Subjicio hic istiusmodi vocabulorum nonnulla ex multis quae mihi legenti occurrerunt in tertia Parte historiae ecclesiasticae Joannis, episcopi Ephesini [1]: ܦܪܗܣܝܐ (p. 5) παῤῥησία; ܗܘܦܪܟܐ (p. 6) ὕπαρχος; ܣܘܢܩܣܝܣ (pag. 11) σύναξις; ܣܛܣܝܣ p. 16) στάσις; ܐܟܣܘܪܝܐ (p. 18) ἀξυρία; ܠܝܛܘܪܓܝܐ (p. 23) λειτουργία; ܣܘܦܣܛܐ (pag. 24) σοφιστής; ܐܪܟܝܐܛܪܘܣ (ibid.) ἀρχίατρος; ܣܘܢܩܠܝܛܘܣ (p. 26) σύγκλητος. Moneo, eorum vocabulorum, quae hic recitavi, nullum esse, quod in Michaëlisii lexico Syriaco occurrat.

(3) ܒܐܘܪܚܐ ܘܒܡܕܒܪܐ. Obscure Wetstenius: *in semita et in deserto*. Zingerlejus interpretatur: *auf öffentlichem Wege und in der Wüste*. Itaque ܐܘܪܚܐ vocem, quia opponitur τῷ ܡܕܒܪܐ *desertum*, de

---

(1) Syriacum hoc opus, recentissime primùm editum a Curetonio (Oxonii, 1853) inscribitur: ܡܢܬܐ ܬܠܝܬܝܬܐ ܕܐܩܠܣܝܣܛܝܩܝ, hoc est: *tertia pars ecclesiasticae* (historiae).

ܒܡܫܪܝܘܬܐ (1 ܘܒܐܪܘܬܐ ܣܓܝܐܬܐ . ܡܛܠ ܕܠܐ ܢܗܘܐ ܕܝܢܐ ܠܡܗܝܡܢܐ .
ܘܡܬܢܟܦܝܢ ܐܝܟ ܢܫܐ ܠܘܬ ܩܕܝܫܘܬܐ (2 . ܐܝܬܝܗܘܢ ܕܝܢ ܡܬܗܠܟܝܢ
ܠܡܗܠܟܘ ܫܪܝܐ ܘܥܡ ܥܠܝܡܬܐ ܒܠܚܘܕܝܗܘܢ ܒܫܘܩܐ ܚܕ ܥܠ ܚܕ .
ܘܡܬܚܪܝܢ ܡܠܐ ܚܕ ܠܘܩܒܠ ܚܕ (3 ܘܡܬܟܬܫܝܢ . ܘܠܒܫܝܢ ܪܘܫܐ ܒܟܣܝܐ ܡܦܝܣܝܢܢ (4
ܠܗܘܢ ܠܡܬܦܠܓܘ ܠܡܛܠܗܘܢ . ܐܝܬܝܗܘܢ ܕܝܢ ܡܬܟܪܟܝܢ (5 ܒܒܬܐ ܕܐܚܐ ܒܥܠܘܬܐ
ܘܒܥܠܡܝܬܐ ܒܥܠܠܬܐ ܕܢܒܩܘܢ ܐܢܘܢ . ܐܘ ܕܢܩܪܘܢ ܡܠܬܐ . ܐܘ ܕܢܬܠܘܢ

---

via publica dictum esse intellexit. Vereor ut recte. Nam quum illi, qui hic redarguuntur, dicantur solere ambulatum ire cum puellis soli et sine arbitris, parum credibile videatur, de via *publica* hoc loco sermonem fieri.

(1) ܒܡܫܪܝܘܬܐ. Hoc vocabulum in Michaëlisii lexico non legitur; sed habetur ibi ab eadem radice (ܫܪܐ) derivatum vocabulum ܡܫܪܝܘܬܐ, cui subjiciuntur notiones hae: *laxatio*, *dissolutio*, *negligentia*, *conniventia*. ܒܡܫܪܝܘܬܐ vocem Wetstenius obscurè, ut sexcenties, reddidit *in remissionibus*. Post ܘܒܗܝܢ omisi ܟܡܐ ܒܡܫܒܚܬܐ ܟܡܐ ܒܡܫܪܝܘܬܐ. Rationem facti dedi supra, p. 45, in nota 5.

(2) ܩܕܝܫܘܬܐ Wetstenius falso interpretatur *sanctitatem*; debebat *virginitatem*. Vide quae notavimus supra pag. 129, not. 2. pag. 142, not. 2. pag. 143. not. 3.

(3) ܚܕ ܠܘܩܒܠ ܚܕ reddidimus *alii contra alios*. Raró fit, ut ܠܘܩܒܠ Praepositio valeat *contra*; legitur tamen eo sensu aliquoties, veluti Act. Cap. XXV. ℣. 7: ܩܛܪ̈ܓܐ ܣܓܝܐܐ ܘܩܫܝܐ ܡܝܬܝܢ ܗܘܘ ܠܘܩܒܠܗ, *accusationes multas et graves afferebant contra eum*.

(4) ܡܦܝܣܝܢܢ, quod discernas a ܡܦܣܝܢܢ, est Participium τοῦ ܐܦܝܣ, quod est species *Aktel* a radice ܦܝܣ. Legitur ter Act. XXI. 37—30. Wetstenius ܡܦܝܣܝܢܢ vocem male reddidit *suademus*; debebat *permittimus*.

(5) ܡܬܟܪܟܝܢ. Participium pro verbo Finito positum heic est, ut paulo post iterum, et sexcenties alibi. Rem non animadvertit Wetstenius; quo factum est, ut in interpretando hoc loco a mente auctoris aberraverit, et ea scripserit, quae mancam faciunt orationem, quippe apodosi sive *redditione* carentem.

ܐܢܘܢ ܀ ܐܘ ܕܢܬܠܩܘܢ ܐܢܘܢ . ܡܛܠ ܕܡܬܗܡܟܝܢ ܘܠܐ ܦܠܚܝܢ ܡܪܢ ܀ ܡܬܒܥܝܢ[1] ܐܝܟ ܕܠܐ ܡܬܒܥܝܢ . ܘܥܠ ܡܛܠ ܥܢܝܘܬܐ ܡܬܬܓܪܝܢ[2] ܥܡܐ ܕܥܢܝܐ . ܘܐܝܟ ܕܐܘܠܨܢܐ ܡܛܠܗܘܢ ܡܣܟܢܐ ܠܓܘܡܐ ܡܛܠ ܫܒܝܠܐ ܕܝܬܡܘܬܗܘܢ ܀ ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ : ܕܦܘܡܐ ܡܠܗ ܡܫܬܪܝܘܗܝ ܘܕܝܬܡܐ ܘܐܪܡܠܬܗܘܢ ܘܕܝܬܡܐ ܡܥܠܝܢ ܦܘܡܐ .

ܡܐܡܪܐ ✦ ܝܐ ✦

[3] ܦܘܡܐ ܐܢܬ ܐܘܬܠܘܬܗܘܢ ܕܡܠܟܘܗܝ ܐܝܟ ܕܠܐ ܡܬܒܥܝܢ ܐܠܐ ܡܓܪܓܝܢ[4] ܡܛܠ ܘܡܬܦܪܫܝܢ ܠܗܘܢ[5] ܕܡܬܟܪܝܐ ܗܘ ܗܕܐ ܘܕܡܬܟܠܐ . ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܕܦܘܡܐ ܐܬܠܘܬܗܘܢ ܀

---

(1) ܡܬܒܥܝܢ . Zingerlejus hoc loco dixit: *sinnen sie auf ungebührliches*. At ܒܥܐ verbum non significat *sinnen*, sed *investigare*, *scrutari*; nec ܕܠܐ ܡܬܒܥܝܢ valet *ungebührliches*. Contulit Zingerlejus ܕܠܐ ܡܬܒܥܝܢ cum *τὰ μὴ δέοντα* 1 Tim. V. 13, sed *τὰ μὴ δέοντα* Syriace ibi redditur ܣܪܝܩܬܐ, h. e. *vana*. Dictio ܕܠܐ ܡܬܒܥܝܢ valet *quae non quaeruntur*, aut *requiruntur*; in praesenti autem loco vertendum erat, *quae quaerenda* aut *requirenda non sunt*, idque ob contextam orationem (ܡܬܒܥܝܢ *investigant*, *scrutantur*). Latinorum Participia in *dus* a Syris frequenter exprimi etiam per Participia verborum passivorum, plurimis allatis exemplis docet Agrellius, in *Supplem. Syntax. Syr.* §. 53. III.

(2) ܡܬܬܓܪܝܢ . Simili phrasi dicitur 2 Petri, II. 3: ܢܬܬܓܪܘܢ ܒܟܘܢ, pro quo Graece est: ὑμᾶς ἐμπορεύσονται. Monuisum (supra p. 47), dicta haec esse de iis qui rem evangelicam in negotio et quaestu habent. Quae sententia mihi videtur nequaquam expressa esse in Zingerleji interpretatione: *und suchen durch süsse Worte Gewinn im Namen Christi*. Cur idem ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ, *sicut scriptum est*, redderet *denn es steht geschrieben*, causae nihil erat.

(3) Omisi heic verba: ܥܠ ܐܢܫܐ ܓܝܪ ܕܡܣܟܢܐ ܗܘ ܕܠܐ ܩܢܐ ܗܘ ܘܕܠܐ ܬܚܘܝܬܐ quaenam me rationes ad hoc induxerint, jam dixi supra pag. 48, in nota prima.

(4) ܡܓܪܓܝܢ Particip. speciei *Katel* a ܓܪܓ. Species *Katel* τοῦ ܓܪܓ rarioris usûs est; legitur tamen, exempli gratiâ, in hoc 1 Sam. XXVIII. 9: ܠܡܢܐ ܡܓܪܓ ܐܢܬ ܠܢܦܫܝ *quare insidiaris vitae meae*.

(5) ܠܗܘܢ (*sibi*) Pronomen heic abun-

ܕܡܝܢ (1 ܠܗܘܢ ܐܘܬܪܢܐ ܡܗܝܡܢܘܬܐ ܘܟܐܢܘܬܐ ܕܡܬܝܕܥܝܢ ܘܦܘܫܩܝܢ ܦܫܛ ܟܠܐ ܡܫܬܥܠܝܢ . ܘܡܕܡܝܢ ܡܠܐ ܡܗܝܡܢܬܐ ܘܡܘܬܪܢܝ (2 ܥܠ ܡܢܐ ܠܡܢܬܐ ܦܫܝܛܘܬܐ (3 ܡܬܩܪܝܐ ܕܠܐ ܕܝܠܗ ܛܒܬܐ . ܡܛܠ ܕܟܝܢ ܡܠܦܝܢ ܒܡܬܝܬܪܢܘܬܗܘܢ : ܡܠܠܬܐ ܕܡܠܦܢܐ . ܘܡܠܠܝܢ ܡܠܐ ܡܫܚܠܦܬܐ (4 . ܘܐܬܝܩܘܢ (5 ܕܗܝ

---

dat. Confer quae notavimus supra p. 148. in nota 2. Quae hic leguntur, verbotenùs reddideris : *Putant hoc esse virtutem et justitiam*. Novi ܡܘܬܪܐ vocem de *lucro* dici solere ; sed haec notio quum praesenti loco non satis convenire mihi videretur, praesertim quia ܡܘܬܪܐ ibi jungitur cum ܙܕܝܩܘܬܐ, existimavi ܡܘܬܪܐ heic adhiberi de animi *praestantia* sive *virtute*, qua significatione frequenter legitur vicinum vocabulum ܡܝܬܪܘܬܐ. Sciendum quoque est יותרן vocem Chaldaicam etiam de *praestantia* sive *excellentia* nonnumquam dici.

(1) Post vocem ܕܡܝܢ a contextu abesse volui *το* ܡܬܝܬܪܢܘܬܗܘܢ ; rationes hujus omissionis exposui supra, p. 49, in nota 2.

(2) A mente auctoris aberravit hoc loco Zingerlejus, non suâ tamen culpâ, sed Finettii, aut potius Wetstenii, qui pro Feminino ܡܕܡܝܢ et ܡܘܬܪܢܝ edidit in Masculino ܡܕܡܝܢ et ܡܘܬܪܢܝܢ. Wetstenius pariter, quum male hunc locum edidisset, male quoque eumdem interpretatus est.

(3) ܦܫܝܛܘܬܐ voci in lexicis non alia quam *simplicitatis* notio subjicitur ; sed haec praesenti loco minime convenit. A ܦܫܛ derivatum est ܦܫܝܛ, quod *simplex* significat, at significatione non primaria, sed secundaria. Primaria verbi ܦܫܛ notio quum sit in *expandendo*, *extendendo*, ܦܫܝܛ primariò significat *extentus*, *expansus*. Sentio itaque ܦܫܝܛܘܬܐ vocem, quae proximè a ܦܫܛ derivatur, primariò notare *extensionem*, eamque significationem huic vocabulo in praesenti loco esse subjiciendam. Chaldaeos פְּשִׁיטוּתָא vocem de *distensione* adhibere, Buxtorfius docet in Lexico ad voc. פָּשַׁט.

(4) ܡܠܐ ܡܫܚܠܦܬܐ. Haec Zingerlejus reddidit : *ein buntes Wortgemengsel*. Non placet. ܡܫܚܠܦ Participium Patientis speciei *Shaktel* a ܚܠܦ, quod ad modum Adjectivi hic adhibetur, proprie valet *diversus*, *varius* ; sed, ut mihi videtur, in praesenti loco ܡܠܐ ܡܫܚܠܦܬܐ *verba varia*, intelligenda sunt *verba heterodoxa*, idque ratione antitheseos ; nam statim ibi additur : *atque utinam veras*

ܡܠܠܝܢ ܗܘܘ ܡܘܠܦܢ̈ܘܬܐ ܕܐܘܪܚܐ (6 ܆ ܐܠܐ ܗܕܐ ܗܝ ܕܡܟܝܒܐ (7 ܆ ܕܠܐ ܡܫܬܡܥܝܢ
ܡܛܠ ܨܒܝܢ ܘܡܬܡܪܚܝܢ ܥܠ ܡܕܡ ܕܠܐ ܐܠܗܘܬܐ ܆ ܡܠܦܢ̈ܐ (8 ܕܨܒܝܢ ܕܢܗܘܘܢ

---

traderent doctrinas, cet. Itaque conjicio, Clementem hoc loco adhibuisse verbum ἑτεροδιδασκαλεῖν. Moneo, Pauli verba ista (1 Tim. 1. 3): ἵνα παραγγείλῃς τισὶν μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν, in Peshito reddita esse: ܕܬܦܩܘܕ ܠܐܢܫ̈ܝܢ ܕܠܐ ܢܠܦܘܢ ܡܘܠܦܢ̈ܐ ܡܫܚܠܦ̈ܐ.

(5) Ad Graecorum Optativum Syriace exprimendum, quod variis modis fieri solet, (Cf. Agrellii Suppl. Syntax. Syr. §. 21), adhibetur etiam vocula ܐܠܘ cum verbo illius temporis (Praet. aut Fut.) ad quod pertinet id de quo sermo instituitur.

(6) Vocem ܢܘܟܪܝܘܬܐ, quae post ܕܐܘܪܚܐ in Mscpto Codice legitur, in contextum non admisi. Rationem facti reddo supra, pag. 49, in nota 4.

(7) ܐܠܐ ܗܕܐ ܗܝ ܕܡܟܝܒܐ. Haec pressius reddita valent: *Sed hoc est quod triste.* ܡܟܝܒܐ forma est feminini Generis, quo genere Syri exprimunt Genus Neutrum, cujus formâ Grammaticâ carent. Sed et Masculinum Genus frequenter adhibere solent ad Neutrum exprimendum ut ܛܒ ἀγαθόν (2 Cor. V. 10), ܫܦܝܪ καλόν (Gal. IV. 18), ܒܝܫ κακόν (Matth. XXVII. 23). Cf. Agrellii *Suppl. Syntax. Syr.* §. 29. ܡܟܝܒܐ vox, quae ad modum Adjectivi hoc loco adhibetur, proprie est forma Participii *Agentis* speciei *Aktel* a rad. ܟܐܒ; ut adeo ܡܟܝܒܐ valeat *id quod molestiam affert*. Wetstenius in reddendo hoc loco graviter lapsus est: vertit enim: *sed sunt molesti;* ex falsa autem hac interpretatione factum est, ut in iis quoque, quae statim ibi adjiciuntur, a mente auctoris aberraverit.

(8) Praesentem locum verbotenus ita reddideris: *quia volunt esse doctores et ostendere de se quod sciunt loqui.* ܘܢܚܘܘܢ ܥܠ ܢܦܫܗܘܢ ܕܝܕܥܝܢ ܠܡܡܠܠܘ. Haec Wetstenius reddidit: *et ostentant se scire ea quae loquuntur;* quae falsissima est illorum verborum] interpretatio. Non animadvertit Wetstenius, ܘܢܚܘܘܢ vocem pendere ab antegresso ܕܨܒܝܢ, nec vidit adhibitam ibi esse illam Syrorum structuram, qua Infinitivus ab alio verbo Finito rectus exprimitur per formam Futuri cum praefixo *Dolath.* Quae syntaxis frequenter occurrit. Videsis Hoffmanni Gram. Syr. §. 134. 3. a p. 343.

ܡܠܟ̈ܘܬܐ ܘܢܗܘܘܢ ܥܠ ܢܦܫܗܘܢ[1] ܕܢܚܙܘܢ ܕܢܫܬܠܛܘܢ . ܥܠܝܗ ܕܩܘܣܛܢܛܝܢܘܦܘܠܝܣ[2]
ܟܕ ܠܐ ܡܫܬܡܥܐ ܕܡܫܝܚܐ[3] . ܩܘܡ ܕܠܐ ܐܪܥ ܠܥܒܕܘܗܝ ܕܐܠܗܐ . ܘܠܐ ܡܫܬܡܥ
ܠܗܘ ܕܐܡܪ[4] : ܕܠܐ ܢܗܘܘܢ ܡܠܟ̈ܘܬܐ ܬܚܘܬ ܚܕܐ ، ܐܝܟ ، ܘܠܐ ܢܟܬܫܘܢ ܥܡܗܘܢ
ܥܡܡܐ . ܐܝܟܢܐ ܓܝܪ ܕܡܠܟܘܬܐ ܠܐ ܡܫܬܠܛܐ . ܒܙܢܐ ܗܘ ܕܢܒܝܐ ܕܡܬܡܠܟ
ܡܬܡܠܟ ܘܡܫܬܠܛ[5] ܠܟܠܗ ܥܠܡܐ . ܘܠܐ ܐܝܟ ܢܫܠܛ[6] . ܢܫܠܛ ܡܠܟܘܬܐ

---

(1) ܥܠ ܢܦܫܗܘܢ , *super anima sua* , hoc est , *de se*. ܥܠ Praepositionem Syri eâ etiam adhibent significatione , quam habet Latinorum *super* , exempli gratiâ, in hoc Virgilii (Aen. 1. 754) : *Multa super Priamo rogitans , super Hectore multa*. Pronomen *reflexivum* , quo Syri carent , tum aliis modis exprimere solent , tum etiam adhibito Nomine aliquo , et eo frequentissime quidem ܢܦܫܐ *anima* , minùs frequenter ܩܢܘܡܐ *substantia* , raro ܦܪܨܘܦܐ *πρόσωπον* , *persona* , aut ܪܘܚܐ *spiritus* ; aliquando ܟܝܢܐ *essentia* , *natura* , veluti in ܪ̈ܚܡܝ ܟܝܢܗܘܢ *amantes seipsos* (Assem. T. 3. P. 1. p. 77), ܡܫܠܛܢܘܬ ܩܢܘܡܐ *dominium in se ipsum* (ibid. Tom. 2. p. 285). Cf. Agrellii *Supplem*. Syntax. Syr. §. 89.

(2) ܥܠܝܗ ܕܩܘܣܛܢܛܝܢܘܦܘܠܝܣ ܟܕ ܠܐ . De his vide quae notavimus supra , pag. 50 in nota ordine secunda.

(3) Post ܕܡܫܝܚܐ omitto verba ista : ܘܡܠܟܝ ܕܪܘܡܝ ܠܚܠܢܝ̈ܐ . Cujus omissionis rationes exposui supra , pag. 51 , in nota tertia.

(4) Voces ܠܗܘ ܕܐܡܪ Wetstenius falsò reddidit *dicentem* , quasi scriptum ibi esset ܠܗܘ ܕܐܡܪ .

(5) ܕܡܬܡܠܟ ܡܬܡܠܟ ܘܡܫܬܠܛ . Notetur hoc loco usus Participii (ܡܬܡܠܟ et ܡܫܬܠܛ) pro Infinitivo . ܐܬܡܠܟ verbum simili structura legitur quoque in hoc Marci Cap. II. 2 : ܐܝܟܢܐ ܕܠܐ ܐܫܟܚ ܐܢܘܢ , *ita ut eos capere non posset* (locus). Confer quae notavimus supra pag. 144 , in nota prima. ܡܫܬܠܛ est Participium agentis speciei *Shaktel* (ܫܬܠܛ) a ܫܠܛ .

(6) Varia , quae heic recitantur Sacrae Scripturae loca obscurissime reddita sunt in versione Wetsteniana . Servilem ibi egit interpretem , non fidelem. Sic paulo infra dictionem ܙܒܢܝܢ ܙܒܢܝܢ serviliter reddidit *in tempore... in tempore* , cum ibi reddenda erat *aliquando...*

ܕܒܢܝܫܐ . ܘܐܢ ܐܝܬ ܡܢ ܫܘܡܠܐ . ܘܡܢ ܦܠܚܡܐ ܐܢܫܝܢ . ܘܐܠܐ . ܐܡܝܪ
ܚܝܘܬ ܟܠ ܦܘܡܝ . ܡܪܚܝܢ ܓܝܪ ܠܡܬܡܠܟ . ܘܡܪܚܝܢ ܠܡܣܬܟܠܘ .
ܡܛܠ ܐܡܪ : ܕܡܬܡܛܠ ܡܪܚܘܬܐ ܢܝܫܢ ܟܠܗ . ܡܛܠ ܐܡܪ : ܠܗܘܐ
ܡܠܟܠܗܘܢ ܡܬܡܪܚܐ ܒܡܫܡܠܝܐ . ܡܠܬܒܐ ܓܝܪ ܠܒܪܢܫܐ ܠܡܬܒ ܕܐܬܡܠܐ
ܡܗܘܐ ܡܢܗ ܦܠܓܘܬܐ ܠܡܠܟ ܒܬܘܠܗ . ܐܡܬܐ ܓܝܪ ܕܡܬܡܛܠ ܡܠܐ ܡܢܗܘܢ
ܕܐܬܐ ܠܡܘܡܝܢ . ܗܢܐ ܡܪܢܫܐ ܡܫܡܐ ܠܟܝܢ . ܘܕܡܬܡܠܝܢ ܡܬܡܠܐ ܡܠܐܡܬܐ .
ܡܬܘܡܥ ܡܬܐ . ܘܕܡܫܬܥܢܝܢ ܒܫܘܡܠܗ . ܢܦܠ ܒܝܬܡܠܐ . ܡܠܐܝ ܠܐ
ܡܪܕܘܬܗ ܓܝܪ ܕܠܫܢܐ ܐܬܐ ܪܘܓܙܐ [1]. ܘܡܫܬܥܢܝܢ ܢܦܩ ܠܒܢܬܗ . ܘܢܦܫ ܢܦܫܗ
ܠܚܢܐ . ܘܟܠܝܢ ܐܢܘܢ ܓܝܪ ܕܒܣܝܡ ܒܘܪܟܬܐ [2] ܘܡ̈ܠܝ ܒܝܬܘܬܐ ܡܛܥܝܢ
ܠܒܣܡܬܐ ܕܠܡܬܩܢܐ . ܘܒܢܡܘܣܐ [3] ܠܗܘܢ ܢܘܩܐ . ܡܛܥܝܢ ܠܗܘܢ . ܢܦܫܐ

---

aliquando, vel simili aliquo modo. Alia mitto.

(1) ܠܐ ܡܪܕܘܬܗ ܕܠܫܢܐ ܐܬܐ ܪܘܓܙܐ Wetstenius interpretatur; *per petulantiam linguae adducit iram*. Parum recte. Nam ܐܬܐ Participium *Ktal* ab ܐܬܐ non est *adducit*, sed *venit;* deinde ܠܐ ܡܪܕܘܬܐ proprie non est *petulantia* sed *indisciplina*, qua voce in versione mea usus sum, quum non dubitarem, quin Clemens hoc loco adhibuisset Graecum vocabulum ἀμαθία, cui vocabulo Syriacum ܠܐ ܡܪܕܘܬܐ ad amussim respondet. De vario modo quo Syri exprimere solent Graecorum Nomina composita per α privativum, fusè disserit Agrellius in *Suppl. Syntax. Syr.* §. 49.

(2) ܒܣܝܡ ܒܘܪܟܬܐ. Zingerlejus haec reddidit *durch Segen*. Non probo. Nimirum, respexit heic Clemens ad locum epistolae ad Romanos (Cap. XVI. 17—19), ubi εὐλογία vox, cui praesens ܒܘܪܟܬܐ respondet, cum voce χρηστολογία synonymice jungitur adhibeturque de blandiloquio.

(3) ܘܒܢܡܘܣܐ. De Praefixis ܕ et ܒ conjunctis videsis quae notavimus supra

ܢܦܫܗܘܢ ܡܢ ܕܝܢܐ ܕܬܩܝܦ ܟܠ ܡܠܦܢܐ . ܕܝܢܐ ܝܬܝܪ ܡܠܝܐ[1] ܡܩܒܠܝܢ ܡܠܦܢܐ ܐܝܟ ܕܡܠܟܝܢ ܘܠܐ ܟܕ ܚܪܝܢ . ܘܐܝܟ ܕܫܩܠܝܢ ܥܡܗ ܕܡܫܝܚܐ ܡܪܟܒܬܐ[2] . ܘܐܡܪܝܢ ܕܐܝܪܐ ܡܠܟܝܢܢ . ܘܡܬܥܫܢܝܢ ܘܩܝܡܝܢ ܣܪܝܩܐܝܬ ܘܡܬܬܪܝܡܝܢ ܘܡܫܬܒܗܪܝܢ ܒܡܠܝܚܘܬܐ ܕܦܘܡܐ . ܗܠܝܢ ܕܐܝܟ ܐܠܗܘܬܗܘܢ ܐܝܟ ܫܡܥܐ ܕܟܫܡܥܬܐ ܡܢܟܪܝܢ . ܘܡܬܝܪܝܢ ܒܠܫܢܝܢ ܚܢܦܐ ܘܡܩܒܠܝܢ ܕܝܢܐ . ܡܛܠ ܕܒܡ̈ܠܝܗܘܢ ܘܒܡܘܠܟܢܗܘܢ ܣܪܝܩܐ ܡܠܟܝܢ ܚܟܡܬܐ ܢܦܫܢܝܬܐ[3] ܘܝܘܠܦܢܐ ܣܪܝܩܐ ܕܡ̈ܠܐ ܡܦܝܣܢܝܬܐ[4] ܕܫܘܥܠܝܐ ܕܥܠܡܢܝ̈ܐ . ܐܝܟ ܕܒܠܒܗ

---

pag. 52, in nota *b*. Pro ܡܛܘܒܝܢ ܠܗܘܢ ܛܘ̈ܒܐ CLEMENS Graece scripserit : *καὶ μακαρίζοντες αὐτοὺς*, cet. Syriaca illa phrasis bis legitur in Peshito (Jacob. V. 11 et Luc. I. 48), utroque loco Graeco verbo *μακαρίζειν* respondens. ZINGERLEJUS τὸ ܡܛܘܒܝܢ ܠܗܘܢ ܛܘ̈ܒܐ reddidit : *ihnen Glückswünsche vorschwätzend*, quae, ut mihi videtur, Syriacae dictionis interpretatio est parum accurata.

(1) ܕܝܢܐ ܝܬܝܪܐ ܡܩܒܠܝܢ . ZINGERLEJUS το ܡܩܒܠܝܢ reddidit : *nehmen über sich*, quam significationem vox illa hoc loco minime habet, quum illi non addatur ܠܗܘܢ, aut ܠܢܦܫܗܘܢ, aut simile quid. Plura hic peccavit WETSTENIUS ; nam ܬܩܝܦ non est *sancita*, et ܝܬܝܪܐ, quum non construatur cum ܡܢ Praepositione, nec reddendum erat per Comparativum ; ad haec, ܝܬܝܪܐ vocabulum, quamquam passim dicitur de *eo quod abundat*, attamen latinum epitheton *abundans* praesenti loco non convenit ; nam quid tandem intelligas *judicium abundans*?

(2) Obscurum WETSTENIUS hoc loco iterum agit interpretem, imo et falsum. Nam ܕܫܩܠܝܢ non significat *qui portant* ; et ܡܩܒܠܝܢ ܕܝܢܐ non valet *portant judicium*, sed *accipient judicium*.

(3) ܚܟܡܬܐ ܢܦܫܢܝܬܐ . Haec ZINGERLEJUS reddidit *sinnliche Weisheit*. At ܢܦܫܢܐ valet *animalis*, et legitur 1 Cor. XV. 44, ubi respondet Graeco *ψυχικός*.

(4) ܕܡ̈ܠܐ ܡܦܝܣܢܝܬܐ. His vocibus Syrus interpres exprimere voluerit compositam vocem Graecam *πιθανολογία*, quae legitur in epistola ad Coloss. II. 24, ad quem locum CLEMENS hic allusit.

ܘܪܫܐ ܕܡܫܠܛܢܘܬܐ ܕܐܐܪ [1] ܘܪܘܚܐ ܗܘ ܕܡܫܬܡܫܐ ܒܒܢ̈ܝܐ ܗܠܝܢ ܕܠܐ
ܡܬܛܦܝܣܝܢ [2]. ܐܝܟ ܠܥܠܡܘܬܗ ܕܥܠܡܐ ܗܢܐ [3]. ܘܠܐ ܐܝܟ ܡܕܠܦܢܘܬܗ ܕܡܫܝܚܐ.

ܡܬܛܦܝܣܢܘܬܐ vocabulum, quod *suasoria* reddi possit, hac certe significatione in lexicis adhuc desideratur.

(1) ܪܫܐ ܕܡܫܠܛܢܘܬܐ ܕܐܐܪ. Respondent haec verbis Graecis istis: ὁ ἄρχων τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, Ephes. Cap. II. 2, ubi ἐξουσία collectivam habet notionem diciturque de *daemonibus* sub principe daemoniorum *in aëre* tamquam in sua sede commorantibus; nam Genitivus τοῦ ἀέρος (ܕܐܐܪ) non est Genitivus *objecti*, qui indicet id in quod daemones concessam ipsis a Deo potestatem exerceant, sed *localem* exprimit *dependentiae relationem*, veluti in hoc Johannis (Cap. VII. 35): ἡ διασπορὰ τῶν Ἑλλήνων, h. e. *dispersio* (dispersi) *inter Graecos;* aut in illo Pauli (2 Cor. XI. 27): κίνδυνοι ποταμῶν, h. e. *pericula in fluminibus* (obita). Atque haec de vocabulis; ad rem quod attinet, obiter hic moneo, S. Augustinum (Lib. III. *De Genesi ad litteram*, Cap. X) docere, caliginosum hujus mundi aërem quasi carcerem esse daemonibus usque ad tempus judicii. Et S. Thomae quoque doctrina est (1 P. Q. 64. art. 4): daemones usque ad diem judicii in hoc aëre caliginoso esse ad nostrum exercitium. Praesentem locum male reddidit Wetstenius scribens: *juxta voluntatem principum et potestatum aëris.* Nec rectius Zingerlejus: *nach dem Willen des Fürsten und Machthabers dieser Luft.*

(2) ܕܠܐ ܡܬܛܦܝܣܝܢ. Valent haec: *qui sibi persuaderi non patiuntur* (immorigeri). Passivum est Participium (cum notione reflexiva) speciei *Ethtaktal*, ab ܐܩܛܠ (*Aktel*), de quo Verbo diximus supra pag. 152 in nota 1. Moneo, pro altero ܛ in hujus verbi specie *Ethtaktal* adhiberi ܬ, ut adeò pro ܐܬܛܛܦܝܣ scribatur ܐܬܬܛܦܝܣ, et sic porrò. Legitur tamen quoque cum duplici ܛ, 2 Tim. III. 3: ܡܬܛܛܦܝܣܝܢ, et Act. XXIII. 21: ܬܛܛܦܝܣ. Ceterum per dictionem ܕܠܐ ܡܬܛܦܝܣܝܢ Syrus interpres expresserit Genitivum *qualitatis* τῆς ἀπειθείας (Ephes. II. 2), id quod Clemens hoc loco scripserit. Τῆς ἀπειθείας in Peshito redditur ܕܠܐ ܡܬܛܦܝܣܢܘܬܐ h. e. *sine persuasione*, passivo sensu, quasi barbare tu dicas: *sine persuasibilitate.*

(3) ܐܝܟ ܠܥܠܡܘܬܗ ܕܥܠܡܐ ܗܢܐ. Haec Wetstenius reddidit: *secundum mundanitatem hujus saeculi;* Zingerlejus autem:

(1 ܡܕܡ ܕܐܝܬ ܠܝ ܡ̈ܢܝܢ ܡ̈ܠܠܐ ܕܡܪܕܘܬܐ ܐܘ ܡ̈ܠܠܐ ܕܥܠܝܡܘܬܐ ܐܘ ܕܢܨܝܚܘܬܐ (2 .
ܡܬܚܙܐ ܗܘ (3 ܟܠܗ ܗܘ ܕܡܬܒܥܐ ܠܡܠܟܐ ܕܠܐ ܣܟܠ . ܟܠܗ ܗܘ ܕܡܠܟܐ

---

nach dem irdischen Sinne dieser Welt. Uterque falsò. Causam erroris inde repeto, quòd non discreverint ܥܠܝܡܘܬܐ vocem ab ܥܠܡܘܬܐ ejusdem fere scripturae vocabulo, sed à diversa radice oriundum. ܥܠܡܢܘܬܐ (Ephes. II. 2) valet *mundanitas*, et proxime derivatur a ܥܠܡܢܐ, (apud Assemanum B. O. T. I. pag. 386, et iterum T. III. Part. I. pag. 389) quod est a ܥܠܡ, *saeculum*, *mundus*, cujus vocabuli radix est עָלַם, *abscondit*, Syris, ut videtur, inusitata. Sed ܥܠܝܡܘܬܐ, quod in praesenti Clementis loco legitur, et proxime derivatur a ܥܠܝܡܐ *juvenis*, de *juventute* dicitur; hujus autem vocabuli radix Syris, ut videtur, inusitata, غلم est. Quum Clemens Pauli verbis (Coloss. II. 8) heic uteretur, dubitandum non est, quin pro ܐܝܟ ܥܠܝܡܘܬܐ ܕܥܠܡܐ ܗܢܐ Graece scriptum fuerit: *κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου.* Syrus ergo Clementis interpres *στοιχεῖα τοῦ κόσμου*, *elementa mundi*, mundi nescio quam *juventutem* sive *adolescentiam* falsò intellexerit, ideoque *τὰ στοιχεῖα* reddiderit ܥܠܝܡܘܬܐ. Clemens autem *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* intellexit *doctrinam* sive *institutionem mundanam* et oppositam doctrinae Christi. Patet hoc ex eo quòd statim antithetice ibi addit ܘܠܐ ܐܝܟ ܡܠܦܢܘܬܗ ܕܡܫܝܚܐ, *et non secundum doctrinam* Christi. Paulus (Coloss. II. 8) simpliciter dixerat: *καὶ οὐ κατὰ Χριστόν.* Clemens ergo ibi non simpliciter Pauli verba recitat, sed interpretem agit. Quum ergo in altera parte antitheseos dixerit, *et non secundum doctrinam* Christi, vis antitheseos postulat ut *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* intellexerit *institutionem* sive *doctrinam mundanam*. Utrum verò Paulus ipse *τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου* hoc sensu sumserit hic non inquiremus, quia longum sit hoc disputare nec in praesenti necessarium est.

(1) Post antegressa illa, ܘܠܐ ܐܝܟ ܡܠܦܢܘܬܗ ܕܡܫܝܚܐ, leguntur in Codice verba haec: ܡܢ ܚܪܬܐ ܓܝܪ ܕܡܠܬܗ ܡܬܝܕܥ ܒܪܢܫܐ, hoc est: *Nam ex fine* (aut *exitu*) *sermonis sui homo cognoscitur.* Quae verba jam in se obscura, quum mihi viderentur huic loco non convenire et speciem glossematis prae se ferre, in Latina mea interpretatione non expressi; neque admisi in praesentem contextum Syriacum; nam ab eo contextu, qui in prima hujus operis parte habetur, nihil quidquam abesse volui eorum quae in Mscpto Codice legerentur.

(2) Post ܐܘ ܕܢܨܝܚܘܬܐ legitur in Mscpto

ܚܘܝ ܗܠܝܢ ܡܢܗܘܢ . ܡܘܗܒܬܐ ܗܘܬ ܕܬܫܡܫܬܐ ܩܕܡ ܡܪܢ ܀ ܗܘ ܡܫܡܫ
ܠܐܚܐ ܪܘܚܢܝܐ [4] . ܠܟܗܢܐ ܐܝܟ ܕܟܠܝܢ ܘܕܝܢܐ ܐܝܟ ܕܫܠܝܛ ܘܡܪܢ
ܐܬܐ . ܘܬܘܕܐ [5] ܡܘܗܒܬܐ ܕܬܫܡܫܬܐ ܕܩܕܡ ܠܥܠܡܐ ܕܐܢܫܐ ܕܡܫܝܚܐ .
ܕܢܬܪܘܚܘܢ ܛܒܬܐ ܘܡܘܬܪܢܘܬܐ ܗܠܝܢ ܕܡܥܕܪܢ ܠܒܢܝܢܫܐ ܕܐܠܗܐ ܀ ܐܠܗܘ
ܕܢܬܪܘܚܘܢ ܠܟܠܢ ܡܥܕܪܐ .

Codice ܐܘ ܕܬܫܡܫܬܐ h. e. *aut* (sermonem) *ministerii*. Quae verba a praesenti contextu Syriaco abesse volui. Rationem facti exposui supra pag. 55, in nota sexta. Zingerlejus voces illas ܐܘ ܕܬܫܡܫܬܐ reddidit: *oder irgend einem andern Dienste*, quae interpretatio probari possit, si legeretur Syriace ܐܘ ܬܫܡܫܬܐ absque *doloth*; nunc autem falsa est et rejicienda.

(3) ܡܒܪܟ ܗܘ ܐܠܗܐ Wetstenius falso reddidit *benedic Deo.* Debebat *benedictus*, aut rectius, *laudatus sit Deus.* ܡܒܪܟ est Participium Patientis speciei *Katel*, a ܒܪܟ.

(4) ܐܚܐ ܪܘܚܢܝܐ Zingerlejus reddidit: *den geistlichen Brüdern;* sed epitheton hoc, *geistlichen*, non eam habet notionem, quam in praesenti loco ܪܘܚܢܝܐ vox postulat. Vide quae in hanc rem notavimus supra, pag. 56, in nota prima.

(5) ܬܘܕܐ a Zingerlejo redditur: *Erzähle mit Danksagung* (gegen Gott;). Sed illud *mit Danksagung* (gegen Gott) de suo adjecit Zingerlejus. Ad haec, ܡܘܗܒܬܐ, quod Singularis Numeri vocabulum est, in Plurali reddidit (*Gnadengaben*). Conjecerim, Zingerlejum mentem auctoris hoc loco non satis recte percepisse. In eo quoque lapsus est Zingerlejus quod verba ista, ܕܢܬܪܘܚܘܢ .... ܕܐܠܗܐ pro parenthetica sententia habuit, disjungens ea a postremis hujus Capitis verbis, ܐܠܗܘ ܕܢܬܪܘܚܘܢ ܠܟܠܢ ܡܥܕܪܐ, quae verba falsò conjunxit cum antegresso ܡܘܗܒܬܐ, Singularis Numeri vocabulo. Wetstenius pariter ܡܘܗܒܬܐ falso reddidit in Plurali Numero *dona*, nec recte interpretatus est verba illa, ܕܢܬܪܘܚܘܢ .... ܕܐܠܗܐ, quae reddidit: *ut sint bona et abundantia, quae adjuvent homines Dei.*

ܦܣܘܩܐ ܀ ܝܒ ܀

ܗܟܢ ܕܝܢ ܫܦܝܪܐ ܗܝ ܘܡܬܒܥܝܐ ܕܐܝܟܢ ܢܣܥܘܪ ܠܝܬܡܐ ܘܠܐܪܡܠܬܐ .
ܘܠܡܣܥܪ ܠܡܣܟܢܐ ܐܝܟܢ ܕܐܝܬ ܠܗܘܢ ܣܢܝܩܐ ܣܓܝܐܐ[1]. ܘܝܐܝܢ[2] ܕܠܐ
ܦܠܓܐ ܡܬܒܥܝܢ ܘܫܦܝܪܢ ܘܝܐܝܢ ܠܥܒܕܘܗܝ ܕܐܠܗܐ[3]. ܘܗܟܢ ܕܝܢ

---

(1) Post voces illas, ܣܢܝܩܐ ܣܓܝܐܐ, leguntur in Mscpto Codice verba haec: ܩܕܡܝܬ ܕܝܢ ܠܒܢܝ ܒܝܬܐ ܕܗܝܡܢܘܬܐ, h. e. ***primò autem domesticos fidei*** (Gal. VI. 9). Quae verba in praesentem contextum Syriacum non admisi, quum pro glossemate illa haberem. Vide supra p. 57, not. 6.

(2) ܘܝܐܝܢ ... ܕܐܠܗܐ. Misere hunc locum interpretatus est Wetstenius, sic ibi scribens: ***qui*** (domestici fidei) ***sine dubio opus habent et pulchri sunt et speciosi servis Dei.*** Intelligat haec qui poterit! Equidem miror, Wetstenium non dubitasse talia proferre, quum non potuerit non animadvertere, se hac interpretatione quam gravissime peccare in regulas Grammatices; nam ܡܬܒܥܝܢ et ܫܦܝܪܢ et ܝܐܝܢ, quae omnia sunt Feminini Generis Pluralia, tamquam Praedicata junxit cum ܥܒܕܘܗܝ plurali nomine masculini generis. Verbotenus ibi dicitur: ***Haec*** (visitare pupillos, cet.,) ***sine controversia necessaria sunt, et pulchra atque decora servis Dei.*** Recte Zingerlejus: ***Diess ist ohne Zweifel pflichtgemäss, schön und geziemend für Diener Gottes.***

(3) Post vocabula illa, ܠܥܒܕܘܗܝ ܕܐܠܗܐ, Codex Msptus statim habet verba haec: ܐܝܢ ܐܝܢ ܫܪܝܪܐ ܐܢܘܢ ܒܢܝܢܫܐ ܕܫܪܪܐ, hoc est: ***imo, imo, vere sunt homines veritatis!*** Wetstenius illa reddidit: ***sive vere sunt homines veritatis.*** Falsò; nam ܐܝܢ hoc loco Particula ***affirmantis*** est; nuspiam vero ita adhibetur ut significet ***sive.*** Zingerlejus interpretatur: ***die wahrhaftig Anhänger der wahrheit sind.*** Nimirum, conjecit Zingerlejus pro ܐܝܢ, ܐܝܢ legendum esse ܐܝܟܢ. At Mscpt. Codex dat ܐܝܢ, ܐܝܢ, nec credibile est, librarium pro ܐܝܟܢ per errorem scripsisse ܐܝܢ, ܐܝܢ. Sed verba illa, ut patet, orationis concinnitatem hoc loco destruunt. Ut mihi videtur, inane quoddam glossema sunt ad antegressa illa: ܠܥܒܕܘܗܝ ܕܐܠܗܐ. Quam ob causam ea in Syriacum epistolarum contextum, quem hic do, non admisi.

ܐܦ ܗܘܕܐ ܛܠܝܐ ܘܪܘܚܐ ܘܡܫܡܫܢ [1] ܠܐܚܝܗܝ ܘܐܬܠܡܝܕܘܗܝ ܐܢܫܐ ܕܡܫܡܫܝܢܐ .
ܕܢܗܘܘܢ ܡܫܡܫܝܢ ܠܐܚܝܗܝ ܕܡܫܝܚ ܥܠ ܢܦܫܐ ܒܝܬܝܐ ܘܡܬܟܪܝܢ ܘܡܬܡܫܟܝܢ
ܠܟܠܗܘܢ [2] ܡܬܚܘܢܝܢ [3] . ܕܟܠܢܐ [4] ܘܡܫܡܫܢܐ ܡܢ ܟܠܗܘܢ . ܠܐ ܡܫܩܠܐ ܡܬܬܩܢܢܐ
ܘܡܫܬܠܛܢܐ ܕܡܬܚܝܢ ܘܡܬܠܡܕܝܢ . ܐܝܟ ܕܢܗܘܘܢ ܠܟܠܢܫܝܢ ܕܡܬܟܬܒܢܐ
ܐܬܠܡܝܕܘܗܝ ܡܬܚܘܢܝܢ . ܘܡܫܡܫ ܠܐܚܘܬܐ ܕܢܗܘܘܢ ܗܢܘܢ ܐܘ ܠܡܩܒܠܢܐ ܕܪܐܙ [5] .

---

(1) ܛܠܝܐ ܘܪܘܚܐ ܡܫܡܫܢ . Dixeris, post Feminina ܪܘܚܐ et ܛܠܝܐ etiam scribendum fuisse ܡܫܡܫܢܐ, in Genere Feminino; Non ausim tamen certò affirmare, sermonis ibi esse vitium; nam quum ad Neutrum Genus exprimendum Syri tam Masculinum adhibeant quam Femininum, forsitan et per usum loquendi licuit utrumque Genus hoc casu miscere. Exempla tamen desidero.

(2) In ܡܘܡܝܢ ܠܟܠܗܘܢ agnoscenda est structura *praegnans*; nam ܐܘܡܝ *adjuravit*, (*Aktel* ab ܡܘܡܐ) proxime construi nequit cum ܠܘܬ Praepositione; sed dicitur, exempli gratiâ, ܡܘܡܐ ܐܢܐ ܠܟ ܡܟܪܣܢܐ ܕܟܐܢܘܬܐ ܒܗܘ ܕܡܢܗ ܟܠܡܕܡ ܗܘܐ ܐܬܒܪܝ, *adjuro te, rectitudinis inimice* (Satan), *per eum a quo omnia creata sunt.* Itaque ܠܘܬ Praepositio referenda est ad eum morem, quo exorcizantes, interea dum spiritum nequam ut ex obsesso egrederetur per Deum adjurarent, manus suas *super* (ܠܘܬ) energumenos imponerent. Cf. Concil. Carthagin. IV. Cann. VII. et XC.

(3) ܡܬܚܘܢܝܢܐܝܬ vocem, quae in lexicis adhuc desideratur, reddidi *utiliter*; debebam *sapienter* aut *considerate*. Pro ܡܬܚܘܢܝܐܝܬ (a Denom. ܚܘܢ, quod est ab ܗܘܢ), per errorem legeram ܡܬܗܢܝܐܝܬ, quod proxime derivatum sit ab *Aktel* ܐܗܢܝ (ab ܗܢܐ) *utilitati fuit.*

(4) ܕܟܠܢܐ vox construitur cum dictione ܡܘܡܝܢ ܠܟܠܗܘܢ eâdem ratione qua supra (pag. 123, not. 1) diximus ܗܘܡܢܘܬܐ vocem construi cum antegressâ ܡܗܝܡܢܘܬܐ. Confer Hebraicum illud (Judic. XV. 8): וַיַּךְ אוֹתָם מַכָּה גְדוֹלָה, *percussit eos percussione magna.*

(5) ܠܡܩܒܠܢܐ ܕܪܐܙ. Participia etiam activa, in *statu absoluto* cum ܕ, nonnumquam adhibentur ad modum Adjectivorum. Cf. 1 Cor. XIII. 1. Barhebraeus dixit (Chronic. pag. 146: in edit. Brunsii): ܒܩܘܪܫܐ ܕܡܘܒܫ ܘܒܫܘܚܢܐ ܕܡܘܩܕ, *in frigore arefacienti et calore urenti.* Cf. Agrellii *Appendiculam posteriorem ad Supplem. Syntax. Syr.* pag. 36.

[1] ܘܩܪܝܢ ܠܗ ܡܟܪܟܝܢ ܠܐܢܫܝܢ ܕܡܬܩܪܝܢ ܠܗܘܢ ، ܐܠܐ ܡܫܬܠܝܢ ܕܒܛܝܠܘܬܐ
ܡܬܠܠܝܢ ܘܡܬܚܡܣܝܢ ܠܡܠܝܠܘܬܐ[2] ، ܘܠܐ ܠܡܣܟܝܢ ܒܡܬܡܠܠܢܘܬܐ ܕܪܘܙܐ ،
ܐܝܟ ܡܠܡܠܡܢܐ ܕܫܢܐ ܘܐܡܪ ، ܕܗܢܐ ܫܒܝܠܐ ܠܐ ܢܩܫ ܐܠܐ ܡܦܣܐ ܘܡܫܠܡܢܐ
ܐܝܬܝܐ ܕܡܟܠܬܐ ܘܡܥܒܕܢܐ ܡܢ ܡܘܬܐ . ܘܡܬܒܝܩܝܢ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܘܡܬܠܝܢ
ܡܢ ܓܒܪܐ ܚܝܘܬܐ ܘܡܫܟܢܐ ܠܚܪܝܢܐ ܘܡܬܚܪܝܢܘܬܐ ܕܠܐ ܐܟܬܐ[3] ܘܕܠܐ ܥܩܬܐ .
ܘܡܢܐ ܗܘܘ ܡܬܦܪܣܝܢ ܥܠܝ ܗܘ ܐܝܟ ܐܘ ܚܕܐ ܕܦܪܣܝܢ . ܘܡܬܒܝܢ ܠܗܘܢ
ܐܝܟ ܕܪܕܘܦ . ܕܠܐ ܠܟܠܗܘܢܬܐ ܘܕܠܐ ܕܫܒܠܬ ܫܘܦܐ ܘܕܠܐ ܡܬܚܫܒܢܘܬܐ ܘܕܠܐ
ܦܬܓܡܐ ܘܕܠܐ ܒܐܣܟܝܡܐ ܕܢܘܟܪܝܐ ܕܚܠܬܗ ܠܓܒܪܐ[4] ܘܕܠܐ ܡܬܚܫܒܢܐ . ܐܠܐ ܒܪܘܚܐ
ܢܟܦܐ ܘܡܟܬܫܬܐ ܕܡܥܝܢܐ . ܘܡܪܘܡܐ ܘܡܫܒܚ ܘܡܫܠܡܢܐ ܗܘܘ ܡܬܦܠܚܝܢ .

---

(1) Post ܕܪܘܙ omisimus vocem ܩܚܠܬܗܘܢ, quam Mscpt. Codex hoc loco exhibet. Rationem omissionis dedimus supra p. 59, in not. 2. Zingerlejus voces illas ܕܪܘܙ ܩܚܠܬܗܘܢ reddidit: *die ihr Getön herabklingelt*; sed ܩܚܠܬܐ non est *Getön*.

(2) Post ܠܡܠܝܠܘܬܐ est in Ms. Cod. ܒܡܠܝܗܘܢ, *verbis suis*, quod, quum glossema mihi videatur, in hunc contextum non recepi.

(3) ܐܟܬܐ vox legitur etiam in Peshito Matth. V. 23. In Mscpto Codice (N. 185) Bibliothecae Amstelodamensis seminarii Remonstrantium ܐܟܬܐ vox scribitur cum, *Kuschoi* super ܟ litteram et cum *Rouchoch* sub ܬ. Ad significationem illius vocabuli quod attinet, Ludovicus de Dieu (*in Critica sacra*, ad Matth. V. 23) monuit, in Lexico Syriaco-Arabico (Ms.) ܐܟܬܐ vocabulo subjici notionem vocabuli ܚܡܬܐ, *odium*: ܐܟܬܐ ܘܚܡܬܐ ܗܘ ܡܢ ܗܘ, hoc est: ܐܟܬܐ et ܚܡܬܐ *unum idemque sunt*. Origo vocis ܐܟܬܐ adhuc latet. A Semitica aliqua radice ܐܟܬܐ vocem derivatam esse, negare videtur Ludovicus de Dieu (ibid.), existimans ܐܟܬܐ dici a Latino vocabulo *actio*. Quod mihi non probatur, tum ob alias rationes, tum etiam ideo quia derivatum ab ܐܟܬܐ vocabulum ܐܟܬܢܐ, quod legitur Isaiae Cap. XIII. 9, eam habet significationem, quam non facile a notione vocis *actio* deduxeris. Scilicet ܐܟܬܢܐ ibi respondet Hebraico אַכְזָרִי, quod de *saevo* et *iracundo* dicitur.

(4) ܒܐܣܟܝܡܐ ... ܕܓܒܪܐ. Obscurissime haec reddita sunt a Wetstenio: *in schemate peregrino pietatis*.

ܘܠܐ ܥܡܠܐ ܡܪܦܝܘܬܐ ܘܦܘܪܫܢܐ ܘܡܫܡܫܢܘܬܐ ܕܡܟܬܒܢܐ ܀ ܐܠܐ ܐܝܟ ܐܢܫܐ ܕܒܥܠ ܡܘܗܒܬܐ ܕܐܫܬܠܡܬ ܡܢ ܐܠܗܐ[1] ܀ ܠܡܕܒܪܢܘܬ ܀ ܠܡܫܡܫܢܘܬܗ[2] ܕܐܠܗܐ ܀ ܒܗܝܡܢܘܬܗܘܢ ܘܒܫܘܠܡܗܘܢ[3] ܘܒܡܣܝܒܪܢܘܬܗܘܢ ܐܝܟܢܐ ܕܢܬܚܙܘܢ ܠܗܘܢ ܠܚܪ̈ܡܝܗܘܢ ܐܚܪ̈ܢܐ ܡܫܡ̈ܗܐ ܐܟܘܬܗ ܠܟܘܪ̈ܗܢܐ ܕܒܗܢܐ ܥܠܡܐ ܕܢܦܫܐ ܩܕ̈ܝܫܐ ܀ ܐܝܟܢܐ ܕܗܘܝܘ ܐܢ̈ܫܝܢ ܀ ܗܝܕܝܢ ܗܘ ܕܢܦܫܐ ܩܕܝܫܬܐ ܕܐܠܗܐ ܀ ܗܢܐ ܢܦܩ[4] ܚܕܪܐ ܀ ܘܐܠܗܐ ܡܥܕܪ ܠܗ ܀ ܡܛܠ ܗܘ ܕܐܢܫ ܢܥܕܪ ܠܐܚܝܢ ܕܒܚܘܫܒܢ ܀ ܐܡܪ ܡܪܢ ܀ ܕܕܝ̈ܘܐ ܐܦܩܘ ܀ ܐܝܟ ܐܦܣܩܘܬܐ ܐܫܬܠܡܬܐ ܕܥܕ̈ܬܐ ܀ ܘܡܓܢ[5] ܢܣܒܬܘܢ. ܡܓܢ ܗܒܘ. ܐܝܟܢܐ ܕܗܘܝܐ ܐܦ ܀ ܐܝܢܐ[6]

---

(1) Post ܡܢ ܐܠܗܐ leguntur in Mscpto Codice verba haec : ܡܓܢ ܢܣܒܬܘܢ ܡܓܢ ܗܒܘ , *gratis accepistis*, *gratis date.* Quae verba cur a praesenti Syriaco epistolarum contextu abesse voluerim , supra (p. 60 , in not. 2) jam dixi.

(2) Pro ܐܝܟ ܠܡܫܡܫܢܘܬܗ , quod in Mscpto Codice hoc loco legitur, edidi hic ܠܡܫܡܫܢܘܬܗ . Vide quae hac de re monui supra pag. 60 in nota ordine quarta.

(3) A voce ܒܗܝܡܢܘܬܗܘܢ nova inchoanda erat sententia, quod nec Wetstenius, nec Zingerlejus animadvertit.

(4) ܢܦܩ est in 3 Fut. speciei *Aktel* (ܐܦܩ), quod Wetstenius non videtur animadvertisse; nam ܢܦܩ reddidit *ejicit*, in Praesenti ; quae causa fuit cur insequens Participium ܡܥܕܪ falsò reddiderit *adjuvat;* debebat *adjuvabit.* Participia nonnumquam Futuri quoque Temporis significationem habere, jam alibi (p. 129) monuimus. Affatim exemplorum dabit Uhlemannus, in *Elementarlehre der Syrischen Sprache*, §. 64. 2. C.

(5) ܡܓܢ, *gratis*, *gratuito*, referendum est ad Arabum مَجَنَ unde مَجَّانٌ, et in Acc. Adverb. مَجَّانًا *gratis*; *gratuito.* Chaldaeis quoque in usu est, veluti in hoc Isaiae Cap. LII. 4 : אִזְדַּבַּן עַמִּי מַגָּן *gratis venditus est populus meus*, מַגָּן respondet τῷ חִנָּם. Sachsius (*in Beiträge zur Sprach-und Alterthumsforschung aus jüdischen Quellen*, 2 Heft. pag. 114) מַגָּן vocem falsò retulit ad Graecum *μάγγανον* , quod de *praestigiis* dicitur.

(6) ܐܝܢܐ . . . ܡܓܢܐ . Reddita haec sunt a

ܢܗܘܐ ܐܝܟ ܠܗܘܢ ܩܕܡ ܟܢܫܐ ․ ܕܡܫܡܫܝܢ ܠܐܢܫܘܗܝ ܡܫܡܫܢܘܬܐ ܕܡܫܡܫܝܢ
ܠܗܘܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ . ܗܘܝܘ ܫܦܝܪܐ ܘܡܚܒܒܐ ܠܬܠܡܝܕܘܗܝ ܕܟܢܫܐ ܕܡܫܝܚܐ
ܐܝܟ ܦܘܩܕܢܘܗܝ ܕܡܪܢ ܕܐܡܪ : ܕܢܪܒܐ ܢܗܘܐ ܡܫܡܫܢܐ ܘܡܫܡܫܢܘܬܟܘܢ ․ ܘܐܝܟܢܐ
ܕܠܟܠܟܘܢ ܕܡܢܝ . ܗܘܝܘ ܫܦܝܪܐ ܘܪܒܐ ܘܩܢܘܢܐ ܕܗܘܐ ܡܚܒܒܐ ܠܡܫܡܫܢܐ
ܩܕܡ ܟܢܫܐ ܒܟܠ ܐܣܟܡܐ[1] ܫܦܝܪܐ ܘܒܗܘܦܟܐ ܢܟܦܐ ․ ܐܝܟ ܕܐܡܪ
ܡܠܝܫܐ : ܕܡܢܗ ܡܫܡܫܝܢ ܘܠܗ ܐܢܐ ܡܫܡܫ ܐܢܐ ․ ܘܡܢܗ ܡܫܡܫܢܐ ܘܠܗ
ܐܢܐ ܡܫܡܫܢܐ ․ ܘܡܠܝܢ ܡܠܠܝܢ ܡܛܠ ܚܘܒܐ[2] ܕܢܐܬܐ ܐܝܟ ܠܡܫܡܫܢܘܬܗ
ܐܚܪܢܝ . ܘܡܫܡܫܝܢ ܢܗܘܐ ܕܠܐ ܙܘܥܠܐ ․ ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܡܕܡ ܡܢܐܘܗܝ
ܡܐ ܐܘ ܐܝܟ ܕܠܡܘܕܐ ܘܐܝܬܝܐ ․ ܐܠܐ ܢܐܬܘܢ ܠܡܫܡܫܢܘܬܐ ܐܝܟ ܕܠܬܠܡܝܕܘܗܝ[3]

Zingerlejo liberius quam pro necessitate. ܫܡܫ verbum hoc loco accipias eo sensu quo διακονεῖν legitur in hoc Matthaei (Cap. XXV. 44): οὐ διηκονήσαμέν σοι, pro quo in Peshito est: ܠܐ ܫܡܫܢܟ.

(1) ܐܣܟܡܐ vox, de qua supra (p. 121. not. 8) jam diximus, hoc loco pluraliter adhibetur, eo fere sensu ut ܐܣܟܡܐ ܫܦܝܪܐ valeat Gallicum *de belles manières*. Obscure, ut sexcenties, etiam hic Wetstenius Syriaca reddidit: *in omni schemate pulcro*, *in conversatione verecunda*.

(2) ܡܛܠ ܚܘܒܐ Wetstenius falsò reddidit *propter amorem;* debebat *de amore*. ܡܛܠ Praepositio primariò significat *quod attinet ad*, *de*; secundaria ejus notio est *ob*, *propter*. Videsis Bernsteinii *lexicon ad Chrestomathiam Kirschianam*, ad voc. ܡܛܠ. Addo, ܡܛܠ Praepositionem inservire etiam designando scripti alicujus argumento; plerumque tamen ibi ܥܠ Praepositio adhiberi solet. Barhebraeus Grammaticae suae sectionibus titulos inscribit, adhibitâ ܡܛܠ Praepositione: ܡܛܠ ܫܡܐ ܫܡܝܢܐ, *de Nomine Substantivo*, ܡܛܠ ܚܠܦ ܫܡܐ, *de Pronomine*, ܡܛܠ ܠܘܬ ܡܠܬܐ, *de Adverbio*, et sic porrò. Barhebraei Grammaticam in lucem edidit Bertheau, Gottingae 1843.

(3) ܐܝܟ ܕܠܬܠܡܝܕܘܗܝ. Scribi pariter poterat absque *Dolath*: ܐܝܟ ܠܬܠܡܝܕܘܗܝ. Attamen, nullum est heic in *Dolath* junctum cum ܐܝܟ sermonis vitium, id

ܕܐܠܗܐ . ܘܩܕܡܝܬ[1] ܠܗܘܢ ܢܗܘܐ ܣܥܪܝܢ . ܗܕܐ ܓܝܪ ܡܦܩܢܐ ܡܢ ܐܠܗܐ ܘܡܢ ܡܠܦܢܘܬܐ ܕܢܗܘܐ ܡܬܕܪܫܝܢ ܠܡܫܡܫܢܘܬܐ . ܘܕܢܗܘܐ ܕܫܡܠ ܐܝܟ ܘܕܫܡܠ ܐܟܣܢܝܐ[2] ܡܠܦܢܐ ܕܐܠܗܐ ܘܡܬܚܫܚܝܢ ܕܡܫܡܫܝܢ ܠܐܠܗܐ . ܐܝܟ ܕܡܠܦܝܢ ܡܢ ܢܡܘܣܐ ܘܡܢ ܟܬܒܐ ܘܡܢ ܡܠܝ ܬܫܡܫܬܐ ܟܠ ܕܫܡܠ ܐܫܘܠܐ ܡܢ ܟܠ ܕܫܡܠ ܐܟܣܢܝܐ . ܡܪܝܡ ܐܝܟܘܢ ܓܝܪ ܡܠܬܐ ܕܐܠܗܐ ܟܠ ܕܫܡܠ ܐܫܘܠܐ ܘܟܠ ܕܫܡܠ ܐܟܣܢܝܐ . ܡܫܬܠܛܢܐ ܓܝܪ ܐܠܗܐ ܡܠܬܐ ܠܟܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܕܡܬܩܪܝܢ ܠܗܘܢ .

---

quod nonnemini viderĩ possit, quum simplex ܐܝܟ jam *ut*, *sicut*, *tamquam*, significet. In Barhebraeo (Chron. p. 221, in edit. Brunsii) de Hakimo similiter dicitur: ܐܬܚܙܝ ܠܗ ܡܪܢ ܡܫܝܚܐ ܐܝܟ ܕܠܦܘܠܘܣ, *apparuit ei* Christus, *Dominus noster*, *sicut* Paulo.

(1) Moneo, me pro ܩܕܡܝܢ, quod in Mscpto Codice legitur, edidisse ܩܕܡܝܬ *primum*, *primò*. Nimirum ܩܕܡܝܢ (Chald. קַדְמַי) valet *primus*, *prior*, in Singulari; nequit ergo ܩܕܡܝܢ construi cum ܢܗܘܐ ܣܥܪܝܢ. Crediderim, librarium, omisso per errorem compendiosae scripturae signo, scripsisse ܘܩܕܡܝܢ pro ܘܩܕܡܝܢ̄, quod legendum sit ܘܩܕܡܝܬ. Ceterum, male Wetstenius praesentem locum reddidit: *et praeveniamus eos visitantes*. Id quod Wetstenius ibi dicit, Syriace sonaret: ܘܢܩܕܘܡ ܢܣܥܘܪ ܐܢܘܢ.

(2) ܐܟܣܢܝܐ vox, ut et ea quae paulo ante legitur ܢܡܘܣܐ, utraque Graeca est, scil. ξένος et νόμος. Post ܕܫܡܠ ܐܟܣܢܝܐ leguntur in Mscpto Codice verba nonnulla, quae a praesenti contextu Syriaco abesse volui. Qua de causa hoc fecerim, exposui supra, pag. 65, in nota ordine septima. Dixi ibi, verba illa mihi videri enata esse ex duplice glossemate. Et posterius quidem glossema ܡܠܦܢܐ ܕܡܫܡܫܝܢ ܡܠܦܢ̈ܐ ܐܝܟܢ ܕܐܠܗܐ, jam exstitisse videtur in Graeco exemplari, ad quod Syriaca haec interpretatio elaborata fuit. Putaverim autem, in Graeco illo exemplari per errorem scriptum fuisse διδακτικοὶ Θεοῦ pro διδακτοὶ Θεοῦ. Nam si ponamus hunc errorem fuisse commissum, intelligi poterit, qui factum sit ut Syriace hic legatur ܡܠܦܢ̈ܐ ܕܐܠܗܐ, *doctores Dei*; et vero si διδακτοὶ Θεοῦ legisset interpres, utique scripsisset ܡܠܦܐ ܕܐܠܗܐ, sicut scribitur Joh. VI. 45; ubi, quod obiter hic moneo, ܡܠܦܐ est Participium Patientis in specie *Katel* ab ܐܠܦ.

ܦܣܩܐ ✠ ܝܚ ✠

ܐܘ ܐܚܝ ܚܒܝܒܐ ܆ ܘܕܐܝܟ ܟܝܢܐ ܘܢܡܘܣ ܠܐܬܝܐ ܟܠ ܘܡܫܬܘܕܥܐ ܕܫܡ
ܟܝܢܐ ܆ ܗܘܐ ܗܟܢܐ ܘܡܪܕܝܬܐ[1] . ܐܦ ܗܘܐ ܢܘܣ ܡܫܩܠܐ ܗܘ ܕܠܐ ܐܢܫ
ܢܣܥܘܪ[2] ܒܡܫܡܫܘܬܗ . ܘܐܘܟ ܕܝܢ ܡܐܢܐ ܘܡܫܩܠܐ[3] ܕܐܘܝܢܬܐ ܠܗܘܐ ܦܠܚܝܢ
ܦܘܠܚܢܗ ܕܡܪܝܐ ܠܟܠܗܘܢ ܐܝܟ ܕܦܘܠܚܢ ܠܗܘܐ ܦܠܚܝܢ . ܘܡܛܠ
ܬܫܡܫܬܐ ܠܟܘܢ ܕܬܫܪܪܘܢ . ܕܢܗܘܐ ܚܝܠ ܘܦܠܓܐ ܠܗܘܢ ܆ ܘܗܘܐ ܬܫܡܫܬܐ ܗܝ
ܘܟܠܢܐ . ܬܫܡܫܬ ܗܘܬ ܬܫܡܫܬ ܬܘܒ ܡܢܝܢ ܣܓܝܐ ܕܢܩܘܦ ܦܠܓܐ ܠܟܝܢܗ . ܦܠܓܐ
ܕܐܝܟ ܗܠܝܢ ܕܦܠܓܝܢ ܡܫܬܡܠܝܢ ܬܫܡܫܬܐ ܕܡܪܝܐ . ܦܠܓܐ ܕܠܐ ܬܫܬܡܫܐ . ܦܠܓܐ
ܡܫܬܡܫܢܐ ܆ ܦܠܓܐ ܕܐܬܚܙܝܘ ܬܫܡܫܬܗ ܕܡܠܟܐ . ܦܠܓܐ ܕܦܠܚܝܢ ܠܐ ܗܘܐ
ܬܫܡܫܬܐ ܕܐܝܟܢܐ ܐܠܐ ܬܫܡܫܬܐ ܕܡܫܡܫܐ ܠܟܠܗ ܕܡܠܟܘܬ . ܦܠܓܐ ܕܐܬܚܙܝܘ
ܐܝܟ ܡܫܝܚܐ . ܦܠܓܐ ܕܬܫܡܫܬܐ ܟܠܗ ܘܡܫܪܐ ܘܡܪܕܝܬܐ ܩܪܝܒܐ ܕܡܩܦܝܢ

---

(1) ܘܕܐܝܟ ... ܘܡܪܕܝܬܐ . Wetstenius parum recte praesentem locum reddidit, non animadvertens *Trajectionem* ibi esse.

(2) ܢܣܥܘܪ vocem Wetstenius falsò reddidit *derideat*, quam notionem ܣܥܪ verbum numquam obtinet. Forma Futuri, alias ܢܣܥܪ, hic ܢܣܥܘܪ est.

(3) In Mscpto Codice legitur ܘܡܫܩܠܐ ܕܐܘܝܢ. Vocem ܕܐܘܝܢ cur in contextum non admiserim, jam dixi supra pag. 66, in nota *b*. Vocabulum illud ܕܐܘܝܢ causa exstitit, cur Zingerlejus hoc loco mentem auctoris non ceperit. Longius hic aberravit Wetstenius, quum is etiam ܕܬܫܪܪܘܢ pro ܕܬܫܪܪܘܢ falsò legisset.

(4) Post ܕܐܝܟ ܗܠܝܢ Cod. Mscpt. dat: ܐܠܝܢ ܕܦܠܓܝܢ ܘܡܫܬܡܠܝܢ ܒܬܫܡܫܬܐ ܕܡܪܝܐ. Sed est hic locus, ut mihi quidem videtur, glossemate aliquo corruptus. Conjicio legendum esse: ܕܦܠܓܝܢ ܡܫܬܡܠܝܢ ܬܫܡܫܬܐ ܕܡܪܝܐ, quae verba referunt Graeca Apostoli in 2 Tim. II. 15. Confer quae monui supra pag. 66 in nota ordine tertia.

ܠܫܬܝܐ [1] ܘܨܢܝܢܐ . ܠܐ ܐܝܟ ܐܢܫܐ. ܠܐ ܐܝܟ ܕܫܡܫܐ ܠܗܘܢ ܕܫܠܡ ܠܟܘܢ
ܘܬܫܡܫܬܐ ܐܝܟ ܕܐܝܬܝܗ . ܠܐ ܐܝܟ ܕܡܣܡܩܝܢ ܦܪܨܘܦܗܘܢ [2]. ܠܐ ܐܝܟ
ܕܚܢܦܝܢ ܒܘܪܟܬܐ [3] ܘܡܠܝܢ ܚܢܦܘܬܐ ܡܬܚܫܒܝܢ ܠܬܘܕܝܬܐ ܕܐܠܗܘܬܐ. ܠܐ ܐܝܟ
ܕܡܬܢܟܦܝܢ ܡܢ ܟܝܢܗܘܢ ܕܢܗܘܘܢ ܡܢ ܠܐ ܐܝܠܝܢ ܕܐܝܬܝܗܘܢ
ܫܡܫܐ . ܐܠܐ ܕܡܫܬܡܫܝܢ ܐܚܪܢܐ ܗܘ . ܠܐ ܐܝܟ ܕܡܚܫܒܝܢ ܠܗ ܘܪܘܚܐ
ܡܠܬܐ . ܠܐ ܐܝܟ ܕܒܛܠܐ . ܠܐ ܐܝܟ ܪܘܚܐ ܘܠܐ ܡܗܝܡܢܐ [4] . ܠܐ ܐܝܟ
ܐܝܠܝܢ ܕܬܓܪܐ ܐܝܟ ܡܫܝܚܐ [5] . ܘܠܐ ܡܬܬܓܪܢܐ . ܘܠܐ ܕܫܡܥܝܢ ܡܫܟܐ . ܘܠܐ

---

(1) Pro ܠܫܬܝܐ est in Codice Mscpto ܕܫܬܝܐ; sed *Dolath* ibi për librärii errorem scriptum est pro *Lomad*. ܚܝܦ verbum constanter cum ܠ construitur, ut Matth. VI. 25.

(2) ܦܪܨܘܦܗܘܢ .... ܠܐ . Haec verba Zingerlejus in sua interpretatione omisit.

(3) ܒܘܪܟܬܐ vocem Zingerlejus reddidit *Glückwünsche*. Parum recte. Vide quae notavi supra pag. 159, in nota 2.

(4) ܘܠܐ ܡܗܝܡܢܐ Zingerlejus reddidit: *dem Glauben aber entfremdete Arbeiter.* Qua interpretatione a mente auctoris aberravit. ܡܗܝܡܢܐ vox hoc loco simpliciter eo sensu sumenda est, quo de famulo cujuspiam dixeris quod sit *probus*, *fidus*, *fidelis*. Atque hanc nec aliam huic vocabulo notionem heic esse subjiciendam, aperte constat ex collato loco Matthaei Cap. XXIV. 45—50, ad quem locum Clemens hic allusit; unde hoc quoque colligi poterit, quid causae fuerit, cur Clemens in praesenti loco duo epitheta illa ܪܘܚܐ et ܡܗܝܡܢܐ conjungere voluerit.

(5) ܒܡܫܝܚܐ. Praepositio ܒ hoc loco construitur cum Nomine ܐܬܬܓܪ ad eumdem modum, quo supra Cap. X, a fine, ܐܬܬܓܪ verbum construitur cum ܒ Praepositione, quae inservit exprimendo id, quod est mercaturae veluti materia. Recte hic Zingerlejus: *die mit Christus Handel treiben.* Falso vero Wetstenius *qui negotiantur in* Christo.

ܡܬܟܬܫܢܐ [1]. ܡܬܛܝܒܝܢ ܠܗܘ ܘܡܬܕܒܪܝܢ ܒܡܫܡܫܢܘܬܐ ܐܝܟܢ ܕܐܬܕܒܪܘ ܫܦܝܪ ܒܡܪܢ [2] . ܐܝܟ ܕܙܕܩ ܘܐܝܟ ܠܩܕܝܫܐ ܘܠܡܬܕܟܝܢܘܬܐ . ܘܗܟܢܐ ܢܬܗܡܣܘܢ ܡܛܠ ܛܒܬܐ ، ܒܐܝܠܝܢ ܕܡܬܐܡܪܢ ܘܠܐ ܡܛܠ . ܟܕ ܡܬܗܡܣܢܝܢ [3] ܒܛܒܬܐ ܘܡܫܡܫܢܐ ܡܛܠ ܛܒܬܐ ܐܦ ܡܛܠ ܒܢܝܢܫܐ . ܗܕܐ ܓܝܪ ܫܦܝܪܐ [4] ܕܛܒܬܐ ܢܬܥܒܕܢ ܥܡ ܟܠܡܕܡ .

ܫܠܡܬ ܐܓܪܬܐ ܩܕܡܝܬܐ ܕܩܠܝܡܝܣ .

---

(1) ܡܬܟܬܫܢܐ vox communiter dicitur de eo qui *inimico*, *hostili animo affectus est.* Putaverim autem, ob verba Pauli 1 Tim. III. 8, ad quem locum Clemens hic allusit, vocem ܡܬܟܬܫܢܐ hic fuisse adhibitam pro Graeca πλήκτης, quae latiori significatu etiam de *rixoso* dicitur.

(2) ܕܐܬܕܒܪܘ ܫܦܝܪ ܒܡܪܢ. In Mscpto Codice scribitur ܕܐܬܕܒܪ, quae scriptura non certe vitiosa est. Vide quae notavi supra pag. 68, in nota *a*. Malui tamen in praesenti contextu, perspicuitatis causâ, edere ܕܐܬܕܒܪܘ. Ceterum, Wetstenius falsò heic reddidit: *ut nos geramus decenter in Domino.* Nimirum, ita verba interpretatus est Wetstenius, quasi non ܕܐܬܕܒܪ ibi legeretur sed ܕܢܬܕܒܪ. Porro, in eo quoque lapsus est Wetstenius, quod novam sententiam non inchoaverit a verbis mox insequentibus istis, ܐܝܟ ܕܙܕܩ, sed inchoaverit a verbis ܘܗܟܢܐ ܢܬܗܡܣܘܢ.

(3) ܡܬܗܡܣܢܝܢ pro ܡܬܗܡܣܝܢ ܗܘܝܢ, ut supra (Cap. XII. pagina 166) ܡܬܦܪܣܢܝܢ pro ܡܬܦܪܣܝܢ ܗܘܝܢ. Ceterum, ܐܬܗܡܣ verbum adhibitum fuerit pro Graeco μελετᾶν, quod, sicut Latinorum *meditari*, non semper de *cogitando* dicitur, sed et *de opera* in aliqua re *praestanda.* Posteriori autem hoc sensu ܐܬܗܡܣ verbum in praesenti loco sumendum esse, contexta oratio satis declarat. Itaque non probaverim neque Wetstenii interpretationem, qui hic dedit *cogitantes bona*, cet, neque Zingerlei, qui ibi habet: *Gutes denkend.*

(4) ܗܕܐ ܓܝܪ ܫܦܝܪܐ. Omisit in sua interpretatione haec verba Zingerleius; quo et factum est, ut a mente auctoris paululum aberraverit.

ܬܘܒ ܐܓܪܬܐ ܕܬܪܬܝܢ ܕܥܒܕܗ ܗܘ ܕܥܒܕܗ
ܕܩܠܝܡܝܣ .

ܦܣܘܩܐ + ܐ +

ܨܒܐ ܐܢܐ ܕܝܢ ܕܬܕܥܘܢ . ܐܚܝ . ܕܐܝܟܢܐ ܐܬܕܒܪܢ ܕܩܪܝܒܝܢ ܡܗܝܡܢܐ
ܥܡ ܕܐܚܝܢ ܟܠܗܘܢ[1] ܒܐܬܪܘܬܐ ܗܠܝܢ ܕܐܝܬܝܢ ܒܗܘܢ[2]. ܗܘܝܢ ܗܘ ܕܡܫܡܫܝܢ
ܠܗܘܢ[3] . ܘܗܟܢܐ ܐܦ ܐܝܟܢ ܕܐܬܕܒܪܢ ܒܡܫܝܚܐ . ܚܙܝ ܕܝܢ . ܐܢ ܟܠܗܘܢ

---

(1) ܥܡ ܕܐܚܝܢ ܟܠܗܘܢ . Haec Wetstenius falsò interpretatur: *cum omnibus fratribus nostris.* Nec rectius Zingerlejus qui ibi habet: *mit allen Brüdern.* Neuter animadvertisse videtur, scribi hoc loco non ܥܡ ܐܚܝܢ, sed, cum *Dolath*, ܥܡ ܕܐܚܝܢ. Scilicet ܕܐܚܝܢ vox in Genitivo ponitur pendetque ab antegresso ܡܗܝܡܢܐ. Particula autem ܥܡ hoc loco valet *aeque ac*, *pariter ac*, ut in principio epistolae Simeonis Beth-Arsamensis (apud Asseman. B. O. T. 1 pag. 346).

(2) ܕܐܝܬܝܢ ܒܗܘܢ . Haec falsò Wetstenius reddidit: *ad quae* (loca) *venimus.* Debebat *in quibus sumus.* Causa erroris Wetstenio exstiterit, quod ubi scriptum erat ܕܐܝܬܝܢ, ibi legerit ܕܐܬܝܢ. A quo errore tamen revocare eum debuisset insequens vox ܒܗܘܢ; nam ܒ Praepositio nuspiam *ad* significat. Alia hic peccavit Wetstenius, sed minoris ea momenti.

(3) Post ܠܗܘܢ legitur in Mscpto Codice ܡܫܡܠܝܢ ܠܟܠܗܘܢ, quae verba in latina mea interpretatione non reddidi, atque etiam abesse volui a praesenti contextu Syriaco. Ratio est, quia verba

ܡܫܡ̈ܫܝܢ ܂ ܘܥܡܗܝܢ ܡܬܕܒܪܝܢ ܂ ܠܡܢ ܕܡܬܚܙܝܐ ܠܐ ܠܡܫܡܫܝܢ ܘܡܕܡ ܨܒܘܬܐ ܠܡܥܒܕ ܠܢ ܠܝܬ (1). ܡܛܠ ܕܡܬܚܙܝܐ ܠܐ ܠܡܬܟܫܠܝܢ ܘܠܐ ܠܡܫܟܢܝܢ ܂ ܘܐܦ ܠܐ ܕܢܬܠ ܥܠܬܐ ܠܐ ܕܢܬܛܥܝܘܢ ܂ ܘܠܐ ܢܓܚܟܘܢ ܥܠܝܢ ܣܓܝܐܐ ܘܠܐ ܢܡܠܠܘܢ ܠܢ ܂ ܡܛܠ ܐܝܟܢܐ ܕܢܬܠ ܥܠܬܐ ܐܝܟ ܕܠܓܒܪܐ ܠܐ ܗܘܬ ܐܘ ܒܪܬ ܩܝܡܐ (2)

---

illa ut in se plane otiosa ibi sunt, ita omninò prae se ferunt speciem glossematis sive notae marginalis, qua lector aliquis explicare voluerit paulò antegressum ܠܡܫܡܫܢܐ.

(1) ܘܡܕܡ ܨܒܘܬܐ ܠܡܥܒܕ ܠܢ ܠܝܬ. Haec Wetstenius non intellexit. Nam quum alias interpretatione sua serviliter adnumerare soleat verba Syriaca, praesentem locum si intellexisset, non reddidisset: *et inter illas nihil habemus negotii.*

(2) Verba ista, ܐܝܟ ܕܠܓܒܪܐ ܠܐ ܗܘܬ ܐܘ ܒܪܬ ܩܝܡܐ, Wetstenius hisce verbis reddidit: *virgo quae viri non est*, *aut filia nubilis;* debebat: *puella* sive *adolescentula quae* v i r o *non est*, aut rectius, *innupta*; nam hoc proprie valet dictio illa: ܕܠܓܒܪܐ ܠܐ ܗܘܬ. Gravius vero in eo peccavit Wetstenius quod τὸ ܒܪܬ ܩܝܡܐ reddidit *filia nubilis*. Nuspiam dictio illa ܒܪܬ ܩܝܡܐ de *filia nubili* dicitur, sed ubi ܒܬܘܠܬܐ vocatur ܒܪܬ ܩܝܡܐ, ut in praesenti loco, dictio illa ܒܪܬ ܩܝܡܐ constanter eo sensu sumitur ut significet adolescentulam, *quae voluntaria sponsione virginitatem suam Deo consecraverit.* Sic B. Tharba, puella castissima, ܒܪܬ ܩܝܡܐ vocatur (Vid. Assem. *Act. Martyr. Orient.* P. 1. p 54); cujus nominis significationem ipsamet declaravit; nam quum iniquissimus judex speciosae virginis conjugium peteret, haec ad illum (ibidem pag. 56):

ܫܬܘܩ ܥܘܠܐ ܂ ܒܥܠܕܒܒܗ ܕܐܠܗܐ ܂ ܘܠܐ ܬܘܣܦ ܬܡܠܠ ܗܕܐ ܡܠܬܐ ܣܢܝܬܐ ܠܡܫܡܥܢܝ ... ܐܢܐ ܓܝܪ ܡܟܝܪܬܐ ܐܢܐ ܕܡܫܝܚܐ ܘܒܬܘܠܘܬܝ ܢܛܪܐ ܐܢܐ .

Hoc est: *Obmutesce, O impie et Dei inimice, neque invisum hunc sermonem iteres!.... Ego enim sponsa sum* Christi, *et virginitatem meam propter eum servo illibatam.* Quod de notione dictionis ܒܪܬ ܩܝܡܐ heic dico, constat hoc etiam ex Ebedjesu *Canonum synodicorum collectione* Tract. II. Cap. XI (in *Scriptorum veterum novae collectionis ab Em.* Majo *editae* Tomo X, pag. 213), quod his verbis inscribitur: ܥܠ ܕܝܪ̈ܝܐ ܘܒܢ̈ܝ ܩܝܡܐ ܕܐܝܠܝܢ ܕܒܝܬ ܡܕܝܢܬܐ, hoc est: *De monachis et* ܒܢܝ ܩܝܡܐ, *qui foedus*

ܩܝܡܐ . ܠܐ ܢܥܒܕܘܢ . ܐܦܠܐ ܐܢ ܐܬܠܝܗ ܒܦܘܪܣܐ ܐܣܛܪܐ ܠܡܫܬܘܕܝܘ (1 . ܠܐ
ܡܫܬܟܚܝܢ ܠܟܘܢ . ܐܠܘܝ ܢܗܘܐ (2 ܘܢܦܘܩ ܒܪܢܫܐ ܒܦܘܪܣܐ . ܐܘ ܒܐܓܪܘܣܐ (3
ܐܘ ܒܡܕܝܢܬܐ ܐܘ ܒܡܥܡܪܬܐ ܐܘ ܒܕܘܟܬܐ . ܐܘ ܐܝܟܐ ܕܡܬܩܠܣܝܢܢ (4 .

---

suum violarunt. Quodnam verò ܩܝܡܐ sive *foedus* ibi intelligatur, perspicue patet ex ipsis prioribus illius capitis verbis, quod sic incipit: ܕܐܢܫ ܡܢ ܐܝܠܝܢ ܐܘ ܒܪܬ ܩܝܡܐ ܟܕ ܡܢ ܩܝܡܗܘܢ ܢܥܒܪܘܢ ܠܙܢܝܘܬܐ ܡܢ ܡܫܬܟܚܝܢ ܐܢܫ. Hoc est: *Monachus aut* ܒܪܬ ܩܝܡܐ *quando institutum suum violaverint et ad coitum pervenerint*, cet. Denique Assemanus Syrus Maronita, quem profecto latere non potuit significatio dictionis ܒܪܬ ܩܝܡܐ, eâ indicari docet *puellam quae virginitatem suam stabili foedere seu voto Deo obstrinxerit*. Vide Steph. Evod. Assemani *Acta Martyrum orientalium et occidentalium*, Part. 1. p. 42.

(1) ܐܦܠܐ ܐܢ ܐܬܠܝܗ ܒܦܘܪܣܐ ܐܣܛܪܐ ܠܡܫܬܘܕܝܘ. In hoc loco interpretando Zingerlejus a mente auctoris aberravit. ܐܣܛܪܐ vocem nullo modo reddidit sed neglexit; hinc causa erroris.

(2) ܐܠܘܝ ܢܗܘܐ ܘܢܦܘܩ. Verbum ܢܗܘܐ heic redundat, veluti in hoc Barhebraei (*Chron.* pag. 104): ܗܘܐ ܕܝܢ ܘܢܦܠ ܣܪܓܝܣ ܡܢ ܣܘܣܝܗ, *accidit autem ut Sergius ex equo suo decideret*. Nonnumquam et sine ܘ Conjunctione haec structura occurrit, ut in hoc Barhebraei (*Chron.* p. 81): ܗܘܐ ܕܝܢ ܚܕ ܡܢ ܠܠܝܐ ܗܘܐ ܥܡܛܢܐ . ܡܛܪܐ ܥܫܝܢܐ *accidit vero nocte quadam ut caligo esset et pluvia vehemens*. Plura exempla collegit Agrellius (in *Supplem. Syntax. Syr.* §. 40). Eodem modo ܗܘܐ verbum interdum abundat, quod aptis exemplis idem (*ibid.*) probavit. Hebraeis quoque similis substantivi verbi structura in usu fuit, veluti in hoc Isaiae (Cap. XXII. 20): וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְקָרָאתִי לְעַבְדִּי aut in illo Hoseae (Cap. 1. 5): וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְשָׁבַרְתִּי אֶת־קֶשֶׁת יִשְׂרָאֵל

(3) ܐܓܪܘܣܐ vox origine Semitica non est, sed, ut videtur, Graeca, puta ἀγρός cum *Olaph* statûs emphatici.

(4) ܐܘ ܐܝܟܐ ܕܡܬܩܠܣܝܢܢ. Haec minime intellexit Wetstenius. Est ibi a radice ܩܠܣ derivata species *Sahtel* (ܫܩܠܣ) in forma *Passiva* cum notione *reflexiva*. ܐܫܬܩܠܣ autem heic valet *incurrit*, quo sensu legitur quoque 2 Sam. Cap. 1. 6. Recte Zingerlejus: *oder wo immer wir zufällig hinkommen*; quamquam ܐܝܟܐ non est *wohin*, (quò) sed *wo* (ubi); quare simpliciter diximus: *aut ubicumque tandem simus*.

ܘܡܬܬܦܝܣܝܢ ܐܝܟܢܐ ܕܫܦܝܪ ܗܘ . ܠܐܢܫܝܢ ܠܗܘܢ ܗܘ ܕܐܬܦܬܚܘ ܐܝܟܢܐ .
ܘܡܢܝܚܝܢ ܠܢܦܫܗܘܢ ܐܝܟ ܠܡܐܢܐ ܘܡܬܬܠܒܫܝܢ ܠܡܐܢܝܗܘܢ ܗܟܢܐ ܕܢܦܫܬܐ
ܘܢܟܦܘܬܐ[1] . ܘܐܝܟܢ ܕܙܕܩ ܗܘ ܕܢܚܝܐ ܠܡܡܠܠܘ . ܢܗܘܘܢ ܡܡܠܠܝܢ[2]
ܐܝܟ ܕܥܝܪ̈ܢ ܚܙܝ̈ܩܢ ܘܬܩܝܦܝܢ ܒܪܘܚܐ ܟܐܢܐ . ܘܕܢܬܡܢܘܢ ܠܐܠܗܐ
ܡܫܡܫܝܢ . ܘܕܢܫܬܡܠܘܢ[3] ܘܢܩܕܡܘܢ ܠܡܬܝܬܪܘܬܗܘܢ[4] ܒܥܒܕ̈ܐ ܫܦܝ̈ܪܐ . ܘܕܠܐ ܨܒܥܐ
ܢܗܘܘܢ[5] ܒܟܠ ܥܒܕܝܗܘܢ . ܐܝܟ ܕܝܐܐ ܘܙܕܩ ܠܦܠܚܐ ܕܐܠܗܐ .

---

(1) ܢܟܦܘܬܐ vox, quam Wetstenius heic reddidit *honestas*, nuspiam hanc notionem obtinet.

(2) ܢܗܘܘܢ ܡܡܠܠܝܢ Futurum periphrasticum est. Pessima imo et ridicula est hoc loco Wetstenii interpretatio. Scilicet verba ista: ܢܗܘܘܢ ܡܡܠܠܝܢ ܐܝܟ ܕܥܝܪ̈ܢ ܚܙܝ̈ܩܢ reddidit: *loquuntur vigilantes et cincti*. ܥܝܪ̈ܢ ܚܙܝ̈ܩܢ vocabula Femini Generis pluralia convenire fecit cum ܡܡܠܠܝܢ Nomine Masculini generis plurali! A mente auctoris pariter heic aberravit Zingerlejus, sed is non sua culpa sed Finettii, qui mala Wetstenii interpretatione in errorem ductus, pro femininis ܥܝܪ̈ܢ ܚܙܝ̈ܩܢ ediderat in Masculino genere ܥܝܪ̈ܝܢ ܚܙܝ̈ܩܝܢ. Atqui Finettiana editione usus est Zingerlejus, ut ipse profitetur pag. 24 in praefatione Germanicae suae interpretationi praemissa.

(3) ܘܕܢܬܡܢܘܢ ... ܘܕܢܫܬܡܠܘܢ. *Dolath* illud pendet ab antegresso ܡܡܠܠܝܢ. Puta ibi dici: ܡܡܠܠܝܢ ܕܢܬܡܢܘܢ ܡܛܠ.

(4) ܘܢܩܕܡܘܢ ܠܡܬܝܬܪܘܬܗܘܢ. Haec Wetstenius falsò reddidit: *et praevenient illos in operibus bonis*, non intelligens vim dictionis ܐܝܬ ܠܡܬܝܬܪܘܬܗ, quae de *proficiendo* sive *progressus* in aliqua re (ܒ) *faciendo* adhiberi solet, veluti in hoc Barhebraei (Chron. pag. 437): ܘܟܕ ܚܙܐ ܠܢܟܦܘܬܗ ܘܕܝܘܡ ܡܢ ܝܘܡ ܐܝܬ ܠܡܬܝܬܪܘܬܗ . ܚܣܡ ܒܗ ., *cumque intelligentiam ejus animadvertisset et quod in dies proficeret, invidit illi*. Obiter moneo, Brunsium hunc Barhebraei locum non intellexisse; nam quae modo recitavimus verba Syriaca, ita reddidit: *Quum ejus praestantiam alacritatemque ei serviendi quotidie videret, invidit ei*.

(5) ܢܗܘܘܢ quoque pendet ab antegresso ܡܡܠܠܝܢ. Puta ibi legi ad hunc modum: ܘܕܢܗܘܘܢ ܕܠܐ ܨܒܥܐ ܡܛܠ. Wetstenius haec reddidit: *et sint in omnibus sine fuco;*

ܡܥܠܐܘܢ ܀ ܩ ܀

ܘܐܬܝܢ ܟܗܢܐ ܘܐܣܩܘܦܐ ܗܘܘ[1] ܩܕܡ ܩܛܠܝܢ ܘܩܕܡ ܩܪܝܒܝܢ ܀ ܘܩܪܐ ܠܗ[2]
ܡܘܬܐ ܘܢܦܩܝܢ ܒܪܢܐ ܕܡܠܟܐ ܀ ܘܫܠܚܘܢܝ ܐܝܟ ܡܢ ܫܘܩܐ ܕܐܣܟܐ ܘܩܛܠܝܢ
ܩܛܠܐ ܐܫܬܘܕܥܘ ܕܢܠܨܘܢ ܠܗ[3] ܠܡܠܟܐ ܀ ܐܝܟ ܕܢܫܗܪ[4] ܠܡܠܟܐ ܘܕܢܥܒܕܘܢ
ܩܛܠܐ ܡܫܡܫܐ ܕܟܗܢܐ ܘܢܒܥܘܢ ܘܢܬܩܛܠܘܢ[5] ܡܬܩܛܠܝܢ ܕܡܢܗܘܢ ܐܝܟ ܕܢܗܘܘܢ
ܡܬܕܪܝܢ ܠܗܘܢ ܀ ܘܢܦܪܫܘܢ ܠܗ ܠܡܫܚܐ ܡܢ ܟܠ ܘܥܡܗܘܢ[6] ܕܡܬܚܫܒ ܠܗܘܢ ܀

---

sed ܨܦܬܐ vox, quae ab ܨܦ derivata est, non *fucum*, sed *curam*, *sollicitudinem*, denotat, ut Matth. XXVIII. 14, ubi ܕܠܐ ܨܦܬܐ respondet Graeco ἀμερίμνους. Wetstenius, ut mihi videtur, ܨܦܬܐ vocem confudit cum ܨܒܬܐ, quod *ornamentum* significat; nimirum *fucus* translate de *ornamento* simulato dicitur.

(1) Vocula ܗܘ pleonasticè ibi posita videtur, ut supra, pag. 128. Vide quae ibidem hac de re notavimus in nota ordine quarta.

(2) ܠܗ abundat. Vide supra, pagina 128, not. 1.

(3) In Codice Mscpto legitur ܘܕܢܠܨܘܢ; sed ܘ Conjunctio delenda est. Pendet ܕܢܠܨܘܢ illud ab antegresso ܫܠܚܘܢܝ. In Martyrio S. Apiani pariter sic legitur: ܕܐܠܨܘܢ ܕܢܕܒܚܘܢ ܐܝܟ ܕܦܩܝܕܝܢ *ut, sicut mandatum ipsis fuerat, eos cogerent ad sacrificandum*. Vide Assemani Act. Martyr. Orient. et Occid. P. 2. p. 191. ܠܗ abundat in antegresso ܕܢܠܨܘܢ ܠܗ, ut modo ܠܗ in ܘܩܪܐ ܠܗ.

(4) ܐܝܟ ܕܢܫܗܪ Wetstenius[1] reddidit: *ita ut vigilemus cum ipsis*. Malè. Dictio ܐܝܟ ܕ hoc loco valet *ut*, sicut Matth. II. 13. 23.

(5) Passiva forma est speciei rarioris *Katli* (ܐܬܩܛܠ)

(6) ܘܥܡܗܘܢ a Zingerlejo redditur *nebst dem*. Itaque ܘ Particulam sumsit sensu *Conjunctivo*. Equidem hoc loco maluerim *disjunctivo* sumere.

ܘܢܨܒܐ ܘܢܬܪܟܢ[1] ܕܢܫܪܐ ܠܡܘܬܒܗܘܢ . ܐܢ ܐܢܫ ܓܒܪ ܢܟܦܐ ܩܕܝܫܐ[2] . ܠܡܘܬܒܗ ܕܐܠܗܐ ܘܡܫܪܝܢ[3] . ܘܗܘ ܗܘ[4] ܐܝܟ ܢܗܘܐ ܡܥܬܕ[5] ܘܡܬܠܩܚ ܥܠ ܩܢܘܡܗ ܕܡܬܒܝܬܐ ܠܢ . ܘܗܘ ܡܫܡܫ ܠܢ . ܘܗܘ ܡܫܝܢ ܠܢ ܒܚܝܠܗ ܘܡܫܚ ܠܢ ܡܫܚܐ[6] . ܘܗܘ ܡܟܝܟ ܠܢ ܒܬܘܟܠܢܐ ܕܥܠ ܐܠܗܐ ܥܪܣܐ ܕܢܕܡܟ[7] .

(1) ܘܢܨܒܐ ܘܢܬܪܟܢ. Proprie haec valent: *et velimus nos submittere*. Nimirum dictum ibi est ܘܢܬܪܟܢ pro ܠܡܬܪܟܢܘ; nam Infinitivus Graecorum ab alio verbo pendens Syriace exprimi solet per Infinitivum cum praefixo *Lomad*. Secundum illam structuram in epistola Cosmae ad Simeonem Stylitam (apud Assem. B. O. T. 1. p. 238) dictum invenies: ܐܢ ܕܝܢ ܢܡܪܚ ܐܢܫ ܘܢܬܥܒܪ ܥܠ ܢܡܘܣܐ ܗܠܝܢ . hoc est: *Si quis autem audeat et transgrediatur* (audeat transgredi) *leges illas*, cet. Plura exempla dabit Agrellius in *Supplem. Syntax. Syr.* §. 22. Ad notionem verbi ܐܬܪܟܢ quod attinet, conferri potest Gallorum *condescendre*, ubi hoc dicitur de *obsequendo alienae voluntati*.

(2) ܢܟܦܐ ܩܕܝܫܐ Wetstenius reddidit *vir sanctus*, Zingerlejus *ein Eheloser*; neuter recte. Vide quae notavimus supra pag. 75 in nota 3.

(3) ܘܡܫܪܝܢ Wetstenius reddidit *manemus*; Zingerlejus: *wir nehmen unsere Wohnung*. Neuter satis recte. ܫܪܐ, *solvit*, verbum, ubi de itinerantibus dicitur, respondet Graeco *καταλύειν*, *deorsum solvere*, quod proprie dicitur de peregrinantibus *sarcinas* de jumentis *resolutas* deponentibus, et mox generatim de *subsistendo* in itinere et *devertendo* in aliquem locum.

(4) ܗܘ ܗܘ quemadmodum et ܗܝ ܗܝ conjunguntur, ubi Pronomina *is*, *ipse*, *ille*, cum epitasi exprimenda sunt. Nonnumquam tamen et sine epitasi aliqua haec Pronominum conjunctio occurrit. Cf. Agrellii *Supplem. Syntax. Syr.* §. 87.

(5) ܢܗܘܐ ܡܥܬܕ Futurum periphrasticum est. Futurum autem Tempus ibi eam habet vim quam habet Belgicum *moeten*, ubi sine epitasi cum verbi cujuspiam Infinitivo conjungitur et valet Germanicum *sollen*.

(6) ܡܫܚ verbum alibi construitur cum ܒ *rei qua* quis inungitur. Hebraei quoque utrâque structurâ מָשַׁח verbum adhibuerunt. Cf. Psalm. 89 ỳ. 21 cum Psalm. 45. ỳ. 8.

(7) ܘܗܘ ... ܕܢܕܡܟ. Haec Wetstenius reddidit: *et ipse sternet nobis lectum in fiducia Dei; et dormiemus;* Zingerlejus autem: *und richtet das Bett uns zu im Vertrauen auf Gott, damit wir schlafen können*. Neuter recte, ut mihi quidem

ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܦܠܚܝܢ ܗܘ ܐܚܐ ܡܩܕܫܐ[1] . ܕܐܬܠܗܘܢ ܡܫܡܫܬܐ ܗܘ ܕܡܫܡܫܢ
ܠܗ . ܗܘ ܕܒܥܐ ܒܡܫܡܫܢܘܬܗ . ܘܗܘ ܠܡܫܡܫ ܠܐܢܫܐ ܘܫܠܝܛ ܗܘ ܐܢܫܐ
ܕܐܡܬ ܗܘ ܕܠܐ ܗܘ ܠܡܫܡܫܘ ܠܚܒܪܗ ܦܠܚܝܢ ܕܡܟܣܐ ܐܝܟ ܕܥܒܕܝܢ
ܠܗܘܢ ܠܐܢܫܐ . ܠܢ[2] ܕܝܢ ܐܝܬܬܐ ܐܦܢ ܕܡܠܝܐ ܘܐܦܢ ܕܗܘܬ ܠܒܥܠܐ . ܗܘ
ܙܒܢܐ[3] ܠܐ ܬܗܘܐ ܬܡܢ . ܘܠܐ ܕܥܬܝܩܬܐ[4] ܘܠܐ ܥܠܝܡܬܐ ܡܫܡܫܐ ܐܦܠܐ ܐܝܬܐ

---

videtur. Nam de *sternendo lecto in fiducia Dei*, id quod uterque dixit, CLEMENS, ut puto, non cogitaverit; ut non solemus ad infima istiusmodi officia peragenda Dei opem specialiter implorare; cogitaverit autem CLEMENS de *nocturnae quieti se tradendo in fiducia Dei*. Itaque dixerim, adesse hoc loco verborum *Trajectionem*, ut ܠܢ ܫܠܡܐ ܕܐܠܗܐ ܕܬܬܡܟ dictum sit pro ܕܬܬܡܟ ܠܢ ܫܠܡܐ ܕܐܠܗܐ.

(1) ܗܘ ܐܚܐ ܡܩܕܫܐ WETSTENIUS reddidit *frater ille sanctus*; ZINGERLEJUS autem: *jener Eheloser*. Neuter satis recte. ܡܩܕܫܐ (Particip. patientis in specie *Katel*) valet *sacratus* Deo voto continentiae. Vide quae notavimus supra pag. 125 in nota 2, pag. 142, in nota 2, et pag. 143, in nota 3.

(2) ܠܢ heic valet *ad nos* quod attinet. Obscure WETSTENIUS: *nobis autem mulier.... ne sit ibi*. ZINGERLEJUS neglexit ibi vocem ܬܡܢ, et pro ܠܢ scripsit *bey uns*, id quod ܠܢ significare possit, si abesset ܬܡܢ.

(3) ܗܘ ܙܒܢܐ. Oratio post has voces in Mscpto Codice interpuncta est, quo fit ut hae voces jungantur cum antegressis ܕܗܘܬ ܠܒܥܠܐ; quam interpunctionem secutus WETSTENIUS heic Syriaca reddidit: *quae habet maritum illo tempore*. ZINGERLEJUS voces illas ܗܘ ܙܒܢܐ prorsus omisit. Crediderim ego, vitiosam hoc loco esse Codicis interpunctionem, vocesque ܗܘ ܙܒܢܐ jungendas esse non cum antegressis ܕܗܘܬ ܠܒܥܠܐ, sed cum statim insequentibus istis: ܠܐ ܬܗܘܐ ܬܡܢ; et secundum hanc verborum partitionem interpretationem meam institui.

(4) Edidi hic ܕܥܬܝܩܬܐ *vetula*, pro ܕܥܬܝܪܐ *dives*, quod in Mscpto Codice hic legitur. ZINGERLEJUS conjecit pro ܕܥܬܝܪܐ legendum esse ܕܥܬܝܕܐ quod reddidit *Verlobte*. Nimirum ܥܬܝܕܐ suum elliptice dici potuisse putat pro ܥܬܝܕܐ ܕܡܗܘܐ ܠܓܒܪܐ (scripserim ego ܠܡܗܘܐ). Sed haec conjectura mihi videtur parum probabilis; ratio est, quia Syri tritissimum habent vocabulum ܡܟܝܪܐ, quo *desponsatam*

ܡܬܚܫܚܢܘܬܐ ܘܠܐ ܡܟܣܬܐ . ܐܠܐ ܡܟܫܪܘ ܠܡܫܪܐ ܟܕ ܠܡܫܪܐ ܢܗܘܘܢ . ܘܗܝ
ܚܙܝܢ ܕܡܚܫܚܐ ܕܢܩܘܡ ܘܢܪܘܐ ܩܕܡܝܢ ܩܝܡܐ[1] ܘܢܫܠܡ ܩܠܐ ܕܒܘܝܐܐ[2]
ܘܕܒܢܬܐ . ܠܢܫܐ ܡܙܡܢܝ ܘܡܟܠܠܢ ܐܣܘܬܐ ܡܩܝܡܬܐ ܘܡܫܘܚܬܐ . ܐܦ
ܠܟܠܗܝܢ ܢܫܐ ܕܐܝܬ ܠܗܝܢ . ܡܟܠܗ ܢܦܫܬܐ ܘܕܡܫܡܫܢܐ ܡܩܪܝܢܐ[3] ܕܒܬܠܗܝܢ
ܠܡܫܡܫܐ ܕܡܫܪܐ . ܘܐܝܟ ܕܐܝܬ ܗܘ ܕܡܪܟܢ ܕܢܬܠܠܟܝܢ . ܡܬܟܠܠܝܢܢ
ܘܡܩܝܡܢܝ[4] ܠܗܘܢ ܡܩܬܠܐ ܐܝܟ ܕܢܗܘܟܝ ܠܒܗ . ܘܗܘܝܢ ܡܬܠܝܢܢ

---

(2) ܩܠܐ ܕܒܘܝܐܐ Zingerlejus reddidit: *Worte der Tröstung*, hoc est, *verba consolationis;* malim *exhortationis*. Vide quae notavi supra, pagina 77, in nota ordine tertia.

(3) ܡܟܠܗ ... ܡܩܪܝܢܐ. Verba haec uterque, Wetstenius et Zingerlejus, retulerunt ad *convocantes;* sed pertinent ad mulieres *convocandas;* et hoc ita esse ut jam satis ipsa res suadet, ita quoque indicatur verborum interpunctione quae hoc loco in Mscpto Codice cernitur. Itaque est heic iterum *trajectio*, ut dicatur ܡܟܠܗ ܢܦܫܬܐ ܘܕܡܫܡܫܢܐ ܡܩܪܝܢܐ ܕܒܬܠܗܝܢ pro ܕܒܬܠܗܝܢ ܡܟܠܗ ܡܢ .

(4) ܡܩܝܡܢܝ (pro ܡܩܝܡܐ ܐܢܝ) Particip. *Katel* a ܩܡܐ. Verbum ܩܡܐ, ut et ܡܟܐ et ܢܟܐ et ܐܙܠ, flexuram verborum 3ª Gutturalium sequuntur in specie *Katel* ejusque forma passiva; in reliquis speciebus non occurrunt. Vide

quampiam significent, ut nulla causa appareat, cur *desponsata* hoc loco per periphrasin definita fuisset *ea quae futura est ut sit marito* (ܟܠܬܐ ܠܒܥܠܗ ; ܠܡܫܪܐ); sed et illud ܟܠܬܐ, si ita ponamus legendum, remotius est a verbis ܕܗܘܬ ܠܡܫܪܐ, quam ut ellipsis verborum ܠܒܥܠܗ ܠܡܫܪܐ probabilis videatur; quae ita videri forsitan possit, si uno verborum tenore scriptum ibi foret hoc modo: ܐܝܟ ܕܗܘܬ ܠܡܫܪܐ ܘܐܝܟ ܕܟܠܬܐ . Quod statim ibi sequitur ܒܪܬ ܡܫܪܐ falsò, ut supra, a Wetstenio redditur *filia nubilis*. Vide quae notavimus pag. 174, in nota 2.

(1) ܘܗܝ ... ܩܝܡܐ. Haec Zingerlejus falsò retulit ad evigilandum et de lecto surgendum: *Sobald wir dann bemerken,* inquit, *dass es schicklich sey aufzustehen.* Quod dicit *sobald*, in Syriaco nullo modo legitur; et ܡܚܫܚܐ non valet *schicklich.*

ܡܫܐܠܝܢ ܫܠܡܐ(1 ܢܫ̈ܐ ܕܢܫ̈ܐ(2 . ܢܫ̈ܐ ܕܝܢ(3 ܘܡܛܠܗܕܐ ܢܗܘܝܢ ܡܫܟܚܢ(4
ܐܢܬܬܢ ܡܬܢܟܦܢ . ܐܦ ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܒܫܗܪܐ(5 ܘܡܬܢܟܦܢ ܒܢܟܦܘܬܐ

Uhlemanni *Elementarlehre der Syrischen Sprache*, §. 35. 2. *o.* ܒܥܐ Verbum de *consolando* dicitur; malui tamen ܒܥܐ hoc loco reddere *exhortari*. Clemens silicet heic adhibuerit παρακαλεῖν verbum, de quo idem dicendum est quod supra, pag. 77, in nota tertia monui de voce παράκλησις.

(1) ܡܫܐܠܝܢ ܫܠܡܐ. Pro ܡܫܐܠܝܢ ܫܠܡܐ Clemens scripserit ἀσπαζόμεθα, quod tritisimum verbum est de salutatione quam faciunt aut quempiam *adeuntes*, aut a quopiam *discedentes*, ut res est in praesenti Clementis loco. Sed apud primaevos Christianos salutationem comitabatur φίλημα ἅγιον, *osculum sanctum*. Cf. Rom. XVI. 16. 1 Cor. XVI. 20. 2 Cor. XIII. 12. 1 Thess. V. 26, et Coteleriun ad *Constitt. Apost.* Lib. II. Cap. 57, a fine. Istiusmodi autem *salutationem cum osculo* Clementem hoc loco intellexisse patet ex eo, quod de mulieribus mox addidit: ܢܩܪ̈ܒܢ ܘܢܬܠ̈ܢ ܠܢ ܫܠܡܐ ܒܝܡܝܢܢ, *accedere possunt et dare nobis salutem* (ἀσπάζεσθαι) *in dexteram nostram.* Monenda haec erant, ut lectores mei intelligerent cur dictiones ܫܐܠ ܫܠܡܐ et ܢܬܠ ܫܠܡܐ reddiderim *osculum salutationis dare.*

(2) ܢܫ̈ܐ ܕܢܫ̈ܐ. Elliptice dictum hoc puta pro ܢܫ̈ܐ ܫܠܡܐ ܕܢܫ̈ܐ.

(3) ܢܫ̈ܐ ܕܝܢ ܡܢ. Novam ab his verbis inchoandam esse sententiam, nec Wetstenius nec Zingerlejus animadvertit. Ad haec, ܢܫ̈ܐ vocem Wetstenius falso reddidit *uxores*; debebat *mulieres*.

(4) ܢܗܘܝܢ ܡܫܟܚܢ Futurum periphrasticum, quod heic sumendum est eodem sensu, quo supra (pag. 178) ܢܗܘܐ ܡܬܟܢܫ. Quod proxime insequitur Futurum ܢܬܚܙܝܢ, eodem sensu sumi potest, aut etiam *de eo quod fieri solet.* Reliqua duo quae ibi leguntur Futura ܢܩܪܒܢ et ܢܬܠܢ eam habent vim quam habet Germanicum *dürfen*, ubi tamquam auxiliare verbum cum alterius verbi Infinitivo construitur. Cf. Uhlemanni *Elementarlehre der Syrischen Sprache*, §. 61. 3. A. *Anm.* Variam illam, quam dixi, vim formae Futuri Wetstenius aut ignoravit, aut interpretatione sua exprimere neglexit.

(5) ܒܫܗܪܐ non de *vigilia* dicitur, quod Wetstenius voluit, sed usurpatur hoc loco de *vigilantia*, quae in certa quadam vultûs modestia eluceat.

ܟܕ ܚܝܪܝܢ[1] ܥܝܢܝܢ ܠܥܠ[2] ܢܚܘܪ ܐܝܟ ܕܒܥܝܢܐ ܒܡܠܐܟܐ . ܘܗܘܝܢ
ܢܬܒܢ ܘܢܬܠܝܢ ܠܢ ܡܠܟܐ ܒܡܫܝܚܐ ܡܢ ܡܪܝܐ ܒܡܠܐܟܐ . ܘܗܘܝܢ
ܐܝܟܢܐ ܠܐܠܗܐ ܕܢܗܘܐ ܠܢ ܠܒܪܐ .

ܦܣܘܩܐ . ܝܚ .

ܘܐܦ ܢܬܚܫܒ ܠܘܬ[3] ܒܟܘܪܐ ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܠܘܬܢ ܐܚܐ ܡܩܕܫܐ[4] . ܐܠܐ ܟܠܗܘܢ
ܡܫܘܬܦܐ[5] ܐܝܬܝܗܘܢ . ܢܫܬܘܬܦܘܢ[6] ܠܗܘ ܐܚܐ ܕܐܢܬܬܐ ܠܟܠܗܘܢ ܟܠܗܘܢ

---

(1) ܟܕ ܚܝܪܝܢ ܥܝܢܝܢ ܠܥܠ Haec verbotenus valent : *oculis nostris in altum suspicientibus*. Locum hunc ita interpretatus est Wetstenius, quasi legisset ܚܙܝܢ, pro ܚܝܪܝܢ, quod in Mscpto Codice hic habetur.

(2) Post illa, ܠܥܠ ܥܝܢܝܢ leguntur in Mscpto Codice verba haec : ܢܬܚܙܐ ܒܡܫܬܘܬܦܘܬܐ ܫܡܝܢܝܬܐ. Quae verba, quia dictum modo jam fuerat ܒܡܫܝܚܐ ܒܡܠܟܘܬܗ ܫܡܝܢܝܬܐ, glossema sapiunt, forsitan pertinens ad insequentia ista : ܢܬܒܢ ܘܢܬܠܝܢ. A Syriaco meo textu abesse illa volui.

(3) ܠܘܬ vocula heic ponit casum, qui identidem incidit.

(4) ܐܚܐ ܡܩܕܫܐ Wetstenio est *frater sanctus*, Zingerlejo *ein eheloser*. Neutra interpretatio recte habet. Vide quae monuimus supra pag. 179. not. 1.

(5) ܡܫܘܬܦܐ est Plur. Particip. *patientis* rarioris speciei *Kautel* ܫܘܬܦ (a ܫܬܦ), quod alias de *communicando* et *sociando* dicitur, sed hic ad conjugalem societatem refertur ; qua notione ܫܘܬܦ verbum in lexicis adhuc desideratur. ܫܘܬܦܘܬܐ vox de *coitu* legitur in Ep. ad Rom. IX. 10. Passivam formam ܐܫܬܘܬܦ de avibus coëuntibus usurpavit S. Ephraemus (III. 73), et ܫܘܬܦܐ de junctis matrimonio ; utrumque hoc monuit Zingerlejus. Wetstenius ܡܫܘܬܦܐ vocem reddidit *socii*, vim vocis non capiens.

(6) ܢܫܬܘܬܦܘܢ. A mente auctoris penitus hic aberravit Wetstenius ; de suo male addit *et ;* ܢܫܬܘܬܦܘܢ male reddit *recipiunt ;* denique male ab hoc verbo disjungit ܟܠܗܘܢ ܐܢܬܬܐ.

ܐܢ̈ܫܐ ܕܐܝܬ ܠܗܘܢ ܘܠܡܫܡܫܢܘܬܗ ܘܬܐܪܬܗܘܢ ܕܒܝܬ ܒܡܠܟܘܬܐ ܫܡܝܢܝܬܐ ،
ܒܐܘܪܚܐ ܫܦܝܪܬܐ . ܘܗܘ ܕܝܢ ܐܝܟܢܐ ܐܝܟ ܕܗܘܐ ܠܗ ܡܫܡܫܝܢ ܠܡܪܗܘܢ[1] .
ܘܢܐܡܪ ܒܗܘܢ ܗܘ ܐܝܟܢܐ ܒܗܠܝܢ ܡܫܘܬܦܐ ܕܐܝܬ ܒܗ ܒܠܒܐ : ܚܢܢ ܩܕ̈ܝܫܐ[2]
ܠܡ ܢ̈ܫܐ ܠܐ ܠܡܩܪܒ ܘܠܐ ܢܫܬܥܐ . ܘܠܐ ܡܫܡܫܝܢ ܥܡ ܢ̈ܫܐ ܘܠܐ ܥܡ
ܒܬܘ̈ܠܬܐ . ܘܠܐ ܡܫܬܘܝܢ ܠܢ ܕܢܚܙܐ ܢ̈ܫܐ ܘܠܐ ܡܦܣܝܢ ܠܢ ܢ̈ܫܐ . ܘܠܐ ܡܫܡܫܝܢ
ܠܢ ܢ̈ܫܐ[3] . ܘܠܐ ܕܡܫܡܫܝܢ ܐܢ̈ܫܐ ܕܡܫܡܫܢ ܢ̈ܫܐ . ܐܝܟܢܐ ܕܢܗܘܐ ܕܠܐ ܡܘܡܐ
ܒܬܫܡܫܬܢ ، ܡܛܠ ܕܐܢܫ ܬܬܠܩ ܐܘ ܬܬܩܠ ܒܢ . ܘܗܟܢܐ ܕܡܫܡܫܝܢ[4]
ܚܝܝܢ ܡܠܘܗܝ ، ܗܘܝܢ[5] ܕܠܐ ܬܘܩܠܬܐ ܠܟܠ ܐܢܫ . ܐܝܟ ܐܢ̈ܫܐ ܗܘܝܢ
ܕܝܕܥܝܢܢ ܕܚܠܬܗ ܕܡܪܢܐ ܠܡܗܝ̈ܡܢܐ ܡܦܝܣܝܢܢ[6] ، ܠܐܠܗܐ ܕܝܢ ܓܠܝܢܢ .

---

(1) Post ܠܡܪܗܘܢ legitur in Mscpto Codice ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܠܗ , quod in praesentem syriacum contextum non admisi. Rationem facti reddidi supra, pag. 78, in nota 2.

(2) ܚܢܢ ܩܕ̈ܝܫܐ Wetstenius reddidit *nos sancti ;* Zingerlejus : *Wir Ehelose.* Neuter recte. Vide supra pag. 142 not. 2, et pag. 143, not. 3.

(3) ܘܠܐ ܡܫܡܫܝܢ ܠܢ ܢ̈ܫܐ. Wetstenius haec reddidit : *et non conveniunt nobis mulieres.* Non animadvertit Wetstenius, ܡܫܡܫܝܢ (Particip. *Katel* a ܫܡܫ) hoc loco elliptice dictum esse pro ܡܫܡܫܝܢ ܬܫܡܫܬܐ quod paulo ante (Cap. 2.) legitur.

(4) ܡܫܡܫܝܢ vocem Wetstenius reddidit *ministrantes.* Sed hoc loco ܫܡܫ verbum latiore significatione de *perficiendo* sive *agendo* generatim dicitur. Bene Zingerlejus : *Beobachten.*

(5) ܗܘܝܢ . Male Wetstenius : *simus ;* neque enim ܗܘܝܢ pendet ab antegresso ܡܢܗܘܢ ?

(6) ܠܡܗܝ̈ܡܢܐ ܡܦܝܣܝܢܢ. Quid Zingerlejum moverit ut ܠ ܡܦܝܣܝܢܢ redderet *wir reden zu*, nullo modo assequor. ܡܦܝܣܝܢܢ valet *suademus*, etiam in loco Apostoli, qui hic a Clemente recitatur.

ܩܠܐ ܀ ܕ ܀

ܐܢܫܝܢ ܕܝܢ ܘܫܠܝܛܐ ܬܪܥܐ[1] ܕܠܗ ܢܗܘܐ ܚܙܝܐ . ܐܦܠܐ ܢܦܩܘܢ ܢܦܫܐ ܐܠܝܢ ܘܫܠܝܛܢܘܬܐ ܡܫܬܥܒܕܢܘܬܐ . ܘܬܪܥܝ[2] ܕܠܗܘܢ ܢܗܘܐ ܬܪܥܐ ܗܘ . ܡܩܪܒܝܢ ܠܗܘܢ ܠܡܠܟܘܬܐ ܠܪܘܡܐ ܚܕܐ ܠܣܛܪܐ ܕܝܡܝܢܐ[3] . ܘܡܫܬܥܒܕܝܢ ܠܗܘܢ ܕܢܗܘܐ ܠܟܠܗܝܢ . ܘܐܝܟ ܕܚܝܠ ܕܢܠܦܢ ܡܢܗܘܢ ܡܬܪܢܝܢ[4] ܒܪܥܝܢܗܘܢ . ܡܫܬܥܒܕܝܢ ܠܡܠܟܘܬܐ ܐܝܟ ܕܗܢܐ . ܐܝܟ ܡܢܬܢܝܬܐ ܕܡܠܟܘܬ ܕܝܠܗ . ܘܗܢܐ ܕܝܢ

---

(1) In Codice Mscpto legitur ܬܪܥܐ ܩܘܪܒܐ, quorum alterum alterius sine dubio glossema quoddam est. Omisso ܩܘܪܒܐ vocabulo, retinui ܬܪܥܐ, quum statim ibi sequatur ܬܪܥܐ ܗܘ.

(2) Pro ܬܐܠܦܝ, quod in Mscpto Codice hic legitur, reposui ܘܬܪܥܝ, et secundum hanc correctionem interpretationem meam institui. Nec dubitandum est quin lectio Codicis ܬܐܠܦܝ vitiosa sit; nam contexta oratio (ܡܩܪܒܝܢ ܠܗܘܢ) demonstrat Subjectum sermonis ibi esse ܢܦܫܐ ܘܫܠܝܛܢܘܬܐ. Itaque pro ܬܐܠܦܝ scribendum erat ܬܪܥܝ, quod per ܘ Conjunctionem copulandum erat cum antegresso membro orationis. Wetstenius, quamquam recte hunc locum reddidit, falso tamen edidit. Nam bis omisso signo *Ribui*, pro ܫܠܝܛܢܘܬܐ ܘܫܠܝܛܢܘܬܐ ܡܫܬܥܒܕܢܘܬܐ edidit ܡܫܬܥܒܕܢܘܬܐ ܡܫܬܥܒܕܢܘܬܐ, quod et in Finettiana editione legitur. Hac verò quum sola uteretur Zingerlejus, alienâ culpâ factum est, ut is falsò praesentem locum interpretaretur.

(3) ܠܣܛܪܐ ܕܝܡܝܢܐ. Wetstenius haec reddidit *ad latus dextrum ;* nec aliter Zingerlejus : *auf die rechte Seite.* De qua interpretatione quid mihi videatur, jam dixi supra, pag. 81, in nota ordine tertia.

(4) ܡܬܪܢܝܢ etiam pendet ab antegresso ܐܝܟ. Bis in hoc loco reddendo peccavit Wetstenius. Nam verba ista, ܘܐܝܟ ܕܚܝܠ ܕܢܠܦܢ ܡܢܗܘܢ, falsò interpretatus est : *tamquam aliquid ab illis discere velimus ;* ubi et ܘ Conjunctionem ante ܐܝܟ reddere omisit. Deinde in eo quoque

ܘܟܕ ܕܐܬܟܢ̈ܫܢ (1 ܟܠܗܝܢ ܐܬ̈ܝܢ . ܚܙܝܢ ܕܐܝܟ ܕܒܫܝܢܐ (2 ܐܝܬܝܗܝܢ . ܡܫܬܪ̈ܪܢ ܟܠܗܝܢ ܡ̈ܠܐ ܕܫܝܢܐ (3 ܡܬܡܠܟ ܠܒܗ̇ . ܘܡܬܕܪ̈ܫܢ ܠܗܝܢ ܒܠܚܘܕ ܒܢܟܦܘܬܐ ܘܒܡ̈ܠܐ ܫ̈ܦܝܪܬܐ ܘܡܝܩܪܬܐ ܕܡܠܟ ܠܒܗ̇ (4 . ܐܝܟ ܕܒܢܟܦܘܬܗܝܢ (5 ܘܡܫܬܪ̈ܪܢ (6 ܢܟܦ̈ܢܝܢ ܡܬܚܙ̈ܝܢ . ܘܠܘܬܗܝܢ (7 ܕܡܫܬܘܬܦܝܢ ܐܢܝܢ . ܐܝܟ ܕܙܕܩ ܠܗܝܢ

---

(1) ܘܟܕ ܕܐܬܟܢ̈ܫܢ ܐܬ̈ܝܢ. Wetstenius parum recte : *quando congregatae veniunt omnes.*

(2) ܚܙܝܢ ܕܐܝܟ ܕܒܫܝܢܐ. Quod hic legitur ܐܝܟ ܕ, *sicut*, abundat, aut, si hoc mavis dicere, inservit comparationi instituendae, quae, ut exemplum sumam ex praesenti loco, hisce verbis enuntietur : *si vidimus eas esse tales, quales esse debent illae, quae sunt in pace.* Ad eumdem modum *Caph* Particula adhibetur Hebraice, veluti in hoc Nehemiae (Cap. VII. 2): כִּי הוּא כְּאִישׁ אֱמֶת. Agrellius (in *Supplem. Syntaxeos Syr.* §. 108) nonnulla collegit exempla, quibus recte probare possis eum locutionis ܐܝܟ ܕ usum, de quo hic agimus. Confer etiam Gesenii *Thesaurum* ad כְּ Particulam.

(3) ܡ̈ܠܐ ܕܢܟܦܘܬܐ. Vide quae ad vocem ܢܟܦܘܬܐ notavimus supra pag. 77 adnot. 3. Quid in mentem venerit Wetstenio ut ܡ̈ܠܐ ܕܢܟܦܘܬܐ redderet *verba castitatis*, nullo modo assequor.

(4) Post illa, ܕܡܠܟ ܠܒܗ̇, Cod. Msptus dat ista : ܘܡܠܟܗ̇ ܡܝܩܪܬܐ ܘܫܦܝܪܬܐ ܛܒ, quae verba a Syriaco meo contextu abesse volui, quum mihi visa sint glossema esse, pertinens ad antegressa verba ܒܢܟܦܘܬܐ ܗܟܢ, quorum quaedam repetitio sunt.

(5) ܐܝܟ ܕܒܢܟܦܘܬܗܝܢ. Heic quoque ܐܝܟ ܕ abundat. Vide supra notam ordine secundam. Ceterum, moneo, ab illis verbis novam inchoandam esse sententiam ; id quod nec Wetstenius, nec Zingerlejus animadvertit. Si illa ܐܝܟ ܕܒܢܟܦܘܬܗܝܢ ab antegressis ܗܟܢ penderent, scriptum ibi foret non ܢܟܦ̈ܢܝܢ, sed ܢܟܦܢ.

(6) Cod. Mscpt. habet ܘܡܫܪܪܝܢ, quod mendosum est. ܫܪܪܐ est *veritas.*

lapsus est, quod ܡܫܬܪ̈ܪܢ ܗܟܢ tamquam sententiam sui juris sejunxit ab antegresso ܐܝܟ, a quo pendet tam ܡܫܬܪ̈ܪܢ quam ܢܟܦ̈ܢܝܢ.

(7) ܘܠܘܬܗܝܢ. Hic quoque ܠ valet *quod attinet ad*, ut supra. Vid. pag. 197. not. 2. Utrum nec-ne Wetstenius et Zingerlejus hoc animadverterint, ex neutrius interpretatione satis liquet. Sed in eo heic denuo lapsus est Wetstenius, quod

ܘܡܫܬܠܡܝܢ ܒܡܥܒܕܝ ܫܦܝܪܐ . ܘܐܬܝܗܒ ܬܢܢ ܠܗ ܡܘܗܒܬܐ ܘܩܠܝܠ ܐܒܪܬܐ
ܕܪܘܚܐ . ܐܝܟ ܕܢܒܘܬ[1] ܠܝ ܬܡܢ ܒܚܩܠܐ ܐܕܣܐ ܐܝܟܐ ܕܩܒܝܪܐ ܘܢܦܫܐ
ܡܢ ܟܠܗܘܢ[2] . ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܕܢܩܒܠ ܠܝ ܕܘܟܬܐ ܩܠܝܠ ܘܠܝ ܐܚܪܐ
ܕܐܝܬܝܗ ܠܐ ܥܠܝܠ ܘܠܐ ܒܡܠܟܘܬܐ . ܘܗܝ ܗܝ ܐܝܬܝܗ ܫܒܝܠܐ ܐܘܚܕܐ ܠܝ
ܡܢܗ . ܘܟܠ ܩܕܡܝ ܕܒܬܠܡܝܕܐ ܠܝ ܗܝ ܐܘܚܕܐ ܠܝ . ܐܝܟ ܕܩܕܡ[3] ܫܘܒܚܗܘܢ
ܕܐܢܫܐ ܐܘܚܕܐ ܡܬܩܪܝܐ ܕܒܬܠܡܝܕܐ ܠܬܫܡܫܬܗܘܢ ܕܐܢܫܐ ܐܚܪܢܝܐ[4] . ܘܗܝ ܗܘܬ
ܗܕܐ ܕܗܘܐ ܠܒܝܬܐ ܕܩܕܡܬܐ ܕܫܡܝܐ ܘܐܬܝܠܕ ܠܫܡܫܗ ܫܠܝܚܐ .

ܡܫܬܘܬܦܘܬܐ vocem reddidit *sociae*. Vide quae notavimus supra, p. 182 in nota quinta.

(1) ܐܝܟ ܕܢܒܘܬ ܠܝ ܬܡܢ . Haec Zingerlejus reddidit: *dass wir dort übernachten müssen*. Sed ܐܝܟ ܕ non valet *ita ut*. Male quoque haec verba Zingerlejus atque Wetstenius junxerunt cum antegressis; pertinent enim ad insequentia ista: ܒܚܩܠܐ ܡܢ. Dictio ܐܝܟ ܕ in praesenti loco valet ἵνα, ut Matth. II. 13.

(2) ܡܢ ܟܠܗܘܢ . Zingerlejus ibi habet: *aus Allen*. Sed ܡܢ Praepositio ibi Comparationi inservit, ut in illo Barhebraei loco (Chron. p. 82, a fine), ubi memoratur in Cilicia conspecta femina, quae esset ܐܢܬܬܐ ܐܝܬܝܗ ܗܘܬ ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܓܒܪܐ, *omnibus viris longior cubito uno*.

(3) ܐܝܟ ܕܩܕܡ ܡܢ . Hoc loco iterum ܐܝܟ ܕ abundat, ut supra pag. 185. Hoc nec Wetstenius nec Zingerlejus animadvertit, ut patet ex modo, quo uterque praesentem locum interpretati sunt.

(4) Post illa, ܕܐܢܫܐ ܐܚܪܢܝܐ, sequuntur in Mscpto Codice verba quae hic recito: ܣܒܬܐ ܕܝܢ ܐܝܟܐ ܕܒܣܘܓܐܐ ܕܫܢܝܐ ܡܢ ܩܕܡ ܫܒܝܚܬܐ ܠܟܘܢܫܐ : ܐܢ ܪܒܝܬ ܒܢܝܐ . ܐܢ ܩܒܠܬ ܐܟܣܢܝܐ . ܐܢ ܐܫܝܓܬ ܪ̈ܓܠܝܗܘܢ ܕܩܕܝܫܐ . hoc est: *vetulam nempe, quae multorum sententiis diu fuerit probata*: *Si liberos educavit*, *si peregrinos excepit*, *si sanctorum pedes lavit*. Quae verba cur a Syriaco meo contextu abesse voluerim, supra, pag. 82, in nota 1 dixi. Ceterum moneo, Syriaca illa verba nec latine a Wetstenio, nec Germanice a Zingerlejo recte fuisse reddita.

ܡܐܡܪܐ ✤ ܗ̄ ✤

ܘܐܬܪܝܢ ܢܦܫܟ ܡܪܘܡܐ ܘܢܦܫ ܠܢ ܚܕܐ ܐܝܬܝܐ ܡܬܘܡܬܢܝܬܐ ܠܡܠܘܟܘܬܗ. ܘܐܢܫ ܐܚܪܢܝܢ ܠܐ ܢܗܘܐ ܠܢ ܐܠܐ ܐܢ [1] ܗܘ ܠܡܠܘܟܘܬܗ. ܠܐ ܢܦܝܫܝܢ ܠܢ ܘܠܐ ܡܬܓܝܫܝܢ ܠܢ ܘܠܐ ܢܬܪܡܝܢ ܡܚܝܠ ܠܢ. ܐܠܐ ܠܢܘܡܝܢ ܐܝܟ ܕܩܒܠ ܩܘܡ ܐܦܘܗܝ ܕܫܡܝܐ ܘܐܝܟ ܕܩܒܠ ܩܘܡ ܐܦܘܗܝ ܕܚܛܝܬܐ. [2] ܠܐ ܗܘܐ [3] ܕܠܐ ܐܝܬܝܐ ܡܬܘܡܬܢܝܬܐ ܠܡܠܘܟܘܬܗ. ܚܣ ܠܢ [4] ܕܢܬܚܫܒ ܕܐܝܟ ܗܠܝܢ

---

(1) ܐܠܐ ܐܢ post negationem valet *nisi*, ut in hoc Barhebraei (Chron. p. 264): ܘܣܘܠܛܢܐ ܥܢܐ ܕܠܐ ܣܠܩܬ ܒܪܥܝܢܝ ܕܐܥܒܕ ܐܠܐ ܐܢ ܗܕܐ ܬܠܝܬܝܬܐ. *et Sultanus respondit: non erat in mente mea ut facerem nisi tertium hoc.*

(2) ܩܘܡ ܐܦܘܗܝ ܕܚܛܝܬܐ. Nescio quid in mentem venerit Wetstenio, ut haec redderet: *coram laqueo peccati.*

(3) ܗܘܐ verbum hic redundat, ut supra pag. 121, ubi vide quae notavimus in nota ordine quinta.

(4) ܚܣ ܠܢ formula est *deprecandi* aut *aversandi*, quam recte reddideris *absit a nobis*, aut *procul sit a nobis*. In Peshito ܚܣ respondet Graeco *μὴ γένοιτο*, veluti Rom. III. 4. 6. Attamen ܚܣ forma est non Imperativi sed Praeteriti valetque *pepercit*; itaque ܚܣ ܠܢ proprie significat: *pepercit nobis* (Deus), *ut ne*, cet. Sciendum autem est, Syros nonnumquam, ut Arabes frequenter, in optando et bene aut male precando Praeteritum adhibere sensu Optativo, sumentes, rem, quam fieri velint, quasi exaudito voto jam nunc factam esse. Atque eò pertinet Praeteritum ܚܣ in loco, de quo agimus. Ad eumdem modum Arabes dicunt, exempli gratiâ, رَحِمَهُ ٱللّٰهُ *misereatur ejus* (proprie: *misertus est ejus*) *Deus!* لَعَنَهُ ٱللّٰهُ *maledicat ei* (proprie: *maledixit ei*) *Deus!* De varia structura dictionis ܚܣ ubi valet *absit*, videsis Uhlemanni *Elementarlehre der Syrischen Sprache* §. 86. 2. b. Recte monuit Ludovicus de Dieu (ad M a t t h a e i Cap. XVI. ℣. 22), ܚܣ vocem, ubi

ܐܢܫ ܕܠܡܐ ܘܫܒܩܢ . ܗܘ ܕܡܫܬܘܕܥܘ ܕܝܠܗ ܐܠܐ [1] ܕܡܬܚܫܒܢܐ ܠܐܢܫܝܢ
ܢܫܒܘܩ ܡܢ ܐܙܛܡܐ [2] ܡܫܠܢܐ ܕܕܝܗܒܬܐ [3]. ܘܕܝܠܗ ܕܠܐ ܢܬܠ ܥܠܬܐ ܠܐܝܠܝܢ
ܕܨܒܝܢ ܕܢܠܒܫܘܢ ܒܬܪܢ ܥܠܬܐ [4] ܘܠܡܡܠܠܘ ܠܠܘܬ ܣܢܝܩܘܬܐ . ܘܕܠܐ ܢܗܘܐ
ܬܘܩܠܬܐ ܠܐܢܫ [5]. ܕܝܠܗ ܗܘܐ [6] ܫܡܝܢܢ ܠܥܠܬܗܘܢ ܕܐܝܠܝܢ ܕܨܒܝܢ ܕܢܠܒܫܘܢ

---

deprecantis est, vim verbi prorsus amittere, et tantùm *aversionem* denotare, idque vel inde patere, quod ubi hac dictione ipse Deus compellatur, non mutatur tertia Persona in secundam; id quod faciendum foret si ܚܘܣ vim verbi retineret. Sic Act. X. 13, quum dixisset Dominus Petro: ܩܘܡ ܢܟܘܣ ܘܐܟܘܠ, *surge, macta et manduca*, hic respondet ܚܣ ܡܪܝ, non dicit ܢܚܘܣ ܡܪܝ.

(1) ܐܬܚܫܒ verbum hoc loco refert Graecorum φρονεῖν, quo sensu illud adhibetur a S. Paulo (ad Rom. XII. 16), ubi dicit: τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες.

(2) ܐܙܛܡܐ vox est non Syriaca sed Graeca ζήτημα. Legitur ܐܙܛܡܐ Act. XVIII. 15, ubi respondet Graeco ζήτημα, *quaestio*. Sed in praesenti loco, ut contexta oratio suadet, ܐܙܛܡܐ vox de *calumnia* sive *obtrectatione* sumenda est; quo sensu ܐܙܛܡܐ legitur quoque (pag. 2 lin. 8) in *Didascalia Apostolorum* Syriace nuperrime ab anonymo in lucem primum edita (Lipsiae, 1854).

(3) Post ܕܕܝܗܒܬܐ leguntur in Codice Mscpto verba haec: ܠܡܥܠܝܗܘܢ ܒܝܫ, ܕܠܒܘܬܗܘܢ ܕܒܢܝܢܫܐ ܣܝܡܝܢ ܒܒܝܫܬܐ ܘܡܫܪܪܝܢ *nam corda hominum in malis posita sunt et obfirmata;* quae verba in Syriacum meum contextum non admisi. Rationem facti reddidi supra pag. 84, in nota secunda.

(4) ܕܨܒܝܢ... ܥܠܬܐ. Obscure, imo nec satis recte Wetstenius haec verba interpretatus est: *qui volent ut teneant occasionem post nos.* ܒܬܪ Praepositio hoc loco valet *contra*. Vide quae notavimus supra, pag. 154, in adnot. 3.

(5) ܘܕܠܐ ܢܗܘܐ ܬܘܩܠܬܐ ܠܐܢܫ. Zingerlejus hunc locum ita reddidit, quasi ibi legeretur ܘܕܠܐ ܬܘܩܠܬܐ ܢܗܘܐ ܠܢ ܐܢܫ. Recte Wetstenius: *et ut nemini simus offendiculo*. Pro ܬܘܩܠܬܐ ܗܘܐ, quod bis hic legitur, paulo infra est ܗܘܐ ܠܬܘܩܠܬܐ.

(6) ܕܝܠܗ ܗܘܐ. Novam ab his verbis periodum inchoant uterque, Wetstenius et Zingerlejus. Falso; etenim ܕܝܠܗ ܗܘܐ heic incipit Apodosin orationis, cujus Protasis est: ܘܕܝܠܗ ... ܠܐܢܫ.

ܒܗܢܝ ܟܠܗܝܢ . ܘܡܬܚܫܒܢܐ ܢܪܕܘܦ ܕܢܣܬܟܠ ܠܐܝܟ ܠܐ ܢܗܘܐ . ܠܐ ܠܡܘܪܕܐ ܘܠܐ ܠܐܪ̈ܡܠܬܐ ܐܘܟܐ ܠܚܒܪܗ ܕܟܝܢܐ . ܘܠܐ ܢܒܥܐ[1] ܡܕܡ ܕܠܢܦܫܢ ܒܠܚܘܕ ܡܥܕܪ[2]. ܐܠܐ ܡܕܡ ܕܡܥܕܪ ܠܣܓܝܐܐ ܐܝܟ ܕܢܦܫܢ . ܠܐ ܓܝܪ ܡܥܕܪܐ ܠܢ ܗܘܐ ܕܐܢܫ ܢܬܟܬܫ ܥܡܗܘܢ . ܢܗܘܐ ܕܝܢ ܡܬܟܬܫܝܢ ܥܡ ܚܝܠܬܗ ܒܟܠܙܒܢ ܕܠܐ ܢܬܪܐ ܠܐܢܫ ܘܢܩܫܐ ܐܠܗ ܬܚܫܢܐ ܡܬܚܫܢܐ[3]. ܟܕ ܗܘܐ ܕܡܬܚܫܒܝܢ ܠܗܘܢ ܠܡܘܟܠܬܐ . ܐܝܟܢܐ ܡܢܗܘܢ ܡܬܪܫܠܐ ܢܬܟܬܫܘܢ ܐܝܟ ܐܘ ܡܬܟܬܫܢ ܐܘ ܡܬܟܢܫܘ ܐܘ ܡܬܟܬܫܝܢ . ܠܐ ܗܘܐ[4] ܟܠܗܘܢ ܕܟܝܢܐ ܡܬܚܫܒܝܢ . ܡܢܗܘܢ

---

(1) Futura ܢܪܕܘܦ et ܢܒܥܐ heic adhibita putaverim *de eo quod fieri solet*, ut valeant *cavere solemus* et *quaerere solemus*, adeoque *cavemus*, *quaerimus*. ܢܪܕܘܦ et ܢܒܥܐ non reddidi *caveamus* et *quaeramus*, quia oratio non hoc jam loco ad paranaesim flectitur, sed paulo infra, ubi dicitur ܢܗܘܐ ܕܝܢ ܡܬܟܬܫܝܢ. Itaque non probaverim Zingerleji interpretationem, qui ܢܪܕܘܦ et ܢܒܥܐ reddidit : *hüthen wir uns*, et *suchen wir*.

(2) ܡܕܡ ܕܠܢܦܫܢ ܒܠܚܘܕ ܡܥܕܪ. Haec Wetstenius obscure, imo nec satis recte reddidit : *quidquam nobis solis utilitatis.* Debebat : *id quod nobis solis prodest.*

(3) In Codice Mscpto legitur ܡܬܚܫܢܐ, pro quo forsitan legendum est ܡܬܚܫܢܐ, quod sit Particip. *Katel* (patientis aut agentis) in statu emphatico a rad. ܚܫ. Vocabulum ܡܬܚܫܢܐ in lexicis quidem non occurrit, sed quum tam multa vocabula ibi desiderentur, non ausim dicere ܡܬܚܫܢܐ vocem non exstare. Fieri potest ut ܡܬܚܫܢܐ vox sit substantivum Nomen derivatum a ܚܫ, ad quem modum ܡܒܛܠܢܐ, *abrogator*, est a ܒܛܠ. Itaque vocem ܡܬܚܫܢܐ in textu meo retinere malui, quam in ܡܬܚܫܢܐ mutare. ܬܚܫܢܐ ܡܬܚܫܢܐ est *conscientia turbatrix* ; ܬܚܫܢܐ ܡܬܚܫܢܐ verò *conscientia turbans* aut *turbata* ; nam ܡܬܚܫܢܐ tam *agentis* quam *patientis* Participium esse potest.

(4) ܗܘܐ abundat, ut supra, pag. 121, ubi vide quae notavimus in nota ordine quinta.

ܕܐܦܘܠܘܣ ܡܘܕܥ ܐܝܬ ܠܗܘܢ ܕܡܗܠܟܬܗ ܛܝܒܗ ܡܫܝܚܐ . ܘܗܟܢܐ ܓܝܪ ܚܙܝܢ
ܐܝܬܝܗܘܢ ܠܐܚܝܗܘܢ ܘܡܫܡܫܝܢ ܐܝܬܝܗܘܢ ܠܩܕܝܫܝܗܘܢ ܡܬܚܬܐ . ܕܡܫܝܚܐ ܗܘ (1
ܚܙܝܢ ܐܝܬܝܗܘܢ . ܐܝܟܢܐ ܡܛܠ ܕܐܦܘܠܘܣ ܕܡܬܩܠܝܢ . ܕܐܡܪ ܚܢܢ
ܡܬܬܡܚܢܐ . ܕܠܟܠܟܘܢ (2 ܗܘܘ ܠܐ ܬܬܟܫܠܘܢ ܕܠܐ ܢܟܫܠ ܐܢܫ . ܘܟܠܗ ܕܝܢ
ܟܠ ܦܠܚܐ ܕܦܪܘܫܐ (3 ܢܦܫ ܟܠܗܘܢ . ܐܝܟܢܐ ܕܦܪܘܫܐ ܫܩܝܠ (4 ܕܢܣܒܗ ܘܠܒܝܒ
ܠܡܫܝܚܐ ܘܢܦܫܗ ܠܥܘܡܩܗ . ܗܘ ܕܢܛܪ ܢܦܫܗ ܕܠܐܢܫ ܬܘܩܠܬܐ ܠܐ ܢܗܘܐ (5 .
ܕܠܐ ܢܬܡܫܟܢ ܡܫܡܫܢܘܬܗ ܘܢܬܒܣܪ . ܡܛܠ ܕܐܝܟܢ ܟܠ ܡܬܝܕܥܐ ܡܫܟܚ
ܟܠܗܘܢ . ܡܛܠ ܕܠܐ ܐܢܫ . ܠܩܢܘܡܗܘܢ ܕܐܡܝܢ ܕܫܪܝܢ ܘܡܫܡܫܝܢ . ܕܦܪܘܫܐ (6

(1) ܗܘ vocula redundat, ut supra pag. 128. Vide ibi adnot. 4.

(2) ܕܠܟܠܟܘܢ. Est ibi *dolath*, ut vocant, *recitativum*.

(3) ܕܦܪܘܫܐ ܢܦܫ ܟܠܗܘܢ. ZINGERLEJUS haec verba in sua interpretatione omisit.

(4) ܫܩܝܠ Participium *Ktil* cum notione activa. Confer quae hac de re notavimus supra, pag. 133, ad vocem ܐܫܩܠ.

(5) ܕܠܐܢܫ ܬܘܩܠܬܐ ܠܐ ܢܗܘܐ. Falsò WETSTENIUS haec reddidit: *ut nemo ipsi sit offendiculo*. Debebat: *ut* (*ipse*) *nemini sit offendiculo*.

(6) ܐܡܝܢ est et forma Participii *Ktil* (ab ܐܡܢ), et Adjectivum nomen. In praesenti autem loco ܐܡܝܢ habendum est pro Participio, ut patet ex conjuncto Participio ܫܪܝܢ. Utrumque Participium positum ibi est pro verbo Finito.

(7) ܕܦܪܘܫܐ ܩܢܝܢܐ ܗܘܐ. Novam ab his verbis inchoari sententiam, WETSTENIUS non animadvertit; quo factum est ut a mente auctoris hoc loco penitus aberraverit. ܐܣܛܠܝܘܬܗ proxime jungendum est non cum ܐܡܝܢ, sed cum ܕܡܫܡܫܢܘܬܗ, ubi notandum est, Adjectivum circumscribi per Substantivum in Genitivo absolute positum. Confer quae notavimus supra pag. 184, in adnot. 2.

ܦܬܟܐ ܕܐܝܟ ܗܠܝܢ ܂ ܐܬܠܡܣܘ ܕܡܣܬܒܪܢܘܬܐ ܘܩܫܝܘܬܗ ܘܡܙܝܕܝܢ ܠܡܠܘܐ [1] ܂ ܢܬܦܝܣܘܢ [2] ܕܝܢ ܠܦܪܢܣܐ ܕܐܝܬ ܘܢܫܠ ܡܠܟܘܬܗܘܢ ܩܠܝܠ ܢܣܒܘܢܐ ܂

ܦܬܓܡ ܂ ܗ̄ ܂

ܐܠܨܝܢ ܡܢܗܝܢ ܘܬܪܥܐ ܠܡܘܬܐ ܐܝܟ ܕܠܐܝܬ ܒܗ ܕܡܣܬܒܪܢܘܬܐ ܂ ܘܐܠܝܨܐ ܠܢ [3] ܕܢܩܘܡ ܠܘܬܢ [4] ܩܠܝܠ ܝܘܡܬܐ [5] ܂ ܗܘܐ ܡܫܬܡܥܝܢ ܐܝܟ ܫܘܬܦܐ ܘܠܡܫܬܡܥܝܢ

---

(1) Post ܠܡܠܘܐ leguntur in Mscpto Codice verba haec : ܡܕܡ ܕܠܐ ܝܐܐ ܠܟܪܝܣܛܝܢܐ *id quod Christianos non decet*. Quae verba a Syriaco meo contextu abesse volui, quum inane glossema mihi visa sint; nam et concinnitatem orationis interrumpunt, et modo dictum jam fuerat ܡܕܡ ܕܠܐ ܝܐܐ, *id quod non decet*. Verba illa, ܡܕܡ ܕܠܐ ܝܐܐ ܠܟܪܝܣܛܝܢܐ Zingerlejus reddidit : *dies ist aber für Christen durchaus unerlaubt*; sed illud *durchaus* Syriace nullo modo legitur.

(2) ܢܬܦܝܣܘܢ ܡܢ . Haec Wetstenius non satis intellexit. Participia pro verbis finitis heic male habuit.

(3) ܘܐܠܝܨܐ ܠܢ Wetstenius reddidit: *et cogant nos*. Falsò. ܐܠܝܨܐ Participium est *agentis* (ab ܐܠܨ, *cogit*) in Feminino Genere neutraliter et impersonaliter adhibitum. Itaque ܐܠܝܨܐ ܠܢ proprie valet *cogens est nobis*, h. e. necessarium nobis est. Ad eumdem modum Syri dicunt ܫܦܝܪܐ ܠܝ (a rad. ܫܦܪ) *placens mihi* (placet mihi), veluti in hoc S. Isaaci Magni (apud Assem. B. O. T. 1. p. 232): ܥܡ ܫܡܪܝܬܐ ܫܦܝܪܐ ܠܝ ܕܐܩܘܐ ܘܐܬܕܪܫ hoc est : *Cum Samaritana placet mihi morari ac disceptare*.

(4) Ante hanc vocem addidi ܕܢܩܘܡ, quod ibi per librarii negligentiam deesse putaverim, cum absque hoc verbo, aut simili, sententia imperfecta sit.

(5) ܩܠܝܠ ܝܘܡܬܐ . q. d. *paucum dierum*. Vocabulum ܩܠܝܠ, quod proprie Adjectivum est a ܩܠ (ܩܠ) derivatum, hoc loco *substantive* adhibitum est. Ponitur autem ܩܠܝܠ in Accusativo adverbiali illo, quo *Temporis quantitas* signi-

ܐܝܟ ܡܟܝܠ ܀ ܘܠܐ ܢܗܘܐ[1] ܐܝܟ ܣܟܠܐ ܐܠܐ ܐܝܟ ܡܚܟܡܐ ܡܫܬܡܫܝܢ ܡܬܕܪܫܢܐ ܕܢܬܠܘܢ
ܠܟܠܗ ܀ ܘܢܬܕܟܪ ܠܟܠܗܘܢ ܡܫܬܡܠܝܢ ܡܢ ܩܕܡ ܢܗܘܐ ܡܚܝܒܢܐ ܀ ܡܢ
ܕܩܕܡ ܢܗܘܐ ܘܡܬܚܫܒܝܢ[2]. ܐܝܟܢܐ ܠܟܠܢܫ ܐܘ ܠܗܢܘܢ ܐܘ ܡܕܡ ܠܡܬܚܫܒܘ
ܠܚܒܪܝܢ ܀ ܐܝܟ ܕܒܬܫܡܫܬܐ[3] ܕܟܠܗܘܢ ܬܒܥܝܢ . ܒܟܠܗ ܐܝܟܢܐ ܕܢܕܥܘܢ
ܟܠ ܐܢܫ[4] ܕܪܕܐ ܥܠ ܡܫܪܝܐ ܀ ܒܟܠܗ ܕܟܠܗܘܢ ܚܕܐ ܀ ܡܫܬܡܠܝܢ ܀
ܡܫܬܡܠܝܢ ܟܠܗ ܀ ܒܚܫܝܐ ܀ ܒܢܟܦܘܬܐ ܀ ܒܬܪܝܨܘܬܐ[5] ܀ ܟܠܗܘܢ ܕܒܬܫܡܫܬܐ

---

ficatur. Arabice sic dixeris, ut hoc utar, سَكَنَ فِي بَعْضِ ٱلْقُرَى أَيَّامًا, *habitavit in aliquo oppidulo, per aliquot dies*. Eodem modo explicaveris illud Geneseos (Cap. III. 14): עָפָר תֹּאכַל כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ, *pulverem comedes omnibus diebus vitae tuae*, ubi כָּל in Accusativo Adverbiali ponitur, sicut ܟܠܗ in praesenti loco.

(1) ܢܗܘܐ ܡܚܟܡܝܢ ... ܘܠܐ ܢܗܘܐ . Verba haec reddidi: *simus sapientes ... et ne simus*, cet.; estque hic obvius illorum verborum sensus. Sed mirum videri debet, Clementem heic uti oratione paraenetica, *simus.... ne simus*, quum hoc in antegressis casibus non fecisset. Maluerim nunc in interpretatione mea dixisse: *sumus sapientes... et non sumus...* Scilicet nihil obstat, quominus verbis: ܢܗܘܐ ܡܚܟܡܝܢ ... ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܡܢ, eam tribuamus notionem, quam Germanice exprimeremus dicendo: *dann müssen wir klug seyn.... und nicht müssen wir seyn*, cet. Videsis Uhlemanni *Elementarlehre der Syr. Sprache*. §. 61. 3. A. *Anm.*

(2) Pro ܡܬܚܫܒܝܢ, quod Mscpt. Codex exhibet, edidi, additâ ܘ Conjunctione, ܘܡܬܚܫܒܝܢ. Cf. not. *c*. pag. 88.

(3) ܐܝܟ ܕܒܬܫܡܫܬܐ . Dictio ܐܝܟ ܕ heic abundat. Vide quae hanc in rem notavimus supra, pag. 185 in adnot. 2. Ejus rei ignoratio causa fuit, cur Wetstenius in reddendo hoc loco a mente auctoris aberraverit.

(4) ܒܟܠܗ ... ܟܠ ܐܢܫ . Falsò Wetstenius haec reddidit: *ut omnes... agnoscant*. Debebat: *omnes.... agnoscant*.

(5) ܒܚܫܝܐ ܒܢܟܦܘܬܐ ܒܬܪܝܨܘܬܐ . Wetstenius haec reddidit: *in reverentia, in verecundia, in rectitudine*. Ex his primum et postremum vocabulum malè

ܠܐ ܡܬܬܪܡܝܢ ܒܦܬܓܡ ܆ ܐܦܠܐ[1] ܡܫܬܡܥܝܢ ܠܦܘܠܚܢܐ ܕܥܡܗ ܀ ܐܠܐ ܒܡܫܠܡܢܘܬ
ܢܡܘܣܐ ܚܝܝܢ ܠܡܫܝܚܐ ܀ ܘܠܐ ܢܫܕܐ[2] ܚܘܪܒܐ ܡܢ ܡܠܟܘܬܐ ܘܠܐ ܡܛܠܬܗ
ܡܢ ܚܙܩܬܐ ܀ ܐܠܐ ܒܟܠ ܡܬܪܒܐ ܕܐܝܟ ܒܟܠ ܡܕܡ ܡܩܒܠ ܘܡܫܡܫ ܕܢܚܘ
ܠܗܘܢ ܒܬܫܡܫܬܐ ܕܢܦܫܐ ܡܫܝܚܝܐ ܠܐܠܗܐ ܀ ܠܐ ܓܝܪ ܡܫܡܫܝܢ[3] ܐܚܝܐ
ܕܢܗܘܢ ܠܚܢܦܐ ܘܡܪܘܝܝܢ ܒܫܘܬܦܘܬܗܘܢ ܒܫܪܒܐ ܕܐܠܗܘܬܐ ܀ ܒܫܠܝܐ
ܘܒܫܡܗܘܢ[4] ܀ ܒܫܠܝܐ ܗܢܐ ܠܐ ܡܬܪܘܪܒܝܢ ܠܚܢܦܐ ܘܠܐ ܡܬܢܟܝܢ ܠܗܘܢ ܒܣܘܦܐ ܀
ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܕܢܫܬܡܥ ܠܚܕܘܬܐ ܐܘ ܠܡܠܟܝܢ ܕܢܩܫܝܢ ܒܦܬܓܡܐ ܐܘ ܠܡܠܟܝܢ
ܕܡܬܪܚܝܢ ܒܟܠܐ ܐܘ ܠܡܘܗܒܬܐ ܀ ܐܝܟ ܕܚܢܦܐ ܕܒܠܟܝܢ ܡܬܪܦܩܝܢ ܀ ܘܐܝܟܢ
ܠܒܝܬ ܫܠܝܐ ܕܢܣܒܥܘܢ ܠܗܘܢ ܠܚܡܪܐ ܕܚܡܬܐ ܚܝܠܐ[5] ܀ ܘܒܫܠܝܐ

---

interpretatus est, medium verò, ob contextam orationem, ineptè.

(1) Pro simplici ܐܦ, quod Mscptus Codex hic exhibet, edidi ܐܦܠܐ, quum mihi videretur praesens oratio Particulâ negativâ ܠܐ carere non posse.

(2) ܘܠܐ ܢܫܕܐ. Falsò Wetstenius: *et ne projiciamus;* debebat: *et non projicimus*. Falso etiam paulo post ܡܫܡܫܝܢ reddidit *glorificemus*, ubi dicendum erat *glorificamus*.

(3) ܡܫܡܫܝܢ ܓܝܪ. Vide quae notavimus supra pag. 90, in adnotatione prima. In hoc loco reddendo Wetstenius a mente auctoris penitus aberravit. Vim dictionis ܐܚܝܐ non tenuisse videtur, aut cum ܐܚܝ confudisse. Quamquam et alia plura hic peccavit. Zingerlejus verba ista ܐܚܝܐ ܕܢܗܘܢ ܠܚܢܦܐ parum recte interpretatus est: *wo Heiden sich befinden, die da trunken sind.*

(4) Verba ista, ܒܫܠܝܐ ܘܒܫܡܗܘܢ, Wetstenius et Zingerlejus junxerunt cum antegressis; maluerim cum insequentibus. Vide quae notavi supra pag. 91, in adnot. 3.

(5) ܕܢܣܒܥܘܢ ܠܗܘܢ ܚܝܠܐ proprie valet *ut saturentur sibi*, ubi de ܠܗܘܢ, *sibi*, dictum puta id, quod monui supra pag. 155 in nota quinta. Confer etiam adnot.

ܡܙܓܬܐ[1] ܕܚܡܪܐ ܠܚܘܒܠܐ ܐܟܠܝܢ ܡܬܡܙܓܝܢ ܠܡܫܝܢܘܬܗ ܘܡܚܪܐ ܩܘܪܒܐ ܠܢܦܩܘܬܐ ܕܫܦܝܪܬܐ . ܡܟܣܝܢ[2] ܕܠܐ ܐܢܫ . ܠܐ ܢܬܟܣܘܢ ܘܡܢܐ . ܐܚܝ ، ܡܬܚܫܒܝܢ ܡܢܟܘܢ . ܐܚܝ ، ܠܐ ܢܬܥܒܕܢ[3] ܗܠܝܢ ܒܝܢܬܟܘܢ . ܐܠܐ ܫܒܩܘ ܐܢܘܢ

---

2 ; pag. 143. Verba *satiandi* construuntur cum duplici Accusativo. Zingerlejus, liberiore heic interpretatione usus, verba illa reddidit: *damit sie ein verächtlich Stück Brot erhaschen.* Pro ܫܛܝܬܐ (in Fem. Gen. ut in Mscpto Codice mendose scribitur), edidi ܫܛܝܐ in Masculino genere. Voces istas ܠܩܨܝܐ ܕܠܚܡܐ ܫܛܝܐ Wetstenius reddidit: *buccella panis stultitiae*. Quae parum scita interpretatio est. ܫܛܝܘܬܐ valet *stultitia*, sed ܫܛܝܬܐ (corrige ܫܛܝܐ), quod in Mscpto Codice hic legitur et a Wetstenio lectum fuit, valet *contemptibilis* sive *vilis*. Ceterum ܫܛܝܐ jungendum est cum ܠܩܨܝܐ, non cum ܕܠܚܡܐ; patet hoc ex insequenti: ܘܡܩܒܠ ܡܙܓܬܐ ܕܚܡܪܐ ܠܚܘܒܠܐ.

(1) ܡܙܓܬܐ vox (a ܡܙܓ *miscuit*) proprie valet *mixtura*; sed et de *poculo* dicitur. Scilicet Orientales vinum affusâ aquâ temperare solebant; ex quo intelligitur qui fieret, ut *poculum vini* ab ipsis *mixtura vini* vocaretur. Wetstenius male heic interpretatus est: *propter mixturam vini pauci;* nempe ܠܚܘܒܠܐ (Adjectiv. fem. Gen.) ad ܚܡܪܐ Substantiv. Masc. Gen. falsò retulit; pertinet enim ad ܡܙܓܬܐ, Substantiv. Fem. Gen.

(2) Participia tria ista, ܐܟܠܝܢ, ܡܟܣܝܢ et ܡܬܡܙܓܝܢ, Wetstenius parum scitè per totidem Participia latine reddidit. Reddenda erant per totidem verba finita. Syris usitatissimum est pro verbo finito adhibere Participia. Videsis Agrellii *Supplem. Syntaxeos Syr.* §. 18. ܡܬܡܙܓܝܢ Asyndetice positum est, ut fit post verba *motûs*. Sic Matth. IX. 7 dicitur ܩܡ ܐܙܠ, *surrexit* (et) *abiit*.

(3) ܢܬܥܒܕܢ verbum hoc loco de *agendo* generatim dicitur, ut supra. Vide pag. 183, adnot. 4. Itaque parum recte Wetstenius heic interpretatus est: *non ministrentur haec inter vos*. Idem ibidem ܒܝܢܬ Praepositionem reddidit *inter*, quam significationem ܒܝܢܬ nuspiam obtinet.

(4) ܘܡܢܐ ܓܒܘ ܠܗܘܢ ܕܢܬܕܒܪܘܢ. Male haec reddita sunt a Wetstenio: *qui sic elegerunt sibi et conversantur*. Non animadvertit Wetstenius, Infinitivum hoc loco exprimi ope Futuri cum praefixo *dolath*, ut in hoc Matthaei (Cap. XVI. 3): ܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ܕܬܦܪܫܘܢ, *nostis dijudicare*.

ܐܝܟܢ ܕܗܘܢܐ ܢܣܒ ܠܗܘܢ ܕܬܠܡܝܕܘܗܝ[4] ܫܛܝܘܬܐ[5] ܘܣܟܠܘܬܐ . ܠܐ ܬܠܡܝܕܐ[6] . ܐܢܬ ܕܗܟܢ ܗܘܝܬ ܢܗܘܘܢ . ܒܟܠܗܝܢ ܕܝܢ ܬܕܥܘܢ . ܐܢܐ ܕܐܬܦܠܓܬ . ܕܗܟܢ ܗܘܝܬ ܢܗܘܘܢ ܠܟܠܗܘܢ ܒܟܠܗܝܢ[7] . ܐܝܟ ܕܠܡܫܡܠܝܘܬܐ[8] ܕܡܫܡܠܝܘܬܐ ܘܐܝܟܢ[9] ܕܬܬܡܠܘܢ ܕܢܫܬܡܫܘܢ . ܢܗܘܐ ܠܢ ܟܠܗ ܕܡܫܝܚܐ ܒܟܠܗ ܐܬܦܠܓܬܐ ܘܫܘܬܦܘܬܗܘܢ ܕܦܫܝܛܐ ܩܪܝܒܐ ܘܡܩܪܒܐ . ܡܢ ܬܫܒܘܚܬܗ ܫܒܝܚܘܬܐ ܘܪܒܘܬܐ . ܐܝܟ ܕܐܦ ܠܡܫܡܠܝܘܬܐ . ܘܢܛܪܝܢ[10] ܐܝܟܢ ܕܫܦܝܪܝܢ ܘܩܕܝܫܝܢ ܘܡܫܒܚܝܢ ܘܡܪܘܪܒܝܢ ܘܙܪܝܙܝܢ . ܘܗܘܝܬܘܢ[11] ܡܬܠܡܕܝܢ[12] ܟܠܗܘܢ

---

(5) ܫܛܝܘܬܐ ܘܣܟܠܘܬܐ . Wetstenius haec reddidit : *in fatuitate et stultitia*. Bis falsò.

(6) ܠܐ ܬܠܡܝܕܐ ܡܢ . Liberius haec interpretatus est Zingerlejus, qui et de suo addidit *durchaus*.

(7) Pro ܒܟܠܗܝܢ ܠܟܠܗܘܢ, quod in Mscpto Codice legitur, edidi ܒܟܠܗܝܢ ܠܟܠܗܘܢ, quod contexta oratio postulat. Videsis, quae in hanc rem notavi supra, pag. 91 in adnotatione 1. Particula ܘ, qua ܒܟܠܗܝܢ cum ܠܟܠܗܘܢ conjungitur hoc loco vim *comparativam* habet, id quod Zingerlejus non animadvertit. Wetstenius τo ܒܟܠܗܝܢ reddere omisit.

(8) ܐܝܟ ܕ heic abundat, ut supra. Vide pag. 185 adnot. 2.

(9) Pro ܕܐܝܟܢ, quod Mscptus Codex exhibet, edidi ܘܐܝܟܢ, additâ ܘ Conjunctione, quam contexta oratio postulabat. Wetstenii interpretatio hoc loco vitiosa est. Vocem ܕܡܫܡܠܝܘܬܐ non reddidit.

(10) ܘܢܛܪܝܢ ܡܢ . Wetstenius haec interpretatur : *et observantes honestos et sanctos, glorificantes et magnificantes, et sitis adornantes omnes coöperantes.* Verba sunt haec sine sensu. Syriaca ex Mscpto Codice mendose transcripserat Wetstenius (vide pag. 92); et haec deinde interpretatus est, ut potuit.

(11) Cod. Mscpt. habet ܘܙܪܝܙܝܢ, quod non exstat. pro eo edidi ܘܙܪܝܙܝܢ.

(12) ܘܗܘܝܬܘܢ ܡܬܠܡܕܝܢ . Imperativus periphrasticus est; videsis quae de hoc Imperativo monuimus supra, pag. 124, in adnot. 1. Notandum quoque est, orationem hoc loco variari; nam a prima Persona Plurali transitur ad secundam.

ܐܚܝ ܕܡܠܟܘܬܢ . ܐܝܠܝܢ ܐܠܗ ܓܝܪ ܚܐܘܬܐ ܘܡܝܬܪܬܐ ܘܫܦܝܪܬܐ ܘܚܢܝܢܝ ܀
ܐܢܘܢ ܕܒܗܝܡܢܘܬܐ ܒܡܪܢ[1] . . ܐܡܝܢ .

ܡܫܠܡ ܀ ܐ ܀

ܬܫܠܡ ܘܟܠ ܘܚܐܠ . ܐܚܝ ܀ ܘܚܒܪܐ ܕܐܡܘܢܐ ܐܬܪܘܗ ܟܠܗܘܢ ܐܘܪܚܬܐ
ܐܪܥܐ ܟܠܗ ܐܝܟܐ[2] ܕܚܘܒܪܐ ܕܫܡܝܐ . ܘܠܟܢܫ[3] ܘܒܢܝܐ ܟܠܗ ܐܘܪܚܐ
ܟܪܘܙܐ ܠܕܝܐܬܝܩܝ[4] ܚܕܬܐ . ܘܡܫܝܚܐ ܗܘ ܓܝܪ[5] ܗܘܐ ܘܡܠܟܐ ܕܟܠܗ ܕܡܠܐ
ܐܠܗ ܡܢܗ ܐܝܟܐ ܘܡܢ ܐܠܗ ܕܐܬܘܗ ܡܢ ܟܠܐ . ܘܡܢ ܐܝܢܝ ܘܡܠܟܐ
ܐܝܢܝ ܟܠܐ ܕܐܬܘܗ ܡܢ ܓܒܪܐ . ܟܕ ܐܝܟܢܘܬܐ ܕܐܡܝܢܝ ܗܘܘ ܚܕ ܠܟܠ

(1) ܐܢܘܢ ܕܒܗܝܡܢܘܬܐ ܒܡܪܢ . Post illa, Codex Mscptus habet verba haec : ܡܗܝܡܢܐ ܟܐܢܐ ܫܪܝܪܐܝܬ ܨܒܝܢ ܒܟܠܡܕܡ ܒܡܪܢ hoc est ; *fideles* (pii) *rectique veraciter sitis quavis in re in Domino.* Sed Syriaca haec verba ut in Latina mea interpretatione non reddidi, ita nec in praesentem contextum Syriacum admisi. Nimirum exegeticum glossema sunt ad antegressa illa ܐܢܘܢ ܕܒܗܝܡܢܘܬܐ, id quod vel inde patet quòd sine Conjunctione ܘ subjunguntur antegressis illis : ܐܢܘܢ ܕܒܗܝܡܢܘܬܐ ܒܡܪܢ .

(2) ܟܠܗ ܐܝܟܐ . Puta ܟܠ vocem hoc loco positam esse in Accusativo adverbiali. Confer quae in hanc rem notavimus supra pag. 191, in adnot. 5.

(3) In Mscpto Codice legitur ܘܠܟܢܫ pro quo edidi ܘܠܟܢܫ . Rationem facti jam dedi supra, pag. 92, in not. *h*.

(4) ܠܕܝܐܬܝܩܝ est ipsa Graecanica vox διαθήκη.

(5) ܘܡܫܝܚܐ ܗܘ ܓܝܪ . Vocula ܓܝܪ hoc loco otiosa est, ut est non rarò. Certe hoc loco non valet *nam*, ut putarunt Wetstenius et Zingerlejus. Neque enim quod ibi dicitur haberi potest tamquam probatio quaedam aut confirmatio antegressae sententiae.

ܡܢ ܕܝܢ ܠܘܬ ܐܦ ܠܥܠܡܐ ܕܬܢܝܢ[1] ܡܢܘ̈ܬܐ ܐܢܐ ܀ ܘܡܠܬܐ ܐܝܟ ܕܗܢܐ ܐܝܟ ܝܨܝܦܘܬܐ
ܠܡܕܪܫ ܗܘܐ ܠܟܠܗ ܐܢܫܐ ܕܢܫܟܚܘܢ ܡܟܝܟܘܬܐ ܠܡܫܡܠܝܘ ܐܦ ܡܢ ܡܕܡ ܡܢ ܚܕ ܠܚܕ
ܡܢ ܡܫܡܫܢܘܬܐ ܢܟܦܬܐ ܕܠܐ ܡܚܝܪ[2] ܀ ܘܗܕܪܐ ܝܨܝܦܘܬܐ ܗܝ ܕܢܟܝܦܘܬܐ ܕܗܘܦܟܐ ܐܚܝܕܐ[3] ܀

ܡܐܡܪܐ ܀ ܪܦ ܀

ܡܬܪܥܝܢ[4] ܡܬܚܫܒܢܘ̈ܬܐ[5] ܡܫܡܫܢܘܬܐ ܘܡܬܚܙܝܢܐ ܕܥܡܠܐ ܘܪܘܚܢܐ ܕܢܟܦܘܬܐ ܡܬܡܟܟܢ ܀
ܐܦ ܗܢܐ[6] ܠܡܫܡܫܘ ܕܢܟܦܐ ܐܢܫܐ ܕܗܘܐ ܡܢ ܗܘ ܕܐܝܬܘܗܝ ܐܝܟ ܕܨܝܕܗܘܢ[7] ܀ ܘܡܢ

---

(1) ܡܛܠ ܗܕܐ WETSTENIUS falsò reddidit *inde*. ܡܛܠ ܗܕܐ proprie valet *ea de causa*, *propterea*. Sensus est : *Propterea* (quia nempe pulchrum atque utile est hoc scire), *ideo indicabo*, cet.

(2) ܡܟܝܟܘܬܐ ... ܕܠܐ ܡܚܝܪ. Haec WETSTENIUS minime intellexit. ܡܢ ܚܕ ܠܚܕ non est *erga se invicem*, sed *unus apud unum* (unus apud alium). Et ܡܫܡܫܢܘܬܐ ܢܟܦܬܐ non valet *cultus castitatis*, sed *castae operationes*.

(3) Verba ista, ܘܗܕܪܐ ܝܨܝܦܘܬܐ ܗܝ ܕܢܟܝܦܘܬܐ ܕܗܘܦܟܐ ܐܚܝܕܐ, male WETSTENIUS ab antegressis separaverat. Vide quae hanc in rem monuimus supra, pag. 94, in Adnot. 1.

(4) ܡܬܪܥܝܢ ܡܢ. Tam WETSTENIUS quam ZINGERLEJUS, in hoc loco reddendo a mente auctoris aberravit ; sed hic ex falsa conjectura in quam WETSTENII culpâ fuerat inductus. Cf. Adnot. 1. pag. 94.

(5) ܡܬܪܥܝܢ ܡܬܚܫܒܢܘ̈ܬܐ ܡܢ. Notanda est hoc loco structura cum Nominativo absoluto.

(6) ܗܘܐ verbum hic redundat. De qua re videsis quae notavi supra pag. 121, in Adnot. 1.

(7) ܐܝܟ ܕܨܝܕܗܘܢ ܡܢ. In hoc loco reddendo a mente auctoris aberrarunt uterque, WETSTENIUS et ZINGERLEJUS. Causa erroris fuerit, quod non animadverterint dictionem ܐܝܟ ܕ ibi redundare. De qua redundantia vide quae monuimus supra, pag. 185, in adnot. 2. Voces istas, ܐܝܟ ܕܨܝܕܗܘܢ, false uterque ab antegressis ܐܢܫܐ ܕܗܘܐ disjunxerunt et conjunxerunt cum proxime insequentibus. In eo quoque lapsi sunt quod dictioni ܐܝܟ ܕ

ܠܐ ܐܬܪܥܝܬ ܘܐܬܪܥܝ ܕܢܚܙܐ ܠܗ ܓܠܝܐܝܬ ܘܙܒܢܝܢ (1) . ܒܡܬܠܡܘܢܘܬܐ ܘܫܠܡܐ
ܢܩܘܦܬܐ ܐܬܡܢܗ ܠܚܙܬܐ ܕܦܓܪܐ ܡܨܪܝܐ ܒܡܫܘܚܬܐ ܓܠܝܐ . ܠܡܘܢܐ
ܕܝܢ ܡܢܗܘܢ ܩܕܡ ܥܝܢܝܢ ܒܬܫܥܝܬܐ ܘܐܬܐ ܠܟܠܢ ܚܕܐ ܐܝܟܢܐ ܕܗܘܬ .
ܚܙܝܢ (2) ܐܚܝ . ܐܝܟ ܕܐܡܝܢܘܬܐ ܕܚܙܬܐ ܕܦܓܪܗ ܕܡܨܪܝܬܐ ܟܡܐ ܐܘܠܨܢܐ
ܐܣܩܬ ܠܗ ܠܓܒܪܐ ܙܕܝܩܐ (3) . ܡܛܠܗܢܐ ܠܐ ܢܗܘܐ ܐܡܝܢܝܢ ܠܢ ܢܩܦܐ
ܘܠܐ ܠܢ ܒܡܘܠܟܢܐ . ܠܐ ܢܚܙܐ ܡܠܟܐ ܗܢܐ ܠܐܝܠܝܢ ܕܡܢܗ ܕܢܣܬܒܪ
ܡܬܘܢ ܒܡܪܘܐ . ܡܛܠ ܕܚܙܝܐ ܕܢܚܙܐ ܕܐܢܫܝܢ ܠܐܢܬܬܐ ܒܟܠܗ (4) ܡܬܥܒܕܐ
ܘܢܦܫܬܐ ܘܡܢܗܘܢ ܫܪܝܐ ܕܚܛܝܬܐ ܡܢ ܫܥܐ ܠܗ ܒܗ . ܟܕ ܠܐ ܐܡܝܢܝܢ
ܠܥܠܡܝܢ ܘܠܐ ܪܓܠܐ ܕܝܠܢ ܒܟܠܗ ܠܘܬܗܝܢ (5) .

---

tribuerunt notionem τοῦ *ita ut*, quam significationem ܐܝܟ nuspiam habet.

(1) ܘܙܒܢܝܢ ... ܒܡ . Vide quae ad hunc locum notavi supra, pag. 94, in notis tertia et quarta.

(2) ܚܙܝܢ . Falsò WETSTENIUS hoc loco scripsit *videte*. Neque enim ܚܙܝܢ Imperativus est, sed Participium quod pro verbo Finito adhibetur, ut alibi sexcenties.

(3) ܚܙܝܢ ... ܙܕܝܩܐ . Quod Syriace hic dicitur, verbotenùs tale est: *Videtis, fratres, quod continuitas aspectus corporis Aegyptiacae, quantas aerumnas justo huic viro attulerit.* Ex quo patet, variatam ibi esse orationem, aut, si hoc mavis, permixtam hoc loco fuisse duplicem structuram hanc: *videtis, fratres, quod continuitas.... m u l t a s aerumnas*, cet, et : *videtis, fratres, q u a n t a s aerumnas*, cet.— Voces istas, ܟܡܐ ܐܘܠܨܢܐ ܐܣܩܬ, WETSTENIUS parum recte interpretatus est: *quomodo urserit.*

(4) ܒܟܠܗ vocem, quae legitur hic et mox iterum, utroque loco ZINGERLEIUS reddere omisit.

(5) ܘܠܐ ܪܓܠܐ ܕܝܠܢ ܒܟܠܗ ܠܘܬܗܝܢ Verbotenus haec valent: *nec ingrediens pes noster quavis hora ad illas.* Ubi no-

ܡܐܡܪܐ ܀ ܝܒ ܀

ܠܐ ܫܡܝܥ ܠܟ ܥܠ ܫܡܫܘܢ[1] ܓܢܒܪܐ . ܗܘ ܕܕܘܫܐ ܕܓܕܝܐ ܐܝܟ ܗܘܐ ܠܟܠܗ ܀ ܐܪܝܐ ܚܝܠܬܢܐ ܀ ܠܗܢܐ ܐܪܝܐ[2] ܕܓܢܒܪܐ ܗܘܐ ܘܩܪܝܒܐ ܕܟܠܒܐ ܐܝܟ ܗܘܐ ܡܫܠܡ ܘܡܬܚܪܚܪܐ ܀ ܐܝܠܝܢ ܐܣܪܗ ܡܢ ܦܓܪܐ ܕܗܘܐ ܘܡܢ ܩܛܠܐ ܩܛܠܐ . ܕܠܡܐ ܐܝܟ ܗܢܐ ܐܢܬ[3] ܀ ܕܠܐ ܬܥܒܕ ܘܕܠܐ ܬܬܚܫܒ ܀ ܐܝܠܝܢ ܐܪܝܐ ܕܡܢ ܢܦܫܐ ܡܫܬܟܚܐ ܨܐܕܐ[4] . ܕܡܠܟܘܬܐ ܠܐ ܡܦܣܝܢܢ[5] ܠܡܥܒܕ ܠܐܢܫ

---

(3) ܕܠܡܐ ܐܝܟ ܗܢܐ ܐܢܬ . Falsò Wetstenius haec reddidit: *non esto sicut ille.* ܕܠܡܐ valet *numquid*, *an forte;* veluti in hoc Matthaei (Cap. IX. 15): ܕܠܡܐ ܡܫܟܚܝܢ ܒܢܝ̈ ܓܢܘܢܐ ܠܡܨܡ ܟܡܐ ܕܚܬܢܐ ܥܡܗܘܢ ܀, *numquid possunt filii thalami jejunare, quamdiu sponsus est cum illis?*

(4) ܨܐܕܐ Participium, pro verbo Finito positum, Wetstenius reddidit *venatur;* nec aliter Zingerlejus: *jagt... nach.* Maluerim *praedatur*, aut Germanice *raubt;* non quod ܨܕ verbum non dicatur de *venando*, sed quòd et de *praedando* quoque adhibetur, et quòd in loco Proverbiorum (Cap. VI. 26), qui hic a Clemente recitatur, de *irretiendo* et *praedando* potius quam de *venando* sermo est.

(5) ܡܦܣܝܢܢ quod est Participium *agentis* in specie *Aktel* a rad. ܦܣ, valet *permittimus*, ut Act. XXI. 39, ubi

tandum est, ܠܘܬ Praepositionem, ubi construitur cum verbis *motûs*, valere ܠ (*ad*).

(1) ܠܐ ܫܡܝܥ ܠܟ ܥܠ ܫܡܫܘܢ. Verbotenus haec valent: *an non auditum tibi est de Samsone?* ܫܡܝܥ Participium *Ktil* in Masc. Gen. sumitur ibi neutraliter. Nota structuram verbi passivi cum Dativo.

(2) ܠܗܢܐ ܐܪܝܐ est *objectum* insequentis verbi ܐܣܪܗ, quod non animadvertens Wetstenius a mente auctoris in hoc loco reddendo aberravit. Nota Pleonasmum Affixi ܗ in ܐܣܪܗ post Accusativum ܠܗܢܐ ܐܪܝܐ. Simili Pleonasmo Barhebraeus scripsit (Chron. pag. 342). ܘܐܦ ܐܢܬܬܗ ܕܡܪܗ ܕܡܝܬ ܗܘܐ ܢܣܒܗ . Hoc est: *atque etiam uxorem Domini* (urbis), *qui mortuus erat, matrimonio secum junxit* (eam).

ܕܢܩܘܫ ܠܗܘܢ ܐܝܠܝܢ ܦܛܝܪܐ . ܡܢ ܣܡܐ ܕܐܝܬ ܒܚܡܝܪ ܠܒܪ ܡܢ ܡܠܚܐ . ܐܘ ܕܢܬܒܠ ܐܟܙܢܐ ܕܙܝܬܐ . ܐܘ ܕܒܗܘܢ ܐܟܙܢܐ ܠܡܠܚܐ . ܫܪܝܬܐ[1] ܗܝ ܕܝܢ ܥܒܝܕ ܗܕܐ ܡܫܪܝܬܐ ܠܡܫܠܡܘ ܕܟܝܢܐ .

ܦܣܩܐ ܚ .

ܠܐ ܕܝܢ ܗܝ ܕܕܘܝܕ[2] . ܕܐܡܪ ܠܟܝܢܐ ܦܛܝܪܐ ܐܝܟ ܠܒܝܗ . ܥܪܛܠܝܐ ܡܬܩܪܒܢܐ ܡܟܬܒܢܐ ܫܪܝܐ ܥܠܝܗܝܢ . ܗܘ ܗܢܐ ܠܡܩܪܒܘ ܕܐܝܠܝܢ ܚܕܐ . ܐܡܪ ܐܢܐ ܕܝܢ ܕܠܒܪ ܡܢ ܡܠܚܐ . ܡܢ ܚܕܐ ܠܗܘܐ ܡܢ ܡܬܩܪܒܢܐ ܡܫܚܐ ܗܘܐ ܥܪܛܠ[3] . ܠܗܘܐ .

---

respondet Graeco ἐπιτρέπειν. Zingerlejus praesentem locum reddidit: *wir halten es durchaus für Niemanden erlaubt.* Parum recte. Dicitur ibi simpliciter, *nemini prorsus permittimus*, nec quidquam aliud. Wetstenius autem ܡܦܝܣܝܢܢ Participium falso reddidit *suademus*. Scilicet non discrevit Wetstenius ܡܦܣܝܢܢ, *permittimus*, a ܡܦܝܣܝܢܢ, *suademus*.

(1) ܫܪܝܬܐ est Particip. *Ktil*, in Fem. Gen. a ܫܪܐ. Et ܡܫܪܝܬܐ Particip. *patientis* (Fem. Gen.) est in specie *Katel*, a rad. ܫܪܐ, quod verbum in hac specie in lexicis adhuc desideratur. Utrumque Participium sumendum est eodem sensu quo ܡܫܪܝܢ supra pag. 155 in adnot. 1.

(2) ܗܝ ܕܕܘܝܕ proprie valet: *illud Davidis.* Confer Nostratium: *dat van David.* Similis structura occurrit in illo Barhebraei Chron. pag. 477): ܡܟܬܒܢܘܬܐ ܕܠܐ ܫܪܝ ܠܡܦܪܫܗ ܗܘܬ ܡܢ ܗܝ ܕܚܠܝܦܐ, *scriptura quae nullo modo distinguenda erat ab illa* (a scriptura) *Chaliphae.*

(3) Ad ܥܪܛܠ vocem vide quae notavi supra pag. 98, in nota *a*, sed pro ܥܪܛܠܬܐ, ut mendose ibi scriptum est, legas ܥܪܛܠܝܬܐ. Itaque animus erat, ut ibidem significavi, pro ܥܪܛܠ, quod in Mscpto Codice legitur, edere ܥܪܛܠܝܬܐ, *nuda*, in Fem. Gen. a ܥܪܛܠܝ *nudus.* Nunc vero, mutatâ sententia, scriptionem ܥܪܛܠ retinendam esse puto. Et ratio est, quia in Ezechiele (Cap. XVI. 39) scriptum inveni ܘܢܫܒܩܘܢܟܝ ܥܪܛܠ, ubi ܥܪܛܠ vox tamquam praedicatum refertur ad Affixum feminini

ܚܙܐ ܐܢܬܬܐ ܕܣܚܝܐ . ܘܡܬܚܙܝܐ ܐܫܬܒܝ [1] ܒܪܓܬܐ ܕܚܙܬܗ̇ [2] . ܫܐܠ ܗܘܐ ܘܐܫܬܘܕܥ ܕܐܢܬܬܗ ܗ̇ܝ ܕܐܘܪܝܐ ܚܬܝܐ ܥܒܕܗ ܕܡܠܟܐ . ܘܫܕܪ ܐܝܬܝܗ̇ ܠܘܬܗ ܘܫܟܒ ܥܡܗ̇ ܘܒܬܪ ܕܫܡܥ ܕܒܛܢܬ ܡܢܗ ܕܗܘܐ [3] ܟܣܝܐ . ܫܕܪ ܡܢ ܦܪܨܘܦܗ̇ ܕܡܠܬܐ ܐܬܢܟܠ [4] ܥܠܘܗܝ . ܘܩܛܠܗ ܠܐܘܪܝܐ ܩܛܠܐ [5] ܕܒܝܫܐ ܒܚܪܒܐ ܕܒܢܝ ܥܡܘܢ .

---

generis. Crediderim, ܥܪܛܠܝ Substantivum esse abstractae significationis (*nuditas*), quod per Appositionem, ad modum Epitheti, ad praedicatum *nudus* significandum adhibeatur. Colligo hoc ex Ezechielis Cap. XVI. 7, ubi Substantivis עֵרֹם et עֶרְיָה, quae *nuditatem* significant, Syriace respondent vocabula ܥܪܛܠܝ et ܥܪܛܠ. Nam quod Hebraice est, וְאַתְּ עֵרֹם וְעֶרְיָה Syriace ibi sonat: ܘܗܘܝܬܝ ܥܪܛܠܝ ܘܥܪܛܠܐ. Confer etiam illud Isaiae Cap. XX. 4: ܛܠܝܐ ܘܣܒܐ ܥܪܛܠܝ, *juvenes et senes nuditas* (nudi). A ܥܪܛܠܝ Substantivo derivo Adjectivum ܥܪܛܠܝܐ (Fem. ܥܪܛܠܝܬܐ).

(1) In Mscpto Codice legitur ܕܐܫܬܒܝ, pro quo edidi ܐܫܬܒܝ, omissâ *Dolath* litterâ, quam praesens structura respuit.

(2) ܐܫܬܒܝ ܒܪܓܬܐ ܕܚܙܬܗ̇. Verbotenùs haec valent: *captus est* (pellectus est) *voluptate conspectûs illius* (Bethsabae). Male Wetstenius: *captus est desiderio aspectûs ejus*. ܪܓܬܐ vox hoc loco, per Metonymiam *effectûs pro causâ*, dicitur de *voluptate* sive *delectatione*, ut in (Gen. III. 6) ܘܪܓܝܓ ܗܘ ܠܥܝܢܐ, et (Prov. XIX. 22) ܪܓܬܐ ܕܒܪܢܫܐ ܛܝܒܘܬܗ. A mente auctoris nonnihil aberravit quoque Zingerlejus, ut qui praesentem locum sic interpretatus est: *er ward durch ihren Anblick von Lust ergriffen.*

(3) ܕܗܘܐ. Wetstenius quum pro ܕܗܘܐ mendose edidisset ܘܗܘܐ, falso quoque interpretatus est: *et quidem*. Mendosam Wetstenii editionem secutus est Finettius, qui pariter hoc loco edidit ܘܗܘܐ. Quo factum est, ut Zingerlejus, qui Finettiana editione uteretur, falsò hoc loco dixerit: *und zwar*.

(4) ܐܬܢܟܠ Verbum Denominativum est, (a ܢܟܠܐ) cum notione reflexiva. Confer Graecorum κατασοφίζομαι (Act. VII. 19).

(5) ܩܛܠ ܩܛܠܐ simpliciter valet *caedem patravit*. Nota structuram verbi cum cognato Substantivo, Syris non infrequentem. Vide Agrellii *Supplem. Syntax. Syr.* §. 27. Barhebraeus quoque

ܐܪܕܝ [1] ܐܘ ܡܪܕܘܬܐ ܆ ܐܝܟܢ ܕܟܬܝܒ ܕܐܡܪ ܚܟܝܡ ܚܕ ܡܢ ܒܢ̈ܝܐ ܐܚܘܗܝ ܆
ܡܛܠ ܕܝܢ ܕܐܬܡܠܟܘ ܕܢܩܘܡ ܐܘ ܡܛܠ ܐܝܬ ܒܝܢܬܗ ܕܩܛܝܠܐ ܆ ܘܟܕ ܒܢܝܢܐ
ܡܟܝܠ ܒܥܠܕܒܒܐ ܕܥܠܘܗܝ ܐܝܬ ܕܐܬܡܢܝܢ ܘܚܟܝܡܐ ܒܝܫܘܬܐ ܦܘܫܩܬܐ
ܕܠܐ ܕܢܩܛܠ ܠܟܘܢ ܆ ܐܢܐ ܐܢܬ [2] ܆ ܠܐ ܡܛܠ ܬܬܒܪܢ [3] ܆ ܐܠܐ ܡܛܠ ܠܘܬ ܟܘܡܪܝܢ [4]
ܡܢ ܡܠܬܐ ܕܐܬܐܡܪܬ [5] ܥܠ ܐܝܠܝܢ ܆ ܕܐܬܪܘܡܘ ܢܟܝܢ ܡܠܐ ܘܒܥܘ ܡܛܠܬܗܘܢ
ܡܬܪܓܡܢܐ ܆ ܘܐܪܡܝܐ ܕܝܢ ܬܬܟܠܠ ܡܢܗ ܆ ܘܡܛܠ ܢܦܠ ܠܐܪܥܗ ܆ ܡܬܠ

(Chron. pag. 569) sic scripsit : ܘܐܡܪܐ ܐܡܝܪ ܕܩܛܠܐ ܠܐ ܐܩܛܠܟ , *Emirus dixit : non te occidam*. Ad analysim grammaticam quod attinet, dicendum est ܩܛܠܐ vocem positam esse in Accusativo adverbiali. Patet hoc ex Arabismo, ut recte monet Aurelius (loc. cit.), qui exempli causâ ibi recitat illud Corani أُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا (*Sur.* 3. 55) *puniam eos poenam vehementem* (poena vehementi). Obscure Wetstenius hoc loco dixit : *occidit propter concupiscentiam mulieris caede*.

(1) ܐܪܕܝ . Verbum ܪܕܐ *intransitive* adhibetur de *gradiendo* sive *incedendo*, ut Luc. II. 15; sed et cum *transitiva* notione frequenter occurrit; tum verò respondet Graecorum παιδεύειν. In praesenti loco ܐܪܕܝ dicitur de illa παιδείᾳ, quae sita est in admonitione; quo sensu ܐܪܕܝ legitur quoque 2 Tim. II. 25 et Tit. II. 12. Zingerleius τὸ ܐܪܕܝ reddidit *lass dich zurecht weisen*, et Wetstenius *disce;* neuter satis recte, ut mihi quidem videtur.

(2) Pro ܐܢܐ, ut mendose scriptum est in Codice, edidimus ܐܢܬ .

(3) Post ܬܬܒܪܢ leguntur in Mscpto Cod. verba haec : ܐܝܟ ܡܫܘܚܬܗܘܢ ܕܡܦܠܬܗܘܢ hoc est : *secundum lapsum* sive *ruinam illorum*. Sed haec verba in contextum Syriacum non admisi. Ut mihi visum est, glossema sunt ad antegressam vocem ܡܛܠ, ita. Zingerleius ܡܫܘܚܬܐ vocem reddidit *versunkenheit;* quam notionem τῷ ܡܫܘܚܬܐ alicubi subesse, aegre crediderim.

(4) ܟܘܡܪܝܢ . Vide quae monui supra, pag. 133, in adnot. 1. ad vocem ܐܟܘܡܪ .

(5) ܕܐܬܐܡܪܬ . Male heic Wetstenius *dicentis;* debebat *dici* aut *quod dictum est*.

ܗܢܐ ܗܘܐ ܕܡܫܬܪܝܢ ܕܠܐ ܗܘܐ ܡܫܬܪܝܢ ܥܡ ܒܪܬܐ ܡܟܝܪܬܐ[1] ܚܢܝ ܡܪܢܝܐ .
ܠܐ ܢܬܪ ܡܫܬܪܝܢ ܘܠܐ ܐܪܝܢ ܕܐܝܟ ܗܠܝܢ ܕܒܬܪܐ ܠܟܠܗܘܢ ܕܝܠܗܘܢ .

ܡܥܢܝܬܐ ܀ ܟܐ ܀

ܠܐ ܡܕܡ ܥܡ[2] ܟܠ ܫܡܥܝܢ ܡܢܟܦ ܠܒܪܬ ܒܢܘܗܝ ܕܐܒܘܗܝ . ܗܢܐ ܫܡܥܝܢ
ܠܒܢܬܗ ܕܝܢ ܡܟܝܟܘܬܗ ܘܠܐ ܫܡܥ ܠܒܢܬܗ ܒܬܘܠܐ ܕܪܥܝܗ ܪܥܝܬܐ ܡܣܬܠܝܬܐ[3] .
ܗܘܐ ܕܢܟܦܬܐ ܡܟܝܠܐ ܒܬܘܠܐ ܐܬܢܟܦܘܬܗ ܕܒܢܬܗ ܕܠܐ ܡܫܬܠܝܐ ܢܟܦܬܐ . ܡܟܝܡ
ܓܒܪܘܬܐ ܒܡܬܦܪܣܝܢ . ܡܢܟܦܘܬܐ ܠܐ ܡܫܬܘܕܝܐ ܥܡ ܘܠܐ ܐܪܡ ܥܡ ܕܗܘܐ
ܡܬܦܪܣܝܢ ܒܦܪܝܫܘܬܐ ܘܦܪܝܣܘܬܐ[4] ܥܡ ܐܢܬܬܐ . ܐܠܐ ܒܢܟܦܘ ܢܟܦܘܬܐ
ܘܡܦܪܫܘܬܐ[5] ܡܦܪܣܢܝܘܬܗ ܕܥܒܝܕܐ ..

(1) ܥܡ ܒܪܬܐ ܡܟܝܪܬܐ . Falso Wetstenius *cum filia nubili*. Vide quae notavimus supra, pag. 174, in adnot. 2.

(2) ܠܐ ܡܕܡ ܥܡ . De hac structura dictum puta id, quod supra, pag. 199 in not. 1, monuimus ad verba: ܠܐ ܡܢܟܦ ܥܡ.

(3) ܪܥܝܗ ܪܥܝܬܐ ܡܣܬܠܝܬܐ . Est heic iterum structura verbi cum cognato Substantivo. De qua structura videsis quae monuimus supra, pag. 201 in adnot. 5. Est autem ܡܣܬܠܝܬܐ Participium *patientis* (Fem. Gen. in stat. emph.) in *Aktel* a ܣܠܐ . Ad modum Adjectivi hic adhibetur ܡܣܬܠܝܬܐ, et reddi quoque posset *abominanda*, vel etiam *abominabilis*. Confer quae monui supra, pag. 155, in adnot. 1.

(4) ܒܦܪܝܣܘܬܐ . Hoc loco ܦܪܝܣܘܬܐ dicitur de istiusmodi *remissione* animi sive licentia, qualis cernitur in iis qui moribus sunt *dissolutis*, atque ita petulanter multa agunt. ܦܪܝܣܘܬܐ vox hac notione in lexicis adhuc desideratur.

(5) ܡܦܪܫܘܬܐ vox, ob conjunctam vocem ܢܟܦܘܬܐ, de *castitate* heic dicitur. Vide supra, pag. 142, not. 2.

ܦܣܘܩܐ ܀ ܢܗ ܀

ܠܐ ܩܪܐ ܠܟ ܫܪܒܐ ܕܫܠܝܡܘܢ ܒܪܗ ܕܕܘܝܕ . ܗܘ ܕܡܬܝܗܒܐ ܠܗ ܗܘܬ ܚܟܡܬܐ ܣܘܟܠܐ ܘܪܘܚܐ ܪܒܐ ܘܡܠܟܘܬܐ ܘܥܘܬܪܐ ܣܓܝܐܐ ܝܬܝܪ[1] ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܡܠܟܐ . ܘܗܘ ܗܢܐ ܒܝܕ ܢܫܐ ܐܦ ܘܢܦܠ ܡܢ ܡܪܗ .

ܦܣܘܩܐ ܀ ܢܘ ܀

ܠܐ ܩܪܐ ܠܟ[2] ܘܝܕܥܬ ܥܠ ܩܫܝܫܐ ܗܢܘܢ ܕܒܝܘܡܝ ܫܘܫܢ . ܕܐܝܬܝܗܘܢ ܗܘܘ ܣܒܐ ܘܫܠܝܛܝܢ ܗܘܘ ܒܥܡܐ ܠܝܗܘܕܝܐ . ܢܦܠܘ ܒܪܓܬܗ ܕܐܢܬܬܐ ܘܠܐ ܐܫܟܚܘ ܕܢܟܒܫܘܢ ܢܦܫܗܘܢ ܒܡܕܥܐ ܕܢܟܦܘܬܐ[3] . ܐܠܐ ܐܙܕܒܢܘ ܡܢ ܪܥܝܢܐ ܒܝܫܐ ܘܩܡܘ ܥܠ[4] ܚܕܐ ܢܟܦܬܐ ܕܢܣܟܠܘܢܗ .

---

(1) ܝܬܝܪ hoc loco adverbialiter sumitur, atque ita, ubi cum ܡܢ construitur, Comparativis exprimendis inservire solet.

(2) ܠܐ ܩܪܐ ܠܟ. Verbotenus haec valent: *An non lectum tibi* (a te), *et nosti de senioribus illis qui in diebus Susannae* (fuerunt).

(3) ܘܠܐ ܐܫܟܚܘ ܕܢܟܒܫܘܢ. Male WETSTENIUS haec interpretatus est: *et non invenerunt ut continerent se in scientia castitatis, sed venditi sunt a mente mala.* ܐܫܟܚܘ hoc loco valet *potuerunt*, ut alibi sexcenties. Pro Infinitivo cum ܠ est hic Futurum cum ܕ, quo modo Syri Infinitivum ab alio verbo pendentem frequenter exprimunt. ܡܕܥܐ non est hic *scientia*, sed *mens*, ut 2 Cor. III. 14 et Ephes. IV. 18, et conjunctum Substantivum ܕܢܟܦܘܬܐ, *castitatis*, pro cognato Adjectivo adhibitum fuit. Denique ܐܙܕܒܢܘ (a ܙܒܢ) non valet *venditi sunt*, sed *devicti* sive *superati sunt*.

(4) ܘܩܡܘ ܥܠ. WETSTENIUS haec reddidit, *surrexerunt contra*, nec aliter ZINGERLEJUS: *und erhuben sich.* Maluerim

ܗܢܘܢ ܕܝܢ ܠܐ ܫܡܫܘ ܠܒܢܝܢܫܗܘܢ ܡܫܡܫܢܘܬܐ. ܐܠܐ ܩܥܐ ܠܘܬ ܐܠܗܐ.[1] ܘܦܪܩܗ
ܐܠܗܐ ܡܢ ܐܝܕܝܗܘܢ ܕܓܒܪ̈ܐ ܥܘܠܐ. ܠܐ ܫܡܫܬ ܘܠܐ ܟܕ ܟܠܡܢܗ ܡܫܡܫܢܘܬܐ
ܡܢ ܗܠܝܢ ܕܗܢܘܢ[2] ܓܒܪ̈ܐ ܙܕܝ̈ܩܐ ܘܡܗܝ̈ܡܢܐ ܘܕܚܠܝ ܐܠܗܐ ܢܦܠܘ ܡܢ
ܐܝܕܝܗܘܢ ܕܫܡܫܐ ܐܝܬܝܗ. ܠܐ ܢܚܡܪ ܐܬܕܒܪܘ ܥܡܗ ܕܐܡܪܬܐ: ܕܠܐ ܒܢܟܦܘܬܐ
ܫܘܦܪܐ ܠܢܘܟܪܝܐ. ܘܫܘܦܪܐ[3] ܕܐܝܬܝܗ ܠܒܬܘܠܘܬܐ ܐܘܟܝܬ. ܡܛܠ ܐܝܬܝܗ ܢܦܪܐ ܠܐ
ܢܟܦܝܢ. ܘܗܘܐ[4] ܠܘܩܒܠ ܕܐܡܪ: ܕܒܥܠܡܐ ܐܝܟ ܐܝܠܝܢ ܕܫܡܥܝܢ ܠܗܘܢ ܒܡܠܘܫܐ.
ܘܫܠܡܘܢ ܠܐ ܡܫܬܡܥܝܢ. ܐܘ[5] ܕܡܬܟܬܒ ܢܦܪܐ ܠܘܬ ܢܘܪܐ. ܘܦܪܚܬܗ ܠܐ
ܡܫܬܘܙܒ. ܡܢܘ ܓܒܪܐ ܕܢܩܦ ܠܘܬ ܐܝܬܬܐ ܢܦܪܐ. ܠܐ ܐܦ ܡܢ ܒܣܡܐ.
ܘܠܐ ܢܟܠܐ ܕܡܬܩܪܒ ܠܘܬܗ ܡܬܟܬܒ. ܘܗܘܝܘ ܐܡܪ: ܠܐ ܬܬܪܓܪܓ

ܩܘܡ ܠܘܬ hoc loco reddere *adoriri*, quo verbo Latini utuntur de *aggrediendo ex improviso*, sive animo hostili illud fiat, sive amico.

(1) ܐܠܐ ܩܥܐ ܠܘܬ ܐܠܗܐ. Male Wetstenius: *sed manifestavit Deo*. Debebat: *sed clamavit ad Deum*. Pro ܩܥܐ, *clamavit*, Wetstenius male legerat ܓܠܐ *manifestavit*.

(2) ܡܢ ܗܠܝܢ ܕ. Male Wetstenius: *ab illis, quia*. ܡܢ ܗܠܝܢ ܕ hic valet *ob haec* (ob hoc, ideo) *quòd*, et ܡܢ dicitur de *causa ob quam*, ut in formula illa sat frequenti: ܡܢ ܗܕܐ ܕ *propterea quòd*. Zingerlejus praesentem locum liberius quam opus erat interpretatus est.

(3) ܘܫܘܦܪܐ. Non erat cur Wetstenius vocem hanc redderet *pulchritudines*, Numero plurali.

(4) ܘܗܘܐ pendet ab antegresso ܐܬܕܒܪܘ. Quod ibi sequitur ܐܡܪ, elliptice dictum est pro ܐܡܪ ܟܬܒܐ. Vide quae hanc in rem monuimus supra, Pag. 130, not. 3. Male Wetstenius heic interpretatur: *et iterum ejus qui dicit*.

(5) ܐܘ ܕܡܬܟܬܒ. Particula ܐܘ non est pars Sacrae Scripturae ibi recitatae, sed per ܐܘ antegresso Scripturae loco alius Scripturae locus additur. Itaque *Dolath*

ܠܡܥܒܕܗ ܕܐܠܗܐ ، ܕܠܐ ܢܬܚܣܕ ܒܡܫܡܫܢܘܬܗ . ܘܠܐ ܢܬܬܫܝܛ ܒܥܘܠܬܐ .
ܕܠܐ ܬܬܟܠ ܥܠܝܗ̇ . ܡܛܠ ܐܠܗܐ ܕܡܪܚܡܢܐ ܡܥܕܪ ܠܐ ܢܗܘܐ ܐܚܝܢ .
ܘܗܘ ܢܣܥܘܕ ܕܐܦܠܐ . ܢܙܗܪ ܕܠܐ ܢܦܠ .

ܩܦܠܐܘܢ . ܝܓ .

. ܗܘ ܕܝܢ ܡܢܐ ܐܡܪܝܢ[1] ܐܦ ܥܠ ܢܒܝ̈ܐ ܓܒܪ̈ܐ ܩܕܝ̈ܫܐ[2] ܘܥܠ ܡܚܝܣܘܬܗܘܢ
ܕܡܢܗܘܢ . ܚܙܘ ܕܝܢ[3] ܐܝܟ ܗܢܘܢ ܓܒܪ̈ܐ ܐܚܝܢ ܗܘܘ ܥܡ ܒܬܘܠܬܐ . ܐܘ ܥܡ
ܢܫ̈ܐ ܓܒܪ̈ܐ ܕܢܚܙܝܢ ܐܘ ܥܡ ܐܪܡܠܬܐ ܘܥܡܗܝܢ ܕܐܝܠܝܢ ܥܠܝܗܝܢ ܡܟܝܫܐ
ܠܒܢܝܐ . ܢܫܬܟܚ ܡܢܗܘܢ ܠܒܪܐ ܠܡܫܪܝܗܘܢ ܕܐܢܫܐ ܩܕܝܫܐ . ܗܘ ܕܡܫܡܫܢܝ
ܕܢܦܫ ܥܠ ܡܘܗܒܐ ܡܢܗ ܐܬܐ ܕܢܒܝܘܬܗܘܢ ܘܡܢܝܢܘܬܗܘܢ ܥܡ ܢܒܝ̈ܐ
ܕܐܬܗܦܟܘܢ[4] ܡܬܗܦܟܝܢ ܗܘܘ . ܘܗܟܢܐ[5] ܐܦ ܝܘܣܦ ܓܒܪܐ . ܘܐܠܗܐ ܥܡܗ

in voce ܕܡܫܡܫܢܝ est *recitativum*, ut supra. *Dolath* illud Wetstenius in editione sua neglexerat; quare et male praesentem locum interpretatus est. Nec rectius Zingerlejus, sed is non suâ culpâ.

(1) ܐܡܪܝܢ, scil. ܟܬܒ̈ܐ, *αἱ γραφαί*, quo nomine sacras Scripturas Clemens designat in sua ad Corinthios epistola (Cap. 53).

(2) ܓܒܪ̈ܐ ܩܕܝ̈ܫܐ. Appositio est ad antegressum ܢܒܝ̈ܐ. Non animadvertit hoc Wetstenius, qui τὸ ܓܒܪ̈ܐ ܩܕܝ̈ܫܐ habuit pro Subjecto verbi ܐܡܪܝܢ, atque hinc falso interpretatus est; *quae dixerunt de prophetis viri sancti*.

(3) ܚܙܘ ܕܝܢ ܗܟܢ. Falsò Wetstenius *videbitis*, cet.

(4) ܕܐܬܗܦܟܘܢ ܡܬܗܦܟܝܢ ܗܘܘ. Wetstenius haec reddidit, *qui ad ipsos se converterunt*, minime intelligens quid hoc loco diceretur.

(5) ܘܗܟܢܐ. Mente supplendum hic est, ex antegresso ܡܬܗܦܟܝܢ ܗܘܘ, aut ܐܬܗܦܟ, aut simpliciter ܥܒܕ, *fecit*.

ܗܘܐ ܠܡܥܒܕ܂ ܐܠܐ ܗܢܘܢ ܡܠܡܕܢܘܬܗܘܢ ܩܕܡܝܬ ܡܫܡܫܝܢ ܗܘܘ ܩܘܡ
ܟܢܫܐ܂ ܢܦܫܬܐ ܠܟܠ ܢܦܫܬܐ܂ ܘܠܐ ܗܘܐ[1] ܡܠܟܘܢ ܐܢܫܐ ܀ ܐܠܐ ܡܠܠܝܢ ܗܘܘ
ܠܠܝܬܐ܂ ܕܡܫܬܠܚܝܢ ܕܢܗܘܐ ܗܘܐ ܡܬܪܬܐ܂ ܕܟܠ ܢܦܫܐ ܩܢܘܡܗ ܠܩܢܘܡܗ[2]
ܢܦܫܐ܂ ܘܢܦܫܐ ܠܟܠ ܢܦܫܐ ܡܢܗܘܢ ܡܠܘܢ ܘܢܦܫܝܢ ܐܚܪܢܝܢ ܒܐܚܪܝܬܐ
ܒܬܪ ܡܫܪܝܬܐ[3]܂ ܘܢܦܫܬܐ ܕܝܢ ܡܢܗܘܢ ܡܠܘܢ ܒܡܫܪܝܬܗܘܢ܂ ܘܐܝܟ ܩܘܡܝܬܗ
ܕܡܠܟܐ ܘܡܢܐ ܙܪܙܝܢ[4] ܗܘܘ ܐܝܟ ܠܡܠܐ ܕܫܡܥܐ܂ ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܡܫܡܫܢܐ ܡܕܡ[5]
ܡܢܗܘܢ܂ ܢܦܫܐ ܐܝܟ ܕܢܗܘܐ ܗܘܐ ܡܬܪܬܗܘܢ܂ ܒܐܘܫܦܝܙܘܬܐ ܡܫܬܪܝܢ[6] ܘܡܠܟܘܬܐ
ܙܪܙܝܢ ܗܘܘ ܕܠܐ ܫܡܠܐ܂ ܐܘ ܢܦܫ ܡܠܬܐ ܡܣܗܕܝܢ ܥܠ ܡ̈ܠܝ[7] ܕܡܢ ܠܥܠܡ

---

(1) ܗܘܐ redundat, ut supra, p. 133. Videsis quae ibidem ea de re notavimus in adnot. 3, ut et de simplici ܐܠܐ post ܡܠܟܘܢ ܐ.

(2) ܩܢܘܡܗ ܠܩܢܘܡܗ, *a se et sibi*, qua loquendi ratione Syri exprimunt Latinorum *solus aut seorsum*.

(3) ܒܐܚܪܝܬܐ ܒܬܪ ܡܫܪܝܬܐ propriè valet *in extremo*, (in extremitate) *post exercitum*. ܐܚܪܝܬܐ est Adjectivum nomen in stat. emph. Fem. Generis, pro Neutro. ܒܐܚܪܝܬܐ vocem Wetstenius non reddidit.

(4) ܙܪܙ verbum quod de *accingendo* fere dicitur, de *proficiscendo* legitur quoque apud Matthaeum (Cap. XXI. 33).

(5) ܡܕܡ valet *aliquid*, *aliqua*; de *rebus* dicitur jungiturque vocibus utriusque Generis et Numeri, ut ܡܐܢܐ ܡܕܡ *vestes quaedam*, ܕܘܟܝܬܐ ܡܕܡ, *loca aliqua*. Ad vocis etymon quod attinet, Bernstenius (in Lexico ad Chrestomathiam Kirschianam, ad vocem ܡܕܡ) existimat, ܡܕܡ contractum esse ex ܡܢ ܕܡܢ, *pars partis* (aliqua pars, aliquid), sicut Hebraeorum מְאוּמָה ex מָה וּמָה.

(6) ܒܐܘܫܦܝܙܘܬܐ ܡܢ. Verba haec Wetstenius falso conjunxit cum antegressis ܐܝܟ ܕܢܗܘܐ ܗܘܐ ܡܬܪܬܗܘܢ, quo factum est ut a mente auctoris hic aberraverit.

(7) ܡܣܗܕܝܢ ܥܠ ܡ̈ܠܝ. Falso Wetstenius haec reddidit: (Scripturae) *testantur ad verbum*. τὰ ܥܠ ܡ̈ܠܝ reddenda erant: *de verbis meis*; arcte haec cohaerent cum

ܦܠܛ [1] ܐܬܦܪܫܘ ܡܛܠ ܕܗܦܟܘ. ܢܦܩܘ ܡܢ ܡܐ ܘܦܠܛ ܐܬܦܪܫܘ ܒܬܫܒܘܚܬܗ ܕܡܪܢܐ ܘܐܬܢܨܚܘ. ܢܦܩܘ ܠܡܪܢܐ ܩܕܡܝܗ ܕܡܠܟܘܬܗ ܗܘ ܐܘܪܫܠܡ. ܘܩܪܘ ܠܗ ܕܢܦܘܩ ܡܢ ܡܕܝܢܬܐ ܩܕܡ ܕܢܚܡܨ. ܘܗܘܝܢ ܡܢ ܣܘܟܠܐ ܣܓܝܐܐ ܕܡܫܝܚܐ ܘܐܬܪܗܘܢ. ܡܠܟܐ ܡܢܗܝܢ ܘܐܬܪܝܗ ܘܠܡܫܬ ܡܠܬܗܝܢ. ܬܡܢ ܫܠܡܐ ܘܡܠܟܘܬܢ ܡܢ ܟܠܗܘܢ. ܬܡܢ ܟܠ ܬܪܬܝܢ ܡܠܬܝܢ ܡܠܬܗܝܢ. ܘܐܝܟܢܐ [2] ܟܠ ܐܝܟܢܐ ܡܠܬܗܘܢ ܡܠܟܗܘܢ. ܢܦܩ ܕܡܢ ܬܠܡܝܕܘܗܝ ܘܐܬܪܘ. ܘܦܠܛ ܒܬܪܐ ܐܝܟܢܐ ܡܬܬܚܡܢܝܢ ܕܡܬܪܝܢ [3] ܗܘܘ ܡܫܝܚܐ ܟܠܗܘܢ. ܘܡܬܚܡܬܢܝܢ [4] ܟܠܗ ܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܘܡܠܟܐ ܘܒܬܪܐ ܡܠܟܗܘܢ ܐܝܟܢܐ [5] ܗܘܝܢ ܡܬܚܡܬܢܝܢ ܕܡܬܪܝܢ ܗܘܘ ܡܫܝܚܐ ܕܡܪܢܐ .

ܡܣܗܕܢܘܬܐ; nam dicunt Syri ܐܣܗܕ ܥܠ, *testatus est*, sive *testimonium dixit de aliquo*. Wetstenius voces illas ܥܠ ܡܠܬܐ eo sensu cepit, quasi valerent *verbotenùs!*

(1) ܕܒܪܐ ܦܠܛ. *Dolath* ibi *recitativum* est; id quod Zingerlejus hoc loco non videtur animadvertisse. ܟܕ ܥܒܪܘ male a Wetstenio redditum est: *cum transirent;* debebat: *cum transiissent.*

(2) ܘܐܝܟܢܐ. Hoc loco ܘ Conjunctio vim *comparativam* habet.

(3) ܕܡܬܪܝܢ. Zingerlejus ܥܡܪ verbum hoic reddidit *leben*, et paulo infra *wandeln*. Crediderim verbi ܥܡܪ notionem *habitandi* utroque loco esse retinendam, idque ob contextam orationem.

Vide quae notavi supra pag. 107, in adnot. 7.

(4) ܘܡܬܚܡܬܢܝܢ ܟܠܗ ܗܘܐ ܠܗܘܢ. Ibi τὸ ܟܠܗ ܗܘܐ adhibitum est *impersonaliter* et *neutraliter*, ut in hoc Barhebraei (Chron. Pag. 148): ܫܘܪܐ ܚܡܫܐ ܐܝܬ ܗܘܐ ܠܟܝܣܘܡ; eodem modo Galli hic dicerent: *il y avait cinq murs autour de Chisumi.*

(5) Voctila ܐܝܟܢܐ jungenda est cum ܡܠܟܗܘܢ. Ad etymon vocis quod attinet, composita ea est ex ܐܝܟ et ܚܕܐ, et proprie valet *sicut unum*. Itaque ܡܠܟܗܘܢ ܐܝܟܢܐ reddideris *ad unum omnes*. Eadem compositionis ratio est in vocula ܐܝܟܢܐ *ad modum*, *quemadmodum*, quae formata est ex ܐܝܟ et ܗܢܐ, *modus*.

ܡܐܡܪܐ ✣ ܗ̄ ✣

ܘܗܠܝܢ ܕܗܘܝ ܩܕܡܝܐ ܫܢܝܢ܇ ܡܢܗܝܢ ܕܐܡܪܢ ܥܠ ܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ܇ ܗܘ
ܡܪܢ ܕܝܢ ܕܠܩܕܡܝܢ ܡܥܡܘܕܝܬܗ ܐܡܬܝ ܕܗܘܐ ܡܢ ܐܬܐ ܠܥܠܡܐ[1]. ܘܠܐ ܗܘܐ ܗܘܐ[2]
ܡܬܚܙܐ ܗܘܐ܇ ܐܠܐ ܐܦ ܡܢ ܡܟܪܙ ܗܘܐ ܠܗܘܢ܆ ܠܐܢܫܝܢ ܢܥܒܕ
ܐܝܟ ܐܚܪܢܐ ܣܦܪܐ ܕܝܠܢ ܣܦܪܐ܆ ܘܩܢܘܢܐ ܠܐ ܐܬܝܗܒ ܠܗܘܢ܆ ܘܠܐ ܦܘܩܕܢܐ
ܘܠܐ ܡܠܦܢܐ ܠܡܠܦܘ ܠܗܘܢ ܢܡܘܣܐ ܐܘ ܠܗܘܢ ܡܫܡܠܝܐ܆ ܘܢܡܘܣܐ ܠܡܬܠ ܠܐܢܫܐ
ܡܫܡܠܝܢ܂ ܐܦ ܗܘ ܡܪܢ ܝܫܘܥ ܡܫܝܚܐ ܡܢ ܡܠܟܘܬܐ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܗܘ
ܘܡܢ ܡܘܬܐ ܥܠ ܨܠܝܒܐ ܒܫܢܐ ܡܠܟܗ܆ ܐܠܐ ܠܫܠܝܚܘܗܝ ܘܬܠܡܝܕܘܗܝ ܡܢ
ܡܠܟܘܬܗ ܠܥܠܡܐ ܘܒܬܫܒܘܚܬܗ ܗܘܐ ܕܝܠܗ ܐܝܟܢܐ ܕܝܢ ܗܘܐ ܕܒܫܡܝܐ
ܝܫܘܥ܂ ܠܐ ܗܘܐ ܠܫܘܡܠܝܐ ܗܘ[3] ܗܢܐ ܕܠܐ ܒܩܕܡܬܐ ܘܢܝܫܐ ܘܡܫܠܡܢܘܬܐ[4] ܠܫܠܝܚܘܗܝ

---

(1) ܡܢ ܐܬܐ ܠܥܠܡܐ. ZINGERLEIUS haec reddidit: *nachdem Er in die Welt gekommen war*. Non placet; quia Germanica isthaec loquendi ratio, ut mihi videtur, non alio sensu quam de *nativitate* cujuspiam sumi potest. Atqui agitur in praesenti loco non de eo tempore quo CHRISTUS in mundum venit, sed quo *in publicum prodiit*. Quo sensu S. JOANNES in Evangelio refert (Cap. VII. 4), cognatos JESU eidem dixisse: *manifesta teipsum mundo!*

(2) ܗܘܐ verbum redundat, ut supra. Vide pag. 121. not. 5.

(3) ܫܘܡܠܝܐ. Existimo pro ܫܘܡܠܝܐ *terminus*, *limes*, Graece adhibitum fuisse vocabulum ὅρος, quod non solum de *termino* sive *limite*, sed et de *regula* sive *norma* quapiam nonnumquam dicitur.

(4) ܢܝܫܐ ܘܡܫܠܡܢܘܬܐ. WETSTENIUS ܢܝܫܐ parum recte hoc loco reddidit *scopus*. Vide quae de notione vocabulorum ܢܝܫܐ et ܡܫܠܡܢܘܬܐ monuimus supra, pag. 150. adnot. 1.

ܡܬܩܒܠܐ ܕܡܫܬܒܚܢܐ܀ ܘܠܐ ܗܘܐ ܕܝܢ ܗܘܐ ܡܠܟܘܬܗ܀ ܐܠܐ ܐܦ ܟܕ ܩܡ ܡܪܢ
ܡܢ ܒܝܬ ܡܝܬܐ[1] ܘܐܬܬ ܡܪܝܡ ܠܒܝܬ ܩܒܘܪܐ ، ܪܗܛܬ ܘܢܦܠܬ[2] ܥܠ
ܪܓܠܘܗܝ ܕܡܪܢ ܘܫܩܠܬ ܠܗ ܘܣܒܪܐ ܗܘܬ ܕܢܠܒܫܘܢܝܗܝ . ܗܘ ܕܝܢ ܐܡܪ
ܠܗ : ܠܐ ܬܬܩܪܒܝܢ ܠܝ܀ ܠܐ ܓܝܪ ܠܘܩܒܠ ܫܒܩܬ ܠܟܘܢ ܐܟܢ . ܠܐ
ܗܘܝܐ ܠܡܬܩܪܒܘ ܠܝ ܡܪܢ ، ܕܠܐ ܡܫܡܗ ܠܡܬܩܪܒܘ ܐܝܬܝܐ ܒܡܫܝܚܘܬܐ
ܕܬܬܩܪܒ ܠܪܓܠܘܗܝ܀ ܘܐܝܬ ܕܝܢ ܠܡܚܙܝܢ[3] ܠܡܬܚܙܝܘ ܘܡܬܡܫܡܫܢ ܗܘܝ
ܬܠܬܐ ܘܟܕ ܒܡܫܝܚܘܬܐ ܘܡܫܡܫ ܐܝܟܐ ܕܪܡܫܐ ܘܡܬܚܙܝܢ ܠܗ ܪܓܠܘܗܝ ܘܡܬܚܙܝ
ܠܗ ܬܠܬܐ . ܐܘ ܠܟܠ ܗܕܐ ܬܘܕܝܬܐ ܕܠܐ ܦܘܫܐ܀ ܐܘ ܠܟܠ ܗܕܐ ܬܘܕܝܬܐ
ܕܐܬܚܙܝ ܕܠܐ ܕܚܠܬܐ܀ ܐܘ ܠܟܠ ܗܕܐ ܡܬܚܙܝܢܘܬܐ ܘܫܘܒܚܐ ܕܠܐ ܕܚܠܬܐ
ܠܟܠ܀ ܠܐ ܕܫܘܐ ܢܫܬܘܩ܀ ܠܐ ܡܫܬܘܐ ܢܫܬܘܩ܀ ܠܐ ܡܟܝܠ ܢܫܬܘܩ ܘܡܬܡܗܝܢܝ܀

---

(1) ܒܝܬ ܩܒܘܪܐ, *locus sepulturae*, apud Syros *de sepulcro* dicitur ; sed ubi significare volunt quempiam *a mortuis* resurrexisse , adhibere solent dictionem ܡܢ ܒܝܬ ܡܝܬܐ. Confer Matth. XXVII. 65 ; Marc. VI. 14. 16 ; Joan. II. 22 ; XXI. 14 ; Act III. 15, alibi ; ubi ܡܢ ܒܝܬ ܡܝܬܐ constanter respondet Graecae dictioni ἀπὸ vel ἐκ νεκρῶν. Non videtur Zingerlejus hoc animadvertisse ; etenim τὸ ܡܢ ܒܝܬ ܡܝܬܐ in praesenti loco reddidit *aus dem Grabe*, quamquam statim ibi sequitur ܠܒܝܬ ܩܒܘܪܐ, quod ideo vertendum putavit : *zur Gruft.*

(2) ܪܗܛܬ ܘܢܦܠܬ . Proprie haec valent : *cucurrit et cecidit* ; sed prius verbum Adverbii loco ibi positum est, et per *propere*, *confestim*, *illico*, aut simile vocabulum reddendum est. Wetstenius in praesenti loco nonnihil a mente auctoris aberravit. Apodosis orationis incipit a verbis ܪܗܛܬ ܘܢܦܠܬ , id quod Wetstenius non animadvertit ; hinc causa erroris. De Zingerleji interpretatione idem dictum puta.

(3) ܠܡܚܙܝܢ ܗܘܝ. Nota hoc loco flexuram Participiorum cum decurtatis Pronominibus ad Tempus Praesens exprimendum : ܠܡܚܙܝܢ pro ܐܝܬ ܠܡܚܙܐ, et ܡܬܡܫܡܫܢ pro ܐܝܬ ܡܬܡܫܡܫܢ, et ܕܚܠܬ pro ܐܝܬ ܕܚܠ.

ܘܟܕ ܕܝܢ ܡܗܝܡܢܝܢ [1] ܘܟܕ ܫܪܝܪܝܢ ܘܟܐܢܝܢ. ܘܟܕ ܐܝܟ ܥܡܘܕܐ ܕܠܐ ܡܬܬܙܝܥܝܢ ܩܝܡܝܢ ܕܢܛܪܘܢ ܡܬܪܥܝܢ ܫܦܝܪ. ܟܠܐ ܕܝܢ ܫܘܠܛܢܐ ܪܝܫܘܬܐ ܡܬܝܗܒ ܠܒܪܢܫܐ ܡܢ ܐܠܗܘܬܗ. ܐܝܟ ܕܡܫܡܫܢܐ ܗܘ ܡܫܡܫܢܘܬܐ ܠܐܠܗܐ. ܐܠܐ ܠܡܠܟܐ ܠܐ ܬܡܪܘܕ ܘܗܘ [2] ܢܝܫܐ ܒܫܡܝܐ ܕܝܠܗ ܘܠܗ ܠܡܪܐ ܗܘܐ. ܘܠܡ ܡܛܠ ܒܪܗ ܕܗܘܐ. ܒܫܡܐ ܗܘܐ ܕܡܠܟܐ ܢܩܘܡ [3] ܟܠ ܕܡܫܬܥܒܕ ܕܡܠܟܐ. ܘܠܐ ܢܫܬܘܩ ܡܢ ܡܫܡܫܢܘܬܗ ܐܠܐ ܠܗ. ܘܐܡܪ ܠܗ ܠܟܠ ܠܦܘܠܚܢܐ [4]: ܥܒܕ ܠܗ. ܕܘܠܒܐ ܕܢܦܫܐ ܡܬܪܚܐ ܠܗ. ܡܢ ܗܟܝܠ ܘܟܠ ܡܬܒܥܐ [5] ܠܢ ܕܢܫܠܡ ܠܡܕܒܪܢܘܬܗܘܢ [6]. ܠܟܠܗܘܢ ܡܠܝܟܐ ܡܢ ܡܫܡܫܢܝܗܘܢ ܟܠܗ ܡܢ ܡܠܟܘܬܐ. ܐܠܐ ܠܡܠܟܐ ܠܐ ܢܡܪܘܕ. ܐܦ ܠܡܠܟܘܬܐ ܐܦ ܠܐܘܠܨܢܐ ܡܫܡܫܢܐ ܕܫܡܝܐ ܟܠܗ. ܐܠܐ ܠܡܫܡܫܝܢ ܠܐ ܢܡܪܘܕ. ܐܠܐ ܢܫܬܥܒܕ ܘܢܫܬܡܥ

Eadem flexura paulo infra denuo occurrrit. ܢܕܘܢ ibi dicitur pro ܕܐܢ ܐܢܬ, quod Wetstenius falso reddidit *condemnas*; debebat *dijudicas*.

(1) ܡܗܝܡܢܝܢ Zingerlejus non recte reddidit: *dem Glauben gemäss*. Vide quae notavi supra pag. 110, in Adnot. 2.

(2) ܘܗܘ. Particula ܘ hoc loco vim *adversativam* habet, id quod Wetstenius non animadvertit.

(3) ܕܡܠܟܐ ܢܩܘܡ. Vide quae monui supra, pag. 158, in Adnot. 1.

(4) ܠܦܘܠܚܢܐ Wetstenius parum recte hoc loco reddidit *puero*; debebat *servo suo*, aut *ministro suo*.

(5) ܡܬܒܥܐ ܠܢ. Verbotenus haec valent, *requisitum* (est) *nobis*, *ut*, cet., hoc est, *debemus*. Nota, ܡܬܒܥܐ Participium Masculini Generis ibi adhiberi impersonaliter et neutraliter; quare et in Feminino Genere dici hic potuisset ܡܬܒܥܝܐ. Confer quae in hanc rem monuimus supra, Pag. 120, in Adnot. 2.

(6) ܠܡܕܒܪܢܘܬܗܘܢ vocem malè Wetstenius reddidit *habitationem eorum*; debebat *vitam* sive *vivendi rationem eorum*. Vide supra, pag. 131, in Adnot. 3.

ܘܕܐ ܗܢܘܢ ܐܬܕܪܫܘ ܚܕܐ ܡܢܗܪܐ ܘܡܫܒܚܐ ܕܡܗܝܡܢܝܢ ܘܡܬܚܒܒܝܢ ܡܟܝܠܐ ܒܡܪܢ [1]
ܢܗܘܐ ܐܫܟܚ ܥܠ [2].

ܫܠܡܬ ✦ ܫܗ ✦

ܘܦܘܩܕܢܐ ܕܟܠܗܝܢ ܦܘܠܘܣ . ܐܝܟ ܒܡܪܢ . ܕܢܗܘܘܢ ܢܛܝܪܝܢ ܠܘܬܟܘܢ ܘܠܘܬܢ [3]. ܘܗܢܝܢ ܗܟܢ [4] ܢܗܘܐ ܥܠ ܩܘܠܣܝܐ . ܕܬܗܘܐ ܚܕܐ ܥܡܟܘܢ ܚܕ ܘܐܝܟܢ ܬܗܘܘܢ ܥܡ ܚܕ [5]. ܘܡܫܡܠܝܘܬܐ ܬܗܘܐ ܥܠܝ ܚܕܐ ܢܦܫܐ ܥܡ ܟܠܐ [6]

---

(1) Pro ܒܡܪܢ crediderim legendum esse ܡܢ ܡܪܢ, idque ob 2 Timoth. IV. 8 ; et secundum hanc lectionem interpretationem meam institui. Nolui tamen ܡܢ ܡܪܢ edere pro ܒܡܪܢ, quod reddi possit *in Domino*, vel etiam *per Dominum*. Aberraverit oculus librarii ad τὸ ܒܡܪܢ quod mox sequitur.

(2) Dictionem ܐܫܟܚ ܥܠ exposuimus supra, pag. 133, in Adnot. 1.

(3) ܘܠܘܬܢ. Particula ܘ hoc loco vim *comparativam* habet : *ut haec observentur apud vos*, sicuti (observantur) *apud nos*. Rem non animadvertit Zingerlejus ; nam is praesentem locum germanice reddidit : *dass diess bey euch und uns beobachtet werde*. Wetstenius autem το ܠܘܬܟܘܢ ܘܠܘܬܢ falso reddidit *inter nos*.

(4) ܗܢܝܢ ܗܟܢ valet τὰ αὐτά, *eadem*, ut v. g. Act. XV. 27. Ignorasse hoc videtur Wetstenius ; certe male praesentem locum reddidit. Zingerlejus liberiore interpretatione hoc loco usus est.

(5) ܚܕ in Masculino Genere positum Neutraliter, ut valeat ἕν, sicut apud Joannem in Evangelio Cap. XVII. 22. ܕܟܠܗܘܢ ܢܗܘܘܢ ܚܕ . ܐܝܟܢܐ ܕܐܢܬ ܐܒܝ ܒܝ ܘܐܢܐ ܒܟ . ܐܦ ܗܢܘܢ ܒܢ ܚܕ ܢܗܘܘܢ . hoc est : *Ut omnes sint unum*, *sicut tu Pater mi in me*, *et ego in te ; ut etiam ipsi in nobis unum sint*.

(6) Confer quae monuimus supra, pag. 141, in adnotatione 2, de usu statûs *absoluti* Adjectivorum ; sed memineris, in Substantivis non paucis statum *absolutum* fere obsolevisse in iisque *emphaticum* pro *absoluto* usurpari. Vide not. 8, pag. 122.

ܡܫܬܡܥܝܢ܀ ܟܠ ܡܢ ܕܢܦܩ ܠܡܟܪܙܘ ܡܫܟܚ ܠܗ܂ ܘܟܠ ܕܠܐ ܗܘܐ ܟܠܗ
ܟܢܫܐ ܠܐ ܡܫܟܚ ܠܗ܂ ܗܘ ܕܙܟܐ ܕܢܛܪ(1) ܩܕܝܫܘܬܐ(2) ܡܟܪܙܐ ܡܫܟܚ ܠܗ܂
ܘܫܠܡܘܬܐ ܐܚܪܬܐ ܕܡܟܪܙܘ ܙܟܝܐ ܕܢܛܪܐ(3) ܒܫܡܫܘܬܐ ܡܫܟܚܐ ܠܗ܂ ܘܐܚܪܬܐ ܕܠܐ
ܢܛܪܐ ܒܫܡܫܘܬܐ ܡܟܪܙܘ ܠܐ ܡܫܟܚܐ ܠܗ܂ ܡܟܝܠ(4) ܗܘܝܬܘܢ ܡܫܬܡܥܝܢ(5)

---

(1) ܕܢܛܪ. Notum est, Infinitivum Latinorum ab alio verbo rectum Syriace exprimi tum aliis modis, tum etiam ope Futuri cui praefixum est *Dolath*. Occurrit autem, nec ita rarò, structura haec etiam absque praefixo *Dolath;* veluti in hoc Matthaei (Cap. XIV. ỳ. 18): ܦܩܘܕ ܠܝ ܐܬܐ ܠܘܬܟ, *praecipe mihi venire ad te;* et in Passivo: Hebr. XII. 19. ܕܠܐ ܬܘܣܦ ܬܬܡܠܠ ܥܡܗܘܢ, *ne amplius cum illis sermo fieret*. Marc. VII. 27 ܫܒܘܩ ܠܩܕܡ ܢܣܒܥܘܢ ܒܢܝܐ., hoc est: *sine prius saturari filios*. Plura exempla dabit Hoffmannus in Gramm. Syr. §. 134. 3. *a*.

(2) ܩܕܝܫܘܬܐ Wetstenius reddidit *sanctitatem*. Male; debebat *castitatem*. Vide quae monuimus supra, pag. 129, Adnot. 2, et pag. 142, Adnot. 2.

(3) ܙܟܝܐ ܕܢܛܪܐ. Infinitivus a verbo ܙܟܝܐ pendens hoc loco exprimitur per Participium cum ܕ Praefixo; cujus structurae non memini me uspiam alibi legisse exemplum, nisi unum hoc quod occurrit in epistola ad Hebraeos (Cap. IX. 23): ܐܢܢܩܐ ܗܘ ܓܝܪ ܕܗܠܝܢ ܕܡܬܢܝܬܐ ܐܢܝܢ ܕܫܡܝܢܐ ܒܗܠܝܢ ܡܬܕܟܝܢ hoc est: *Necesse enim est, ut haec quae exemplar sunt coelestium per illa purgentur*. ܐܢܢܩܐ ipsum vocabulum Graecum ἀνάγκη est. Referri tamen huc quoque possit illud quod legitur in Actibus Apostolorum Cap. XXI. ỳ. 32: , ܘܫܠܝܘ ܡܢ ܕܡܚܝܢ ܗܘܘ ܠܦܘܠܘܤ . hoc est: *cessabant* Paulum *percutere*. Cf. Hoffmanni Gram. Syr. §. 134. 3. *b*.

(4) ܡܟܝܠ ex ܡܢ et ܟܝܠ contractum est. ܟܝܠ autem vocula, ex Bernsteinii quidem sententiâ, contracta est ex ܟ, ܗܐ et ܠ. Vide *Lexicon Syriacum Chrestomathiae Kirschianae denuò editae accommodatum* a Georgio Henrico Bernstein. Lipsiae, 1836; ad vocem ܡܟܝܠ.

(5) ܗܘܝܬܘܢ ܡܫܬܡܥܝܢ. Imperativus periphrasticus est, ut supra. Vide p. 124, adnot. 1.

ܫܡܥܘ ܚܒܪܝ[1] ܫܒܪܝܐ ܟܠܟܘܢ ܩܕܝܫܐ[2] . ܡܠܟܐ ܚܕܘܬܐ ܗܘܬ ܠܟܘܢ ܥܡ ܟܢܫܐ ܐܝܟ ܥܡ ܢܦܫܗ ܡܫܝܚܐ ܡܪܢ . ܐܡܝܢ .

ܫܠܡܬ ܐܓܪܬܐ ܕܐܦܪܝܡ ܕܡܠܦܢܘܬܗ ܠܡܫܡܫܢܘܗܝ ܕܬܫܡܫܬܗ :
ܫܘܒܚܗ ܠܥܠܡ .
ܐܡܝܢ .

(1) ܚܒܪܝ etiam pendet ab antegresso ܫܡܥܘ.

(2) ܩܕܝܫܐ *sancti*. Hoc nomine compellat utriusque sexûs virgines, ad quos sermonem suum direxerat.

APPENDICES DUAE.

APPENDIX PRIOR.

S. CLEMENTIS ROMANI BINARUM DE VIRGINITATE EPISTOLARUM

EX SYRIACO CONVERSIONES,

LATINA WETSTENII, ET ZINGERLEJI GERMANICA.

DER ERSTE BRIEF

DES

HEILIGEN KLEMENS VON ROM

AN DIE

JUNGFRAUEN.

KAPITEL I.

—

Grusz [1].

Allen, denen ihr Leben in Christus durch Gott den Vater lieb und theuer ist, und die der Wahrheit Gottes in der Hoffnung des ewigen Lebens gehorchen; die da lieben ihre Brüder, und lieben ihre Nächsten in der Liebe Gottes; den gottseligen jungfräulichen Brüdern, die sich hingeben zur Bewahrung der Jungfrauschaft um des Himmelreiches willen; und den in Gott heiligen Jungfrauen, Wohlergehen!

(1) Uniuscujusque capitis summarium Zingerlejus de suo adjecit.

PORRO EPISTOLA PRIOR

BEATI CLEMENTIS

DISCIPULI PETRI APOSTOLI.

CAPUT I.

Omnibus [1] amantibus et diligentibus salutem suam in Christo per Deum Patrem, et obedientibus veritati Dei in spe vitae aeternae, diligentibus fratres suos, et diligentibus proximos suos in amore Dei, virginibus (*fratribus*) beatis, qui constituerunt servare virginitatem propter regnum coelorum, et virginibus (*sororibus*) sanctis in Deo salutem.

---

(1) Latina haec Wetstenii interpretatio fideliter expressa est ad exemplar ab ipso editum ad calcem editionis suae Novi Testamenti Graeci. (Amstelaedami, 1752).

KAPITEL II.

Zur wahren Jungfrauschaft ist vollkommene Tugend nöthig.

Jede jungfräuliche Person, die wahrhaft fest entschlossen ist, die Jungfrauschaft wegen des Himmelreiches zu bewahren, musz in jeder Hinsicht des Himmelreiches würdig seyn: denn nicht durch das Wort[1]*, oder den Nahmen, oder durch Gestalt, oder Geschlecht, oder Schönheit, oder Stärke, oder Zeitdauer wird das Himmelreich erlangt; sondern erlangt wird es durch die Kraft des Glaubens, da der Mensch die Werke des Glaubens zeigt. Wer nähmlich wahrhaft gerecht ist, dessen Werke zeugen von seinem Glaube, dasz er ein wahrer Gläubiger sey mit einem erhabenen Glauben, einem vollkommenen Glauben, einem Glaube in Gott*[2]*, einem Glauben der da leuchtet durch gute Werke, auf dasz der Vater Aller durch seinen Gesalbten verherrlicht werde.*

Die nun um Gottes willen wahrhaft jungfräulich sind, hören die Ermahnungen: Gerechtigkeit und Glaube sollen nie dir mangeln. Binde sie an deinen Hals, und du wirst für dich Gnade finden. Deine Gesinnung sey gut vor Gott und Menschen.

Die Wege der Gerechten leuchten wie das Licht, und ihr Glanz wächs't

(1) Durch das mündliche Bekenntnisz allein. Matth. 21.

(2) Man könnte auch übersetzen: *Glaube an Gott*: allein der wird ja schon vorausgesetzt.

CAPUT II.

Unicuique virginum *(fratrum)* et virginum *(sororum)*, qui in veritate constituerunt servare virginitatem propter regnum coelorum, necesse est, ut sit aptus ad regnum coelorum in omnibus. Non enim verbo aut nomine aut forma aut genere aut pulcritudine aut vi aut tempore multo apprehenditur regnum coelorum, sed apprehenditur virtute fidei, cum homo ostendit opera fidei. Qui enim justus est vere, opera ejus testantur de fide ejus, ipsum vere fidelem esse fide magna, fide perfecta, fide in Deum, fide lucente per opera bona, ut glorificetur Pater omnium per Christum. Qui autem vere sunt virgines *(fratres)* et virgines *(sorores)* propter Deum, audiunt eum qui dixit : ***Justitia et fides non destituent te. Liga illas in collo tuo, et invenies misericordiam animae tuae, et cogitabis bonitatem coram Deo et coram hominibus; viae ergo justi ut lux lucent, et ibit lux earum donec***

(1) Litterarum notis, ut vocant, italicis, Wetstenius exprimenda curavit S. Scripturae verba, aut quae pro talibus habuit, nuspiam tamen indicato loco ubi legerentur.

bis zum hohen Mittage; *denn die Strahlen ihres Lichtes erleuchten auch jetzt die ganze Schöpfung durch gute Werke, also dasz sie wahrhaft* das licht der Welt sind, erleuchtend Jene, die in der Finsternisz sitzen, *damit sie aufstehen und fortziehen aus der Finsternisz, (geleitet) durch das Licht der guten Werke der Gottesfurcht, auf dasz sie dann die guten Werke sehen, und unsern Vater im Himmel preisen. Ein Mensch Gottes musz demnach in allen seinen Worten und Werken vollkommen, und in seinen Sitten mit einem ganz ehrwürdigen und wohlgeordnetem Betragen geschmückt seyn, und alle seine Werke als ein Mensch Gottes pflichtmäszig verrichten.*

KAPITEL III.

Wahre Jungfrauen bewähren sich durch Selbstverläugnung, wie der wahre Gläubige durch gute Werke.

Die jungfräulichen Personen sind ein schönes Vorbild für die gegenwärtigen und künftigen Gläubigen.

Jedoch der Nahme allein ohne Werke führt nicht ins Himmelreich; ist aber Jemand ein wahrer Gläubiger, so kann er das Leben erlangen. Deszhalb nähmlich, das Einer gläubig nur heiszt, ohne es in den Werken zu seyn, kann er noch kein wahrer Gläubiger seyn.

Also verführe euch keiner mit eitlen Worten des Irrthums! Dadurch, das Jemand Jungfrau heiszt, ohne die vortrefflichen, schönen, und der Jungfrauschaft geziemenden Werke zu haben, kann er das Leben

ordinetur dies. Splendores enim luminis eorum illustrant omnem creaturam etiam nunc per opera bona, tamquam qui vere sunt *lux mundi*, quae lucet *sedentibus in tenebris*, ut surgant, et transeant ex tenebris per lucem operum bonorum timoris Dei, *ut videant opera bona, et glorificent patrem suum coelestem*. Homini enim Dei necesse est, ut in omnibus verbis et factis suis sit perfectus, et ornatus in conversationibus suis in omni schemate honesto et ordinato, et ut in justitia faciat omnia opera sua ut homo Dei.

CAPUT III.

Virgines enim *(fratres)* et virgines *(sorores)* pulchra sunt exempla credentibus et credituris. Nomen enim solum sine operibus non introducit in regnum coelorum. Qui enim vere fidelis fuerit, poterit servari: qui autem fidelis vocatur nomine solum, et in operibus non est fidelis, servari non potest. *Ne quis igitur seducat vos verbis inanibus deceptionis*. Qui enim vocatur virgo (*frater*) vel virgo (*soror*), et opera abundantia, pulchra et convenientia virginitati non habet, servari nequit. Dominus enim *virginitatem* talem

nicht erlangen. Eine solche jungfrauschaft nannte unser Herr eine thörichte, wie er im Evangelium sagt, die, weil sie weder Öhl noch Licht hatte, auszer dem Himmelreiche bleiben muszte, und der Freude des Bräutigams beraubt, und seinen Feinden beygezählt wurde.

Die nähmlich also beschaffen sind, haben nur den Schein der Gottesfurcht, ihr Wesen aber verläugnen sie; denn wähnend bey sich, sie seyen Etwas, da sie doch Nichts sind, trügen sie sich selbst. Darum prüfe Jeglicher seine Werke, und lerne sich selbst kennen; denn vergeblichen Dienst übt ein Jeder, welcher zur Jungfrauschaft und Heiligkeit sich bekennt, ihr Wesen aber verläugnet. Eine solche Jungfrauschaft ist unrein und untauglich zu jedem guten Werke. Mann erkennet ja jeden Baum aus seinen Früchten.

Beherzige, was ich sage! Gott verleihe dir Einsicht! Wer immer vor Gott gelobt, die Keuschheit zu bewahren, musz mit Gottes allheiliger Kraft umgürtet seyn. Kreuzigt er dann wahrhaft in der Furcht seinen Leib, so entzieht er sich eben wegen dieser Gottesfurcht der Erfüllung des Ausspruches : Wachset und mehret euch! *und allen Geschäften und Sorgen und den Lüsten und der Verführung dieser Welt, und ihren Ergötzungen, und ihrer Trunkenheit, und aller ihrer Liebe und Wohllust, und entäuszert sich völlig von dem Umgange mit dieser Welt, und ihren Schlingen, und Netzen, und Hinderniszen (zur Vollkommenheit). Wallend also auf der Erde, erglühe dafür, dasz deine Arbeit und Dienstübung im Himmel sey.*

stultam vocat, sicut ait in Evangelio; quae quum nec oleum nec lumen haberet, mansit extra regnum coelorum, et privavit se gaudio sponsi, et cum inimicis sponsi reputata est: apud tales enim est *forma timoris Dei solum, virtutem autem negant*; *putant enim in animo suo se esse aliquid, dum non sunt, et errant.* Quilibet autem exploret opera, et cognoscat se ipsum, quia *cultum vanum* colit omnis homo, qui gloriatur in virginitate et sanctitate, et virtutem ejus abnegat. Virginitas enim talis est immunda et reprobata ab omnibus operibus bonis. *Omnis enim arbor ex fructibus suis cognoscitur. Considera, quae dixi*; *det tibi Deus intellectum.* Quicumque enim profitetur coram Domino, se servaturum castitatem, debet cingi omni virtute sancta Dei; et si vere in timore *crucifixit corpus* suum propter pietatem, deprecatur verbum dicens: *Crescite et multiplicamini*, et totam mentem et cogitationem et concupiscentiam mundi hujus, et delicias et ebrietatem, et omnem amorem ejus et otium ejus; et exinanitus est ab omni conversatione mundi hujus, et ex laqueis et retibus et impedimentis ejus. Et ambulans super terram, dilige ut sit cultus tuus et ministerium tuum in coelo.

KAPITEL IV.

Fortsetzung von der Selbstverläugnung. Sehnsucht und Lohn wahrer jungfrauen.

Wer also nach diesem erhabenen und vorzüglichen Zustande sich sehnet, entaüszert und trennet sich deszhalb von der ganzen Welt, damit er hingehe und gleich den heiligen Engeln ein göttliches, himmlisches Leben führe in reiner und heiliger Dienstübung, und in der Heiligkeit des Geistes Gottes; und damit er Gott dem Allmächtigen durch Jesus Christus wegen des Himmelreiches diene. Darum reiszt er sich los von allen Lüsten des Fleisches, und entzieht sich nicht blos der Erfüllung des Ausspruches : Wachset und mehret euch! *sondern er sehnet sich auch nach der Hoffnung, die da verheiszen und bereitet und hinterlegt ist im Himmel von Gott, der das Versprechen selbst gegeben hat, und nicht lügt, dasz sie (diese Hoffnung) kostbarer sey als Söhne und Töchter. Ja! geben wird Er den Jungfräulichen eine nahmhafte Stelle im Hause Gottes, die da kostbarer is als Söhne und Töchter, und vorzüglicher, als die Stelle Jener, die da lebten im heiligen Ehebunde, und deren Ehebetten unbefleckt blieben; denn Gott wird den Jungfräulichen das Himmelreich geben wie den heiligen Engeln, wegen dieses erhabenen und herrlichen Bekenntnisses.*

CAPUT IV.

Qui enim haec sibi desiderat magna et excellentia, propterea exinanitur et se separat a toto mundo, ut abeat et vivat vitam divinam et coelestem, *sicut angeli* sancti, in cultu puro et sancto, et in sanctitate spiritûs Dei, et ut serviat Deo omnipotenti per Jesum Christum propter regnum coelorum.

Propterea separat se ab omnibus concupiscentiis corporis, et non solum deprecatur illud: *Fructificate et multiplicate*, sed desiderat spem promissam et praeparatam et positam in coelis Deo, qui promisit ore et non mentitur; qui major est filiis et filiabus, et dabit virginibus (*fratribus*) et virginibus (*sororibus*) locum celebrem in domo Dei, excellentiorem filiis et filiabus, et excellentiorem illis qui conjuges fuerunt in sanctitate, et non *polluti sunt e concubitu suo*. Dabit enim Deus illis virginibus (*fratribus*) et virginibus (*sororibus*) regnum coelorum, ut angelis sanctis, per confessionem hanc magnam et ingentem.

KAPITEL V.

Die Beschwerlichkeit und Feinde der Jungfrauschaft.

Willst du also jungfräulich seyn? Weiszt du wohl, wie viel Mühe und Beschwerde verbunden sey mit der wahren Jungfrauschaft, die da beständig allezeit vor Gott steht und nie sich entfernt, und immer sorget, wie sie ihrem Herrn mit heiligem Leibe und Geiste gefallen möge? Weiszt du, welch' eine grosze Herrlichkeit die Jungfrauschaft an sich habe, und thust du es deszwegen? Weiszt und beherzigest du wohl, was du zu thun verlangest? Siehst du ein das Erhabene des Dienstes der heiligen Jungfrauschaft? Weiszt du wie ein Mann gesetzmäszig dich diesem Kampfe zu unterziehen und zu streiten, weil du durch die Kraft des heiligen Geistes dir diesz erwähltest, auf dasz du gekrönet werdest mit der Krone des Lichtes und der Hoffnung deines Berufes in dem obern Jerusalem? Sehnst du dich nun nach allen Diesem, so besiege den Leib, besiege die Lüste des Fleisches, besiege die Welt durch den Geist Gottes!

Besiege diese zeitlichen Eitelkeiten, die da vergehen, zu Nichts werden, verwesen und entschwinden! Besiege den Drachen, besiege den Löwen, besiege die Schlange, besiege den Teufel durch Jesus Christus, der dich stärket durch das Anhören seiner Worte und die göttliche Eucharistie. Nimm dein Kreuz und folge nach deinem Herrn Jesus Christus, der dich reiniget!

Strenge dich an zum geraden und zuversichtlichen Wettlaufe,

CAPUT V.

Vis-ne ergo virgo esse, frater? scis-ne quantum laboris et molestiae sit in virginitate vera? *Haec perseveranter stat coram Deo semper, et non recedit; et sollicita est, quomodo placeat Domino in corpore sancto et in spiritu.* Nosti-ne quanta sit virginitatis gloria, et propterea facis hoc? an scis et intelligis, quid facere desideres? an scis opus magnum sanctae virginitatis? an ut vir sciens legitime ostendere agonem hunc, luctaris in virtute Spiritûs sancti, eligens tibi hoc ut geras coronam lucis? et discernis naturam tuam in *Hierusalem superna*?

Si igitur haec omnia desideras, vince corpus, vince affectus carnis, vince mundum in Spiritu Dei, vince vanitates temporis transeuntes et veterascentes, corruptas et deficientes. Vince draconem, vince leonem, vince serpentem, vince satanam per Jesum Christum, qui corroborat te per auditum verborum suorum et Eucharistiam divinam. *Tolle crucem tuam*, *et abi retro illum*, qui mundavit te, Jesum Christum, Dominum tuum. *Luctare cursum recte et certo*, non in timore, sed in fiducia, sperans in

nicht mit Furcht, sondern mit Muth, vertrauend auf die Hoffnung deines Herren, dasz du die Siegeskrone deines Berufes nach oben durch Jesus Christus erlangen werdest; denn wer immer vollkommen im Glauben wandelt, erringet sicherlich die Krone der Jungfrauschaft, deren Mühe sowohl als Belohnung grosz ist.

Verstehest und siehst du nun ein, welche emsige Sorgfalt die Keuschheit fordere? Begreifest du aber auch, wie erhaben und ausgezeichnet und vorzüglich die Herrlichkeit der Jungfrauschaft sey?

KAPITEL VI.

Erhabenheit der Jungfrauschaft.

Der Schosz der heiligen Jungfrau het unsern Herrn Jesus Christus, den Sohn Gottes, getragen; und den Körper, den unser Herr trug, und worin Er den Kampf in dieser Welt bestand, hat er von der heiligen Jungfrau angezogen. Daraus erkenne nun die Erhabenheit und Herrlichkeit der Jungfrauschaft!

Willst du ein Christ seyn? So verähnliche dich Christo in Allem!

Johannes, der Gesandte, der vor unserm Herrn kam, und der Gröszte aller vom Weibe Gebornen war; der heilige Bothe unsers Herrn war jungfräulich. Ahme nun dem Gesandten unsers Herrn nach, und sey sein Freund in Allem! Auch Johannes, welcher an der Brust unsers Herrn, Der ihn sehr liebte, ruhete, war jungfräulich; denn wahrlich nicht ohne Ursache liebte ihn unser Herr (vorzugsweise).

exspectatione Domini tui, ut *apprehendas coronam Justitiae vocationis tuae supernae per Jesum Christum.* Omnis enim, qui eruditus fuerit in fide, et non timuerit, revera accipit coronam virginitatis, cujus labor multus est et merces multa. An intelligis et nosti, quantam gloriam petat sanctitas? an intelligis, quanta et quam gloriosa et excellens sit laus virginitatis?

CAPUT VI.

Uterus virginitatis sanctae gestavit Dominum nostrum Jesum Christum filium Dei, et corpus quod gestavit Dominus noster et in eo agonem in hoc mundo fecit, ex virgine sancta induit. Hinc ergo intellige majestatem et gloriam virginitatis. Christianus vis esse? imitare Christum in omnibus. *Joannes angelus* fuit, ut veniret *ante Dominum* nostrum, *quo non fuit major inter natos mulierum.* Angelus sanctus Domini, virgo fuit. Imitare igitur legatum Domini, et dilige eum in omnibus. Rursus *Joannes, qui cecidit super pectus Domini,* qui dilexit eum valde, etiam sanctus fuit; non enim frustra dilexit eum Dominus.

Auch Paulus und Barnabas und Timotheus sammt den übrigen Andern, deren Nahmen im Buche des Lebens geschrieben sind, diese Alle haben die jungfräuliche Enthaltsamkeit geliebt und hochgeschätzt, sind im Wettstreite gelaufen, und haben makellos ihren Lauf vollendet als Nachfolger Christi, und Söhne des lebendigen Gottes.

Wir finden auch, dasz der Wandel des Elias und Elisäus und vieler anderer Heiligen keusch und unbefleckt war.

Willst du nun Diesen ähnlich werden, so ahme ihnen mit ernster Kraftanstrengung nach! Denn es heiszt: Ehret euer Aeltesten, und schauend ihre Sitten und ihren Wandel, ahmet ihrem Glauben nach!

Ferner sagt (der H. Paulus): Ahmet mir nach, meine Brüder, wie ich Christo!

KAPITEL VII.

Die wahre Jungfrau.

Die nun Christo nachahmen, ahmen mit ernster Kraftanstrengung Ihm nach. Die nähmlich Christum wahrhaft angezogen haben, gestalten sein Bild in ihrem Geiste, in ihrem ganzen Leben, in allen ihren Sitten, Reden und Werken, in der Geduld und Starkmüthigkeit, in der Wissenschaft, Zucht, Standhaftigkeit, Herzensreinheit, im Glauben, in der Hoffnung, in der vollkommenen, vollendeten Liebe zu Gott. Keine jungfräuliche Person kann das Leben erlangen, wofern sie nicht in Allem Christo, und den Seinen sich verähnlicht.

Porro Paulus , et Barnabas et Timotheus cum ceteris, *quorum nomina scripta sunt in libro vitae.* Hi enim omnes sanctitatem amarunt et dilexerunt , et *in certamine cucurrerunt* , *et cursum suum absolverunt* sine macula sicut imitatores Christi , et filii Dei viventis. Certe etiam Eliae et Elisae , et multorum aliorum Sanctorum reperimus conversationem fuisse sanctam et sine macula. Si igitur hos cupis imitari, imitare eos fortiter. Dixit enim : *Seniores vestros honorate, et quando videtis conversationes eorum et mores eorum, imitamini eorum fidem.* Et iterum dicit : *Estote imitatores mei, fratres, sicut ego Christi.*

CAPUT VII.

Qui igitur Christo similes sunt, omnino illi sunt similes. Qui enim Christum vere *induerunt* , similitudinem ejus efformarunt in mente sua , in omni vita sua et in omni conversatione sua, et in verbis et in factis, in patientia , in virtute, in cognitione, in castitate , in longanimitate , in corde puro , in fide, in spe , in amore perfecto et pleno erga Deum. Omnis ergo virgo (*frater*) et virgo (*soror*), nisi fuerint omnino ut Christus, et ut illi, qui sunt ejus, servari non possunt.

Jede in Gott jungfräuliche Person ist heilig an Leib' und Geist, und unabläszig im Dienste ihres Herrn, und entfernt sich von Ihm nicht anders wohin, sondern dienet beständig in Reinheit und Heiligkeit im Geiste Gottes, damit sie ihrem Herrn in makelloser Reinheit gefalle; und sie sorget dasz sie in Allem Ihm wohlgefällig sey. Eine solche trennet sich nie von unserm Herrn, wie da geschrieben steht : Seyd heilig, wie ich heilig bin, spricht der Herr!

KAPITEL VIII.

Jungfräuliche Personen sind durch Ablegung aller fleischlichen Gesinnung Nachahmer Gottes.

Trägt Jemand nur den Nahmen eines Heiligen, so ist er deszhalb noch keineswegs heilig, sondern er musz in Allem an seinem Leibe und Geiste heilig seyn.

Jungfräuliche Personen freuen sich allezeit, Gott und seinem Gesalbten sich zu verähnlichen und folgen Ihnen nach.

In solchen ist keine fleischliche Gesinnung. In Menschen, die wahrhaft gläubig sind, und in denen Christi Geist wohnet, kann keine fleischliche Gesinnung Statt finden. Diese ist nähmlich: Hurerey, Unlauterkeit, Geilheit, Götzendienst, Zauberey, Feindseligkeit, Neid, Zank, Zorn, Hader, Zwiespalt, Miszgunst, Trunkenheit, Schwelgerei, Possenreiszen, thörichte Reden, lärmendes Gelächter, Verleumdung, Ohrenbläserey, Bitterkeit, Grimm, Geschrey, Lästerung, Geschwätzigkeit, Bosheit, Erfindung von Bosheiten, Betrügerey, Plauderhaftigkeit, unnützes Gerede, Drohungen, Zähneknirschen, Inzicht, Streit-

Omnis enim virgo (*frater*) et virgo (*soror*) in Domino *sancta est in corpore et spiritu suo*, et perseverans in cultu Domini sui; et aliorsum non secedit ab eo, sed ministrat semper in castitate et sanctitate in spiritu Dei, *ut placeat Domino* suo pure et sine macula, et sollicita est, ut placeat coram eo in omnibus. Talis non migrat a Domino, sed spiritu cum Domino suo est, sicut scriptum est: *Estote sancti, sicut ego sanctus sum, dicit Dominus.*

CAPUT VIII.

Absit enim, si quis nomine tantum vocetur sanctus, ut sit sanctus; sed omnino sanctus sit in corpore et spiritu, et laetetur semper virgo (*frater*) aut virgo (*soror*) Deo et Christo ejus similis fieri, et tales imitari. In talibus enim cogitatio carnis non est; qui vere fideles sunt, et *spiritus Christi habitat in ipsis*, in illis non potest esse cogitatio carnis, quae est scortatio, impudicitia, impuritas, idololatria, veneficium, inimicitia, invidia, contentio, ira, rixa, divisio, zelus, ebrietas, comessatio, scurrilitas, sermones stulti, contumelia, tumultus, obtrectatio, mussitatio, amarulentia, excandescentia, vociferatio, blasphemia, impudentia, malitia, inventio mala, mendacium, multiloquium, vaniloquentia, indignatio, stridor dentium, accusatio, contritio, convicium,

süchtigkeit, Schmähungen, Hinterlist, Partheysucht, Ausgelassenheit, Stolz, Hoffart, Prahlerey, Aufgeblasenheit, Geschlecht, Schönheit, Ehrenstelle, Reichthum, fleischlicher Arm, Zanksucht, Thorheit, Streitlust, Hasz, Aerger, Eifersucht, Geiz, der da Götzendienst ist, Habsucht, die da ist alles Bösen Würzel, Putzliebe, eitle Ehre, Rangsucht, Frechheit, Hochmuth, der da Tod heiszet, und welchem Gott widersteht.

Jeder, bey dem diese und dergleichen Laster sich befinden, ist ein fleischlicher Mensch; denn was aus dem Fleische geboren ist, ist Fleisch, und wer von der Erde ist, redet Irdisches und denkt Irdisches; allein die fleischliche Gesinnung ist Feindschaft gegen Gott. *Sie unterwirft sich nähmlich nicht dem Gesetze Gottes, vermag es auch nicht, da sie im Fleische ist, worin das Gute nicht wohnet, weil der Geist Gottes nicht in ihm ist. Daher hat Gott auch mit Recht zu dem Geschlechte, das so beschaffen war, gesagt:* Mein Geist wird fürder nicht mehr in den Menschen wohnen; denn sie sind Fleisch. *Jeder nun, in dem Christi Geist nicht wohnet, ist nicht Sein, wie auch geschrieben steht:* Der Geist Gottes wich von Saul, und es quälte ihn ein böser Geist, der von Gott über ihn geschickt wurde.

KAPITEL IX.

Fortsetzung von der Abtödtung. Erhabenheit gottgeweihter Menschen.

Jeder, in dem Gottes Geist ist, stimmt überein mit dem Willen des Geistes, und weil übereinstimmend mit Gottes Geiste, ertödtet er die Werke des Fleisches, und lebt für Gott, bändigend und unter-

supplantatio, declinatio, negligentia, susurratio, arrogantia, superbia, inflatio, genus, forma, locus, divitiae, brachium carnis, astutia, stultitia, amor victoriae, odium, inimicitia, aemulatio, invidia, retributio malorum, *ἀσωτία*, ingluvies, calumnia, *quae est idololatria, avaritia, quae est radix omnium malorum*, amor ornatûs, vana gloria, amor primatûs, audacia, superbia, quae vocatur mors, contra quam Deus bellum gerit. Tales omnes illisque similes sunt homines carnis; *qui enim natus est ex carne, caro est. Et qui de terra est, de terra loquitur, et de terra cogitat; et desiderium carnis inimicum est Deo; non enim subditum est legi Dei; nec potest, quia in carne est, in qua non habitat bonum, quia spiritus Dei non est in eo.* Propterea recte dicit generationi tali: *Non habitabit spiritus meus in homine in saeculum, quia caro sunt. Omnis igitur, in quo spiritus Christi non est, non est ejus*, sicut scriptum est: *Recessit spiritus Dei a Saule, et vexavit eum spiritus malus, immissus ei a Deo.*

CAPUT IX.

In quocumque est Spiritus Dei, is voluntatem Spiritus Dei perficit; et quia consentit Spiritui Dei, *opera carnis mortificat, et vivit Deo, subjiciens*

jochend seinen Leib, und ihn unterdrückend, dasz er andern predigend, ein Muster und schönes Vorbild sey den Gläubigen, und wandle in Werken, die würdig sind des heiligen Geistes, damit er nicht verworfen werde, sondern bewährt sey vor Gott und Menschen.

In Einem, der Gottes ist, findet sich also Nichts von fleischlicher Gesinnung, besonders nicht in jungfräulichen Personen; sondern alle Früchte derselben sind Früchte des Geistes und Lebens. Diese sind wahrhaft die Stadt Gottes, Häuser und Tempel, in denen Gott bleibt und wohnet, und unter denen Er wandelt wie in der heiligen Stadt des Himmels. Dadurch erscheinet ihr nun der Welt als Leuchten, weil ihr auf das Wort des Lebens achtet; und so seyd ihr wahrhaft der Ruhm und Stolz und die Krone der Ergötzung und die Freude aller guten Knechte in unserm Herrn Jesus Christus. Alle, die euch sehen, werden euch erkennen als das Geslecht, so Gott gesegnet hat, als das wahrhaft ehrwürdige und heilige Geslecht, als das priesterliche Königreich, das heilige Volk, das Volk der Erbschaft, Erben der Verheiszungen der unverweslichen und unverwelklichen, was kein Auge gesehen, kein Ohr gehöret hat, noch auch in eines Menschen Herz gestiegen ist, was Gott denen bereit hält, die Ihn lieben und seine Gebothe halten.

KAPITEL X.

Rüge des gefährlichen und ärgerlichen Umganges mit Jungfrauen.

Von Euch, Brüder, sind wir wohl überzeugt, dasz ihr auf Alles

et in servitutem redigens corpus suum, et affligens illud, ut aliis praedicans sit signum et forma pulchra credentibus. Et dictum est de servis talibus, *dignos esse Spiritu sancto, tanquam qui non reprobantur*, sed erunt *electi coram Deo et coram hominibus*. In homine enim Dei ex desideriis carnis nihil est, praecipue in virginibus (*fratribus*) et virginibus (*sororibus*); sed omnes fructus eorum sunt spiritûs et vitae, et vere sunt *civitas Dei*, et domus et templum in quo hospitatur et habitat Deus, *et ambulat inter eos in civitate sancta coelesti*. In his enim *apparetis mundo ut luminaria, verbo vitae attendentes*, et ita eritis vere laus et gloria, et corona oblectationis et gaudium servorum bonorum in Domino Jesu Christo. Omnes enim vos videntes agnoscent, vos esse *semen cui benedixit Dominus*, vere semen gloriosum et sanctum, et regnum sacerdotale, populum sanctum, populum haereditatis, haeredes promissionum Dei, quae non corrumpuntur nec pereunt. *Quod oculus non vidit, et auris non audivit, et in cor hominis non adscendit, quod praeparavit Deus diligentibus ipsum*, et custodientibus praecepta ejus.

CAPUT X.

Confidimus autem de vobis, fratres, vos cogitaturos ea quae necessaria

für euer Seelenheil Nöthige bedacht seyd. Uns aber so, wie wir nun sprechen, zu erklären, sind wir gezwungen durch böse Gerüchte und Reden über unverschämte Leute, die unter dem Scheine der Gottesfurcht mit Jungfrauen Umgang pflegen und sich in Gefahr stürzen, und allein mit ihnen herumziehen auf öffentlichem Weg' und in der Wüste, auf einem Pfade voll Gefahren, Aergernisse, Schlingen und Gruben. Also zu wandeln geziemt sich aber durchaus nicht für Christen und Gottesfürchtige.

Andere essen und trinken mit Jungfrauen und gottgeweihten Mädchen bey Gastmählern mit Ausgelassenheit und gröszer Schändlichkeit. Diesz darf aber unter Gläubigen nicht geschehen, am wenigsten unter solchen, so die Jungfrauschaft sich erwählet haben.

Andere versammeln sich zu eitlem und müszigem Geschwätze und Gelächter, um über einander Uebels zu reden, und jagen auf Ehrabschneidungen gegen einander. Müszigganger sind diese, mit denen wir euch nicht einmahl zu essen erlauben.

Andere aber gehen herum in die Häuser jungfräulicher Brüder und Schwestern unter dem Vorwande sie zu besuchen, oder die Schrift zu lesen, oder sie zu beschwören, oder zu unterrichten. Weil sie müszig gehen und nichts thun, sinnen sie auf Ungebührliches, und suchen durch süsze Worte Gewinn im Nahmen Christi. Diese meidet der göttliche Apostel ob der Menge ihrer Bosheiten; denn es steht geschrieben: Dörner sproszen in den Händen der Müszigganger, und die Pfade der Trägen sind voll Disteln.

sunt saluti vestrae; sed ita loquimur de iis quae loquimur, propter famam et rumorem malum de hominibus impudentibus, qui habitant cum virginibus praetextu pietatis, et conjiciunt animam suam in periculum, et eunt cum illis in semita et in deserto soli viam plenam periculis, et plenam offendiculis et laqueis et foveis. Prorsus non decet Christianos et timentes Deum ita conversari.

Alii autem edunt et bibunt cum virginibus et sanctis in accubitu, in remissionibus et in turpitudinibus multis; id quod non decet fideles, illos praecipue qui elegerunt sanctitatem. Alii autem congregantur ad verba vana et otiosa, et ad risum, et ut loquantur mala alter de altero, et venentur verba alter contra alterum, et sunt otiosi: *cum quibus ne panem quidem edere* suademus.

Alii autem circumeuntes per domos virginum, fratrum et sororum, praetextu visitandi eos, aut legendi Scripturas, aut exorcizandi eos, aut docendi eos, quia sunt otiosi, et non laborant quidquam, pervestigantes ea quae non sunt necessaria, et per verba delicata nundinantes nomine Christi; quos aversatur Apostolus divinus propter multitudinem nequitiae eorum, sicut scriptum est: *Spinae germinant in manibus otiosorum; et viae otiosorum plenae spinis.*

KAPITEL XI.

Schädlichkeit des Müszigganges. Abmahnung von eitler Lehrsucht. Unterricht über das Lehren und die Anwendung der Gnadengaben.

Jeder Müszigganger wirket und nützet Nichts. So machen es Alle, die nichts thun, sondern nur nach Worten jagen, und diesz als nützlich und recht sich einbilden. Solche gleichen in ihrem Betragen jenen müszigen und plauderhaften Wittwen, die da mit ihrer Geschwätzigkeit in die Häuser herum gehen und umherschweifen. Sie jagen unnützen Reden nach, tragen sie um vieles vergröszert von Haus zu Haus ohne Gottesfurcht, und bey Dem allen reden sie unter dem Vorwande der Belehrung in ihrer Schamlosigkeit ein buntes Wortgemengsel daher. O wenn sie doch wenigstens wahre Lehren vorbrächten! Dann wohl ihnen! So aber ist diesz das Traurigste, dasz sie selbst nicht wissen, was sie denn eigentlich wollen, und für wahr ausgeben, was nicht also ist. Sie wollen nähmlich durchaus Lehrer seyn, und sich als kundige Redner zeigen, indem sie schnödem Gewinne nachstreben im Nahmen Christi. So geht es Vielen; jedoch diesz geziemt sich nicht für Diener Gottes. Sie hören nicht, wie es heiszt: Nicht Viele sollen Lehrer seyn unter euch, meine Brüder, und wollet nicht alle Propheten seyn! Wer im Reden nicht fehlet, ist ein vollkommener Mann, der seinen ganzen Leib zu zähmen und zu unterjochen vermag. Will Einer sprechen, so rede er mit dem Worte Gottes. Hast du Einsicht, so gieb deinem Bruder Belehrung; wo nicht, so lege deine Hand

CAPUT XI.

Quisquis enim otiosus est, sine opere est et sine utilitate. Tales sunt viae omnium qui non laborant, sed venantur verba, et sibi imaginantur hanc esse utilitatem et justitiam. Talium enim labores similes sunt *viduis otiosis et garrulis, quae circumvagantur et oberrant inter domos* in garrulitate sua, et venantur verba otiosa, et deferunt e domo in domum in extensione multa, sine timore Dei, et cum his omnibus in impudentia sua praetextu doctrinae loquuntur verba varia. Utinam autem doctores essent doctrinae verae, et beati essent! sed sunt molesti, non intelligentes quid velint, et affirmantes quae non sunt, quia volunt esse doctores, et videntur sibi scire ea quae loquuntur, quia mercantur iniquitatem in nomine Christi. Haec contingunt multis, quod non decet servos Dei; et non audiunt dicentem: *Non multi doctores sint in vobis fratres, et ne sitis omnes prophetae. Qui enim in verbo non transgreditur, hic homo perfectus est, potens domare et in servitutem redigere totum corpus suum;* et *si quis loquitur, loquatur in verbo Dei;* et *si est in te intelligentia, da verbum*

auf deinen Mund, Es giebt eine Zeit zu schweigen, und eine Zeit zu reden. *Ferner heiszt es :* Wer zu seiner Zeit spricht, dem steht es schön. *Und wieder :* Eure Rede sey mit Anmuth gewürzet; denn man musz wissen, wie man Jedem nach Gebühr Antwort zu geben habe. Wer da herausschwätzt, was ihm in den Mund kömmt, erregt allezeit Hader, und wer überflüszige Worte redet, verursachet groszen Schmerz. Wer mit seinen Lippen voreilig ist, stürzet in Uebel; denn durch die Zügellosigkeit der Zunge wird Erbitterung herbey geführt; der Vollkommene aber bewahrt seine Zunge, und liebt seine Seele zum Leben.

Jene (oben Erwähnten) sind es, die durch Segen und süsze Reden die Herzen der Arglosen berücken, und ihnen Gluckwünschen vorschwätzend, sie irre leiten.

Fürchten wir uns demnach vor dem Gerichte, das auf den Lehrern liegt: denn ein schweres Gericht nehmen über sich die Lehrer, welche Lehren geben, und sie selbst nicht beobachten; die den Nahmen Christi lügenhaft vorwenden, und behaupten Wahrheit zu lehren, und unnütz herumlaufen und umherschweifen, stolz sich erheben, und rühmen in ihrem fleischlichen Sinne. Diese sind wie ein Blinder, der einen Blinden führt; Beyde fallen in die Grübe. Sie werden aber die Strafe erhalten, weil sie mit ihrem Geschwätze und eitlem Unterrichte sinnliche Weisheit predigen, und nichtigen Irrthum überredender Worte menschlicher Weisheit nach dem Willen des Fürsten und Machthabers dieser Luft, des Geistes, der da wirket in diesen ungehorsamen Söhnen, gemäsz dem irdischen Sinne dieser Welt, aber nicht nach der Lehre Christi; denn der Mensch wird aus dem Ziele seiner Reden erkannt. Hast du aber ein Wort der Wissenschaft erhalten, oder ein Wort zur Beleh-

fratri tuo; et si non, pone manum tuam super os tuum; in tempore enim tacendum, et in tempore loquendum. Et iterum dicit: *Qui loquitur in tempore suo, pulchrum est ei.* Et iterum dicit: *Sint sermones vestri conditi in gratia. Opus est enim homini ut sciat, quomodo detur verbum omni homini in loco suo. Qui enim loquitur quidquid venit in buccam, semper disputationes facit; et qui loquitur verba abundantia, auget dolorem;* et *praeceps in labiis suis cadit in mala; nam per petulantiam linguae adducit iram, et integer custodit linguam suam, et diligit animam suam ad vitam. Hi enim qui per benedictionem et verba blanda decipiunt corda simplicium, dantes ipsis beatitudinem, decipiunt eos.* Metuamus ergo poenam sancitam de doctoribus: *judicium enim abundantius accipient Doctores qui docent et non faciunt*; qui portant nomen Christi in falsitate, et dicunt se vere doctores esse, et circumeunt et evagantur temere, et exaltantur et gloriantur in cogitatione carnis. Hi autem sunt *ut coecus, qui coecum ducit, et ambo cadunt in foveam, et portant judicium*, quia in garrulitate et in doctrina sua vana docent *sapientiam animalem, et errorem vanum verborum persuasionis sapientiae humanae, juxta voluntatem principum et potestatum aëris, et spiritûs, qui efficax est in filiis inobedientiae, secundum mundanitatem hujus saeculi, et non secundum doctrinam Christi.* Ex complemento enim sermonis homo noscitur. Verumtamen si accepisti verbum scientiae, aut occasionem doctrinae, aut

rung, Prophezeyung oder irgend einem andern Dienste, so sey Gott gepriesen, der allen reichliche Hülfe gewährt, Gott, der allen gibt ohne es vorzurücken. Mit der Gnadengabe, die du von unserm Herrn empfiengst, diene den geistlichen Brüdern, den Prophezeyenden, die da erkennen, dasz deine Worte, die du redest, von unserm Herrn sind. Erzähle mit Danksagung (gegen Gott) die erhaltenen Gnadengaben in der Gemeinde zur Erbauung der Brüder in Christo, (denn gut und vortrefflich ist diesz, was da frommet den Menschen Gottes) wofern sie anders in dir sich befinden.

KAPITEL XII.

Regeln für Besuche, Beschwöringen, wie man Kranken beystehen, und in Allem ohne Aergernisz wandeln soll.

Est ist auch schön und nützlich, die Waisen und Wittwen zu besuchen, vorzüglich die Armen, die viele Kinder haben, zuvörderst aber die Glaubensgenossen. Diesz ist ohne Zweifel pflichtgemäsz, schön und geziemend fur Diener Gottes, die wahrhaftig Anhänger der Wahrheit sind.

Ferner ist es anständig und gerecht und lobenswürdig für Brüder in Christo, das sie Jene besuchen, die von bösen Geistern gequälet werden, über sie bethen, und sie auf vernünftige Art beschwören mit gottgefälligem Gebethe, nicht mit zierlichen und vielen Worten, die schön gereiht und geordnet sind, auf dasz sie vor den Menschen als

prophetiae, aut ministerii, benedic Deo, qui juvat omnem hominem, nec invidet; *Deo*, inquam, *qui omni homini dat, et non exprobrat.* In dono igitur, quod accepisti a Domino, inservi fratribus spiritualibus, prophetis, qui sciunt verba, quae loqueris, esse verba Domini; et enarra dona quae accepisti in Ecclesia ad aedificationem fratrum in Christo, ut sint bona et abundantia, quae adjuvent homines Dei, si vere apud te sunt.

CAPUT XII.

Porro autem hoc pulchrum et utile est, ut quis visitet orphanos et viduas, praecipue pauperes, habentes liberos multos: ante omnia autem *domesticos fidei*, qui sine dubio opus habent, et pulchri sunt et speciosi servis Dei, sive vere sunt homines veritatis.

Porro autem etiam hoc elegans est et justum et pulchrum fratribus in Christo, ut visitent exagitatos a *spiritibus malis*, et orent, et exorcizent super eos prudenter orationem acceptam coram Deo; non in verbis ornatis et multis dispositis et praeparatis, ut videantur hominibus

beredte, und mit einem glücklichen Gedächtnisse begabte Leuten erscheinem möchten. Solche gleichen einer Pfeife, die leeren Schall gibt, oder einer Zymbel, die ihr Getön herabklingelt; allein nichts frommen sie Jenen, die sie beschwören, sondern sie reden nur schreckende Worte daher, und jagen damit den umstehenden Furcht ein, ohne mit wahrem Glauben zu handeln nach der Lehre unsers Herrn der da sagt: Diese gattumg *(der Dämonen)* wird nur durch Fasten und Gebeth ausgetrieben, *das da unablässig allezeit und mit angestrengtem Geiste verrichtet wird. Heilig alzo sollen sie flehen und bethen zu Gott, mit Freude und aller Wachsamkeit und Reinheit, ohne Groll und Bosheit.*

So sollen wir nahen jenem Bruder oder jener Schwester, die krank liegen, und sie besuchen, wie es recht ist, ohne Habsucht, ohne Geiz, ohne Ungestümm und Geschwätzigkeit, nicht mit einem der Gottesfurcht fremden Betragen und Stolz, sondern mit dem sanften und demüthigen Geiste Christi.

Auf diese Art nun sollen Jene diese beschwören mit Fasten und Gebeth, aber nicht mit zierlichen, schöngereihten und geordneten Worten der Gelehrtheit, sondern als Menschen, die von Gott die Gabe der Heilung empfangen haben. Unentgeltlich habt ihr's erhalten, unentgeltlich spendet es, *zuversichtlich, zur Verherrlichung Gottes, mit eurem Fasten, Gebethen, anhaltendem steten Wachen sammt euren andern guten Werken. Ertödtet die Werke des Fleisches durch die Kraft des H. Geistes! Wer so beschaffen ist, der ist ein Tempel des H. Geistes Gottes. Der soll Teufel austreiben, und Gott wird ihm*

eloquentes et felicis memoriae, similes tibiae quae dat sonum, aut cymbalo sonanti garrulitates eorum, et nihil juvant illos super quos exorcizant, et terrent homines verbis suis, et non faciunt in fide recta, secundum doctrinam Domini, qui dixit: *Hoc genus non exit nisi in jejunio et oratione* perseverante semper, et in mente attenta; et sancte rogent et petant a Deo, in gaudio et omni, vigilantia et castitate, sine odio et malitia.

Sic appropinquemus ad fratrem aut sororem aegrotantes, et visitemus eos, ut aequum est, sine fraude et sine amore pecuniae, sine tumultu et sine garrulitate, et non in schemate peregrino pietatis; et sine superbia, sed in spiritu demisso et humili Christi.

In jejunio igitur et precibus exorcizent, non in verbis ornatis et dispositis et ordinatis doctrinae, sed sicut viri, qui acceperunt donum sanationis a Deo. *Gratis accepistis, gratis date*; fidenter ad laudem Dei in jejuniis et precibus et vigilia vestra perseverante semper, cum factis aliis pulchris, mortificate opera carnis in virtute Spiritûs sancti. Talis est templum Spiritûs sancti Dei. Hic ejicit daemonia, et Deus illum adjuvat.

helfen; denn es ist schön, den Kranken beyzustehen. Unser Herr sagte nähmlich : Treibet die Teufel aus! *mit vielen andern Heilungen, und*, Umsonst habt ihr's empfangen, umsonst spendet es auch!

Die also thun, haben den guten Lohn von Gott zu erwarten, weil sie ihren Brüdern dienen mit den vom Hernn ihnen geschenkten Gaben. Diesz alles ist demnach schön und heilsam für Diener Gottes, weil sie handeln nach den Gebothen unsers Herrn, der da sagte : Ich war krank, und ihr habt mich besucht, *und so weiter.*

Es ist auch schön, geziemend und recht, unsern Nächsten um Gottes willen zu besuchen mit einem ganz anständigen Betragen und züchtigen Sitten, wie der Apostel sagt : Wer ist schwach, und ich werde nicht auch schwach? Wer wird geärgert, und ich leide nicht Anstosz? *Diesz alles ist gesagt wegen der Liebe, womit Jeglicher seinen Nächsten lieben soll. In dem Allen sollen wir seyn ohne Aergernisz, und nichts ausüben mit partheyischer Rücksicht auf Personen, oder mit Beschämung Anderer; sondern wir sollen als Diener Gottes lieben die Armen, und vor allem sie besuchen. Den schön ist es vor Gott und Menschen, dasz wir der Armen gedenken, und die Brüder lieben, und gastfreundlich seyen wegen Gott und Jener, so an Gott glauben, wie wir aus dem Gesetze und den Propheten und von unserm Herrn Jesus Christus über die Brüderliebe und Gastfreundschaft gelernt haben. Diesz ist auch ergötzend und angenehm für euch, da ihr alle von Gott belehret seyd: denn ihr wisset ja die Worte, so über die Bruderliebe und Gastfreundschaft gesagt sind. Mit Nachdrucke nähmlich sind sie Allen, die diesz thun, gesagt worden.*

Pulchrum enim est, ut quis adjuvet aegrotantes. Dixit Dominus: *daemonia ejicite* cum sanationibus aliis multis, et *gratis accepistis, gratis date.* Talium est merces bona a Deo, qui serviunt fratribus suis donis a Domino datis. Hoc est pulchrum et utile servis Domini, ut faciant juxta praeceptum Domini, qui dixit: *Ægrotus fui, et visitastis me*, et similia.

Et hoc pulchrum et aequum rectumque est, ut visitemus vicinos propter Deum in omni schemate pulchro et in conversatione verecunda, sicut dixit Apostolus: *Quis aegrotat et ego non aegroto? et quis offenditur et ego non impingo?* Et haec omnia propter amorem quo quis amat proximum suum, dicta sunt; et in his simus sine offendiculo, et non faciamus quidquam in acceptione personarum, aut tamquam ad pudorem aliorum, sed diligamus pauperes ut servos Dei, et praeveniamus eos visitantes. Hoc enim pulchrum coram Deo et coram homnibus, ut simus memores pauperum, et diligamus fratres et peregrinos propter Deum et propter eos qui credunt in Deum, sicut didicimus ex lege et Prophetis, et Domino Jesu Christo de amore fraterno et hospitalitate; quia hoc suave et acceptum est vobis; propterea quod *omnes vos estis docti Dei.* Nostis enim verba dicta de amore fratrum et de amore hospitum; valide enim dicta sunt verba omnibus facientibus ea.

KAPITEL XIII.

Wie Priester seyn und nicht seyn sollen.

O geliebte Brüder! Auch diesz ist offenbar und bekannt, dasz Jeder seine Brüder erbauen, und im Glauben an Einen Gott stärken solle. Eben so geziemt es sich, das Niemand seinen Nächsten beneide. Ferner ist es anständig und schön dasz Alle, die in Gottesfurcht den Dienst des Herrn verrichten, Alle nähmlich die Gott dienen, also wandeln sollen.

Dasz die Erndte grosz ist, und wenige Arbeiter sind, ist wohl auch kund und offenbar; darum lasset uns bitten den Herrn der Erndte, dasz er in seine Erndte Arbeiter schicke, Arbeiter, die da hingehen schnell ausspendend das Wort der Wahrheit; Arbeiter, die sich nicht zu scheuen haben; getreue Arbeiter; Arbeiter, die da sind das Licht der Welt; Arbeiter, die nicht diese vergängliche Speise da bereiten, sondern eine Speise, die in's ewige Leben währet; Arbeiter, die den Aposteln gleichen; Arbeiter, die da nachahmen den Vater, Sohn, und heiligen Geist, Die für das Heil der Menschen sorgen; aber nicht Miethlinge; nicht Arbeiter, so die Gottesfurcht und Tugend für eine Erwerbquelle halten; nicht Arbeiter die durch Glückwünsche und süsze Worte die Herzen der Arglosen bethören; nicht Arbeiter, die die Sohne des Lichtes nachäffen, während sie selbst nicht Licht, sondern Finsternisz sind, deren Ende das Verderben seyn wird: nicht Arbeiter, die da Ungerechtigkeit, Frevel und Tücke be-

CAPUT XIII.

O Fratres dilecti! quilibet aedificet et confirmet fratres in fide, quod unus sit Deus: hoc manifestum et notum est. Rursus et hoc pulchrum, ne quis derideat proximum suum. Iterum autem decorum et pulchrum est, ut, qui in timore Dei colunt cultum Domini, omnes Deum colentes colant; itaque oportet ut recordentur *messem esse multam, et operarios paucos*; et hoc notum et manifestum est, propterea *petat a domino messis, ut extrudat operarios in messem suam*, tales operarios qui *secant* et proferunt *acute sermonem veritatis*, *operarios non erubescentes*, operarios fideles, operarios qui sunt *lux mundi*, operarios qui *operantur non hunc cibum qui perit, sed cibum manentem in vitam aeternam*, operarios qui sunt sicut Apostoli; operarios imitantes Patrem et Filium, et Spiritum sanctum, qui solliciti sunt de salute hominum: non operarios *mercenarios*, non operarios *qui reputant timorem Dei et justitiam ut negotiationem*, non operarios *servientes ventri suo*, non operarios, *qui per benedictionem et verba dulcia decipiunt corda simplicium*, non operarios, qui similes sunt filiis lucis, quum non sint lux sed tenebrae, *quorum finis est perditio*, non operarios operantes iniquita-

gehen; nicht betrügerische Arbeiter; nicht dem Trunk ergebene, dem Glauben aber entfremdete Arbeiter, nicht Arbeiter, die mit Christus Handel treiben; nicht Verführende, nicht Geldsüchtige, nicht Feindselige.

Lasset uns also hinschauen und nachahmen die Gläubigen, die einen schönen Wandel führten im Herrn! Wie es für unsern Beruf und unser Bekenntnisz sich geziemt, sollen wir auch des Dienstes pflegen, und leben gottgefällig in Gerechtigkeit und Tugend, makellos, Gutes denkend und Anständiges vor Gott und Menschen; denn Gott soll unter uns in Allem verherrlicht werden. Amen.

Ende des ersten Briefes.

tem et nequitiam et fraudem, non operarios dolosos, non operarios ebriosos et infideles, non operarios qui negotiantur in Christo; non deceptores, nec avaros, nec inimicos. Propterea spectemus et imitemur fideles illos, ut nos geramus decenter in Domino, sicut pulchrum et aequum est vocationi nostrae et professioni nostrae. Sic serviemus et placebimus coram Deo in rectitudine et justitia sine macula, *cogitantes bona et pulchra coram Deo*, *etiam coram hominibus*. Hoc enim pulchrum est, ut Deus glorificetur in nobis in omnibus. Amen.

Explicit Epistola prima Clementis.

DER ZWEYTE BRIEF

DES

HEILIGEN KLEMENS VON ROM

AN DIE

JUNGFRAUEN.

KAPITEL I.

Der H. Vater erzählt, wie behutsam er mit dem andern Geslechte umgehe, und wie er es auf seinen Reisen an Orten mache, wo Brüder allein sich befinden.

Ich möchte nun, Brüder! euch kund thun, wie da beschaffen sey unser Betragen in Christo mit allen Brüdern an den Orten unsers Aufenthaltes. Gefällt euch denn unser Betragen in der Furcht Gottes, so wandelt auch ihr auf diese Weise im Herrn! Wir aber richten, wenn anders durch Gottes Hülfe es möglich ist, unser Betragen so ein. Mit Jungfrauen gehen wir nicht um, und haben Nichts mit ihnen gemein; mit Jungfrauen speisen und trinken wir auch nicht. Wo eine Jungfrau schläft, schlafen wir nicht. Weiber waschen nicht unsere

PORRO EPISTOLA SECUNDA

EJUSDEM

BEATI CLEMENTIS.

CAPUT I.

Volo autem sciatis, fratres, ut, quomodo fuerunt conversationes nostrae in Christo cum omnibus fratribus nostris in locis ad quae venimus, si haec vobis placent in timore Dei, etiam vos conversemini in Domino.

Nos autem, Deo nos adjuvante, ita conversamur. Cum virginibus non habitamus, et inter illas nihil habemus negotii; et cum virginibus nec edimus nec bibimus; et ubi dormit virgo, non dormimus; nec lavant mulieres

Füsze, noch salben sie uns. Wo eine noch ehelose oder gottgeweihte Jungfrau schläft, schlafen wir durchaus nicht; und ist eine solche allein an einem Orte, so bleiben wir dort auch nicht einmal über Nacht.

Überfällt uns nun irgendwo die Einkehrzeit, sey es auf dem Lande, oder in einem Flecken, oder einer Stadt, oder bey einem Meierhofe, oder wo immer wir zufällig hinkommen, und treffen wir dort Brüder an, so kehren wir bey einem Bruder ein, rufen alle Brüder dorthin zusammen, und reden mit ihnen Worte der Ermunterung und Tröstung. Dann mögen jene unter uns, die der Rede kundig sind, mit wachsamkeit und bescheidener Kürze Lehren vortragen und ernsthafte, ehrbare und züchtige Worte in der Furcht Gottes, und (die zuhörer belehren) dasz sie in Allem Gott gefällig leben, und immer zunehmen, und Fortschritte machen möchten in guten Werken und in Allem ohne Sorge seyen, wie es für das Volk Gottes anständig ist und geziemend.

KAPITEL II.

Sein Betragen an Orten, wo Christen beyder Geslechter waren.

Sind wir aber zufällig noch ferne von unsern Wohnungen und Verwandten, wann der Tag sich neiget und die Abendzeit uns überrascht; und nöthigen die Brüder uns dann durch die Bruderliebe und wegen der Gastfreundschaft, bey ihnen zu bleiben, um mit ihnen zu

pedes nostros, nec ungunt nos; et prorsus ubi dormit virgo quae viri non est, aut filia nubilis, non dormimus: etiam si sit in alio loco sola, non pernoctamus ibi.

Si autem accidit, ut opprimat nos tempus in loco, sive in agro, sive in urbe, sive in villa; in quo loco nobis occurrunt et reperiuntur fratres, intramus ad eum qui frater est, et eo convocamus omnes fratres, et loquimur cum illis verba exhortationis et honestatis; et qui inter nos sciunt loqui, loquuntur vigilantes, et cincti, et verba gravia et reverenda et sobria in timore Dei, et ut placeant Deo in omnibus, et ut excellant et praeveniant illos in operibus bonis, et sint in omnibus sine fuco: sicut pulchrum et justum est populo Dei.

CAPUT II.

Sin autem contingat, nos longe abesse a domibus et propinquis, et inclinet se dies, et obruat nos tempus vesperae, et cogant nos fratres per *φιλαδελφίαν* et *φιλοξενίαν*, ut maneamus apud ipsos, ita ut vigilemus cum ipsis,

zu wachen, und damit sie das heilige Wort Gottes hören und üben könnten und genähret würden mit den Worten des Herrn, um ihrer sich zu erinnern; und bringen sie uns hernach Brot und Wasser nebst dem was Gott sonst etwa bescheert hat; und geben wir gerne nach bey ihnen zu übernachten, so kehren wir, wenn dort ein Eheloser ist, bey diesem ein und nehmen bey ihm unsere Wohnung. Dieser Bruder musz dann herschaffen und anordnen alles uns Nöthige. Er bedienet uns, wäscht unsere Füsze, salbet uns mit Oehl, richtet das Bett uns zu im Vertrauen auf Gott, damit wir schlafen können.

Diesz alles musz jener Ehelose, der dort ist, wo wir bleiben, selbst verrichten. Er soll auch die Brüder bedienen, und jeder einzelne Bruder im Orte soll mit ihm alles den Brüdern Nöthige herschaffen. Bey uns aber darf keine weibliche Person, weder ein Mädchen, noch auch eine Verehelichte seyn, wie auch keine Verlobte, keine Gottgeweihte, weder eine christliche noch heidnische Magd; sondern nur Männer dürfen bey den Männern seyn. Sobald wir dann bemerken, dasz es schicklich sey aufzustehen, und wegen der Weiber zu bethen, und Worte der Tröstung und Erbauung zu sprechen; so rufen wir die Brüder und alle heiligen Schwestern und Jungfrauen, wie auch alle Weiber, die dort sind, in aller Sittsamkeit und mit dem züchtigsten Betragen zusammen, auf dasz sie herbey kommen, sich zu ergötzen an der Wahrheit. Dann sprechen wir, soviel aus uns zu reden verstehen, und trösten sie mit den Worten, die uns Gott eingibt. Hernach bethen wir, und grüszen einander, Männer die Männer; die Weiber und Jungfrauen aber müssen die Hände in ihre Kleider einwickeln.

et ut audiant verba sancta Dei, et faciant, et alantur in verbis Domini, ut eorum sint memores; et offerant nobis panem et aquam, et quod praeparavit Deus: et voluerimus et submittamus nos pernoctare cum illis, si est ibi vir sanctus, ad ipsum ingredimur, et manemus; et iste frater parabit et ordinabit quicquid nobis est necessarium, et ipse ministrabit nobis, et ipse lavabit nobis pedes, et unget nos oleo, et ipse sternet nobis lectum, in fiducia Dei; et dormiemus.

Haec omnia frater ille sanctus, qui est in loco illo, in quo manemus, faciet per semetipsum, et ministrabit fratribus; et singuli fratrum, qui sunt in illo loco, ministrabunt cum illo omnem rem fratribus necessariam. Nobis autem mulier, quae est puella, aut quae habet maritum illo tempore, ne sit ibi, sive dives, sive filia nubilis, sive ancilla Christiana vel ethnica; sed soli viri cum viris sint. Et si videamus, opus esse ut stemus et oremus propter mulieres, et loquamur verba exhortationis, et aedificationis, vocamus fratres et omnes sorores sanctas et virgines, et omnes mulieres, quae ibi sunt, in omni modestia et in figura decente, ut veniant ad oblectationem veram; et qui inter nos sciunt loqui, loquimur et exhortamur illos sermonibus, quos Deus nobis dedit. Et tunc oramus et salutamus viri viros; uxores autem et virgines involvant manus in vestibus suis, nos etiam in

Dann wickeln auch wir mit Wachsamkeit und aller Ehrbarkeit, die Augen sittsam emporgewandt, und mit vollkommen züchtigem Betragen unsere Rechte in unser Gewand ein. Hernach mögen die Weiber und Jungfrauen kommen, und zum Grüsze unsere Rechte berühren, so wie sie in unsere Kleider eingehüllet ist. Hierauf ziehen wir weg, wohin es Gott uns gestattet.

KAPITEL III.

Verhaltungsregeln für ehelose Brüder an Orten, wo nur Verehelichte sind.

Kommen wir zufällig an einen Ort hin, wo kein eheloser Bruder ist, sondern alle verheurathet sind, so sollen Alle, die dort sind, den zu ihnen kommenden (ehelosen) Bruder aufnehmen und bedienen, und für ihn Alles besorgen emsiglich mit gutem Willen. Dieser Bruder werde also, wie sich's gebührt, von ihnen auf die ihm gebührende Art bedienet; er sage aber den Verehelichten dort: Wir Ehelose essen nicht mit Weibern, noch trinken wir mit ihnen, und wir lassen weder von ihnen, noch Jungfrauen, uns bedienen. Auch waschen Weiber uns nicht die Füsze, noch salben sie uns, noch richten sie uns das Bett zurecht. Wir schlafen ferner nicht dort, wo Weiber schlafen, auf dasz wir untadelig seyen in Allem, damit Niemand an uns sich ärgere oder Anstosz nehme. Beobachten wir diesz Alles, so sind wir ohne Anstosz für jeden. Als Menschen denn, die da kennen des Herrn Furcht, reden wir den Menschen zu, bey Gott aber sind wir erkannt.

vigilia et in omni verecundia tollentes oculos sursum verecunde, et in omni figura decente involvemus manum nostram dexteram veste nostra, et tunc veniant et salutent dextram nostram involutam vestibus: tunc imus, quo dabit nobis Dominus.

CAPUT III.

Porro si incurramus in locum ubi non est frater sanctus, sed omnes sunt socii, et recipiunt illum fratrem qui venit ad eos; omnes, qui sunt ibi, ministrent ei et curent eum in omnibus sollicite, voluntate bona; ille autem frater, ut par est, ministretur ab illis, ut par est; et dicat iste frater sociis, qui sunt in illo loco: Nos sancti cum mulieribus nec edimus, nec bibimus, nec ministrant nobis mulieres vel virgines, et mulieres non lavant nobis pedes, nec ungunt nos, et non conveniunt nobis mulieres, neque dormimus ubi dormiunt mulieres; ut simus sine reprehensione in omnibus, ne quis in nobis offendatur aut impingat, et ministrantes haec omnia simus sine offendiculo omni homini. *Sicut homines igitur scientes timorem Domini, persuademus hominibus, Deo autem manifesti sumus.*

KAPITEL IV.

Betragen des Heiligen, wo blosz Weiber sind.

Kommen wir zufällig an einen Ort, wo keine männliche (Christliche) Person ist, sondern blosz Weiber sind, und nöthigt uns eine Gläubige Jungfrau, dort zu übernachten: so rufen wir sie alle an Einen Ort hin auf die rechte Seite, erkündigen uns um ihre Wohlfahrt, und dem gemäsz, was wir von ihnen erfahren, und wie wir ihre Gesinnungen bemerken, reden wir dan ihnen zu, wie es sich geziemt fur Gottesfürchtige. Sind sie alle versammelt und herbey gekommen, und sehen wir dasz sie in friedlicher Lage sich befinden; so reden wir zu ihnen Worte der Ermahnung in Gottesfurcht, und lesen ihnen die H. Schrift mit Ehrbarkeit und züchtigen ernsten Worten der Gottesfurcht, mit vollkommen gesetztem Betragen und eingezogenem Geiste, zu ihrer Erbauung und Bestärkung Alles verrichtend, vor. Auch mit den Verheuratheten reden wir auf geziemende Weise im Herrn.

Neigt sich aber der Tag und erreicht uns die Abendzeit, dasz wir dort übernachten müssen, so wählen wir das älteste und züchtigste Weib aus Allen, und ersuchen es, uns einen besondern Platz anzuweisen, wohin kein Weib und keine Jungfrau kommen. Diese Alte musz dann eine Lampe bringen, und Alles Nöthige uns herbey schaffen, wie sie von der Liebe der Brüder Alles zur Bedienung der fremden Brüder Erforderliche zu bringen pflegt. Sie musz aber eine Alte seyn, die in vielen (guten) Werken lange Zeit bewähret ist, da sie Kinder

CAPUT IV.

Si autem contingat, ut nos recipiamus in locum ubi vir non est, sed omnes sunt mulieres et virgines fideles, cogantque nos pernoctare in illo loco, vocamus omnes illas in unum locum ad latus dextrum, et rogamus eas quomodo agant, tamquam aliquid ab illis discere velimus, et videntes mentem earum, loquimur cum illis, sicut decet, ut homines timentes Deum; et quando congregatae veniunt omnes, et videmus quomodo in pace sunt, loquimur cum illis verba castitatis in timore Dei, et legimus illis Scripturam in verecundia et in verbis adstrictis et gravibus timoris Dei in omni gravitate et mente stricta, tamquam ad aedificationem et confirmationem earum facientes omnia, et cum illis quae sociae, prout justum est, loquimur in Domino. Si autem inclinet se dies, et tempus vesperae ingruat, ut pernoctemus ibi, eligimus mulierem vetulam et modestam prae aliis omnibus, et dicimus ei, ut det nobis locum privatim, quò nec mulier veniat nec virgo; et illa mulier vetula afferat nobis lucernam, et quidquid nobis est neccessarium afferat nobis, utpote quae ex dilectione fratrum adducit quidquid est necessarium ad ministerium fratrum hospitum. Vetula autem illa est, quae in cogitationibus multis tempore multo perspecta est, *si educavit liberos*, *si*

erzogen, Fremde beherberget, der Heiligen Füsze gewaschen hat. *Diese musz hernach, sobald die Zeit zum schlafen kommt, sich weg begeben, und im Frieden nach Hause gehen.*

KAPITEL V.

Wo nur Eine weibliche Person ist, hält sich der H. Vater nicht auf. Wie sehr man Aergernisse vermeiden müsse.

Kommen wir aber zufällig irgend wohin, und finden dort ein gläubiges Weib allein, ohne dasz noch Jemand bey ihr wäre, so verweilen wir dort nicht, und bethen nicht, noch lesen wir auch dort die H. Schrift, sondern wir fliehen wie vor der Sünde. Nicht als verachteten wir das gläubige Weib (das sey ferne von uns, solche Gedanken gegen unsere Brüder in Christo zu hegen); sondern weil sie allein ist, befürchten wir, es möchte Jemand eine Verläumdung gegen uns ausstreuen mit lügenhafte Reden; denn die Herzen der Menschen liegen im Argen befestiget. Auch (thun wir es) damit wir keinen Anlasz geben denjenigen, die gerne einen gegen uns ergreifen und Böses uns nachreden möchten, und damit wir ohne Aergernisz seyn für Jedermann. Deszwegen schneiden wir die Gelegenheit ab denjenigen, die gegen uns eine zu ergreifen suchen.

Hüthen wir uns demnach, Jemanden zum Anstosze zu gereichen, weder den Juden, noch den Heiden, noch der Gemeinde Gottes; und

excepit hospites, si lavit pedes sanctorum. Et haec, quum venerit tempus somni, recedat, eatque domum in pace.

CAPUT V.

Si autem recipiamus nos in locum, et inveniamus ibi unicam mulierem fidelem solam, nec quisquam alius ibi sit nisi illa sola, non stamus ibi, neque oramus ibi, neque legimus ibi Scripturas, sed fugimus sicut coram facie serpentis, et tamquam coram laqueo peccati. Nequaquam autem mulierem fidelem spernimus; absit ut tale cogitemus de fratribus in Christo; sed quia sola est, timemus, ne quis imponat nobis ζήτημα in verbis mendacii; corda enim hominum in malo posita sunt et obfirmata; et *ne demus occasionem illis, qui volunt ut teneant occasionem post nos*, et loquantur de nobis mala, et ut nemini simus offendiculo. *Propterea amputamus occasionem eorum, qui quaerunt ut apprehendant post nos occasionem. Propterea cavemus, ut nemini simus offensioni, non Judaeo, non ethnico, nec ecclesiae Dei;*

suchen wir ja nicht, was uns allein frommet, sondern was Vielen nützet, damit sie das Leben erlangen, denn es bringt uns keinen Vortheil, das unserwegen Jemand geärgert werde! Nehmen wir uns also immer sorgfältig in Acht, unsern Brüdern Anstosz zu geben, und sie durch unser Aergernisz in Unruhe zu versetzen! Wird nähmlich unser Bruder ob einer Speise geängstiget, oder geärgert, oder swach, oder zum Anstosze verleitet; so wandeln wir nicht in der Liebe. Wegen deiner Speise richtest du den, für welchen Jesus gestorben ist, zu Grunde. Da ihr so sündigt an euren Brüdern, und ihr schwaches Gewissen verletzet, sündigt ihr an Christus. Nimmt also ein Bruder Anstosz ob einer Speise, so sollen wir Gläubigen sagen : Wir wollen in Ewigkeit kein Fleisch essen, damit wir nicht unsern Brüder ärgern.

Dies alles thut nun Jeder, der wahrhaft sein Kreuz trägt und Christum anzieht, und seinen Nächsten liebt; der sich hüthet, Jemanden Anstosz zu geben, damit Niemand durch ihn geärgert werde und sterbe, weil er beständig mit Jungfrauen umgeht, und bey ihnen sich aufhält, was sich nicht geziemt, zum Untergange Jener, die es sehen und hören. Solche lasterhafte Sitten sind ärgerlich und gefährlich, und nahe dem Tode; dies ist aber für Christen durchaus unerlaubt.

Heil aber Jenem, der wegen der Keuschheit in Allem vorsichtig und besorgt ist!

nec petimus quidquam nobis solis utilitatis, sed id quod utile est multis, ut serventur. Neque enim nobis prodest, ut quis offendatur propter nos. Caveamus ergo sollicite omni tempore, ne impingamus in fratres, et propinemus eos mentem turbatam per hoc, ut simus illis offendiculo. *Si enim propter cibum tristitia afficitur frater, aut offenditur, aut infirmatur, aut scandalizatur, non ambulamus in amore Dei. Propter cibum tuum perdis eum, propter quem mortuus est Christus. Sic enim peccantes in fratres vestros, et colaphos impingentes conscientiae eorum infirmae, in Christum peccatis. Si enim propter cibum scandalizatur frater,* dicamus nos fideles, *in aeternum carnem nos non esuros, ne fratrem nostrum scandalizemus.*

Haec autem omnia facit, quicumque vere diligit Deum, qui vere portat crucem suam, et induit Christum, et diligit proximum suum, qui custodit animam suam, ut nemo ipsi sit offendiculo, neque quisquam offendatur propter eum, et moriatur, propterea quod frequentat virgines, et habitat apud eas, quod non decet, *in destructionem eorum qui vident, et audiunt* malas conversationes tales offensionis et periculi, et propinquas morti, quod non decet Christanum. Beatus autem homo, qui cavet et metuit omnia propter castitatem.

KAPITEL VI.

Wie Christen unter Heiden sich betragen sollen.

Kommen wir zufällig an einen Ort, wo keine Christen sind, und müssen wir uns dort einige Tagen aufhalten; so lasset uns klug seyn wie die Schlangen und einfältig wie die Tauben, und gleichen wir nicht den Thoren, sondern den Weisen, in aller Zucht der Gottesfurcht, damit Gott gepriesen werde in Allem durch unsern Herrn Christus wegen unserer keuschen und heiligen Sitten. Mögen wir also essen oder trinken, oder etwas Anders thun, so lasset uns zur Ehre Gottes es thun! Alle, die uns sehen, sollen uns erkennen als das gesegnete und heilige Geslecht, als Söhne des lebendigen Gottes, an Allem, an allen Worten, an der Schamhaftigkeit, Züchtigkeit, Demuth, weil wir die Heiden in Nichts nachamen, und als Gläubige auch den Menschen nicht gleichen, sondern in Allem den Gottlosen entfremdet sind.

Wir werfen auch das Heilige nicht den Hunden vor, noch die Perlen den Schweinen, sondern wir preisen Gott mit aller möglichen Zucht und Einsicht, und aller Gottesfurcht und Sorgsamkeit des Geistes. Wir feyern nähmlich dort keinen Gottesdienst, wo (nur) Heiden sich befinden, die da trunken sind, und bey ihren Gastmahlen lästern mit Worten der Unzucht ob ihrer Ruchlosigkeit. Deszwegen singen wir den Heiden keine Psalmen, noch lesen wir ihnen die H. Schrift, damit wir nicht gleichen den Psälmsängern, oder Citherspielern, oder Sängern, oder

CAPUT VI.

Si autem contingat, ut eamus in locum ubi non est Christianus, et cogant nos ibi paucos dies, simus *sapientes ut serpentes et simplices ut columbae*, et ne simus sicut stulti, sed sicut sapientes, in omni eruditione timoris Dei, ut laudetur Deus in omnibus per Dominum Jesum Christum, per conversationes vestras castas et sanctas; *si enim edimus*, *et si bibimus*, *et si quid aliud facimus*, *ut ad gloriam Dei faciamus*, ut omnes videntes nos agnoscant, nos esse semen benedictum et sanctum, filios Dei viventis, in omnibus, in omnibus verbis, in reverentia, in verecundia, in rectitudine, ut in nulla re gentes imitemur, neque fideles hominibus simus similes, sed in omnibus alieni simus a malis, et *ne projiciamus sanctum canibus*, *et margaritas porcis*, sed in omni disciplina, et in omni scientia, et in omni timore Dei, et in omni instantia mentis glorificemus Deum.

Non enim servimus ut ebriae gentes blasphemantes in deliciis suis, in verbis deceptionis propter impietatem suam. Propterea non psallimus gentibus neque legimus illis Scripturas, ne simus similes psallentibus aut pulsantibus

Wahrsagern, wie viele, die also wandeln und diesz thun, damit sie ein verächtlich Stück Brot erhaschen, und die um einen kleinen Becher Weines herum ziehen, des Herrn Psalmen singend im fremden Landen der Heiden, und ausübend was sich nicht gebührt.

Handelt nicht also, Brüder! Wir bitten euch, meine Brüder, diesz geschehe ja nicht bey euch, sondern haltet vielmehr jene ab, die sich erkoren also zu wandeln mit entehrendem und verächtlichem Betragen. Es ist durchaus ungeziemend, Brüder, so zu handeln. Wir bitten euch aber, Brüder unserer Gerechtigkeit, dasz Alles bey uns und euch so geschehe, dasz es den gegenwärtigen und künftigen Gläubigen zum Muster diene. Lasset uns zu den Schafen Christi gehören durch vollkommene Gerechtigkeit und ganz heilige und rechtschaffene Sitten, wandeln in Gerechtigkeit und Heiligkeit, wie es sich für Gläubige schickt, und beobachtend Alles, was lobenswürdig, züchtig, heilig, ehrenvoll und rühmlich ist! Und ordnet Jegliches an, was Nützen gewähret! Ihr seyd ja unsere Freude, und unsere Krone und unsere Hoffnung und unser Leben, wofern ihr fest stehet im Herrn, und wahrhaft gläubig seyd, und gerade in Allem in Herrn. Amen.

KAPITEL VII.

Nutzen der Betrachtung warnender Beyspiele, so wie erbaulicher Muster.

Betrachten wir nun, und schauen wir, Brüder, wie alle gerechte Väter die ganze Zeit ihres Lebenswandels hindurch sich betrugen,

citharas aut canentibus voce, aut ariolis, ut multi qui in his versantur et haec faciunt, ut satientur buccella panis stultitiae, et propter mixturam vini pauci euntes et *psallentes psalmos Domini in terra peregrina gentium*, et facientes quod non decet. Nolite ita facere, fratres; oramus vos, fratres, non ministrentur haec inter vos, sed impedite eos qui sic elegerunt sibi, et conversantur in fatuitate et stultitia. Non necesse est, fratres, ut haec ita sint. Rogamus autem vos, fratres justitiae nostrae, ut haec ita sint apud nos in exemplum fidelium qui credituri sunt. Simus ex ovibus Christi, in omni justitia et in omnibus conversationibus sanctis et rectis, conversantes in rectitudine et in sanctitate, ut decet fideles, et observantes honestos et verecundos et sanctos, glorificantes et magnificantes, et sitis adornantes omnes cooperantes. Vos enim estis *gaudium nostrum et corona nostra*, et spes nostra et vita nostra, *si statis in Domino*, fidelesque et recte vere sitis in omnibus in Domino. Amen.

CAPUT VII.

Consideremus igitur, fratres, et videamus, quomodo conversati fuerint omnes Patres justi toto tempore habitationis vitae suae; inquiramus et

und erforschen und untersuchen wir vom Gesetze an bis zum neuen Bunde! Denn gut ist's und nützlich zu wissen, wie viel Männer, und welche von ihnen zu Grunde gingen durch Weiber, und wie viel Weiber, und welche von ihnen zu Grunde gingen durch Männer wegen des beständiges Umganges mit einander. Auch werd' ich zeigen, wie viele und welche Männer ihr ganzes Leben lang mit Männern umgingen, und bis an's Ende bey einander in keuscher Dienstübung ohne Makel ausharreten.

KAPITEL VIII.

Joseph, und Potiphars Frau. Wie die Liebe gegen weibliche Personen seyn soll.

Offenbar und bekannt ist es, dasz es so ergieng dem gläubigen, verständigen, weisen, gerechten und in Allem gottesfürchtigen Joseph. Entbrannte nicht das Weib in geiler Lust zur Schönheit dieses Keuschen und Gerechten, so dasz sie in der Leidenschaft, und weil er nie nachgebend sich bewegen liesz ihrer Lust und ihrem Willen zu fröhnen, den gerechten Jünglich durch ein lügenhaftes Zeugnisz in alle Bedrängnisse und Qualen bis nahe zum Tode stürzte? Allein Gott rettete ihn aus allen Uebeln, die durch das unselige Weib über ihn gekommen waren.

Ihr sehet, Brüder, wie viel Drangsal der beständige Anblick des Körpers der Egypterinn über den gerechten Jüngling brachte! Halten

scrutemur a Lege ad Novum Testamentum. Et pulchrum enim hoc et utile est ut sciamus, quot homines, et qui perierint per feminas, et quaenam et quot feminae perierint per viros propter frequentationem, qua se invicem frequentarunt; porro etiam inde ostendo, quot et qui viri cum viris habitaverint omni tempore vitae suae, et usque ad finem perstiterint erga se invicem in cultu castitatis sine macula.

CAPUT VIII.

Et hoc manifestum et notum est, talem fuisse Josephum fidelem et prudentem et sapientem et justum et pium in omnibus. Nonne pulchritudinem hujus casti et recti concupivit mulier? ut in concupiscentia, quum non se subjiceret et inclinaret ut faceret libidinem et voluntatem ejus, in omnem afflictionem et in omnem cruciatum conjiceret virum justum usque ad mortem in testimonio falso; Deus autem liberavit illum ex omnibus malis, quae venerant super eum per uxorem vilem.

Videte, fratres, assiduitatem aspectûs corporis Ægyptiae illius, quomodo

wir uns also nicht beständig bey Weibern und Jungfrauen auf; denn diesz nützet Jenen zu Nichts, die wahrhaft ihre Lenden gürten wollen. Wir müssen die Schwestern lieben in der Keuschheit und Zucht und Eingezogenheit des Geistes, in der Furcht Gottes, ohne beständig um sie zu seyn und alle Stunden zu ihnen hinzugehn.

KAPITEL IX.

Samsons warnender Fall.

Hast du nicht gehört von Samson, dem Nasiraer, mit dem Gottes Geist war, von jenem gewaltigen Manne! Diesen Mann, der ein Nasiräer war und gottgeweihet, und begabt mit Kraft und Heldenstarke, stürzte ein Weib durch ihren elenden Körper und böse Lust in's Verderben. Bist du wohl, wie er? Lerne dich selbst und deine Kräfte kennen! Ein Weib jagt kostbaren Seelen nach; darum halten wir es durchaus für Niemanden erlaubt, bey einem Weibe zu sitzen, um so vielweniger zu wohnen bey einer gottgeweihten Jungfrau, oder zu schlafen, wo sie schlaft, oder beständig mit ihr umzugehn; denn häszlich ist diesz und abscheulich für Gottesfürchtige.

KAPITEL X.

Davids Sünde, so warnend für uns Swache.

Belehret dich nicht jener Vorfall mit David, den Gott befunden

urserit virum justum; propterea ne simus frequenter apud mulieres et virgines; non enim hoc prodest illis qui volunt videre lumbos suos in veritate. Oportet enim diligere sorores in omni sanctitate et castitate et omni contentione mentis, in timore Dei, non frequenter cum illis conversantes, *nec assuescat pes noster esse apud eas omni hora.*

CAPUT IX.

Non audivisti de Sampsone Nasiraeo, cum quo fuit Spiritus Dei, viro forti? Is vir Nasiraeus fuit et Sanctus Dei, et fuit in fortitudine, et robore: mulier illum perdidit per corpus vile, et per concupiscentiam malam. Non esto sicut ille; noris te, et noris mensuram tuam: uxor autem viri animas pretiosas venatur; ideo non suademus omnino viro, ut sedeat apud uxorem viri, nedum ut quis habitet cum filia nubili, aut ut dormiat ubi dormit, aut ut sit frequens cum ea. Hoc enim detestabile et reprobatum est timori Dei.

CAPUT X.

Nonne docet te illud Davidis, quem *invenit Deus virum secundum cor*

hatte als ein Mann nach seinem Herzen, als einen Gläubigen, Vollkommen, Heiligen, Wahrhaften? Dieser sah die Schönheit eines Weibes, der Bethsaben nähmlich, sie erblickend wie sie entblöszt sich reinigte und badete. Diese betrachtete nun der heilige Mann, und ward durch ihren Anblick wirklich von Lust ergriffen. Sehet nun, wie viel Frevel er dieses Weibes wegen verübte! Der gerechte Mann sündigte, und befahl ihren Gatten zu tödten und zwar im Kriege. Ihr wisset wie viel böse Ränke er aussann und vollführte, und wie er aus Leidenschaft zum Weibe einen Mord verübte, David, der des Herrn Gesalbter genannt wurde!

Lasz dich zurecht weisen, o Mensch! Wenn solche Männer durch Weiber in's Verderben stürzten, was ist wohl deine Tugend? Oder wer bist denn du unter den Heiligen, der du mit Weibern und Jungfrauen Tag und Nacht umgehst mit groszer Thorheit ohne Gottesfurcht?

Nein, Brüder! Nicht also wollen wir wandeln nach der Versunkenheit dieser Leute; sondern erinnern wir uns jenes Ausspruches über das Weib: Ihre Hände legen Schlingen, und ihr Herz bereitet Netze. Der Gerechte wird ihr entkommen, der Sünder aber fällt in ihre Hände. *Hüthen wir uns Heilige also, bey gottgeweihten Jungfrauen zu wohnen! Denn diesz ist für Diener Gottes nicht anständig und recht.*

KAPITEL XI.

Warnende Geschichte der blütschänderische Kinder Davids.

Hast du nicht gelesen von Amon und der Thamar, den Kindern Davids?

suum, hominem fidelem, perfectum, sanctum, verum? Hic pulchritudinem mulieris vidit, dico autem Bathsebae, videns purificantem et lavantem se nudam. Hanc vidit vir sanctus, et vere captus est desiderio aspectûs ejus. Videte igitur quanta mala commiserit propter mulierem: et peccavit vir ille justus, et praecepit occidi maritum ejus, idque in praelio. Videtis, quot dolos malos struxerit et fecerit, et occidit propter concupiscentiam mulieris caede, David qui *Christus Domini* vocatus est. Disce, o homo! si enim viri tales per mulieres perierunt, quaenam tua justitia, aut quis tu inter sanctos, ut cum mulieribus et virginibus converseris nocte dieque, in dementia multa sine timore Dei? Non, fratres, non sic conversemur secundum ruinam eorum, sed simus memores verbi dicentis de muliere: *Manus ejus tendunt laqueos, et cor ejus parat retia; justus autem eripit se ab illa, et impius cadit in manus ejus.* Ideo caveamus, ne habitemus cum filia nubili nos sancti; non enim pulchrae neque justae sunt tales conversationes servis Dei.

CAPUT XI.

Nonne legisti de Amnone et Thamare liberis Davidis? Iste Amnon sororem

Dieser Amon entbrannte in Lust gegen seine Schwester und nothzüchtigte sie, ohne ihrer zu schonen, weil er eine abscheuliche Leidenschaft zu ihr fühlte. Er ward zum Frevler und Ruchlosen wegen des beständigen Umganges mit ihr ohne Gottesfurcht, und verübte so eine Schandthat in Isräel! Demnach ist es ungebuhrlich und unrecht für uns, mit Gelächter und Ausgelassenheit mit den Schwestern umzugehn; vielmehr musz es in aller Zucht und Reinigkeit und Gottesfurcht geschehen.

KAPITEL XII.

Salomons Bethörung durch Weiber.

Hast du nicht gelesen die Geschichte Salomons, des Sohnes Davids, dem Gott Weisheit und Wissenschaft und Herzensgrösze und Reichthum, und grosze Herrlichkeit verliehen hatte, mehr als allen Menschen? Auch er stürzte durch Weiber in's Verderben, und fiel ab vom Herrn.

KAPITEL XIII.

Die Geschichte der Susanna lehret Vorsicht mit den Augen und im Umgange.

Hast du nicht gelesen, und weiszt du nicht die Begebenheit mit jenen Alten zur Zeit der Susanna? Weil diese oft mit Weibern umgiengen und fremde Schönheit betrachteten, fielen sie in die Tiefen

suam concupivit, et humiliavit et non pepercit illi, quia concupiverat illam concupiscentia abominanda, et fuit malus et impius propter consuetudinem cum illa, quae non erat in timore Dei; *et fecit rem abominabilem in Israële*. Propterea non oportet et non decet, ut conversemur in risu et relaxatione cum sororibus, sed cum omni castitate et sanctitate, et in timore Domini.

CAPUT XII.

Non legistis de familia Salomonis filii Davidis, cui dedit Deus sapientiam et scientiam et magnitudinem cordis et divitias, et gloriam multam prae omnibus hominibus? et hic per mulieres periit et recessit a Domino.

CAPUT XIII.

Non legisti et scis de presbyteris illis in diebus Susannae, qui quoniam frequenter fuerunt cum mulieribus, et contemplati fuerunt pulchritudinem alienam, ceciderunt in profundum concupiscentiae, et non invenerunt ut conti-

der Lust und vermochten nicht im Bewustseyn der Keuschheit sich zu erhalten, sondern wurden von der lasterhafte Gesinnung überwunden, und erhuben sich gegen die gottselige Susanna, um sie zu schänden. Diese aber willigte nicht in ihre abscheuliche Lust, sondern rief zu Gott, und Gott rettete sie aus den Händen der ruchlosen Alten.

Soll uns diese Begebenheit nicht Furcht und Schrecken einflöszen, weil diese Greise, Richter und Aelteste des Volkes Gottes, durch ein Weib ihre Ehre verloren haben. Sie dachten nicht an die Worte: Betrachte keine fremde Schönheit; die Schönheit der Weiber hat Viele zu Grund gerichtet; bey dem Weibe eines andern sitze nicht! *Auch (erinnerten sie sich nicht) an die Aussprüche*: Nimmt wohl Jemand Feuer in seinen Busen, ohne die Kleider zu verbrennen? Oder geht Jemand über Feuer, ohne seine Füsze zu verbrennen? Eben so wenig ist Jeder, der zum Weib' eines Andern geht, rein vom Bösen, und Keiner, der ihr nahet, entkömmt (*ohne Schuld*). *Ferner heiszt es:* Gelüste nicht nach der Schönheit eines Weibes, auf dasz sie nicht durch ihre Augen dich fange! *und:* Betrachte keine Jungfrau, damit du nicht durch die Leidenschaft zu ihr, zu Grunde gehest! *Und:* Wer da glaubt zu stehen, gebe Acht dasz er nicht falle.

KAPITEL XIV.

Beyspiele behutsamen Wandels aus dem alten Testamente.

Sehet nun, was erzählet wird von den Propheten, heiligen Männern, und den Aposteln unsers Herrn! Last uns schauen, ob Einer der Hei-

nerent se in scientia castitatis, sed venditi sunt a mente mala, et surrexerunt contra Susannam beatam, ut corrumperent eam? Illa autem non perfecit desiderium eorum turpe, sed manifestavit Deo, et liberavit eam Deus e manibus senum impiorum. Nonne igitur oportet nos horrere, et timere ab illis, quia isti senes, judices et presbyteri populi Dei, deciderunt ab honore suo propter feminam? Non enim recordati sunt dicti illius: *Noli contemplari pulchritudinem alienam*; et: *Pulchritudines mulierum multos perdiderunt*; et: *Cum uxore viri ne sedeas*. Et iterum ejus qui dicit: *Num quis ponit ignem in sinum suum, et vestimenta non comburit? aut ambulat vir super ignem, et pedes ejus non aduruntur? sic quicumque intrat ad uxorem viri non purus est a malo; neque evadet, quisquis accedit ad eam*. Et iterum dicit: *Ne desideres pulchritudinem mulieris, ne captivum te ducat palpebris suis: neque contemplare virginem, ne pereas in desiderio ejus; et cum muliere canente pulchre ne sis frequens*; et: *Qui putat se stare, videat ne cadat*.

CAPUT XIV.

Videte, quae dixerunt etiam de Prophetis viri sancti et Apostoli Domini nostri. Videbitis nullum ex sanctis frequenter fuisse cum virginibus aut cum

ligen beständig umgegangen sey mit Jungfrauen oder jungen Weibern, oder solchen Wittwen, die der göttliche Apostel vermieden wissen will. Betrachten wir in Gottesfurcht den Wandel der Heiligen! Seht! wir finden geschrieben über Mose und Aaron, dasz sie wandelten und umgiengen mit Männern, so mit ihnen die gleiche Lebensart führten. Eben so betrug sich auch Josua, der Sohn Nuns. Kein Weib war bey ihnen, sondern sie allein dienten heilig vor Gott, Männer mit Männern. Doch ist diesz nicht das Einzige, sondern sie lehrten auch das Volk, dasz bey jedem Aufbruche des Heerzugs jeder Stamm für sich allein gehe, und die Weiber mit einander abgesondert fortziehen sollten; und zwar muszten diese zuletzt hinter dem Heere folgen, die Männer aber besonders nach ihren Geschlechtern voran ziehen. So zogen sie nach Gottes Befehl als ein weises Volk, damit keine Verwirrung geschähe ob der Weiber, wenn der Heereszug weiter reis'te. Mit schöner und geordneter Haltung zogen sie dahin ohne Aergernisz. Seht! die H. Schrift selbst bezeugt meine Worte; nachdem Israëls Söhne durch das rothe Meer gezogen waren, sangen Mose und die Söhne Israels dem Herrn ein Loblied und sprachen: Lasset uns preisen den Herrn, denn Er ist überaus preiswürdig! *Und nachdem Mose den Lobgesang vollendet hatte, nahm Maria, die Schwester Moses und Aarons, die Cimbel in ihre Hände, und alle Weiber zogen einher nach ihr, und priesen mit ihr — Weiber mit Weibern besonders, — den Herrn, wie die Männer für sich allein es vorher gethan hatten.*

Auch von Elisa und Gehasi und allen Prophetensöhnen finden wir, dasz sie lebten in der Furcht Gottes, und keine weibliche Person bey ihnen wohnete. Eben so finden wir, dasz auch Micha und alle Propheten mit einander in der Furcht Gottes wandelten.

uxoribus virorum juvenculis, aut cum viduis quas fugit divinus Apostolus. Intelligamus in timore Dei conversationem virorum sanctorum. Ecce reperimus quod scriptum est de Mose et Aarone, conversationes et habitationes eorum fuisse cum viris, qui ad ipsos se converterunt. Ita etiam Jesus filius Nun; et mulier non fuit cum illis; sed ipsi soli sancte ministrarunt coram Deo, viri cum viris. Nec hoc solum, sed docuerunt populum, ut quoties proficisceretur exercitus, omnis tribus seorsim proficisceretur, et mulieres cum mulieribus seorsim sequerentur post exercitum; viri autem seorsim in tribu sua. Et juxta mandatum Domini sic profecti sunt tamquam populus sapiens, ne esset conturbatio ulla propter mulieres: quando proficiscebatur exercitus eorum in schemate pulchro et ordinato, profecti sunt sine offendiculo. Sic enim Scripturae sacrae testantur ad verbum: *Quum transirent filii Israelis mare Suph, laudarunt Moses et filii Israelis laudes Domini, dicentes: Laudemus Dominum, quia laudandus est valde.* Et posteaquam Moses cessavit a laude, tum Miriam soror Moses et Aaronis accepit cymbalum in manus suas, et exiverunt omnes mulieres post eam, et laudarunt cum ea, mulieres cum mulieribus seorsim, et viri cum viris seorsim. Porro etiam Elisam et Gehasi et filios Prophetarum pariter reperimus habitasse in timore Dei, et hospita non fuit eis. Micham et Prophetas omnes pariter sic reperimus habitasse in timore Domini.

KAPITEL XV.

Das Muster Jesu. Wie man sich von Weibern bedienen lassen dürfe.

Endlich, um nicht weitläufig zu werden, was sollen wir von unserm Herrn Jesus Christus sagen? Unser Herr gieng, nachdem er in die Welt gekommen war, beständig mit seinen zwölf Aposteln um; und er that nicht allein diesz, sondern als er sie aussendete, schickte Er auch zwey und zwey zugleich, Männer mit Männern; allein Weiber wurden keine mit ihnen ausgesandt, und bey Weibern oder Jungfrauen hielten sie sich weder auf dem Wege noch in einem Hause auf, und so gefielen sie Gott in Allem.

Ferner als unser Herr Jesus Christus mit der Samariterinn allein beym Brunnen redete, da kamen seine Jünger, und fanden Ihn redend mit ihr, und verwunderten sich, das Jesus bey einem Weibe stand und redete.

Ist diesz nicht die unverrückbare Gränze und das Muster und Vorbild für alle Geslechter der Menschen?

Doch diesz ist nicht das Einzige; sondern auch, nachdem unser Herr aus dem Grabe erstanden war, und Maria zur Gruft hinkam, schnell zu den Füszen unsers Herrn anbethend nieder fiel und ihn berühren wollte, sagte Er zu ihr: Rühre mich nicht an! denn ich bin noch nicht aufgefahren zu meinem Vater!

Ist es nicht wunderbar von unserm Herrn, dasz er Maria, jenes

CAPUT XV.

Et ne nimis longum faciamus sermonem nostrum, quid dictum est de Domino Jesu Christo? Ipse Dominus cum duodecim discipulis suis assiduus fuit, quando venit in mundum. Nec hoc solum, verum etiam quum eos mitteret, *binos binos misit* pariter, viros cum viris: mulieres autem non missae sunt cum illis; et neque in via, neque domi habitarunt cum mulieribus aut cum virginibus. Et sic placuerunt Deo in omnibus.

Etiam ipse Dominus Jesus Christus quum loqueretur cum illa muliere Samaritide ad puteum seorsim, et discipuli venientes reperirent eum loquentem cum ea, *mirati sunt, quòd cum muliere staret et loqueretur Jesus.* Nonne hic limes est non dimovendus, et scopus et exemplar omnibus familiis hominum?

Nec hoc solum, sed etiam postquam surrexit Dominus a mortuis, et veniret Maria ad sepulcrum currens, et cadens ad pedes Domini, et adorans eum, et quaerens eum apprehendere, ipse dixit ei: *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum.* Nonne igitur mirabile est de

gottselige Weib, seine Füsze nicht berühren liesz? Du aber wohnest bey Weibern, lassest dich von Weibern und Jungfrauen bedienen, schläfst wo sie schlafen, und Weiber waschen dir deine Füsze und salben dich! O der ungebührlichen Gesinnung! O der Gesinnung ohne aller Gottesfurcht! O der Frechheit und Thorheit ohne Gottesfurcht! Richtest du dich selbst nicht? Prüfest du dich selbst und deine Kräfte nicht?

Dieses (das Betragen Jesu und der Heiligen) ist dem Glauben gemäsz, wahr und gerecht; diese (Sitten) sind die unverrückbaren Gränzen für die, so gerecht wandeln in unsern Herrn. Wohl haben viele heilige Weiber aus ihrem Vermögen die Heiligen bedienet. So dienete die Sunamithin dem Elisaeus, allein sie wohnte nicht bey ihm, sondern der Prophet wohnte abgesondert im Hause. Und als ihr Sohn gestorben war, wollte sie zu den Füszen des Propheten niederfallen; sein Diener aber liesz sie nicht, sondern wehrete ihr. Da sprach Elisa zum Diener : Lasz sie! Denn ihre Seele ist betrübt. *Aus diesem nun müssen wir ihre Lebensweise abnehmen.*

Jesu Christo unserm Herrn dienten auch Weiber von ihrem Vermögen: allein sie wohnten nicht bey ihm. Auch die Apostel und Paulus wurden bedient von Weibern, wie wir finden; allein sie wohneten nicht bey ihnen, sondern wandelten keusch und heilig und unbefleckt vor dem Herrn, und vollendeten ihren Lauf, und empfiengen ihre Krone durch den Herrn, Gott dem Allmächtigen.

Domino, quod non permisit Mariae mulieri beatae, ut tangeret pedes ejus; tu autem habitas cum illis, et tibi ministrant mulieres et virgines, et dormis ubi illae dormiunt, et lavant tibi pedes, et ungunt te mulieres? Vae tali menti, quae non justa est? Vae tali menti, quae est sine timore! Vae huic audaciae et stultitiae, quae est sine timore Dei! Nonne condemnas te? non exploras te? non nosti te et mensuram tuam? Haec sunt fidelia, haec recta et justa. Hi sunt limites non dimovendi illis, qui sincere conversantur in Domino. Mulieres autem multae sanctae *ministrarunt sanctis e possessionibus suis*, sicut ministravit Sulamitis Elisae, sed cum eo non habitavit, et ipse propheta in domo seorsim habitavit: et quum mortuus esset filius ejus, voluit se projicere ad pedes Prophetae, et non permisit minister ejus, sed vetuit eam, et dixit Elisa puero: *Dimitte illam, quia anima ejus amara est.* Ex his igitur oportet ut intelligamus habitationem eorum. Domino Jesu Christo ministrarunt mulieres e possessionibus suis, sed cum illo non habitarunt: etiam Apostolis, etiam Paulo, reperimus ministrasse mulieres, sed cum illis non habitarunt, sed verecunde et sancte et sine macula conversati sunt coram Domino, et absolverunt cursum suum, et acceperunt coronam suam a Domino Deo omnipotente.

KAPITEL XVI.

Ermahnung zur Einigkeit und zum Gehorsam.

Schlusz.

Demnach bitten wir euch nun, Bruder! in unserm Herrn, dasz diesz bey euch und bey uns beobachtet werde. Gleiche Gesinnung wollen wir hegen, auf dasz wir Eines seyen mit euch, und ihr mit uns, und auf dasz wir Alle in Allem seyen Eine Seele und Ein Herz in unserm Herrn. Jeder, der den Herrn kennet, höret uns, und Jeder, der nicht aus Gott ist, höret uns nicht. Wer die Jungfrauschaft wahrhaft halten will, gibt uns gehör, und eine Jungfrau, die in wahrheit die Jungfrauschaft halten will, gibt uns Gehör; die aber die Jungfrauschaft nicht hält, höret uns nicht.

Lebet nun wohl in unserm Herrn, und freudig im Herrn, ihr gottgeweihte Alle! Friede und Freude sey mit euch von Gott dem Vater, durch Jesus Christus unsern Herrn! Amen.

Ende des zweyten Briefes.

CAPUT XVI.

Ideo rogamus vos, fratres in Domino, ut haec servemus inter nos; et haec cogitemus, ut nos in vobis unum simus, et vos sitis unum in nobis; et in omnibus omnes nos simus una anima et cor unum in Domino. Quicumque novit Dominum, audit nos; et qui non est ex Deo, non audit nos. Qui vult servare sanctitatem in veritate, audit nos; virgo quae in veritate vult servare virginitatem, audit nos; et quae non servat virginitatem suam in veritate, non audit nos.

Deinceps valete in Domino, et gaudete in Domino omnes sancti. Pax et gaudium sit vobiscum a Deo Patre per Jesum Christum Dominum nostrum. Amen.

Explicit Epistola secunda
Clementis discipuli Petri.

APPENDIX POSTERIOR.

FRAGMENTA NONNULLA

EXEGETICI ARGUMENTI

ANECDOTA.

(ex eodem Mscpto Codice deprompta.)

FRAGMENTA ANECDOTA

ARGUMENTI EXEGETICI.

ܬܘܒ ܥܠܬܐ ܕܟܬܒܐ ܕܦܪܟܣܝܣ .
ܦܪܟܣܝܣ ܓܝܪ ܒܪܬ ܩܠܐ ܝܘܢܝܬܐ ܗܝ .
ܘܡܬܦܫܩܐ ܒܣܘܪܝܝܐ ܣܘܥܪܢܐ . ܘܐܡܬܝ ܕܐܡܪܝܢ
ܦܪܟܣܝܣ ܕܫܠܝܚܐ . ܗ̄ ܣܘܥܪܢܐ ܕܫܠܝܚܐ
ܐܡܪܝܢ . ܐܝܠܝܢ ܓܝܪ ܕܥܒܕܘ ܘܡܠܠܘ
ܒܬܪ ܣܘܠܩܗ ܕܡܫܝܚܐ ܠܫܡܝܐ . ܗܘܐ ܕܝܢ ܟܬܒܐ
ܠܠܘܩܐ ܐܘܢܓܠܝܣܛܐ ܬܠܡܝܕܗ ܕܦܘܠܘܣ
ܫܠܝܚܐ .

Item argumentum libri Actûum.

ܦܪܟܣܝܣ (πράξις) vox Graeca est, quam Syriace interpreteris ܣܘܥܪܢܐ (h. e. *operatio)*; et quando ܦܪܟܣܝܣ (πράξις) *Apostolorum* dicimus, ibi tum Apostolorum dicimus *operationem*, hoc est, ea quae illi fecerunt et dixerunt post adscensionem CHRISTI in coelum. Fuit autem liber hic (actûum Apostolorum) compositus a LUCA Evangelista, PAULI discipulo.

ܥܠܬܐ ܕܟܬܒܐ . ܡܛܠ ܓܝܪ ܕܦܪܫ ܐܠܦ
ܟܬܒܐ ܕܐܘܢܓܠܝܘܢ ܟܠ ܡܕܡ ܕܥܒܕ ܡܪܢ
ܕܒܐܪܥܐ . ܡܢ ܡܘܠܕܐ ܘܥܕܡܐ ܠܡܘܬܐ .
ܘܐܝܟܢܐ ܕܗܘܐ ܒܥܠܡܐ . ܘܥܠ ܫܘܘܕܝܐ ܕܝܗܒ
ܠܫܠܝܚܐ . ܕܦܘܫܘ ܠܟܘܢ ܒܐܘܪܫܠܡ . ܥܕܡܐ
ܕܬܠܒܫܘܢ ܚܝܠܐ ܡܢ ܪܘܡܐ . ܗ̄ ܕܬܬܠܒܫܘܢ
ܚܝܠܐ ܕܪܘܚܐ ܩܕ̄ . ܘܡܫܝܚܐ ܝܥܡܕ ܐܢܘܢ

Argumentum libri hujus. Quum liber Evangelii jam edocuisset omnia quae in terris gessisset Dominus noster inde a nativitate usque ad mortem, quo modo conversatus fuisset in hoc mundo, item de facta Apostolis promissione [1] illa, *exspectate in Jerusalem donec*

(1) Luc. Cap. XXIV. 49.

ܠܥܡ̈ܡܐ . ܦܫܝܫܐ ܗܘܐ ܕܝܢ ܕܢܐܠܦܘܢ ܐܝܟܢܐ
ܗܠܝܢ ܟܠܗܝܢ ܢܣܒܘܢ ܫܘܠܡܐ . ܘܥܠܗܕܐ
ܠܘܩܐ ܛܘܒܢܐ ܟܬܒ ܠܟܬܒܐ ܗܢܐ . ܕܢܫܥܐ
ܥܠ ܗܠܝܢ ܕܒܬܪܟܢ .

induamini virtute ex alto, (scilicet ut perficerentur per virtutem Spiritûs sancti, atque ita exirent ad gentes evangelizandas), — adhuc deërat ut doceremur quo modo haec omnia finem accepissent; et de his Beatus LUCAS conscripsit hunc librum, ut referret de iis quae deinceps accidissent.

ܕܡܢܝܐ ܪ̈ܫܐ ܐܝܬ ܒܟܬܒܐ ܗܢܐ .

Quot sint in hoc libro periochae.

ܐ̄ . ܕܐܝܟܢܐ ܣܠܩ ܡܪܢ ܠܫܡܝܐ .

1. Quomodo Dominus noster adscenderit in coelum.

ܒ̄ . ܕܐܝܟܢܐ ܢܚܬ ܪܘܚܐ ܩܕܝܫܐ ܥܠ ܫ̈ܠܝܚܐ
ܒܥܠܝܬܐ .

2. Quomodo Spiritus sanctus descenderit super Apostolos in coenaculo.

ܓ̄ . ܘܐܝܟܢܐ ܡܫܟܠܐܝܬ ܦܪܢܣ ܐܠܗܐ ܕܠܐ
ܠܡܬܟܬܫܘ ܠܗ ܡܐܬܝܬܗ ܕܡܪܢ ܘܗܝܡܢܘܬܐ ܕܒܗ .
ܕܢܡܘܣܐ ܕܡܘܫܐ . ܟܕ ܩܪܐ ܘܡܩܪܒ ܠܝܗܘܕܝܐ
ܠܗܘܢ .

3. Quomodo Deus sapienter res moderatus fuerit, ne videretur adventus Domini et fides in eum Legi adversari, quum Judaeos vocaret et adduceret ad fidem.

ܕ̄ . ܘܐܝܟܢܐ ܡܢ ܥܠܬ ܗܠܝܢ ܕܥܠ
ܣܛܦܢܘܣ ܐܬܒܕܪܘ ܬܠܡ̈ܝܕܐ . ܘܫܪܝܘ
ܡܠܦܝܢ ܠܥܡܐ ܘܠܥ̈ܡܡܐ .

4. Quomodo propter ea quae adversus STEPHANUM facta sunt, dispersi sint discipuli, et coeperint docere populum Israëliticum et gentes.

ܗ̄ . ܘܥܠ ܦܘܠܘܣ .

5. De PAULO.

ܘ. ܘܐܝܟܢܐ ܗܘܐ ܩܕܡ ܩܪܝܬܗ.

6. Qualis fuerit ante vocationem suam.

ܙ. ܘܐܝܟܢܐ ܒܬܪ ܕܐܬܩܪܝ.

7. Et qualis, postquam fuisset vocatus.

ܚ. ܘܐܝܟܢܐ ܗܘܬ ܫܠܝܚܘܬܗ ܕܠܥܡ̈ܡܐ.

8. Qualis fuerit missio ejus ad gentes.

ܛ. ܘܐܝܟܢܐ ܒܝܬ ܐܘܠܨܢܐ ܫܪܝ ܟܪܘܙܘܬܗ.
ܡܢ ܐܘܪܫܠܡ ܥܕܡܐ ܠܣܘܦܝܗ̇ ܕܐܪܥܐ.

9. Quomodo inter afflictiones incoeperit praedicationem suam a Jerusalem, (et continuaverit) usque ad extremos fines terrae.

ܟܬܒܐ ܩܕܡܝܐ ܩܪܐ ܠܘܩܐ ܠܐܘܢܓܠܝܘܢ ܕܐܟܬܒ.
ܘܗܢܐ ܕܬܪܝܢ ܕܦܪܟܣܝܣ ܗܘ.

Librum priorem LUCAS vocat Evangelium quod composuerat. Est autem hic Actuûm Apostolorum liber post priorem illam secundus.

ܬܐܘܦܝܠܐ. ܗܢܐ ܬܐܘܦܝܠܐ ܐܡܪܝܢ ܕܚܕ ܡܢ
ܪ̈ܫܢܐ ܕܐܠܟܣܢܕܪܝܐ. ܕܫܐܠ ܡܢܗ ܕܢܟܬܘܒ ܥܠ
ܣܘܥܪ̈ܢܐ ܕܥܒܕ ܡܫܝܚܐ ܡܢ ܒܬܪ ܡܬܒܪܢܫܢܘܬܗ ܒܟܬܒܐ
ܩܕܡܝܐ ܕܐܘܢܓܠܝܘܢ. ܘܒܗܢܐ ܬܪܝܢܐ ܥܠ
ܣܘܥܪ̈ܢܐ ܕܫܠܝܚ̈ܐ ܕܒܬܪ ܙܩܝܦܐ. ܬܐܘܦܝܠܐ ܦܫܩ
ܠܡܚܒܐ ܡܫܝܚܐ.

Theophile. THEOPHILUM hunc dicunt fuisse unum ex optimatibus Alexandriae, qui a LUCA petivisset ut de rebus a CHRISTO gestis post suam incarnationem scriberet in primo illo libro Evangelii; et in secundo hoc de rebus gestis Apostolorum post CHRISTI crucifixionem. τὸ *Theophilus* interpretatum valet *amans Christum*.

ܠܡܥܒܕ . ܗ̄ ܥܒ̈ܕܐ . ܐܝܟ ܡܥܡܘܕܝܬܐ .
ܨܘܡܐ . ܨܠܘܬܐ . ܡܟܝܟܘܬܐ . ܐܓܘܢܐ ܕܥܡ
ܣܛܢܐ . ܐܬ̈ܘܬܐ ܘܬܕܡ̈ܪܬܐ . ܚܫܐ ܘܡܘܬܐ .

Facere. h. e. opera ejus, ut sunt baptismus, jejunium, precatio, animi submissio, certamen cum Satana, signa et miracula, perpessio, et mors.

ܘܠܡܠܦܘ . ܗ̄ ܡ̈ܠܐ . ܟܠܗ ܡܠܦܢܘܬܗ.
ܐܝܟ ܥܣܪܐ ܛܘ̈ܒܝܢ . ܘܡܠܦ ܗܘܐ ܒܡ̈ܠܘܗܝ
ܘܒܥܒ̈ܕܘܗܝ.

Et docere, h. e. verba ejus, tota doctrina ejus, ut decem beatitudines. Docebat autem et verbis suis et operibus.

ܒܝܘ̈ܡܝܢ ܐܪ̈ܒܥܝܢ . ܡܛܠܡܢܐ ܐܪ̈ܒܥܝܢ
ܝܘ̈ܡܝܢ ܩܘܐ ܘܗܝܕܝܢ ܐܣܬܠܩ . ܘܐܡܪܝܢܢ ܗܝ
ܠܫܡܝܐ ܒܕܡܘܬܐ ܢܥܒܕ . ܗܘ ܕܦܩܝܕ
ܗܘܐ . ܕܡܢ ܒܬܪ ܐܪ̈ܒܥܝܢ ܝܘ̈ܡܝܢ ܕܕܘܟܝܘܬܐ
ܒܢܡܘܣܐ ܠܡܘܫܐ . ܘܟܠ ܡܢ ܕܡܬܝܠܕ ܡܢ ܕܟܪܐ
ܕܢܬܩܪܒ ܠܗܝܟܠܐ ܠܐ ܡܬܩܪܒ . ܒܬܪ ܗܠܝܢ ܐܪ̈ܒܥܝܢ
ܝܘ̈ܡܝܢ ܥܠ ܠܡܫܟܢܐ ܠܐ ܥܒܝܕ ܒܐܝ̈ܕܝܐ
ܕܢܬܚܙܐ ܠܐܒܐ .

Per quadraginta dies. Cur quadraginta diebus exspectavit, atque ita demum in coelum adscendit? Dicimus, ut per similitudinem faceret id quod praeceptum erat in Lege [1], ut scilicet qui masculus nasceretur post quadraginta dies purificationis in templo praesentaretur; atque ita Dominus noster postquam natus esset ex ventre inferni ad vitam immortalem, ingressus est *tabernaculum non manufactum* [2], ut appareret Patri.

ܬܘܒ ܥܠܬܐ ܕܐܓܪ̈ܬܐ ܩܬܘܠܝܩܝ̈ܣ .

Argumentum epistolarum catholicarum.

ܬܠܬ ܐܓܪ̈ܬܐ ܩܬܘܠܝܩܝ̈ܣ ܐܘܟܝܬ ܓܘ̈ܢܝܬܐ

Tres epistolae catholicae sive univer-

---

(1) Levitic. Cap. XII. 2—4.
(2) Hebr. Cap. IX. 11.

ܐܬܦܫܩ̈ ܠܣܘܪܝܝܐ ܡܢ ܫܘܪܝܐ . ܚܕܐ ܕܝܥܩܘܒ
ܐܚܘܗܝ ܕܡܪܢ . ܕܗܘܐ ܐܦܣܩܘܦܐ ܒܐܘܪܫܠܡ
ܟܬܒ ܩܕܡܝܬ ܠܥܡܐ ܡܗܝ̈ܡܢܐ ܕܐܬܒܕܪ
ܒܫܒ̈ܝܬܐ . ܘܪ̈ܕܘܦܝܐ . ܘܡܛܠܗܢܐ
ܐܬܥܒܕܬ ܐܓܪܬܐ ܩܕܡܝܬܐ . ܘܬܪ̈ܬܝܢ
ܕܦܛܪܘܣ . ܘܬܠܬ ܗܝ ܕܝܘܚܢܢ . ܘܐ̈ܢܫܝܢ
ܡܬܦܠܓܝܢ ܒܗܠܝܢ ܥܠܠ ܕܠܝܬ ܫ̈ܡܗܐ
ܕܟܬ̈ܒܐ . ܥܠܝܗ ܠܗܘܢ ܡܠܘܫܐ ܐܘ ܠܥܡܐ
ܝܕܝܥܐ ܠܐ̈ܢܫܝܢ . ܘܐܘܣܒܝܘܣ ܡܫܪܪ
ܕܕܝܠܗܘܢ ܐܢܝܢ .

sales translatae sunt in Syriacum idioma ab initio. Prima scripta est a Jacobo fratre Domini, qui Hierosolymae episcopus fuit. Scripsit autem primùm ad Judaeo-Christianos per captivitates et persecutiones ubique dispersos; et de hoc composita est prima epistola. Secunda epistola Petri est, et tertia Johannis. Nonnulli autem illarum authentiam in dubium vocarunt, quia inscriptae non sunt notae alicui personae aut genti. Verùm Eusebius probavit, epistolas illas esse eorum (sub quorum nominibus feruntur).

ܒܬܪ ܟܢ ܐܬܦܫܩܬ ܐܓܪܬܐ ܕܬܪ̈ܬܝܢ
ܕܦܛܪܘܣ . ܘܬܪ̈ܬܝܢ ܕܝܘܚܢܢ . ܘܬܠܬ
ܬܘܒ ܕܝܘܚܢܢ ܕܠܘܬ ܓܐܝܘܣ . ܘܒܗ̇
ܡܟܣܢ ܠܕܝܘܛܪܦܣ ܪܝܫ ܥܕ̈ܬܐ ܕܠܐ
ܡܩܒܠ ܗܘܐ ܐܟ̈ܣܢܝܐ . ܘܚܕܐ ܕܝܗܘܕܐ ܒܪ
ܝܘܣܦ . ܕܒܗ̇ ܡܟܣ ܡܠܬܐ ܠܘܩܒܠ
ܬܪܬܝܢ ܐܟ̈ܝܢܐ . ܛܒܐ ܘܒܝܫܐ . ܘܠܗܘܢ ܕܡܠܦܝܢ
ܗܢܝ̈ܘܬܐ ܕܒܣܪܐ .

Postea translata fuit epistola secunda Petri, item secunda Johannis, ut et tertia Johannis ad Gajum, in qua Diotrephen, ecclesiae praepositum, accusat, quod peregrinos non suscipiat; item epistola Judae Bar Joseph, in qua agitur contra duas substantias, bonam et malam, (et) illos qui carnis voluptates docerent.

ܗܢܐ ܝܥܩܘܒ ܫܠܝܚܐ ܐܚܘܗܝ
ܐܝܬܘܗܝ ܕܡܪܢ ܐܟܣܢܐܝܬ . ܒܪ ܗܘ ܝܘܣܦ
ܡܟܝܢܐܝܬ . ܐܚܐ ܕܝܗܘܕܐ ܘܫܡܥܘܢ ܘܝܘܣܝ .
ܗܢܐ ܓܝܪ ܩܕܡܝܐ ܐܬܬܣܝܡ ܐܦܣܩܘܦܐ
ܒܐܘܪܫܠܡ . ܘܕܝܠܗ ܐܝܬܝܗ ܩܘܪܒܐ .
ܘܗܘ ܩܕܡ ܩܕܡܝܐ ܒܐܘܪܫܠܡ ܒܥܠܝܬܐ .
ܕܒܗ ܐܬܝܗܒܬ ܟܗܢܘܬܐ ܒܐܘܪܫܠܡ
ܠܫܠܝܚܐ . ܘܡܢ ܫܒܥܝܢ ܬܠܡܝܕܐ ܐܝܬܘܗܝ .
ܘܠܐ ܡܢ ܬܪܥܣܪ ܫܠܝܚܐ .

Jacobus ille Apostolus frater erat Domini improprio sensu, sed Josephi filius erat naturaliter, frater Judae et Simonis et Josis. Hic primus consecratus est Hierosolymorum episcopus, et illius est liturgia (quae sub nomine ejus circumfertur). Primus is sacra fecit in Jerusalem, in coenaculo, in quo et sacerdotium collatum fuit Apostolis in Jerusalem. Erat autem ex septuaginta discipulis; non verò ex duodecim Apostolis.

ܫܘܠܡܐ ܕܦܪܟܣܝܣ ܥܒܕ ܠܘܩܐ .
ܩܕܡܝܬܐ ܡܐܬܝܬܗ ܕܦܘܠܘܣ ܠܪܗܘܡܝ .
ܘܗܘ ܒܗ ܒܙܒܢܐ ܦܪܫ ܡܢܗ ܠܘܩܐ .
ܡܛܠܗܢܐ ܠܐ ܟܬܒ ܗܠܝܢ ܡܢ ܒܬܪܟܢ ܕܗܘܝ . ܡܛܠ
ܕܗܠܝܢ ܗܘܐ ܝܕܘܥ . ܠܐ ܒܡܐܬܝܬܗ
ܕܬܪܬܝܢ ܕܡܐܬܝܬܗ ܕܦܘܠܘܣ . ܠܘܩܐ ܥܡܗ ܗܘܐ
ܠܪܗܘܡܝ . ܟܬܒ ܓܝܪ ܦܘܠܘܣ ܠܛܝܡܬܐܘܣ .
ܕܠܘܩܐ ܒܠܚܘܕ ܐܝܬܘܗܝ ܠܘܬܝ .
ܠܡܪܩܘܣ ܕܒܪ ܘܐܝܬܝܗܝ ܥܡܟ .

Finem libri Actûum fecit Lucas priorem Pauli adventum in Romam; atque ipso illo tempore Lucas ab eo se sejunxit. Ideo autem non conscripsit ea quae deinceps acciderunt, quia horum non erat gnarus. Sed in secundo Pauli in Romam adventu, Lucas cum illo fuit. Nam ad Timotheum scripsit Paulus: Lucas *solus mecum est; Marcum assume et adduc tecum.*

(1) Ep. II. ad Tim. Cap. IV. 11.

ܦܘܠܘܣ . ܦܪܘܐܡܝܘܢ .

[illegible]

Paulus. Prooemium. Epistolae illae quatuordecim non sunt dispositae eo ordine, quo fuère conscriptae, ut nec Prophetae (in Scripturis occurrunt eo ordine quo sunt vaticinati). Nam ecce, **Daniel** ponitur primus post **Ezechielem**, et **Haggaeus** et **Zacharias** et **Malachias**, qui novissimi fuère, ponuntur ante illos.

[illegible]

Epistola ad Romanos primo loco posita est, quia scripta est ad eos qui cum religione principatum obtinebant. Et quia a **Petro** fuerant edocti Romani, notum illis facere volebat (**Paulus**) vocatum se fuisse ad evangelizandas Gentes. Latinâ autem lingua illam epistolam conscripsit Corinthi per manus **Tertii** scribae illius, et per **Phoeben** diaconissam misit illam. Epistolam ad Hebraeos hebraice scripsit, reliquas vero Graece. Nam trium harum linguarum peritus erat, ut ipse dixit: *gratias ago Deo quòd magis quam vos omnes linguis loquor*. (1 Cor. XIV. 18).

. ܦܘܠܘܣ ܐܬܟܢܝ ܚܠܦ ܫܐܘܠ
ܟܕ ܐܬܬܣܪܚ ܒܐܢܛܝܘܟܝܐ . ܐܝܟܢܐ
ܕܒܟܘܪܛܘܢܝܐ ܡܫܬܚܠܦ ܫܡܐ ܕܐܦܝܣܩܘܦܐ .

ܕܠܘܬ ܩܘܪ̈ܢܬܝܐ ܩܕܡܝܬܐ . ܦܪܘܐܡܝܘܢ .
ܩܘܪܢܬܘܣ ܪܝܫܐ ܗܝ ܕܗܠܐܕܐ . ܘܣܝܡܐ
ܗܘܬ ܠܫܢܐ ܕܝܡܐ ܕܡܬܩܪܐ ܐܣܬܡܘܣ .
ܕܡܥܠܐ ܠܓܙܪܬܐ ܦܠܘܦܘܢܝܣܘܣ . ܘܡܠܝܐ
ܗܘܬ ܥܡܡܐ . ܘܥܬܝܪܐ . ܘܡܠܝܐ ܢܘܟܪܝܬܐ .
ܘܒܗ ܦܬܪ ܫܠܝܚܐ ܬܪܬܝܢ ܫܢܝ̈ܢ . ܘܡܫܝܚܐ
ܒܗ ܐܬܚܙܝ ܠܗ . ܘܐܡܪ ܕܥܡܐ ܣܓܝܐܐ ܐܝܬ
ܠܝ ܒܡܕܝܢܬܐ ܗܕܐ . ܘܣܓܝ̈ܐܬܐ ܚܫ ܒܗ
ܫܠܝܚܐ . ܘܠܓܒܪܐ ܐܝܢܐ ܚܟܝܡܐ ܡܢ
ܗܢܘܢ ܕܗܝܡܢܘ . ܪܝܫܢܘܬܐ ܕܟܪܣܛܝܢܐ
ܕܬܡܢ ܐܫܠܡ : ܢܦܩ ܡܢ . ܗܘ ܕܝܢ ܠܗ
ܠܬܝܒܘܬܐ ܕܚܢܦܐ . ܘܙܢܝ ܥܡ ܐܢܬܬ ܐܒܘܗܝ
ܐܚܪ̈ܢܐ . ܘܐܚܪ̈ܢܐ ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܐܬܦܠܓܘ . ܘܐܚܪ̈ܢܐ

Paulus cognominatus fuit pro *Saulus*, quando consecratus fuit Antiochiae, prout solet in sacra ordinatione immutari nomen episcopi.

Epistola 1. *ad Corinthios*. *Prooemium*.

Corinthus, urbs Helladis primaria, sita erat in medio linguae maris, isthmum vocant, quae inducit in insulam Peloponnesum. Erat Corinthus urbs populosa, et affluens opibus ac peregrina sapientia. In ea urbe Apostolus duobus annis commoratus est, in eâque CHRISTUS illi apparuit, illique dixit [1]: *populus multus mihi est in urbe hac*. Multa in ea perpessus est Apostolus. Cumque sapienti cuidam viro ex iis qui crediderant, praefecturam Christianorum, qui illic essent, commisisset, exinde profectus est. Ille autem ad vomitum gentilium rediit, et fornicatus est cum uxore patris sui; alii autem in fide de resurrectione mortuorum vaccillabant; et alii pro-

(1) Act. Cap. XVIII. 10.

ܠܪ̈ܫܡܐ ܕܡܠܦ̈ܢܐ ܢܝܫܘ . ܘܣܥܪܐ ܐܝܟ ܢܫ̈ܐ ܪܒܝܘ . ܘܕܒܚܐ ܕܦܬܟܪ̈ܐ ܐܟܠܘ . ܗܘܘ ܩܕܡܝܬ ܠܗ ܥܠ ܗܠܝܢ . ܡܛܠ ܗܢܘܢ ܠܩܘܪ̈ܢ ܫܐܠܘܗ . ܘܟܬܒܐ ܐܦܘܣܛܠܘܣ ܐܓܪ ܕܟܘܢܫܐ ܐܦܢܝܘ ܠܗܘܢ . ܘܟܬܒ ܩܘܪ̈ܝܢ ܠܩܘܪܢܬܝܘܣ ܡܢ ܗܠܠܝܢܝܘܣ ܕܝܘܢܝܐ . ܘܐܡܪ ܡܪܝ ܝܘܚܢܢ . ܕܗܘ ܐܦܘܣܛܠܘܣ ܥܒܪ̈ܝܐ ܡܟܬܒܢܐ ܟܬܒܗ ܫܕܪܗ ܕܐܓܪܬܐ ܗܕܐ .	prios quique suos doctores sectabantur, aut capillos suos tamquam feminae alebant, aut idolothyta manducabant. Quum autem Corinthii de hisce rebus ad Apostolum scripsissent, objurgatoriam illis rescripsit epistolam Graece. Sanctus autem Johannes (Chrysostomus) dicit, Apostolum hebraice illam epistolam exarasse. Misit autem eam epistolam Philippis urbe Macedoniae, per Timotheum; dicitur quoque missa Romà. Sanctus Johannes (Chrysostomus) epistolam hanc quadraginta quatuor sermonibus explanavit.
ܬܘܒ ܦܪܘܡܝܘܢ ܕܐܓܪܬܐ ܕܬܪܬܝܢ .	*Item prooemium posterioris epistolae* (ad Corinthios).
ܡܢ ܒܬܪ ܕܗܦܟ ܛܝܡܬܐܘܣ ܡܢ ܩܘܪܢܬܘܣ ܘܚܘܝ ܠܦܘܠܘܣ ܕܐܬܬܥܝܪܘ ܒܟܬܒܬܗ . ܘܕܐܬܬܘܝ ܗܘ ܕܚܛܐ . ܘܐܦ ܡܢ ܝܗܘܕ̈ܝܐ ܕܗܝܡܢܘ ܡܬܦܠܓܝܢ . ܕܐܢ ܙܕܩ ܠܡܛܪܘ ܢܡܘܣܐ ܥܬܝܩܐ . ܥܡ ܗܢܐ ܚܕܬܐ ܕܡܪܢ ܐܘ ܠܐ . ܘܬܘܒ ܕܐܝܟ ܕܩܕܡ ܡܬܝܫܢܝܢ ܠܐܢܫܝܢ . ܘܦܬܘܚܝܢ ܠܗܘܢ ܣܓܝܐܐ . ܘܚܣܝܢ ܢܫܘܢ ܡܢ ܡܟܬܒܢܘܬܐ ܕܝܘܢܝܐ .	Postquam Timotheus Corintho rediisset et Paulo renuntiasset, commonitionem illius fructum attulisse, atque poenitentià moveri illum qui peccasset; item, nonnullos ex Judaeo-Christianis dubitare, servanda-ne esset vetus lex unà cum nova illa Domini, nec-ne; denuo

ܘܟܬܒܗ̇ ܐܫܬܕܪܬ ܒܡܠܟܘܢ ܡܟܬܒܢܘܬܐ ܦܝܫܬܐ ܦܝܠܝܦܘܣ ܕܡܩܕܘܢܝܐ ܗܕܐ .	scripsit illis monitoriam epistolam praeclaram, quam misit Philippis Macedoniae. per TITUM. JOHANNES (Chrysostomus) triginta sermonibus eam explanavit.
ܕܓܠܛܝܐ ܦܪܘܡܝܘܢ .	*Prooemium epistolae ad Galatas.*
ܡܛܠ ܕܦܛܪܘܣ ܠܓܙܪܬܐ ܐܬܓܥܠ ܕܢܠܦ. ܘܦܘܠܘܣ ܠܥܘܪܠܘܬܐ . ܢܦܩܘ ܐܢܫܝܢ ܡܢ ܝܗܘܕܝܐ ܕܡܫܝܚܝܐ . ܘܐܠܨܝܢ ܗܘܘ ܠܓܠܛܝܐ ܕܢܩܒܠܘܢ . ܘܡܛܠ ܗܕܐ ܡܢ ܪܗܘܡܝ ܟܬܒ ܢܩܒܠܘܢ ܓܙܘܪܬܐ ܒܗܘܢ . ܘܟܬܒܗ̇ ܐܝܬܝܗ̇ ܠܗ ܠܐܓܪܬܐ ܗܕܐ ܘܫܕܪܗ̇ ܒܝܕ ܛܝܛܘܣ ܐܝܟ ܕܫܪܟܢܐ . ܠܐ ܦܠܓܗ̇ ܒܡܐܡܪܐ ܣܓܝܐܐ ܚܕ ܦܫܩܗ̇ ܠܟܠܗ̇ .	Quum PETRO concreditum esset ut circumcisos doceret, PAULO autem ut praeputiatos, prodière quidam ex Judaeo-Christianis qui Galatas adigebant ut circumcisionem in se admitterent. Et hanc ob causam Româ scripsit illis epistolam hanc, quam misit per TITUM. Sanctus JOHANNES (Chrysostomus) epistolam hanc non sicut reliquas per plures sermones divisit quum eam interpretaretur, verùm uno (continuo) argumento integram expedivit.
ܕܐܦܣܝܐ ܦܪܘܡܝܘܢ .	*Prooemium epistolae ad Ephesios.*
ܐܦܣܘܣ ܡܝܛܪܘܦܘܠܝܣ ܗܝ ܕܐܣܝܐ . ܘܒܢܝ ܐܦܣܘܣ ܡܢ ܩܕܡ ܥܡܕܘ ܐܦܘܠܘ ܒܡܥܡܘܕܝܬܗ ܕܝܘܚܢܢ . ܟܕ ܐܬܐ ܦܘܠܘܣ ܘܫܡܠܝ ܐܢܘܢ . ܘܬܠܬ ܫܢܝܢ ܩܘܝ ܠܘܬܗܘܢ . ܘܩܝܡ ܠܗܘܢ ܡܕܒܪܢܐ ܠܬܫܡܫܬܐ ܘܥܒܕ ܗܘܐ	Ephesus Asiae metropolis est. Ephesii ab APOLLO baptizati jam fuerant baptismate JOHANNIS, quando PAULUS illuc advenit eosque perfecit. Et tres annos apud illos commoratus, rectorem

ܐܦ ܠܗܘܢ ܫܒܩ ܐܦܝܣܩܘܦܐ . ܒܬܪܟܢ
ܕܝܢ ܐܓܪܬܐ ܡܢ ܪܘܡܝ ܫܕܪܗ̇ ܒܝܕ ܛܘܟܝܩܘܣ
ܩܕܡ ܕܢܐܬܐ ܠܗ̇ . ܘܩܕܝܫܐ ܐܝܘܐܢܢܝܣ ܒܡܐܡܪ̈ܐ
ܟ̈ܕ ܦܫܩ ܦܘܫܩܗ̇ .

atque antistitem reliquit illis Timotheum. Postea venit illuc Johannes Evangelista. Misit autem epistolam hanc Româ per Tychicum, antequam eam (urbem Ephesum?) adiisset. Sanctus Johannes (Chrysostomus) viginti quatuor sermonibus epistolam hanc explanavit.

ܕܦܝܠܝܦܣܝܐ ܦܪܘܡܝܘܢ .

Prooemium epistolae ad Philippenses.

ܦܝܠܝܦܣܝܐ ܣܓܝܐܬܐ ܚܫܘ ܡܛܠ
ܡܫܝܚܐ . ܘܪܚܡ ܗܘܐ ܠܗܘܢ ܦܘܠܘܣ .
ܘܩܘܠܘܢܝܐ ܡܛܪܘܦܘܠܝܣ ܕܡܩܕܘܢܝܐ ܐܝܬܝܗ̇
ܡܕܝܢܬܗܘܢ . ܬܡܢ ܐܬܢܓܕܘ ܦܘܠܘܣ ܘܣܝܠܐ .
ܘܗܝ ܪܘܡܝ ܟܬܒܗ̇ ܠܐܓܪܬܐ ܗܕܐ . ܒܡܦܩܬܐ
ܩܕܡܝܬܐ . ܟܕ ܫܒܩܗ ܢܪܘܢ . ܘܫܕܪ
ܐܦܦܪܘܕܝܛܘܣ ܒܝܕܗ . ܘܩܕܝܫܐ ܐܝܘܐܢܢܝܣ
ܒܡܐܡܪ̈ܐ ܝ̈ܗ ܦܫܩ ܦܘܫܩܗ̇ .

Philippenses multa passi fuerant Christi causâ, et valde eos diligebat Paulus. Colonia Macedoniae metropolis civitas illorum erat, ubi flagellati sunt Paulus et Silas. Epistolam illam Româ scripsit in primo ejus (in Urbem) adventu, quando Nero illum dimisit. Dedit autem hanc epistolam per Epaphroditum. Sanctus Joannes (Chrysostomus) quindecim sermonibus eamdem explanavit.

ܕܩܘܠܣܝܐ ܦܪܘܡܝܘܢ .

Prooemium epistolae ad Colossenses.

ܩܘܠܘܣܣ ܡܕܝܢܬܐ ܕܒܐܬܪܐ ܕܦܪܘܓܝܐ ܐܝܬܝܗ̇ .
ܘܩܪܝܒܐ ܠܠܐܘܕܝܩܝܐ . ܘܒܝܬ ܗܘ ܕܠܝܗܘܕܝܐ
ܚܢܦܘܬܐ ܘܝܗܘܕܝܘܬܐ ܢܛܪܝܢ ܗܘܘ ܩܘܠܣܝܐ .

Colossae urbs in Phrygiae regione sita erat, prope Laodiceam. Quum ritus ethnicos et judaicos observarent

ܘܚܫܒܝܢ ܗܘܘ ܕܒܝܕ ܡܠܐܟܐ ܡܬܩܪܒܝܢ ܠܐܠܗܐ . ܘܠܐ ܒܝܕ ܡܫܝܚܐ . ܟܬܒܗ ܫܠܝܚܐ ܗܕܐ ܠܗܘܢ ܡܢ ܪܗܘܡܝ . ܘܫܕܪܗ ܒܝܕ ܛܘܟܝܩܘܣ ܘܐܘܢܝܣܝܡܘܣ . ܩܕܝܫܐ ܐܝܘܐܢܢܝܣ ܒܬܪܬܥܣܪܐ ܡ̈ܐܡܪ ܦܫܩܗ .

Colossenses, et existimarent accedendum esse ad Deum per angelos et non per CHRISTUM, Apostolus illis scripsit hanc epistolam Româ, misitque illam per TYCHICUM et ONESIMUM. Sanctus JOANNES (Chrysostomus) duodecim sermonibus eamdem explanavit.

ܕܬܣܠܘܢܝܩܝܐ ܦܘܪܡܝܘܢ .

Prooemium epistolae ad Thessalonicenses (prioris).

ܬܣܠܘܢܝܩܝ ܡܢ ܐܪܥܐ ܗܝ ܕܡܩܕܘܢܝܐ . ܘܐܬܐ ܠܗ ܦܘܠܘܣ . ܘܐܠܦ ܬܡܢ . ܘܟܕ ܩܡ ܥܠܘܗܝ ܥܠ ܡܫܝܚܝ̈ܐ ܪܕܘܦܝܐ . ܫܒܩܗ ܠܬܣܠܘܢܝܩܝ . ܘܐܙܠ ܠܐܬܢܘܣ . ܘܡܛܠ ܕܡܬܦܠܓ ܗܘܐ ܥܠܝܗܘܢ . ܕܠܡܐ ܢܬܗܦܟܘܢ . ܫܕܪ ܠܘܬܗܘܢ ܠܛܝܡܬܐܘܣ ܕܢܦܝܣ ܐܢܘܢ . ܘܡܥܠܡܐܝܬ ܕܢܒܨܐ . ܗܘ ܕܟܕ ܗܦܟ ܘܐܘܕܥ ܫܘܪܪܗܘܢ . ܠܘܬ ܫܕܪܗ ܠܘܬܗܘܢ ܥܡ ܗܕܐ ܐܓܪܬܐ .

Thessalonica Macedoniae urbs est. Venit illuc PAULUS et fidem ibi docuit. Cum vero exorta esset contra ipsum et Christianos persecutio, Thessalonicam reliquit et abiit Athenas. Cumque timeret de Thessalonicensibus, ne forte averterent sese a fide, misit ad illos TIMOTHEUM ut eos admoneret, et praecipue ut animum ipsorum exploraret. Qui cum reversus esset, et PAULUM certiorem fecisset de perseverantia ipsorum ille denuo TIMOTHEUM ad illosorum, cum hac epistola.

ܘܩܕ ܐܝܘܐܢܢܝܣ ܒܬܪܬܥܣܪܐ ܡ̈ܐܡܪ ܦܫܩܗ .

Sanctus JOHANNES (Chrysostomus

ܘܗܕܐ ܐܓܪܬܐ ܩܕܡܬ ܠܗܠܝܢ ܕܐܬܟܬܒ̈ܝ
ܡܢ ܪܗܘܡܝ . ܘܐܦ ܠܗܠܝܢ ܕܠܘܬ
ܩܘܪܢܬܝܐ . ܬܐܣܠܘܢܝܩܝ ܡܬܦܫܩܐ ܣܝܡܬܐ
ܙܟܘܬܐ .

sermonibus undecim eamdem explanavit. Praecessit haec epistola illas quae Romà scriptae fuère, ut et illas quae datae fuère ad Corinthios. *Thessalonica* vox interpretata est *thesaurus victoriae.*

ܕܬܪܬܝܢ ܦܪܘܐܡܝܘܢ ..

Prooemium in posteriorem epistolam ad Thessalonicenses.

ܡܛܠ ܕܐܠܨܝ ܣܛܢܐ ܠܐܢܫܝܢ . ܘܐܛܥܝܘ
ܠܬܐܣܠܘܢܝܩܝܐ . ܕܢܗܘܘܢ ܪܥܝܢܐ ܕܡܣܬܒܪܝܢ
ܠܗ ܕܫܘܠܡܗ ܕܡܠܟ̈ܝ ܡܘܠܟܢܐ . ܘܕܦܘܠܘܣ
ܐܦ ܗܘ ܡܣܒܪ ܠܗܕܐ . ܡܛܠ ܗܢܐ ܗܕܐ ܐܓܪܬܐ
ܡܢ ܠܐܕܝܩܝܐ ܕܦܝܣܝܕܝܐ ܒܝܕ ܛܝܡܬܐܘܣ .
ܟܕ ܡܙܗܪ ܕܠܐ ܢܬܕܠܚܘܢ . ܘܩܕܝܫܐ ܝܘܚܢܢ
ܒܡܐܡܪ̈ܐ ܚܡܫܐ ܦܫܩܗ .

Quum Satanas in nonnullis operatus esset, hique induxissent Thessalonicenses in eum errorem, ut existimarent, magna illa quae nobis promissa sunt, jam nunc accepisse complementum, atque ipsum hoc sentire quoque PAULUM, hic praesentem illis epistolam scripsit Laodiceà Pisidiae per TIMOTHEUM perferendam, admonens illos ut ne turbari se paterentur. Sanctus JOHANNES (Chrysostomus) quinque sermonibus epistolam illam explanavit.

ܕܛܝܡܬܐܘܣ ܦܪܘܐܡܝܘܢ .

Prooemium in epistolam (priorem) *ad Timotheum.*

ܥܠܬܐ ܕܐܓܪܬܐ ܗܕܐ ܕܠܘܬ ܛܝܡܬܐܘܣ .
ܡܛܠ ܕܐܩܝܡܗ ܠܗ ܐܦܝܣܩܘܦܐ ܕܐܦܣܘܣ .

Argumentum hujus ad TIMOTHEUM epistolae. Quia hunc PAULUS constituerat

ܟܬܒ ܠܗ ܡܢ ܪܗܘܡܝ ܥܡ ܠܘܩܐ . ܕܐܝܟܢܐ
ܢܕܒܪ ܠܡܕܒܪܢܘܬܐ ܕܐܬܓܥܠܬ ܠܗ . ܘܩܕܝܫܐ
ܐܝܘܐܢܢܝܣ ܒܡܐܡܪܐ ܝ̈ܚ ܦܫܩܗ ܗܘܡܢܗ .
ܛܝܡܬܐܘܣ ܗ̄ ܡܝܩܪ ܠܐܠܗܐ .

Ephesi episcopum, epistolam scripsit illi Româ per Lucam perferendam de ratione gubernandi gregis, qui illi commissus fuerat. Sanctus Johannes (Chrysostomus) sermonibus octodecim illam epistolam explanavit. *Timotheus* vox interpretata est *honorans Deum*.

ܕܬܪܬܝܢܝܬܐ . ܦܪܘܡܝܘܢ .

Prooemium in alteram epistolam ad Timotheum.

ܠܗܕܐ ܐܓܪܬܐ ܡܢ ܪܗܘܡܝ ܦܘܠܘܣ ܟܬܒܗ̇
ܥܡ ܠܘܩܐ . ܒܬܪ ܕܢܦܩ ܛܝܡܬܐܘܣ ܡܢ
ܐܣܝܐ ܠܛܪܘܐܣ . ܒܕܒܕܩ ܡܛܠ ܕܠܗ ܒܐܓܪܬܐ
ܩܕܡܝܬܐ . ܕܡܣܒܪ ܗܘܐ ܕܥܬܝܕ ܐܢܐ ܐܬܐ
ܠܘܬܗ . ܘܠܐ ܐܬܐ . ܘܩܕܝܫܐ ܐܝܘܐܢܢܝܣ
ܒܡܐܡܪܐ ܝ̄ ܦܫܩܗ ܗܘܡܢܗ ܕܐܓܪܬܐ ܗܕܐ .

Epistolam hanc Paulus Româ scripsit per Lucam, postquam Timotheus ex Asia profectus esset Troadem, quia illi in priore epistola annunciaverat, sperare se fore ut cito ad eum veniret, non autem venisset. Sanctus Joannes (Chrysostomus) decem sermonibus hanc epistolam explanavit.

ܕܠܘܬ ܛܝܛܘܣ ܦܪܘܡܝܘܢ .

Prooemium in epistolam ad Titum.

ܛܝܛܘܣ ܗܢܐ ܒܚܝܪܐ ܗܘܐ ܘܛܠܝܐ ܒܫܢܝܐ .
ܘܩܣܡܗ ܐܦܣܩܘܦܐ ܥܠ ܟܠܗ̇ ܩܪܛܝܣ
ܓܙܪܬܐ . ܘܬܟܝܠ ܗܘܐ ܥܠܘܗܝ . ܕܗܠܝܢ
ܕܚܣܝܪܢ ܢܬܩܢ . ܘܟܬܒ ܠܘܬܗ ܗܕܐ ܐܓܪܬܐ
ܡܢ ܢܝܩܘܦܘܠܝܣ ܕܡܕܝܢܬܐ ܒܩܪܝܣ . ܥܡ

Titus hic probatus erat vir, quamquam aetate juvenis. Episcopum Paulus illum constituerat super universam Cretam insulam. Confidebat de eo ut ea quae superessent corrigeret. Dedit autem ad illum

ܐܪ̈ܛܡܐ . ܘܡܪܝ ܝܘܚܢܢ ܦܘܡܕܗܒܐ ܘ̄ ܡܐܡܪ̈ܝܢ
ܦܫܩܗ̇ .

hanc epistolam Nicopoli urbe, quae sita est in Thracia, per ARTEMAM. Sanctus JOHANNES (Chrysostomus) sermonibus sex epistolam hanc explanavit.

ܕܥܠܬ ܦܝܠܝܡܘܢ ܦܪܘܐܡܝܘܢ .

ܗܢܐ ܦܝܠܝܡܘܢ ܟܪܣܛܝܢܐ ܗܘܐ ܡܗܝܡܢܐ . ܘܐܦܦܝܐ
ܐܢܬܬܗ . ܘܐܪܟܝܦܘܣ ܒܪܗ . ܘܐܝܬ ܗܘܐ ܠܗ
ܥܒܕܐ . ܕܫܡܗ ܐܘܢܣܝܡܘܣ . ܗܢܐ ܟܕ ܥܪܩ
ܐܬܐ ܠܪܘܡܝ . ܘܐܫܟܚ ܠܦܘܠܘܣ ܟܕ ܐܣܝܪ .
ܘܫܡܥ ܡܢܗ . ܘܩܒܠ ܕܢܥܒܕ ܠܡܪܗ
ܡܫܝܚܐ ܘܐܬܥܡܕ . ܘܒܥܐ ܐܒܪ . ܒܥܐ ܐܢܐ
ܡܢܗ ܕܢܒܥܐ ܥܠܘܗܝ . ܐܝܟܢܐ ܕܢܦܝܣ ܠܡܪܗ .
ܘܡܪܝ ܝܘܚܢܢ ܦܘܡܕܗܒܐ ܬܠܬܐ ܡܐܡܪ̈ܝܢ
ܦܫܩܗ̇ ܠܐܓܪܬܐ ܗܕܐ .

Prooemium epistolae ad Philemonem.

Erat PHILEMON ille Christianus, et APHIA erat uxor ejus, et ARCHIPPUS ejus filius. Eratque illi servus, nomine ONESIMUS. Qui cum aufugisset, Romam venerat, ubi PAULUM invenit in vincula conjectum, et fidem christianam amplexus baptizatus est. Petiverat is a PAULO ut hic dominum ejus pro se supplicaret; et hac de re PAULUS dixit: *Peto a te pro filio meo, quem in vinculis genui.* Sanctus JOHANNES (Chrysostomus) tribus sermonibus epistolam hanc explanavit.

ܕܥܒܪ̈ܝܐ ܦܪܘܐܡܝܘܢ .

ܗܕܐ ܐܓܪܬܐ ܡܢ ܪܗܘܡܝ ܟܬܒܗ̇ ܥܒܪܐܝܬ
ܒܝܕ ܛܝܡܬܐܘܣ . ܘܩܠܝܡܝܣ ܐܦܩܗ̇ ܠܝܘܢܝܐ
ܘܐܝܟ ܐܢܫܝܢ ܠܘܩܐ . ܘܐܚܪ̈ܢܐ ܗܘܐ ܫܡܥܘܢ ܡܦܫܩܢܐ .

Prooemium in epistolam ad Hebraeos.

Hanc epistolam Româ scripsit Hebraice per TIMOTHEUM; ex Hebraica autem Graecam fecit CLEMENS, et se-

ܠܐ ܣܡ ܫܡܗ ܒܪܫܗ ܕܐܓܪܬܐ . ܒܠܚܘܕܝܗܿ
ܕܫܠܝܚܘܬܐ ܕܥܡ̈ܡܐ ܡܬܗܝܡܢܐ ܗܘܐ ܠܗ
ܕܥܡܐ. ܩܕܝܫܐ ܐܝܘܐܢܢܝܣ ܒܡܐܡܪ̈ܐ ܬܠܬܝܢ
ܘܐܪܒܥܐ ܦܫܩ ܦܫܩܗ̇ .

cundum nonnullos, LUCAS. Ideo autem epistolae nomen suum non praenotavit, quia noverat odiosum se esse Judaeis, et imprimis quia Apostolatus inter gentes illi concreditus fuerat, et non inter Judaeos. Sanctus JOHANNES (Chrysostomus) sermonibus triginta quatuor epistolam hanc explanavit.

INDICES.

I. Index rerum praecipuarum, et locorum S. Scripturae quae aut simpliciter recitantur aut plus minus illustrantur.

II. INDEX GRAMMATICUS

ET

LEXICOLOGUS.

APPROBATIO.

Opus, quod inscribitur : S. Clementis Romani, discipuli S. Petri, epistolae binae de virginitate. Syriace. Ad fidem codicis manuscripti, notis criticis, philologicis, et nova versione latina, edidit Joannes Theodorus Beelen, Can. hon. eccl. Cathed. Leod. S. Theol. doct., in universitate Cath. Lovan. S. Script. et lingg. Orientt. Prof. Ord. cet., ex auctoritate Eminentissimi et Reverendissimi Cardinalis Archiepiscopi Mechliniensis et legum academicarum praescripto recognitum, quum fidei aut bonis moribus contrarium nihil continere visum fuerit, imprimi potest.

Datum Lovanii VIII Cal. Sept. 1855.

P. F. X. DE RAM.
RECT. UNIV.

40

Menda typothetae quorum pleraque in omnibus hujus operis exemplaribus inveniuntur.

Pag. 2. col. 2. lin. 11 post *diacritica* adde *et vocalia*. Pag. 4. lin. 6 pro ܡܠܟܒܗ lege ܡܠܟܒܐ. Pag. 8. lin. 2 pro ܡܠܦܢܗ lege ܡܠܦܢܐ. Pag. 11 lin. 4. pro *omnia.* lege *omnia, sicut homo Dei.* Pag. 24 col. 1 lin. ult. pro ܐܣܛܘܟܣܠܢ lege ܐܣܛܘܟܣܠ, item col. 2. lin. 4. Ibid. col. 2. lin. 11 pro ܪܐܐ lege ܐܪܐ. Pag. 34 lin. 6. pro ܢܗܘܬܐ lege ܢܗܝܘܬܐ. Ibid. lin. 11 pro ܡܦܗܡܢܘܬܐ lege ܡܣܗܡܢܘܬܐ. Pag. 36 not. 4 pro ܐܣܛܘܬܘܬܐ lege ܐܣܛܘܪܘܬܐ. Pag. 47 not. 4 pro ܡܠܟܝܢܘܣܝ lege ܡܠܟܝܢܘܣ. Pag. 48 lin. 7. pro ܡܡܟܝܟܘܬܐ lege ܡܡܣܟܢܘܬܐ. Pag. 64 lin. 4 pro ܦܠܝܦܘܣ lege ܦܝܠܝܦܘܣ. Pag. 72 lin. 1. pro ܦܘܣܐ lege ܦܘܐ. Pag. 82 lin. 8 pro ܦܘܣܐ lege ܦܘܐ. Pag. 84 lin. 11 pro ܡܐܦܢܘܬܐ lege ܡܐܦܢܘܬܐ. Pag. 88 lin. 2 ante ܠܡܦܩ adde ܕܢܦܘܩ. Pag. 96 lin. 5 post ܟܪ adde ܟܠ. Pag. 98 lin. 4 pro ܦܘܫܡܐ lege ܦܘܫܡܐ. Ibid. not. *a*. pro ܓܘܪܓܠܝܐ lege ܓܘܪܓܠܝܐ. Pag. 102 lin. 1. pro ܟܠ* lege ܟܠ. Pag. 104 lin. 1. pro ܡܠܝܨܝܢ lege ܠܡܨܝܢ. Pag 121. col. 2 lin. 18 pro *forma* lege *fama*. Pag. 124 lin. 5 pro ܡܕܒܪܢܘܬܐ lege ܡܕܒܪܢܘܬ. Pag. 127 lin. 5 post ܒܫܘܠܛܢܘܬܐ adde ܐܝܟܐ. pag. 128 lin. 2 pro ܣܘܪܬܐ lege ܣܘܪܬܗ. Pag. 129 lin. 2 post ܝܡܝܢ adde ܐܝܟܐ. Pag 133 post ܕܐܠܘܗܝ adde ܫܘܒܚܐ. Pag. 139 pro ܕܡܫܝܚܘܬܗܘܢ lege ܕܡܫܝܚܘܬܗܘܢ. Pag. 150 lin. 7 post ܗܘܘ adde ܫܡܗܘܢ ܡܟܪܙ. Pag. 167 lin. 6 pro ܡܣܪܐ lege ܐܣܪܐ. Pag. 183 lin. 4 pro ܡܡܫܠܡܢܝܢ lege ܡܡܫܠܡܢܝܢ. Ibid. lin. 1 post ܕܐܠܗ adde ܠܐ. Ibid. lin. 7 pro ܡܡܫܠܡܢܝܢ lege ܡܡܫܠܡܢܝܢ. Pag. 189 lin. 8 pro ܕܢܣܡܘܢ lege ܕܢܣܡܘܢ. Pag. 190 lin. 2 pro ܠܡܬܪܬܗܘܢ lege ܠܐܪܬܗܘܢ. Pag. 192 lin. 4 pro ܕܟܠܡܩܘܣܡܘܣܐ lege ܕܟܠܡܩܘܣܡܘܣܗ. Pag. 200 lin. ult. pro ܦܘܫܩܐ lege ܦܘܫܩܐ. Pag. 203 col. 2. lin. pro ܡܫܟܚܢܘܬܐ lege ܡܫܟܚܢܘܬܐ. Pag. 204 lin. 1. pro ܦܘܪܩܢܐ lege ܦܘܪܩܢܗ. Ibid. lin. 5 pro ܬܫܒܘܚܬܐ lege ܬܫܒܘܚܬܐ. Pag. 208 lin. ult. pro ܒܘܣܡܐ lege ܒܘܣܡܗ.

ASHMOLEAN
OXFORD
MUSEUM

